

**ISTORIA BISERICESCĂ
a lui
MELETIE**

Mitropolitul Atenei

**Tălmăcită din vechea elineasca limbă în cea simplă, și
înbogățită cu multe trebuințe și de nevoie sub însemnări, și
cu scumpătățite tabule, de**

Gheorghe Bendoti din Zachint.

Iar acum tălmăcită în limba românească de smeritul

VENIAMIN COSTACHI

MITROPOLITUL MOLDOVEI

Partea I. a Tomului II.

IAȘI .

În tipografia Sfintei Mitropolii

1841.

ISTORIA BISERICĂ

CARTEA V.

VEACUL V.

CAPITOLUL I.

ÎMPĂRAȚII ARCADIE ȘI ONORIE, ȘI PENTRU CELE CE S-AU FĂCUT DE EI ÎN BISERICĂ.

Moartea lui Teodosie.

1. Ajungând Teodosie la 60 de ani ai vârstei sale, din care au împărățit 16. s-au săvârșit în Mediolan (al cărui trup l-au mutat în Constantinopol Arcadie, și l-au îngropat în Biserica Sfinților Apostoli) în anul 395. de la Hristos, în 17 Ianuarie, carele au fost bărbat drept, bun și la cele ostășești prea viteaz. După mărturia Istoricului Procopie, lăsând diadohi¹ ai împărăției, pe *Arcadie împăratul Răsăritului 395* mai marele fiu la răsărit, iar pe cel mai mic pe *Onorie împăratul apusului 395* la Apus, fiindcă așa s-a împărțit împărăția Romanilor de Marele Constantin. Sfătuindu-i ca să aibă desăvârșită blagocestie². Carii precum s-au făcut moșteni a-i împărăției, așa și a-i părinteștii blagocestii, având purtători de grijă după testamentul tatălui lor, Arcadie adică pe Rufin după povestirea lui Socrat, iar Onorie pe Stelihoi, pe care ostașii cei ce erau la Ravena împreună cu fiul său Iherie l-au omorât la anul 13 al împărăției sale, precum zice Sozomen.

Caracterul lui Arcadie

2. Era însă Arcadie blând, liniștit și prea blagocestiv: nelucrător însă, și după socoteală peste măsură moale, și se stăpânea de femeia sa de Eudoxia, și întru celelalte nu era atâta de ager la minte, precum arată Procopie. Viețuind dar 31 de ani au murit în ziua 1. a lunii lui Mai, împreună cu Teodosie tatăl său, împărățind 13 ani: și lăsând diadoh³ pe Teodosie fiul său, copil fiind de 8 ani, și trei fiice pe Pulheria, pe Arcadia și pe Marina, după Socrat și Sozomen istoricii.

¹ Moștenitori executori. n.tr

² Dreaptă și cucernică credință n.tr

³ urmaș moștenitor. n.tr

Starea Bisericii în vremea lui Arcadie.

3.Iar câtă sânghinătate și silință au arătat Arcadie, ca să crească pe catoliceasca Biserică, și pravoslavnică religie, și să piardă pe străinele religii, poate oricine să vadă din legile ce au așezat împotriva păgânilor, a arienilor, și a iudeilor, în care adaogă și pe unele din cartea 16 a lui Teodosie condic. Tit. 10. și le tâlcuiește pe ele Iacov Gotofred în cea pentru starea celor păgânești din vremea stăpânirii împăraților Hristiani și a lui Gaina Arhistratigului⁴ lui, care scit fiind și arian, au rugat pe împăratul să-i dea o biserică, ca să săvârșească arătat cinstirea eresului său, pe a căruia cerere nu o au plinit-o împăratul, măcar deși îi făgăduise, sfătuit fiind de Sfântul Ioan Hrisostom, cu toate că se împotriva Gaina, și cerea Biserica după făgăduința împăratului, precum zice Teodorit. De unde arătat este, că Biserica se bucura cu liniște și cu pace în vremea împărăției lui Arcadie, de vei osebi numai tulburările cele ce se ridicase în Biserica Constantinopolului, pentru Sfântul Ioan Hrisostomul, pe carele Arcadie, silit de Eudoxia femeia sa, odată și de două ori l-au surghiunit, vărsând nu puțin sânge al norodului, precum mai jos mai pe larg se va spune. Însă Eudoxia aceasta și-au răpus viața, cu puțin ceva mai înainte de sfârșitul lui Arcadie, în vreme de naștere, neputând a scoate la lumină pe prunc.

Caracterul lui Onorie.

4.Iar Onorie pe lângă alte bunătăți și înfirești îmbogățiri, mai multă purtare de grijă avea pentru religie, decât pentru politice pricini, căci socotea că rugăciunea cea către Dumnezeu ajunge spre păzirea împărăției. Drept aceea și cu multe legi au întărit pronomiile cele de împărății cei mai dinainte de el date Hristianilor celor catolicești. Însă au dat și ucazuri asupra păgânilor, a iudeilor și a ereticilor, mai ales asupra maniheilor, și priscilienilor, încă se adeverează iubitoarea de Dumnezeu blagocestia lui, din epistolele cele de el scrise către Arcadie fratele său, carele surghiunise pe Sf: Ioan Hrisostom, sfătuindu-l să se ferească de a goni pe un bărbat cuvios și îmbunătățit, și de cea de istov risipire a capiștilor idolești, care din porunca lui s-au făcut de Gaidentie și de Iovie ighemonii.

Bântuirea goșilor.

Pustiirea Romei.

⁴ voievod n.tr

5. Acesta împărățind, nu fiecum primejdie pricinuia felurite bântuieli ale barbarilor și mai întâi a goților, carii având ighemon pe Alarih, și robind Roma, în anul 414, o au prădat, unde era și odoarele lui Solomon, lucruri foarte vrednice de privire, pe care le luase romanii din Ierusalim, după istorisirea lui Procopie. Asemenea și bisericii apusului multe bântuieli i-au pricinuit. Iar Procopie zice așa: al goților neamuri multe erau mai înainte, și acum sunt: iar decât toate mai mari cu adevărat și mai tari, sunt goții și vandalii, și uisigottii, (vizigoții?) și ghipedii (ghepizii?) că toți sunt din eresul lui Arie, și „limba lor este una, care goticească se numește.” Deci dintru dânșii alții erau păgâni, iar alții arieni, și atât aceia cât și aceștia cu toate chipurile se silea să piardă pe catoliceștii Hristiani. Pentru aceasta frică mare au cuprins pe tot apusul când au auzit întărătarea și năvălirea păgânilor, carii se sfătuia să facă desăvârșită pierzare Bisericii lui Hristos.

Simahu sofistul.

Din Roma aceasta și disidemonicască idoloslujire a multora dumnezeiești din nou s-au întărit, și mai ales pentru cuvintele cele hulitoare și amăgitoare a lui Simahu sofistului (acesta în vremea împăratului Teodosie se afla Eparh al Romii, și fiind igenic și frumos vorbitor, pe mulți i-au plecat la idoloslujire, dar sfântul Ambrozie i-au stătuț împotriva, apoi s-au izgonit de către Teodosie, ci împrietenindu-se iarăși cu împăratul același (Simahu), s-au întors și s-au făcut ipat, a căruia se află 10 cărți de epistolii, care nimic vrednic cuprind.) Acesta vrând să înnoiască păgânătatea, au scris cărți arătate, în care pe lângă altele zicea, că atunci când se află idoloslujirea zeilor celor vechi, înflorirea și se întărea împărăția, iar după ce idoloslujirea s-au stricat, împărăția au slăbit, și cetățenii au început să cadă întru atâtea triste întâmplări, și ca să zic pe scurt, toți striga și hulea asupra Bisericii lui Dumnezeu.

Cine au scris asupra iubitorului de idoli Simahu.

6. Deci ca să oprească, și taie hula aceasta sfințitul Augustin, 22 de cărți au scris, care se zic pentru cetatea lui Dumnezeu, cu adevărat isprăvind un lucru vrednic de mulți ani. Întru același an au invitat, și au silit pe Orosie spaniolul să scrie istoria, pe care însuși Augustin o au alcătuit în șapte cărți, în care împotriva păgânilor dovedește, că de la zidirea lumii până în anii săi, s-au întâmplat totdeauna mari și foarte grele întâmplări, și împrejurări. Asemenea și Saluian scriind 8 cărți

pentru pronia și judecata lui Dumnezeu, le-au adus la cei mai de pe urmă, carii ce mânia pentru această lovire a barbarilor și carii grăia fără cuviință asupra proniei, și a judecăților lui Dumnezeu, cuvinte împotrivoare.

Îndrăcirea donatienilor asupra pravoslavnicilor.

7.Încă în anii acestor împărați se vede, cum că donatienii făcându-se ca nebunii, și ca de la duh rău porniți năvălea asupra pravoslavnicilor, și pe mulți din ei fără milostivire îi ucidea, pentru carii Augustin jelindu-se zice și într-alte locuri, și în epistola a 50. „Mulți din cei catolicești, și mai ales episcopi, au pățimit de tot felul și înfricoșate rele care a le povesti este o lungă treabă: căci unora ochii li s-au stins, episcopului ori mâna ori limba i s-au tăiat, multora încă și capetele li s-au tăiat. Tac uciderile cele prea crude, și prădarea caselor, bântuiala cea de noapte, și arderea cea cu foc, nu numai a căsuțelor celor proaste, ci încă și a Bisericilor, care n-au lipsit dintre cele arse, ca nici legalelor condici să fie date.

Episcopii Romii.

8.În vremea împăraților acestora, arhieriei ai Bisericilor celor din cetățile cele mari au stat aceștia: la Roma după Damasul ce au fost episcop 18 ani, s-au făcut Sirichie, carele au fost episcop 15. ani, l-au moștenit Anastasie, și după ce au apărat 3. ani Biserica, s-au prohirisit Inochentie, care arhierind 15. ani, cel întâi acesta au început să gonească pe Novatienii ce erau în Roma, și multe biserici a lor au luat, precum scrie Socrat în Bisericeasca Istorie cartea 7. capitol 9. după Inochentie au arhierit Zosim 8. ani, iar alții zic că numai un an. Și după acesta Bonifatie 3 ani.

Ai Constantinopolului.

9.Iar în Constantinopol săvârșindu-se Nectarie, carele 15. ani au chivernisit Biserica, împăratul pe Ioan cel cu limba aurită din Antiohia chemându-l, și aducându-l, l-au așezat Patriarh al Romii celei nouă⁵, carele după 5. ani și jumătate scoțându-se din scaun, și surghiunindu-se precum mai jos mai pe larg se va zice, s-au pus în locul lui Arsachie fratele lui Nestorie celui ce au patriarheisit înainte de Hrisostom, om bătrân, și numai 2. ani ținând episcopia sau săvârșit. Și mulți din episcopi nu voiau a se împărtăși împreună cu dânsul, pentru nedreapta izgonire a lui Ioan. După acesta s-au făcut Atticos, cel din Sevastia

⁵ Constantinopol

Armeniei, om evlavios și după ce au viețuit sihastru, și măsurat procopsit, care au chivernisit Biserica 20. ani.

Ai Alexandriei

10.Iar al Bisericii Alexandrinilor după Timotei, au arhierit Teofil 28. de ani, fiind om așezat la minte, și bărbat la cugetare, care au slobozit Alexandria de idoleasca rătăcire, după Teodorit Bisericeasca istorie. cartea a 5. capitolul 22. pe care stăpânindu-l patima nesimțirii au murit, iar după dânsul s-au făcut Chiril nepotul său, și îndată închizând bisericile novatienilor, au luat sfințitele odoarele lor, și au gonit de acolo pe Teopemt episcopul lor, și au păstorit Biserica 28 de ani (iar după alții 32. de ani).

Ai Antiohiei

11.Iar la Biserica Antiohiei episcopind Flavian 22. de ani murind, Porfirie au moștenit episcopia, care au lăsat multe monumente ale bunătății sale, precum arată Teodorit la Bisericeasca Istorie, cartea 5. capitolul 35. Iar pe acesta l-a moștenit Alexandru cel numit dumnezeiesc, carele conglăsuită petrecere avea cu arhieria, căci în sihăstrească viețuire vremea cea mai dinainte de episcopie zăbovinduse, și multă vreme iscusindu-se, s-au arătat viteaz nevoitor, și cu cuvintele învățând, și pe cuvânt cu viața sa adeverind. Că de și Porfirie (pe carele l-au moștenit) cu statornicia minții încuviința, acesta însă cu iscusința, cu filosofia, cu viață neagonisitoare și cu râul limbii sale, și cu multe proterimata a darului strălucea. Din care pricină și pe partizanii marelui Evstatie, pe care mai înainte Paulin a se împreuna cu ceilalți catolicești, și împreună a se cuminica, nu i-au lăsat, și după acela Evagrie cu înduplecarea și cu rugămintea ce au întrebuințat, cu celălalt trup al Bisericii i-au împreunat, și cel întâi acesta pe numele lui Ioan Hrisostom în Bisericeștile pomelnice au rânduit să se pomenească. Și în sfârșit în Biserica Ierusalimului împodobește Ioan al. II. fiind bărbat vrednic de laudă, pentru carii și mai jos se va zice: citește pe Teodorit la Bisericeasca Istorie la același loc, și pe Suida.

CAPITOLUL II.

PENTRU FELURI DE PRIGONIRI ALE DASCĂLILOR BISERICEȘTI.

Dihonie între Ieronim și Augustin.

1.În anii aceștia feluri de dihonii (prigoniri) s-au ridicat între cei bisericești, și cea dintâi între Augustin și între Ieronim fiind mult mai bătrân, din pricina lucrării vârfelnicului Petru, și a muștrării lui **Pavel** Apostolul, pe care le scrie însuși în Epistola cea către Galateni, cap: 2.stih 14. fiindcă Ieronim la tâlcuirea capitolului acestuia zicea că lucrarea aceasta nu s-au făcut chiar între Apostoli, ci prin oarecare sfântă fățarie. Că **Petru** de față fiind iudeii, se ferea și se osebea de neamuri, spre a nu se sminti nemernicii cei din tăierea împrejur. Iar **Pavel** că din învoire⁶ pe însuși **Petru** de față l-au muștrat, spre a încredința pe neamuri, carii se supăra văzând pe **Petru** deosebit de împărtășirea lor. Iar Augustin zicea dimpotrivă, că și cu adevărat și cu drept cuvânt s-au certat **Petru** de către **Pavel**, și că fără sfială, s-au muștrat. Drept aceea Ieronim spre adevărea socotelii sale, pe Origen Geamănul, pe Apolinarie Alexandrinul, și pe alții din elini i-au pus înainte. Iar Augustin dimpotrivă, pe **Ciprian**, pe **Ambrozie**, și pe alții din latini îi aducea. Iar cu care chip gâlceava cea dintre dâșii și filonichia s-au dezlegat, din epistolele și din alte următoare a unuia din conscripturile lui Augustin, care în tomul 2. al lui se arată.

Dihonia între Ioan Hrisostom și clericii lui.

2.Mai împietrită și mai mare decât aceasta au fost dihonia între Ioan Hrisostom și între clericii din Constantinopol, care s-au născut din multa asprime a lui. Căci el suindu-se în scaun, s-au silit să îndrepte petrecerea clericilor celor de sub dânsul, sporirile lor, și dieta (rânduiala vieții) și petrecerea celorlalți prea cercetându-le îi muștra cu asprime, și îi îndrepta, iar pe alții din Biserică îi gonea, nici cu vreo unul a mânca voia, nici chemat fiind la vreo masă mergea. Deci pentru acestea din început arătându-se către clerici aspru, se ura de dâșii și urâciunea lor era zadarnică. Căci norodul pentru dulceața cuvintelor lui ce grăia în Biserică, și pentru sfințenia lui, și pentru întregimea minții lui, foarte se bucura, și-l iubea pe sfântul, puțin păsându-le de cei ce se apuca să-l prihănească, precum zice Socrat în Bisericeasca Istorie, Cartea 7, Capitolul 4. Și s-au adaos la aceasta, urâciunea celor ce era întru covârșire, pe carii **Ioan** asemenea cu a sa asprime îi muștra. Că era firește muștrător, precum zice Sozomen în Bisericeasca Istorie, Cartea 8. Cap: 3. Și asupra celor ce nedreptăteau cu dreptate se

⁶ adică s-ar fi înțeles amândoi mai de înainte. n.tr

mânia, și încă mai mult în Episcopie au sporit, precum mai jos pentru dânsul se va zice.

În Egipt prigonirea monahilor.

3.Asemenea în anii aceștia întrebare s-au pornit în Egipt, care din aceste două: Dumnezeu trup este, și chip de om are, ori fără de trup, și neînchipuit? Pentru această gâlceavă și filonichie între mulți se făcea, și mai ales între Teofil al Alexandriei, a căruia se află **2. Epistoliei**, și între Ioan. Iar cercarea aceasta din doi proști monahi s-au ridicat, egipteni fiind, însă nu fără primejdie. Că mulți voia pe Dumnezeu trupesc și cu chip omenesc, iar Teofil dimpotrivă se unea cu cei ce cu hotărâre zicea pe Dumnezeu netrupesc și neînchipuit. De care aflând sihastrii egipteni, lăsându-și mănăstirile, au venit la Alexandria, și ridica apostasie, judecând pe Teofil de păgân, și vroiau să-l omoare. Înștiințându-se de aceasta Teofil au intrat întru nevointă, gândind cu ce chip să poată scăpa de moartea ce zăcea asupra-i, și arătându-se înaintea lor i-au amăgit cu momeli, zicând: așa v-am văzut pe voi, ca pe fața lui Dumnezeu. Aceasta ei auzindu-o, și-au potolit pornirea, răspunzându-i: de zici adevărul că fața lui Dumnezeu, este ca fața noastră, anatematisește cărțile lui Origen, că din ele unii vorbind cu noi, surpă socotința noastră. Iar în alt chip așteaptă tu de la noi să paști cele ale păgânilor, și a luptătorilor de Dumnezeu. Iar Teofil le-au zis: eu voi face cele ce vi se par vouă cuviincioase și nu vă mâniați asupra mea, fiindcă eu sunt vrăjmaș cărților lui Origen, și prihănesc pe cei ce le primesc. Așadar atunci pe monahi depărtându-i, i-au trimis de la sine, și poate cercarea cea pentru aceasta până aici ajungând, ar fi încetat, de nu ar fi urmat împreună și altă pricină, precum ceea ce de Socrat se povestește în Bisericeasca Istorie, Cartea 6. Capitolul 7.

Dihonia sihastrilor din Egipt.

4.La sihăstriile cele din Egipt erau proestoși patru oameni evlavioși: Dioscor, Ammonie, Eusebie, și Eftimie, ceștia erau frați, iar lungi de la înălțimea trupului lor se porecleau, și erau încuviințând în cuvinte, și cu petrecerea, și multă laudă aveau în Alexandria. Și Teofil episcopul Alexandriei îi iubea, și îi cinstea, pentru aceea și pe unul dintre ei l-au așezat episcop Ermupolii, ne vrând l-au silit. Iar pe doi dintre ei i-au rugat să se afle împreună cu el, și abia i-au înduplecat, însă ca episcop silindu-i. Dar ei de nevoie au rămas luând aminte bine la iconomia lucrului, dar se amărau însă, fiindcă nu filosofau ei precum voiau în sihăstrie, socotind căci cu vremea se vor vătăma la

suflet. Și văzând pe episcopul că petrecea o viață bunăroasă, adică adunând bani, și că se nevoia pentru aceasta, se lepăda-u ei a locui împreună cu dânsul, zicând că iubesc pustiul, și că pe el mai mult îl cinstesc, decât petrecerea cea în cetate. Iar Teofil fierbinte fiind, și cunoscând că de ei se prihănește, s-au umplut de mânie, silindu-se cu toate chipurile să amăgească pe bărbați. Pentru aceea mai întâi urăște pe Dioscor fratele lor, și văzând pe frați supuși lui, și că îl cinstea, au întrebuițat acest fel de meșteșugire: au scris sihastrilor celor ce erau în pustie, amăgindu-i că nu se cade a se supune lui Dioscor, nici fraților lui, fiindcă zic pe Dumnezeu fără de trup, când Dumnezeu (după dumnezeiasca Scriptură) și ochi are, și urechi, și mâini, și picioare, ca și oamenii, dar cei de pe lângă Dioscor lui Origen urmând, hulesc, zicând că Dumnezeu nici ochi are, nici urechi, nici mâini, nici picioare. Și atunci cu sofismul acesta buimăcește pe cei mai mulți monahi, și se face multă tulburare și gâlceavă între dâșii. Și câți își aveau mintea iscusită nu s-au amăgit de sofismul acesta, ci se supuneau lui Dioscor, și lui Origen. Iar cei mai proști mulți fiind, și râvnă fierbinte având, însă nu după cunoștință și după dreapta judecată, năvăleau asupra fraților lor. Deci s-au făcut despărțire și deosebire între dâșii, și cei ce luau aminte zisele lui Teofil, numeau pe frați Origeniști, și necinstitori de Dumnezeu, iar ceilalți antropomorfiști (adică crezători că Dumnezeu ar fi cu chip omenesc) numeau pe cei ce erau cu Teofil. Din aceasta s-au făcut nu puțină îmbulzeală, și între monahi au fost o neîmpăcată vrajbă.

5.Iar Teofil înțelegând pravățul lui de săvârșit, împreună cu o mulțime venind în Nitria unde erau săhăstriile, au ridicat pe monahi asupra lui Dioscor și a fraților lui, iar ei primejduindu-se să se piardă, abia au fugit, și scăpând au venit la Constantinopol, unde aflând și pe Isidor, pe cel de mai înainte prieten al lui Teofil episcopului, iar acum prea vrăjmaș, fiindcă au fost scos din Biserică împreună cu Petru prezviterul, se tânguiau împreună către împăratul Arcadie, și către episcopul Ioan Hrisostom, de cele ce cu cumplitie s-au făcut lor de Teofil.

6.Iar Ioan aflând acestea, pe bărbați îi avea în cinste, și nu i-au oprit de a se împărtăși de rugăciuni, dar n-au voit să împărtășească lor și Tainele⁷ mai înainte de cercetare. Așadar aflându-se lucrurile, au

⁷ A-i cumineca n.tr

ajuns la auzul lui Teofil o veste mincinoasă, că Ioan au primit pe pomeniții monahi la împărtășirea Tainelor, și că era gata a ajuta lor, și atât s-au mâniat, încât nu numai pe cei ce erau cu Dioscor și cu Isidor au hotărât să-i osândească, ci și pe Ioan din scaun să-l pogoare. Deci mai înainte trimite epistolii prin cetăți către episcopi, descoperind pravățul său, însă ca și cum pe cărțile lui Origen prihănindu-le, apoi s-au împrietenit și cu Epifanie episcopul Constatiei Ciprului, de care mai înainte se osebea, prihănindu-l că ar cugeta oare ce mici pentru Dumnezeu, că ar fi socotit pe Dumnezeu că are chip de om, precum zice Socrat⁸, și îi hotărăște să adune sobor de episcopii Ciprului, spre a prihăni și a ocări cărțile lui Origen. Iar Epifanie cu evlavie purtându-se și simplu fiind de socoteală, în grabă și fără zăbavă s-au înduplecat din scrisorile lui Teofil, și adunând pe episcopii cei ce erau în Ostrov, oprește cetirea cărților lui Origen, dar au trimis și cărți către Ioan Hrisostom sfătuindu-l să se ferească de citirea lui Origen și să facă și el adunare asupra lui. Iar Teofil înduplecând și amăgind pe Epifanie, pe cel vestit întru evlavie și înțelegând că scopul lui au venit la ispravă, au adunat și el pe mulți episcopi, și au lucrat împotriva cărților lui Origen, ca și Epifanie. Iar Ioan de vicleșugul ce se făcea împotriva sa, nicicum nu se îngrijea.

7. Și fiindcă s-au arătat la toți, cum că Teofil se nevoiește să pogoare pe Ioan din scaunul patriarhal, atunci și cei ce urau pe Ioan, se porneau spre izgonirea lui, și mulți clerici și boieri carii aveau îndrăzneală către împăratul, socotind că au găsit vreme potrivită, spre izbândă asupra lui Ioan, au îndemnat pe împărat să adune sobor în Constantinopol, iar după puțin ajungând și Epifanie în împărăteasca cetate, pe care încă îl avea la evlavie Ioan, și îl ruga ca să vină la adunare împreună cu el, și împreună să locuiască, ci el nu au voit, ci adunând pe episcopii carii erau în Constantinopol le arăta cele hotărâte împotriva lui Origen, și așa au plecat pe unii să se facă împreună hotărâtori cu el, iar către Ioan zicea că nici împreună cu el se va ruga, nici împreună va locui, de nu va prihăni cuvintele lui Origen și de nu va goni pe Dioscor și pe cei împreună cu dânsul. Însă fiindcă Hrisostom nu socotea că ar fi drept să facă aceasta, mai înainte de judecată, și de cercetare, pentru aceasta și au întârziat hotărârea.

⁸ În Bisericeasca Istorie cartea 6. cap: 10. Însă cu greșeală, zice Socrat, căci nici Epifanie credea pe Dumnezeu a fi cu chip omenesc, nici Teofil de acest fel de socotea pe Epifanie. Drept aceea se vede că s-au amăgit Socrat de către acela, de la care a auzit pricina aceasta.

Acestea dar așa fiind, vrăjmașii lui Ioan formăluia, că vrând să săvârșească adunarea în Biserica Sfinților Apostoli, să vie acolo și Epifanie, și arătat înaintea norodului să propovăduiască să s-au lepădat de Biserică cărțile lui Origen, și pe Dioscor cu ai lui, ca pe unii ce cugetă dogmele lui Origen dar împreună să prihănească și pe Ioan episcopul cetății. A doua zi întâmpinând pe Epifanie oarecare Serapion trimis de Ioan, au zis lui când ieșea din Biserică, că nici lucruri drepte, nici folositoare face, căci de se va porni vre-o întărâtare și vre-o tulburare întru mulțimea norodului, el se va primejdui, ca unul ce se face pricinuitor. Acestea auzindu-le Epifanie, și-au mai potolit pornirea cea dintâi, și prihănind pe Ioan se gătea să meargă în Cipru, care vrând să purceadă, au arătat către Ioan: (precum zic unii) nădăjduiesc că tu nu vei muri episcop⁹, iar Ioan i-au răspuns împotriva: nădăjduiesc că tu nu vei pași în patria ta. Ale căroră cuvintele au adevărit și s-au împlinit, vezi pe Socrat la Istoria Bisericească, Cartea 6, cap: 14. și pe Sozomen tij cart: 8. cap:14.

8.Iar purcezând Epifanie, au auzit Ioan că împărăteasa Eudoxia au ridicat asupra-i pe Epifanie, și fără a zăbovi, au vorbit un cuvânt prihănitor asupra tuturor femeilor în Biserică care se aducea ca o pildă asupra împărătesei, precum cei mai mulți au socotit. Iar aflând împărăteasa de aceasta, și luând asupra sa aceasta, ca ceea ce se vădea de a sa știință, să tânguia către împăratul pentru o defăimare ca aceasta, și ca și cu undița trăgându-l, l-au plecat să hotărască împotriva lui Ioan surghiun. Drept aceea silește pe Teofil în grabă să facă sobor în Calcedon asupra lui Ioan, la care chemat fiind Hrisostom ca să răspundă la prihanele cele împotriva sa, și nevrând a se înfățișa în Sobor ci cerând să se facă lumnicu¹⁰ Sobor, cei adunați acolo au hotărât împotriva lui, și l-au ocărât, nu pentru altă vinovăție decât că de 4 ori fiind chemat la sobor n-au venit, și după caterisire a treia zi s-au trimis în surghiun, pe acestea pe larg le povestește Socrat și Sozomen, deși nu se cade cineva a crede lor toate, ca a unora ce păzea hatâr origeniștilor. Însă vezi și epistola lui Hrisostom către Inochentie episcopul Romei, care cuprinde pentru acestea, care este în tomul 4.

⁹ În viața sfântului Ioan Hrisostom spune sfântul Epifanie: Bucură-te pătimitoru-le că nici tu nu vei ajunge la locul exilului. N.tr.

¹⁰ sobor a toată lumea n.tr

CAPITOLUL III.

PELAGHIE ERETICUL, ȘI CEI DE LA EI NUMIȚI PELAGHIENI, ȘI JUMĂT-PELAGHIENI.

1. Pelaghie ereticul ca un șarpe otrăvitor din Brettania au odrăslit pe la 405 d.H, precum de la Hrisostom arată Baronie în hronic: anul 405. num. 7. Carele monah fiind mai înainte, și-au cheltuit vremea la Roma, și în Palestina, iar apoi cu vrednicia preoției s-au cinstit. El au fost om iscusit și învățat, și de cărți scriitor, de care Augustin la multe locuri citat. Dar fiind împiestrit la socoteli după tropos, și schimbăcios la socoteală, ca un alt covârșitor, în sfârșit vederat și-au arătat eresul în anul 413 pe care cu puțin mai înainte Chesarie ucenicul său, l-au propovăduit în Africa și în Calcedon, pârât fiind însă de Pavel diaconul Calcedonianul s-au aneresit.

Pricinile eresului lui Pelaghie.

2. Pricinile eresului său, le-au luat Pelaghie din eresul maniheilor. Că maniheii zicând cum că păcatele se nasc din ființa cea rea a oamenilor, adică din firea cea rea, vederat îi ridica pe stăpânirea de sine a firii, (vezi la Tom: 1 veacul 3. cap: 14. & 6. a istoriei acesteia), iar Pelaghie dimpotrivă vrând să dovedească, în cealaltă parte cu totul dimpotrivă au căzut, zicând: că toate păcatele oamenilor se nasc din sloboda voința lor, și după urmare pro-strămoșescul păcat tăgăduindu-l, atâta marea pe de sineși stăpânirea omului, pentru care atâta se întărea să dovedească, încât de multe ori ridica de la dânsa pe dumnezeiescul dar, și fără tărie și nelucrător pe el (adică pe dar) îl arăta că este. Vezi pe Augustin în Cartea 4. împotriva epistolelor lui Pelaghie Cap: 4.

Capetele eresului lui Pelaghie.

3. Capetele cele mai obștești ale eresului lui Pelaghie sunt acestea: **1.** Pruncii cei de curând născuți după trup, că nu au trebuință de botez, căci se nasc fără vinovăție a pro-strămoșescului păcat. Ca unii ce nu trag către sineși nici un pro-strămoșesc păcat din Adam, pentru aceasta nu-i nevoie de cea a doua de iznov duhovnicească naștere, ca să li se ierte păcatele, iar noi (zicea) nu pentru altă să ne botezăm, decât înfiindu-ne să ne învrednicim

împărăției lui Dumnezeu și de la cele multe la cele mai bune să ne mutăm, și nu de la vre-un rău, sau întinăciune a vechii vinovății să ne înstrăinăm, precum Augustin mărturisește în Cartea cea pentru eres Capitolul 88. **2.** Socotea pe om ca și cum putincios în viața aceasta fără de vre-un ajutor a darului lui Dumnezeu, să vieze pentru cuvioșie, și să plinească dumnezeiasca lege, ca și cum ar putea cu singură de sine stăpânire să ajungă la atâta deplinătate a dreptății, și că nu ar fi nevoie a zice iartă nouă păcatele noastre. Iar acela ce drept își întrebuințează pe de sine stăpânire, acesta este sfânt, și de pocăință nu are trebuință. **3.** Fiindcă oamenii cei mai mulți urmând celor întâi zidiți, și după pilda lor rău întrebuințând pe de sine stăpânire, calcă legea lui Dumnezeu de nevoie aceea au trebuință de dumnezeiescul dar, ca păcatele lor cele trecute (pe care nu-i cu puțință a le tăgădui) să se ierte, iar câți să se pocăiască drept, și de aceea să se ferească de păcate, au în destulă pe fireasca putere. Iar ajutorul darului (pe care el, când în lege și în învățătură, când întru pilda lui Hristos îl pune, întrucât din una dintru acestea se dovedește arătat, ce se cade a face omul și ce nu) că nu folosește spre alta, decât spre a putea omul mai cu îndemânare să le săvârșească. Augustin arată în Epistola 106 zicând: „Pentru aceasta (învață Pelaghie) că se dă oamenilor darul, ca îndemnați fiind, mult mai cu îndemânare să poată plini, ceea ce prin de sine stăpânirea poate face.”

4. Iar dogmele lui Pelaghie cele mai osebite, mai cu o legătură le cuprinde Augustin în Epistola. 56. **1.** Că Adam, și de nu ar fi greșit, iarăși murea. **2.** Că greșeala lui Adam nu a vătămat neamul omenesc, ci numai pe dânsul l-au vătămat. **3.** Că pruncii cei de curând născuți sunt ca Adam mai înainte de călcarea poruncii. **4.** Pruncii cei ce nu s-au botezat pot să aibă viață veșnică. **5.** Bogații cei botezați de nu își vor deșerta bogățiile, nu pot moșteni împărăția lui Dumnezeu. De ar fi și bogați precum îi va Pavel Apostolul în Epistola 1. către Timotei Capitol 6. stih 17. **6.** Că darul lui Dumnezeu și ajutorul nu se dau la toată lucrarea. **7.** Că darul după plata însăși a noastră se dă. **8.** Cum că fiii lui Dumnezeu nu se pot numi, câți nu vor fi după tot chipul fără de păcat. **9.** Că de sine stăpânire nu va fi, dacă trebuie dumnezeiescul ajutor. **10.** Că biruința noastră cea împotriva ispitelor și a poftelor celor necuviincioase, se naște din însăși voința fiecăruia, și nu din dumnezeiescul ajutor. **11.** Că iertarea se dă păcătoșilor celor ce se

pocăiesc nu după darul și mila lui Dumnezeu, ci după plata celor ce se pocăiesc.

Soborul în Diospoli împotriva lui Pelaghie.

5.Eresul acesta al lui Pelaghie s-au lățit în Palestina, în Africa, în Italia Galii și în Spania. Iar împotriva acestui Pelaghie s-au adunat Soborul în Diospoli a Palestinei, în anul 415, d.Hr. în care Sobor, limba sa întorcându-și după urmarea pravoslavnicilor, iar socoteala păzindu-o cu totul necunoscută, cu amăgirea meșteșugirii celei mai dinainte, adică a pravoslavnicei limba făgăduindu-se, s-au arătat nevinovat. ***Altul în Calcedon în Milein a Numidiei*** Iar după ce amăgirea lui s-a făcut cunoscută în anul 416. două alte localnice Soboare s-au făcut în Africa, unul în Calcedon, și celălalt în Numidia Milein, a căror Soboare Părinții prin epistole au arătat către Inochentie Episcopul Romii stricările minții lui Pelaghie, și a lui Celestie, și că numai pe însuși eresurile acestea le-au surpat, dar nu pe începătorii lor, căroră răspunzându-le Inochentie, hotărăște cum că se cade și ei a fi neîmpărtășiți. Și după Inochentie Zosim cel ce au moștenit scaunul lui, pe amândoi i-au osândit, adică pe Pelaghie și pe Celestie în anul 418.

Altul în Africa.

6.Întru același an adunându-se în Africa Soborul de 313 Părinți, au rânduit **8.** canoane împotriva eresului, apoi s-au mai făcut Soborul cel din Efes și după acela cel al **2.** Araicanescu, care asemenea pe eresul acesta l-au surpat și l-au lepădat.

7.Pe răzvrătitul eresul acesta mai mult decât ceilalți și mai tare îl surpă Augustin, și Prosperul Aquitanul episcopul Righiului, și ucenicul lui Augustin, Acesta mai cu deadinsul în cartea cea pentru darul și de sine stăpânirea, și cea pentru darul împotriva Eranistului, iar acela (Augustin) în cărțile cele ce sunt în Tomul **7** ale con-scripturilor sale, cap: **3** cărți pentru plata și iertarea păcatelor, o carte pentru fire și darul împotriva pelaghienilor: **2.** cărți pentru darul lui Hristos împotriva lui Pelaghie și a lui Celestie: **2.** cărți pentru nunți și pentru poftă: **4.** cărți împotriva epistolelor pelaghienilor către Bonifatie: **6.** cărți împotriva lui Iulian pelaghianul. **4.** cărți pentru suflet și pentru a lui început.

Pelaghieni.

8.Următorii lui Pelaghie au luat numele lui, pelaghieni numindu-se, dintre carii cei mai aleși au fost Celestie și Iulian. Celestie atât

după urmă, au urmărit eresiarhul dascălul său, încât pelaghienii și Celsestienii de la dânsul se numea, precum mărturisește Augustin în cartea cea pentru eres, cap, 88. Iar Iulian episcop al Capiei fiind, s-au gonit din scaunul său pentru eres, și mult împreună cu Augustin luptându-se, fiindcă era procopsit dar obraznic și îndrăzneț, s-au ocărât de însuși Augustin, în cele 6. cărți mai sus arătate.

Jumăt-plaghienii.

9.Din pelaghieni ca niște odrasle au izbucnit Impelaghienii (adică jumătate pelaghieni), carii că omul din puterea sa poate a se întoarce la pocăință, însă că ea nu folosește fără de darul Preasfântului Duh. Și dintre dâșii mulți au stătut învățători ai Bisericii celei din Galia, carii se numeau mesalieni, da la Masilia cetatea cea din Galia, al căror începător au fost Ioan Casianul prezviterul Bisericii din Masilia, și cu toate că nu conglăsuia cu Pelaghie, căci prostrămoșescul păcat îl mărturisea, și că nici un bun lucru poate omul a începe, sau cu îndestulare a-l săvârși fără de darul lui Dumnezeu (că ei deosebea lucrările cele bune, de către credință și de către bunele năravuri, care întrec pe credință) încă ca și dânsul după cât începutul credinței și a bunei pro alegeri stăpânirii de sine îl da, iar împlinirea o da lui Dumnezeu.

Sinergistii.

10.Socotințelor masalienilor, în urmă mulți scolastici învățători le-au urmat, și dintre cei mai din urmă au fost Vitorin Perigheliul, și ceilalți din cei ce zicea sinergisti (adică împreun-lucrătoriști), carii omului după cădere, dau oarecare firești puteri, cu toate că este neputincios: cu care este cu puțință la întoarcerea sa împreună lucrând (ori ajutând) prea Sfântul Duh, a primi omul darul lui Dumnezeu cel ce nu i se aduce, și oare cum a se învoi întru dumnezeieștile făgăduințe. Însă se vede a fi această osebire între sinergisti și masalieni, căci aceștia adică pe voința omului, de multe ori o vor să meargă înainte, adică să întărească pe dumnezeiescul dar, iar aceea totdeauna zicea, că darul întrece pe voință, că stăpânirea de sine neputincioasă fiind spre a începe binele și a se întoarce către Dumnezeu, și a asculta supunându-se legii nu poate, pentru aceea zicea că darul merge înainte.

CAPITOLUL VI.

SOBOARELE CELE MAI ÎNSEMNATE CARE S-AU ADUNAT ÎN VREMEA ACESTOR ÎMPĂRAȚI.

Soborul Calcedonului.

1.Soborul cel din Calcedon, care în tomurile Soboarelor al **2.** se scrie, căci unii întâi zic pe cel ce în vremea lui Iulie episcopul Romii acolo s-au adunat, pe care în sfârșit Baronie în cronică anul 397. numărul 46. și Coriolan îl vor să se fi adunat în anul d.Hr. 397.

Altul.

2.Soborul cel **3.** din Calcedon, la care printre alții se afla și Augustin, întru același an s-au adunat, se află a acestuia Soborul, **50.** de canoane în Tomul **1.** al Soboarelor, de care Baronie la cronică anul 398. și Coriolan drept zic, că nu toate s-au alcătuit la acest Sobor, nici toți s-au unit, ci și la altele ce în Calcedon s-au adunat, s-ar fi alcătuit.

Altul.

3.Soborul cel **4.** din Calcedon s-au făcut 398. nu pentru altă pricină, decât pentru a se așeza Biserica starea ceea ce în vremea lui Hildon tiranului căzuse.

Altul.

4.Soborul cel **5.** din Calcedon, pe care cu rânduiala vremii **3.** îl socotesc, atât Baronie la cronică anul 398. cât Coriolan, iarăși întru același an 398. s-au săvârșit spre îndreptarea Bisericeștii rânduiei, și spre întocmirea moravurilor celor de prin Biserici stricate. (însă pentru aceste **4.** Soboare vezi la Tomul **1.** al acestei Istoriei, la veacul **4.** Capitolul **24.** la sub-însemnarea & **6.**

Sobor în Toledo.

5.Soborul cel **1.** din Toledo cetatea Spaniei a celor **19.** episcopi adunați în anul **400.** întâi șezător fiind Patron episcopul, s-au adunat ca să îndrepteze dezbinarea ce se ivise în Spania, din re întrebuițare a bisericăștilor rânduiei, pentru hirotoniile ieraticăștelor trepte ce nu se făcuse după rânduia vreme. În care Soborul **1.** s-au rânduit ca acela ce nu păzește cele dogmatisite de Soborul cel din Niceia, să fie neîmpărțășit. **2.** Au așezat **20** de canoane, au adaos însă și oare care împotriva priscillienilor.

Milenitanesul Sobor.

6.Mileitanescul 1. Nimic Soborul (care așa se zice, fiindcă din toată Africa s-au adunat, adică obștescul) în Numidia s-au făcut, de la care după câteva sobornicești rânduieli, s-au cercetat pricinile a câțiva episcopi, precum a lui Kerskoniu, a lui Kuodbuldeu, a lui Maximian și a lui Xantippu. Deci altul este soborul acesta, și nu cel 2. Milenitanesc ce s-au adunat în anul 416. de care s-au osândit eresul lui Pelaghie, care acesta trebuie a se însemna împotriva celui a ce au adunat Soboarele și au împreunat în Tomul1. pe amândouă cele Milinitanicești, într-un singur Sobor, după cum Baronie în cronică, la anul 402. numărul 55 și în anul 416 numărul 3. și după Coriolan.

Cel din Calcedon împotriva lui Hrisostom.

7.Soborul cel din Calcedon, la care s-au caterisit Ioan Hrisostom de Teofil al Alexandriei și de alții ai lui vederăți vrăjmași, precum mai sus s-au zis. Că viind Teofil în Constantinopol, pe cale au adunat episcopi, pe carii i-au înduplecat, ca împotriva lui Hrisostom (pe care îl zicea apărător al origeniștilor) să dea hotărârile. Iar aflând și în Constantinopol mulți vrăjmași a lui Hrisostom clerici, și monahi, încă și pe însăși împărăteasa Eudoxia și viind în Calcedon, care este de cea parte în preajma Constantinopolului, cu alții nu puțini, pe carii cum putea i-au îndemnat și i-au silit să se facă pârâși ai lui Hrisostom și au început a răsvântura prihănilor cele plăsmuite împotriva lui. Deci făcându-se chemarea lui Hrisostom, episcopii cei ce se adunase în Constantinopol 40 la număr. În locul lui au răspuns trimișilor din Calcedon: de cuviință este ca Teofil să se înțeleptească, spre a nu judeca pricină în străină ocârmuire împotriva canoanelor celor în Niceia așezate, ci mai ales se cade să vie în Constantinopol unde sunt mulți episcopi adunați din felurite eparhii. Căci adunarea nu numai de 36 de episcopi se alcătuieste, și aceea de o ocârmuire fiind, Iar Ioan pe alții oarecare din clericii cei iscușiți, și pe Dimitrie episcopul Pisinuntii trimițându-i către ei zicea: cum că nu fuge de judecată, ci este gata, însă de va ști mai întâi pe pârâșii săi și își va socoti prihănirea, și așa la mai mare Sobor să-și dea răspunsul. Că nu va suferi un lucru nebun, și nu va îngădui judecători pe niște vederăți vrăjmași. Iar fiindcă de 4 ori au fost chemat, n-au ascultat, luminc¹¹ Sobor cerând, l-au caterisit, și după porunca împăratului l-au surghiunit. Vezi pe Socrat în Bisericeasca Istorie. Cartea 6. Capitol 15

¹¹ a toată lumea n.tr

și pe Sozomen în Cartea 8. Capitol 17. apoi iarăși l-au adus din surghiun.

CAPITOLUL V.

BĂRBAȚII CE AU STRĂLUCIT ÎN VREMEA ÎMPĂRAȚILOR ACESTORA ÎNTRU SFINȚENIE ȘI ÎNTRU ÎNVĂȚĂTURĂ.

Ioan Hrisostom.

1. Ioan cel poreclit pentru râul cel cu aur curgător al limbii sale Hrisostom (gură de aur), patrie a avut Antiohia a Siriei celei adânci, născut din Secund și din maică Antusa, carii erau evgeniși și patricieni. Ucenic au fost lui Libanie sofistului și a lui Andragatie filosofului. Iar a fi dat la învățătura judecătorească și făcându-se cunoscut întru a vorbi și a îndupleca, și pe ritorii cei de meșteșugul său covârșindu-i, și cunoscând viața cea rea și nedreaptă de prin judecătorii, s-au abătut la viață liniștitoare. Și îndată schimbând forma și umblarea, la cetirea sfintelor cărți lua aminte, și des venea la Biserici. Deci mai întâi s-au făcut ceteș al Bisericii din Antiohia, de Zenon episcopul, iar în puțină vreme și diacon de Meletie, și apoi după trei ani s-au hirotonit presviter de Evagrie diadohul lui Paulin, și pe mulți din cei ce îl auzeau vorbind în Biserică, în fapta bună i-a folosit, și de o cugetare cu el în cele dumnezeiești i-au făcut. Că trecea cu un trai de o viață întreg înțeleaptă și curată, iar grija cuvântului bine pricepută o întrebuița cu strălucire, iar îndeletnicirea întru dumnezeieștile Scripturi întrebuițându-o foarte cu scumpătate, mai pe toată dumnezeiasca Scriptură o au tâlcuit, răsfățare de cuvinte dobândind întru a izvodi (sau a congetui), pot a zice că nimeni altul, și o limbă care curge mai repede decât șuvoaiele Nilului, s-au făcut și prea bun scriitor. Deci din cuvinte și din fapte vestit făcându-se în tot cuprinsul stăpânirii romanilor, s-au socotit de cuviință de către Arcadie împăratul și de către clerul împărăteștii cetății lui Constantin, fiindcă se săvârșise Nectarie episcopul ei, să aleagă pe Ioan păstor, care lucru sa și făcut. Însă firește fiind muștrător și din tânără vârstă mâniei mai mult decât sfielii făcându-i har, multe cuvinte au primit, precum tuturor este cunoscut, vezi pe Socrat Bisericeasca Istorie Cartea 6. Capitolul 10. pe Teodorit în Cartea 10. Capitol 27. 28. care îl

numește mare luminător al lumii, și pe Sozomen în Cartea 8. Capitol 2. 3. Însă surghiunit fiind acest mare părinte în Comane, sa săvârșit acolo, fiind de 52 de ani, și arhierind în împărăteasa cetăților cinci ani și jumătate. Iar nouă ne-au lăsat voroave la facerea (lumii), la Psalmi, la Iasaia, la Matei, și la Ioan Evanghelistul, la Faptele Apostolilor, la epistolele lui Pavel, 6. cărți pentru providență (pronia) lui Dumnezeu, 6 cărți pentru preoție, etc. Iar după trecerea a 35 de ani s-a adus înapoi sfințit trupul lui din Comane, cu osârdia lui Proclu patriarhul Constantinopolului, și s-a pus în Biserica Sfinților Apostoli. Iar numele lui l-au scris în pomelnicele Bisericii, mai înainte de Proclu Atticos Patriarhul Constantinopolului ne fiind mai înainte scris, căci origenist prea blagocestivul Părintele acesta îl numeau și îl socoteau.

Alexandru antiohianul.

2. Alexandru al Antiohiei episcopul de care s-a zis mai sus.

Asterie al Amasiei.

Asterie al Amasiei.

3. Asterie episcopul Amasiei, care a scris feluri de voroave, mucenicia Sfântului Foca, etc.

Martin al Turoninsion

4. Vestit sa făcut în anii aceștia Martin episcopul Turoninsion, care s-a născut în Savaria cetatea Panoniei și de multe ori a urmat tânăr fiind (după voia tatălui său) ieșirile cu oști, însă cu acest fel de răbdare, smerenie și bunătate, încât de cei mai mulți nu se socotea a fi ostaș, ci monah. Apoi întorcându-se Ilarie din surghiun, i-au urmat și s-a lipit de dânsul, și în sfârșit de la viața monahicească s-a suit la vrednicia de episcop al Turoninsion. Acesta au fost un om în adevăr evlavios, cuvios, precum în viața lui mărturisește Sulpicie Sevirul, care auzind vestea despre el pornindu-se, nu s-a lenit a merge să-l vadă, care veste nu l-au amăgit, pentru că urma tocmai după vestea ce avea, precum acesta mărturisește. Deci Martin acesta de multe ori pentru catoliceasca (pravoslavnică) credință a suferit legături, bătăi peste obraz, și izgoniri, precum Sozomen în Bisericeasca Istorie Cartea 3. Capitol 14, mărturisește, și sa săvârșit în anul 401. Pentru săvârșirea lui pomenește Sulpicie Sevirul în epistola 2. către Aurilie diaconul,, și în epistola 3 Bascula.

Sulpicie Sevirul.

5. Sulpicie Sevirul ori Sevirul Sulpicie au fost după Ghenadie , bărbat nobil după neam și după iscusirea sa, și cu iubirea sărăciei cei

vrute, și a smereniei prea strălucit, au stat prezbiter la Aquitania eparhia cea din Galia, și prea iubit lui Paulin episcopul de Nola către carele multe epistole au scris. Au scris și 2 cărți cu frumoase alcătuire pentru sfințita istorie, începând de la zidirea lumii, și sfârșind până la Stelihon ipatul, adică până la anul 70. d.Hr. precum însuși sub însemnează, în cartea a II a Istoriilor. Au scris încă și viața lui Martin Episcopul Turoninsion, și un dialog pentru întâmplarea răsăritenilor monahi, vezi pe Orosie întru istoricii Latini.

Paulin Aquitanul.

6.Asemenea lui Sulpicie au stătut Paulin de Aquitanul, care sfetnic fiind, și unul dintre bătrâni, lăsând avuția sa, în Nola cea din Italia (Campania) au venit nu pentru altă, fără numai pentru a se îndeletnici mai mult în creștineasca religie, căreia eparhii, după ce au petrecut acolo câtăva vreme, s-a făcut episcop, și a stat vestit, nu numai pentru învățatura și sfințenia sa, precum Ghenadie mărturisește, ci și pentru putere cea avea asupra dracilor, au scris feluri de epistole și învățături.

Augustin.

7.Aurelie Augustin s-a născut în Taghesti cetate a Numidiei, din părinți cinstitori de Dumnezeu, iar mama sa se numea Monica, femeie prea cuvioasă fiind. Părinții lui erau măsuratici după averi, însă buni creștini. Acesta încă copil fiind de învățăturile cele elinești se îngrețoșa și le lenevea, iar cele latinești cu bucurie și cu osârdie le asculta. Și mai întâi a fost trimis pentru învățatură la Madaira, și apoi în Calcedon, unde cu bună sporire învățându-se toate slobodele meșteșuguri, s-a dat încă și la învățatura filosofiei, cetind Ortensiul lui Cicero, asemenea se îndeletnicea și la sfințitele cărți, însă cu dezgust fiind întru ele, pentru prostimea scrierii le-au lăsat, sau și pentru alte pricini precum însuși în cuvântul 63. cel pentru feluri de lucruri zice. Iar după ce s-a făcut voinicel, nu numai de focul dezmiardărilor s-a părjolit, ci și de amăgirile maniheilor vânându-se, a rămas în eresul lor 9. ani, de la anul 19. al vârstei sale până la 28, amăgindu-se și amăgind, precum însuși în cartea 4. Confesiuni capitolul 1. zice. Iar întru acești ani a învățat gramatica în patria sa, iar retorica în Calcedon, îndeletnicindu-se și cu astrologia, și mult împreunându-se cu posadnice¹², au născut fiu pe Adeodat. Iar la anul 29 al vârstei sale

¹² țitoare n.tr.

lepădând eresul maniheilor, și venind în Roma, au predat retorica, și din Roma chemându-se la Mediolan, ca să predea și acolo retorica, s-a făcut cunoscut sfântului episcop Ambrozie, de la care în toate zilele învățându-se pravoslavnică credință și sfătuindu-se, s-a botezat în sfârșit de dânsul în prăznuitoarea zi a Paștilor fiind de 32 de ani, și împreună cu el și Adeodat fiul lui, și Alipie cel iubit lui. Iar făcându-se de 37 de ani, a primit vrednicia preoției, și în sfârșit s-a hirotont episcop Hiponiei cetate din Africa. Mult strălucind întru ea cu cuvinte și cu fapte și feluri de trupuri de con-scripturi alcătuind, pline de toată înțelepciunea și învățătura, întru care veșnică laudă au dobândit. Și viețuind peste tot 86 de ani s-a săvârșit în anul 430. Cetește viața lui, scrisă fiind de Pisidie episcopul Callaminisiul.

CAPITOLUL VI.

ÎMPĂRAȚII TEODOSIE CEL MIC, ȘI VALENTINIAN AL III. ȘI CELE FĂCUTE DE EI ÎN BISERICĂ.

Teodosie cel mic împărat la anul 408.

1. După ce a murit Arcadie precum s-a zis, a moștenit împărăția Răsăritului Teodosie fiul lui în anul 408 cel poreclit Mic, spre deslușirea și osebirea de Teodosie moșul lui, și căci era foarte mic când a murit tatăl său, fiind atunci de 7 ani, cu mare osârdie și luare aminte hrănindu-se și crescându-se de Pulheria sora sa, și fiind întru cercetarea lui Isdigherd împăratul perșilor, pe care Arcadie tatăl său l-a lăsat epitrop și purtător de grijă lui prin testamentul său, și să ia o mie de litre de aur solie. De la acest Isdigherd începe Procopie Istoria persanelor războaie, ajungând până la anii lui Iustinian. Deci de frica lui Isdigherd, neputând cineva a se ridica asupra lui Teodosie, sora lui Pulheria fecioară fiind de 15 ani, sau după alții de 19 prea bine chivernisea împărăția, și învăța pe Teodosie fratele său, întru toate sfătuindu-l, în morală, întru a vorbi, spre umbla, spre zâmbire de răs, la îmbrăcăminte și la forma șederii în scaunul împărătesc, și a stării, și mai mult întru cinstirea lui Dumnezeu cu osârdie pe el îl învăța. Și pe Atinaida fiica lui Leontie filosofului din Atena ce o văzuse frumoasă și procopsită cu toată înțelepciunea, o a botezat Evdochia numindu-o, și cu fratele său, carele era în legiuita vârstă o au cununat, și cu

împărătească coroană o a încoronat, și Augustă o a vestit. Deci așa învățându-se Teodosie de la Pulheria, la atâta evlavie și cuvioșie au procopsit (cu toate că întru celelalte era firește greu la minte, nesocotitor de socotinți amăgindu-se) încât împărăția lui a ajuns a fi ca o Biserică.

Starea Bisericii din vremea lui Teodosie cel Mic.

2.Împărățind dar Teodosie la răsărit au fost mai în toată vremea pace, și hristianismul în Persia s-a lățit prin Antioh, carele au fost trimis în Constantinopol de Isdigherd (afară de oarecare războaie, și acestea prea puține), iar pacea au prisosit și în Biserică asemenea în vremea aceea, când a luat mare sporire din feluri de lucruri și din legiurile, care de blagocestivul împărat s-au dat asupra necredincioaselor neamuri și a ereticilor. Dar fiindcă obișnuit lucru este, rar a urma necurmată pacea Bisericii (căci totdeauna urmează a fi biruită), așa iarăși o au tulburat cu vătămătoarele de minte eresurile lui Nestorie și Eutihie, precum de aici se va zice în parte.

Moartea lui Onorie.

3.Iar Onorie după luarea Romei de Alaric, căzând în patima hidropicii, și murind în anul 423 viețuind 40 de ani, și din aceștia cu nevoie și fără slavă împărățind 30 în locul acestuia au stăpânit, și au împărățit Teodosie fiind de 24 de ani, iar de ai împărăției sale de 17. și au biruit desăvârșit pe Ioan tiranul prin Aspar fiul lui Ardavurie stratilatului.

Valentinian împăratul apusului la 425.

Deci după ce s-a ucis tiranul, Cezar punând pe Valentinian nepotul său în anul 425 l-au trimis în părțile apusului, dând purtarea de grijă a împărăției la Plachidia maicii lui, fiindcă Valentinian era prea tânăr. Iar Plachidia era fiica lui Teodosie cel Mare și soră lui Arcadie și Onorie Auguștilor, pe care o a luat de femeie Constantie, cel ce au stricat tirania lui Constantin fiind om prea viteza la războaie, și voievod prea ales, pe care împăratul laudându-l l-a însoțit cu sora sa, cinstindu-l cu cunună și cu hlamidă și părtaș împărăției l-au făcut, după care puțin viețuind s-au săvârșit. Încă sârguindu-se și însuși Teodosie ca să meargă în Italia, ca pe nepot să-l înscăuneze împărat, și fiind de față, cu înțelepciunea sa să sfătuiască pe cei de acolo să nu se supună lesne tiranilor, ajungând până la Tesalonic, s-a oprit de boală, așadar trimițând nepotului său împărăteasca coroană cu Ilon patriciul, și încoronându-l pe el August în 22a lui Septembrie, s-a întors în

Constantinopol. Vezi Socrat Istoria Bisericească Carte a7. Capitolul 24 și pe Sozomen tij cartea 9. Capitol 16.

Starea Bisericii în anii aceștia.

4. Acești au stăpânit peste părțile apusului, Biserica lui Dumnezeu la apus, mai ales în Libia, au luat cercări de rele tulburări de către Vandalii cei chemați acolo de Bonifaie comitul Libiei cu făgăduință de daruri și cu mari nădejdi, ca viind ei să ridice arme asupra Romanilor pentru dânsul, căci voievodul oștilor lor Ghizerih neadevăratul fiu al lui Godighiscu celui ce atunci stăpânea peste Spania, carele la cele oștești era foarte iscusit, și mai groaznic decât toți oamenii, și trecând bozul cel ce este în Gadire, de la Spania în Libia, au venit având cu sine și 80000 de oameni, și și-a așezat scaunul în Libia în anul 423 și în anul 436 a luat Calcedonul, dar arian fiind, se sârguia să semene pretutindeni eresul său, din care pricină în toate părțile se făcea prăzi, jafuri, ucideri, pruncii se răpeau din a maicilor brațe, și aruncându-se pe pământ tăia în mici bucăți, sfințitele Bisericii ale pravoslavnicilor cu foc se ardea, mulți episcopi cu feluri de tiranii se gonea, și altele asemenea cu acestea se făcea. Vezi pe Victor Vitikisiotul, pentru vandalicesca goană, cartea 1 și pe Procopie. Încă și în Persia în vremea lui Teodosie celui Mic, Isdigherd împăratul perșilor prea cumplit război au pornit asupra Bisericii, omorând pe Avdan episcopul și pe Veniamin diaconul, și pe mulți alții împreună cu dânsii, precum te poți încredința din sinaxarul zilei 31 a lunii lui Martie.

Episcopii Romei.

5. În vremea împăraților acestora, cei mai întâi episcopi au fost, a Bisericii Romanilor: după Bonifatie s-a prohirisit Celestin, 10 strălucind în arhierie, și după aceasta au proestoșit Xist 8. ani, și după el Leon cel Mare.

Ai Constantinopolului

6. Iar acei din Constantinopol după Aticos, carele au păstorit pe norodul lui Dumnezeu 20 de ani, și întru al 21. în 10. Octombrie s-a săvârșit, s-a făcut Sikinie, și după 2. ani săvârșindu-se, s-a făcut Nestorie cel ce s-a caterisit, precum mai jos se va zice, carele surghiunindu-se s-a adus în locul lui la păstorească slujire Maximian, în vremea căruia avea Biserica toată pacea, și după aceasta au arhierit 2. ani, și 5 luni, s-a hirotonit Proclu ucenicul sfântului Ioan Hrisostom, care mai înainte s-a hirotonit episcop Cizicului de Sisinie, și nu s-a

primit de cei din Cizic, fiindcă își hirotoniseră pe altul anume Dalmatie, Socrat Bisericeasca Istorie, Cartea 7. Capitol 28. Iar Proclu arhierind 11 ani, și ducându-se către Domnul, Flavian a moștenit scaunul, carele apărând Biserica 8 luni, și la tâlhărescu Sobor din Efes ucigându-se de Dioscor al Alexandriei, Anatolie s-a hirotonit.

Ai Alexandriei.

7.Iar în Alexandria după sfințitul Chiril, carele au arhierit 28 de ani, iar după alții 32. Dioscor ereticul au luat șederea întâia. Asemenea în Antiohia după sfințitul Alexandru, au păstorit Ioan, și după dânsul Domnos, care după 8 ani s-a moștenit de Maxim, și acesta apărându-o 4. ani, au proestășit asupra Bisericii Martirie, și la cea de pe urmă, Bisericii Ierusalimului după Ioan al 2. s-a hirotonit Iuvenalie.

SFINTE DUMNEZEULE când s-a început.

8.În vremea împăratului acestuia cutremure mari s-au făcut în Constantinopol în patru luni, încât temându-se cei din cetate, afară n câmp petreceau. Proclu cel de atunci Patriarh, împreună cu clerul și norodul făcând litanie acolo, pe la al treilea ceas din zi fără de veste toți văzând s-a răpît un copil în văzduh, și a auzit un dumnezeiesc glas poruncindu-i, să spună episcopului și norodului să facă litanie, și să zică așa: „*Sfinte Dumnezeule, Sfinte Tare, Sfinte fără de moarte miluiește-ne pe noi*”. Și îndată aceasta cântând norodul, au stat cutremurul, din care pricină împăratul Teodosie și Pulheria luând multă bucurie pentru minunea aceasta, au legiuit ca în toate cetățile și satele și în toată lumea, așa să se cânte această dumnezeiască cântare, vezi pe Teofan la Cronică, pe Chedrino tij, pe Zonara la cronică Cartea 13.

9.În vremea împăratului acestuia, Ciros eparhul cetății, bărbat prea înțelept au înnoit zidurile Constantinopolului, pentru care Bizantinii zicând: Constantin le-au zidit, Cirul le-au înnoit, și împăratul auzind aceasta l-au pogorât din stăpânire, punând pricină că este elen, care temându-se au năzuit la Biserică, și s-a făcut Iereu, iar împăratul milostivindu-se au poruncit să se facă episcop la Smirna, iar cei din smirna auzind pe el, că ar fi elinește cugetător, vroiau în Biserică să-l omoare, și silit fiind a grăi norodului vreun cuvânt folositor, a zis: „Bărbați frați! Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos cu tăcere cinstească-se. Că prin singur auz s-a zămislit în Pururi Fecioară Cuvântul lui Dumnezeu, acestuia se cuvine slava în veci Amin”. Și s-au bucurat norodul.

CAPITOLUL VII.

SCHISMA CE S-A RIDICAT ÎN ROMA ÎNTRE BONIFATIE ȘI ÎNTRE EULALIE.

1.Săvârșindu-se Zosim episcopul Romii în anul 418 d. Hr., schismă s-a ridicat în Roma între presviterul Bonifatie și între Eulalie Arhidiaconul. Că făcându-se alegere pentru moștenitorul lui Zosim amândoi s-au ales, ca unul din ei să se facă episcop al Romii. Deci întâia anafora primindu-o împăratul Onorie trimisă de Simmah eparhul cetății, carele prostimea pe alegerea lui Eulalie decât pe cea a lui Bonifatie, au hotărât, că Eulalie să aibă adevेरirea în episcopatul scaun, iar Bonifatie pentru a nu se face oare care tulburare și gâlceavă, să se depărtez de cetate. Apoi cetind împăratul altă scrisoare împotriva celei dintâi, trimisă de partizanii lui Bonifatie, au poruncit să vie amândoi în Ravena unde petrece el, ca acolo de către Sobor pricina aceasta săvârșit să se deslușească pricina. Deci amânată fiind vremea spre adevेरirea lui Eulalie pentru scaun, pentru căci o hotărâre s-a dat atunci de la soborul adunat, din pricina încâlcirii lucrului, pentru aceasta s-a lăsat judecata la un mai mare Sobor, și poruncă împărătească s-a dat, ca amândoi să se lase, și să lipsească din episcopala vrednicie, și să se depărteze de la cetate.

2.Iar Eulalie neputând suferi întârzierea aceasta, împotriva împărăteștii porunci, mai înainte de a se rându pricina, ducându-se la cetate și bizuindu-se în comploturi, a isprăvit pentru neascultarea sa, ca Bonifatie să se adevereze de împăratul Onorie episcop al Romii, iar Eulalie să se izgonească cu necinste din cetate. Și prin împărăteasca stăpânire schisma s-a potolit.

CAPITOLUL VIII.

NESTORIE ȘI EUTIHIE ERETICII.

Nestorie ereticul.

1.Nestorie care se trăgea din Germanikia cetatea Siriei, în Antiohia au învățat crite slobode (adică frumoase), și cu glasul prea

bine întru limbuție s-a pedepsit, și multă îndeletnicire avea, și în rânduiala prezviterilor Bisericii celei din Antiohia s-a numărat, și de acolo chemându-se în Constantinopol au mers, și episcop al ei s-a hirotonit în 10 Aprilie hirotonindu-se după moartea lui Sisinie, în anul 428 d.Hr. firește dar fiind cu bun glas, și bun vorbăreț, se socotea a fi învățat, iar întru adevăr era nepedepsit. Căci mândrindu-se pentru limbuție, nu lua aminte cu scumpătate la dascălii cei vechi, ci socotea pe sine mai bun decât toți, vezi pe Socrat Cartea 7. Capitolul 29 și 32. pe Teodoret, pe Evagrie și din Latini, pe Vichentie Lerinisiul, și alții.

Eresul lui Nestorie.

2.Iar eresul lui așa a luat început: un Anastasie preot, cu socoteala rău slăvitor, și a lui Nestorie prea râvnitor și iudaiceștilor lui dogme, care s-a făcut și împreună călător când mergea la episcopie, vorbind oarecând cu norodul și partea Bisericii Constantinopolului, a îndrăznit a zice: „Pe Maria nimeni să o cheme de Dumnezeu Născătoare, că Maria era om, și din ea a se naște Dumnezeu este cu neputință”. La aceasta hulă mâniindu-se iubitorul de Hristos norod, și pe toată vorba socotindu-o hulă, Nestorie învățătorul hulei, nu numai că nu a oprit-o, ci și foarte adeverea, că bine a zis Anastasie, și cu tărie se împotriva pentru aceasta, și cu toate chipurile se sârguia să ridice și să nu se zică de Dumnezeu Născătoare, mai spunea că pe cel ce s-a făcut în două luni, și în trei luni nu-l va numi cândva Dumnezeu, aceasta istorisesc Evagrie și Socrat. Cu Nestorie mai erau și alții, între carii: Diodor de Tars, Anastasie (care s-a zis) Antiohianul prezviter, și un Dorotei episcop, acesta fără sfială a zis: „De zice cineva de Dumnezeu Născătoare pe Maria, fie anatema,” după mărturia lui Chiril în epistola către Acachie Barsinsiul.

3.Acestea bârfea Nestorie, și a dat rău ipolipsis la cei mai mulți zicând încă, cum că Hristos a fost om gol, și cum că s-a sălășluit Fiul lui Dumnezeu în pântecul Fecioarei ca unul din proroci, în două despărțindu-l, întărind a zice că nu a luat trup din prea curate sângeurile Maicii lui Dumnezeu, Dumnezeu Cuvântul, și zicea că altul este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu și Cuvântul cel mai înainte de veacuri născut din Tatăl, și că altul este Hristos Dumnezeu înfuit, și pentru hatâr îndumnezeit, și alte bârfe pline de hulă și necuvioase basme. Dar ce fel, și cât de cumplit era eresul lui, nu poate cineva de aiurea mai curat a-l înțelege, fără numai din epistola sa cea către Chiril trimisă, și de Soborul cel în Efes adunat cetită, din care poate cineva

multe să înțeleagă. Căci în trânsa zice Nestorie, că numele Hristos, nu este vre-o fire, ci una pătimitoare, și nepătimitoare într-u o față, și că aceeași înseamnă, și același Hristos să fie pătimitor, și nepătimitor, pătimitor după firea omenească, iar nepătimitor după firea dumnezeiască. Încă laudă și pe Chiril că zice cu hotărâre deosebirea firelor după cuvântul dumnezeirii, și a omenirii, și pe unirea acestora într-u o singură față.

4.Arătat dar este din aceeași epistolă, că Nestorie neprocopsit fiind, n-a știut împărțirea cea dintru lucrul ce lipsește, și dintre cel ascuns, și că fața cu firea este mestecată, și după urmare să socotească că cel ce zice că Dumnezeu s-a născut, au pătimit, s-a răstignit și s-a îngropat, precum urmează că după chipul acesta mărturisește că dumnezeirea s-a născut, a pătimit, s-a răstignit, și s-a îngropat. Iar Chiril în epistola sa către Nestorie zice, cum că este arătat cu dovadă în Sfânta Scriptură că însuși Cuvântul Fiul lui Dumnezeu, este Dumnezeu adevărat, din Dumnezeu adevărat, și s-a întrupat și a pătimit, iar Nestorie îndată a întors aceasta la fire, mincinos socotind căci Chiril învață oarecum că dumnezeirea cea de o ființă este pătimitoare, sau și pe ceea ce este împreună vecuitoare cu Tatăl, că de curând s-a născut. Pe care învățătură, cu toate că este cu totul străină de gândul sfințitului Chiril, Nestorie clevețitorul acesta însă în puțină vreme cu vicleșug o mută la sine cu nume de prihănită într-u ascuns păgânătate de apolinarism, și arianism. Deci din nepricopseala aceasta nu mărturisea stricatul de minte că Fecioara Maria se cade a se zice de Dumnezeu Născătoare, ca nu aceasta zicând, să se zică și dumnezeire născută.

5.Din cele zise încheiem, că Nestorie deși nu de-a dreptul, însă după urmare nu mărturisea fațnica unirea, și cumenecarea atât a amânduror firelor, cât și a însușirilor, ci două fețe în Hristos ce s-a unit una cu alta, încât să nu se socotească vre-o cumenecare a firelor între ele, și a însușirilor. Drept aceea și pentru acestea s-a osândit de a Soborul luminic din Efes, precum se arată din cele 12 anateme a celui într-u sfinți părintelui nostru Chiril, ce s-a cercetat în Soborul acela.

6.Împotriva acestui eres a lui Nestorie, mai cu scumpătate decât toți s-a nevoit Chiril episcopul Alexandriei, sfătuind prin epistole pe Nestorie ca să lase eresul, și să propovăduiască pe Fecioara Născătoare de Dumnezeu, dar se ostenea în deșert. Deci vestindu-se acest lucru tuturor, și ajungând la auzul lui Celestin episcopul Romei,

s-a adunat sobor de Celestin în Roma, și în Alexandria de sfințitul Chiril, și de la amândouă eparhiile s-a trimis scrisori către Nestorie care îl chemau să iasă afară din eres. Și în cărțile cele trimise din Alexandria, s-a pus împreună și cele 12 anateme ale lui Chiril, asupra cărora au pus dimpotrivă alte 12 anateme potrivnice și pline de clevetiri, pe care cel ce voiește, cetească în Tomul 1. al Soboarelor. Însă cu deslușire s-a împotrivit și rău s-a purtat către aceste 12 anateme ale lui Chiril, Ioan episcopul Antiohiei și prietenul lui Nestorie, pentru că au socotit cum căci Chiril fără măsură luptă împotriva lui Nestorie luptându-se cu cuvinte, ar fi căzut în eresul lui Apolinarie, pentru aceasta a poruncit lui Andrei și lui Teodorit episcopilor soborului său, să dea răspuns în scris împotriva celor 12 capete, ca și cum ar fi înnoit dogma lui Apolinarie.

7.Dar fiindcă Nestorie nu s-a întors le blagocestiva cugetare, ci a rămas în noroiul eresului său, s-a caterisit de 200 și mai mulți Sfinți Părinți, și s-a osândit în Sfântul și lumincul Sobor a 3-lea cel din Efes, și lepădându-se l-au lăsat să meargă la Mănăstirea sa, care se numea Euprepie, fiind departe de Antiohia ca de două stadii, unde petrecând patru ani, avea toată cinstea, și toate în dar dobânda. Dar fiindcă nici acolo nu se liniștea, nici din eresul și de hulă se părăsea, cu ucazul împăratului Teodosie s-a surghiunit în țara Oasin, unde căzând și rob, și în alte multe rele norociri, în sfârșit limba ia fost mâncată de viermi, rău și-a dat sufletul, și a mers la muncile cele de dincolo, după Evagrie Cartea 1. Capitol 7.

Eutihie ereticul.

8:După eresul rău cinstitorului Nestorie, iarăși a o odrăslit alt eres potrivnic al oare-căruia monah din Constantinopol numit Eutihie Eutihus, ori mai bine a zice Distihus pe la 448. d. Hr. ***Eresul lui.*** Căci vrând el să dovedească împotriva lui Nestorie, cum că nu este altul Fiul Fecioarei Maria, întru acest fel de prăpastie a căzut, încât nu mărturisea în Hristos două firi unite, și împreună înființate, mesteca încă și multe alte străine ciudățeni, zicând cum că din cer s-a pogorât trupul Domnului, și ca printr-o țevă prin Fecioară ar fi trecut Dumnezeu Cuvântul din cer, ca să arate că s-a născut din femeie, cu toate că nu s-a născut, dogmatisind pe Hristos pentru o fire, răzvrătitul cu inima după Suida, și după alții. Eresul acesta descoperit îl țârcoscrie Flavian episcopul Constantinopolului în cele două epistole către Leon cel Mare, însă au înțeles pe acest eres și mai arătat l-a făcut

Evsevie episcopul Dorileului, și prietenul lui Eutihie, fiind om procopsit, și prea vrăjmaș stricător al ereticilor, căci sfătuia de multe ori pe acest Eutihie când vorbea deosebi împreună, ca să-și lase eresul, iar el atât fugea de sfaturile lui, încât numea eretic pe sfătuitoarea sa.

9.Deci s-a trimis de Soborul eparhial cel din Constantinopol, Ioan prezviterul, și Andrei diaconul, ca să cheme pe Eutihie, și că este gata a iscăli la cele așezate de sfinții Părinți ai Soborului din Niceia, și aceluia din Efes, iar de se amăgesc aceea la unele, el zicea că nu înțelege pe unele ca acestea, nici le deslușește, ci de către toți să se aleagă cele ce li se vor părea lor binecuvântate, dar apropiindu-se Evsevie și iar chemându-l să vie nu au voit, ci în sfârșit pentru pricina bolii sale cerând iertare, i s-a dat o săptămână soroc, însă făcându-se aceasta, au venit la împăratul Teodosie, și cu rugăciune a cerut să intre în Sobor cu Florentinul Patriciul și cu Silentiariul, zicând că se teme de dușmănia lui Flavian. Deci cu aceștia întovărășit a venit unde era Soborul, și întrebat fiind pentru credința sa, după multă zăbavă a zis: mărturisesc din două firi pe Domnul nostru Iisus Hristos mai înainte de unire, iar după unire o fire mărturisesc într-o fire. Deci sfătuindu-l Soborul să lepede hula aceasta, și nevrând, cu un glas s-a osândit de către toți (s-a catadicasit).

10.Iar Flavian a scris lui Leon episcopului Romei toate cele lucrate de Sobor, asemenea și Eutihie trei epistole a trimis către Papa Leon, pline de vicleșuguri și de minciuni, tânguindu-se și jeluindu-se, de nedreptatea ce i s-a făcut, mai ales a înduplecat și pe Teodosie să scrie lui Leon pentru dânsul. După aceasta prin porunca lui Teodosie împărat episcopii cei chemați în Constantinopol au mai judecat, și au cercetat cele ce s-au lucrat în Sobor, de nu cumva s-a meșteșugit, și de u cu vrăjmășie s-a făcut cele împotriva lui Eutihie, și neaflând una ca aceasta, alt sobor tâlhăresc s-a făcut de către Teodosie în anul 449, întru care Eutihie s-a pus în împărtășire de către Dioscor episcopul Alexandriei și diadohul celui întru Sfinți Părintelui nostru Chiril. Dar acestea s-au făcut în vremea lui Teodosie, care murind, și Marchian fiind rugat (moștenitorul împărăției) de episcopii cei necinstiți de Dioscor, Sobor luminic a adunat în Calcedon în anul 451 la care iarăși Eutihie și Dioscor caterisindu-se (dându-se rămași) au fost trimiși în surghiun. Iar Flavian murind nu cu mult înainte, i s-a făcut pomenire cu cuvioasă cinste.

Următorii lui Eutihie.

11.Următor lui Eutihie mai mult decât ceilalți s-a făcut Dioscor episcopul Alexandriei, Iacob Zachintul Sirul ucenicul lui Dioscor care pe la anul 600 d. Hr. Eresul lui Nestorie întru mulțime l-a crescut. De la care luând prilejul Iacobitenii o singură fire, o voie și o lucrare, întru Hristos au dogmatisit. Iar Nichifor istorisește în Istoria Bisericească Cartea 18 Cap: 45 că după caterisirea ceea ce s-a făcut în Soborul din Efes a lui Eutihie și a lui Dioscor, cei ce apărau și diafendeisea dogmele aceleia, depărtându-se de la Biserică, s-au numit pe sineși desculți, și nu a mai fost cu puțință a mai veni către Biserică, sau a primi cele așezate de Sobor. Ci în 12 eresuri împărțindu-se, au odrăslit multe mii de eresuri mai pe urmă. Ereziarhii acestora alții fără cap, alții monofisiți (mărturiseau o sigură fire) , și alții s-au numit cu alt nume. Au scris împotriva eresului acestuia a lui Eutihie, Leon cel Mare, Teodorit, Petru Rauinatul, Uciligiul?, Ghenadie etc. Iar în vremea lui Flavian s-au osândit la Constantinopol, în vremea lui Flavian, și în Soborul cel luminos din Calcedon. Și cel ce voiește a ști mai mult decât cele zise, cetească pe Evagrie Cartea 1. Cap: 9. – 10. pe Teodoret împotriva bamelor rele ale ereticilor Cuvânt 4. și pe Marele Leon în Cuvântul 6. pentru postul lunii 7.

CAPITOLUL IX.

SOBOARELE FĂCUTE ÎN VREMEA ACESTOR ÎMPĂRAȚI.

Soborul din Creta.

1.Deși mai multe Soboare s-au făcut în vremea acestor împărați, însă pe cât se poate le vom pomeni în scurtă voroavă. S-a făcut Sobor în *Creta Numidia* anul 412. împotriva donatienilor, fiindcă mai înainte de 411 la vestita adunare din Calcedon, au biruit pravoslavnicii pe donatienii, și s-au înfruntat făcându-se mai împietriți cu socoteala, unii cu obșteasca putere bânduind, iar alții cu cuvinte și cu scrisori semănând minciună, ca și cum ar fi stricat pravoslavnicii pe judecătorul adevărului, și pe ai lor nu i-au lăsat să grăiască, și câte mai urmează acestora, s-a adunat Soborul acesta de episcopii Numidiei. Iar practicele Soborului acestuia s-au stricat, iar câte s-au făcut întru el putem să le știm din soborniceasca epistolă, care s-a scris de către donatieni, care este a 152. –a între epistolele lui Augustin.

Soborul din Diospoli.

2.Soborul cel din ***Diospoli Palestina***, care s-a adunat în anul mântuirii 415. întru care Sobor Pelaghie cu vicleşug au osândit dogmele sale, au dobândit libertate, precum s-a zis mai înainte. Ieronim numește Soborul acesta vrednic de milă, în Epistola 79 atât pentru Părinții cei batjocoriți, cât și pentru Pelaghie , care a fost ticălos și prea osândit.

Soborul din Calcedon.

3.În anul următor 416 s-a adunat în ***Calcedon*** Sobor împotriva lui Pelaghie și a lui Celestie, fiindcă Părinții din Africa înțelegând cele ce s-au făcut de Pelaghie, au judecat că nu este afară de legile Bisericești, de vor cerceta iarăși la un Sobor pe Pelaghie, și Celestie , carii de puțină vreme au fost cercetați. Deci s-au adunat iarăși la Calcedon, și din nou cercetându-se pricina aceasta cu silință i-au osândit Părinții pe amândoi. Iar numele Episcopilor celor ce au venit la Soborul acesta, poate fiecare să le vadă, și să cetească în Epistola Sobornicească cea către Inochentie, care se numără a 8.-a între epistolele lui Augustin.

Soborul din Melegitani.

4.Întru același an s-a adunat împotriva acelorași, și al II-lea Sobor din Melegitani, la care a fost față și Augustin, și alți 60 episcopi. Canoanele Soborului acestuia sunt 27 din care primele 8 leapădă eresul lui Pelaghie și a lui Celestie, iar celelalte pun la cale treburile Bisericii.

Soborul din Calcedon.

5.Cel al 6-lea din Calcedon în anul 419 s-a făcut pentru chemările cele peste mare, căci între alții, și oarecare Apian prezbiter necuvios, de Urban episcopul său, și de Soborul megieșilor episcopi s-a lepădat din cler, au năzuit la Zosim episcopul Romei, și se afla împreună cu el, pe care lucru nesuferindu-l episcopii Africii, l-au tras la Sobor, iar auzind acestea Zosim, a trimis pe Faustin episcopul și pe doi prezbiteri, pe Filip și pe Asill, ca să mijlocească ca Apian să se împărtășească iarăși de Biserică, ori să fie trimis la Roma, căci unele ca acestea după dreptate silesc să năzuiască la scaunul Romii, și să ceară de la dânsul ajutor, și ca mai mult să adevereze pe cele zise, din oarecare canon (neadevărat și plăsmuit) zicea că este silit, căci s-a dat episcopului Romii un drept ca acesta de la soborul cel din Niceia, adică a se chema de cei nedreptățiți spre ajutor.

6. Aceasta făcându-o Faustin, și venind în Calcedon cu îndrăzneală chema pe cei de față a cetii practicele (lucrările) Soborului din Niceia, pe care se vede (precum zicea) că este cuviincios a se chema episcopul Romii. Mirându-se Părinții de aceasta, s-au unit într-un glas ca așa să se facă, dacă practicele hotărăsc împotriva lor. Deci cetind ei însăși practicele, n-au aflat cele zise de Zosim. Iar întru acea vreme murind Zosim, Bonifatie diadohul lui mai mult decât Zosim se silea să adevereze pe zisul neadevăratul canon (că s-a hotărât de către Sobor) împotriva episcopilor Africani. Deci ca pricina cercetată să aibă siguranță, s-a cerut prin soli de la Răsăriteni izvoarele scrise ale practicelelor Soborului din Niceia, aducându-se dar acestea și cetindu-se, s-a vădit minciuna, și trimișilor Romii și pentru amăgire s-au muștrat. Că nu au fost alte canoane în practicele Soborului din Niceia, fără numai cele ce de obște se cetesc, iar pentru chemarea Episcopului Romei nu grăia, ci cu totul dimpotrivă. Drept aceea Prinții Africani au scris lui Celestin diadohului lui Bonifatie (căci Bonifatie până a nu veni pomenitele izvoade s-a săvârșit) rugându-l să nu mai trimită pe Episcopii să-i la Africa spre cercetare unor pricini ca acestea, când nu sunt chemați. Pe această epistolă poate fiecare a o ceti în condica Bisericeștilor Canoane, a lui Dionisie celui mic, și întru altele.

În Roma.

7. Soborul cel din Roma în vremea lui Celestin, sa adunat împotriva rău cinstitorului Nestorie în anul 430. Căci Nestorie tânguindu-se și prihănind pentru cele ce a pățimit de la cei ce mărturisesc pe Fecioara Maria Născătoare de Dumnezeu, au scris lui Celestin episcopului Romii, întrebând ce socoteală au Apusenii pentru aceasta. Pentru aceasta și pentru altele s-a adunat Sobor în Roma precum s-a zis. Întru același an și Chiril prin Posidonie diaconul a trimis scrisori către Celestin, mai cu scumpătate țirco-scriind scriind cele pentru rău cinstitorul Nestorie. Drept aceea Celestin a făcut Sobor în Roma, a defăimat eresul lui Nestorie și prin scrisori greu îl ocărăște și cu anatema îl îngrozește, dacă în 10 zile nu se va pocăi. Iar lui Chiril i-a răspuns în scris, îi arată socotința ce are împotriva lui Nestorie. Chiril a trimis pe același pentru Nestorie, și către Ioan Episcopul Antiohiei, către Iuvenalie al Ierusalimului, către Ruf al Tesalonicului și către Flavian Filipppoleos.

Sobor în Alexandria.

8.Chiril adunând scrisorile trimise de Celestin, întru același an a chemat Sobor în Alexandria, de la care prin soli, adică prin Teopemt, Daniil, Potasion și prin Macarie scrisorile cele de la Celestin le-a trimis lui Nestorie, rânduiindu-i vreme de 10 zile pentru a se lepăda de erezul său, adăogându-i și soborniceștile epistole, din care una cea cu anatemele se trimite către Nestorie, iar cealaltă către Clerul Constantinopolului, iar acestea le vei afla în Tomul 1, al practicelelor Soborului din Efes Capitol 14-15 și în altele.

Sobor Luminic în Efes.

9.Ecumenicul Sobor cel din Efes împotriva lui Nestorie, și aceasta s-a adunat în vremea lui Teodosie cel Mic și a lui Valentinian al III.-lea. Împărățind unul la răsărit, și altul la apus, în anul 431 d. Hr. La praznicul Cincizecimii. S-au adunat la acest Sobor peste 200 de Părinți, și s-au trimis la Sobor de către împăratul Teodosie Candidian Comis, ca să oprească tulburările, iar Comis Irineu pentru prietenia ce avea cu Nestorie a venit la acest Sobor. Și Nestorie a venit în Efes mai întâi decât toți, iar Chiril și Iuvenalie al Ierusalimului cu mulți alții au venit la vreme, numai Ioan al Antiohiei cu ai săi nu a venit la ziua rânduită, nu atât că a zăbovit pe cale, pentru depărtarea locului, cât pentru că rău sfat și gând potrivnic ascundea în mintea sa, pentru că nevrând venea să osândească pe prietenul său Nestorie nesfințitul, precum scrise Soborul către Celestin, Tom 4. al practicelelor capitol 17. Deci au întârziat Soborul 16 zile, peste hotarul praznicului Cincizecimii, așteptând venirea lui Ioan antiohianul, cu toate că cărteau Părinții pentru aceasta iar după ziua a 16. au venit doi mitropoliți din Sinodul lui Ioan, care au arătat Părinților că sunt în numele lui Ioan, ca să nu întârzie Soborul, și așa au săvârșit cele cuviincioase.

10.Deci fiindcă din acestea s-a făcut arătat cum că Ioan de voia lui și cu meșteșug a întârziat calea sa, au început Soborul în Biserica Pururi Fecioarei Maria, și Nestorie fiindcă de trei ori au fost chemat în Sobor, și nu a voit să se înfățișeze, l-au supus caterisirii. În sfârșit după două zile Ioan cu ai lui a venit și auzind că mai înainte de venirea sa, s-a caterisit Nestorie, și că cele 12 anateme ale lui Chiril s-au adeverit de Sobor, cu gâlceava a 30 de episcopi, carii nu erau de defăimat, a surpat cele de Sobor hotărâte, iar pe Chiril și pe Memnon episcopul Efesului i-a caterisit, și împreună cu ceilalți Părinți i-au afurisit. Ci Soborul legiuirile cele fierbinți ale lui le-au arătat fără

tărie, pe Ioan și pe cei împreună cu el i-a depărtat de împărtășirea Bisericească până ce se vor pocăi.

11. Acestea așa făcându-se, Comis Candidian, și Irineu făcându-se una cu Nestorie, și cetind toate scrisorile pravoslavnicilor, și plâsmuind clevetiri multe, și dându-le în mâna împăratului, atâta l-au întărâtat la mânie, încât a pus la închisoare nu numai pe Chiril, ci și pe Memnon episcopul Efesului. În sfârșit prin scrisorile pravoslavnicilor (care s-a pus într-o trestie, și unul ca cerșetor îmbrăcat a intrat cu ele în Constantinopol, și le-a dat împăratului) aflând adevărul celor ce s-a făcut Teodosie prin ajutorul monahilor, și al Pulheriei, care împreună cu monahii se nevoia spre ajutorul drept-slăvitorilor, au adevărit practicele Soborului. Deci săvârșindu-se Soborul a rămas vrajbă ascunsă între Ioan și Chiril, ci și aceasta pe urmă cu silința lui Teodosie, prin mijlocirea lui Pavel episcopul Emesei, s-au dezlegat, încă până a nu se împăca ei.

Sobor în Antiohia. În Antiohia s-a adunat Sobor în anul 432 de către Ioan, la care împreună s-au nevoit Părinții adunați spre împlinirea împăcării între Ioan și Chiril. Și au plăcut la toți să se osândească Nestorie și eresul lui, și ei să se unească cu Sfântul Chiril, și cu ceilalți drept-slăvitori, de către carii Ioan cu ai săi a fugit.

CAPITOLUL X.

ÎNTELEPȚII ȘI SFINȚII BĂRBAȚI ȘI FEMEILE CE AU ÎNCUVIINȚAT ÎN ACEȘTI ANI.

Sinesie

1. Sinesie Cirineanul filosoful, vestit în vremea aceea, venind la credința lui Hristos, și de Teofil al Alexandriei s-a făcut episcop la Ptolemaida fără de voie, carele neprimind învierea din morți, apoi au primit, și s-a făcut vestit, precum arată epistolele sale cele cu împodobire și logice scrise după arhierie, cum și în cuvântul cel vorbit către Teodosie, și câte alte din bunele lui lucrări se văd, vezi pe Evagrie la Bisericeasca Istorie Cartea 1. Cap: 15. Iar alții zic, că în anul 400 nu au adus cuvântul acesta pentru împărăția lui Teodosie, ci pentru Arcadie, apoi puțin mai pe urmă s-a hirotonit prezviter, și la 410 nevrând episcop de Ptolemaida, precum se vede în epistola către

fratele, în care zice, că este nevrednic de o treaptă ca aceasta, căci iubește jucările, vânatul, și că nu voiește a-și lăsa femeia nici slava sa, însă pe urmă de toate acestea s-a lăsat, și ca în următorul an a adunat un Sobor: și că vremea morții lui este neștiută. Există 155 de epistole ale sale, și alte oarecare, toate vrednice de cetit, osebind însă câteva mincino-socotele ale filosofiei păgânești.

Isidor Pelusiotul.

2.Isidor Pelusiotul, așa poreclindu-se de la muntele Pilusiul. Egumen al monahilor celor din munte, ucenic al lui Hrisostom, numit purtător de Dumnezeu pentru marea lui sfințenie, care atât și-a topit trupul cu osteneală și nevoie, și sufletul cu duhovniceștile, și nevoitoarele cuvinte la împodobit, și l-a hrănit, încât a împlinit pe pământ viață îngerească. A scris multe pline de tot folosul, mai ales epistole către Sfântul Chiril. Vezi pe Evagrie, și pe Nichifor, la Bisericeasca Istorie Cartea 1. Cap: 15 și Cartea 14. Cap: 53 și s-a săvârșit în anul 440.

Simeon Stâlpnicul

3.Simeon Stâlpnicul, care s-a numit așa de la stâlpul de 40 de coți, deasupra a făcut o chilioară abia de 2 coți. Acesta a fost un monah prea sfânt, pe acesta îl numește Evagrie în Cartea 1. Cap:13-14 înger întrupat, a viețuit 56 de ani, din care 30 de ani a viețuit pe stâlpul care era înfipt în vârful muntelui. Stâlpul acesta îl descrie Evagrie, fiindcă l-a văzut cu ochii săi.

Pavel Orosiul.

4.Pavel Orosiul spaniolul, prezbiter la Taraconii, bărbat procopsit și iscusit la Istorie după Ghenadie Cap: 39 a stăut ucenic al sfințitului Augustin, cu a cărui voie a alcătuit 7 cărți, în care povestește relele norociri cele de la zidirea lumii, și neplăcute întâmplări până la vremea sa, ca să astupe gurile necredincioșilor, celor ce zicea că-i creștinismul pricina relelor întâmplări, și mai ales celor ce s-au întâmplat în vremea aceea de către barbarii care au cucerit Roma.

Saluian

5.Saluian, Gallu de neam (Francez), prezbiter în Masisilii (Marsilia?) apoi episcop și învățător episcopilor, ucenicind lângă Ghenadie învățătură bisericească și din afară. Facerile lui le povestește Ghenadie, între care printre cele dintâi 8 cărți pentru Pronie și pentru Dumnezeiasca Judecată. Acesta se numea izgonitor prea iute al

răutăților, sau pentru cele 4 cărți, cele pentru Biserica cea sub numele lui Timotei, atât de cumplit plânge păcăturile Hristianilor, și mai ales ale clericilor celor de sub el, încât că nu s-a îndemnat la aceasta de aiurea, ci numai din o adevărată râvnă a slăvirii lui Dumnezeu, și mântuirii sufletelor, după Velarim în cea pentru scriitorii Bisericești la anul 460. carele numește și pe Saluian învățătorul episcopiilor, adică a lui Veranie? și Salonie fiilor lui Egherie.

Teodorit Ciru.

6.Teodorit episcopul Cirului a Siriei, următor al lui Hrisostom, spornic la cuvânt și lungitor, îndemânatic la tâlcuire, și plin de dar atticesc dar după Nichifor Cartea 14 Cap: 54. unindu-se la socoteală cu Ioan episcopul Antiohiei pentru eresul lui Nestorie, s-a purtat și a stat împotriva lui Chiril al Alexandriei, dar în puțină vreme, precum însuși Ioan lepădând vrajba, au înnoit prietenia, și pe ale lui Nestorie dându-le anatema, s-a făcut dreptslăvitor, Ghenadie, Nichifor și alții cu osteneală povestesc cele făcute de Teodorit.

Marcu Pustnicul.

7.Marcu Pustnicul, bărbat Sfânt, iubind mai înainte viața monahicească multe scrieri au lăsat după ce a trecut de la acestea vremelnice, catalogul se află la Nichifor în Bisericeasca Istorie Cartea 14. Cap: 54. și zic că se află și acum socotințe de ale lui pentru duhovniceasca lege, pentru cei ce li se pare și socotesc cum că se vor îndrepta din fapte, în limba elinească și latinească, cu acest fel de scriere: „*Ale Cuviosului Părintelui nostru Marcu ascetul și pustnicul Capete Pentru Legea Duhovnicească*”.

Nil monahul.

8.De o vârstă cu acesta au fost Nil, monah din Constantinopol, ucenic al lui Hrisostom, preferând viața monahicească, a lăsat boieria, bogăția și averea. S-a făcut vestit pentru învățătura și blagocestia sa. A fost eparh al Constantinopolului în vremea lui Teodosie cel Mic, apoi împreună cu fiul lui Teodul s-au dus în muntele Sinai, și în aceeași vreme s-a dus și soția și fiica sa într-o mănăstire de fecioare. S-au săvârșit în anul **450**, a scris multe cărți care s-au tipărit în Roma în greacă și în latină în anul 1673. Mai mult se laudă epistolele lui, și mângâierile cele către duhovniceasca viețuire, vezi pe Nichifor Cartea 14. Capitol 54.

Chiril al Alexandriei.

9.Chiril al Alexandriei a fost om predicator ager de minte și prea iute izbânditor al adevărului Evangheliei, a deschis război asupra iudeilor, asupra păgânilor și asupra ereticilor, și mai întâi asupra lui Nestorie, a cărui păgânească cugetare înfruntându-o, l-au biruit mai mult decât toți, și s-a cunoscut învățătura lui, și râvna ce o avea pentru Dumnezeu, în Soborul luminc de la Efes, la care sobor a fost mai întâi șezător.

Pavel al Emesei.

10.Pavel episcopul Emesei, s-au se cade să-i zicem un nume (al mijlocirii) fiindcă a mijlocit între Ioan al Antiohiei și Chiril al Alexandriei, care bine a isprăvit și cu osteneală mai presus de putere s-a nevoit și i-a împrietenit, și a ridicat sminteala cea dintre dânșii. Vezi pentru el pe sfântul Chiril în epistola cea către Ioan al Antiohiei, care se află în Tomul 5. al practicelelor Soborului din Efes, Capitol 6 și pe Evagrie Cartea 1. Capitol 6 și pe alții.

Sedulius.

11.Sedulius prezviterul, de neam Scot, a înflorit în Italia, vestit atât pentru învățătura cea dinafară, cât și pentru cea dumnezeiască. Era un poet ales, a cuprins și oarecare facere, numindu-o a Paștelui, care cuprinde viața, și minunile Domnului nostru Iisus Hristos etc.

Prosperus.

12.Prosperus Aquitanul, ori Aquitanicul cărturar mai întâi al lui Leon cel Mare, apoi episcop de Reghina prea iubit lui Augustin, Ghenadie îl numește scolastic în cuvinte, tare în dovezi, a scris multe între care se laudă Cronica lui, cărțile pentru chemarea neamurilor, care în zadar se zic ale lui Ambrozie, și cartea pentru dumnezeiescul Dar al lui Hristos.

Vichentius de Lerin.

13.Vichentie prezviterul de Lerin, om foarte procopsit în Sfintele Scripturi, și iscusit în dogmele Bisericii, după mărturia lui Ghenadie Capitol 64. Acesta a scris la anul 434 o Carte împotriva eresurilor, mică și vrednică de laudă, numindu-o Commonitorion. Unii zic că a fost frate cu sfântul Lup, dar nu este adevărat.

Socrat sholasticul.

14.Socrat având patrie Constantinopol, ucenic al lui Eladie, și al lui Ammonie grammaticilor, a scris Istorie de la Constantin cel Mare până la Teodosie cel Mic, cu cuvânt smerit și cuviincios lucrurilor

celor ce perigrapsesc a hristianilor, precum însuși zice în începutul la Istoria Bisericească, în proimion cărții 6. al lucrării sale.

Ermias Sozomen.

15.Ermias Sozomen, și acesta scolastic de neam din Constantinopol, a scris și acesta Istorie Bisericească a acelorași ani, însă întrebuițează o iscusită idee de cuvânt cu măiestrie cu multă osteneală, mai mult decât Socrat, și după mărturia lui Belarmin a fost prieten al Navatienilor, în cea pentru conscritori la anul 440.

Leon cel Mare.

16.Leon I. Cel poreclit Mare pentru mărimea învățaturii, și a sfințeniei sale, de neam din Tir, sau mai obștește Toscanu, din diacon s-a făcut episcop al Romii, om prea iscusit în dumnezeieștile Scripturi, și întru a învăța în Biserică pe norodul cel atât de vestit, dulce la cuvânt, și bun la limbă, încât nu mai are pe altul Biserica romană, căci era ca alt Tulios la vorba bisericească, Homer la sfințita teologie, Aristotel în cuvintele credinței, Petru în dumnezeiasca axiopistie (vrednic de crezare), Pavel în amvonul Bisericii, după mărturia lui Ioan Tritemiul în cartea cea pentru scriitori bisericești: Opera lui Leon cel Mare: 96 de Cuvinte la praznicele de peste an, și 141 de Epistole.

Ilarie Arelatipisiul.

17.Ilarie episcopul Arelatii, care se numea pentru milostivirea ce avea, Părintele săracilor, mărturisește despre el Ghenadie că era procopsit în dumnezeieștile Scripturi (în capitolul 69.) Acesta când învăța norodul era plin de dar, nu căuta la față certa pe oricine s-ar fi întâmplat să păcătuiască. Împreună cu Aquitanus Prosperus a gonit pe pelaghieni, pe masalieni și pe alți potrivnici ai scripturilor sfințitului Augustin. Există felurite cuvinte de la episcopul Ilarie, o tâlcuire a Simbolului, și viața Sfântului Onoratus procatohului său, și s-a sfârșit în anul 449.

Maxim al Tagrinilor.

18.Maxim episcopul Tagrinilor, a scris multe după cum mărturisește Ghenadie (Capitolul 50) și alții, și s-a mutat Maxim din aceste vremelnice în vremea împăraților Teodosie și Onorie, iar Baronie în Cronică la anul 451 aceasta o surpă, că istorisește că via în vremea Soborului celui din Mediolan pe vremea lui Martian. Se află multe voroave ale acestuia, din carele unele se zic ale lui Ambrozie, altele ale lui Augustin, și altele ale lui Evseviev al Emesei. Vezi încă și cele ce scrie Bosius în Cartea a- II Latina Istorie Cap: 13.

Egherie episcopul Lugdunului.

19.Egherie episcopul Lugdunului celui din Galia, este lăudat pentru buna cinstire, învățătura și ritoria sa. Două cărți există de acestuia, una pentru folosul viețuirii pustnicești, și alta pentru defăimarea lumii, etc. și s-a săvârșit în anul 454, după mărturia lui Ghenadie Capitolul 63 în vremea lui Valentinian și Marchian.

Petru Hrisologul.

20.Petru Hrisologul (cuvânt de aur), care s-a numit așa pentru ritoria cea aurită, a fost Arhiepiscop de Ravena, a scris 181 de cuvinte, și epistole vrednice de laudă.

Pulheria.

21.Pulheria sora împăratului Teodosie cel Mic fecioară, învățată mai presus de vârsta ei, afierosită lui Dumnezeu, a fost învățată în limba elinească și latinească, încât le vorbea și scria pe amândouă fără împiedicare, aceasta la- învățat și pe fratele ei Teodosie din tânără vârstă obiceiuri cuviincioase unui împărat. L-a învățat cum să se îmbrace, cum să șadă, cum să umble, să oprească râsul, să fie cucernic, și cele ca acestea, încă la povățuit și la buna cinstire de Dumnezeu, a se ruga des și a merge la Biserici l-a deprins, după mărturia lui Sozomen, Cartea 9. Capitol 1. Încă și Biserici, Mănăstiri, și multe bolnițe a zidit, și împotriva eresului lui Nestorie, și a lui Eutihie mult a luptat s-a nevoit spre oborârea lor. Pentru aceste îmbunătățite isprăvi s-a făcut iubită de Leon cel Mare, și a primit de la dânsul multe epistole.

Evdochia.

22.Evdochia soția lui Teodosie, fiica lui Leontie Sofistului Atineu, învățată de tatăl său, și pedepsită¹³ cu bine norocită la tot felul de învățături, a luat-o de femeie Teodosie prin lucrarea Pulheriei sora lui Teodosie. Mai întâi s-a numit Atenaida, și s-a botezat de către Atticos episcopul Constantinopolului, și au numit-o Evdochia (bună voință) spre lauda lui Teodosie. Aceasta a scris o carte eroică pentru războiul Persan, după mărturia lui Socrat cartea 7. Capitol 21.

Ipatia.

23.Ipatia a fost fiica lui Teon filosofului, în Alexandria luând tot felul de învățatură, și de epistime, atât de procopsită încât a întrecut mult pe filosofii vremii sale, pentru care de pretutindenii alergau

¹³ educată

iubitorii de filozofie să o asculte. Și Sinesie Cirineul de care s-a pomenit mai înainte, o cinstea mult, numindu-o de multe ori dascăl al lui. În sfârșit cu prea ticăloasă moarte a murit. Că zavistia întrarmându-se asupra ei, a îndemnat pe unii ce erau mai fierbinți la cuget, când ea se întorcea la casa sa, să o scoată din trăsura ei, carii dezgolindu-o, au omorât-o cu cărămizi, și i-au ars trupul desăvârșit, după mărturia lui Socrate Cartea 7. Capitol 15.

CAPITOLUL XI.

MARCHIAN, TEODOSIE, PULHERIA MAI ÎNAINTE DE A SE VĂDI SFÂRȘITUL CE S-A FĂCUT DE EI ÎN BISERICĂ.

1. Murind Teodosie, Pulheria mai înainte de a se vădi sfârșitul lui, a chemat pe Marchian bărbat bătrân, bun după socoteală și întreg înțelept (adică nesupus poftelor trupești) și i-a vădit moartea împăratului zicându-i: mai întâi decât toți te-am ales pe tine împărat, de mă vei încredința că îmi vei păzi fecioria neatinsă, pe care o am afierosit lui Dumnezeu.

Marchian împărat. 450.

Deci el înduplecându-o au chemat pe Patriarh, și pe Senatori, și l-au vestit pe Marchian împărat, încununându-l cu coroană împărătească, fiindcă înainte cu multă vreme Dumnezeu însemnase pentru el Împărăția, după mărturia lui Zonara Cronica Cartea 13 și după alți istorici. S-au făcut așadar împărat și era către toți bun, și Biserica o au curățit de eretici, și mai ales de Eutihienii, carii odrăsliseră atunci, scriind ucaz împotriva lor, a adunat și Luminicul Sobor în Calcedon, care a afurisit cele lucrute de tâlhărescul Sobor cel din Efes, și a osândit pe toți cei ce cugetau cele ale lui Eutihie, precum se va zice mai jos pe larg. Deci împărățind Marchian toți se bucurau de pace, și însăși Biserica afară de tulburările ce s-au făcut în Palestina, și în Alexandria, după ce s-a săvârșit Soborul cel din Calcedon, dar și acelea în puțină vreme prin silința și luarea aminte a împăratului s-au potolit.

Leon trarul împărat. 457.

2. După moartea lui Marchian, care a împărățit 6 ani și câteva luni, l-a moștenit Leon trarul, drept-slăvitoarea credință mult păzind,

care pe toate poruncile cele propovăduite de împărații cei mai dinaintea lui împotriva ereticilor le-a adevărit, și mai întâi de toate pe legile Soborului celui din Calcedon, pentru aceasta și Biserica în vremea lui era în bună stare, osebind numai tulburarea cea înnoită de Timotei Elurul în Biserica Alexandriei, și cea ațâțată de Petru dubălariul întru aceeași Biserică, de care se va zice mai jos, care viețuind 18 ani s-a săvârșit de o cumplită vintre, încât trupul lui s-a făcut ca un fanario.

Zenon împărat. 474.

3.Deci a luat Zenon sceptrul împărăției, care era cumnat lui Leon, om țăranos și nevrednic de împărăție, și toată ocârmuirea o a lăsat în mâinile celor cu dregătorii, iar Biserica în vremea lui totdeauna în tulburare, fiindcă aflându-se în Antiohia Vasilisc fratele Verinei soacra lui Zinon.

Se izgonește din scaun.

Aflând bună vreme au epanastăsit împotriva lui, și a șezut în scaunul Constantinopolului carele căzând în eresul lui Eutihie, din îndemnarea femeii lui, ucazurile cele date mai înainte de împărați împotriva ereticilor și Canoanele Soborului din Calcedon le-au afurisit prin epistole circulare, și pe Timotei Elurul și pe Petru dubălariul ereticii la scaunele lor din care fuseseră scoși de Zenon iarăși i-au adus și i-a așezat, însă s-a împotrivit lui Vasilisc episcopul Acachie al Constantinopolului, și Daniil stâlpnicul, de către carii îndemnându-se au scris alte nouă epistole circulare spre anularea celor dintâi, acestea se află la Evagrie în Cartea 3. Capitol 14 și 17.

Zenon iarăși ia scaunul.

4.Luând dar Zenon iarăși împărăția, și biruind desăvârșit pe Vasilisc, a afurisit toate epistolele lui Vasilisc și pe episcopii eretici chemați de Vasilisc iarăși i-a izgonit, și Bisericile care s-au osebit de Soborul din Calcedon le-a adunat în una prin scrisoare unindu-le. Însă și el pe ascuns se unește cu Eutihianii, și cu o osebită a sa unitoare scrisoare, fără veste a afurisit Canoanele din Calcedon. Această scrisoare se află la Evagrie Carte 3. Cap: 14. Și în sfârșit a murit de boala epilepsiei.

Moartea lui.

Iar Anastasie dicorul cel ce a luat împărăția după Zinon, deși s-a arătat obștimii trebnic, însă Bisericii au pricinuit multă tulburare, precum se va zice mai jos.

Starea Bisericii Apusene.

5.Iar starea Bisericii Apusene în vremea pomeniților împărați au fost suferită. Dar în urmă barbarii pe tot Apusul l-au tulburat, și bogățiile i-au jefuit, dintre carii alții au fost arieni, iar alții păgâni. Drept urmare și starea Bisericii de la Apus a fost ticăloasă.

CAPITOLUL XII.

ERETICII CE ÎN ACEȘTI ANI S-AU IVIT.

1.După ce în Soborul din Calcedon s-au osândit Dioscor al Alexandriei, și în locul scaunului lui s-a urcat Proterie, Alexandrinii pentru dragostea episcopului lor s-au dezbinat, și însuși împăratul Marchian cu ușurință i-a adus la bună rânduială, dar după ce s-a sfârșit acesta în anul 457 cu îndemnarea lui Timotei Elurul iarăși au început a se tulbura.

Timotei Elurul eretic.

2.Și acesta era mai întâi monah, apoi s-a făcut prezviter al Alexandriei, și cugeta cele ale lui Eutihie, și a dat anatema Soborul din Calcedon, și a ridicat pe monahii Alexandriei împotriva lui Proterie. Căci purtând haină neagră, înconjura chiliile monahilor, numindu-se pe sineși înger, și că a fost trimis să spună tuturor să nu se împărtășească cu Proterie, ci să urce la vrednicia de episcop pe Timotei Elurul. Deci se hirotonește episcop Timotei Elurul de episcopi caterisiți, nu se afla de față nici un pravoslavnic, nici să se fi unit cu acesta. Iar Proterie întru aceeași zi, Vineri fiind, lângă colimvitra cea de Botez unde era ascuns, s-a tăiat de către cei cărora le-a fost poruncit Timotei, și trupul lui rănit cu totul s-a târât prin mijlocul cetății, și s-a sfâșiat, iar măruntaiele lui s-au mâncat de câini, și rămășița cu foc s-a ars, și cenușa în văzduh s-a aruncat, precum mărturisesc episcopii Egiptului, și tot norodul Alexandriei, prin scrisorile cele cu plângere către împăratul Leon, precum se văd la Evagrie în Cartea 2. Capitol 8.

3:Deci arătându-se acesta către împăratul, căuta împăratul să afle judecățile pravoslavnicilor episcopi, și fiindcă nu toți au mărturisit rânduirea și cele îndrăznite de Timotei, a poruncit să fie izgonit din Gagkrena, apoi din Herson, de unde l-a chemat înapoi tiranul Vasilisc

în anul 456 dar luând iarăși Zenon împărăția, temându-se de urgia lui, au băut otravă, și și-a lepădat sufletul, precum zice Liberatos în Vreviarius Capitol 16.

Petru Moggul.

4.La catedra lui, s-a hirotonit de ereticii episcopi Alexandrini, Petru Moggul, cel din vechi piatră scumpă a lui Timotei, pe carele Zenon l-a surghiunit, și apoi la rugămintea lui Acachie episcopul Constantinopolului s-a chemat înapoi în anul 482. Întru carele an a ieșit și cartea cea de unire a lui Zenon, de care s-a zis mai sus, pe care luându-o Petru Moggul, și mijlocind atunci între pravoslavnici și între arieni ca să afle har la amândouă părțile. Că mulți din Eutihieni s-au osebit de el, carii fiindcă nu erau nici cu episcopul lor nici cu pravoslavnicii s-au numit fără cap. Și a murit Petru acesta în Alexandria în anul 498.

Petru dubălariul

5.Petru dubălariul prezviterul Bisericii din Calcedon a Sfintei mucenițe Vassa, carele s-a pogorât din scaun de comitul Zenon care în urmă a împărățit, aflându-se atunci în Antiohia. Că tulburându-se norodul cu Martirie episcopul Antiohiei a răpit el scaunul și de iznoavă a înnoit eresul teopashiților (adică a crede că Hristos Mântuitorul a pățimit cu dumnezeirea Sa)

A adaos la Sfinte Dumnezeule: „Cel ce te-ai răstignit pentru noi”. adăogând la întreita sfântă cântare, aceasta: Cel ce te-ai răstignit pentru noi, ci pentru că a fost el surghiunit a venit la Mănăstirea Azamiților numită în Constantinopol și murind Leon iarăși a luat Biserica sa de la Vasilisc, apoi iarăși s-a izgonit de către Zenon și în sfârșit a murit în anul 485.

Prooristi.

6.Prooristi (adică pro-rânduitori) aceștia în Galia s-au ivit, carii orbește rău înțelegând scrierile Sfințitului Augustin se întăreau dogmatisind, că Dumnezeu mai înainte de a se prevedea greșeala sau căderea celor întâi zidiți, să fi rânduit dinainte pe unii spre viață, iar pe alții spre osândă, și mai ales că pe ei să-i fi hotărât dinainte spre păcatul acesta, și prin urmare ei învățau că nu folosesc faptele bune celor ce viețuiesc cu cuvioșie, dacă s-au hotărât mai înainte de Dumnezeu spre osândă. Nici celor necuvioși se împotrivesc dacă rău și cu desfrânare viețuiau, când s-au hotărât mai înainte de Dumnezeu spre viață veșnică. Covârșitor al acestuia s-a făcut oarecare David

prezbiter către carele a scris o epistolă Faust episcopul Rigiului, în care pe lângă altele a supus anatemei pe acela ce zice că omul se osândește spre moarte pentru pro-cunoștința lui Dumnezeu, asemenea și pe acela ce zice că nu se mai primește de Dumnezeu cel ce piere pentru păcate, putând a se mântui vasul cel hotărât spre necinste să se facă de cinste, nici că va Dumnezeu ca toți oamenii să se mântuiască. Pe această epistolă o au adevărit Soborul din Arelati, pe care o povestește Baronie în Cronicile sale.

CAPITOLUL XIII.

SOBOARELE FĂCUTE ÎN VREMEA ACESTOR ÎMPĂRAȚI.

Soborul din Calcedon.

1.Soborul cel adunat în Calcedon, al IV –lea lumenic, s-a vestit în Niceia de Marchian și Valentinian al III –lea. Împărați la care și soli ai episcopului Romei, cu alți mulți episcopi au venit, ci pentru frica călcării hunilor ce sta asupra, nu i s-a părut împăratului de cuviință a se îndepărta de Constantinopol, pentru aceasta s-au chemat Părinții la Calcedon, precum se vede din împărăteștile cărți ce se cetesc în I Tomul Soboarelor.

2.Deci s-au adunat Părinții la Calcedon, printre carii au fost: Anatolie de Constantinopol, Dioscor de Alexandria, Maxim de Antiohia, Iuvenalie de Ierusalim, iar Leon episcopul Romei n-a fost de față, ci prin vicarii săi. A început Soborul la **8. Octombrie** în cetatea Calcedon în Biserica cea mare a sfintei mucenițe Eufimia. Pe alcătuire și pe așezarea cea prea veselă a Bisericii acesteia vestită o perigrapsește Evagrie în Cartea 2. Capitol 3. De față la Sobor era și împăratul Marchian cu împărăteasa Pulheria, și cu ceilalți boieri ai Senatului și judecători, spre adevărirea credinței, iar nu ca să arate puterea sa, după pilda marelui Constantin, precum însuși au zis vorbind către Sobor Tomul II. al Soborului și a poruncit, că pentru nașterea Domnului și Mântuitorului nostru, alta să nu zică cineva, fără numai ce se conglăsuiește celor 318 Părinți.

I- a Adunare a Soborului.

3.Deci au zis Vicarii lui Leon, cum că nu se cuvine ca Dioscor să fie împreună șezător, căci așa li s-a poruncit lor de episcopul lor Leon,

și că de nu se va păzi aceasta, ei vor pleca din Sobor. Drept aceea i sa poruncit lui Dioscor de a stat în mijlocul Părinților, ca un vinovat. Făcându-se aceasta, Evsevie episcopul Dorileului cu lacrimi a început a spune așa împotriva lui Dioscor: „M-am nedreptățit de Dioscor, s-a nedreptățit credința, Flavian episcopul s-a ucis, împreună cu mine de Dioscor s-a caterisit”. Atunci cetindu-se cele lucrute la Efes, și în Constantinopol, Părinții cei catolicești, carii de voie iscăliseră în Soborul tâlhăresc din Efes, au strigat toți cu un glas, toți am pățimit, iertare cerem, și în sfârșit toți conglăsuindu-se au osândit pe Dioscor și pe următorii lui. Și acestea s-au făcut în cea **I.** adunare.

II – a Adunare a Soborului.

Iar în a II- a adunare s-a cetit Simbolul cel alcătuit la Niceia, și în Constantinopol, epistolele cele două ale lui Chiril către Nestorie și către Ioan al Antiohiei, și epistola cea a zecea a lui Leon către Flavian. Pe care o au cetit laudând și zicând, aceasta este epistola Părinților.

III – a Adunare a Soborului.

În a III – a adunare cetindu-se scrisorile care pâra pe Dioscor, de trei ori chemându-se Dioscor, și nevrând a veni în Sobor, s-a caterisit de către toți și caterisirea lui s-a trimis la el, la Pulheria și la clerul Alexandriei.

IV – a Adunare a Soborului.

În a IV – a adunare s-a înnoit pricina întâilor stătători în tâlhărescul Sobor cel din Efes de Dioscor episcopul, fiindcă ei îmbrățișaseră pe dreapta credință, iarăși și-au luat ale lor Biserici, pe Eutihie anatema dându-l.

V – a Adunare a Soborului.

În a V – a ori după alții a VI adunare spre surprerea eresului lui Eutihie, s-a dat hotarul credinței, întru care pe lângă altele au mărturisit cuvioșii Părinți cei adunați, să creadă întru Unul și același Hristos fără mestecare, fără schimbare i proc: precum se vede la Evagrie. Au și pe cele trei Soboare de mai înainte, mai întărind și Simbolul, apoi au dat anatema pe cei ce bagă doime de fii, cât și pe cei ce mărturisesc pe dumnezeire pătimitoare, și pe cei ce îndrăznesc a cugeta și a zice amestecare și tulburare la firele cele două, și pe cei ce băsnuiesc pe chipul cel luat de la noi ceresc s-au dina altă oarecare ființă. Și au dogmatisit pe Domnul Iisus Hristos desăvârșit întru omenire, și Dumnezeu și om cu adevărat din suflet cuvântător și din

trup, de o ființă cu Tatăl după dumnezeire, și cu noi de o ființă, și asemenea nouă cu omenirea fără de păcat, unul pe acesta și fără de amestecare, fără schimbare, fără despărțire cunoscut, păzindu-se însușirile a fiecărei firi, și care întru o față se află, și întru unu ipostas. Deci Dioscor prin împărătească poruncă s-a trimis surghiun în Gaggra, căci Eutihie murise, și în locul lui Dioscor al Alexandriei, s-a hirotonit episcop Proterie bărbat prea sfânt și prea drept slăvitor.

4.Iar cei ce țineau de eresul lui Eutihie și a lui Dioscor întorcându-se, și trecând la cetate și luând în răs pe cele dogmatisite de Sobor, și zicând căci cu împărătească silnicie au biruit Soborul și cele asemenea. Patriarhul Anatolie adunând pravoslavnicii, și pe cei ce slăveau împotriva, a zis celor potrivnici: Fiindcă încă țineți socoteala voastră, și nu vă plecați să slăviți drept, ci ne prihăniți pe noi că ținem dogma lui Nestorie, propovăduind două firi în Mântuitorul, fiecare ținându-și netulburate însușirile, să se lase de vi se pare de cuviință la Dumnezeu deslușirea și alegerea, și să se scrie de voi în Tom cugetarea voastră cea pentru credință, dar se va scrie și de noi a noastră, și amândouă tomurile să le punem în racla lăudatei Mucenițe Eufimia, și să dăm ei judecata dogmelor celor drepte și a răzvrătitelor dogme. Deci au plăcut acestea ereticilor și Tomurile s-au scris, și s-a ridicat piatra de pe mormânt, și au pus hârtiile pe pieptul muceniței apoi au așezat piatra pe mormânt, și s-a pecetluit de amândouă părțile. Deci au ieșit de aici, rugăciune către Dumnezeu, și cereri de toată noaptea să li se descopere care din două slăvirile este primită și plăcută, și care este lepădată, și după trei zile s-au adunat, de față fiind și împăratul, și deschizându-se racla, s-a aflat Tomul ereticilor la picioarele sfintei Mucenițe Eufimia, iar Tomul pravoslavnicilor se ținea în mâna ei cea dreaptă.

Sobor în Tarigrad.

5.Sobor în Constantinopol adunat în zilele lui Leon cel Mare în anul **459** d. Hr. și de Patriarhul Ghenadie, celui ce s-a hirotonit după Anatolie. Acest Sobor cu un cuget și cu obștească hotărâre a adevărit și a primit Soborul din Calcedon. A ridicat din Biserică căderea în simonie, au fost vădiți unii din galateni trecând cu vederea mântuitoarele porunci pentru răul câștig, și pentru iubirea de arginți, asemenea și alte rele năravuri. Practicalele acestui Sobor s-au stricat desăvârșit, și nu se află nici una fără numai Epistola circulară a lui

Ghenadie, și a sfântului Sobor cel împreună cu el, în care se află canonul împotriva simoniei. La acest Sobor au fost 73 episcopi.

Sobor în Roma.

6.Soborul cel din Roma adunat pe vremea lui Ilarie în anul **465**. Au adevărit canoanele Soborului celui din Niceia și a rânduit cele ce trebuie pentru dreapta hirotonie a episcopilor. Se află 6. Canoane ale acestui Sobor în tomul 2. al Soboarelor.

Sobor în Galia.

7.Soborul din Galia turunicescu a adunat 13 Canoane, care folosesc spre învățătura și așezarea Bisericească. S-a adunat în anul 462 după alții în 482.

Sobor în Roma.

8.Soborul din Roma **1.** s-a adunat în Biserica Sfinților Apostoli în vremea lui Felix III – lea în anul **485** pentru a cerceta și a cerca pentru de iznoavă așezarea ce se făcuse de Petru Moggul de Zinon, cu îndemnul lui Acachie, care cercetându-se au trimis Felix doi episcopi, pe Misinus și pe Vitalie, și un judecător în Constantinopol, scriind lui Zinon și lui Acachie să scoată pe Petru Moggul din Alexandria, ca pe un eretic.

II. în Roma.

9.Cel din Roma Sobor II în vremea aceluiași Felix III s-a adunat după un an, fiind 77 de Părinți, care au oborât pe Vitalie și pe Misinus episcopii trimiși soli, pe care Acachie îi convinsese cu bani și cu momeli să treacă cu vederea cele poruncite de Felix III și să se împărtășească cu dânsul, și cu Petru Moggul împreună să se pomenească în pomelnice. Acest Sobor a întărit a doua oară și a înnoit caterisirea lui Petru Dubălariul ce s-a făcut la Soborul cel mai dinainte, precum scrie Liberat.

III în Roma

10.Soborul din Roma al III –lea și de pe urmă al lui Felix, s-a adunat în anul **487** a legiuit dogme pentru primirea celor ce căzuseră, acestea se află la Baronie în Cronica an **487** și la Coriolan.

*În veacul al v – lea s-au adunat și alte Soboare, pe care le tace istoricul, și cel I din Roma în zilele lui Anastasie episcopul Romii în anul **400** d. Hr. în care s-a hotărât că dacă donatienii se vor îndrepta venind către Biserica catolică să nu se primească în dregătoriile de mai înainte. În anul **401**, în Cipru în vremea Sfântului Epifanie împotriva cărților lui Origen. În **același an** în Africa în care s-au dat 32 de Canoane, pentru buna rânduială a Bisericii. Și*

iarăși în **același an** în Africa în care s-a adunat alt Sobor și a dat 14, Canoane pentru unirea Africii fiind spurcată de donatieni. În **402** în Mileiul, ori în Mela din Africa pentru oarecare osebiți episcopi. În **402** pentru conglăsuirea donatienilor. În **402** în Țarigrad în care s-a caterisit Hrisostom, căci a muștrat în voroavă pe Eudoxia: „Iarăși Irodiada se îndrăcește.” În **404** în Africa în care s-a hotărât a se trimite solie către Onorie împotriva donatienilor în **405** iarăși în Africa pentru unirea donatienilor. În **404** în Italia poate că în Roma pentru a se așeza în scaun iarăși Hrisostom. În **407** în Africa pentru unirea donatienilor, în **408** alte două Soboare s-au adunat în Africa, și s-a trimis solie către Onorie, ca să oprească slăvirea cea deșartă a donatienilor. În **409** în Africa pentru deslușirea episcopilor. În **411** s-a adunat Sobor în Ptolemaida Libia de Sinesie episcopul ei împotriva lui Andropicu ighemonul cetății, vezi epistola 57 și 58 a lui Sinesie, după tipărirea din Veneția la 1782. În anul **412** în Calcedon I. Sobor împotriva pelaghienilor, întru care Celestie ucenicul lui Pelaghie, s-a dovedit a fi eretic adevărind Paulin diaconul. În **414** adunare de 30 de episcopi donatieni, și au hotărât, să nu se supună poruncii lui Onorie, ci să-și țină bisericile lor, și de se vor prinde mai bine să sufere moarte de voie, decât să se supună. În **415** Sobor s-a adunat la Ierusalim de Ioan episcopul cetății pentru Pelaghie. În **417** în Tusdron din Africa și în Roma de Zosim pentru Celestin. În **418** în Africa două și în Roma două împotriva pelaghienilor, iar celălalt pentru Celestin. În **419** în Ravena pentru alegerea lui Bonifatie, și a lui Eulalie. În **același an** în Constantinopol pentru mutarea lui Perigeniu la episcopia de Corint. În **420** în Catasifonta din Persia pentru adevărarea credinței catolicești. La **421** în Calcedon pentru buna rânduială a Bisericii. La **424** în Antiohia la care s-a osândit Pelaghie, și s-a izgonit din cetate. La **426 ori 427** în Calcedon în care Leontie monahul din Masilia lepădându-se de eresul Pelaghienilor s-a primit la împărtășire. În **426 ori 427** în Țarigrad pentru alegerea lui Sisinie, și împotriva masalienilor. La **429** în aceeași cetate și la **431** s-a adunat Sobor pentru alegerea lui Maxim. În **același an** Ioan al Antiohiei Alexandru de Ierapole, Meletie al Mopsuestiei cu alții întorcându-se de la Țarigrad s-au adunat în Tarsul Ciliciei, și au osândit pe Chiril împreună cu el pe cei 7 episcopi trimiși din Efes la Țarigrad asupra Răsăritenilor. Aceștia iarăși s-au adunat în Antiohia în **431**, și au făcut aceeași, vezi capitol 6 a lui Vregiar Liberatul, și la Socrat Cartea 7 Capitol 34. Întru același an Maxim episcopul Anazarbului a adunat Sobor, și a întărit caterisirea lui Chiril, și a afurisit pe cei ce s-au împărtășit cu dânsul. La **432** în Țarigrad s-a adunat Sobor de către Maxim episcopul, ca să se unească Bisericile Antiohiei și ale Alexandriei cele despărțite. La **433** în Anazarbu, și în **434** în Tars, ca să se primească pacea ce s-a făcut între Ioan episcopul Antiohiei și Chiril al Alexandriei. La **435** în Armenia, și au osândit cărțile nestorienilor La **440** în Sicilia împotriva arienilor și a lui Maxim apărătorul lor. La **441** s-a adunat Araisikanescul Sobor, și a așezat 29 ori 30 de canoane pentru buna rânduială bisericească. În anul următor (442) s-a adunat cel

Baiscesc în Gallia. Și a dat 9. sau 10 canoane pentru starea bisericească. La 443 în Țarigrad pentru Atanasie episcopul din Persia care pentru multele lui vinovății la-u urât clericii lui. La 445 în Roma pe vremea lui Leon pentru Ilarie episcopul Arelaților. Tot în acest an în Antiohia, și în Ierapoli, pentru același Atanasie al Persiei. În anul 446 în Asturica Spaniei împotriva priscillianistilor, și pentru a nu se primi cărțile cele ascunse. La 447 s- adunat Sobor în Spania împotriva priscillianistilor. În același an în Efes pentru Casian episcopul Efesului. La 448 în Țarigrad împotriva arhimandritului bizantin Eutihie, și l-au despărțit de Biserică. În 449 iarăși în Țarigrad s-au adunat 30 de episcopi tot împotriva lui Eutihie. În 449 Sobor în Roma pe vremea lui Leon împotriva celui tâlhăresc din Efes. La 450. 2 Soboare s-au adunat în Țarigrad în Sobor I diadoh lui Flavian s-a prohirisit Anatolie, și în al II -lea s-a afurisit Fotie episcopul Tirului. La 452 s-a adunat Sobor pravoslavnic pentru prea-curveie asupra oare cărora. În 453 Sobor în Aggers cetate din Galia, pentru alegerea lui Talassie episcopul , și au așezat 12 canoane. La 457 în Alexandria de Timotei Elurul (adică motanul) împotriva Sfântului Sobor de la Calcedon. În anul 458 s-au adunat trei Soboare: în Tesalonic și în Roma împotriva lui Eutihie, și împotriva lui Dioscor și Timotei și încă au mai întărit și Soborul din Calcedon. La 465 s-a adunat Sobor în Vieni din Galia, și au așezat 16 canoane pentru buna rânduială a Bisericii. În 465 s-a adunat Soborul ce se zice Tarrakoniesescu împotriva lui Silvan episcopul Kalagurii, pentru hirotoniile nelegiuite în eparhia Tarrakonii, și pentru alegerea întâiului stătător a Barakonii, care văduvea atunci eparhia Nuidinaris?. La anul 470 s-a adunat cel din Kabiloninsescu pentru alegerea lui Ioan episcopului. La 471 în Antiohia s-a adunat Sobor pentru caterisirea lui Petru Dubălariul. La 474 în Viena din Galia pentru pricina litaniilor celor în trei zile mai înainte de Înălțarea Domnului nostru Iisus Hristos, de Mamert episcopul Viena. La 475 în Arelati de Leontie episcopul locului, împotriva nebuniei prorânduitorilor (prooristenilor). La 477 s-a adunat mincinosul Sobor de eutihieni în Efes, și au caterisit pe Acachie. În 477 Sobor mincinos în Alexandria adunat de Timotei Elurul (motanul) împotriva Sfântului luminicului Sobor din Calcedon. La 478 s-a adunat Sobor împotriva lui Petru Dubălariul în Kirini, în Constantinopol, în Roma, în Antiohia. Și iarăși altul în Antiohia în același an împotriva lui Ioan episcopului Amasiei. La 481 ori 482 în Laodickia, pentru Ștefan episcopul Antiohiei. La anul 482 două Soboare s-au adunat în Antiohia pentru alegerea lui Calalndion. La 481 ori 482 două Soboare s-au adunat în Alexandria de Ioan Tabenisiotul, și de Petru Mogul. La 485 tij s-au adunat s-a adunat Sobor de Caitianu episcopul Erculianilor împotriva lui Petru Dubălariu. La 495 ori 496 două Soboare s-au adunat în vremea lui Ghelasie, la unul au fost față 70 de episcopi și au osebit sfințitele cărți de către cele ascunse, iar la celălalt au fost 55 de episcopi, întru carele s-au dezvinovățit Misinu, carele împreună împărtășească cu Acachie. La 496 în Constantinopol suindu-se Anastasie în scaun, au adunat Sobor de

eretici, întru care s-au întărit scrisoarea lui Zinon cea de unire, s-au caterisit Eufimie fiind apărătorul Soborului din Calcedon și în locul lui s-a ales Makedonie după ce iarăși au luat scaunul prin Anastasie, pentru unirea Bisericii Constantinopolului, primindu-se practicele, și hotărâle Soborului din Calcedon. S-au adunat încă și alte Soboare în veacul al V-lea dar pentru că locul, anul, lucrările, sunt necunoscute, le tac.

CAPITOLUL XIV.

BĂRBAȚII CEI CE ÎN ACEȘTI ANI AU ÎNCUVIINȚAT ÎNTRU COVIOȘIE ȘI ÎNVĂȚĂTURĂ.

Sidonie Apolinarie.

1. Sidonie Apolinarie, episcopul în Aquitania din Galia bărbat vestit în poetică, în retorică și întru sfințenia vieții, precum mărturisește Ghenadie în Capitol 12 și era în stare în anii împăraților Leon și Zinon. (după același Ghenadie)

Rimighius

2. Rimighius episcopul Rimisienilor, bărbat vestit întru învățătură și dulce vorbitor, care a întors la credința în Hristos pe Kolobeus împăratul Galilor, și l-a botezat împreună cu mii de franci, pentru care de obște se numește Apostolul francilor. Sa săvârșit având 97 de ani, au episcopit 74 de ani, după mărturia lui Icmarus istoricul vieții lui.

Ghenadie.

3. Ghenadie prezbiterul Bisericii celei din Masilia bărbat învățat, ci jumătate pelaghian, pe care Sighibert îl numește în Cronică episcop la anul 490 a scris o carte pentru bărbații cei slăviți, și alta pentru dogmele Bisericii. Multe de la dânsul se află la Bosius Cartea 1. a Istoriei pelaghienilor în Capitol 10.

Daniil.

4. Daniil stâlpnicul bărbat cuvios și sfânt, carele privind pe marele Simeon și umplându-se la inimă de dumnezeiasca râvnă, după puțină vreme s-a dus la Anaplo și acolo s-a suit pe stâlp de multe și mari minuni lucrător s-a făcut. Iar pogorându-se de pe stâlp și venind în Constantinopol, a stat tare împotriva lui Vasilisc Tiranul cel ce afurisise Soborul cel din Calcedon, fiindcă cinstea eresul lui Eutihie.

S-a mutat la viața cea mai bună având mai bine de 80 de ani. Întru acestea se cunoștea Antim și Timoclis făcătorii troparelor.

Ghelasie

5.Ghelasie episcopul Romii, de neam African, care pentru învățatura și sârguința ce a arătat pentru starea bisericească, s-a făcut vestit, și multe epistole au scris, care se află în Tomurile Soboarelor.

Victor.

6.Victor episcopul Vticii celei din Africa, a alcătuit trei cărți pentru goana vandalilor, care s-a pornit în Africa în vremea lui Ghizerih și a lui Onorie împărații vandalilor. Întru care se învinovățește că și el a avut parte.

Studiul.

7.Studiul bărbat monah și cuvios, care a zidit o frumoasă Mănăstire în Constantinopol, și pe mulți din Mănăstirea neadormiților i-au mutat la dânsul.

Enias.

8.Enia de Gaza din filosof platonice s-a făcut hristian. Acesta a scris un vrednic de laudă dialog pentru nemurirea sufletelor și învierea trupurilor, la vorbirea cea împreună la întâia față¹⁴ i-a pus numele de Teofrast.

Claudie

9.Claudiu Mamertus, prezviterul Vienii celei din Galia bărbat înainte văzător, înțelept, procopsit, dulce vorbitor, iute, iscusit în toate lucrurile omenești precum mărturisește despre el Sidonie Alolarie Cartea 5. Epistola 2. Către Nimfidie la Cronică în anul 490. Se află a lui Mamert trei cărți alese pentru firea sufletului. Acesta a rânduit Litaniile sau cele ce se numesc rogaționes de latini, pentru trei zile mai înainte de Înălțarea Domnului nostru, pentru cutremur, pentru arderea focului, și pentru alte rele ce pătimesc hristianii cei din Viena Galia.

Salonie.

10.Salonie, pe care unii îl numesc episcop din Sieina, iar alții îl numesc diacon, a fost ucenic lui Saluian episcopul Masiliei, au scris la Paremi (pilde), și la Ecclesiastul lui Solomon după chip vorbitor. A fost cunoscut și lui Euherie.

Pashasius.

¹⁴ persoană

11.Pashasius diaconul al Bisericii din Roma, bărbat procopsit și cuvios, au dat două cărți pentru Sfântul Duh, în care surpă vătămarea de minte a ereticilor, adică a lui Arie, a lui Sabelie, și a lui Makedonie. Alții zic cu dovezi, că acesta s-a numit Pashalie, sau după latini Pascualie.

Vighilius

12.Vighilius cu Tridentinul și Mucenicul carele pe la începutul a cinci sutimi de ani s-au nevoit, ci altul care a făcut 5 Cărți pline de multă învățătură împotriva lui Nestorie și a lui Eutihie. Vezi pe Baronie la Cronică anul 400. Num: 46-48.¹⁵⁾

ADUNARE ÎN SCURT DE ÎNVĂȚĂTURĂ . BUNA RÂNDUIALĂ ȘI MORALA BISERICII ÎN VEACUL AL V.-LEA

Învățătura

1.Puțină osebire este între veacul al 4. lea și între aceste trei articole, cu toate acestea este cu puțință să însemnăm acestea de mai jos ca pe niște vrednice de învățătură. S-a întărit ca un lucru de nevoie pentru mântuire Botezul și Dumnezeiescul dar. Au luat deplină tâlcuire taina înomenirii Fiului lui Dumnezeu. S-a rânduit chipul

¹⁵ În veacul al V –lea s-au aflat și alți vestiți și slăviți bărbați, din carii unul este Prailu, adică cel de mulți ani diadoh lui Ioan la scaunul Ierusalimului, către carele împăratul Teodosie prin îndemnarea Pulheriei surorii sale, a trimis mulți bani ca să-i împartă la săraci, și o cruce de aur de multă greutate, ca să o pună la locul Căpățânii, iar Prailu ca spre răsplată a trimis împăratului mâna dreaptă a Sfântului Ștefan. Acesta fost pârât cum că ar lua simonie, și înaintea Soborului s-a dezvinovățit, însă fiindcă s-a arătat că pentru înnoirea Bisericii lua banii, i s-a poruncit de Sobor să cadă afară din cetate, însă cu cinste ca un arhieru, și în scaunul lui să se afle altul, nu ca arhieru, ci ca un epitrop, și din averile bisericesti să aibă cele de nevoie spre viață. Deci după puțină vreme fiind foamete mare, și mulți din Ierusalim fiind în lipsă de pâinea cea de fiecare zi, Prailu a vândut averile Bisericii, din care lua cele spre hrana vieții, și le împărțea la săraci. Pentru care iarăși au fost pârât că averile Bisericii le risipește cu desfrânare, ci s-a dovedit nevinovăția lui, prin porunca lui Valentinian alt Sobor al Ierusalimului l-au așezat la scaunul lui în care a mai sta șapte ani și șase luni, până în anul cel mai de pe urmă al lui Teodosie cel Mic. Vezi mai pe larg Teodorit în Cartea 5. Capitol 38. pe Nichifor Cartea 14. Capitol 9. și Magdemburiceștile Cronice la Capitol 10 a sutimii a cincina. Ioan episcopul Antiohiei gramaticul carele au fost atât de bine vorbitor, și gata spre a vorovi, încât de multe ori fără a se gândi mai înainte învăța. Acesta au stătut mare apărător al adevărului împotriva lui Nestorie, și a monofiziților (adică a celor ce dogmatisează pe Fiul lui Dumnezeu că are o singură fire), vezi pe Nichifor Cartea 14. Capitol 23 pe Evagrie Cartea 1. capitol 3. pe Liberat la Vregiar în Capitol 4-6-8. Epifanie Tikinu bărbat îmbunătățit, care fără voia sa a fost ales diadoh lui Crispin al Mediolanului, acesta nu numai cu cuvântul întărea Biserica sa, ci și cu fapta puțin era întru a vorbi, ci prea puțin întru hrană, vezi Cronicile Magdemburicești la același loc, și pe Evodie la viața lui Epifanie. Zenovie al Florenței născut din părinți păgâni, dar apoi botezându-se de Teodor episcopul, s-a făcut episcop al Florenței, au fost vestit pentru darul minunilor și pentru bărbăția sa împotriva ereticilor. Făcându-se episcop viețuia prin preajma cetății, în Biserica Sfântului Lavrentie, viață pustnicească petrecând, s-a sfârșit la anul 424 fiind de 90 de ani. Petronie de neam împărătesc din Constantinopol și din Constantin, monah, care trecând în Italia s-a făcut episcop Bononiei, au scris viețile Părinților din Egipt, și altele oare care, s-au nevoit vitejește împotriva Arieniilor, vezi pentru aceasta pe Petru de Natalibus, pe Ghenadie, pe Platinu la viața lui Zosim și pe alții.

zicerii, și hotarele care se potrivesc la tălmăcirea împreună legăturii amânduror firelor, a celei Dumnezeiești și a celei omenești întru Hristos. Fără tulburare și fără amestecare. Întărindu-se osebirea între amândouă firele, și unimea feței întru Hristos, s-a rânduit ca un lucru ce se poate da feței însușirile amânduror firelor, zicând pe însuși Hristos nu numai Dumnezeu, nemuritor, nepătimitor, născut, muritor și pătimitor, ci și Dumnezeu născut, Maria Maica lui Dumnezeu, adică de Dumnezeu Născătoare, Dumnezeu pătimitor și mort pe Cruce, măcar că nu se dau dumnezeirii însușirile înomenirii, nici omenirii însușirile dumnezeirii, drept aceea nu zice dumnezeire născută, pătimitoare, muritoare, nici omenire nepătimitoare, veșnică, nemuritoare. S-au tălmăcit încă și însușirile lui Dumnezeu adică, cine este Dumnezeu, că este înțelept, nestruciat, bun, drept, netrupesc, pururi vecuitor, Atotputernic, pretutindeni fiind față, îndelung răbdător, mult milostiv, nemărginit, cunoscător al inimilor, și cum că nu este în față căutător.

2.În acest veac s-a stins socoteala celor ce slăvea și credea o împărăție a lui Hristos pe pământ de o mie de ani, nici se socotea ca și cum ar fi aproape judecata ceea ce va să fie. S-au mărturisit de adevărat cum că sufletele dreptilor vor lua spre răsplătire veșnica împărăție, iar ale păcătoșilor veșnica moarte ca pe o pedeapsă pentru cele lucrute. Căutarea pentru facerea sufletelor adică de s-au făcut de Dumnezeu sufletele, ori de ieșeau ele din sufletele taților și a maicilor, se socotea ca o punere înainte de către sfințitul Augustin. Cu toate acestea Părinții răsăriteni și către sfârșitul veacului acestuia și cei din Apus slăvea facerea sufletelor că este în vremea unirii lor cu trupul. Iar cât întru celelalte dogme pentru care nu s-au ridicat discuție și îndoire, Părinții slăvea învățătura veacurilor celor de mai înainte.

Buna rânduială.

3.Nici o cugetare s-a făcut în veacul acesta, cât către buna rânduială a Bisericii, monahiceasca viețuire s-a lătit atât la răsărit cât și la Apus, erau patru tagme de monahi: Viețuire de obște, pustnicii, păstorii și nepătimași. Numărul fecioarelor celor afierosite lui Dumnezeu creștea din zi în zi, se făcea la tot norodul evlavie cea către mucenici, și către moaștele lor, slujirea Bisericilor se prăznuia cu mare cuviință, averile Bisericilor creșteau, pentru aceea s-a făcut și legi pentru ocârmuirea lor, s-au rânduit încă și multe canoane cuviincioase spre petrecerea clericilor, spre hirotonirea lor, spre oprirea simoniei, a

cametei, și spre alte însușiri ale buneii rânduiei. Închinarea către sfinți a crescut în acest veac, pomenirea lor cu strălucire de către tot norodul se prăznuia, s-au arătat multe moaște ale lor, pentru aceea alerga împreună norodul de evlavie îndemnat. În veacul acesta a fost întâia aflare a capului Înaintemergătorului, de oarecare monahi, și s-au adus la Emesa din Fenicia. Iar praznicele Domnului, și ale Născătoarei de Dumnezeu au rămas aceleași la număr.

4.Iar pentru morală se învăța aceleași ale veacurilor celor mai dinainte, atât în Biserici cât și în voroavele cele în deosebi ale dascălilor cu norodul hristian. Pentru aceea despre aceasta nu avem a zice ceva.

Sfârșitul Cărții a 5.

CARTEA VI.

VEACUL 6.

CAPITOLUL I.

ANASTASIE DICORUL STĂPÂNITORUL RĂSĂRITULUI, ȘI PENTRU BARBARII ÎMPĂRAȚI AI APUSULUI, ȘI PENTRU CELE CE S-AU FĂCUT ÎN BISERICĂ ANII ACEȘTIA.

Anastasio Dicorul împărat la 491.

1.Deci cu jale murind Zenon de boala epilepsiei, în anul 17 al împărăției sale, după mărturia lui Evagrie în Cartea 3. Capitol 29. după Chedrino și alții, nu a lăsat după sine fiu, Ariadna femeia lui pe Dicorul Anastasio din școala silentarienilor fiind (aceasta era o dregătorie proastă) l-a înălțat la împărăție în anul 491. cu socoteala bătrânilor și a oștilor împreună cu lucrarea lui Urbichie, care avea atunci multă îndrăzneală. Iar Dicorul se numea pentru că era lumina ochilor lui nepotrivită, căci la unul era neagră, iar la celălalt albastră. Și el era din Dirrahion, vrând a se cununa, și fiind sub prepus că ar fi din eresul lui Eutihienilor și al maniheilor, i-au cerut în scris mărturisirea de credință, și pentru a nu fi neascultător vreo uneia din

dogmele Bisericii, Patriarhul Eftimie al Constantinopolului, cel hirotonit după Acachie și după Frabita. Deci dând Anastasie scrisoare scrisă de mâna sa, că primește dogmele Bisericii, și că făgăduiește să păzească toate cele hotărâte ale Soborului din Calcedon din 14 Aprilie, în Joia cea Mare a Paștilor s-a încoronat împărat, și a luat femeie pe Ariadna văduva lui Zenon, fiind el neînsurat, și cu toate chipurile a tras la sine dragostea cetățenilor. **1.** Căci mai întâi scria, cum câte datorii au stăpânitorii le dăruiește. **2.** Dajdia care tiraniza pe supuși o au tăiat-o și a lepădat-o. **3.** Dregătoriile obștești ce mai înainte se da cu bani, el le dăruia fără să ia bani. În scurt să zicem la început a fost ales stăpânitor bine ocârmuind al treburile politice, și nu voia nicidecum vre-o nouă izvodire, și mai mult se îngrijea de starea Bisericii, și se silea cu toate chipurile ca sfintele Biserici să fie fără de tulburare, și toți supușii să aibă pace și liniște, și să nu fie dispută în Biserică nici în cele politice treburi.

Schimbarea bunătății lui.

2. Apoi însă prefăcându-și bunătatea în răutate, s-a plecat la nesățioasa poftă a banilor, și prin nesuferite dajdii (impozite) și prin altele adunând bani a pricinuit tuturor scăpătate și sărăcie. Asemenea și Bisericii nu puțină bântuială i-a pricinuit, că fiind el din achefali (adică eretici fără cap) mai ales numărat împreună cu, maniheii, eres pe care mai înainte îl ascundea, iar apoi l-au arătat și cerca să facă a fi liberă orice fel de credință ar fi avut fiecare, și s-a făcut pricină de mută gâlceavă și tulburare. Din care în acești ani apăra cu statornicie cele făcute la Soborul din Calcedon, iar alții nu numai că nu primea cele rânduite de Soborul cel din Calcedon, ci l-au dat anatema ca niște necuvioși la fel și tomul lui Leon. Alții în cărțile cele unitoare ale lui Zenon se întăreau, și alții întru alt fel, precum voiau, după mărturia lui Evagrie Carate 3. Capitol 30. Drept aceea având prigoniri, și neunire unii cu alții, el s-a făcut pricinuitor ase osebi toate Bisericile, și nici răsăritenii să aibă iuire cu apusenii, și cu Libienii (Africanii), nici aceștia cu răsăritenii, nici păstorii acestora să se împărtășească unii cu alții. Aceasta văzând Anastasie atât pe episcopii cei gâlcevitori îi gonia din scaun, cum și pe cei ce propovăduiau Soborul din Calcedon, asemenea și pe cei ce-l da pe el anatema, îi surghiunea.

3. Fiind Anastasie eutihian, și o fire slăvind la Mântuitorul nostru Iisus Hristos după unirea amânduror firile, multe rele a făcut Bisericii și neînduplecat s-a arătat către apărătorii lor. Căci pe

Patriarhul Eufimie l-a surghiunit, fiindcă nu se pleca să dea anatema Soborul din Calcedon, asemenea și pe sfințitul bărbat Machedonie cel după Eufimie fiindcă nu s-a unit la un glas cu el, l-a surghiunit în Evhaita, după care a fost Timotei acesta fiind de o credință cu împăratul, precum se va zice mai jos.

A băgat adaos la cântarea cea întreit sfântă.

4În sfârșit Anastasie ca unul ce era prigonitor al eresului lui Eutihie, a voit să adaoge la întreita cântare pe: „Cel ce Te-ai răstignit pentru noi”, pe care o învăța Petru Dubălariul, și trimițând la Biserică pe logotetul și pe Ermihul, le-a poruncit, ca în amvonul Bisericii dintr-un loc înalt să propovăduiască împărăteasca poruncă, și să zică aceasta: „Cel ce Te-ai răstignit pentru noi” adică: Sfinte Dumnezeule, Sfinte Tare, Sfinte fără de moarte, „cel ce Te-ai răstignit pentru noi”, miluiește-ne pe noi.

Tulburarea pentru adăogire. Deci începând ei a arăta aceasta, s-a pornit mulțimea drept slăvitorilor și voia să rupă pe acei doi bărbați acolo, dar mergând la casele lor, le-au risipit, și lucrurile din case le-au răpit, și pe împărat ocărau, și abia au scăpat ei de acea mânie, și prin urmare s-a ridicat cumplite și tulburătoare revoluții în anul 514 d. Hr. încât însuși împăratul s-a primejduit a se izgoni de la scaunul său, și din cetate, dacă nu s-ar fi înfățișat înaintea norodului cu haine sărăcești, la piața unde alergau caii, și cu adâncă smerenie ridicând coroana de pe capul său, a zis, că este gata să lase împărăția și pe care ar voi norodul să-l lase diadoh. Acestea auzind norodul au încetat de mânie ca de la o dumnezeiască amenințare, schimbându-se și calmându-și socoteala, ruga pe împăratul să-și pună iarăși coroana, făgăduind că se vor liniști, după mărturia lui Evagrie în Cartea 3. Capitol 24.

Moartea lui Anastasie.

5.Iar după puțină vreme, s-a omorât împăratul de un trăsnet, viețuind 88 de ani, și împărățind 17 ani, 3 luni și 3 zile, citește pentru el pe Evagrie în Cartea 3 Capitol 29 pe Teodul citețul în Cartea 2. pe Zonara la Cronică Cartea 14 și pe alții.

Episcopii Romii.

6.Iar episcopi ai Bisericii în vremea lui Anastasie se afla la Roma cea veche după Ghelasie, care a arhierit 5 ani, s-a făcut Anastasie II care apărând scaunul 4 ani s-a sfârșit și s-a făcut Simah¹⁶,

Episcopii Tarigradului.

Iar al Romii celei nouă după Fargita¹⁷, care după trei luni s-a săvârșit, s-a făcut Eufimie bărbat cuvios, și drept slăvitor care pe lângă alte daruri bune, a șters din pomenirea Bisericii numele lui Petru Moggul, care a răpit cu răutate scaunul episcopiei Romii, și în locul lui a scris numele lui Felix episcopul Romii, ca al unui pravoslavnic, și cu scrieri certând pe Zinon și pe Acachie carii se împărtășiseră cu Petru Moggul, ce era din eresul lui Eutihie, și al lui Dioscor, fost scos aceste Eufimie din scaunul de Patriarh, punându-se în loc Makedonie, apoi Timotei, de carii mai jos se va zice.

Episcopii Alexandriei.

7.Iar ai Bisericii Alexandriei, Timotei¹⁸, după el Petru Moggul 6 ani, și după dânsul Atanasie 17 ani, apoi Ioan I 9 ani, și alt Ioan II, 15 ani.

Episcopii Antiohiei.

Iar ai Bisericii din Antiohia după Paladie¹⁹, care a arhierit 10 ani, și s-a făcut Flavian, și după dânsul s-a făcut Sevir Eutihianul.

Episcopii Ierusalimului.

Și în sfârșit în Biserica din Ierusalim a păstorit Ilie 3 ani, care surghiunindu-se, s-a făcut Salustie și rămânând 8 ani, s-a scos și s-a făcut Petru²⁰.

¹⁶ Istoricul nu a trecut pe toți episcopii, pentru că cel de care a vorbit ultimul a fost Leon cel Mare, care după ce a păstorit 21 de ani, s-a făcut Ilarie, care murind după 6 ani, s-a făcut Simplicie arhierind 16 ani, apoi l-a moștenit Felix II care murind după 9 ani s-a făcut Ghelasie, carele 4 ani arhierind a urmat Anastasie II și după doi ani murind s-a făcut Simah.

¹⁷ Și aici este greșală, că cel din urmă de care pomenește Istoricul a fost Anatolie, care a arhierit 8 ani și 8 luni, l-a moștenit Ghenadie, care după 13 ani și 3 luni săvârșindu-se, s-a făcut Acachie, care murind după 17 ani, și 9 luni s-a făcut Fragita.

¹⁸ Arhiereul Alexandriei cel mai din urmă, de care vorbește Istoricul mai sus, este Dioscor, care după 8 ani, ori 9 săvârșindu-se a urmat Sfântul Proterie, care fiind ucis în anul 457 au apucat scaunul Timotei Motanul Elurul care după puțină vreme a fost izgonit și s-a făcut episcop Timotei Salofakiolul, și iarăși Timotei Elurul de a doua oară și după dânsul Petru Moggul în anul 478 carele izgonindu-se s-a făcut Ioan Talais în anul 489 dar fiind surghiunit de Zenon, s-au suit iarăși Petru Moggul, care pierzându-și viața după 8 ani, s-a făcut Atanasie ereticul, care în al șaptelea an rău săvârșindu-se, s-a făcut Ioan cel ce se zicea Imula, ori Emulos, el a rămas în scaun 9 ani, după el s-a făcut Ioan al III care se zicea Niceotis.

¹⁹ Cel de pe urmă din proșezătorii Antiohiei, de care a vorovit Istoricul, este Martirie, care după unsprezece ani s-a făcut episcop Petru Dubălariul, care după puțină vreme temându-se de Zinon împăratul au fugit, și a fost episcop Iulian, și apoi după șase ani iarăși s-a suit în scaun Petru Dubălariul, și după un an s-a făcut Ioan II ereticul, care a stat în scaun numai 3 luni, și s-a făcut episcop Ștefan II, și după 3 ani săvârșindu-se, s-a făcut Ștefan al III, și a stat un an, după acesta Kalandion 4 ani și iarăși Petru Dubălariul a treia oară, și după dânsul Paladie la anul 448.

Năpădirile Bulgarilor.

8.În acești ani se povestește în Istorie, că a început a călca neamul bulgarilor, bântuind Iliricul și Tracia, neam care mai înainte nu se cunoștea nici se auzea, ci era nevăzut și neuzit între celelalte neamuri, și nu era vrednic de băgare în seamă. Arătat este dar din cele zise pentru împăratul Anastasie, cum starea Bisericii de la răsărit au fost prea ticăloasă, una pentru neunirea la un glas a întâi șezătorilor ale dascălilor Bisericești cu privire la legiurile Soborului de la Calcedon, alta cu privire la hotarul credinței, fiindcă nu cugetau toți precum cugeta Biserica Răsăriteană, și alta pentru răutățile împăratului Anastasie, care cu aceste dezbinări și dispute ale episcopilor socotea cu acest chip, să fie sfârșitul, de se va arăta el cu tăcere de către părțile cele ce se pricea, ca nimeni să aibă voie pentru Soborul de Calcedon, nici a-l propovădui arătat, nici a-l lepăda.

Porunca lui Anastasie pentru Soborul din Calcedon.

Pentru care a poruncit tuturor să nu vorbească despre acest Sobor. Iar cine nu va asculta de porunca sa să se surghiunească, și alt Sobor să se facă în locul aceluia de către cei ce se supun legilor lui împărătești. Prin această poruncă s-a arătat pe sine despărțit de pravoslavie, cu care nume adică a celor ce se osebesc numea Hristianii pe cei ce nu erau nici de o parte nici de cealaltă. Pentru care pricină, și scrisoarea prin care se făgăduise să păzească neschimbate dogmele pravoslavnice, după doi ani de când era împărat o a cerut, pe care tăgăduindu-o Eufimie a fost surghiunit de împărat, cu minciuni învinovățindu-l, și în locul lui a pus în anul 495 pe Makedonie prezviterul Bisericii, urmând cu cuvioșie și cu fapte bune lui Eufimie.

9.Iar Eufimie a dat scrisoarea împăratului lui Makedonie care era cu paza sfintelor odoare. Aflând de aceasta împăratul Anastasie a voit să ia scrisoarea atunci când l-a așezat Patriarh pe Makedonie, zicând că se va defăima împărăția, de va rămâne scrisoarea la dânsul, iar Makedonie împotrivindu-se și luptând vitejește să nu prodea credința, împăratul căuta prilej să-l izgonească din scaun, lucru isprăvit în sfârșit la anul 511. În care vreme cu multă tulburare și răzvrătire s-a caterisit Makedonie.

²⁰ Cel mai de pe urmă episcop al Ierusalimului de care a fost cuvântul Istoricului, a fost Iuvenalie, care murind s-a făcut moștenitor Anastasie în 457, după acesta Martirie în anul 477, murind și acesta în 486 s-a făcut Salustie, murind s-a făcut Ilie II-lea 595 și după 23 de ani murind s-a făcut Ioan III-lea și după 12 ani se făcu Petru.

Tulburarea norodului Constantinopolului. Că norodul împreună cu femeile și copiii, și cu egumenii monahilor mulțime nenumărată, adunându-se, prin mijlocul cetății striga: „Hristiani vreme de mucenicie este”. Să nu lăsăm pe tatăl nostru Patriarhul, ocărau și pe împărat numindu-l maniheu și nevrednic de împărăție. Iar cei ce erau de față auzind nu se împotriveau, împăratul a poruncit lui Keleru eparhul să aducă noaptea pe Makedonie mai întâi în Calcedon, și apoi în Evhaita, și a doua zi a pus Patriarh pe un lingușitor al său care se numea Timotei prezbiter, care la râul Evrippu, după mărturia lui Nichifor în Cartea 16 Capitol 35 pentru nestatornicia minții sale, uneori aici, iar alte ori acolo se muta.

Goană asupra pravoslavnicilor poruncită de la Anastasie împărat. După aceasta de la Anastasie împărat s-a pornit goană mare împotriva pravoslavnicilor carii se uneau cu Makedonie. Vezi mărturia lui Nichifor la același loc, și însuși Timotei multe rele făcând pravoslavnicilor și-a răpus viața, apoi scaunul a fost luat de Ioan Capadoceanul pentru doi ani.

10.Însă caterisirea aceasta a lui Makedonie a fost surpată de Flavian al Antiohiei, Ilie al Ierusalimului, și mulți alții din cei ce-l știa pe Anastasie de eretic. Iar în anul 512 în Biserica din Constantinopol cântându-se după porunca împăratului, cântarea întreit sfântă cu adăogirea „Cel ce Te-ai răstignit pentru noi”, s-a făcut o mare revoluție. Pentru aceasta Anastasie împotriva pravoslavnicilor a făcut adunare în Sidona, osândind Soborul din Calcedon, și puțin a lipsit să fie caterisit Flavian al Antiohiei, și Ilie al Ierusalimului, de nu ar fi fost mijlocirea Sfântului Sava, și îmblânzitoarele lor Epistole care au muiat asprimea împăratului. Cu toate acestea pentru că nu au vrut să dea anatema Sinodul din Calcedon Flavian și Ilie au fost surghiuniți.

Sevir ereticul episcopul Antiohiei.

11.Deci scoțându-se Flavian în scaunul arhieresc al Antiohiei s-a suit Sevir care era din Sozupoli a neamului Pissidiilor, acesta mai întâi la cuvinte judecătorești, la Birit, apoi luând Sfântul Botez, s-a făcut monah într-o Mănăstire din Gaza și între cetatea Maiuma, și preda eresul lui Eutihie, pentru care s-a gonit din Mănăstire, și a venit în Constantinopol, și s-a făcut cunoscut împăratului, și fiind viclean, pe împărat și pe alții a convins, ca să-l izgonească pe Ilie al Ierusalimului, și pe mulți monahi pravoslavnici i-a ucis, și trupurile le-a aruncat spre

hrană păsărilor și fiarelor. Deci a fost Ilie al Ierusalimului, fiindcă nu primea pe Sevir întru împărătășire, se hirotonește episcop al Ierusalimului Ioan cel din numărul ahefalilor, cu făgăduință să primească pe Sevir, dar să dea anatema Soborul IV. Iar marele Sava, și Teodosie începătorul vieții de obște înștiințându-se de aceasta, și aducând pe mulțimea norodului fiind ca la șapte mii, a venit din pustie în Ierusalim, și prin Sotirihu mai marele Palestinei, au vestit lui Ioan să nu facă cele ce s-a făgăduit, ci mai vârtos cele dimpotrivă. Deci ajungând ziua rânduită s-au adunat norodul la dumnezeiasca Biserică a Primului-mucenic Ștefan, apoi Ioan ținându-se de mâini de către dumnezeieștii bărbați, zic Sava și Teodosie nu au zis nici un cuvânt despre cele făgăduite mai înainte, de Ioan și au propovăduit cele patru Sfinte Soboare, au mărit Soborul 4, și pe cei ce nu-l primesc pe acela, ia dat anatema. Aceasta dar făcându-se, cuvioșii Părinți Sava și Teodosie s-au împărțășit împreună cu Ioan, nicidecum grijindu-se pentru hirotonia lui în afara canoanelor.

Alamundar stăpânitorul seminției agarenilor.

Se îndeamnă de Sevir la eresul lui.

12.Iar pomenitul Ioan sevirul a trimis către Alamundar mai marele seminției agarenilor (care fusese catehizat și botezat de pravoslavnici) deci a trimis doi episcopi nădăjduind sevirul să-l tragă la eresul său. Deci învățându-l pe el cei doi episcopi, cum că întru o fire s-au amestecat amândouă firile lui Hristos, și de aici socotind că să fi pățimit dumnezeirea împreună cu trupul lui Hristos.

Mesteșugirea lui Alamundar împotriva episcopilor Eutihieni.

Vrând Alamundar să-i înfrunte ca pe unii ce zic lucruri necuvioase, și învață cele ce nu sunt de crezut, a formăluit prin oamenii săi una ca asta, de față fiind episcopii, să vie o slugă ca să-i spună un cuvânt în ascuns, și făcând sluga acesta, Alamundar fățarnicindu-se s-a mâhnit. Iar episcopii l-au întrebat pentru ce pricină s-a supărat, Alamundar a răspuns :”a venit înștiințate că a murit Arhanghelul Mihail”, ei au răspuns că vestea este mincinoasă, fiindcă este cu neputință să moară un înger. A răspuns Alamundar: „Dacă îngerul nu moare, cum după învățătura voastră dumnezeirea a pățimit, și cu trup unindu-se, și mestecându-se, și întru o fire deplinându-se au murit? Și așa rușinându-se episcopii lui Sevir, s-au dus mâhnindu-se, precum mărturisește Kedrino, Zonara, și Pavel diaconul. Căci acest Alamundar era prea înțelept, și la războaie foarte iscusit, la perși

credincios, și cu covârșire lucrător, în 50 de ani a adus pe a romanilor pricini a fi mai smerite, că începând de la hotarele Egiptului, și prădând țările până la Mesopotamia, le-au făcut cu susul în jos, după parimie, citește pe Procopie, în Cartea 1 a războaielor Persane în Capitol 17.

Împietrirea lui Anastasie.

13.Iar pomenitul cu puțin mai înainte de moartea sa împăratul Anastasie pentru adaosul la Sfinte Dumnezeule, fiindcă se ridicase mare apostazie, și a aflat că-l vrăjmășuiesc, a prins pe mulți din pravoslavnici, și ca și cum ei ar fi fost pricinuitori ai apostaziei i-a pedepsit, și pe câțiva i-a omorât, între carii pe Iustin și pe Iustinian, cari a împărățit mai pe urmă, avea de gând să-i omoare, a fost oprit printr-un vis, fiindcă i s-a arătat un om înfricoșat, și i-a zis: „*Ja aminte să nu faci rău lui Iustin, ori lui Iustinian, căci la vremea lor fiecare va să slujească lui Dumnezeu*” pentru aceea a ridicat de deasupra lor numirea apostaziei. Și acestea fiind spuse sunt destule pentru împăratul Anastasie Dicorul și pentru starea Bisericii răsăritene din vremea lui. Să știi însă, că în vremea acestui Anastasie, 40 de episcopi ai Elladei rupându-se de Biserica Răsăritului, s-au adaos către patriarhul Romii, pentru pravoslavie, precum zice Teodor în Cartea a II-a.

14.Iar în Italia primul împărat al Goților s-a făcut în anul 493 Tevderih? Beronisiul, fiul lui Gulemeru Gotului, după ce cu amăgire a omorât pe Odoacru întâiul din barbari care a împărățit peste aceștia, care Tevderih? luând stăpânirea peste goți și peste Italia, nu a voit a purta nici numele nici forma nici a se numi împărat la romanilor ci se numea Rigă (adică crai) căci așa obișnuiau barbarii să numească pe ighemonii (stăpânitorii) lor. Dar înaintea supușilor săi au stat purtând toate cele ce se cuvin împăraților, căci foarte se sârguiau pentru dreptate, și legile adevându-le le-au păzit, și au ajuns la vârful înțelepciunii și a bărbăției, precum povestește Procopie. Au pus dar toată silința și sârguința spre îndreptarea și buna stare a Italiei. Drept aceea au împodobit-o cu legi și cu zidiri, și cu alte multe bunătăți, au restaurat părțile cele stricate. Și precum povestesc Casiodor și Pavel diaconul, în vremea bunei-norociri a împărăției lui multe orașe s-au înnoit, cetăți anevoie de biruit a zidit, palate împodobite și frumoase, și cu a lui cheltuială mari încuviințate și mai bune zidiri a făcut decât cele vechi. Dar și toate tulburările și certurile din Italia le-a potolit,

dorita alinare i o au dăruit, și viețuind 37 de ani, după mărturia lui Procopie, ori după moartea la Odoacru 33 de ani 5 luni, și 28 de zile după mărturia lui Onufrie, în viețile Ighemonilor Romani, apoi a murit. Care deși după nume era tiran (pentru rânduiala împărăției) după fapte însă a fost împărat adevărat, după Istoria lui Procopie în Istoria goșilor la 1. la Capitolul 1.

Starea Bisericii din Apus în vremea lui Tevderih.

15. Acesta stăpânind, cu toate că era arian, însă starea Bisericii din apus era bine. Căci a păzit neschimbat drepturile și libertatea Bisericii Romane, și întru toate o a lăsat nesupărată, de unde și prea bun stăpânitor fiind. Dar nu a rămas slava lui până în sfârșit, căci bunele năravuri ce le avea le-a schimbat către sfârșitul vieții, și a căzut în nemilostivire și cruzime, după cum mărturisește Procopie în Istoria goșilor.

Episcopii Romii. În vremea aceea episcop în Roma s-a făcut Simah, arhieru 16 ani, și l-a moștenit Ormisdra, arhierind 10 ani, în locul lui s-a pus Ioan I.

Klodobeu I. Împărat al francilor.

16. Iar în Galia întâiul împărat al francilor s-a făcut Clodobeus în anul 485 d. Hr. acolo sfârșindu-se autocrația Romană. Acesta având război împotriva alamanilor, și văzându-și oștile că-s în primejdie, s-a fâgăduit lui Dumnezeu prin rugăciune, că de va birui va trece în numărul celor numiți cu numele lui Hristos.

Francii se fac Hristiani. Deci sosind vremea bătăliei, și făcându-se după rugăciunea lui, s-a botezat de către Remighiu episcopul Romii (sau mai drept de al Reime cetatea Galiei), în anul 499 și după urmare cu pilda lui și prin îndemnul lui, tot norodul francilor a primit credința cea în Hristos. În vremea acestui împărat a început Galia a întrebuița cele trei cordele aurite în pânză albastră, și să închipuiască în steagurile lor, după Istoricii Galilor.

Onorih împărat în Libia.

17. Iar în Libia răpusă fiind viața lui Ghizerih tiranul în anul 478 a stăpânit 39 de ani. Fiul lui cel mai mare Onorih moștenește tronul, acesta fiind arian mult mai rău decât tatăl său, la început se arăta către hristiani mai blând decât Ghizerih.

Gonește pe pravoslavnicii. În anul 7-lea al domniei sale a ridicat goană cumplită asupra pravoslavnicilor precum zice Procopie: „Și s-a făcut hristianilor celor din Libia prea crud și nedrept mai mult decât toți

oamenii. Că silindu-i pe ei să se facă arieni, și pe câți nu se supuneau poruncii lui, îi ardea și cu alte feluri de morți îi pierdea. Iar multora și limbile din gâtlee le tăia, carii la mine în Bizanț venind grăiau curat nicicum simțind pedeapsa aceasta, dintre carii doi, fiindcă au socotit a se apropia de niște muieri curve, de aici nu au mai putut să grăiască. A stăpânit 8 ani și s-a săvârșit de boală”.

Gundamund împărat al vandalilor.

18.Deci răpindu-se din viață cu rea și dureroasă moarte, diadoh s-a făcut²¹ Gundamund, care mai cu răutate și aspru decât Ghizerih se purta către Hristiani și în multe pătimiri i-au pus, care împărățind 12 ani s-a săvârșit.

Trasamund împărat al vandalilor. Și împărăția vandalilor a luat-o Trasmund fratele lui, care era vestit cu înțelepciunea, cu năravul și cu mărimea de suflet. A ocârmuit 25 de ani Libia, silea însă pe Hristianii să lase părinteasca religie, dar nu muncea trupurile lor, ca cei mai dinainte împărați, ci cu cinstiri și cu dregătorii amăgindu-i, încă și cu hărăziri de mari daruri și de bani, și pe cei ce nu se supuneau, ori care ar fi fost, se făcea că nu-i știe, trăgând pe pravoslavnicii la arianism, nu cu cazne și cu munci, ci cu momeli cu cinstiri și cu daruri. Încă și Bisericile pravoslavnicilor le-a închis și 200 de episcopi i-a surghiunit în ostrovul Sardu, și pe mulți alții i-a ucis, precum mărturisesc: Procopie, Adon Uienichiul, Avva Pruminisius și alți istorici.

CAPITOLUL II.

SCHISMA URMATĂ ÎN ROMA ÎNTRE LAVRENTIE ȘI SIAMAH CARE AU FOST ALEȘI EPISCOPI.

1.După săvârșirea lui Anastasie episcopul Romii în anul 498, a fost ales în locul lui în împărăteasca poreclita cea din Constantinopol Simah, iar în cea mauricinească împărătească s-au ales dimpotrivă episcop Romii Lavrentie de oare care oameni tulburători, a căroră începător era Fistus patriciul, și unul din senatorii romii, carii fiind trimis către împăratul Anastasie, pentru oarecare trebuințe politicești, și venind la împărăteasca cetate au rugat ca pomenirea vârfurilor

²¹ După istoricul Procopie

Apostoli Petru și Pavel, să se săvârșească cu mai multă cinste și respect decât mai înainte, drept aceea prin rugămintea lui s-au adăos strălucire praznicului acestuia. Deci acesta în ascuns au sfătuit pe împăratul să înduplece și pe episcopul Romii să iscălească în cartea cea unitoare a lui Zenon. Și întorcându-se la Roma s-au sârguit să strice pe cei mai mulți cu bani, și a făcut să se aleagă de episcop (afară de obicei) Lavrentie. Deci s-a hirotonit pentru Roma doi episcopi, pentru care s-a făcut mare vrajbă între clerici, și între bătrânime, și răpiri și alte multe rele în trei ani. Drept aceea Tevderih, precum s-a zis mai sus, care stăpânea atunci Roma deși era arian, făcând Sobor de episcopi, lui Simah i-a adevărit episcopia Romii, iar Lavrentie a fost așezat episcop la cetatea Nuceria. Ci Lavrentie nu s-a liniștit, ci încă poftea episcopia Romii, pentru aceea Simah a făcut pe Lavrentie caterisit și izgonit, și așa a încetat gâlceava.

2. Tevderih acesta avea pe un diacon pravoslavnic, pe care mult îl iubea și îl ocrotea, carele socotind că bine va plăcea lui Tevderih, au împreună cugetat cele ale lui Arie, lepădându-se de credința pravoslavnică. Iar Tevderih aflând aceasta, a tăiat capul celui ce-l iubea zicându-i: „dacă lui Dumnezeu n-ai păzit credința, cum vei păzi față de oameni știința sănătoasă. După mărturia lui Teodor citețul în Cartea a II-a Chedrino, Zonara în Cartea 14. etc.

CAPITOLUL III.

ÎMPĂRATUL IUSTIN TRACUL, ȘI CELE CE S-AU FĂCUT DE EL ÎN BISERICĂ.

Iustin tracul împărat la 518.

1. Pe Anastasie l-a urmat Iustin tracul, în 9 iulie anul 518, acesta s-a născut din părinți blagocestivi, fiind înainte păstor de oi și de porci, apoi s-a făcut ostaș, și apoi comis²², în sfârșit împrietenindu-se cu Amantie scopitul care atunci avea mare îndrăzneală, s-a suit la înălțimea împărăției. Era însă către cele dumnezeiești drept slăvitor, și bine cinstitor, și întru toate prea bun, și având femeie pe care o numea Lupikia a încoronat-o și Augustă o a vestit, mai numindu-o Eufimia, care murind a luat pe alta cu numele de Teodora, pe care de asemenea

²² polcovnic = comandant al armatei supus împăratului.

a propovăduit-o Augustă. Deci zăcând pe pat de la o rană ce o avea la un picior, a chemat pe patriarhul Epifanie, și pe boierii senatului, și mai înainte de a muri cu patru luni, spre mângâierea bătrâneților sale (fiind bătrân și atunci când s-a suit în scaun) a așezat împărat pe Iustinian nepotul său, însuși încununând capul lui în 1 Aprilie fiind Iustinian de 45 de ani apoi a murit Iustin în 1 august împărățind 9 ani și mai bine, după mărturia lui Evagrie și după alți Istorici.

Starea Bisericii Răsăritului din vremea lui Iustin.

2.În vremea împăratului acestuia, Biserica răsăriteană a fost în cea mai bună stare, și în adâncă pace. Însuși era blagocestiv și cuvios, râvnitor al pravoslavniciei credințe, și a îmbrățișat pe eretici cu feluri de ucazuri și cu pedepse măsurate pe cât s-a putut i-a strâmtorat, și i-a smerit. A dat poruncă ca toți să cinstească Soborul din Calcedon, și cei 630 Sfinți Părinți care au alcătuit acest Sobor, să se scrie în sfințitele pomelnice a tuturor celorlalte Biserici împreună cu cele trei Soboare, și în toate Bisericile să se cânte la dumnezeieștile Liturghii sfințitul Simbol al credinței precum s-a alcătuit la Soborul II. Pe cei izgoniți cu nedreptate de Anastasie i-au adus în scaunele lor, și a stricat schisma Bisericii Răsăritului și a Apusului, care se ținea de mulți ani, și a împreunat Răsăritul cu Apusul, și într-o unime le-a adus. Pe Sever ereticul cel cu limba spurcată, care după Flavian a răpit scaunul Antiohiei, a poruncit să-l omoare. De care Sever înștiințându-se a fugit în Egipt, și în locul lui la Antiohia s-a hirotonit Pavel primitorul de străini.

Țatos împăratul lazilor se botează.

3.În anul al V-lea al împărăției sale, Țatos împăratul lazilor apostasiind de la perși, a venit către Iustin la Bizanț, și s-a botezat, și fiu al împăratului s-a numit și împărat al lazilor încoronându-se el, a luat femeie pe fiica unui senator, și s-a întors în țara sa.

Ucazurile lui Iustin asupra ereticilor.

4.Istorisește Pavel diaconul că în anul al VI-lea împăratul Iustin, sârguindu-se pentru pravoslavnicia credință, a socotit cu toate chipurile să stingă numele ereticilor. Drept aceea a rânduit ca toate Bisericile lor de pretutindeni să se dea pravoslavnicilor. Aceasta înștiințându-se împăratul Italiei Tevderih, ca un spurcat în ciurma arienească, a trimis către Iustin pe Ioan Papa al Romii împreună cu

Teodor Ipatiul, și Agapiton, bărbați ipaticești²³ și pe patriciul Agapiton la Constantinopol poruncindu-le să spună lui Iustin că de nu va da cât mai grabnic ereticilor bisericile lor înapoi, și de nu-i va lăsa nesupărați, să știe că va omorî tot poporul pravoslavnic care se află în Italia. Deci venind trimișii în Constantinopol, și fiind primiți cu cinste de împărat, cu fierbinți lacrimi l-au rugat, ca pentru mântuirea lor și a tot norodului pravoslavnic din Italia, solia lor măcar că era nedreaptă, să o primească cu bucurie, și să-i izbăvească de pieirea cea de istov ce zace asupra Italiei. Spre care lacrimi înduplecându-se împăratul ca un milostiv, rugăciunile lor le-a plinit, dând arienilor bisericile lor, și poruncind să facă cu slobozenie obiceiurile lor, ca și mai înainte. Vezi pentru acestea pe Marian Scotul la Cronica Cartea II-a. Capitol VI. Și pe alți istorici ai Romii.

Împietrirea lui Tevderih.

5.Solii aceștia întorcându-se de la Constantinopol, Tevderih bolind de tulburare ariană, pe Ioan episcopul Romii, l-a dus și l-a închis în temniță la Ravena, omorându-l cu foamea cu setea și cu celelalte necazuri ale temniței în 15 Iulie, după mărturia lui Pavel diaconul, au omorât încă și pe Boetie în anul 526 și după puțină vreme omorî și pe Simah ginerele lui, oameni nobili, și sfinți și împodobiți cu tot felul de fapte bune, și înțelepciune, după mărturia lui Procopie²⁴.

6.În anul 9 al împărăției lui Iustin, Eufrasie episcopul Antiohiei s-a îngropat la cutremurul ce a urmat acolo și au murit, și l-a moștenit Eufremie Amidiul, fiind comit (ighemon) al răsăritului, care a arătat râvnă dumnezeiască asupra dezbinătorilor ai Bisericii.

Praznicul Întâmpinării Domnului.

²³ Sfinți prea înalți.

²⁴ Boetie unul din cei mai străluciți scriitori, poet latin, acesta a învățat în Atena și a sporit în epistimi, și mai mult în filosofie. Întorcându-se la Roma s-a numărat în rândul senatorilor s-a făcut patriciu (consul) și ipat. Când a intrat Teiderih biruitor în Roma, Boetie în numele senatului i-a grăit lui Teiderih cuvânt prăznitor. La 510 și 511 iar s-a făcut ipat (guvernator) dar la 523 muștrând pe Teiderih pentru asprimea lui, s-a învinovățit ca un al lui Iustin aliat împotriva goșilor. Și cu adevărat în precuvântarea cărților celor pentru mângâiere, ce s-au găsit în Biblioteca numită a lui Ambrozie din Mediolan, se vede că Boetie avea adunare pe ascuns cu răsăritenii, și socotea să libereze cetatea și bătrânimea Romii din mâinile goșilor cu ajutor de la răsăriteni. Deci prin porunca lui Teiderih s-a trimis la închisoare în cetatea Pavia, împreună cu ginerele lui, adică Simmah, și după șase luni i s-au tăiat capul. Fiind în temniță a scris cele cinci cărți pentru mângâierea filosofiei, spre mângâierea închiderii sale, se mai află o cârtică pentru cele două firi ale lui Hristos și alta pentru Sfânta Treime. Istoria Bisericească II.

7.În vremea acestui împărat (după Chedrino) s-a rânduit să prăznuim Întâmpinarea Mântuitorului nostru Iisus Hristos care până atunci nu se prăznuia.

CAPITOLUL IV.

SCHISMA CE S-A FĂCUT ÎNTRE BISERICILE APUSLUI ȘI A RĂSĂRITULUI ȘI PENTRU UNIREA LOR.

1.Din vremea ce s-a dat cinstea cea dintâi episcopului de Constantinopol, fiind Roma cea nouă, după episcopul Romii celei vechi, la Soboarele lumnice, adică la cele din cetatea lui Constantin, și la cea din Calcedon, totdeauna s-au ivit neînțelegeri între cei doi episcopi, și în sfârșit rupând legătura cuminicării, a făcut pe cele două Biserici care mai înainte erau una le-a făcut să se despartă între ele. Deci cea dintâi dezbinare sau schismă s-a făcut în vremea lui Zenon, când se sfârșea veacul al V-lea arhierind în Constantinopol Acachie, iar în Roma Simplicius.

Pricinile schismei.

2.Toată pricina acestei schisme, Baronie cel ce lingusea pe Papa adică dă vina pe Acachie, despre care zice în Cronica sa la Tomul V anul 452 sau 477 numărul 1-7 că a scornit iznoave și prin ascuns drum, au pro-încăput în patriarhale covârșiri, și că el a fost pricinuitor la Leon împăratul,, ca toate pronomiile cele date Bisericii să le mai adeverească, și pe cele stricate să le întărească, nădăjduind cu un chip ca acesta ca scaunul Constantinopolului să țină locul după cel întâi al Romii. Ci Baronie zicând așa minte. Că Acachie la patriarhalele pronomii ce nu i se cuveni, n-au pro-încăput, ci dreptățile cele date de pomenitele Soboare lumnice scaunului Constantinopolului, și de cei ce au arhierit înainte de el primite împotriva vicleniilor și meșteșugirilor episcopului Romii fără nici o mișcare le păzea, îmbrățișându-le, pentru care pricină cu pizmuire, și cu vrăjmășie se purta împotriva lui Acachie a unui bărbat pravoslavnic arhieriei Romii.

Acachie al Constantinopolului.

3.Iar acest Acachie (după Suida) era cucernic, ca nimeni altul, și s-a făcut hrănitor de săraci, și bine chivernisind cele ale săracilor,

tuturor se vedea cu bucurie. Împrietenindu-se cu împăratul Leon, mult s-a bucurat Leon, și acest fel de ipolipsos a luat, încât și deosebi îi arăta pricinile sale, și tainele sale, și când aduna pe sfinții săi îl chema și pe el, pentru toate pricinile începea de la dânsul. Acachie cunoscând asprimea lui Leon Marcelli asupra celor ce-l scârbea, și înțelegând bine socoteala lui, că se pleca la cei ce îl laudă, se iscusea să laude toate isprăvile li, pentru aceasta îl avea totdeauna lesne plecat, și mânia lui totdeauna o potolea, și multora care greșeau le lucra mântuirea și prin mijlocirea lui îi ierta împăratul, și îi izbăvea pe cei hotărâți la veșnic exil, și îi chema în patria lor. Vezi pe Suida. Ci pentru mai multă arătare a pricinii, este trebuință a zice puține de la Evagrie, și de la alții.

Ioan Talaias.

4.Ioan Talaias poreclit prezviter tabenisiot și econom al cinstitei Bisericii a Sfântului Înainte Mergătorului și Botezătorului Ioan, a venit în Țarigrad ca să mijlocească, că de va urma să moară episcopul de Alexandria să aibă voie cei din Alexandria episcopii și locuitorii să-și aleagă Patriarh pe cine ar voi, ci s-a înțeles de împăratul Zinon că mijlocea episcopia pentru sineși. Pentru aceasta s-a jurat ca niciodată să ceară pentru sine scaunul de Alexandria, și așa sa întors la patria sa. Deci legiuind împăratul ca după săvârșirea lui Timotei să se facă episcop acela pe care îl va alege clerul și obștea, și după puțin murind Timotei, numitul Ioan s-a făcut episcop al Alexandriei, dând daruri, și uitând de jurământ. Îndată a arătat către Acachie nebăgare de seamă, nici obiceiul îl păzește de a trimite reciproc către Acachie epistole pe care le numesc înscăunătoare, pentru care pricină Acachie pe drept cuvânt s-a pornit asupra lui, și pătîmind oare ce omenesc, s-a făcut pricinuitor să fie caterisit Ioan cu puterea lui Zinon, și să se izgonească, și în locul să se facă Petru Moggul, care se făgăduiește să iscălească uniația care se făcuse mai înainte și să dea și epistole sobornicești cu mărturisirea curatei credințe, după chipul cărții de uniație a lui Zenon, către Acachie, către Simplichie, și către ceilalți patriarhi, care s-a făcut, și Ioan Talaias a năzuit la Alexandria și de acolo întărindu-se cu epistolele Patriarhului Kalandion al Antiohiei, a venit la Roma, pârând pe Petru Moggul episcopul Alexandriei către Simplichie episcopul Romii și pe Acachie al Țarigradului, și zicând că pentru dogmele lui Leon împăratul, și pentru Soborul din Calcedon ar fi căzut din scaunul său. Pentru aceasta tulburându-se Simplichie, a

scris cu mare tânguire către Zenon împărat, și către Acachie. Iar Zenon scrie împotriva, învinovățind pe Ioan ca pe un călcător de jurământ, și că pentru această pricină, și pentru alta s-a scos din scaun, asemenea a scris și Acachie lui Simplicie, cum că nu cunoaște să se fi făcut episcop al Alexandriei. Simplicie a scris iarăși împotriva lui Acachie învinovățindu-l că se cuminecă cu Petru Moggul fără știrea scaunului Apostolic. Că se cădea ca precum cu obștească știre și socotință a fost caterisit, iarăși cu obștească socotință să se cheme la arhierie. Deci până a răspunde la acestea Acachie, mai înainte s-a sfârșit Simplicie.

5.Între acestea întărindu-se Petru în scaun, și fiind amăgitor, păzind hatârul prietenilor lui Dioscor, a dat anatema Soborul din Calcedon. Aflând Acachie de aceasta și de alte răutăți, a trimis pe oarecare ca să afle de aceasta, iar Petru fiind foarte viclean, și vremea răscumpărând, a tăgăduit că ar fi făcut una ca asta, și vrând cu desăvârșire a-l încredința pe Acachie, a scris către el o epistolă, în care așterne și mărturisirea de credință, și se mărturisește pe sine apărător al soborului din Calcedon. Deci Acachie având mărturisirea de credință ca pe un amanet, lauda pe Petru ca pe un pravoslavnic.

Felix III episcop al Romii cheamă pe Acachie la Roma și nu este ascultat.

6.După moartea lui Simplicie moștenitor Felix III-lea auzind de credința cea răzvrătită a lui Moggu, și de Ioan Talaias supărându-se de cele ce s-u făcut de dânsul, a luat pricina mai cu fierbințeală, drept aceea poruncește lui Acachie să vină către el și să stea de față înaintea scaunului Romii, și să răspundă la cele ce sunt puse înainte de Ioan, iar Acachie neștiind a fi mai marele său episcopul Romii, nu a răspuns nimic, pentru care Felix propovăduiește pe Acachie neîmpărtășit, i-a trimis caterisirea lui, pe care Acachie socotindu-o întru nimic, a rămas întru împărtășire cu Petru, și precum se vede spre defăimarea scaunului Romii punând multe legi, a șters din condicile Bisericii numele lui Felix.

Schismă adevărată a amânduror Biserici.

Deci de atunci scaunul Romii s-a despărțit cu dezbinare da scaunul Constantinopolului, care dezbinare a rămas în mulți ani la urmașii amânduror părți, citește pe Teodor anagnostul în Cartea II-a.

În zadar se ostenește Eufimie pentru unire.

4.Săvârșindu-se Acachie, a moștenit scaunul Falghita? carele după patru luni s-a săvârșit, și a moștenit Eufimie bărbat cinstit și prea lăudat și foarte sânguitor pentru dreapta credință, și pentru faptele bune, precum îl laudă Nichifor în Cartea 16. Capitol 18. Acesta a făcut totul pentru a înnoi pacea și a se cumineca împreună cu Roma. Căci primind soborniceștile epistole ale lui Petru cele făcute către Flaghita, și aflând pentru anatema făcută pentru Soborul din Calcedon, a șters ca pe un eretic numele lui Petru din condicile Bisericii, iar numele lui Felix ca pe al unui pravoslavnic l-a scris, care precum am spus fusese șters de către Acachie, încă a trimis și epistole împărtășitoare către Felix, și cu aceasta și mărturisire de credință, și să zicem în scurt, s-a arătat pe sine nevoitor prea curat pentru credință, și fiindcă nu a șters din sfințitele condici numele lui Acachie, pe care îl cunoștea pravoslavnic, dar că a fost amăgit de Petru Moggul, încă și pentru a plăcea norodului și tuturor răsăritenilor, a judecat nevrednic de împărtășire pe Felix.

8.După săvârșirea lui Felix episcop Romii s-a hirotonit Ghelasie către carele Eufimie ca un dăruit cu totul păcii și unirii, a trimis epistolă împărtășitoare, și o curată mărturisire de credință către episcopul Romii, ci nici de acesta nu a fost ascultat, zicându-i că de nu va șterge Eufimie numele lui Acachie din condică, nu se va împărtăși împreună, care cerere socotindu-o Eufimie nedreaptă n-a urmat lui Ghelasie, ci încerca cu epistole, de ar fi cu puțință să rămână numele lui Acachie în condică, să facă împreună părtaș pe Ghelasie, ci toate se făceau în zadar.

9.Deci caterisindu-se Eufimie de împăratul Anastasie s-a prohirisit Makedonie care e prin Fistu cel trimis de Tevderih lui Anastasie, cerea unirea Bisericilor, și deși nu a putut a o isprăvi precum zice Teodor, însă s-a ostenit mult la aceasta, și a purtat grijă pentru dogmele drepte. Apoi fiind și acesta izgonit de împăratul, s-a pus în locul lui Timotei ereticul, de care batjocorindu-se cei siliți de Bitalian, care a ridicat împărat pe împăratul Anastasie spre goana nelegiuită a Bisericii, mai mult de 200 de episcopi au făcut Sobor la Iraclia, însă nimic nu au isprăvit.

10.Între acestea săvârșindu-se Ghelasie, moștenește episcopia Romii Anastasie, și după dânsul Simah, care trimițând cărți către Biserica Răsăritului, sfătuiește pentru unire și pace, pentru care zicea că se cade a se șterge din condică numele lui Acachie. Iar Biserica

Răsăritului a răspuns, cu că voiește pacea, iar a șterge din pomelnice numele lui Acachie nu voiește. Drept aceea pe diaconul Siluan nu-l priește Simah.

11.După Simah s-a suit în scaun de episcop al Romii Ormisda, care împreună cu împăratul Anastasie pentru pacea Bisericească au corespondat de mai multe ori, însă iarăși în zadar, căci Ormisda voia asemenea ca și înaintașii săi, ca Acachie să nu se numere cu pravoslavnicii, care lui Anastasie împărat nu i s-a părut cu cuviință.

Sfârșitul schismeii.

12.Iar murind Anastasie de trăsnet, a primit sceptrul Iustin, care la începutul domniei sale cel mai mult dorea pacea și unimea Bisericilor celor despărțite, pentru această unire a trimis epistole către Ormisda episcopul Romii, căruia i-a scris atât Ioan atunci patriarh de Constantinopol, cât și Iustinian comisul, care a împărățit după Iustin, pe care primindu-le Ormisda, a trimis soli la Constantinopol, care aduceau epistole către împărat, către Eufimia împărăteasa, către Ioan patriarhul, către Iustin, și către alții, cu care epistole cerea cu toate chipurile să se șteargă din sfintele condice numele lui Acachie, și a tuturor celor ce s-au împărtășit împreună cu dânsul.

13.Deci împăratul, patriarhul, și ceilalți din episcopi ce s-au aflat de față, văzând pe episcopii Romii atât împotrivindu-se și întărindu-se în socoteala lor, și nestrămutați pentru cererea pusă înainte, pentru dorul păcii hritianisești, și pentru a nu fi tulburare obștească, au împlinit voia lui Ormisda măcar deși era fără motiv, și luând cartea lui Ormisda, în care erau scriși și dați anatema vinovații, pe Nestorie, Eutihie, Dioscor, Timotei motanul, Petru al Alexandriei și Acachie, și alții care au rămas cuminecați cu ei până în sfârșit, au iscălit sârguindu-se încă să șteargă din condicile tuturor Bisericilor Constantinopolului numele lui: Acachie, Eufraghita, Eufimie, Makedonie, Timotei și a împăraților Zenon și Anastasie.

14.Întru acest chip a ridicat dezbinarea ori schisma dintre Bisericile Roma, Constantinopol, oarecare Biserici din Dardania, și din Iliric, care dezbinare a ținut 36 de ani, de la 484 până la 519. Iar celelalte Biserici de Răsărit au păstrat în condice numele patriarhilor Acachie a urmașului lui Eufimie, al lui Makedonie ca unora ce cu sfințenie au viețuit, nu au primit cererea episcopilor Romii de a șterge numele lor din pomelnice și prin urmare au rămas în dezbinare din pricina obrăzniciei lui Ormisda, care în sfârșit după ce acesta a murit

s-a ridicat dezbinarea. Căci la urmași nu a rămas semn. Și se vede la Marc Antonin de Dominis în Cartea 7. Capitol 10 numer. 164 pentru obștea Bisericii cum că este adevărat că Ioan urmașul lui Ormisda, cu înțelepciunea și smerenia sa cea cu măsură, a ridicat toată pricina schismei și toate dezbinările cele de mai înainte de el s-a arhierateisit le-a șters, împărtășindu-se împreună cu toată Biserica Răsăritului, păzindu-se numai împreună cugetare în credința catolică (pravoslavnică) fără altă adăogire, pentru a nu se împărtăși împreună cu cei care s-au împărtășit cu ereticii, dar nu la eresul lor. Și acestea fie destule pentru schisma dintre amândouă Bisericile a Răsăritului, și a Apusului despre care vorbește Evagrie, Nichifor, Liberatos, și Marc Antonie de Dominis.

CAPITOLUL V.

PENTRU CERCETAREA ȘI FILONICHIA CE S-A SCULAT, CARE DIN DOUĂ SE CADE A CREDE? DIN SFÂNTA TREIME A PĂTIMIT UNUL, ORI NU?

1.În anii împăratului Iustin, s-a propus între oarecare monahi din Sciția unde în ascuns cuibărea eresul lui Eutihie și între oarecare diacon ce se numea Victor una ca aceasta: că la Soborul din Calcedon, se cade a se *adăoga* că unul din Sfânta Treime s-a răstignit Hristos, ori nu? Deci fiindcă monahii cei ce petreceau în Constantinopol, înaintea solilor Papei se întărea a arăta cu dovadă pe Victor ca pe un Nestorian, iar Victor zicea că aceasta se mărturisește la Soborul din Calcedon, ci că trebuie încă a se *adăoga*, că unul din Sfânta Treime s-a răstignit. Solii către care s-a arătat pricina, au zis acestora, cum că cel ce voiește a se socoti ca pravoslavnic, negreșit îi ajunge ca să mărturisească fără nici o *adăogire* Soborul din Calcedon. Iar monahii cu chipul acesta neprimind, către Papa Ormisda după hotărârea solilor s-a chemat, carii de față mergând asemenea hotărâre a luat de la el ca de la niște soli, adică cum că nu este trebuință de acea *adăogire*, și să se ia aminte despre amăgiri, care amăgiri pot tănuit a se ascunde în această *adăogire*, drept aceea și cei credincioși să se depărteze de *adăogire*.

2.Această hotărâre a lui Ormisda, și rânduirea întrebării, pentru eresul lor, în sfârșit iarăși Nestorienii le-au pus înainte. Asemenea și

apărătorii lor Neadormiții monahi din Constantinopol, care ziceau, că de nu a pățimit unul din Sfânta Treime, urmează că nici unul din Sfânta Treime să se fi născut, nici că ar fi cuviincios a zice Maria Născătoare de Dumnezeu. Ereticilor acestora se împotriva împăratul Iustinian, Epifanie episcopul Constantinopolului, și ceilalți pravoslavnici, au mai rânduit cu cuvioșie și cu sfințenie a se zice, că unul din Sfânta Treime a pățimit cu trupul, și zicea că este fără iertare, să zică, că Maria nu este Născătoare de Dumnezeu.

3.Iar Nestorienii știind că se va lepăda de Ormisda zicerea potrivnicilor lui, au trimis soli la Roma către Papa Ioan urmașul lui Ormisda, ca să nu primească zicerea ceea ce s-a lepădat de cel ce a fost arhiereu înaintea lui. Aceasta aflându-o Iustinian împăratul, a trimis și el soli către Ioan episcopul Romii. Deci ajungând solii amânduror părților împreună cu hotărârea cea mai dinainte a Soborului din Roma, a surpat slăvirea Nestorienilor, iar mărturisirea credinței lui Iustinian și a celor împreună cu el s-au adevărit. Aceasta iarăși s-a hotărât la Soborul II. din Constantinopol, adică la Soborul V luminc, în anatema a 10 care cuprinde așa: *„Dacă cineva nu mărturisește pe Domnul nostru Iisus Hristos pe cel răstignit cu trupul că este Dumnezeu adevărat, și Domn al slavei, și Unul din Sfânta Treime, acela să fie anatema.”*

CAPITOLUL VI.

ERETICII CE S-AU IVIT ÎN ANII ACEȘTIA.

1.Afară de eresurile decare sa zis mai sus ale arienilor, maniheilor, nestorienilor, și ale eutihienilor, în acești ani și mai ales în timpul lui Iustin, a tulburat Biserica eresul lui Sevir, și a lui Iulian de Alicarnas, asemenea și al temistienilor, adică a agnoiților (a neștiutorilor).

Sevir eretic.

2.Sevir, de care s-a zis la cap: 1 & 7 mai sus ținând scaunul Antiohiei batjocorea Soborul din Calcedon, și Tomul lui Leon, și cărțile pomenitoare în fiecare zi le batjocorea, și le dădea anatema, iar pe monahii pravoslavnicii, mai ales pe cei care nu se uneau cu dânsul îi gonia. Pentru aceasta și Părinții Soborului celui din Ierusalim, nu s-

au lenevit și l-au numit pe Sevir în epistola lor urâciunea pustiirii, cudăție făcătoare de stricăciune, etc. vezi pe Baronie la Cronică în anul 511 număr 15 – 18 și la cartea ce rugătoare a clerului, și a monahilor Antiohiei, ce s-a adus către Soborul cel din Constantinopol, în care vinovățiile fiarei acesteia rele, pe larg se arată.

3.La începutul stăpânirii împăratului Iustin tracul, la Soborul din Constantinopol de obștea sfinților Părinți a fost osândit Sevir, iar împăratul a poruncit să fie omorât, sau după cum zic alții să se prindă, și să i se taie limba cea hulitoare, de care aflând el a fugit în Alexandria. *Julian episcop de Alicarnas ereticul.* Deci fugind în Alexandria unde fugise înaintea lui și episcopul Iulian ereticul care a fost scos din scaun de Iustin pentru că defăima Soborul din Calcedon, și episcop al Alexandriei era atunci Timotei Eutihianul care i-a primit pe amândoi, în neînțelepciunea Alexandrinilor năpădind ca un vârtej de vânt toate părțile tulburându-le.

Schismă în Alexandria.

4.Deci tulburări, și schisme s-a ridicat prin venirea lor în Alexandria, precum povestește Liberatul diaconul în Berighiaru? zicând în Capitolul 19. S-a pornit în Biserica din Alexandria o întrebare a lui Timotei, pentru stricăcios, și nesticăcios, cu acest chip, a întrebat oarecare monah pe Sevir: „*ce se cade a se zice de trupul Domnului nostru Iisus Hristos că este stricăcios sau nesticăcios*”? Sevir răspunde monahului: Că „*Sfinții Părinți l-au zis stricăcios*”. Aceasta auzind oarecare din monahi au întrebat pe Iulian, care ședea în alt loc: Ce slăvește și el pentru acest fel de întrebare? Către care el a zis: Că „*dimpotrivă Sfinții Părinți zic că este nesticăcios*”. Deci voind fiecare să-și adeverească a sa socoteală și răspuns, a scris cărți unul împotriva altuia, care împărțite fiind la norod, au rupt Biserica.

Cinstitorii de stricăcios. Nălucitorești.

Unii erau numiți cinstitori de stricăcios, iar alții care cinsteau nesticăcios se numeau nălucitorești. Iar lui Timotei, care urma socotelii lui Sevir i-a zis Temistie diaconul lui: „Dacă trupul lui Hristos este stricăcios, suntem datori a-L numi pe El că unele îi erau neștiute, precum pentru Lazăr”, aceasta a se zice nu a primit-o Timotei. *Temistienii* Pentru care pricină Temistie depărtându-se de împărtășirea cu Timotei, a făcut schismă (adică dezbinare), de unde s-au numit Temistienii cei din Egipt.

5.Însă spre mai multă arătare a filonichiei ereticilor acestora, trebuie a ști, că întrebarea aceasta s-a făcut pentru trupul lui Hristos, privindu-se în starea deșertării, adică de a fost stricăcios în starea aceea, ca să zică căci cu adevărat a fost supus patimilor omenești, foamei, setei, rănilor, și după urmare era supus și morții. Aceasta cel mai întâi a mărturisit Sevir, iar precum se vede, așa zicând, cum că de nevoie trupul lui Hristos patimile acelea le-a suferit asemenea cu ale noastre. Iar apoi Iulian dimpotrivă se întărea, zicând, trupul lui Hristos nu într-o adevăr era învinovățit patimilor, ca trupul nostru, ci însăși patimile să se fi arătat asemănătoare, și nălucitoare. Următorii lui Sevir, de către cei potrivnici Sevirianii s-au numit, și Seviriți, precum și cinstitori de stricăcios, și de cort slujitori, și dimpotrivă următorii lui Iulian s-au numit de Sevirieni Iulianiști, socotitori de nestricăcios, nălucitoarești, și maniheii.

6.Eresul socotitorilor de nestricăcios mai mult au biruit, că mulți s-au stricat spurcându-se cu dânsul, nu numai boieri și dregători, ci și arhierii cei mai de frunte, și din monahii cei vestiți într-o faptă bună, și după urmare și împăratul Iustinian, de care mărturisește Nichifor în Cartea a 17- a. Capitol 29. și cartea 18 Capitol 45. și într-o glas cu aceasta zic pentru căderea într-o aceasta a lui Iustinian și toți Istoricii Elini și Romani, precum: Baronie, Evagrie, care adaoge, căci cartea ce se numește edictul de la Romani scrie: „Într-o care nestricăcios trupul Domnului l-au numit și neprimitor de fireștile și neprihănitele patimi, zicând că așa a mâncat Domnul mai înainte de pătimire, precum a mâncat și după înviere, și că prea sfântul trupul Lui nici o schimbare sau prefacere din însuși plăsmuirea cea din pântecul de Dumnezeu Născătoarei, nici într-o patimile cele vrute și firești, nici după înviere a primit, la care silea pe Iereii de pretutindeni să se unească. Iar cei mai mulți împotriviindu-se la acestea. Și murind Iustinian, edictul, adică ucazul nu s-a publicat, și nu s-a pus în lucrare:”

7.Iar Nichifor în cartea 17 Capitol 31, dând răspuns în favoarea lui Iustinian zice: că nu mai adânc să fi cercetat dogmele, ci că numai cu cuvântul acesta al însemnării stricăciosului întărindu-se, acel pentru Hristos, de a căruia dragoste se ardea, nevrând a primi aceasta, ci mai ales nestricăcios trupul Lui l-a zis. Căci socotea aceasta mai cuviincios a fi pentru cinstirea dumnezeiescului trup, pentru care răspundere Baronie vrăjmașul cel prea neîmblânzit a lui Iustinian îl numește, pe Nichifor nebun, și nesimțitor. Ci aceasta este ocară, că

nici un lucru oprește a se afunda, și a se pleca la o eretică socoteală, nu pentru alta, decât ca să aibă dragoste covârșitoare către Hristos, și cade în greșeli necanonice, unde greșește întru însuși cuvioșia glasurilor, și în râvna cea dinafară, precum Baronie, că uitând mărturisește așa: „Iustinian fiind neiscusit în Sfintele Scripturi, avea închinători către rătăcire, pe buna cuviință a numelui, adică însăși socoteala cea pentru nesticăciune, socotind că mai cuviincios este a adeveri că trupul Domnului a fost nesticăcios adică, decât dimpotrivă a hotărî a se număra împreună cu blestemații eretici cei slăvitori de stricăcios, așa cu adevărat atât de mare lucru cu sunetul glasului ne înțelepțește hotărându-l la Hron. Anul 564 număr 7.”

Necunoscători.

8.În sfârșit de la Temistie diaconul, s-a poreclit Temistienii cei din Egipt, precum s-a zis mai sus, carii se numeau *necunoscători* de la dogma în care se întăreau.

Feluri de slăviri întru ei.

9.Iar ce fel era dogma necunoscătorilor, nu se știe sigur, căci Istoricii nu se unesc în descriere. Unii din ei zic că necunoscătorii afirmă că dumnezeirea lui Hristos, n-a priceput cele fiitoare, aceasta la Isidor Ispalinsiul, și cei ce au urmat lui, adică: Grațian, istoricii Mademburghicești, Osiandrul, și Bendelinul, alții zic că necunoscătorii să fi rânduie că Dumnezeu Cuvântul toate le știa, iar omenirea după istimea cea unită cu dânsa, multe să nu fi știut, precum scolasticul Leontie la Baronie, anul 535 număr 87, și Nichifor în Istoria Bisericească Cartea 18. Capitol 10, Bascuie, etc. Hemit scrie, zicerea necunoscătorilor cum că Hristos după firea omenească să nu fi știut toate curat, ci că multe îi erau neștiute, precum zice Gerald, că necunoscătorii de obște, și fără vre-o osebire a firii celei dumnezeiești, și a cele omenești, asemenea și a înălțării, și a deșertării a dat lui Hristos pe neștiința, sau necunoștința cea mai de pe urmă, pe care socoteală se vede că o are și Gualterie iezuitul o diafendeisește, când zice curat că socoteala este a lui Temistie începătorul necunoscătorilor, că ziua cea mai de pe urmă a judecății nu se cunoaște, și nu se știe de Domnul nostru Iisus Hristos.

10.Socotițele acestea zise, ni se pare că lesne s-ar uni, de vom zice că necunoscătorii și mai ales Temistie începătorul lor, precum se arată în cartea lui Baronie și a lui Liberat, cu deosebirea la omenirea lui Hristos au dat pe necunoștința și neștiința, fiindcă acești

necunoscători erau și Eutihieni, crezând pe omenirea lui Hristos că era slobodă despre dumnezeiasca sa fire, necunoștința aceasta mărturisea că se afla în firea lui dumnezeiască, pe care o dau aceștia lui Hristos, și prin urmare dogmatisea arătat pe Hristos că unele nu le pricepea, și că nu le știa pe toate.

11. Acestor necunoscători, le-a stat împotriva Teodosie în vremea împăratului Iustinian, precum și teodosienii cei ce se numeau așa de la dânsul, de care vom zice la locul cuvenit, iar în scris i-a surpat Evloghie episcopul Alexandriei, Grigore cel Mare al Romii. Pentru acești necunoscători și pentru ceilalți eretici ziși mai sus, povestesc pe larg Evagrie în Cartea 3 Capitol 33, în Cartea 4. Capitol 4. Nichifor în Cartea 17 Capitol 29 și în Cartea 18 Capitol 49 și 50 și Liberatus Capitol 19.

CAPITOLUL VII.

SOBOARELE CELE CE S-AU ADUNAT ÎN ACEȘTI ANI.

1. Soboarele mai însemnate în vremea împărăției lui Anastasie, și a lui Iustin s-au adunat: șase în Roma în vremea lui Simah, cel din Agati, cel din Aurilia **1.** În Gerundriescu, cel din Constantinopol, cel din Ierusalim, cel din Tir, cel Ilerdinsescu, cel Valentinian, și cel de al III-lea Arealis, de care se va zice pe rând.

Sobor în Roma.

2. Soboarele cele șase din Roma se numără obștește, din care cele patru nikitriu se numesc la pridvorul nikitriu cel împărătesc al Sfântului Petru, din porunca lui Tevderih împăratul Italiei s-a adunat în vremea papei Simah, pentru stingerea schismei ridicată între Lavrentie și Simah precum s-a zis: **1.** S-a adunat în anul 499. **2.** În anul 500. **3.** În anul 501. **4.** În 502. **5. și 6.** În 503. Întru aceste Soboare s-a adevărit alegerea lui Simah, și s-a dezlegat prigonirile potrivnicilor. Practicalile acestor Soboare se află în Tomul 2. al Soboarelor, și în Magdembur ecaton, și la Osiandru, și la Coriolan.

Soborul din Agati.

3. Soborul din Agati din Galia Narconinsiei s-a vestit de Alarih împăratul vizigoților, la care s-au adunat 35 de episcopi în anul 506 d.Hr. și a judecat pentru învățătura, și hirotonirea clericilor, și a

arhiereilor și pentru altele ce se cuvin stării bisericești. Mai înainte de toate episcopii plecându-se au rugat pe Dumnezeu pentru împăratul Alarih, deși era arian, însă el le-a dat voie să se adune, pentru acesta s-au rugat să fie păzit în sănătate, și să i se mărească împărăția, și cu dreptate, și cu putere să ocârmuiască și să fie păzit. Apoi au așezat 71 de canoane, pentru starea Bisericii, din care ca din niște doctorii fiecare poate pricepe de ce boală sufereau acele Biserici. Se află aceste Canoane în Tomul II al Soboarelor, în adunarea lui Coriolan, și la Caraga, care numai 40 le povestește.

Soborul I din Aurelia.

4.Cel I din Aurelia, asemenea în Galia s-a adunat din porunca lui Clodobeu împăratul francilor în același an, în acea vreme bătându-se cu Alarih l-a biruit desăvârșit, în anul 507. La acest Sobor s-au așezat **31 canoane** spre înnoirea învățăturilor bisericești, care se află în Tomul II al soboarelor Magdembur ecaton, și parte dein ele la Caraga, și la Coriolan.

Sinodul din Pavninsia.

5.Cel din Pavninsia s-a vestit de Sigismund împăratul Burgundiei în anul 509 cu sânguința lui Alagmu Agiu episcopul Veneției, care cu puțin mai înainte de la credința arienească s-a întors la credința pravoslavnică. Iar țelul lui era ca prin acest Sobor să curețe erezul arian din ocârmuirea supusă lui, și învățătura bisericească care căzuse să o înnoiască și de iznoavă să o zidească, care lucru s-a și făcut prin cele 40 de canoane așezate de acest Sobor, cu nimic deosebindu-se de Soborul din Agati, care și acestea se află în Tomul II al Soboarelor. Alții zic că acest Sobor s-a adunat în anul 517.

Soborul mincinos din Sidon.

6.Mincinsul Sobor de la Sidon din Palestina, s-a vestit de Anastasie împăratul, în anul 512 împotriva Soborului din Calcedon, și al lui Flavian episcopul Antiohiei, și al lui Ilie al Ierusalimului, la care au venit 80 de episcopi, toți eretici, între care cel dintâi era Sotirihu din Cezareia Capadocia, și Xenias, care se numea și Filoxenos (iubitor de străini) episcopul Ierapolii, de acești osândiți s-a osândit Soborul cel din Calcedon, și Flavian, și Ilie asemenea ar fi fost izgoniți din scaunul lor, de nu ar fi îmblânzit pe împăratul cu cărți rugătoare. Care în puțină vreme cu clevetirile potrivnicilor, și nevrând să se unească a osândi Soborul din Calcedon, au fost siliți să se mute în alte locuri, precum povestește Nichifor în cartea 16 Capitol 32. Iar ce s-a făcut

pentru Flavian în Soborul cel al II-lea adunat în Niceia, vei afla la practica 5 acestea sunt scrise în viața Cuviosului Părintelui nostru Sava. Și luând ei stăpânirea pe care o voiau, și bani mulți dând norodului din Antiohia, și cu tot chipul necăjind pe Flavian, și mai surghiunindu-l, și îndemnându-l să dea anatema Soborul din Calcedon, și așa gonindu-l din episcopie, l-au osândit la surghiun. De care auzind împăratul s-a bucurat foarte, și pe Sevir exarhul achefalilor l-a trimis episcop al Antiohiei.

Sobor în Tarrakoninsia

7.Soborul din Tarrakoninsia s-a făcut în Spania de 10 Părinți în anul 516 d.Hr. a rânduit 13 canoane, în care au dogmatisit cele folositoare pentru hristianiceasca învățătură, vezi Tomul II al Soboarelor, face și Caraga puțin cuprins, și Coriolanu, unde pomenește numai de 10 canoane.

Sobor în Gerundinisen.

8.Cel din Gerundinisen din Spania s-a adunat în anul 517 fiind 7 episcopi, au așezat 10 canoane cuviincioase spre învățatura bisericească, vezi Tomul II al Soboarelor, și Magdembur ecaton, la Osiandru, și Coriolan, din acestea pe unele le așterne Caraga.

Sobor la Tarigrad.

9.Soborul cel din Constantinopol s-a adunat pe la începutul împărăției lui Iustin, în anul 518. Patriarh fiind Ioan Capadoceanul, sobor pentru pricina lui Sevir episcopul Antiohiei, căci clerul ei, și monahii au adus carte rugătoare, prin care se plâneau că Sevir este vinovat în multe vinovății, și cerea pentru aceasta Sobor să dea hotărâre împotriva lui, să-l osândească. Pe lângă aceasta arhimandriții Constantinopolului cu jalbă se rugau, ca numele lui Eufimie, și al lui Makedonie, care au arhierit în Constantinopol și cu nedreptate au fost surghiuniți de Anastasie, să se scrie în sfințitele condice, și pe cele patru Soboare lumnice, adică cel din Niceia, Constantinopol, Efes și Calcedon să le adevereze, și pe Sevir ereticul să-l osândească, și în sfârșit pe cei prigoniți pentru dreapta credință să-i cheme înapoi. Aceste cărți rugătoare se află în Magdembur ecaton.

10.Deci dându-se jalbele și cetindu-se în Sobor, Părinții au socotit cu dreptate să se scrie în sfințitele condice numele lui Eufimie, Makedonie, și al lui Papa Leon, și cei izgoniți a se chema la locurile lor, și a se elibera din izgonire, și au judecat a fi în cinstire Soboarele lumnice, și au dat anatema hulele cele zise împotriva Soborului din

Calcedon. Și în sfârșit pe Sevir l-au oborât cu aceste cuvinte: „*Pentru aceasta pe Sevir, și noi cu dreptate îl supunem veșniciei anatema, lipsindu-l de toată cinstea, vrednicia, numele, și lucrarea, care se potrivește, sau care voiește a potrivi unui Hristian, sau unui ieraticesc (adică bisericesc), și rânduindu-l gol de dumnezeiasca împărtășire după canoanele Bisericii, nu numai ca pe un hulitor, ci ca și pe un clevetitor, și ca pe unul ce pe toate Sfintele Soboare le-au ocărât, l-am supus Anatemii*”. Vezi anafora cea către Ioan episcopul Constantinopolului iscălită de episcopi la Magdembur ecaton, și la Baronie în Cronică la anul 518 numărul 13.

11. Acestea săvârșindu-se în Soborul din Constantinopol, Ioan episcopul au adevărit pentru toate pe episcopii Răsăritului, și mai ales pe Ioan episcopul Ierusalimului. Drept aceea multe Soboare au făcut la Răsărit, întru care rândurile Soborului din Constantinopol s-a adevărit.

Sobor în Ierusalim și în Tir.

12. Din Soboarele acestea mai laudate au fost cel din Ierusalim, și cel din Tir întru același an, adică în 518 adunate, și la cel în Ierusalim a fost 33 de episcopi.

Sobor Ilerdinsianescu.

13. Cel Ilerdinsianescu adunat în Spania, s-a făcut la 524 la care numai opt episcopi au venit, și au așezat 16 canoane folositoare la creștineasca învățătură, care se află în Tomul II al Soboarelor, la Magdembur, ecaton, la Caraga, și la Coriolan.

Soborul Valentinian.

14. Cel Valentinian în Spania în același an s-a adunat numai șase episcopi, de la care se află 6 Canoane în Tomul II al Soborului, și în Magdembur ecaton.

Sobor Arelatinsianesc.

15. Cel din Arelatinsianescu III -lea precum socotește Baronie în adăogire în anul 553 și Coriolan, s-a adunat la anul 529 care au rânduit pentru învățătura Bisericească, și pentru altele asemenea, și precum Coriolan, au mai întărit și pe Epistola lui Faust Riginsiului, cu care au voit să tragă pe Lukindu prezbiterul din eresul pro-rânduitorilor. Canoanele Soborului acestuia se află în Tomul II al Soboarelor, la Caraga, și la Coriolan.

CAPITOLUL VIII.

BĂRBAȚII CARII AU ÎNCUVIINȚAT ÎNTRU FAPTA BUNĂ ȘI ÎNTRU SFINȚENIE ÎN ACEȘTI ANI.

1.În vremile împăraților acestora au strălucit în răsărit următorii bărbați: Andrei al Cezareii, Sava Sfințitul, Vasile al Irinupolei, iar la Apus Fulgentius Ferrandros diaconul, Alkimus Agitus, Ennoditus, Boetius și alții.

Andrei al Cezareii.

2.Andrei episcopul Cezareii Capadociei bărbat prea procopsit, și prea învățat au scris scoli la Apocalipsa Sfântului Ioan, din care apoi Areta episcopul Cezareii Capadociei au făcut adunare ca la Apocalipsis.

Sava monahul.

3.Sava monahul strălucind în Palestina, bărbat prea sfânt, care a fost trimis de două ori ca sol la Țarigrad, rugat fiind de patriarhii Ierusalimului, întâi de către patriarhul Ilie către împăratul Anastasie, sălbătăcit fiind asupra lui ca să-l îmblânzească, a doua oară către Iustinian la care avea mare cinste, pe care îl înduplecă pentru drept-slăvitoarea credință, a dăruit multe legi și privilegii pravoslavnicilor, precum l-au silit împotriva ereticilor. Deci ajungând la vârful vârstei celei întru Hristos, s-a mutat către Domnul, în anul 532, viețuind cu cuvioșie 94 de ani.

Vasile al Irinupolii.

4.Vasile episcopul Irinupolii a Ciliciei după înțelepciune și după nevoință se potrivea cu Sfântul Vasile al Cezareii Capadociei. Au scris împotriva lui Arhelau prezbiterul Coloniei, vezi pe Suida, era în dricul vârstei pe vremea lui Anastasie.

Fulgentius African.

5.Fulgentius African din Calcedon, carele mai întâi a fost monah, apoi episcop al Ruspii din Africa, bărbat foarte vestit întru sfințenie, și înțelepciune și în limba romaicească dulce-voroavă s-a nevoit cu vitejie împotriva arienilor, pentru aceasta împreună cu episcopii a fost surghiunit în ostrovul Sardo de către împăratul vandalilor Trasimundus ce era în Africa, către care a scris trei cărți, a dat încă și multe epistole pentru necuviincios cuvânt, pentru eresul arian, și pentru cel al lui Pelaghie, așijderea pentru Sfânta Treime,

pentru economia întrupării, pentru pro-hotărâre și în sfârșit către diaconul Petru pentru credință, și s-a săvârșit în anul 529.

Fulgentius Ferrandus

6.Ucenic al acestuia a fost Fulgentius Ferrandus diaconul Bisericii Calcedon, bărbat prea cuvios și procopsit, care a lăsat multe cărți folositoare, și pline de agerie, și de înțelepciune în limba românească. De aceasta povestește Tritemie.

Alkimus Agitus

7.Alkimus Agitus, s-au episcopul Vienei celei din Galia bărbat cuvios, și procopsit în toată Sfânta Scriptură, și în învățăturile omenești, s-a luptat cu toată puterea împotriva arienilor, celor ce se aflau atunci, care stăpâneau nu numai Africa, ci și Galia, și cea mai mare parte a Spaniei, și a Italiei. Acesta a întors la dreapta credință pe Sigismund împăratul Burgunzilor, care fusese mai înainte arian, a alcătuit 6 Cărți de stihuri, și 9 epistole, și multe voroave, vezi pe Tritemie, pe Antoninus Poseinus? și alții.

Ennodius.

8.Ennodius, pe care unii pentru a lui învățătură îl numesc Evodius, a stat întâi diacon în Biserica Tikiniei, care este numită mai pe urmă Papia, apoi episcop. Acesta a fost trimis sol către împăratul Anastasie de Papa Ormisda pentru pricina lui Acachie, precum povestește Pavel diaconul. A stat împotriva celor ce cleveau Soborul IV-lea din vremea lui Simah, o carte prăznuitoare Istoria Sfinților, pentru pravoslavnică credință și altele, din care 12 cărți se află a epistolelor 30 de voroave, și pomenitul cuvânt prăznitor către Tevderih? împăratul goților.

9.Boetius, ce s-a mai numit și Malius, Torconatus Severinus, romano patricius ipatos, procopsit la filozofie, la frumoasa vorbire, și la toată știința, precum și la teologie, și cuvioșie, a trăit pe vremea lui Teiderih împăratul Italiei, de care a fost ucis împreună cu ginerele său Simah, de care povestește Procopie, vezi la sfârșitul Capitolului III foaia 65 sub însemnarea 1. Acesta a scris pentru mângâierea filosofiei, pentru Sfânta Treime etc.

Casiodor

10.Magnus Aurilius Casiodor, născut la Ravena din părinți nobili, care pentru strălucita lui învățătură s-a făcut dascăl împăratului Teiderih, de care s-a cinstit cu toate dregătoriile, după moartea lui Teiderih, acum plin de slavă, s-a dus la Mănăstirea numită

Bicarikision, ori Castelinsion, zidită de dânsul, în care se ținea viață de obște, unde petrecând viața cea mai aleasă de liniște a scris multe, precum: Cronica cea de la zidirea lumii până în zilele împăratului Teiderih, Istoria cea în trei părți, adică a lui Socrat, și din a lui Sozomen, la Psalmi, la Cântarea Cântărilor, și mai ales un sinopsis (scurtă adunare) a Scripturii.

Brigida și Genoveva.

11. Afară de acești străluciți bărbați, cu cuviință s-au arătat mai mult decât celelalte fecioare Birgida din Scoția care s-a săvârșit în Berinia în anul 521, și Genoveva care s-a săvârșit în anul 522 după istorisirea lui Sigibertus Gemblaknisiul.

CAPITOLUL IX.

ÎMPĂRATUL IUSTINIAN CEL MARE, ȘI CELE FĂCUTE DE EL ÎN BISERICĂ.

Iustin împărat la 527.

1. Cu patru luni înainte de a muri Iustin l-a încoronat împărat pe nepotul lui Iustinian, după care moare Iustin și rămâne singur de sineși stăpânitor Iustinian la anul 527 d.Hr. fiind de 44 ori 45 de ani, bărbat prea tare, și prea Hristian, care luând împărăția ca moartă o au înviat, și pe Romaiceasca ocârmuire care era foarte slăbănogită o a îndreptat, făcând războaie mari și prea strălucite, întâi cu Perșii.

1. Războiul Persan. Belisarie voievodul lui Iustinian biruindu-i pe Perși, pe Hosroe, care se întinseră peste hotarele lor, le-a oprit înaintarea și ia făcut să se întoarcă întru ale lor. Pe un stâlp s-a așezat statuia lui Iustinian stând călare având mâna dreaptă întinsă spre Răsărit, ca și cum le-ar însemna ca până acolo să stea perșii, și să nu sporească în hotarele Romanilor. Iar în mâna stângă ținea o sferă, care avea Crucea înfiptă în ea, însemnând că prin credința în Cruce a stăpânit lumea.

2. Războiul vandalilor. Belisarie năvălește asupra împăratului Gelimeru al Carhidonii, și biruind Belisarie a căzut din împărăție, și din celelalte, și a stăpânit toată Libia Belisarie în anul 534 d.Hr. și o supune romanilor, stăpânită fiind Libia de vandali 95 de ani. A prins viu și pe Ghelimer cu femeia și cu copiii lui. **3. Războiul goților.** Al

treilea război cu goții a ținut 18 ani, la care tot acest Belisarie se trimite de Iustinian împărat, ca să supună Roma și toată Italia fiind stăpânită de goți, al căror stăpânitor era Teidatus. Deci Belisarie începe acest război și a luat bun sfârșit prin strategia lui Narsi, care deși era scopit (hadâmb), însă era viteaz, și meșteșugăreț ostaș. La acest război s-a nevoit Belisarie împotriva lui Vitigidus? și asupra lui Totila împărații goților. Vitigidus prinzându-se viu a fost adus la Iustinian, iar Totila după ce s-a luptat cu osebite feluri de chipuri, și a supus Roma o dată și a doua oară, în sfârșit în lupta cu vrăjmașii a fost ucis. Iar după ce a fost ucis Teias cel de pe urmă crai al goților în războiul ce se urma, și după ce a gonit pe goți din toată Italia, Narsi s-a arătat mântuitor și izbăvitor al acestora în anul 553.

Legile lui Iustinian.

2. Împăratul Iustinian nu grijea numai de războaie, ci văzând legile vechi semănate în multe cărți, și alte strălucite legi, a poruncit lui Tribonian care și din îndemnul firii și în multă iubire de avuții după cum povestesc unii, să adune toate în mai puține cărți și să le aștearnă în bună rânduială. În anul 2 al împărăției sale, toate ucazurile împăraților celor mai înainte de el, care se cuprindeau în trei condice în Grigoriană, Ermogheniană, și Teodosiană, a poruncit să fie adunate într-o singură condică.

Condica lui Iustinian. Această condică a poruncit ca în anul viitor să se numească Iustinianika, și a făcut-o cunoscută la toți, împreunându-o și unindu-o cu legile alor Talaleu, Anatolie, și a lui Isidor și alta de 12 cărți și o a săvârșit. Iar apoi în anul 4 din vechea lege romaicească și din cele scrise de stăpânitorii legiuitori, a poruncit să scoată legile (ori pravelile), și să le rânduiască în 50 de cărți, pe care le-a numit ***Digesta***, și ***Pandectas***, ca pe cele ce le-a cuprins pe toate legile. Iar mai înainte de a se publica acestea, s-a alcătuit și întraducerea legilor, adică ***Instituta***, și apoi împreună cu ***Pandectele*** arătat s-au dat de obște în anul 533 d. Hr. Iar în al 7-lea an al împărăției lui câte zidiri s-au făcut se poate vedea la Procopie. Și fiindcă monarhul acesta după ce a dat condica aceasta de obște, a trăit ani mulți, s-a făcut din porunca lui în limba elinească feluri de rânduri, aici unele legi mai vechi le-a adevărit iar altele mai scurte le-a îndreptat, și fiind acestea în urma condicii se numesc ***Neara***. Având însă soție pe Teodora iubitoare de argint, desfrânată și eretică eutihiană silindu-se de la dânsa câte puțin și-a deschis auzul spre

clevetiri, și să fie iute spre a pedepsi, și cheltuitor bogăției împărătești, s-a întors spre răutăți întru alt chip fiind prea bun monarh, precum mărturisesc istoricii, dar viețuind împărăteasa 29 de ani, și 3 luni, bolnăvindu-se a murit.

3.Iar Baronie măcar că era vrăjmaș al lui Iustinian, însă socotește în anul 535 număr 67 că de nu ar fi avut Iustinian soție pe Teodora, ci să fi avut vre-o pravoslavnică părtașă patului său, și împărăției, ar fi fost cel mai bine norocit decât toți, și mai bun decât împărații cei mai dinainte de el, și păgâni și Hristiani, și că nu s-ar fi semănat cu nici unul dintre ei. Iar la sfârșitul vieții sale a căzut în eresul aftartodokiților, care zic cum că Domnul nu a luat trup stricăcios, ci nesticăcios și îndată cu luarea, și așa pe toți îi îndupleca să creadă. Iar Patriarhul Eudoxie care se împotriva la aceasta, a fost surghiunit în Amasia, prohirisindu-se în locul lui Ioan cel din scolastici.

Moartea lui Iustinian. Și a murit Iustinian cu eresul acesta în Constantinopol, împărățind 38 de ani, 7 luni, și 13 zile, lăsând împărăția nepotului său Iustin, și a viețuit 83 de ani.

Starea Bisericii Răsăritene.

4.Monarhul acesta a păzit în pace starea Bisericii Răsăritene, și adâncă liniște, deși uneori cu alte chipuri o tulbura eutihienii, (apărătorul lor era împărăteasa Teodora), Samarinenii, Iudeii, despre care se va zice mai jos, și cei ce filonikisea pentru greșelile lui Origen, și pentru cele trei capete.

Rânduielele lui Iustinian pentru pravoslavnici.

5.De Dumnezeu cinstitor fiind Iustinian, și cu chipul evlavios, primind cu amândouă mâinile Soborul cel din Calcedon, cu toate că Teodora în fiecare zi îl prefăcea, Iustinian pentru pravoslavie a scos multe edicte și publicații, din care mai pe urmă a trimis și către Ioan episcopul Romii un exemplar amănunțit cuprinzând neprihănită învățătură de credință a Hristianilor, care se află în Cartea a VIII-a a legiurilor Greco-romane. A pornit goană împotriva elinilor și a tuturor eresurilor. Iar aflând pe mulți din boieri că aveau eresul lui Arie, pedepsindu-i și confiscându-le averile, a pricinuit multă frică poruncind ca numai pravoslavnicilor să se politicească și să ocârmuiască. Pe Sevir eresiarhul osândindu-l l-a supus anatemei, pe Teodosie episcopul Alexandriei, și pe Antim Episcopul Constantinopolului, care era de eresul lui Eutihie, i-a izgonit de la scaunele lor, iar pe cele patru Soboare lumnice, adică: Niceia,

Constantinopol, Efes, și Calcedon a poruncit să se scrie în Sfințitele Condice, unde mai înainte nu erau scrise, și să se propovăduiască în Biserici. Despre aceasta mărturisesc: Evagrie în Cartea 4. Capitol 1. Nichifor în Cartea 17, Capitol 8. și în a doua adunare a Soborului luminic din Constantinopol Tomul II- al Soboarelor. A ridicat multe Biserici întru cinstea lui Dumnezeu, între care mai frumoasă, mai mare și vrednică de laudă cu împodobirea Sfânta Sofia, pe care a afierosit-o Fiului lui Dumnezeu, și înțelepciunii Tatălui celei pururi vecuitoare, aceasta scrie în Istoria Bisericească la Evagrie în Cartea 4. Capitol 31. Asemenea a compus împăratul un tropar care s-a cântat cu dulceață în Biserica Sfânta Sofia „*Unule-Născut, Fiule și Cuvântul lui Dumnezeu.*”²⁵ etc. A zidit o Biserică mare și frumoasă în Constantinopol, cum nu mai era alta în acest fel, bisericile ereticilor le-a dat pravoslavnicilor (osebit de a ereticilor ce locuiau pe afară), și închipuire pentru episcopi, egumeni, economi hrănitori de sărmani, și primitori de străini, și când va muri monastiresc călugăr, a legiuit ca averea care o avea până a intra în mănăstire să o moștenească rudele lui, dar câte a câștigat după intrarea în Mănăstire, să nu aibă voie a le lua rudele lui, ci să rămână mănăstirii, după mărturia lui Chedrino. Și ca să spunem mai pe scurt orice este mai bun în legiurile Bisericești, (al cărora avocat și păzitor se numește pe sine de mai multe ori). A voit să se adevereze și să se înfățișeze, și cele nedrepte cu certări să se izbândească. Drept aceea episcopii Răsăritului legile politicești le-au adunat la un loc cu canoanele Bisericești și le-a numit Nomocanon, adică legecanon. Cel dintâi a făcut aceasta Ioan Scolasticul, care a fost Patriarh după ce a fost izgonit Eutihie după cum s-a zis mai sus. A împărțit Canoanele în 50 de titluri, această carte se află în Biblioteca Vaticanului, precum mărturisește Nicolae Alamanul, în însemnările nepriceputei istorii a lui Procopie. Pe urmă Nomocanon scrie Fotie, precum se va zice la locul cuviincios. Acest Iustinian se arăta foarte aspru asupra celor ce făceau fapte de sodomie, și pe mulți boieri și arhieriei i-a pedepsit cumplit, tăindu-le boașele. Întrebându-l oarecine pentru ce pedepsește așa pe stricătorul de copii? El a răspuns: Dar de ar fi fost furi de cele sfinte oare nu le-am fi tăiat mâna? Aceasta mărturisește Chedrino. Asemenea a zidit de iznoavă cetatea cea mare a lui Antioh, care a căzut din temelie la înfricoșatul cutremur, nu numai

²⁵ Al doilea tropar de la Obedniță de la Sfânta Liturghie.

pe cele ce fuseseră zidite, ci și zidurile care au căzut la al doilea cutremur și a omorât patru mii opt sute și șaiszeci de bărbați, și a numit-o Theopoli (adică cetatea lui Dumnezeu).

Antiohia s-a numit Theopoli. Pronomiile lui Ahridon.

6. Acest Iustinian a cinstit printre multe altele patria sa Ohrida cu titlul de Arhiepiscopie autocefală, și a numit-o întâi Iustiniana, și a poruncit să nu fi supusă nici unui scaun, precum se arată din *Neara* 130 a lui Iustinian unde zice: „*Iar Preafericitul episcopul patriei noastre Iustiniana, poruncim să aibă pururi sub sine pe episcopii eparhiilor Daciei Mediteranei, și a Daciei Ripinsiei, și a Cardaniei, și a Misei de mai sus, și aceștia să se hirotonească de el, iar el să se hirotonească de Soborul său, și să țină în aceste eparhii spuse lui locul scaunului Apostolic, după ceea ce s-a hotărât de Sfântul Papa Vigilie, aceeași dreptate am dat și episcopului Carhidoniei Africii, de vreme ce ne-a rânduit pe noi Dumnezeu tată al ei*”. Arhiepiscopul de Ohrida, și al Bulgariei se cheamă luând numele de la numirea Bulgarilor, care și-au așezat mai la urmă împărăția lor întru Ohrida. Pe carii mai pe urmă împăratul Vasile ucigașul Bulgarilor cu multe războaie i-a prăpădit și i-a pierdut, și de acolo pe cei rămași i-a izgonit în Misia de jos cea de lână Dunăre, dar le-a rămas numele de Arhiepiscopie, precum mărturisește Grigoras.

7. În anul 15 al stăpânirii lui Iustinian, a început a se prăznu **Întâmpinarea Domnului nostru Iisus Hristos**, după mărturia lui Teofan, și a început aceasta în Bizanț, în data de 2 Februarie.

Răzvrătirile pentru Paști.

8. În anul 19 al împărăției lui Iustinian, după cronicile lui Teofan și a lui Chedrino, s-a făcut cutremur mare în Bizanț, și răsturnare ori întoarcere pentru Paști, și a făcut norodul lăsarea de carne în 4 Februarie, iar împăratul a poruncit să se mai vândă cărnuri și în altă săptămână, și au tăiat vânzătorii și au pus-o înainte, ci nimeni nu a cumpărat, nici au mâncat. Iar Paștele s-a făcut precum a poruncit împăratul, și s-a aflat norodul postind o săptămână de prisos.

Apostazia iudeilor și pieirea lor.

9. În același an Samarinenii și Iudeii ce erau în Palestina, au ales și au încoronat împărat pe oarecare Iulian, și pornind arme împotriva Hristianilor, mai ales asupra celor ce locuiau în Neapoli, au făcut răpiri, ucideri, și arderi sfintelor locașuri, către care trimite Iustinian ostași, și pe toți i-a pierdut, și a tăiat capul lui Iulian și la mulți alții. Și

în sfârșit pentru că se ridicaseră rele prigoniri și gâlcevi pentru păgâneștile dogme ale lui Origen cel ieșit din minte, și precum s-a zis de obicei ale celor trei capete, a rânduit a se face oarecare adunări, și după aceasta a poruncit să se adune Soborul V lumnic, de către care s-a potolit filonichia Origenistă, și bârfitoarele lui dogme, împreună cu cele trei capete au fost osândite și lepădate, precum se va zice mai jos.

Gretis împăratul elurilor se face Hristian.

10.În anii lui Iustinian împăratul elurilor Gretis trecând Dunărea, a venit cu norodul său în Constantinopol, a cerut de la Iustinian și s-au făcut toți Hristiani, și s-au făcut mai blânzi la socoteală. Acești eluri din vechime locuiau sus pe Dunăre, după mărturia lui Procopie Gott. 1 Cartea 2, Capitol 14. Asemenea și Abasgiei (Abhaziei?) a primit Hristianismul în același an, și cei ce locuiau către Don au rugat pe împăratul Iustinian să le trimită episcop, asemenea și împăratul Acsumuților a trimis la Iustinian ca să-i trimită episcopi și clerici, și a crezut toată țara lui, încă și mulți alții au primit dogmele Hristianilor, după mărturia lui Evagrie Cartea 4. Capitol 19-23 și Chedrino, și alții.

Împărații goți ai Italiei.

11.În vremea în care stăpânea Iustinian răsăritul, la apus mai ales în Italia, stăpâneau împărații goților, Atalarih, fiul pomenitului Teiderih, și a lui Amalasunda, care împărțind 8 ani, tânăr fiind cu vârsta, mama lui chivernisea împărăția, care mai mult semăna a bărbat, și murind Atalarih în anul 534 Amalasunda pune împărat al părților din apus pe Teidat nepotul lui Teiderih. Care luând stăpânirea și călcând făgăduințele ce lea dat către ea, arătându-se nemulțumitor la atâta facere de bine, o a surghiunit, și închizându-o în temniță, păgânește a omorât-o. Pentru această pricină Iustinian a ridicat război asupra goților, precum istorisește Procopie în cele ale goților Cartea 1. Capitol 4 și 5. Iar pentru nemilostivirea lui urându-l goții pe Teidat, la-u ucis în anul 536 propovăduind în locul împărat pe Vitigin, bărbat prea viteaz în războaie, care a fost prins de Belisarie și adus la Constantinopol, iar în locul lui goții au ales împărat pe Ildivados, care a fost ucis în același an 540 de Vil gotul. Fără de veste au propovăduit împărat Rogii, pe Atalarih și l-au încoronat (rogii erau un neam al goților) pe care cu amăgire omorându-l, după ce domnit 5 luni, a rămas stăpânirea Lui Totila, care era nepot lui Ildivados, și era înțelept. Și prea sânguitor, și în mare ipolipsis la goți, și deodată

biruind pe greci, s-a ucis în sfârșit de Narsi, după cinci luni se face împărat în anul următor Teias, acesta a fost cel mai de pe urmă împărat al goților, fiind om bun, și meșter la cele obștești, și în același an împreună cu Teias s-a sfârșit împărăția goților cea din Italia, care a ținut de la început lui Odoacru 77 de ani, iar de la a lui Baronisie 61 de ani.

12.După ce și-a răpus viața Teiderih în anul 527 a rămas stăpânirea goților, și a italienilor la fiica sa Amalasunda, și la fiul ei Atalarih, care era sărman de tată, și încă copil hrănindu-se de mama sa. Acesta Atalarih abătându-se la năravuri rele și la o beție fără hotar, s-a stricat și a murit în anul 534 domnind 8 ani. Mama lui Amalasunda pune împărat pe Teidat nepotul tătâne-său..

Episcopii Romii.

13.Iar episcopi ai Romii în vremea împărăției lui Iustinian au fost: Felix al IV. –lea. Bonifatie al II-lea, Ioan al II-lea, Agapitos, Liberius, Vigilius, Pelaghius I.

Episcopii Constantinopolului.

Iar ai Constantinopolului: Epifanie, Antim Trapezundul, Mina, și Eutihie. De care , alți istorici zic așa: că după Timotei s-a făcut Ioan II-lea după care Epifanie, și Antim ereticul, deci Mina apoi Eutihie, care rămânând 12 ani, 4 luni, și 13 zile, s-a surghiunit la Amasia de Iustinian.

Împărații vandalilor.

14.Iar în Libia împărați ai vandalilor a stat Ilderih, care fiind clevețit de Ghelimeru, a fost omorât împreună cu fratele lui Vandilii, împărțind 7 ani, și în locul lui s-a făcut împărat Ghelimeru, care în sfârșit biruit fiind de Belisarie, a fost prins și adus la Constantinopol împreună cu prăzile. Deci între pomeniții împărați ai goilor, și ai vandalilor, și între Iustinian, au urmat mari și strașnice războaie în Libia, și în Italia, precum s-a mai zis. Să încheie dar socotind cineva din acestea, ticăloasa stare a Bisericii în acele locuri în acei ani, când stăpânind ostași arieni, și când biruindu-i pravoslavnicii și jefuind.

15.Încă și în Gali erau războaie între francezi, și între burgunzi, împărați ai francezilor au fost Teidebartu, care murind a fost luată stăpânirea de Teidibaldu fiul lui, în sfârșit din stăpânirea burgunzilor scoțându-se Gudomalu s-au stins desăvârșit de către francezi în anul 532, iar după acest război intern s-au ridicat între fii lui Clodobeu împăratul Francezilor.

16.Și în sfârșit în Spania au stat împărați vizigoților ori Vestogoților: Amalarih, ori precum îl numesc alții Atalarih, Teidis, Teodeisihotos, Agilas, și Atanagildos, din care Amalarih s-a însoțit cu femeia numită Hlisilda fiica împăratului Clodobeu, pe care o defăima bărbatul ei pentru că ea nu se depărta de credința pravoslavnică, fiindcă împăratul era arian, de care înștiințându-se Glodobertos fratele ei, a ridicat război asupra lui, fiind biruit Amalarih, și fugind, a fost ucis de ai săi, și a primit stăpânirea Spaniei Teidos, care necurmat purta acest război, din care încheiem că și aici nu erau Bisericele în bună stare.

Legea lui Iustinian pentru alegerea episcopului Romii.

17.Pe lângă acestea trebuie să se știe că Iustinian a pus în rânduală ca alegerea Romii să fie fără tărie și neputincioasă dacă nu va fi aprobată și întărită de monarhul, pentru ce s-a făcut aceasta, bine scrie Onufrie Naiuniul? în scrisoarea către Pelaghie Platina cu aceste cuvinte tălmăcite: „Goții din Italia au fost goniți afară de patriciul Narsi²⁶, și cetatea Romii acum s-a făcut parte a monarhiei răsăritene, în vremea lui Iustinian, în acest fel a răsărit un rău obicei pentru alegerea din nou a episcopilor, că săvârșindu-se Papa, noul papă să se facă după vechiul obicei: îndată de cler, de singlit (senat) și norodul râmlean să fie ales noul papă, iar alesul Ipostsiful Romii să nu poată fi hirotonit de episcopi, nici a se ridica pe scaun nu putea, dacă nu va fi mai înainte întărită alegerea papei de către monarhul Constantinopolului și de nu i se va da voie în scris, pentru a fi hirotonit, și a se așeza episcopul în scaun și după acest chip avea dreptul de a fi așezat episcop. Pentru a lua această aprobare alesul trebuia să dea o sumă hotărâtă de bani și să o trimită către monarhul. După ce primea această sumă se hirotonea, și săvârșea cele ale arhieriei. Precum socotesc mulți aceasta a fost rânduită de monarh, nu pentru altă pricină, decât pentru a avea siguranță pentru împrejurările noului episcop, al căruia început poate lua atâta putere, încât în lipsa monarhiei să nu se facă împreună cu norodul vrăjmaș al împăratului, apostasiind cetatea, și Italia să se unească cu megieșii rupându-se de monarhia din răsărit”. Până aici Onufrie.

CAPITOLUL X.

²⁶ Strateg al lui Iustinian n.tr

PENTRU ÎNDOITA SCHISMĂ CE A URMAT ÎN ROMA. UNA ÎNTRE BONIFATIE II-lea ȘI DIOSCOR , IAR ALTA ÎNTRE SILVERIUS ȘI VIGILIUS.

1.În anii împăratului Iustinian, Biserica lui Hristos greu s-a supărat de schisme, de filonikii, și de eretici, și în Roma două dezbinări s-au făcut, una între Bonifatie II și între Dioscor iar alta și mai rea între Silverie, și între Vigilie, pentru care să zicem ceva.

Pricinile I a schismei.

2.Cea între Bonifatie II și între Dioscor s-a făcut în anul 530 căci după ce au murit Felix III în curtea împărătească a lui Iulie s-a hirotonit papă Bonifatie II. iar în Constantinopol dimpotrivă din cealaltă parte a clericilor s-au prohirisit Dioscor. Pricina dezbinării acesteia este nedumerită de cei mai mulți, iar Baronie scrie în cronică la anul 530 socotind a fi această pricină: Pretinzând împăratul Atalarih să aleagă papă pe Bonifatie, unii din cler au împreună-voit, iar alții s-au împotrivit alegând pe altul. Însă murind în grabă Dioscor, odată cu dânsul a murit schisma.

Pricinile celei de a II-a schismă.

3.Iar cealaltă schismă ce s-a făcut între Silverie, și Vigilie episcopii Romii în anul 533, a fost mai rea decât cea dintâi și s-a făcut din această pricină.

4.După ce s-a isprăvit războiul vandalilor, Împăratul Iustinian a trimis pe Belisarie la Roma, de care lucru aflând Teidat împăratul goților, a trimis pe Agapiton arhiereul Romii, bărbat cuvios în solie către Iustinian, care ajungând în Bizanț, și înfățișându-se înaintea lui Iustinian, întâi i-a vorovit despre Dumnezeu și pentru credința cea întru Dânsul, apoi i-a arătat despre ridicarea cu învinovățire în scaunul Romii a lui Antim, căci ține de credința lui Sevir și s-a mutat în afara canoanelor de la Mitropolia de Trapezunda care se află în Marea Polemonicească, sa mutat la Constantinopol. Auzind dar Agapitos multe îngroziri de la împăratul precum istorisește Zonara în Cartea 14 foaia 52 în sfârșit diafendeisind adevărul și evlavisind pe prea Sfințitul Papa, și pe adevăr a hotărât ca Antim care a stat un an și zece luni să iasă din scaunul Constantinopolului și să se scoată, și să se suie Mina care era om blagocestiv. Însă de aceasta a tulburat foarte pe Teodora

împărăteasa, care a mijlocit scaunul lui Antim fiind lui pãrtinitoare. Deci murind Papa Agapitos în Constantinopol s-a ales în locul lui Silverie, care nevrând a se uni cu socoteala lui Teodora pentru de iznoavã așezarea lui Antim în scaunul Constantinopolului, a atras asupra lui vrãjmășia Teodorei, drept aceea chemând pe Vigilie diaconul lui Agapiton, îl înștiințează dinainte cã îl va face episcop Romii, și cã îl va îmbogãți dacã îi va fãgãdui cã dupã ce se va face papã, va osândi Soborul cel din Calcedon, și îl va așeza iarășii pe Antim în scaunul Constantinopolului, și prin scrisoarea ce se va da lui Teodosie episcopul Alexandriei, și lui Sevir, credința lor sã o adevereze. Toate acestea primindu-le Vigilie, fiindcã de demult dorea scaunul Romii, au mãrturisit cã le va sãvârși. Pentru aceasta a fost trimis cãtre Belisarie, care se îndeletnicea între timp cu rãzboaie în Italia, ca sã-i arate cãte i s-au pãrut de cuviință împãrãtesei, spre a se sãrgui în tot chipul sã-l goneascã pe Silverie.

Silverie se surghiunește la Patra.

5.Deci Belisarie primind porunca împãrãtesei, precum i s-a poruncit și fãrã voia sa a fãcut sã se prihãneascã Silverie, cã e bãnuit ca și cum s-ar fi unit și sfãtuit împreunã cu goșii împotriva lui. Și așã pe Silverie îl mutã în Elada, dupã mãrturia lui Evagrie Cartea 4. Capitol 19. Iar dupã alții la Patra cetatea Liciei, iar pe Vigilie îl așează episcop Romii, precum mãrturisește și Procopie zicând: „*Însã bãnuiialã fãcându-se asupra lui Silverie arhiereul cetãții, ca și cum în adevãr ar face vânzare cãtre goși, l-a trimis îndatã în Elada, și pe altul pușin mai în urmã arhiereu cu numele Vigilie l-au așezat*”.

6.Deci fãcându-se Vigilie episcop Romii, vrând a împlini cãte a zis împãrãtesei, a trimis prin Antonina soșia lui Belisarie epistole cãtre mai sus zișii arhierei eretici, în care zicea arãtat: credința care o țineți Dumnezeu ajutând, și o ați ținut, sã o țineți vã însemnez. Deci nimeni sã știe cãte vã scriu eu vouã, ci mai mult întru acestea, cu înțelepciunea voastrã înaintea celorlalți, sã mã socotiți ca și cum m-ați avea sub prepus, ca mai lesne sã isprãvesc cele ce am început. Și dupã aceasta a dat aceastã mãrturisire de credința sa zicând: „*Nu mãrturisim douã firi în Hristos, ci din douã firi sã fie unul alcãtuit, un Hristos, un Domn*”, iar pe cei ce zic cele dimpotrivã sã-i supunã anatemei, Acestea scriind Vigilie eretic fiind în ascuns, a rãmas în scaun, precum zice Liberat, acelea epistole întregi le însemnează în Vregiar Capitol 22.

Râvna episcopului Pataron.

7.Iar episcopul Patarelor, locul unde a fost exilat Papa Silverie, necăjindu-se pentru pricina nedreaptă a surghiunului și tulburându-se a venit la împăratul, jeluind și tânguind nedreapta caterisire a unui episcop ca acesta, și cu nefricoasă inimă îl trăgea la judecata lui Dumnezeu.

Silverie se aduce la Roma. Deci împăratul a adus pe Silverie la Roma, și a poruncit să se facă judecată pentru epistolele trimise către goți împotriva lui Belisarie. PAGINA 90 TEODORAVigilie a rugat pe Belisarie, să dea în mâna lui pe Silverie, căci altfel nu poate săvârși câte a făgăduit.

Silverie izgonit la ostrovul Palarmia unde moare. Deci dându-se Silverie în mâinile a doi slujitori a lui Vigilie, l-au dus în ostrovul Palarmia, unde cu ticăloșii, cu foame, și cu alte asemenea necazuri mult chinuindu-se s-a săvârșit în anul 540, precum pe larg povestește despre acestea Liberatus diacon și istoricul acelor vremuri în Vreghiar Capitol 22. Despre acestea istorisesc și Evagrie, și Rigion, și Marian Scotul, și Sigibert Gemvalakinisul, și Oton Frisinginsiul, și și Avva Urspalinsiul?, însă puțin se ating de pricină.

8.Cât de urâtă și necuvioasă a ajuns a se face schisma aceasta Baronie perigrapsește: „Care după ce numește pe Vigilie lup, fur, tâlhar, mincino-episcop, și în sfârșit Antihrist, adaoge, și covârșește nelegiuitul acesta (Vigilie) pe toate cele de acest fel ce sau lucrat mai înainte, între acestea și păgânătatea lui Novat, împietrita socoteală a lui Ursichinu, pe greșita socoteală a lui Lavrentie, și în sfârșit pe toți ceilalți dezbinători, trufia, mândria, și necuvioasa lucrare vicleană, nimeni cu atâta nebunie până la acesta nu a sărit asupra scaunului unui arhiereu viu, și puțin mai fiind în mijloczice: până acum nici o schismă nu a fost în care să cadă în acest fel de rușine însăși sfânta mărime a arhiereului.” Iar în alt loc scrie: „Mai cumplită decât pricina aceasta este cu neputință a se afla alta. Nici primejdie mai vederată, sub care să cadă Biserica Romii”.

CAPITOLUL XI.

GÂLCEAVA CE S-A RIDICAT PENTRU ABATERILE STRICATE DE MINTE ALE LUI ORIGEN, ȘI PENTRU CELE TREI CAPETE.

1.Osebit de schismele zise (dezbinări), s-au ridicat în anul 538 și o gălceavă nu puțină pentru greșelile și poticnelile lui Origen, și din această filonikie, a odrăslit alta, cea pentru trei capete. Căci oarecare monahi din Palestina scoțând oarecare capete culese din cărțile lui Origen, le-au adus lui Pelaghie diaconul scaunului Romii, care a fost trimis la Palestina, de unde avea a trece prin Constantinopol, îndemnându-l ca în vremea în care va vorbi cu împăratul, să isprăvească ca odată cu Origen și aceste capete ale lui să fie caterisite. Iar Pelaghie păstrând răutate împotriva lui Teodor ce i se zicea Aseidan, episcop fiind al Cezareii Capadociei, ca al unuia ce-l apăra pe Origen, și socotind să găsească vreme potrivită, ca lesne să supere pe Teodor, au rugat împreună cu Mina episcopul Constantinopolului pe împăratul ca să osândească pe Origen împreună și cărțile lui rău slăvitoare. Deci au înduplecat pe împărat, și adunându-se împreună episcopii cei din Constantinopol, și cercetând pricina aceasta cu dreptate, au poruncit ca toți să iscălească și să osândească hotărâre asupra lui Origen, și a socotințelor lui celor străine, întru care a trimis să iscălească și episcopii ce nu erau de față care au iscălit, precum Vigilie al Romii, Zosim al Alexandriei, Eufremie al Antiohiei, și Petru al Ierusalimului, precum mărturisește Liberat în Vregiar Capitol 23. Scrisoarea acestei osândiri cel mai întâi a scos-o din condica prescrisă Antonie Augustinu, care s-a trimis la Roma către cardinalul Antonie Karafa, Baronie în Tomul 7. a Cronicilor lui, anul 538 numărul 34 unde se și cetește.

2.Osândirea aceasta ce s-a făcut lui Origen, foarte a mâhnit pe Teodor episcopul Cezareii, care era înfocat apărător al osânditului Origen, și vrăjmaș lui Pelaghie. Drept aceea poate că pentru izbândire, și el o a falsificat adică cu vicleșuguri o au făcut a lui Teodor celui oarecând episcop Mopsuestiei, carele au scris multe cărți împotriva lui Origen, cu un chip ca acesta: Scriind odinioară împăratul împotriva achefalilor, care se spurcase din eresul eutihianilor, el ca un cunoscut al împăratului, și credincios și iubit, după chipul putincios l-au silit, cum că-i cu lesnire achefalii a se împărtași împreună cu pravoslavnicii și că vor primi Soborul din Calcedon, numai de s-ar ridica această

greutate din mijloc, care este aceasta: Soborul din Calcedon pe Iva Edeseanul, și pe Teodorit al Kirului i-a primit, pe acesta ce scrisese epistolă către Marin Persul, prin care el pe Chiril îl muștra, iar pe Teodor al Mopsuestiei, carele era arătat Nestorian, foarte îl lauda, iar aceasta alcătuită carte au dat păzind hatârul lui Nestorie, împotriva celor 12 anatematisme ale lui Chiril. Deci dacă Teodor cel laudat în epistola lui Iva, încă și după moarte anatemii se va supune împreună cu epistola lui Iva, și cu cele de Teodorit scrise împotriva lui Chiril, și unirea și pacea se va face.

3.Deci împăratul ca un fierbinte iubitor al păcii, cărțile lui Teodor al Mopsuestiei, epistola lui Iva cea către Marin Persul, și prihămirile lui Teodorit cele asupra celor 12 anatematisme ale lui Chiril, toate au poruncit să se cerceteze de oameni învățați și evlavioși în adunarea lor. Care lucru făcându-se, s-au cunoscut ele cu epistola a fi pline de eresuri și de hule, iar cu cealaltă a fi însuși sub prepus pentru ajutorul ce da lui Nestorie. Drept aceea au început împăratul să dea împotriva lor neagra hotărâre, adică să le osândească, dar însă nu toți se uneau cu dânsul la acestea. Că unii din episcopi și mai ales apuseni, tare se împotriveau, socotind că hotărârea Soborului din Calcedon, osândindu-se aceste trei capete se vatămă, pentru aceasta cheamă împăratul pe Vigilie din Roma să vină la Constantinopol care venind, s-a făcut Sobor, și pentru osândirea acestor trei capete iarăși s-a pomenit, la care osândire nu s-a unit Vigilie ci prelungind vreme, în sfârșit prea muștrat, și cercetat a iscălit, pro-adeverindu-se de împăratul, ca nici odinioară pentru filonikia aceasta să se propovăduiască arătat, ci să se tacă până ce se va face Sobor lumnice.

4.Dar văzând aceasta diaconii lui Vigilie, adică Rusticos și Sebastianos, care se aflau lângă el în Constantinopol, trimițând epistole către câțiva episcopi a câtorva Biserici, le vestea cum că Vigilie spre defăimarea Soborului din Calcedon au osândit câte trei capetele. Din aceste epistole, precum și Baronie mărturisește la anul 548 număr 3, toată lumea s-a tulburat, și catoliceasca (adică obșteasca) Biserică împreună s-a gălcevit, și în multe chipuri s-a despărțit. Căci mulți din episcopi desăvârșit s-au despărțit de împărășirea cu Vigilie, alții până la o vreme s-au despărțit de el, până să se arate mai descoperit pricina aceasta, și alte epistole au trimis la Constantinopol spre mai amănunțită înțelegere a adevărului, dar pe lângă aceasta și oarecare mai ales din Africa au început a mișca condeii. Deci așa

precum zice Baronie zice la loc: „Cu mare vătămare a pravoslavniciei Biserici de obște pretutindeni filonikii, și despărțiri, și prigoniri în cuvinte, și gâlceavă, și sfadă s-a ridicat, războindu-se între sine, și pravoslavniciei cu rea dezbinare unii de alții s-au dezbinat, și unul altuia împotrivindu-se, din care pricină toată această sutime de ani a urmat prea nenorocită și ticăloșită.

5.Iar la aceasta Iustinian a poruncit în anul 550 să se adune Sobor în Mopsuestia Ciliciei la care Sobor făcându-se cercare și amănunțită cercetare pentru Teodor cel oarecând episcop al acestei cetăți, s-a dovedit că numele lui nu era scris în sfințitele condice, în locul lui era scris numele lui Chiril. Iar văzând împăratul gâlcevile și despărțirile ce creșteau și că din făgăduita tăcere a lui Vigilie zace mai mare primejdie, în anul următor a poruncit să se facă ucaz împotriva a toate trei capete, pe care ucaz văzându-l Vigilie, și temându-se de strigările apusenilor săi, și îngrijindu-se, ca nu cumva să aleagă alt papă trecându-l pe el cu vederea, fiindcă cu vicleșug și cu amăgeli a răpit scaunul, schimbându-și socoteala cea dintâi, au poruncit, și a poruncit episcopilor, și clerului Constantinopolului să nu se supună poruncii împăratului, iar pe cei ce vor călca porunca lui îi îngrozea cu pedeapsă Bisericească. Iar Mina unindu-se cu împăratul, Vigilie a venit la atâta de mare nebunie mândrindu-se, încât a despărțit pe Mina de la împărtășire cu sine 4 luni, asemenea și Mina neîmpărtășitoriu l-a făcut pe Vigilie pentru 4 luni. Pentru care pricină împăratul s-a pornit foarte împotriva lui Vigilie, și cu acest chip a ridicat mare gâlceavă, încât Vigilie de cea parte de mare a scăpat pe drumul lui Paladie la Biserica Sfântului Petru, și de acolo în Biserica Sfintei Eufimia din Calcedon, precum mărturisește despre sine Vigilie în epistola ce se află în Tomul II al Soboarelor.

Iustinian vestește pe al V-lea Sobor Lumnic.

6.Împăratul vrând a liniști aceste gâlcevi, a vestit să se adune al V Sobor Lumnic, și măcar că se împotrivea Vigilie, însă s-au adunat în Constantinopol la anul 553 d.Hr. De care Origen sa osândit împreună cu cele trei capete, și dogmele lui cele păgânești precum se va zice mai în jos mai pe larg. Iar Vigilie nevrând a iscăli în soborniceasca dogmă împreună cu alți potrivnici a fost surghiunit, de unde iarăși mai pe urmă a fost chemat înapoi, și a iscălit, și a adeverit toate cele ce s-au socotit cuviincioase în Sobor, aceasta prin silința s-a

făcut prin sânguința lui Narsi, și întorcându-se la Roma ca să-și primească iarăși scaunul său, din patimile durerii de piatră s-a săvârșit.

7.Ci tulburarea nici așa nu a încetat căci muți din episcopii apuseni în socotința lor de mai înainte au rămas, de care arătat se ferea Pelaghie diadohul lui Vigilie, care a adeverit Soborul V. Pelaghie ca să ridice schisma din mijloc, prin epistole cu bună cunoștință, îi sfătuia să nu zică împotriva Soborului, ci cu tot sufletul să-l primească. Însă neisprăvind nimic cu sfaturile, a chemat în ajutor pe Narsi, ca să-i mai smerească pe potrivnici, din care unii s-au mai întors către dreapta socoteală, iar alții precum episcopul Akilinie și următorii lui aproape 100 de ani au rămas în dezbinare. Și atât pentru această vestită filonikie a celor trei capete, și pentru despărțirea aceea mare ce se făcuse în Biserică Pentru care mai amănunțit vezi la Evagrie, la Nichifor, și din latini pe Liberatus, și practicele Soborului al V –lea lumnice.

CAPITOLUL XII.

ERETICII CEI DIN ACEȘTI ANI: ANTIM, TEODOSIE, GAIANU, IACOB ȘI IOAN FILONONUL²⁷?

Ereticul Antim.

1.Trebuie a zice și pentru ereticii carii au fost în acei ani, din care cel dintâi este Antim din Trapezunda episcop, care cu sânguința împărătesei Teodora, s-a suit la scaunul de patriarh al Constantinopolului, după Epifanie, arătându-se pe dinafară pravoslavnic, iar pe dinăuntru în piele de lup Eutihian, eresul lui l-a făcut arătat Agapitos Papa Romei, în sfârșit pentru aceasta a fost scos din scaun. Și nevrând a se întoarce la neprihănită credință, s-a caterisit de Soborul din Constantinopol în anul 536 și prin urmare de împărat a fost surghiunit, și izgonit.

Ereticul Teodosie.

2.Teodosie, care după Timotei²⁸ a luat scaunul Alexandriei, cu ocrotirea împărătesei Teodora și cu ajutorul clericilor, era Eutihian, și din eresul cinstitorilor de stricăcios (adică al ftartolatrilor) ca fiind

²⁷ iubitul de osteneală

²⁸Teodosie a fost scriitor de cuvinte al lui Timotei.

gonit, monahii și norodul care nu se învoise la hirotonia acestui Teodosie au suit în scaunul Alexandriei (după mărturia lui Liberatus în capitolul 20.) pe Gaianu ce era atunci Arhiepiscop din eresul aftartodokiților (adică a celor ce socotea trupul Domnului încă de la zămislire nestricăcios) iar mai înainte a fost Arhidiacon al lui Timotei, după Leontie.

Ereticul Gaian. Deci luând episcopia Gaian a stat 103 zile, și apoi trimițându-se Narsi de către împărăteasa, a adus iarăși înapoi pe Teodosie și i-a dat scaunul, Gaian fiind surghiunit, a rămas Teodosie în scaun 1 an și 4 luni. Deci nefiind față, norodul în multe zile mult s-a nevoit pentru Gaian măcar că era surghiunit, bătându-se cu ostașii lui Narsi, și omorându-se mulți din amândouă părțile. Iar femeile de prin locuri mai înalte ale caselor aruncau orice găseau asupra ostașilor lui Narsi. Iar Narsi în sfârșit prin foc a biruit ceea ce n-a putut prin fier, și de atunci până acum (după mărturia lui Liberat) s-a împărțit cetatea din această dezbinare, încât unii se numeau Gaianiți și alții Teodosieni, adică fantasioți²⁹ (nălucitori), și fortolatri (slujitori de stricăcios). În sfârșit tulburându-se și necăjindu-se Teodosie de aceste răzvrătiri ce se făceau pentru dânsul, lăsând scaunul a venit în Constantinopol, unde iarăși se pornește întrebare, care ar fi din două: Hristos ca un om nu știa ceasul judecății celei de pe urmă ori îl știa? Teodosie fiind Severian tăgăduia, adică adeverea că îl știa, iar Agnoiții (adică neștiutorii) mărturiseau că nu-l știa. Drept aceea s-a ridicat despărțire între Teodosieni și între agnoiți. Și Teodosienii au ales episcop pe cel unit cu dânșii, asemenea și Gaianiții. Iar împărăteasa Teodora da bune nădejdi împăratului, cum că Teodosie va iscăli hotarele Soborului din Calcedon, ferindu-se Teodosie de acest lucru, cu toate că era rugat de împărăteasa, nu a iscălit și a fost surghiunit.

Ereticul Iacob Zanzal

3. Iacob, care pentru multa lui sărăcie s-a poreclit Zanzal, era de neam sir, spurcându-și neamul ca nimeni altul. Căci el între sirieni mult a semănat eresul lui Eutihie, de unde a odrăslit mare dezbinare între dânșii. Căci câți dintre ei erau în credința cea dreaptă, s-au numit înseși sobornici și cântători, și ai împăratului ca următori ai Soborului al IV –lea. Deși pe alte osebite nume se cunoșteau, se mai numeau Iacobiți de la Iacob, de la care zice Nichifor că a fost începător

²⁹ Fantezie n.tr.

eresului armenilor, pentru care scrie că după cuviință să se zică locaș desfătat al tuturor eresurilor și pe larg îl dezvelește în Cartea 18. Capitol 23.

Ereticul Ioan iubitorul de osteneală.

4.În sfârșit Ioan iubitorul de osteneală, gramaticul vestit în anii aceia, mai cu obrăznicie vorbind pentru unirea fețelor Sfintei Treimi, și pentru amândurora firelor într-un ipostas al lui Dumnezeu Cuvântului, cu acest eres adică mărturisind trei dumnezei, a adus în lume eresul Triteitenilor (a celor ce cred trei dumnezei), iar cu unul încă pe amândouă firele lui Hristos într-o mestecându-le, în eresul lui Eutihie au căzut, înainte mergător al monofiziților făcându-se, al căror eres mult mai înalt, și mai amănunțit a stătut, nu de alta decât că au căpătat începători, și apărători bărbați înțelepți și mai ales pe Ioan iubitorul de osteneală, precum mărturisește Nichifor în Cartea 18, Capitol 45-47. Vezi pentru eretici aceștia la Liberat Capitol 20 la Evagrie Cartea 4 Capitol 11 și la Nichifor la același loc.

CAPITOLUL XIII.

SOBOARELE CELE CE S-AU ADUNAT ÎN VREMEA LUI IUSTINIAN, ȘI MAI ALES PENTRU CEL DIN CONSTANTINOPOL AL V-LEA SOBOR LUMNIC.

1.În vremea împăratului Iustinian multe soboare s-au făcut: Araqsicanesc II-lea, Vasininsiescu II-lea, Roma I și II, în zilele papei Bonifatie, Golitanescu II-lea, cel din Roma în vremea lui Ioan al II-lea, cel din Constantinopol împotriva lui Antim, din Ierusalim, din Aurilia II și III, cel Aurinisiescu, cel Aurilianescu IV. cel din Constantinopol asupra celor trei capete, cel din Mopsuestia, cel în Aurilia, Constantinopol II-lea adică cel V lumnic, cel din Paris, și în sfârșit cel din Bracari I pentru care se va zice pe scurt.

Soborul Araqsicanescul II.

2.Soborul Araqsicanescu II s-a adunat în anul 529, după Pelaghie, Bosion, și alți bărbați vestiți într-o înțelepciune, căci Istoricii nu se conglăsuiesc între dânșii, pentru anul acestui Sobor. Acesta s-a adunat împotriva Pelaghienilor a căroră dogmă rău slăvitoare și răzvrătită lepădându-o, trebuința darului cu strălucire au dogmatisit-o,

fiindcă s-au adunat 18 Părinți episcopi și alți slăviți bărbați (precum se vede în tomurile soboarelor), au așezat 25 Canoane, luând ei cele mai multe din cărțile lui Augustin, care canoane se judecă vrednice de cuvânt, și folositoare a se ceti de toți, care se află în Tomul II al Soboarelor, încă și din cărțile altora.

Soborul Vasininsiescu II.

3.Cel Vasininsiescu II anul 529 s-a adunat în Galia Neverninsia, care în afară de cele rânduite pentru prezviteri au legiuit, încă, și ca după urmarea Bisericii Răsăritene și Apusene, să zică cu umilință și mai des doamne miluiește cu evlavie în Biserici, și la toate liturgiile să se cânte Sfânt, Sfânt, Sfânt..., și pentru rea credința ereticilor după ce se zice Slavă Tatălui, și Fiului, și Sfântului Duh, să se adauge și cuvintele acelea adică, Și acum și pururi și în vecii vecilor amin. Vezi în Tomul II al Soboarelor.

Soborul Roma I.

4.Soborul I Roma s-a adunat de Bonifatie, în cea împărătească a sfântului Petru, în anul 530, ori după alții în 531 pentru aceasta: vrând Bonifatie a alege urmaș al lui pe Vigilie. Dar fiindcă aceasta s-a făcut afară de canoane și mai ales fără știrea lui Atalarih împăratul goților, căci în acea vreme împărății goților aveau cel dintâi dreptul la alegerea arhierilor Romii, îndată la următorul Sobor alegerea ce se făcuse mai înainte o a dezlegat și o a șters.

Soborul II Toledo.

5.Soborul II din Spania s-a adunat în anul 531 în al împărăției lui Amalarih, și a alcătuit patru canoane pentru clerici, și unul care oprește însoțirea cu nuntă ale rudeniilor, care se cetesc în Tomul II al Soboarelor.

Soborul Roma II.

6.Cel în Roma în vremea lui Ioan al II-lea în anul 534 care a surpat socotința neadormiților, iar a pravoslavnicilor care au hotărât cu cuvioșie să se zică că Unul din Sfânta Treime a pătimit în trup, această dogmă au întărit-o, precum s-a zis mai sus de aceasta în Capitol 5 & 3.

Soborul din Constantinopol.

7.Cel din Constantinopol asupra lui Antim s-a adunat de Iustinian în anul 536 în mănăstirea diiticească, care oarecând era prea lăudată, au socotit Părinții să ispitească, de voiește Antim a se întoarce la dreapta credință, drept aceea mulți au fost trimiși să-l cheme la

Sobor, n-au venit, ci căutând peșteri, găuri, și unghere să se bage, n-a arătat lor semn de pocăință, pentru aceasta cu obștească hotărâre l-au caterisit pe Antim, pe Sevir, pe Petru episcopul Amasiei, și pe Zoora prezbiterul, și pe cei împreună următori, pe care împăratul cu o osebită legiuire i-a surghiunit și i-a izgonit. Practicalele Soborului acestuia se păzesc în Tomul II al Soboarelor.

Sobor la Ierusalim.

8.Mina Patriarhul Constantinopolului a trimis îndată practicalele acestui Sobor lui Petru al Ierusalimului, care luându-le a adunat în același an Sobor de 45 de episcopi, care după citirea practicalelor Soborului din Constantinopol, a dat aceeași hotărâre împotriva lui Antim, și a celor osândiți împreună cu dânsul.

Soborul II din Aurelia.

9.Întru același an, iar unii zic în anul 533 s-a adunat Soborul II-lea în Aurilia de 30 de episcopi (însă numai 26 de episcopi au iscălit cu mâna lor, și 5 prezviteri din numele episcopilor lor) unde au dat 22 de canoane pentru clerici, pentru nunți, și pentru alte pricini, care canoane se află în Tomul II al Soboarelor.

Soborul III din Aurilia.

10.Cel al III-lea din Aurilia s-a adunat în anul 540 care adeverind vechile dogme, au adaos unele noi, precum le cerea vremea și întrebuițările. Din acest Sobor se păzesc 33 de Canoane în Tomul II al Soboarelor.

Soborul din Akuidania

11.Cel din Akuidanicasca Galie în Biserica Aruernii, la care s-au adunat 15 episcopi străluciți și sfinți, și au rânduit învățături negreșit spre îndreptarea Bisericii 16 Canoane, care se află în Tomul II al Soboarelor.

Soborul IV din Aurilia.

12.Cel al IV –lea din Aurilia s-a adunat de asemenea pentru starea Bisericească, în anul 540 ori 541 sau 545 și a așezat 38 de Canoane, care se află în Tomul II Soboarelor.

Soborul din Constantinopol.

13.Cel din Constantinopol s-a făcut pentru cele trei capete în anul 547 ori 557, iar lui Vigilie care a iscălit la osândirea lor, i-a poruncit împăratul să se păzească despre amândouă părțile tăcere pentru filonikia aceasta a celor trei capete, până ce se va face Sobor Lumnice, precum s-a zis mai sus.

Soborul din Mopsuestia.

14.Soborul cel din Mopsuestia Ciliciei s-a adunat de nouă episcopi în anul 550, ale căruia practicele s-au cercetat la a 5 adunare a celui de al V Sobor lumnice din Constantinopol, vezi Tomul II al Soboarelor întru care se păzesc și epistolele episcopilor Ciliciei, către Iustinian și către Papa Vigilie, în care mărturisesc că numele lui Teodor nu este în sfințitele condice, ci în locul lui, este Chiril, precum s-a zis mai sus, în care pe lângă altele a scris așa: „Cu mărturia clericilor și a celorlalți conglăsuitori locuitori ai cetății acesteia, încă și însăși sfințitele condice care le avem în mâini, martur este Dumnezeu că le-am găsit că sunt a sfintei pomenirii Arhierilor etc. Epistolele acestea se află în a 5 –a adunare de care s-a pomenit.

Soborul V din Aurilia.

15.Cel de al V-lea din Aurilia s-a adunat în anul 542 ori 549 la care au iscălit 48 de episcopi, 10 prezviteri, 6 Arhidiaconi, 3 diaconi și doi egumeni, toți în numele episcopilor lor, au alcătuit 24 de Canoane. Dintre care cel dintâi osândește eresul lui Eutihie, și al lui Nestorie, iar celelalte canoane întăresc învățătura Bisericească. Și se află acestea în Tomul II al Soborului.

Soborul al V-lea din Constantinopol Lumnice.

16.Cel de al II-lea în Constantinopol, adică al V-lea Lumnice, s-a propovăduit de împăratul Iustinian și s-a adunat în anul 553, spre punerea la cale a gâlcevii pentru cele trei capete, la care au venit 165 de Părinți Sfinți, între care era Eutihios al Constantinopolului, Apolinarie al Alexandriei, Doninos al Antiohiei și în locul lui Eustolie al Ierusalimului, a venit Ștefan al Rafiei, Grigorie al Tiberiadii, Damian episcopul Sozitanis. Iar Vigilie episcopul Romii, cu toate că era în Constantinopol a fost de multe ori chemat de împărat și de episcopi la Sobor, însă nu a voit să șadă împreună, precum se arată din graiurile Soborului în adunarea a II-a și a 8-a, alte ori punând pricini de boală, și alte ori făgăduindu-se să vină și nu a venit, iar pricina era, că nenădăjduind pro-cinstire de covârșire, se ferea de a fi de față.

Adunarea I-a.

17.Lucrările, adică adunările acestui Sobor au fost în număr de 8. Întru ***adunarea I-a*** s-a cetit scrisoarea trimisă de împăratul Iustinian către Sobor, prin silentariul Teodorit, care începe așa: „Sânguință am avut cu adevărat ..etc. Apoi cetindu-se amândouă epistolele lui Eutihie, și Vigilie, s-au trimis douăzeci de episcopi, între care și trei

Patriarhi, Eutihie al Țarigradului, Apolinarie al Alexandriei, și Domnin al Antiohiei, să cheme la Sobor pe Vigilie, care s-au întors și au spus, că Vigilie punând înainte boala trupului, alta nu a zis , fără numai că mâine va arata socotița sa pentru Soborul acesta.

Adunarea II-a.

18.Întru a II-a adunare, iarăși aceiași episcopi au fost trimiși să poftescă pe Vigilie, și au adus răspuns Soborului, cum că el nu vine la Sobor, fiindcă dintre Răsăriteni sunt mulți episcopi, iar dintre Apuseni puțini, iar socotița sa pentru cele trei capete cu cât mai în grabă au trimis către împăratul. Atunci cu episcopii s-au trimis împreună de împăratul și oarecare prea mari încuviințați bărbați, ca să-l silească pe Vigilie să vină la Sobor, ci el a zis: că cele ce de multe ori a osândit atât cu glasul cât și cu epistolele, adică cele trei capete, pe acestea iarăși le osândește. Deci întorcându-se aceștia au povestit, cum că Vigilie a cerut vreme rânduită spre a adeveri socotița sa pentru acele trei capete. Iar între acestea, pe episcopii ce venise în Constantinopol, și nu se înfățișaseră încă în Sobor, i-au chemat, care pentru că nu era Papa în Sobor și pentru alte pricini n-au voit să vină.

Adunarea a III-a.

19.În a III-a adunare după tălmăcita mărturisirea credinței, se rânduieste pentru cele trei capete, adică pentru Teodor al Mopsuestiei, și pentru cărțile lui, pentru Iva și epistola lui către Marin persul, și pentru cele scrise de Teodorit împotriva lui Chiril la adunarea cea cu puțin mai înainte au vorbit.

Adunarea a IV-a.

20.În a 4.a adunare s-au cetit înfricoșatele hule ale lui Teodor al Mopsuestiei, care sunt cuprinse în scrierile lui, care erau de acest fel, încât zic Părinții că întru a opta adunare, că s-au mirat de cum l-a suferit Dumnezeu pentru acestea, că nu i s-a ars limba cu foc nepotolit, și mintea lui din care a ieșit aceste hule. S-a mai cetit încă păgânescul simbol al acestui Teodor, care se află în Tomul II al Soboarelor, după a cărui cetire au zis Părinții, că acest Simbol satana l-a alcătuit.

Adunarea a V-a.

21.În a 5-a adunare, aducându-se în mijloc cele alcătuite de Părinți împotriva lui Teodor, și legile cele împotriva lui ce au fost rânduite de împărați s-au cetit, asemenea la urmă au cetit și practicele Soborului celui ce s-a făcut în Mopsuestia, din care curat

și descoperit s-a arătat că numele lui Teodor s-a șters din sfințitele condice, și în locul lui s-a pus al lui Chiril, după aceasta s-au mutat cu cercetarea de la Teodor la cele scrise de Teodorit asupra lui Chiril, care cetindu-se, pe Soborul din Calcedon l-au încununat cu laude, căci în alt chip acel Sobor nu l-a primit pe Teodorit, de nu ar fi dat întâi anatema pe Nestorie și hulele lui.

Adunarea VI-a.

22.În a șasea adunare s-au cetit epistola lui Iva, care se află în Tomul II al Soboarelor, și s-a hotărât că este eretică, fiindcă cuprinde hulele lui Teodor, și ale lui Nestorie ereticii, și pre apărarea lor prosciindu-i pe ei Iva învățători ai ei, precum zic Părinții în a opta adunare. S-a dovedit încă din practicele Soborului de la Calcedon, că Părinții cei adunați în el nu au primit pe Iva, mai înainte de a zice anatema lui Nestorie, și de a iscăli în mărturisirea de credință a Soborului din Calcedon, și în Tomul lui Leon, prin care Nestorie și Eutihie s-au osândit, iar cele cuprinse în epistola lui Iva, ca unele ce erau cuprinse de nestorianism, nu s-au primit de Părinții Soborului din Calcedon.

Adunarea a VII-a.

23.În a 7 a. adunare trimis fiind de împăratul, Constantin chestorul sfântului Palat, adică economul, a adus la Sobor epistolele lui Vigilie, ce le-a scris către Rustic, și Sebastian diaconii Bisericii romanilor, asemenea și către Valentinian episcopul Tomeilor Sciției și către Aurelian al Arealții, din care poate vedea fie cine pe Vigilie care mai înainte a osândit cele trei capete, că în urmă încearcă să le diafendeisească. Deci cetindu-se epistolele acestea, încă și practicele Soborului din Antiohia, ce erau trimise împreună de împăratul, s-a dovedit că Nestorienii se nevoiau pentru acest Teodor ca pentru al lor, și punând chipul lui într-o trăsură, cu triamburi și cu cântări de psalmi cu prăznuire și cu bucurie în cetatea lui Kiru l-au băgat.

Adunarea VIII-a.

24.Și în sfârșit în al 8-a adunare s-a cetit hotărârea cea asupra lui Teodor al Mopsuestiei, și a celorlalte capete (adică pricini) a epistolei lui Iva, și asupra conscripturilor lui Teodorit împotriva lui Chiril, care hotărăște așa: „Însă osândim și dăm anatema, pe lângă toți ceilalți eretici care s-au osândit și s-au dat anatemei de către pomenitele sfinte Soboare, și de către Sfânta catolică (obștească) și Apostoleasca Biserică, și pe Teodor de ce se zice episcop de Mopsueistia, și con-

scripturile lui cele păgânești, și de Teodorit cele păgânești scrise și împotriva dreptei credințe și împotriva celor douăsprezece capete a celui întru Sfinți Chiril, și a Sfântului Sobor I de la Efes, și câte spre ajutorul lui Teodor și a lui Nestorie s-au scris de Teodorit, și încă mai anatematic și păgâneasca epistolă care se zice că s-a scris de Iva către Marin Persul”. După acestea au așezat paisprezece capete pentru dreapta și neprihănită credință, adică anateme împotriva lui Nestorie, a lui Eutihie și a celorlalte eresuri, precum și împotriva celor trei capete, adevărindu-le pe acestea fiecare din episcopi cu iscălitura lor, pe care cel ce voiește cetească-le în Tomul II al Soboarelor.

25.În anatematicismul 11 împreună cu ceilalți eretici se dă anatema și Origen, și stricările lui din scriptură, zicând Părinții: „Dacă cineva nu va da anatema de Arie, pe Makedonie, pe Apolinarie, pe Nestorie, pe Eutihie, și pe Origen împreună cu păgâneștile lor con-scripturi, și pe toți ceilalți eretici, care sunt osândiți și dați anatema de Sfânta Catolica și Apostolica Biserică, și de mai înainte zisele patru Soboare, și pe cei ce au cugetat asemenea cu ereticii de care sa zis, și rămân nepocăiți până în sfârșit întru a lor păgânătate, unul ca acela să fie anatema.”

26.Perilixis (cuprinderea pe scurt) a acestui Sobor o face Evagrie cu puține cuvinte, zicând așa: întrebând Iustinian împărat pe Soborul adunat, ce ziceți pentru Teodor și pentru cele de Teodorit împotriva lui Chiril și a celor 12 anateme au zis, și pentru epistola lui Iva către Marin Persul, sa cetit mute ziceri ale lui Teodor și ale lui Teodorit, și vădindu-se, că și din vechi Teodor s-a osândit, și din sfințitele condice s-a șters, căci pentru că și după moarte ereticii se cade a se osândi, pe Teodor îl dau anatema și pe cele zise ale lui Teodorit împotriva celor 12 capete ale lui Chiril, și împotriva dreptei credințe, și epistola cea către Marin Persul, zicând Părinții acest fel de cuvinte a Marelui Dumnezeu și Mântuitorului nostru Iisus Hristos după pilda ce este în Evanghelii. Și atâtea pentru Soborul al V-lea Lumnic, ale cărora practicele în elinește nu se află decât câteva bucăți.

Soborul din Paris.

27.Soborul cel din Paris s-a adunat în anul 557 ori 560 pentru această pricină: în vreme ce în Galia s-a ridicat război între frații Gildebert și Clotariul împărații francilor s-a ridicat război și în neamul Emfilios cei ce era sub stăpânirea lor Bisericeștile cinuri, care nu puteau a le lua episcopii, le luau împărații, adunându-se dar la acest

Sobor 15 episcopi, au așezat 9 Canoane care se află în Tomul 2. al Soboarelor.

Soborul din Varacari.

28.Întâiul Sobor din Varacri s-a adunat în anul 563. Acesta mai înainte de toate a osândit în 17 capete, eresul Priscilianilor. Pe lângă acestea, în alte 22 de capete au rânduit cele ce erau de trebuință pentru învățătura Bisericească, se află în Tomul II al Soboarelor.

CAPITOLUL XIV.

BĂRBAȚII CE AU EXCELAT ÎN ACEȘTI ANI CU ÎNVĂȚĂTURA ȘI CU CUVIOȘIA.

1.În acești ani au încuviințat în răsărit bărbați adică, Ioan Scărarul, scriitorul scării, Agatias scolasticul, Zaharia scolasticul, Anastasie Sinaitul, și alții pentru care vezi pe Evagrie, precum Varsanufie egipteanul, Simeon cel nebun pentru Hristos. Iar la Apus, Dionisie cel poreclit iute-născut, adică mic, Benedict monahul, Arator, Liberat, Iunilius, Primasius, Medardus, Victor, și Marcellinus Illiricanul.

Ioan Scărarul.

2.Ioan scolasticul avva al muntelui Sinai, care de obște se zice Scărarul (adică scriitorul cărții ce se numește Scara) era din Palestina și fiind de 16 ani s-a suit în muntele Sinai, și de acolo a intrat în pustie la liniște, în locul numit Tolos, unde viind a rămas 40 de ani cu înfocată iubire, și aprinzându-se totdeauna cu dragoste pentru Dumnezeu, unde a scris Scara, alcătuiind cuvinte de învățătură, pline de bunătate. Iar cartea a numit-o Scară, pentru suirea la faptele bune cu rânduială, asemenea lăsând și alte cărți folositoare, s-a odihnit întru Domnul.

3.Atanasie Scolasticul, era de la Mirini cea din Lidia, a scris Istoria cea după Procopie Kesareul, cele ale lui Belisarie și lucrările cele din Italia, și din Libia, adică cele ale lui Narsi în Italia, și cele în pământul lazilor, și în Bizanț, a alcătuit încă și alte cărți și în stihuri și logograficești, și cele ce se cheamă dafinicești, precum însuși zice la începutul Istoriei: „Și s-a făcut de mine în stihuri oarecare scurte faceri, care s-au numit și dafinicești împletite cu basme ale eroilor, și

de acest fel de cântări pline, și țârcul supra scrierilor celor noi, pe care l-au mai cules, de la poieți cei contemporani, cetește pentru el la Suida, încă și proimion a Istoriei sale.”

Zaharia Scolasticul.

4.Zaharia Scolasticul Hristianul, cel ce mai pe urmă s-a făcut episcop de Mitilena, a scris o vorovire împotriva lui Proclu Liciu matematicianului, cum că lumea nu este împreună vecuitoare cu Dumnezeu, ci este zidire a lui Dumnezeu, ceea ce s-a început din început vremelnic, și se strică când s-ar părea Celui ce o au zidit și o prefăce pe aceasta, și cu aceasta nu se vatămă nimic Cuvântul bunătății lui Dumnezeu. Din care se înțelege a nu fi lumea Dumnezeu, ci zidire a lui Dumnezeu, s-a tipărit cu filocalia lui Origen, și în Tomul I al Bibliotecii Părinților.

Anastasiu Sinaitul.

5.Anastasiu Sinaitul monah se nevoia în muntele Sinai s-a suit în scaunul episcopiei Antiohiei, precum mărturisește Evagrie, om, foarte cuvântăreț în cele dumnezeiești, amănunțit însă la chipurile întrebunțărilor, și la dieta vieții, încât și la cele foarte mărunte, și subțiri se socotea să nu greșescă, și din adevăr, și mai ales la cele delicate (gingașe) și la cele ce se aduc lui Dumnezeu. Și la morală atât era de așezat încât nici cinstirea, nici grabnica întâlnire nu-l trăgeau la cele necuviincioase, nici iarăși cu aspre și grele întâlniri și apropieri nu se schimba din buna așezare. Deci avea urechile gata și limba slobodă la cele vrednice, mult cuvântător, la obiect, și în adevăr dezlegând nedumeririle, și convingând pe cei ce-l întreba, iar al cele zadarnice și nefolositoare avea urechile închise, iar limba o ținea în frâu precum și cuvântul lui cu cuvânt să se îndrepteze, și mai bine întrebunța tăcerea decât cuvântul. Acestea le scrie Evagrie în Istoria Bisericească Cartea 6 Capitol 24. Însă a fost surghiunit de Iustin diadohul lui Iustinian. În sfârșit a fost chemat înapoi de Mavrachie împăratul, a fost pus în scaunul său după douăzeci și trei de ani. Vezi pe Evagrie. A scris și el un cuvânt de învoială către cei din Antiohia, și pentru adunarea Bisericească, și pentru a nu pomeni răul, și pe proadormiții frați și cartea care suprascrie povățuitor, și altele. Vezi pe Antonin pe Pusseginus, și pe Vallarminus pentru Scriitorii Bisericești în anul 544.

Dionisie monahul.

6.Dionisie monahul cel numit iute-născut, adică mic, de neam scit, însă s-a făcut avva în Roma, după mărturia prietenului lui Casiodor. Dionisie era om foarte iscusit în două limbi, latinească și elinească, și în dumnezeieștile Scripturi cu atâta iubire de învățatură, și îndemănare a minții învelindu-se, încât când se întreba pentru fiecare zicere a dumnezeieștii Scripturi, avea gata cuviincios și potrivit răspuns. Și era unită întru el înțelepciunea și prostimea³⁰ cea multă, cu învățatura cu smerenia, cu buna vorovire, tăcere, încât la toate era prea bun. În anul 532 acesta a pus în rânduială epoca, după care numărăm anii începând de la Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos. Și nu ca mai înainte numărau anii de la Olimpiadă, de la Ipatii (viziri) și de la păgânii împărați de la August Cezarul și de la Dioclițian. Drept aceea de la el s-a numit epoca Dionisiată. Aducând încă și canoane ce le cerea așezate în limba elinească le-a tălmăcit în limba latinească, a tălmăcit și alte oare care.

Benedict monahul.

7.Benedict părintele monahilor celor din Apus, patrie a avut Nursia care era în Umbria Italia, în anul 529 d.Hr. lăsând Suvlakinsia s-a dus, și s-a suit în muntele Cassiul din Campania și acolo zidind mănăstire cu viață de obște, și rânduind tagmă de monahi care se numeau Benedictini, el a fost primul care a dus și a arătat în Apus viețuirea monahicească. A scris o rânduială care se cuprinde în 73 de capete. Pe care îl scrie Rudolf Spinianus pentru începutul vieții monahicești. Tagma sau ordinul acesta al Benedictinilor, întru un canon în vreme de 400 de ani, și întru o închipuire, și întru aceleași moraluri se află numai în Apus, și era în cinste. Iar în veacul al zecelea de la iconomia întrupării s-a împărțit în multe i osebite tagme.

Felurite tagme ale Benedictinilor. Tagmele: kalamlduinidilor, a Basilumbrinilor, a Graidimontinsilor, a Cisterienilor, a Secvestrinisilor, adică a smeriților, a kelenelor și ale altora. După zicerea lui Baronie nu e ușor a număra cineva câte rânduiele de tagme deosebite de monahi au ieșit din ai lui Benedict, care măcar că se socotește cu osebite feluri de îmbrăcăminte, însă sunt rânduite după sfântul Benedict și se cred că acestea de la el au ieșit. Acest cuvios bărbat sa săvârșit în anul 542 ori 543 fiind de 62 de ani. Viața lui a scris-o Marele Grigore, cei ce au alcătuit cronicile Casiului adică Ioan

³⁰ aici simplitatea n.tr

Tritemiul, Bonifatie Simoneta, Bagianul, Aggelu Saggrinul și alții, precum cel ce voiește poate vedea la Poseginus?. Și se prăznuiește de Biserică în 14 Martie, vezi la minei.

Arator

8.Arator pe care unii îl numesc Araton, a fost ipodiaton al Bisericii Romii, poet încă din acea vreme vestit, sau după Pruniminsius Riginus minunat, Faptele Apostolilor celor scrise de Sfântul Apostol Luca, le-a alcătuit în dulci cântări, pe care le-a adus la Papa Vigilie.

Liberatul.

9.Arhidiaton al Bisericii din Calcedon Liberatul, a adunat în scurt o scriere numită Vregiaru, pentru pricina Nestorienilor și Eutihienilor. Însă precum însuși mărturisește a cules din Istoria Bisericească, care s-a tălmăcit mai pe urmă din elinește în latinește, și din cele lucrute în Soboare, sau și din epistolele sfinților Părinți, și se află Vregiaru în Tomul II al Soboarelor.

Iunilie și Primasie.

10.Iunilie și Primasie au fost episcopii amândoi în Africa, din care Iunilie a scris două cărți pentru părțile dumnezeieștii legi, către Drimasie, iar acesta la epistolele lui Pavel și la Apocalipsă a dat tâlcuiri nu lesne de defăimat, precum zice Velarminu. Primasie a îmbrățișat învățătura lui Augustin, însă a fost de față și în Soborul Lumnic al V-lea precum se vede în a doua lucrare a acestui Sobor.

Procopie Kesareanul.

11.Procopie Cezarul născut în Cezareia Palestinei, a fost subcanțeler lui Belisarie, și i-a urmat în toate războaiele pe care le-a purtat Belisarie: în Roma, în Libia cu Perșii, cu Vandalii și cu Goții după porunca împăratului Iustinian. Asemenea a făcut și altă carte cele ce se numesc anecdota a faptelor lui, care cuprinde prihane, și comedii ale împăratului Iustinian, și a nevestei lui Teodora, dar și ale lui Belisarie și ale femeii lui, citește la Suida.

Medardos.

12.Medartos a fost mai întâi episcop al cetăților Noiodunului și al Tornackului din Galia, în vremea lui Clodobeu împăratul francezilor, Se spune că acesta a săvârșit multe minuni pe care vezi-le la Natalicus în catalogul Sfinților.

Victor al Capiei.

13.Victor episcopul Capiei bărbat vestit întru învățătură și în sfințenie, a scris și crugul Paștelui, spre surparea Bikterianescului crug, precum mărturisește Adon Vienezul.

Marcelinus.

14.Marcelinus comis al Iliricului, și Kagkelariul lui Iustinian, însă atunci fiind patriciu, a alcătuit o Cronică de la Valent până la anul 534 încă a perigrapsit pe Constantinopol și Ierusalaimul în patru cărți precum se vede la Casiodor și în cea pentru cuvioase cetiri.

CAPITOLUL XV.

ÎMPĂRAȚII IUSTIN CEL TÂNĂR, ȘI PENTRU TIBERIE II, ȘI PENTRU CELE CE S-AU FĂCUT DE EI ÎN BISERICĂ.

Iustin împărat la 565.

1.Iustin II-lea cel tânăr, a fost nepot lui Iustinian din Vigilantia sora sa, iar de neam Ilir care mai înainte de a fi împărat s-a cinstit cu dregătorii de curopalat, și a îmbrăcat hlamida în anul 565.

Caracterul lui. Era după fire îndemânic la toate, și iscusit la socoteală, la începutul împărăției mare la suflet, și cea dintâi porunca ce a dat-o a fost, ca nici unda din dogmele credinței să se croiască de iznoavă (adică să nu se kenotomisească). Și fiind bine cinstitor de Dumnezeu, Bisericile cele zidite Iustinian unchiul său le împodobeau, și multe altele a zidit de nou. Pe soția sa a încoronat-o Augustă adică împărăteasă Ioan scolasticul Patriarhul Constantinopolului, întru care a zidit și Sofianul, și a zidit pentru a lui soție palate înaintea cetății, și a numit locul acela și zidirile Sofiana. Iar la urmă căzând în desfătări în dezmierdări s-a desfrânat căzând în cele necuviincioase, s-a făcut poftitor de bani, încât pentru câștiguri neiertate vindea dregătoriile, nici pe Dumnezeu evlavisindu-l pentru Sfințitele dregătorii Bisericești, pe care le vindea cui se întâmpla, și acestea fățiș le făcea. A stricat prietenia cu Avarii, și cu Perșii, pentru aceasta s-a ridicat iarăși război între Perși și Greci uneori biruind grecii alte ori Perșii, și mult loc al grecilor bânduindu-l și în hotarele lor sporind, și multe prăzi răpind iarăși a făcut pace cu Ormisda împăratul Perșilor. Însă din aceste întâmplări mâhnindu-se, s-a îmbolnăvit cu vătămarea minții, și podalg

fiind (boală de picioare) și prin urmare nu a dobândit fii, prin sfatul soției lui, a înfiat pe Tiberie Comitul, cezar l-a propovăduit.

Încoronează împărat pe Tiberie. Apoi liniștindu-se puțin de boală, a chemat la el pe Eutihie Patriarhul, Senatul, și Clerul Bisericii, și l-a vestit împărat pe Tiberie în anul 578, zicând unele ca acestea după încoronare, care pe toată vechea, și noua Istorie o covârșește, precum zice Evagrie la Istoria Bisericească Cartea 5 Capitol 13. Deci a împărățit Iustin cel nou 12 ani și jumătate singur, iar împreună cu Tiberie 3 ani și 11 luni, iar toți anii împărățind 16 ani și jumătate, precum mărturisește contemporan fiind cu el Evagrie în Cartea 5 capitolul 23 întru care mărturisește că a scris toate cu scumpătate. Dar alți Istorici nu se conglăsuiesc la aceasta, la numărul anilor .

Tiberie împărat la 576.

2.Tiberie II Constantin, de neam trac, care a fost ales de Iustin împreună părtaș la împărăție, și s-a încoronat de către Eutihie Patriarhul, pe soți lui Anastasia Augustă o a propovăduito, care i-a născut două fiice pe Harito și pe Constantia.

Caracterul lui. Era mare la trup, și cu bună cuviință mai mult decât și-ar imagina cineva, nu numai între împărați ci și între toți oamenii, blând la chip și la suflet, iubitor de oameni, îmbrățișând pe toți cu privirea, socotea a lui bogăție a ajuta pe alții și a-i chivernisi, nu numai cât era trebuința lor ci și mai mult. Căci nu socotea a avea nevoie cei ce ruga să ia ajutor, ci ceea ce se cade a dărua unui împărat al Romanilor. Iar banii ce se dădeau cu lacrimi îi socotea calpi. A lăsat strângerea dajdiei pe un an întreg, și a iertat pe cei ce trebuiau să plătească bir, și avuțiile lor pe care Adalmanis le-a vătămat cu birurile cele multe, nu după măsura pagubei, ci mai mult și mai cu covârșire le-a slobozit. A lăsat încă și dările care neapărat trebuiau plătite de către boieri, pe care împărății mai înainte le vindea supușilor. A dat porunci în scris asigurându-i pentru vremea viitoare, precum mărturisește Evagrie în Cartea 5. Capitol 1-4 și 11. Război norocos asupra perșilor a făcut, unde au stăpânit mai înainte Iustinian și Mavrachie, luând înapoi de la Perși câte le luaseră de la romani. A zidit de nou multe Biserici și case primitoare de străini, și aziluri pentru bătrâni. În sfârșit căzând la pat dintr-o patimă îndelungată și fiind adus pe brațe în Tribunalion (scaunul împărătesc), acolo pe Mavrachie ginerele lui, care o ținea pe fiica lui Constantia, a găsit de cuviință să-l încoroneze împărat. Acest Mavrachie a strălucit cu fapta

bună în războiul cu Perșii. Și întorcându-se de acolo Tiberie II și-a dat duhul. A împărățit împreună cu Iustin 3 ani și 11 luni, și singur 14 ani, după mărturia lui Evagrie Cartea 5. Capitol 13. și alții.

Episcopii Alexandriei ai Antiohiei, ai Ierusalimului și ai Constantinopolului.

3.În zilele acestor Monarhi, Patriarhi ai Alexandriei s-a făcut Ioan al IV-lea în anul 569 apoi Evloghie în anul 577³¹. Iar în Antiohia s-a făcut episcop Grigore monahul în anul 570³². Ai Ierusalimului Ioan IV-lea în anul 578³³. Iar în Constantinopol a luat iarăși scaunul Eutihie în anul 576 și după acesta Ioan pustnicul în anul 580³⁴.

Starea Bisericii Răsăritului.

4.Pe la începutul împărăției lui Iustin, starea Bisericii Răsăritene, era prea bună, căci însuși împăratul pe episcopii cei surghiuniți de Iustinian, i-a chemat iarăși la locurile lor, între care și pe Euherie al Constantinopolului, unde după moartea lui Ioan Scolasticul iarăși Euherie se suie în arhierescul scaun, încă și cu poruncă de obște a scris Hristianilor de pretutindeni, fierbinte sfătuind pe toți să vină la credința catolică, și împreună să alerge la una și aceeași credință, și i-a oprit să nu scornească noutăți în credință Iar cartea poruncitoare cuprinde acestea, care cu adevărat erau vrednice de însemnat, pe care desăvârșit le povestește Evagrie în Cartea 5, Capitol 4. și Nichifor în

³¹ Istoricul ajunge cu cronologia episcopilor Alexandriei până la Ioan al II-lea ori III-lea. Și începe de la Ioan al IV-lea, dar spre împlinire urmează că după Ioan II sau III, s-a făcut Dioscor II-lea ereticul și a rămas în scaun 2 ani și patru luni, ori cinci luni. După el Timotei ereticul, care murind după 18 ani de episcopat, se fac episcopi împreună doieretici, Gaian și Teodosie, care ținând puține luni au fost izgoniți apoi s-a făcut episcop Pavel pravoslavnicul, care a rămas în scaun 2 ani, și după acesta Zoilos, și apoi Apolinarie în anul 547 ca arhierind 19 ani, s-a săvârșit în anul 565 după dânsul se face episcop Elpidie Gaianitul și Petru Teodosianul pentru 2 ani, apoi Ioan și Daminat Teodosianul, care a rămas treizeci și șapte de ani viețuind până în anul 600 d.Hr. iar din pravoslavnici a ținut scaunul Ioan al IV-lea, care administrând Biserica 11 ani, s-a săvârșit, în anul 569 și în 570 s-a făcut Evloghie.

³² Istoricul pomenește mai sus numai până la Sevir, căruia după cinci ani i-au tăiat limba și din porunca împăratului Anastasie după câteva luni s-a suit în scaun Pavel II-lea în anul 519 și în anul 521 însuși și-a lăsat scaunul, și s-a făcut Eufrasie, care murind la cutremurul ce a urmat în Antiohia în anul 526 s-a făcut Eufremie în anul 527, care după ce a arhierit 18 ani, s-a făcut Domnos III-lea, care s-a săvârșit în 567, și s-a făcut Anastasie Sinaitul, care cu nedreptate fiind scos din scaun s-a făcut Grigore monahul.

³³ Istoricul ajunge până la Petru I. al Ierusalimului la anul 530 și după 17 ani ai arhieriei sale săvârșindu-se, s-a făcut Macarie în anul 548, care scoțându-se din scaun după trei ani în anul 551 s-a ridicat Eustohie care a murit la anul 580, s-a făcut iarăși Macarie, și după patru ani s-a făcut Ioan al IV-lea.

³⁴ Numai până la Timotei ereticul ajunge cu scrisul Istoricul, după Timotei ereticul se face Ioan al II-lea care stă episcop 2 ani și 10 luni, și săvârșindu-se în anul 520 s-a făcut Epifanie, care chivernisește Biserica 15 ani, 3 luni, și câteva zile, și s-a săvârșit în anul 535. Se face arhieriu Antim ereticul, și tiranisind 1 an și 10 luni, sobornicește a fost scos, și s-a făcut Mina care chivernisește Biserica 15 ani, și 6 luni, și s-a săvârșit în 25 August anul 553 și a luat scaunul Eutihie, care după 12 ani, și 4 luni și 13 zile a fost surghiunit în Amasia de către Iustin, și s-a făcut Ioan III-lea rămâne în scaun 11 ani, și câteva luni, și după săvârșirea lui în anul 577 August 31 a luat scaunul a luat scaunul în 13 Octombrie iarăși Eutihie, și arhierind 4 ani, 6 luni și câteva zile, la vârsta de 70 de ani, a trecut la veșnicile locașuri în 6 Aprilie, anul 582 în care se și prăznuiește. Și după dânsul s-a făcut Ioan al IV-lea adică Sfântul Ioan Pustnicul după 6 zile de la osândirea lui Eutihie.

Cartea 17 Capitol 35. Însă mai întâi sunt vrednice de notat graiurile lui cele de pe urmă, care sunt așa: „Deci vă îndemnăm pe voi pe toți la dogmele cele drepte, cele de la Sfinții Părinți propovăduite și predanisite nouă, la una și Catolicească și Apostolească Biserică să alergați, iar mai mult vă rugăm, că nu ne vine greu măcar deși suntem în puterea împărătească, a întrebuița acest fel de graiuri pentru o împreună cugetare și unire a tuturor Hristianilor, spre a se înălța de la toți o slavo-cuvântare către Marele Dumnezeu, și Mântuitorului nostru Iisus Hristos.”

Cinei Tale celei de Taină și cântarea Heruvicului a început a se cânta.

5.A trimis încă și pe Avva Fotino Fiastrul la Belisarie dându-i toată stăpânirea, ca să împace Bisericile Egiptului și ale Alexandriei, după mărturia lui Chedrino. Cinei Tale celei de Taină s-a pecetluit a se cânta în Joia cea Mare. Asemenea s-a tipărit a se cânta și cântarea Heruvicului, după mărturia lui Chedrino.

6.În anul al 8 –lea al împărăției sale, Hristianii din Armenia cea mare care s-a numit la urmă Pers-Armenia, pătimind rău despre împăratul Perșilor Hosroi căruia îi era supusă, și mai ales pentru credința pravoslavnică, a scris pe ascuns la Iustin, rugându-se să se facă supuși împărăției Grecilor, ca și cu libertate să înalțe slavo-cuvântările către Dumnezeu, fără a fi opriți de cineva. Iar Iustin primind rugăciunea a adevărit făgăduind cu jurământ a-i ajuta. Armenii dar au junghiat pe stăpânitorii persani, și s-au supus la împărăția Grecilor. Iar Hosroi învinovățind pe Iustin, el l-a lepădat zicându-i, cum că de aceea s-a ridicat pacea dintre ei când năzuiesc la el Hristiani și cum că nu este cu putință el să lepede de ei în vreme de război. Însă acestea răspunzând către Hosroi nu se pregătea de război, ci cu obișnuita sa desfătare zăbovind, în dezmiardare petrecând toate rămâneau neglijate. Iar Hosroi a trimis asupra Grecilor pe voievodul Adalaman care avea oaste vrednică de laudă, cu această oaste în tot felul păgubea pe Greci, toate arzând, ucigând, cucerea multe cetăți și orașe, și Bisericile ce erau în Nisibe și în Apamia, și din prin alte orașe dezbrăcându-le, și pe Hristiani tăia, iar pe alții îi lua în robie precum povestește Evagrie.

7.Iar la Antiohia încă împărățind Tiberie în anul al treilea, s-au făcut cutremur, și altele întâmplări vrednice de povestire atât în

Cetatea lui Dumnezeu din Antiohia³⁵, cât și cetatea împărătească Țarigradul, pe acestea două le-au tulburat oarecare Anatolie vrăjmaș, și la multe tulburări le-a adus. Despre acestea povestește Evagrie la Istoria Bisericească Cartea 5. Capitol 17 și Nichifor la Istoria Bisericească Cartea 17 Capitol 4.

8.Iar la Apus, mai ales în Italia, s-au fost mari schimbări, pe care Dumnezeu le-a arătat mai dinainte prin semne, și stoirile cele de foc ce se vedeau pe cer, și revărsarea cea neobișnuită a Tibrului. Pentru că Narsi după ce a pierdut cu desăvârșire împărăția goților ca un antipat (adică în loc de vizir) ocârmuia Italia. Narsi a fost clevetit ca un tiran (adică răpitor de stăpânire) de cei din Roma care îl pizmuiau, căci se norocise către împăratul Iustinian, căruia clevetitorii i-au scris asemenea și împărătesei, următoarele: mai bine este nouă a robi goților decât elinilor, că pe tine te stăpânește Narsi famenul, iar pe noi ne ticăloșește robia, deci ori eliberează-ne pe noi din mâinile lui, ori negreșit cetatea și pe noi înșine ne vom preda vrăjmașilor împărăției. La acestea dând crezare Iustinian, l-a dezbrăcat pe Narsi de stăpânire și a dat-o lui Longhin, și la trimis pe acesta eparh în locul lui Narsi. Iar necinstea aceasta ce s-a făcut lui Narsi, împărăteasa Sofia mai mult o a crescut, voi, pune pe famen la harem ca să toarcă și să țese pânză cu roabele, și celelalte lucrări ale inului să facă care se cuvin famenilor. Narsi dar tulburându-se de acea scrisoare ocărătoare a împărătesei, a scris împotriva împărătesei și a zis: „voi începe să țes o pânză, pe care nici ea, nici bărbatul ei cât vor fi vii nu o vor putea strica”. Și îndată venind la Neapoli a chemat pe longobarzi, pe care i-a cunoscut mai înainte în războiul cu goții din Panonia. Și Narsi era famen și păzitor al banilor din visteriile împărătești însă iute și grabnic, mai mult decât un famen.

Longobarzii stăpânesc Italia.

9.Deci longobarzii având povățuitor pe Alvoin împăratul lor, a venit în Italia în anul 568 d.Hr. și a stăpânit aproape toată Italia. Afară de Roma de Ravena, și alte oarecare cetăți de pe lângă mare. Pe care împăratul Iustinian le-a apărat de longobarzi, prin Longhin patriciul, care era cel întâi exarh în Ravena, și prin moștenitorii lui în exarhie mai până în anul 750. În acest an Eistulf împăratul longobarzilor cu armele a luat Ravena, și a șters eparhia ei, care a ținut 175 de ani. Iar

³⁵ Theopoli n.tr.

Alvoin împărățind în Italia 3 ani și 6 luni, și în sfârșit prin vrăjmășia și pândirea nevestei lui fiind omorât l-a moștenit Klefis. Dar și acesta fiind junghiat în al 2 lea an al împărăției sale, a urmat o împărăție de mijloc de 10 ani, au urmat 30 de ighemoni (stăpânitori) până în vremea împăratului Mavrachie. Italia cu mari prigoniri se ocârmuia precum se obișnuiește când stăpânesc mulți. Iar în acești ani episcopi ai Romii au fost Ioan III-lea, după ce a arhierit 13 ani, urmează Benedict Bonosul în anul 573 după 5 ani, s-a făcut Pelaghie II-lea în anul 578, și a fost în scaun 12 ani, și 6 luni.

10. Acestea așa făcându-se, starea Bisericii celor din Italia, în câtă tulburare și neodihnă se afla în acei ani, poate oricine pricepe și înțelege mai ales de la Istoricul Procopie, care istorisește pentru longobarzi, căci în vremea în care luptau împreună cu Narsi împotriva goșilor, atâta păgânătate și necuvioșie au arătat încât și în Sfintele Biserici prea curvii și înverșunări, și silnicii femeilor făceau. Iar după moartea lui Kelefî, Italia a fost împărțită de ighemonii ei, Bisericile mai mult au fost bântuite, cu ticăloșie fiind necăjindu-se după mărturia lui Pavel diaconul care zice „Prin ighemonii aceștia ai longobarzilor, în anul al 7-lea de la intrarea în Italia a lui Alvoin, și a tot neamului, jefuindu-se Bisericile, și preoții junghiindu-se, țările risipindu-se, și norodul care s-a adăogat ca grâul secerându-se, afară de eparhiile care s-au fost stăpânit de Albion, Italia în cea mai mare parte stăpânindu-se s-a făcut supusă longobarzilor.”

11. Abia starea Bisericii celei din Galia se afla mai blândă, se afla supusă la cei patru fii ai lui Clotar, adică: Sigibert, Hilperic, Guntamnu, și Haribertu, de care s-a împărțit Galia în patru părți. Războaiele erau între dânșii necurmate, și unii din Ighemonii longobarzilor despre care s-a zis mai sus, năvălind în Galia, au făcut pradă multă, și multe ucideri între Burgunzi, încât numărul celor uciși era nenumărat, după mărturia lui Pavel diaconul. Între acestea un singur bine a dobândit Galia, că Iudei mulți fiind la număr, s-au întors la credința în Hristos de către Evitu episcopul Aruirmelor, cu toată casa lor s-au botezat.

12. În Spania în acești ani împărății vizigoșilor, ori vestogoșilor era Atanagildos, Liiulvas și Levkigldos, din care cel de pe urmă fiind arian, gonea foarte cumplit pe pravoslavnici cu acest chip, încât pe fiul său fiindcă iubise credința pravoslavnică prin îndemnul nevestei lui l-a omorât.

13.În Bretania, Crivițanii Picții în anul 565 d.Hr. s-au făcut Hristiani prin sânguința monahului Columban, care de la Overnia venind acolo a propovăduit cuvântul lui Dumnezeu cel ce este în Evanghelii, i-a învățat pe ei.

CAPITOLUL XVI.

SCHISMA EPISCOPILOR IVERNIEI. PRIGOANA BISRICILOR DIN GALIA ȘI DIN SPANIA. PENTRU PRAZNICUL PAȘTELUI.

Schisma episcopilor Iverniei.

1.În anul 1 al împărăției lui Iustin, episcopii Iverniei crezând vestea mincinoasă cum că la Soborul Lumnic V ar fi greșit împotriva Soborului de la Calcedon adică Soborul IV Lumnic, pentru lepădare și osândirea celor trei capete, și unindu-se între ei s-au dezbinat de Soborul V și de Biserica Romii. Ziceau, că toate primejdiile și necazurile care bântuiau Italia, se întâmplă pentru că au primit Soborul V Lumnic. Deci au rămas întru această dezbinare până în anii lui Grigore episcopul Romii, adică până la sfârșitul anului 600 d.Hr.

Filonikie între episcopii Gali și Spanioli pentru Paști.

2.Iar pe la sfârșitul împărăției lui Iustin, Bisericile Spaniei și ale Galiei nu s-au unit pentru data sărbătorii praznicului Paștelui, și s-au dezbinat. Fiindcă unii sărbătoreau Paștele în 12 Aprilie, iar alții în 14 Mai, precum mărturisește Sigibert Gemvalakinsiul la Cronica anul 573 și Grigore Turoninsiul Cartea 5 Capitol 17 a Istoriei Francilor, la Baronie Tomul 7 al cronicelor în anul 580 număr 12.

CAPITOLUL XVII.

SOBOARELE CE S-AU ADUNAT ÎN ZILELE ÎMPĂRAȚILOR IUSTIN CEL TÂNĂR ȘI TIBERIE II.

1.În vremea împăraților Iustin și Tiberie, la Biserica Răsăriteană nu s-a adunat nici un Sobor mai însemnat, iar la Apus multe, dintre care cele mai vestite sunt acestea: Soborul I Santoninsiescu,

Lukinsiescu, II Turoninsiescu, I Lugdun, II Vracarinsiesc, II Lukinsiesc, I Cavidoninsiescu, I Matisconinsiesc, și Vreninacinsiesc.

2.Soborul Santoninsiesc I s-a adunat în Galia de Leontie episcopul Burdegalilor în anul 566 ori 563 ori 565 după alți istorici. La acest Sobor Imerius episcopul Santonelor prin puterea stăpânirii împărătești a lui Clotarie, fără alegerea clerului și a episcopilor Eparhiei, și fără învoirea lor a luat scaunul, și pentru aceasta a fost caterisit. Aceasta aflându-o de la Nugheniul adică de la vestitorul prezbiter, Harivrotos fiul lui Clotariu, ca un izbânditor al părinteștii ocări, pe însuși Imerius silnicește iarăși l-a adus la scaunul său iar pe Leontie și pe episcopii cei împreună cu el, care îl caterisiseră i-a păgubit de bani, iar pe vestitorul prezbiter, a poruncit să-l surghiunească luându-l într-un car plin de spini.

3.Soborul I Lumnic s-a vestit de Teudomir împăratul Suevilor și s-a adunat în Galiția în anul 569 d.Hr. pentru adevărea credinței pravoslavnice și pentru dezlegarea bisericștilor nedumeriri. De la acest Sobor, cu titlul de Mitropolie s-a cinstit Lukinsia Biserica cea din Galiția, care mai înainte era supusă episcopului Baracarelor, și s-a rânduit hotarele ei, ca să nu mai fie vre-o pricină pentru hotare.

4.Soborul Turonicescu II s-a făcut în anul 567 ori 570 cu primirea împăratului Hariveru, în cea împărătească a Turonelor a Sfântului Martin celui de oarecând episcop al lor. S-au adunat 8 episcopi, între care și Sfântul Gherman episcopul Parisului. Iar pricina acestui Sobor a fost trecerea cu vederea a Sfintelor Canoane din obrăznicia oare căroră semeți. Deci pentru adevărea acestor canoane au așezat alte 28 de Canoane, din care se află numai 27 ale acestui Sobor, care se văd în Tomul II al Soboarelor. Și la alții.

5.Întru același an s-au adunat în Galia Soborul I din Lugdun, la anul 567 s-au adunat 14 episcopi, din porunca împăratului Guntramnu. A fost caterisit Salonius episcopul Evredunului, și Sagittarius episcopul Vapigguluim pentru nelegiuirile lor necuvioase. Dar ei chemând spre ajutor pe Papa Ioan au luat iarăși scaunele lor cu ajutorul papii. Acest Sobor a așezat 6 Canoane, care sfătuiesc la pacea Bisericească, care se află în Tomul II al Soboarelor. Iar perilipsis a lor se află la Osiandru și la Coriolan.

6.Soborul II Vracarinsiescu s-a adunat la 572 de împăratul Ariamiru din Galia Suevilor, la care s-au adunat 12 episcopi, au

rânduit 10 Canoane, care se cuvin la starea Bisericească, care se află în Tomul II al Soboarelor.

7.Soborul II Lukinisiescu, la care Martin episcopul Vracarelor au făcut adunare și îndreptarea Canoanelor Răsăritene, care adunare s-a făcut la porunca împăratului Suevilor.

8.Soborul I Kamviloninsiescu s-a adunat în anul 579 sau precum alții vor în 572 în Galia pentru Salonus, și Sagittarius episcopi pomeniți mai sus. Căci ei așezându-se iarăși în scaunele lor n-au încetat, ci păcate mai multe decât înainte făceau. Deci acest Sobor cercetând faptele lor, s-au vădit a fi ei prea curvi, ucigași de oameni, pentru care pricină Soborul i-a dezbrăcat de toată vrednicia Ieraticescă, i-au închis în temniță, din care cu fuga au scăpat.

9.Soborul I Matiskoni s-a adunat în Galia în anul 582 sau 581 la care au fost de față 21 de episcopi. Acest Sobor s-a adunat la porunca împăratului Gutramnu pentru înnoirea moralei Bisericești, și pentru smerirea obrăzniciei ideilor. Soborul acesta a așezat 19 Canoane, care se află în Tomul II al Soboarelor.

10.Soborul din Breinacu, s-a adunat de împăratul Galiei Hilpericu, în anul 583 ori după alții 580 pentru o pricină a episcopului Grigore al Turonicului, pe care Levdastos eparhul Turonicului l-a clevetit cu greșeală, ar fi zis: că împărăteasa Fredegunda ar fi prea curvind cu Verteramnus episcopul Budegallilor. Acestea fiind puse înaintea Soborului s-a împotrivit Grigore, și martorii schimbând mărturia lor, și dovedindu-se că au grăit minciuni, Soborul a arătat pe Grigore nevinovat.

CAPITOLUL XVIII.

BĂRBAȚII CEI CE AU STRĂLUCIT ÎN ACEȘTI ANI CU CUVIOȘIA ȘI CU ÎNVĂȚĂTURA.

1.La Răsărit au strălucit ca niște luminători Grigore al Antiohiei, iar la Apus Benantius Fortunatus, Ava Columban, Gherman episcopul Parisului, Martin episcopul Bracarelor, Martin al Galiției, Grigore al Turonilor, care cu învățăturile lor au luminat neamurile de la Apus.

2.Grigore cel după Anastasie, carele a fost scos din scaun de Iustin, venind la scaunul arhieresc al cetății Theopoli (cetatea lui

Dumnezeu din Antiohia) care avea mare slavă la cele pinticești, îndeletnicindu-se din întâia vârstă cu nevoiță la viața monahicească cu bărbăție, încât în curând din tânără vârstă a sporit la treptele cele înalte, a stătut egumen în Mănăstirea Bizanțienilor, unde a ales viețuirea prostătească cea fără agonisire. Iar din porunca lui Iustin, a fost chemat la arhierie s-a făcut episcop dincolo de Muntele Sinai, unde a căzut în mari primejdii, suferind prigoană de la șătrașii arapi, și era cu socoteala, și era ales cu socoteala și cu fapta bună a sufletului, precum îl descrie Evagrie în Istoria Bisericească Cartea 5 Capitol 6. Deci păstorind Biserica 23 de ani, mult nevoindu-se a adormit în zilele împăratului Mavrachie.

3. Benantius Snorius Climentianus Fortunatus, de neam Italian. A fost episcop al Nictaviului din Galia, fiind neîntrecut de alt poet din acea vreme precum mărturisește istoricul Pavel diaconul, aceasta o dovedește și stihurile lui, cu scriere bisericească dulce scrie vieți de Sfinți precum a Sfântului Martin, a lui Ilarie germanul, a lui Medardu, și Radegundon, și ale altora, care se află împreună cu celelalte scrieri ale lui în Biblioteca Părinților. Catalogul se află la Tritemie și alții.

4. Columbanus, era de neam Ivern, Avă prea cuvios, și vestit mai ales pentru că a întors neamul Picților la Hristos. Pe care în Cronologie Sigiberots Gemvlakinsiul la anul 598 îl numește Ava și prezbiter, învățator al Scoțienilor și al Picților. A adormit în vremea împăratului Mavrachie, lăsând urmașilor multe pilde de sfințenie, alții zic că a adormit în zilele împăratului Iraclie³⁶. Dar se găsește în Tomul II Foaia 124 la litera K al Istoriei Bisericești de pe care tălmăcesc eu smeritul urătoarele: „Vestit a fost Sfântul acesta pentru învățătura și sfințenia sa, fiind îmbogățit cu felurite daruri trupești și sufletești. Care temându-se de amăgirile dezmierdărilor, a intrat în Mănăstirea lui Baghor, de unde a trecut în Galia la anul 484 fiind în vârstă de 30 de ani, unde s-a făcut pildă a petrecerii monahicești. Adăogându-se însă ucenicii lui a aflat în pustiu un loc încăpător, și a alcătuit Egumenia Luxeuil și Mănăstirea Fontaine. Dar fiindcă pentru neorânduiei lui muștra pe Brunhilda femeia împăratului Teodoric, a fost surghiunit de acolo și s-a dus în ținutul lui Teodebert, unde i-a întors pe mulți la credința Hristianicească, dar acest Teodebert fiind biruit de

³⁶ A trăit în anii 543 - 615 d.Hr. n.tr.

Teodoric, Cuviosul Columban a trecut în Italia, și a alcătuit Mănăstirea Bobbio, unde s-a săvârșit la 21 Noiembrie anul 616.

5.Sfântul Gherman episcopul Parisului, născut în Augustodun, înainte de a se sui în scaunul episcopiei era Avvas aflându-se în Mănăstirea Sfântului Simforian, este lăudat pentru cuvioșia vieții, pentru înălțimea învățaturii, și pentru milostivirea cea către săraci. Fiind de 80 de ani s-a odihnit întru Domnul la 28 Mai 576 și a fost înmormântat în Biserica Sfântului Vichentie din Paris. În această Mănăstire a adunat monahi, de unde a luat numele de Biserica Sfântului Gherman de Prati. Se află o epistolă de a lui scrisă frumos către împărăteasa Brunhilda.

6.Grigore episcopul de Turunon, patrie avea Aruernia, iar părinți de neam nobil, a strălucit în fapta bună, și în sfințenie. A scris 10 cărți pentru istoria francezilor până la vremea sa. Două cărți pentru slava mărturisitorilor, una pentru slava mucenicilor, una pentru minunile Sfântului Iulian, patru cărți pentru Sfântul Martin, etc. Și s-a săvârșit în vremea lui Mavrachie în anul 596 și a fost îngropat în Biserica din Turunic.

7.Martin episcopul Galiției, s-a născut în Panonia, și atâta era de iscusit în învățături încât nu se părea să mai fie altul ca el, așa se propovăduiește, și păstorind turma cea încredințată lui timp de 30 de ani, a adormit în vremea împăratului Tiberie II.

8.Martin episcopul de Bacaron din Galia, a strălucit întru sfințenie, și a fost întâi stătător în Soborul cel din Bacare, a făcut adunare a vechilor Canoane și alte cărți a alcătuit, care se află în Tomul V Biblioteca Părinților. Zic unii că acesta a întors pe Suevii cei din Galia de la eresul Arienilor la pravoslavnică credință a Hristianilor.

9.Agatias scriitorul de Istorie, a scris cele lucrare de Belisarie³⁷, el a fost din Mirini întrebuițând epanghelma judecătorească în Smirna.

10.Iulian antecesor a lui Constantin, a scris tâlcuiri la Nearalile lui Iustin.

11.Korippos grammatic African, a scris cuvânt prăznuitor către Iustin II-lea.

³⁷ Generalul împăratului Iustinian. N.tr.

CAPITOLUL XIX.

MAVRICHIE ÎMPĂRATUL, CELE CE S-AU FĂCUT DE EL ÎN BISERICĂ.

Mavrichie împărat 584.

1. Mavrichiie împăratul era de neam din Capadocia, se povestește că nu era altul ca el la fapta bună și la războaie. Pentru aceea a fost ridicat de către socrul lui Tiberie II la vrednicia de Cezar, și săvârșindu-se Tiberie, s-a încoronat Mavrichie în anul 584 de către patriarhul Sfântul Ioan Pustnicul. Mavrichie fiind de 43 de ani și se iscălea „*Mavrichie cel și Tiberie.*” Și fiind foarte cinstitor de Dumnezeu a arătat toată fapta bună în primii ani ai împărăției sale. A ales August pe fiul lui Teodosie în ziua Învierii Domnului nostru, în data de 15 Aprilie. Drept aceea ar fi fost totdeauna vrednic de laudă și norocit, de nu l-ar fi rușinat iubirea de argint, care până la sfârșit la prăpădit, precum se va spune mai jos. Istoricul Evagrie cel contemporan cu dânsul a-șa îl propovăduiește: „Deci dar s-a sârguit nu numai cu trupul, ci și cu sufletul să se îmbrace cu hlamida, și să se încununeze cu coroana.

Caracterul lui Mavrichie. Că mai înainte de împărății cei dinaintea lui singur a împărțit peste sine, și făcându-se cu adevărat însuși de sine stăpânitor, patimile din sufletul lui le-a înstrăinat, aristocrat în cuget, făcându-se statuie vie a faptelor bune, învățând pe supuși a-i urma”. În Cartea 6 Capitol 1. Războaie norocite împotriva Perșilor, și a Avarilor adică a hunilor, a săvârșit prin Flipic cumnatul după sora împăratului Gordie, și prin Comentiolu feldmareșalul Grecilor și a isprăvit dar singură iubirea de argint l-a prăpădit. Căci la războiul cu avarii, Hasgan împăratul avarilor. Biruind pe Comentiolu voievodul Grecilor, a robit 12.000 de Hristiani, apoi grăbindu-se să se întoarcă la locul său, a înștiințat pe împăratul Mavrichie ca să-i răscumpere cu 120.000 de galbeni. Iar Mavrichie n-a voit, Hasgan a cerut să ia jumătate din bani, iar el nu a primit nici atât să dea din pricina iubirii de argint. Pentru aceasta mâniindu-se barbarul a tăiat capetele la toți. Însă în urma acestei nemilostiviri Mavrichie a primit pedeapsă. Căci fiind voievod fratele său Petru a trimis oastea dincolo de Dunăre, ca să-și câștige cheltuială pentru hrană, dar aceasta era economie pentru

iubirea de argint, ca prădând acolo ostașii să se hrănească, și el să câștige plata lor, care lucru a pricinuit în oaste apostasie. Pentru aceasta ostașii a ridicat pe Foca împărat, fiind el atunci sutaș, și venind la locul numit Evdemon, acolo a fost încoronat împărat Foca de către Patriarh, luând corona împărătească, și intrând în curtea împărătească, îndată a propovăduit Augustă pe soția lui Leontia, iar pe Mavrachie aducându-l la limanul lui Eutropie ce era în Calcedon, din porunca lui Foca mai întâi s-au tăiat copiii înaintea lui Mavrachie iar Mavrachie privind tăierea copiilor lui striga: „Drept ești Doamne și drepte sunt judecățile Tale”, și cu bărbăție suferind primejdia sa, și mai ales și-a arătat bărbăția sa la pruncul său, ce era încă în brațele maicii lui, care vrând a-l ascunde, ca să nu se piardă pruncul lui Mavrachie, a dat în loc alt prunc, Mavrachie însă a cerut să fie adus pruncul său să fie tăiat.

Moartea lui Mavrachie. Făcându-se aceasta, a fost și el junghiat, având 63 de ani, și împărățind 20 de ani ori după alții 17. Mărturisește Chedрино că din acea vreme nu a lipsit din Romania (adică din împărăția Greco-Romană) rele și înfricoșate de tot felul, încât când a împărțit Iraclie, cercetând cu scumpătate cetele ostășești, din mulțimea miilor de ostași care erau în vremea lui Mavrachie, s-au mai aflat 2 ostași, restul fiind omorâți de Foca, și așa cei ce l-au ales împărat au fost omorâți de el. Asemenea povestesc toți Istoricii vremurilor acelora.

Starea Bisericii Răsăritului în vremea lui Mavrachie.

2. Deci precum Mavrachie a fost împărat blagocestiv pravoslavnic, împărțind el, așa și treburile Bisericești erau bine chivernisite, precum se arată din cuvintele lui Grigore I episcopul Romii, care a fost poreclit Magnus, (Mare) despre care scrie Baronie în Cronica sa Cartea 7, epistola 47 anul 586 numărul 22, următoarele: „Mulțumiri Atotputernicului Dumnezeu neîncetat se cade, și pentru viața împăratului, și prea bunului Hristianului domnului nostru însuși stăpânitorului, și prea înseninatei lui soții, și prea iubitei lui fiice se cade a ne ruga, în vremea cărora cu totul tac gurile ereticilor. Că măcar deși întru nebunia simțirii inimile lor se înfierbântă, în anii acestui monarh pravoslavnicii nu apucă a grăi despre răzvrătirile ereticilor”.

Patriarhii Antiohiei ai Ierusalimului și ai Constantinopolului..

3.În vremea acestui monarh, patriarh al Antiohiei s-a făcut Anastasie Sinaitul anul 593 iar în anul 599 s-a făcut Anastasie II-lea.

Ai Ierusalimului episcop Amon anul 594 iar după alții în anul 591.

Ai Constantinopolului Ioan Pustnicul a arhierit 13 ani, 5 luni, și s-a săvârșit în 2 Septembrie anul 595. Apoi episcop Chiriac 11 ani. Iar în Biserica Apuseană fiind feluriți împărați și starea Bisericii era felurită.

Starea Bisericii Apusene în Italia.

4.Și în Italia, unde în acea vreme erau episcopi Pelaghie II, și Grigore I cel Mare (numit Magnus) anul 590³⁸. Iar exarhi Smaragdos, și Romanos, apoi Calinicos patricienii, longobarzi, ai cărora împărați au stătut Vlavia, și Aghiulfos ajungând la mare putere, puterea exarhilor care se împotriva împăraților socotindu-o ca pe nimic, pentru care mult supărându-se Mavrachie atât prin epistolele lui Pelaghie, cât și prin plângerile romanilor, a trimis o sumă mare de bani lui Hildebert împăratul Galilor, îl îndeamnă să pornească război împotriva longobarzilor. Iar Hildebert a luat banii dar de război nu purta grijă, drept aceea de a doua oară a trimis Mavrachie soli către Hildebert și-i aduce aminte de făgăduința sa. Sfătuindu-se și îndemnându-se a pornit război asupra longobarzilor, care război s-a arătat zadarnic, nu a adus nici un folos din pricina nebuniei Apusenilor. Iar între acestea longobarzii fără de veste au prădat cele ce se aflau înaintea lor, și jefuindu-le n-a rămas nici o cetate în Italia supusă lui Mavrachie afară de Roma și Ravena și acestea au fost mult au fost jefuite. Drept aceea spre încetarea jefuirilor și eliberarea celor robiți Sfântul Grigore și ceilalți episcopi au vândut vasele Bisericii.

Inundațiile și ciurma din Roma.

5.Dar pe lângă altele creșterea râului a făcut acolo înfricoșată revărsare a apelor, mai bine zis potop, care a fost atât de mare încât se spune că de la Potopul lui Noe nu a mai fost așa. Mărturisește Righion în cronică că aceasta s-a petrecut la anul 517. La care zic că râul Tibru s-a revărsat peste zidurile cetății Roma, și prin curgerea apei un balaur foarte mare cu mulțime de șerpi trecând prin mijlocul cetății, cu

³⁸ Până la Pelaghie I ajunge Istoricul, după moartea căruia s-a făcut episcop Ioan III, păstorind 13 ani și 13 zile, apoi Benedict I care păstorește 5 ani și puține zile, apoi Pelaghie II-lea după 13 ani adoarme, apoi s-a făcut episcop Grigore I Magnus (Mare)

repeziune s-a pogorât până la mare și aceasta o mărturisește Marian scoțianul în cronică la Cartea 2. la anul 9 al împăratului Mavrichie iar de la Hristos anul 591. Și prin urmare din putreziciunea vietăților celor moarte, și din duhoarea lor, omor, adică patimă de ciură înfricoșată a căzut asupra oamenilor și pe mulți i-a stricat și mai întâi pe însuși Pelaghie, după el s-a hirotonit Sfântul Grigore cel Mare, care a poruncit a face Litanie de șapte feluri, ca să potolească mânia Dumnezeiască pornită asupra norodului.

6.Întru aceste vremi și nevoi suspinând și tânguindu-se Biserica lui Dumnezeu, mult s-a bucurat pentru întoarcerea către pravoslavnică credință a împăratului longobarzilor, pe care din rătăcirea arienilor l-a întors Teudilinda văduva împăratului Avtaer, și l-a luat pentru ea de bărbat, precum mărturisește Pavel diaconul în Cartea 4 Capitol 6, pentru cele lucrate de longobarzi.

7.Iar în anul cel mai de pe urmă al veacului VI Avarii și Stalvnicii iarăși multă stricăciune au făcut în Galia. Că luând ei Iliricul și străbătând prin Istria și orașul lui Iulie și prădând cu tăiere și cu ardere toate acele părți le-au potopit. Din acestea zise vădit este că starea Bisericii din Italia era grea în vremea împăratului Mavrichie.

8.În acea vreme în Spania, stăpân al împărăției era Richard fiul lui Levgildu. Leandro episcopul cetății convertește pe regele Richard de la eresul arian la credința pravoslavnică, și cu încetul toată Spania o aduce la dreapta credință. Leandro stinge cu totul eresul arian la Soborul din Toledo, Spania despre care scrie Sigibert Gemvalicinsul în Cronică la anul 595 următoarele: „După Soborul adunat în Toledo Spania unde se adunaseră 65 de episcopi, care au supus eresul arian anatemei, Richard împăratul vizigoților se leapădă de eresul arian dimpreună cu tot neamul vizigoților și s-au adaos la credința pravoslavnică”. Iar acest Sobor despre care se va zice mai jos s-au adunat în anul 595. Cu un chip ca acesta înmulțindu-se pravoslavnică credință. După cuviință episcopii au numit pe Richard pravoslavnic, și din acea vreme unul după altul până acum, împărății Spaniei țin această denumire de a se numi Catolicoși.

9.Încă și în Britania în acești ani mulți s-au adăogat la credința Hristiană, fiindcă Anglo saxonii, care locuiau în partea de miazăzi a acestui Ostrov lăsând păgânătatea au primit catoliceasca (adică

obștească a pravoslavnicilor) credință, au fost catehisiți³⁹ de Augustin, de la Melitu, Ioan și de la alți monahi, care erau trimiși de Sfântul Grigore Magnus episcopul Romii. Aceasta s-a făcut pe la anul 596 d.Hr. după mărturia lui Adonn Vienisiul în Cronică între anii 583-604. și la Riginon și alții.

Starea Bisericii în Galia.

10.În Galia războaiele cele interne încă erau între frații împărați, numai unul dintre ei murind în anul 593 ori 594. moștenindu-l Hildebert, fiul lui Sigibert, care având război împotriva lui Clotar II și al maicii lui Fredegundii, și murind otrăvit, a lăsa moșteni pe fii săi Teodebert și Teodorih, care păzind urmele tatălui lor, au ținut necurmat războiul cel pornit de tatăl lor împotriva lui Clotar, fiind siliți la aceasta de buna lor Trocnehlida, i biruindu-l pe el, la-u silit a fugi mult loc din împărăția lor. Afară de aceste dese războaie cetatea Paris a ars de un năprasnic foc (cu trei zile înainte a fost prevestit de o vrăjitoare) și sa stricat puțin din cetate a rămas nestricat, aceasta în anul 588.

11.Iar în anul 583 apostasie și gâlceavă s-a ridicat în Mănăstirea din Pictave, de către fiicele Krodoldii lui Haripetru și a Vasinii lui Hilperic împăraților, fiindcă iubind viața monahicească au făgăduit să fie afierosite la cuvioasa monahie Rodegunda care adormind, acele nu s-au mai mulțumit cu viața aspră, și ieșind din chinovie (adică din viața de obște) viețuind fără de cinste în multă vreme, încât au tulburat nu numai starea Bisericii ci și politică, și acestea abia în puțină vreme s-au liniștit prin adunarea a două Soboare și prin stăpânirea împăraților Hundramu și Hildobertu. De aici se vede starea Bisericii din Galia că era în tulburare și fără liniște.

12.În Galia, în vremea autocrației lui Mavrachie, s-a ivit un proroc mincinos zicând că el ar fi Hristos, după mărturia lui Sigibert Gemvlakinsiul: În Galia tăind oarecare lemne în pădure, atât s-a supărat de muște, încât 2 ani a fost uimit, și ieșit din minte, apoi îmbrăcând port preoțesc, se arăta proroc mincinos, după aceasta vrăjitor, și după ce au vindecat pe niște bolnavi, zicea că este Hristos, și porunca să i se facă închinare ca lui Hristos, a tras pe mulți către sine, iar celor ce nu i se închinau, cu vrăjmășie și cu patimă îi atingea. În sfârșit a fost omorât de un credincios, și s-au risipit cei ce urmau

³⁹ învățați

lui. Iar Grigore episcopul Turuni Cartea 12. Capitol 25. istorisește la Baronie Cronica an 595 număr 86-87 că purta cu sine o muiere, pe care o numea Maria, și peste trei mii de oameni între care erau și unii preoți, i-a tras către sine.

CAPITOLUL XX.

EPISCOPII ROMII, PELAGHIE II, ȘI GRIGORE I MAGNUL, PENTRU FILONIKIA TITLULUI DE ECUMENICOS AL ARHIEPISCOPULUI CONSTANTINOPOLULUI

Arhiepiscopul Constantinopolului s-a numit Ecumenicos.

1. Până în anul acesta, episcopii Romii se purtau cu vrăjmășie față de episcopul Constantinopolului, pentru cinstea întâietății date lui de Soboare, pentru care picarisindu-se zicând că numai lor se cuvine și li se potrivește să aibă întâietate. Iar din acest an și mai mare prigonire și filonikie au pricinuit Patriarhului Constantinopolului Ioan cel poreclit Pustnicul. Roma cea nouă scaun fiind al monarhiei, iar văzând ei că la vechea Roma că i se împuțina pe zi ce trecea slava la un Sobor din anul 586 s-au adunat în Constantinopol, s-a adunat un Sobor pentru pricina lui Grigore episcopul Antiohiei, titlul cel dat acelor ce au fost arhieriei mai înainte de el a se scrie „Lumnic Patriarh” aprobându-l au legiuit, deși nu dinadins nu gândul acela s-a numit pe sine Patriarh Lumnic, precum socoteau arhieriei Romei Pelaghie II și Grigore I cel Mare Magnus. Însă nu este îndoială că Ioan Pustnicul s-a sârguit să arate pe Patriarhul Constantinopolului mai presus decât ceilalți Patriarhi.

2. Însă și mai înainte decât Ioan Pustnicul se zicea arhierelui Constantinopolului Patriarh Lumnic (a toată lumea) este arătat în epistola lui Teodosie cel nou către Dumnezeiescul Hrisostom, unde îl numește învățător lumnic (învățător a toată lumea). Că vrednicia învățătoarească este recomanditoare însușire a arhieriei, precum se pare Apostolului Pavel în epistola cea către Timotei și adevărului, asemenea și la practicele Soborului din Constantinopol în anul 518 în vremea lui Ioan Capadoceanul în care se vede, că Antiohienii au scris așa: Prea Cuviosului Patriarh Lumnic Ioan, cu vrednicie de la clericii și monahii scaunului Apostolesc al Antiohiei, și Prea Sfântului

și Lumnicului Patriarh Ioan, Soborul ce se află în această cetate iubitoare de Hristos, etc. Încă și din practicile Soborului din Constantinopol din vremea lui Mina, în anul 536 la care a fost față și sinodia fericitului Papă al Romii, și din legile pururi pomenitului împărat Iustinian, întru care pe Patriarhii Constantinopolului adică pe Epifanie, pe Antim, și pe Mina îi scrie Lumnici (ecumenici), și din alte oarecare.

3. Acestea ca unele ce nu au fost întărite de vre-un Sobor. Pelaghie II-lea când a luat scaunul episcopal din Roma care luare atârna de voința vandalilor, după paremie, de vârful acului, poate nu atât s-ar fi tulburat pe episcopul Romii dar când a aflat cele lucrute de Soborul din Constantinopol a trimis o epistolă către toți episcopii care veniseră la Sobor în Constantinopol, pentru cea fără de lege (după cum zicea el) numire *ecumenicos* a lui Ioan episcopul Constantinopolului, prin această epistolă Papa vestește să fie acest Sobor fără putere, și fără tărie, ca unul ce s-a adunat fără aprobarea scaunului Apostolic, ci îl numește ca o oarecare adunare, și soboraș, îl îngrozește pe Ioan cu neîmpărtășirea, dacă nu-și va îndrepta greșeala. Iar pentru titlu de ecumenic sau lumnic cu care se intitulează arhierul Constantinopolului scrie următoarele: „Asemenea pentru numele de Ecumenic (Lumnic), pe care cu nelegiuire însuși și l-a însușit patriarhul Constantinopolului să nu luați aminte Că nici unul dintre patriarhi nu a întrebuițat cândva această necurată numire. De vreme ce dacă vârful (patriarhul) s-ar zice lumnic, celelalte numiri ale celorlalți patriarhi se strică. Să nu fie aceasta, să nu fie în gândurile oare cărui credincios, a voi cineva să răpească luiș aceasta, din care se arată că micșorează oarecum cinstea celorlalți frați. Pentru aceasta dragostea voastră pe nici unul să numească patriarh lumnic (ecumenic) nici odinioară în epistole ca să nu micșoreze dreptul cel datorat vouă înșivă cinstea care nu este datorată altcuiva n-o aduceți înainte. Apoi adaogă alte cuvinte la hotărârea sa, în care zice așa: „Ioan Titlul acesta însușindu-l luiș pentru a ispiti să-și adaoge toate cu deplinătate, și pe cele ce se potrivesc unui singur cap, adică lui Hristos, și prin alegerea falnicului cuvânt a se apuca să-și supună lui mădularele lui Hristos. Iar aceasta a ieșit de la ispititorul cel ce cu aceastaș mândrie a ispitit pe primul om ajutând Dumnezeu se cade a ne sili cu toate puterile, și a purta de grijă, ca nu cu otrava unui cuvânt mădulările cele vii în trupul lui Hristos să se omoare. Că de s-ar lăsa

această slobozenie să se răpească, nu se va mai cunoaște cinstea tuturor patriarhilor.” Vezi epistola aceasta în Tomul II al Soboarelor, și parte din ea în legile lui Grațian, Partea I despăr: 99.

4.După moartea lui Pelaghie II, s-a prohirisit episcop Romii Grigore cel Mare în anul 590. Ioan Pustnicul ține neshimbat de titlul *Patriarh ecumenic*, Mavrichie împăratul care era la o socoteală cu Ioan Pustnicul îl sfătuia pe Grigore Magnus să păstreze pacea și unirea cu Ioan. Grigore scriind împotriva lui Mavrichie a cerut să taie locul răni⁴⁰, pe bolnavul care se împotrivește⁴¹ să-l constrângă prin legătura cinstirii monarhiei. Că tulbură Ioan prin aflarea numirii plină de mândrie Patapicească pe binecuvântatele legi, cinstitele Soboare, și mai ales poruncile Domnului nostru Iisus Hristos, pe lângă aceasta prihănind mândria lui Ioan, și pieire blestemând lui, mai adaoge o anu! O năravuri! Și iarăși să nu fie în inimile Hristianilor numele acesta al hulii, prin care cinstea tuturor Iereilor se șterge, atâta vreme cât fără oprire unul ca acesta și-l însușește întru sineși. Și apoi după câteva cuvinte adeverește, că nici odinioară această numire unică, de Ecumenic (Lumnic) nu și l-au însușit arhieriei Romii, ca nu cumva dându-se aceasta altuia ca însușit, să fie lipsiți toți Iereii de cinstea cea îndatorată lor.

5.Tot acest Grigore trimite de asemenea epistolă către Ioan Pustnicul îl roagă, cât putea de dulce, (după mărturia lui Grigore), îl roagă să nu se mai numească cu această numire nebunească plină de mândrie. Iar Mavrichie iarăși împotrivindu-se, iarăși acest Grigore îi răspunde așa: „Eu cu îndrăzneală zic, cum că orice Iereu care se numește pe sin Lumnic, sau întru mândria sa poștește a se numi așa, întrece pe Antihrist, că trufindu-se se pune pe sine mai întâi decât ceilalți.” Asemenea a scris către Evloghie Patriarhul Alexandriei, și către Anastasie Patriarhul Antiohiei, ca să oprească cu obștească osândire înălțarea lui Ioan. Încă și către Salino diaconul său care petrecea în Constantinopol poruncindu-i, ca să nu mai slujească pe Ioan la Ierurgiile zilelor de praznic, până nu se va lăsa de titlul Ecumenicos.

6.Dar că titlul care cu răpire l-a luat Ioan să nu creadă careva că ar fi voit să și-l însușească Grigore, cetim la Cuvânt Înainte din epistola cea către Evloghie Patriarhul Alexandriei, din Cartea 7

⁴⁰ rana fiind titulatura de patriarh ecumenic sau lumnic.

⁴¹ Sfântul Ioan

Capitol 30, asculte cuvintele lui: „Iată numirea ceea ce către mine însuș o ați rânduit, care am defăimat-o, și v-ați îngrijit a închipui și a pecetlui heretisirea trufașii numirii de Papă Lumnic (ecumenic), care cer ca pe sfințenia ta cea duce mie, mai mult să nu o facă, fiindcă de voi se răpește, care lucru mai vârtos altuia se cuvine (poate lui Hristos), dacă cuvântul îl cere, nici socotesc a fi cinste aceea dacă cunosc că frații mei se micșorează din cinstea lor, cinstea mea este, cea de obște a Bisericii, cinstea mea este statornica tărie a fraților mei. Eu cu adevărat atunci sunt cinstit, când datornica cinste pentru fie cine ar fi a fi să mărturisească aceasta, că dacă Sfinția ta mă zice pe mine Papă Lumnic, se tăgăduiește pe sine a fi aceasta, căci pe mine mă numește Lumnic, Ci să nu fie aceasta! Lepădate să fie graiurile cele ce umflă pe deșertăciune și ocărăsc pe dragoste.” Acestea le-a scris Grigore, care cu deamănuntul sunt cuprinse în legile lui Grațian.

Chiriac al Constantinopolului aceiași cugetă pentru titlu.

7. Adormind Ioan Pustnicul întru Domnul, scaunul patriarhal îl moștenește Chiriac. Era obiceiul ca noii arhieriei să trimită o scrisoare de recomandare, care se numesc împărtășitoare, și înscăunătoare, în care își propovăduia credința, scrisoare către ceilalți patriarhi și către Papa. Grigore a primit scrisoarea, precum zicea ca nu cumva greșeala ce era în eparhia Bisericii din Constantinopol, să pricinuiască dezbinare a credinței, și în bisericasca unire și în unimea cugetării, fiindcă voia a se scula împotriva mai tuturor celor sfințiți Arhieriei, prin denumirea ecumenicos, precum singur mărturisește în Epistola cea către Patriarhii Evloghie și Anastasie care Epistolă se află în Tomul 3 al Soboarelor. Dar fiindcă titlul ecumenicos, pe care îl luase Ioan, și îl însușește Chiriac, Grigore îl sfătuiește cu asprime, scriindu-i, că de voiește să aibă pace cu el, cuviincios să se lase de acest titlu. Iar deputatului său Savinus, ca se afla în Constantinopol, însuși Grigore îi poruncește prin scrisoare, ca să nu mai liturghisească cu Chiriac cum era mai înainte obiceiul, de nu va lăsa titlul de ecumenicos. Iar Chiriac nicidecum nu s-a învoit la cele ce plăceau lui Grigore, care a viețuit până la anii lui Foca tiranul, dar nici celor ce au urmat după el. Că știind ei bine că episcopii Romii se împotrivesc cu prigonire, și că voiau să poruncească și celorlalți patriarhi, pentru mai multa smerenie întrebuițând tăcerea îi lăsa să zică ce voiau, iar ei făceau cele cuviincioase și potrivite. În vechime s-a dat protimea, întâia ședere a episcopului Romii de către dumnezeieștii Părinți

fiindcă de acolo conduceau împărații Imperiul. După care din acest motiv s-au îndemnat cei 150 de iubitori de Dumnezeu episcopi a da întâietatea la Roma nouă adică la Țarigrad, cu drept cuvânt judecând, că această cetate s-a cinstit când s-a așezat aici Scaunul împărătesc și Senatul. Așa dobândește protime⁴² asemenea cu Roma împărăteasa cetăților, și să se mărească ca și aceea în administrarea Bisericii, fiind a doua după dânsa.

CAPITOLUL XXI.

SOBOARELE ADUNATE ÎN VREMEA LUI MAVRICHE.

1.Soboare în vremea împărăției lui Mavrichie mai însemnate au fost acestea: Constantinopol, Lugdun II, Matisconi II, și Toledo III, Narconisia, Ispallinsia, Antisoru, Nicatîn? și Matinsia.

2.Soborul cel din Constantinopol s-a adunat la anul 583 pentru pricina lui Grigore episcopul Antiohiei, care după Evagrie, a fost pârât pentru mestecare de sânge, pentru trupeasca împreunare cu ruda sa, și pentru curvie, cum că ar fi păcătuit cu sora sa, ea fiind măritată. Au chemat în Sobor pe împărat spre ajutor, la care cercetând pricina lui, abia după multe osteneli a biruit, și s-a arătat nevinovat. Deci fiind pedepsit pârâșul, și fiind bătut cu vine de bou, prin toată cetatea înconjurându-se, a fost surghiunit. Acesta este Soborul prin care Ioan Pustnicul a întărit a i se da titlul *ecumenicos* patriarhilor de Constantinopol, precum s-a zis în capitolul precedent. Practicalele (lucrările) acestui Sobor Papii Romii Pelaghie II și Grigore Magnusmoștenitorul lui, au poruncit să se judece neîntărite și neputernice, afară de cele ce s-au lucrat pentru Grigore al Antiohiei, precum se arată din epistola lui Pelaghie cea către episcopii acestui Sobor, ce se află în Tomul II al Soboarelor, și din epistola lui Grigore către Ioan, și către Evsevie episcopul Tesalonicului, care este în Tomul III al Soboarelor.

3.Soborul Lugdun II s-a făcut în anul 587 d.Hr. în vremea împăratului Guntramnu, care a așezat 6 Canoane, prin care așezările cele ce se cuvin Bisericii le-a întărit, care se păzesc în Tomul II al Soboarelor, în care au iscălit 8 episcopi și 12 vicari ai altor episcopi.

⁴² întâietate.

4.Soborul Matiskoni II s-a vestit de împăratul Guntramnon, s-a adunat în Galia în anul 588. Bisericeasca învățatură care căzuse din pricina lenevirii episcopilor, au îndreptat-o cu 20 de Canoane la care au iscălit 43 de Episcopi, 20 de vicari ai episcopilor, și alți doi episcopi fără eparhii. Acestea se află în Tomul II al Soboarelor.

5.Soborul cel obștesc din Toledo, Spania s-a făcut din porunca împăratului Spaniei Richard la anul 589. Pentru că mai înainte împăratul acesta și mulți din supușii lui lepădând eresul arian, au primit catoliceasca credință. Împăratul vrând a întări și a adevăra toate cele ce se cuvin dreptei credințe, învățaturii și stării bisericești, a adunat acest mare Sobor din toată Spania și Galia, adunându-se mai 70 de episcopi. Deci la început heretisind împăratul Soborul, a dat o dreaptă mărturisire a credinței sale, cu care slăvea Soboarele din Niceia, și cel din Calcedon, pe cel din Constantinopol, pe cel din Efes, și pe toate celelalte Soboare care după amănunțimea credinței nu se deosebeau de cele patru Soboare, precum însuși zicea. Apoi făcându-se încă o strigare, episcopii au mărturisit aceiași credință cu a împăratului, ei osândind eresurile lui Arie, a lui Nestorie, a lui Makedonie, a lui Eutihie și pe a celorlalți eretici. Cu chipul acesta zicând ei: „Fie osândite în cer și pe pământ toate acestea câte prin catoliceasca și pravoslavnică credință s-au osândit, și primite fie în cer și pe pământ câte se primesc prin credința aceasta, împărțind Domnul nostru Iisus Hristos!” Pe lângă acestea au așezat și 23 de Canoane care se cuvin rânduielilor bisericești, care se află în Tomul II al Soboarelor, însă numai 22.

6.Soborul Carcononsiul s-a adunat în anul 589, la care au venit 8 episcopi din eparhia Carcononsia, care au așezat 16 Canoane pentru învățatura bisericească, care se află la Coriolan, însă numai 13, și în Tomurile Soboarelor.

7.Soborul din Ispalinsia s-a făcut la anul 590 d.Hr. în al 5-lea an al împărăției lui Richard, și s-au adunat în Ispalia Spaniei 8 Episcopi și au rânduit puține pentru învățatura Bisericească, care în 3 Canoane se află în Tomul II al Soboarelor, și la alte locuri.

8.Soborul cel din Antidoru cetate din Galia, s-au adunat în anul 590. Episcopii ocârmuitori au rânduit 45 de Canoane potrivite așezării bisericești, și păzirii viețuirii monahicești, care se află în Tomul III al Soboarelor.

9.Soborul cel din Pictagi, s-a făcut în anul 593 din porunca împăraților Galiei Guntramnu, și Hildebertu, pentru pricina pârâșilor Crodeldi, și a Vasini, de care s-a pomenit mai sus. Soborul a arătat nevinovată pe Igumeni cea pârâtă de dânsele, adică de Crodoldi și de Vasini aceste pârătoarele au fost supuse afurisaniei.

10.Soborul cel din Metinsia, s-a adunat în anul 594, întru care Egidos episcopul Rimon dovedindu-se vinovat de greșeala Sfințeniei, a fost caterisit și surghiunit. Monahiile cele afurisite de Soborul de mai sus (Pictagi) pocăindu-se de cele ce au greșit, amândouă s-au învrednicit împărtășirii, din care Vasini s-a întors la Mănăstire, iar Crodeldi s-a dus la satul Badonului⁴³.

CAPITOLUL XXII.

⁴³ În veacul acesta s-a adunat și alte Soboare, din care cele mai însemnate sunt acestea: Roma anul 500 ce se numără II, din vremea lui Simah, în care 115 episcopi au dezvinovățit pe Simah de nelegiuirea pentru care a fost pârât. În anul 501 Sobor al III-lea Roma pentru aceeași pricină. În 504 ori 507 s-a adunat Sobor în Bizaki din Africa, ca să așeze la loc episcopii din vremea prigoanei pornite de Trasmund. În anul 506 Sobor în Agati de 35 de episcopi, și au dat 71 de Canoane pentru buna rânduială bisericească. În 507 sa adunat Sobor de 32 episcopi în Aurilia. La Antiohia în anul 512 s-a făcut adunare de Eutihieni, și au gonit pe Flavian, și în locul lui au așezat pe Sevir. În același an în Constantinopol Timotei a adunat Sobor împotriva Soborului din Calcedon. În anul 515. patruzeci de episcopi din Iliric adunându-se s-au osebit de Elada, și s-au adaos către episcopul Romii. În anul 518 în Roma pe vremea lui Ormisda, ca să șteargă din Sfințitele condice numele lui Acachie, lui Eufimie, și lui Makedonie, ale întâilor șezători pe scaunul Constantinopolului. În anul 519 s-a adunat Soborul în Britania împotriva eresului pelaghienilor. În anul 520 s-a adunat Sobor în Constantinopol de Epifanie episcopul cetății. În același an cei surghiuniți de Trasamundu în Sardinia au adunat Sobor pentru darul lui Dumnezeu și pentru omenească stăpânire de sine. În 524 în Valentia de 6 episcopi și de un arhidiacon episcop al lui episcopului Marcelin. La 531 în Larisa s-a făcut Sobor Lumnice pentru alegerea lui Ștefan episcopul Larisei. În acest an s-a adunat Sobor în Constantinopol pentru caterisirea mai sus zisului Ștefan. La 536 s-a făcut o adunare tibininsiască, din care a luat început dezbinarea armenilor. În această adunare Biserica Armenilor s-au despărțit de aceasta catolicească, și sau osândit (adică s-au lepădat) Soborul cel din Calcedon, s-a rânduit praznicul Nașterii și al Botezului Domnului întru aceeași zi adică în 6 Ianuarie, și s-au întărit adăogirea la, *Sfinte Dumnezeule Sfinte Tare Sfinte fără de moarte miluiește-ne pe noi*: „Cel ce te-ai răstignit pentru noi”, s-a făcut Armenilor oprire de a merge la Ierusalim. În anul 540 s-a adunat Sobor în Barciona, și a dat 10 Canoane pentru rânduiala Bisericească. Sobor în Constantinopol la anul 534 pe vremea lui Mina împotriva Origeniștilor. La anul 549 ori 550 s-a adunat Soborul arhieresc din țara Galiei, 10 episcopi, și a dat 13 Canoane pe care le-au luat de la al 5 –lea Sobor al Aureliei. La Nul 594 s-a adunat Soborul din Iliric, pentru cele 3 capete. La anul 550 Sobor în Africa pentru cele trei capete. La anul 553 în Ierusalim, și în Akilina? , unul spre întărirea, iar altul spre surparea Soborului 5 Lumnice. La 554 s-a adunat Sobor V Arelati de 12 episcopi, 3 prezviteri, 2 arhidiaconi, și 2 diaconi în numele episcopilor lor, și au dat 7 Canoane pentru Eutaxia Bisericească. La 555 Sobor II Paris, din porunca împăratului Hildebert, pentru episcopul Sarfaracu, și s-au adunat 27 de episcopi. La 565 s-a făcut adunare a aftartodoitorilor în Constantinopol, și întru același an s-a adunat Sobor împotriva lor la Antiohia. La 581 – 582 s-a făcut adunare în Toledo de Leuigildu, și eresul cel vechi al celor ce de-al doilea botez l-au îndreptat cu o nouă adăogire de eres, zicând: cei ce din religia grecească vin către a noastră catolicească (adică ariană) credință, să nu se boteze, ci numai prin suprapunerea mâinilor să se spele și să dea slavă Tatălui prin Fiul întru Sfântul Duh. La 590 Sobor I Roma din vremea lui Grigore pentru unirea schismaticilor, La 591 s-a adunat mincino-Soborul cel din Istoricesc, adică Bepeticescu, ori Gradinsiacescu de episcopii schismatici, pentru cele trei capete. La 592 în Cesar augusta de 10 episcopi și de 2 diaconi în numele episcopilor săi, așezând și 4 Canoane. La 594 cel Kabiloiisiccu, pentru buna rânduială a slujbelor Bisericești, în Mon: C: Markellu la 595 în Roma II tot în vremea lui Grigore pentru Ioan prezviterul Calcedonului. La 596 Sobor în Persia, ori al Seleuciei, pentru osândirea rătăcirii oare-căror monahi. La 597 în Toledo de 13 episcopi dând și 2 Canoane. La 598 în Oeki Spania, și au pus 2 Canoane. La 592 în Barkinona de 12 episcopi și au așezat 4 Canoane.

BĂRBAȚII VESTIȚI CU SFINȚENIA ȘI CU ÎNVĂȚĂTURA.

1.În vremea împărăției lui Mavrachie au încuviințat în Biserica lui Hristos, cu sfințenia și învățătura , Ioan Pustnicul, Teodor Sicheotul, Evagrie Scolasticul, Teofan episcopul de Niceia, Isihie prezviterul Bisericii din Ierusalim, Grigore I episcopul Romii, și Augustin episcopul Angliei (adică al englezilor).

2.Ioan Pustnicul în Constantinopol fiind mai înainte pecetluitor, bărbat blagocestiv, iubitor de săraci, temător de Dumnezeu, care pentru faptele lui bune depline, și pentru cuvioșia cea către Dumnezeu. Mutându-se la cele veșnice locașuri Eutihie, care a stat a doua oară în scaunul Constantinopolului după patru ani, diacon fiind al Bisericii celei mari Ioan fără voia sa s-a hirotonit episcop în locul lui Eutihie, și petrecând viață îmbunătățită cu nemărginită nevoie până în sfârșit în toată fapta bună, și multe minuni și tămăduiri săvârșind, și pentru multa milostenie ce da era atât de sărac era, încât lăsând viața aceasta vremelnică, după ce a împodobit arhierescul scaun 13 ani, către veșnicile locașuri trecând, i s-a găsit o rasă veche, și un pat, pe care l-a luat Mavrachie împăratul, deasupra căruia se odihnea când își făcea pocăința.

3.Teodor Sicheotul fiind Arhimandrit, fără voia sa s-a hirotonit episcop la scaunul Anastasiouopolii, a luminat pe mulți cu sfințenia sa, și cu învățătura, s-a mutat la cele veșnice în vremea împăratului Iraclie.

4.Evagrie Scholasticul din Constantinopol a con-scris Istoria Bisericească în 6 Cărți, începând de unde au lăsat Istoria Socrat, Teodorit, și Sozomen, precum în scrie în Tomul I Capitol 1. „Și voi începe dumnezeiasca amelițare povățuind de unde cei ziși de mine au lăsat Istoria”. Și până în anul 12 al împărăției lui Mavrachie a scris și a povestit, adică până la anul 597 d.Hr. Însă în Capitolul cel din urmă al Istoriei zice: „Aici încetează mie cele ale Istoriei, când Mavrachie Tiberie de 12 ani ocârmuiește împărăția Romano-grecilor, cele lăstate de aici înainte celor ce vor voi a alege și a scrie, iar de s-a trecut ceva cu vederea, sau nu s-au arătat cu scumpătate, nimeni să nu ne prihănească pe noi, socotind că am adunat vre-o Istorie amăgită, căci noi am căutat folosul oamenilor pentru care și ostenelele cele atât de

mari le suferim.” S-a izvodit de dânsul și altă carte, care cuprinde anaforale, epistole, hotărâri, cuvinte și voroviri, și alte oare care Pe aceasta îl numește Baronie întâiul Istoric al elinilor în Cronică la anul 594 număr 3, adică din cei câți de dânsii se citesc (de Latini, fiind Latin și Baronie).

5.Teofan episcopul de Niceia, a alcătuit simfonie (conglăsuire) a Vechiului și al Noului Testament, și a scris multe împotriva Iudeilor.

6.Isihie prezbiterul Bisericii din Ierusalim, apoi episcop de Ierusalim, a scris la dumnezeiască Scriptură și la Cartea Leviților.

7.Grigore I episcopul Romii, care fiind vestit pentru mărirea faptelor sale bune patrie a avut Roma, fiind diacon al Bisericii, apoi după săvârșirea lui Pelaghie II, s-a suit la scaunul de episcop în anul 590 d.Hr. împodobindu-l 14 ani, cu toată fapta bună și sfințenia, se scrie în viața lui după mărturia lui Platin. Grigore a scris 35 de cărți de învățături morale, la Cartea lui Iov, trei cărți pentru purtarea de grijă cea păstorească, la Cartea I a Împăraților, la Cântarea Cântărilor, la Iezechil și mai la toată cealaltă Scriptură, voroave la Evanghelii, 4 cărți de dialoguri, 12 cărți cu epistole, etc. Din scripturile lui s-a tălmăcit în limba elinească de Papa Zaharia. Vezi pentru dânsul în Minei la 12 Martie.

8.De acest Grigore zice Platin în viața lui că a petrecut acest fel de viață întru sfințenie și fapta bună și în învățatură, încât nici unul din moștenitorii lui nu a fost asemenea. Iar alții zic că acesta a fost cel mai de pe urmă din episcopii dreپți și buni și atâta smerenie avea, încât el întâi și-a scris titlul său împotriva lui Ioan Pustnicul, carele s-a scris pe Sine Patriarh Luminic, Grigore a scris: robul robilor lui Dumnezeu, precum zic cei vechi, pe care deasupra scriere cu toate că o păzesc neschimbată episcopii Romii ce după dânsul, însă nici unul nu a fost de acest fel.

Când s-a început stropirea în loc de Botez la Apuseni. În vremea acestui Grigore s-a început la Biserica Apusului împotriva poruncii lui Hristos obiceiul de a stropi pe cei ce credeau în Hristos, în loc de a-i boteza (adică a-i afunda) Căci sfințita Evanghelie zice, Botezați pe ei, și nu stropiți, deși cu această stropire pe lângă alții și Ciprian în Epistola 76 învață că se săvârșește botezul. Grigore a trecut din cele trecătoare la veșnicile locașuri în timpul tiranului Foca împărat al doilea an, adică anul 604 d.Hr.

9. Augustin egumenul Mănăstirii celei ce se cinstește cu numele Sfântului Grigore Episcopul Romii, trimis fiind în Britania, cu Militus, cu Ioan și cu alți monahi, a adus la credința lui Hristos pe anglo-saxoni și pe Idilbertu împăratul lor. Pentru aceasta a fost numit Apostolul Angliei, apoi s-a făcut episcop la Daroberniu, adică al Canterbury și a adormit cu pace în anul 604 d.Hr.

Sau mai aflat și alți cuvioși și îmbunătățiți, din care unul este Cintigirnos Eluios, născut din Tamiti fiica lui Lotu Împăratul Picților și din tată necunoscut, a fost învățat de înțeleptul Seruanu Scoțianul, apoi a fost ales episcop Elgittii, a propovăduit Evanghelia, și a întors la credința Hristianică multe neamuri, precum pe Calidoni, pe Atali, pe Oristi și pe cei ce locuiau în părțile cele aproape de Albania, a izgonit pe Pelaghieni din eparhia sa, a trimis mulți din ucenicii lui la Ostroavele Orcadilor, în Norvegia și în Islanda, ca să propovăduiască cuvântul adevărului. Întorcându-se de la Marea Scoțienilor, unde mersese ca să propovăduiască, lucra pământul ca să scape de lenevire. A scris oarecare voroave etc. Înflorea în vremea lui Iustinian precum zic scriitorii vieții lui, fiind de 185 de ani.

David Arurniul, care s-a dat din tânără vârstă la citirea și cugetarea Dumnezeieștii Scripturi, pentru aceia a fost episcop se Aruonii, cetate din dreptul Ostrovului Mona. A scris două cărți împotriva Pelaghienilor și o carte de Vorovave Sobornicești. Acesta a întărit pravoslavnică credință și a îndepărtat eresul Pelaghienilor din Biserica Angliei.

Ioan Gotul, din tânără vârstă s-a hrănit în Constan. Unde a învățat elinește și latinește matimi, apoi a stat episcop Gheruntiei. Acesta a fost surghiunit de Lenegild, căci nu voia a se uni cu arienii. A scris multe, din care se află canon de monah, Cronică începând de la anul 1 al împărăției lui Iustin cel tânăr, până la anul 8 al împărăției lui Mavrachie și la al 4-lea an a lui Richard, a mai scris și o Istorie folositoare.

ADUNARE ÎN SCURT A ÎNVĂȚĂTURII, A BUNEI RÂNDUIELI, ȘI A MORALULUI BISERICESȚI DIN VEACUL VI.

1.Precum am vorovit la veacurile trecute pentru învățătura, buna rânduială, și morala bisericească, așa și acum să zicem puține oare care, și mai întâi pentru învățatură.

Învățătura.

2.În veacul VI învățătura Bisericii s-au tălmăcit adevărat cu toată scumpătatea, dar însă s-au pornit multe și de nimic întrebări nefolositoare, tâlcuind taine prin meșteșugul învățaturii, și nu prin tăcere, care mai înființește sunt de nevoie la taine. Episcopii Răsăritului, și ai Apusului s-au dezbinat între ei, cercetând a zice de este fără de păcat, cum că Unul din Sfânta Treime a pățimit, și mai ales din pricina celor trei capete, Niște întrebări ca acestea au tulburat, și a întărit multă vreme pacea Bisericii. Întrebările pentru Dumnezeuiescul Dar au luat sfârșit la Apus prin Soborul cel din Aragsion, mai obștește Oragge, încât toți se conglăsuiesc către, ce este sufletul, și cum a luat început. În acest veac s-a întărit evlavie obștește de toată Biserica, și *închinăciunea cea către Sfinți, și către Moaștele lor.* Mai ales pornindu-se din evlavie Hristianii au trecut peste hotare, și iubind mai bine a greși către mult decât către puțin. Cu pagubă este covârșirea dar mai păgubitoare este lipsa. Ci să zicem puține oare care pentru buna rânduială.

Buna rânduială.

3.Cu toate că Soboarele nu încetau a întări legile cele vechi care se cuvin bunei rânduieli, însă aceasta s-a răcit și a căzut, ori să zicem mai bine că s-a mai îndulcit asprimea întâilor veacuri. S-au făcut multe Canoane cuviincioase hirotoniei, rânduiala cu de amănuntul ce este de trebuință pentru a se hirotoni cineva în oarecare treaptă Bisericească. Averile Bisericii pe o parte se adăogau pe de altă parte se micșorau. Că cei ce aveau purtare de grijă a banilor, în loc de a-i chivernisi ca pe însuși ai săracilor, îi făcea ai lor, și îi cheltuiau întru dezmierdări. Pentru o pricină ca aceasta Soboarele au dat multe Canoane, fiindcă până atunci nu s-a hotărât la nici un Sobor acest lucru. La Apus a început obiceiul a se face lege, a se plăti zeciuală la prezviteri. Episcopii însă se alegeau de clerici, și de norod, și de multe ori din voia sau silnicia împăratului se alegeau unii neînvățați, și necerțați. Sa rânduit la Apus ca în fiecare an să se adune Sinod Eparhial, ca să se îndrepteze cele ce se cuvin bunei rânduieli și altele. Biserica Romii s-a tulburat de trei schisme, ori dezbinări a Antipaților (adică unii au ales un papă și alții alt papă, și urma a fi doi, unul

împotriva altuia, și se făcea dezbinare între cei de o credință). Asemenea și Bisericele Alexandriei, și a Antiohiei s-au spurcat de eretici, și de episcopi iubitori de slavă deșartă. În acest veac au început aceste două Biserici ale Răsăritului și a Apusului a se dezbrina. Drept aceea prima pricină a fost când Ioan Pustnicul a luat titlul de Patriarh Ecumenicos sau Lumnic, precum se vede prea păgubitoare această dezbinare, o de ar fi dat Dumnezeu ca Sfânt Părintele acesta în loc de a se înălța, mai bine să se fi pogorât din vrednicie, și în loc de a se numi Părinte Lumnic, mai bine să fi zis rob Lumnic. Sau ca să zic mai drept, precum Ioan vrând să stea împotriva nelegiuitei, înălțării proedrilor adică a Arhiereilor Romii, a născocit un mijloc ca acesta, adică a i se zice Patriarh Lumnic, nume de stăpânire deșert, așa și Arhiereii Romii vrând să oprească covârșirea scaunului Constantinopolului, să-și fi luat nume umflate câte ar fi voit, și să nu se fi depărtat de hotarele întâiei șederi cele date lor de Soboare, și să voiască ei să se facă mai presus decât Biserica, cu atâta pagubă a turmei Hristianicești celei încredințate lor, ci „toți s-au abătut împreună netrebniți s-au făcut”⁴⁴, după proorocul.

Morala.

4. Morala din veacul acesta, se învăța de dascăli Bisericești, aceiași a întâilor veacuri, sau din gură în Sfintele Biserici, ori prin scrisori, prin dumnezeieștile și pustniceștile cărți. Între cei care sa nevoit mai mult decât alții spre întărirea unei morale neprihănite a Evangheliei, doi sunt mai lăudați. Dintre Apuseni, Grigore I cel numit și Mare, și între Răsăriteni Ioan Scărarul.

ISTORIA BISERICESCĂ.

CARTEA VII.

VEACUL 7.

CAPITOLUL I.

⁴⁴ Psalmul 13, 3.

ÎMPĂRAȚII FOCA ȘI IRACLIE ȘI PENTRU CELE FĂCUTE DE DÂNȘII ÎN BISERICĂ.

Tiranul Foca împărat 602.

1. Ucis fiind Mavrachie cu toți ai casei sale, precum s-a zis mai sus, s-a făcut împărat de sineș stăpânitor în anul 602 d.Hr. stricăciunea neamului omenesc, necuviosul Foca, care nu s-a săturat cu pierderea lui Mavrachie și a copiilor lui, a omorât încă și pe fratele lui Petru, și pe Gorgonie nepotul lui. Se zice încă că și Teodosie fiul lui să fi fost prins de Hosroi, care mersese acolo, și aducându-l lui Foca l-a omorât, și pe împărăteasa Constantia, și toate trei fiice ale ei, și pe tot neamul lui Mavrachie. Încă și pe Ghermano socrul lui Teodosie și pe fiica acestuia o au omorât. Acest tiran fiind nebun de iubirea de femei, și neastâmpărat, bețiv, cumplit, vărsător de sânge, bucurându-se de ucideri. Drept aceea și era urât de toți, în zilele lui toate relele au prisosit oamenilor, pământul nu și-a mai dat rodul, în vite a fost pieire, și ierni grele. În sfârșit patricianul Crispos cumnatul său de pe Dometia fiica lui Iraclie⁴⁵, Patrichie voievodul oștilor din Libia și în Africa, și Fotie ori Fotinos unul dintre cei mai însemnați eparhi, cu a lui femeie tiranul în silă curvea, Iraclie fiul lui Iraclie mai întâi s-a propovăduit în Africa împărat, venind cu o mare flotă (armadă), și cu mulțime de ostași a venit în Constantinopol, și trăgând la limanul Sofielor, s-a făcut bătălie, a dovedit Iraclie fiindcă a fost ajutat și de Crispos care era atunci eparh. Iar pomenitul Fotie cu mulțime de ostași cuprinzând curtea împărătească, a pogorât din scaun pe tiranul Foca, și dezbrăcându-l de porfiră, l-a îmbrăcat cu haine negre, și l-a pus legat înaintea lui Iraclie, care mai întâi a poruncit să-i taie mâinile, picioarele, și umerii, și boașele, pentru înverșunarea lui, și pentru că pe femeile multora le-a rușinat, iar apoi capul și celălalt trup să-l ardă în târgul bouului, unde era un cuptor, care avea formă de bou și făcut din aramă, adus acolo de la Pergam, de unde și locul a luat numirea, în al 8 –lea an al tiraniei lui, împreună cu el au fost omorâți și frații lui, și ceilalți casnici ai lui.

Episcopii Alexandriei.

2. În vremea acestui împărat, s-au făcut Patriarhi ai Alexandriei Teodosie Scriba anul 605 după care Ioan cel milostiv în anul 610.

⁴⁵ Iraclie alții îl numesc Iraclian.

Patriarhii Ierusalimului.

Patriarh al Ierusalimului Isaicos și Zaharia în anul 610.

Patriarhii Constantinopolului.

Patriarhii Constantinopolului Toma diaconul, în anul 607. După care s-a făcut Serghie în anul 610 în 18 Aprilie în Sâmbăta cea Mare. După care Pirros s-a făcut la anul 639.

3.În zilele lui Foca, un monah Sfânt tânguindu-se către Dumnezeu zicea: „Doamne pentru ce ai dat un nelegiuit ca acesta Hristianilor?” și a ieșit un glas fără a se vedea de unde, zicând: „Mai rău decât acesta nu am aflat, pentru răutatea celor ce locuiesc acum cetatea.”

Irachie împărat 610.

4.Deci Iraclie fiul lui Iraclie voievodul oștilor din Africa, precum s-a zis, a început a stăpâni în anul 610 luna Octombrie, a fost încoronat de Patriarhul Serghie, îndată cu logodnica sa, care se numea mai înainte Favia s-au cununat, și în aceeași zi s-a făcut mire și împărat, cum și Evdochia mireasă și împărăteasă, care a murit după patru ani ai împărăției lui. Împăratul cu nelegiuire a luat soție pe fiica surorii lui, pe nepoata lui care se numea Martia, tatăl ei se numea Martin, pe care a și încununat-o Augustă. Deci i s-a născut din prima soție Evdochia o fiică Epifania, apoi i s-a născut și un fiu mai tânăr cu numele Iraclie, care s-a mai numit și noul Constantin, fiindcă era cu două nume. Acesta de către tatăl lui împăratul a fost prohirisit Cezar, în anul 613 și a împărțit împreună cu dânsul 28 de ani. Iar din Martia nepoata lui i s-a născut Facios, care s-a numit și Iracleonas, și Teodosie. Însă dumnezeiasca dreptate au judecat pe cel ce a făcut fărădelege și i s-a prins grumazul fiului lui celui mai mare, încât nu putea întoarce capul nici într-o parte nici în cealaltă, iar la fiul cel mai tânăr i s-a vătămat auzul, și era surd cu desăvârșire, precum mărturisește patriciul Nichifor. Războaie a făcut cu arabii și cu Perșii, care prăpădiseră și prădaseră părțile locuite de Romani, a luat cinstitul lemn de la Perși, pe care în urmă cu multă vreme Perșii îl luaseră de la Ierusalim împreună cu mulțime de robi și cu Patriarhul Zaharia a fost duși în Persia. Toți robiții din Persia au fost eliberații, dimpreună cu sfânta Cruce, în anul al 7-lea al împărăției lui cu multă laudă și pompă, și cu bucurie au fost primiți, și cu mare strălucire de către bătrânime, și de norodul cetății. Pe lângă acestea Iraclie amăgindu-se de Serghie Patriarhul Constantinopolului, și de alți monoteliți, însuși a

căzut în eresul monoteliților, adică a celor ce dogmatisează în Hristos o singură voie. Împăratul era prea mult dat la astrologie. **Moartea lui Iraclic.** În sfârșit s-a îmbolnăvit de hidoprică, mădularul întorcându-i-se, pornea udul în sus, și de nu punea vre-o scândură înaintea sa, udul îi sărea în obraz, patimă pe care a câștigat-o pentru nelegiuirea lui amestecare cu nepoata sa, a murit în anul 641 luna Martie în 11 zile, împărțind 31 de ani. Pentru acești împărați pomenesc Nichifor Patriarhul, Teofan, Zonara, Chedrin, Nichifor Calist și mulți din Latini.

Episcopii Alexandriei.

5. În vremea acestui împărat, Patriarhii ai Alexandriei s-au făcut Ghenadie I, apoi Ioan VI ereticul, în locul acestuia arhierind 5 ani s-a făcut Veniamin Iacobitul, și în locul lui Gheorghe Petru III, apoi Agaton, Ioan, Isaac, Simeon toțieretici.

Patriarh Constantinopolului. Pirros în anul 639.

Patriarhii Ierusalimului. Zaharia după ce a venit din robie din Persia în Palestina adormind, Sfântul Modest Arhimandritul Mănăstirii Sfântului Teodosie care zidind pe Sfânta Anastasia, și pe Sfânta Mănăstire Betleem, s-a hirotonit episcop.

Starea Răsăritului.

6. La Răsărit în vremea acestor împărați era ticăloasă starea politică și cea Bisericească. Că deși Foca la începutul împărăției lui a trimis soli către Hosroi împăratul perșilor pentru pace, nu a primit, ci vrând să răzbune uciderea lui Mavrachie prietenului său, iarăși război a propovăduit, care a ținut multă vreme, și multe lacrimi a pricinuit împărăției Romanilor, căci Perșii intrând în hotarele Romanilor, în puțină vreme a supus Siria, Palestina, Fenicia, și au străbătut prin Armenia, Capadocia, Paflania, și Galatia, ajungând până la Calcedonul din preajma Constantinopolului, pe toate prădându-le. Iar în Europa arabii au prădat Tracia, Foca fiind fără purtare de grijă, umplându-și sufletul cel nesățios de rele, și de necuvioase lucrări, și de înverșunări, și de sângiurile împărătești, precum povestește Nichifor în Cartea 18 Capitol 43.

7. În Antiohia apostasiind evreii împotriva Hristianilor, au ucis pe mulți din Antiohieni, și pe Patriarhul Anastasie și trupul lui în mijlocul cetății l-au ars, mai întâi tăindu-i boabele, și pentru mai multă ocară și batjocură, i le-au pus în gură. De care lucru înștiințându-se Foca, pe comisul Răsăritului Bonos și pe stratilatul Copana i-a trimis

asupra lor, care mergând, pe unii i-au omorât, iar altora le-a scos încheieturile, și i-au gonit din cetate.

Cruzimea ce a arătat-o împăratul Foca în Țarigrad.

8.În Constantinopol Tiranul Foca alergând la Atmedeanu, și văzând pe oarecare luându-l în răs, pe mulți a omorât, unora mâinile le-au tăiat, pe alții i-a înecat în Mare, și pe mulți alții ia dat eparhului ca să-i pedepsească, care au fost închiși în Pretorion (adică în divanul împărătesc) iar mulțimea poporului unindu-se a ars Pretoriul precum mărturisesc Zonara, Chedrino, Nichifor, și Pavel diaconul.

9.Iar omorât fiind Foca, Iraclie a început să întocmească și să repare împărăția Romanilor, Răsăritul unde bătuiău Perșii, cercetând condicile oștilor, a aflat că rămaseră foarte puțini, pentru că cei mai aleși și mai iscuși pieriseră în războaie. Iar Perșii lui Hosroi purtându-se fără oprire în al doilea an al împărăției lui Iraclie au luat Cezaria Capadociei și au luat multe zeci de mii de robi. Apoi în al 4-lea an au luat Damascul, și în sfârșit cu înconjurare au luat Ierusalimul, în acele vreme mulțime nenumărată de Hristiani s-au omorât, precum zic 90.000 și cei mai mulți se omorau prin mâinile iudeilor. Căci cumpărându-i cu un preț mic îi omora. Iar pe Patriarhul Sfintei cetăți a Ierusalimului, și cinstitul lemn al Crucii, ca pe niște prăzi mai alese împreună cu mulți robi, i-au dus în Persia, în anul 614 d.Hr. precum zic Istoricii care s-au pomenit mai sus. Iar cu o săptămână mai înainte de a fi luat Ierusalimul venind Ismailiții în Mănăstirea Sfântului Sava, au răpit toate Sfîntitele Vase, și pe toți părinții rămași i-au tăiat bucăți, precum scris Sfântul Antioh către Eustatie.

10.Iar în următorul an 615 au luat Perșii Egiptul, Alexandria și Libia, iar neputând să stăpânească Calcedonul, l-au lăsat și s-au dus. Deci Iraclie temându-se de aceste întâmplări a trimis către Hosroi zicându-i, să se sature în sfârșit de stricarea ce a făcut oamenilor, și rugându-l să se împace, cu promisiune de daruri pentru fiecare an, ci Hosroi nu a primit. Iar Iraclie a trimis iarăși altă solie, rugându-l să facă pace. Iar Persanul a răspuns cu mândrie și cu hulă, cum că nu îi va fi milă de Hristiani, de nu se vor lepăda de cel Răstignit, și de nu se vor închina Soarelui, pe care ei îl numesc Mitra.

11.Deci Iraclie împrietenindu-se cu Hagan, care stăpânise pe Traci, acesta cu bun noroc s-a întrarmat asupra lui Hosroi, și făcând des bătălie cu voievozii oștilor lui, adică cu Sarvar, și cu alții i-a biruit

și oștile le-a tăiat și le-a pierdut. Apoi venind în părțile cele mai dinăuntru ale Persiei, risipea cetățile, și capiștile le-au ars cu focul care se cinstea de dânșii. Iar Hosroi scăpând în Ktisifonta a căzut în mare boală, și având mulți fii, defăimându-l pe Siroio care era primul născut, a vrut să facă pe cel mai tânăr pe Merdasa. Aflând aceasta Siroio, a înduplecat pe mulți satrapi și a bătut război cu tatăl său, și biruindu-l l-au legat, și mult necinstindu-l, l-a ucis înaintea lui Merdasa împreună cu ceilalți fii ai lui, apoi cu arcul l-a omorât și pe Merdasa. Deci după ce Siroio a stăpânit împărăția Perșilor și s-a împrietenit cu Iraclie, a slobozit pe cei robiți din Persia, și cinstitele Lemne al Crucii l-a dat lui Iraclie, împreună și pe Zaharia Patriarhul Ierusalimului. Iar făcându-se pace Iraclie s-a întors la Constantinopol. Iar în anul următor venind la Ierusalim Cinstitele lemne rămase precum le luase, arătându-le Patriarhului Modest, și clerului, le-a lăsat lor. În anul 631 din Etribu, care era o țară a bine norocitei Arabia, ***s-au arătat Saracinii***, și apropiindu-se au prădat satele cele apropiate.

12.Cu toate că războiul Persan, s-a făcut cu mare vătămare Bisericii Răsăritului, însă sunt puține alăturându-se cu războiul, și pentru dogmele păgânești ale mahomedanilor care li se mai spune saracini și s-au arătat în Arabia, pe rând vom spune mai pe larg.

Pronomion dat de împăratul Foca Papei.

13.La Apus, mai ales în Italia, arhieriei au început a se mândri asupra Patriarhilor Constantinopolului, încât Bonifatie III-lea a dobândit de la împăratul Foca întâietatea a se numi scaunul Romii Cap al tuturor Bisericilor. Tot de la acest Foca, alt Bonifatie al IV-lea a luat capiștea care se numea a tuturor zeilor din Roma, în luna noiembrie cu prăznuire a afierosit-o Fecioarei Maria, și a tuturor Sfinților Mucenici, întru care zi a rânduit a se săvârși praznicul Tuturor Sfinților, precum mărturisește Gemvlaknisiul Sigibertu zice în Cronică la anul 609.

14.Exarhi în Italia în acești ani era, Smargdos, Agtis, Ioan, Lemigios, Eleteirios, și Issacios. Iar împărați ai longobarzilor: Agidolfos, Adaloaldos, Ariobaldos și Rotaris, din care cei 2 din urmă erau arieni. Iar episcopi ai Romii s-au făcut Savinianus, Bonifatie III, și Bonifatie IV-lea Deusdeditul, Bonifatie V, Snorius, Sevieinus, și Ioan IV-lea.

15.Smaragdos văzându-și puterile sale că sunt mai mici decât Longobarzii, s-a împrietenit cu Agidulfu, iar Ioan Lemigios exarhul a

fost rânduit de Foca, mulțime de femei și de scopiți a adus împreună cu sine, pe care în urmă l-a ucis Ioan Compsinos voievodul oștilor din Neapoli, care a apostasiat. Asupra căruia Iraclie a trimis pe Elefterie, cu ușurință la început a domolit pe apostasiații cei din Neapoli, ucis fiind Ioan Compsinos conducătorul lor. Apoi împrietenindu-se cu longobarzii, al cărora împăratul în vârstă de 11 ani era atunci sub supravegherea mamei sale Tegdelindii. Elefterie s-a numit pe sine împărat al Italiei, și aducând oaste la Roma, a fost ucis de ostașii săi, și capul lui a fost trimis la Constantinopol lui Iraclie, care a făcut în locul lui pe Ischahie. Venind dar acesta, învoiala cea dinainte făcută cu longobarzii a statornicit-o, și a întărit-o pentru încă 10 ani. Din care se arată cum că starea Bisericii în Italia în această vreme era liniștită.

16. De la Adaloaldu, și de la maica sa Teudelinda, Biserica mult s-a folosit, căci acest Adaloaldos cu rugămițile folositoare ale maicii lui, nu numai credința catolică a mărit-o, ci și câștiguri multe, și afierosiri au dăruit Bisericii lui Hristos. Pe episcopii ce necăjiți și defăimați, în cinstea și în vrednicia cuviincioasă i-au așezat, precum zice Pavel diaconul în Istoria longobarzilor. Iar în anii lui Gotareos mai în toate cetățile stăpânirii sale erau numai 2 episcopi, unul catolicesc, iar altul Arian. Zice Pavel diaconul în cetatea Tikinnsia până acum se vede unde se preumbla episcopul Arian pe lângă Biserica cea împărătească a sfântului Evsevie, avea locul cel pentru Botez.

17. În Galia frații Teodebert și Teodoric fii lui Hildebert pe lângă alte războaie, au făcut adese și îndelungate războaie, până ce a fost biruit Teodoric de fratele său Teodebert, apoi⁴⁶ murind în anul următor, atunci Brunhilda l-a urcat pe tron pe Sigebert fiul lui Teodoric. Clotar i-a omorât pe toții fii lui Teoderic iar pe Brunhilda buna lor care a fost pricinuitoare războaielor fratricide Clotar II a pedepsit-o cu moarte necinstită și a luat stăpânirea Clotar și fiul lui, care se numea Dagobert, în care vreme Francezii erau în liniște și în bună stare. Fiindcă de la Clodobeu până aici regatul Franței împărțindu-se între multe feluri de fii, și la fii fiilor, cu tulburări și cu susul în jos se stăpânea, precum zice Oton Frisiginsiu. Apoi după moartea lui Clotar II, Dagobert singur împărățește. Acesta pe Iudeii ce locuiau în Galia i-a silit să primească credința Hristianilor, la aceasta

⁴⁶ De aici am notat din cartea Viețile sfinților din Apus. Sfinții insulelor Britanice. De Vlad Benea (aici fiind redat mai clar) n.tr.

fiind îndemnat de Iraclie, care și el așa a făcut la Răsărit, precum mărturisește Frigginsiul în Cronică Cartea 5. Capitol 9.

18.În Spania împărați ai vestogoților a stat Liubas II, apoi Gundemaros Sisebutos, Richard II, Suintilas, Sisenandos, și în sfârșit Hintilas. Sisebutos atât prin sfaturi cât și prin silă a adus pe Iudei la credința în Hristos, pe care silă a defăimat-o Sinodul cel din Toledo în Capitolul 56. Zic unii că atunci s-ar fi botezat 90.000 de Iudei. Adon cel din Vienni scrie în cronică, că unii din acei Iudei au fugit în ascuns și au venit în Franța, care au căzut într-o vreme, care s-au zis pentru Dagobert.

19.În Anglia Idilbertus primul împărat la Englezilor moare, și a luat stăpânirea neadevăratul fiu Eiadubaldus, care s-a depărtat cu totul de credința Hristiană, a adus vechea slujire la idoli, și cu nelegiuirea nuntă a maștehai sale s-a spurcat pe sine. Asemenea murind atunci Sabiritus Hristianul împărat Ostaxonilor în Bretania, au lăsat trei fii, care apărau vechea disidemonie, în vremea căroră Biserica din acel Ostrova pățimit multe rele. Melittos, și Iustus au fost siliți să fugă în Galia. Apoi însă fără nădejde Eiadubaldus îmbrățișând credința Hristianilor și cu statornicea crezând, iarăși chemă în Anglia fugari mai sus ziși, a ajutat căzuta Biserica, cu izbăvitoare ajutoare.

20.Pe lângă aceștia Eduin împăratul Agglilor celor către crivă, luând femeie pe Idelburga fiica lui Idelbertu Hristiană fiind Hristiană. Eduin a venit la credință prin Paulin, apoi biruit fiind de împărații Bretoniei, a fost ucis cu toată oastea sa, iar împărăția lui și-au împărțit-o rudeniile sale Oton, Osrihus, și Eianfridus, care îndată s-au lepădat de credința în Hristos. La urmă au fost uciși de Caduel împăratul Veronilor, care după puțină vreme ucis fiind în război, împărăția lui Eduin a luat-o Osbaldos marele ajutor și prea fierbinte înmulțitor al credinței Hristianicești.

CPITOLUL II.

PENTRU PROTIA CE A DAT-O FOCA BISERICII ROMII.

1.Cu ce chip s-a nevoit pentru titlu Pelaghie II, și Grigore I, episcopii Romii, fiind în viață Mavrachie pentru că scaunul Constantinopolului se zice Ecumenicos, s-a spus mai sus. Iar omorât

fiind Mavrachie, și pierzătorul Foca fiind încoronat împărat, Grigore I cel Mare, heretisindu-l pe el, i-a trimis o epistolă plină de momeli, prin care nădăjduia să vatăm-e pe potrivnicul său, dar s-a amăgit și mai ales s-a rușinat. Iar epistola zice așa: „Slavă întru ce-i din înălțime lui Dumnezeu, care după cea scrisă, preface vremile și strămută împărățiile Mulți fiind întristați, uneori cu adevărat înduratul Dumnezeu, mai înainte a ales să încâlzească inimile lor cu mângâiere, aducând înainte pe unul către vârful ocârmuirii, pe acel ce pe dinăuntru a îndurării sale toarnă în gândurile tuturor harul veseliei sale, din care belșug al veseliei credem că grabnic noi ne vom veseli, mai degrabă noi ne vom întări, care întru bunătatea cuvioșiei voastre, care s-a suit la înălțimea monarhicească, ne bucurăm. Veselește-te cerule! Bucură-te pământ! Și pentru faptele voastre cele blânde a tot poporul, ceea ce până acum era foarte stricat, strălucească!” se află epistola aceasta în Cartea 11 a epistolelor lui Grigore, asemenea cu aceasta trimite și către Leontia⁴⁷.

2.Iar adormind Grigore între acestea, s-a prohirisit la scaunul Romii Sabinianus care conducând 2 luni, a adormit, și l-a moștenit Bonifatie III. Văzând Bonifatie III pe Foca purtându-se cu dușmănie față de Chiriac episcopul Constantinopolului, fiindcă acesta îi muștra cruzimea, și neomenia lui. Temându-se ca nu cumva Italia din urâciunea răutăților lui va apostasia de la dânsul, cu rugăciuni și cu kolakii în anul 606 a căpătat de la Foca dreptul ca biserica Romii să fie cap tuturor Bisericii. Zice Pavel diaconul: Foca fiind rugat de Papa Bonifatie III, a rânduit ca scaunul Romii, și Apostoleștii Bisericii, să fie cap tuturor Bisericii. Pentru că Biserica cea din Constantinopol se scria pe sine întâia a tuturor Bisericii. Aceasta zice și Adon cel din Vieni în cronica lui, Righinon Prumiinsiul în Cronica lui, Ermans Kontractul, Marian Scoțianul, Sigibertos Gemvalakinsiul. Iar Platinas la Bonifatie II adaogă, cum că Bonifatie a luat acest pronomion cu multă nevointă și silință, și alții asemenea adeverează. Și așa împărat fiind Foca, episcopul Romii la Apus a început a se sălbătăci. Pentru acest pronomion dat de Foca, Biserica Răsăriteană se împotrivese.

CAPITOLUL III.

⁴⁷ Împărăteasa soția împăratului Foca. N.tr.

MINCINOSUL PROORC MOHAMET, ȘI ERESUL LUI.

Mohamet mincinosul prooroc.

1.Când împărăția Iraclie, s-a arătat la Răsărit Mohamet cel prihănit în toată lumea, care s-a născut în anul 560 în cetatea Mecca în pustiul Arabiei, nu departe de Marea Roșie. Fiind rob al doamnei sale Kadige, era păscător de cămile și cu farmece a înduplecat-o și s-a căsătorit cu el. Și venind el oarecând în Palestina, se întâlnea la adunările Iudeilor, și cu Hristianii, și a luat de la dânșii oarecare cuvinte din Scriptură, în sfârșit plăsmuind feluri de eresuri un noian ciudat l-au întărit.

2.Și având el drac cădea la pământ, și făcea spume, pentru aceasta se mârșea doamna și soția lui. Și văzând el pe femeie că se amărăște așa, a fost învățat de un monah Serghie, ca să-i spună ei, că Arhanghelul Gavril din cer vine către el, și îl învață oarecare taine ascunse dumnezeiești, și că neputând suferi privirea Arhanghelului face acest fel de chipuri, căzând la pământ ca un îndrăcit. Și cum că așa este mărturisirea monahul Serghie, care îl covârșea în răutate pe Mohamet. Acest Serghie pentru credința lui cea rea a fost izgonit din Bizanț, și acolo era surghiunit. Acest Serghie vrând să convingă pe femeia lui Mahomet, îi zicea că e adevărat că acest Gavril la toți Părinții se trimite. Iar ea crezând cuvintele mincinosului prieten, și lepădând rușinea, și mai ales fălindu-se că locuiește împreună cu proorocul, a răspândit acest cuvânt către celelalte femei, și a spus celor din seminția ei, și de la dânsele a ieșit cuvintele către bărbați, și așa spurcatul acela a câștigat nume de prooroc lângă cei de o seminție cu dânsul. Aceasta mărturisește în vremea lui Iraclie: Chedrino, Zonara, Pavel diaconul, Sigibertos Gemvlakinskiul, Avva Ursper în Cronicile lor, și mulți alții.

3.Amăgitorul acesta la început a semănat învățătura sa pe ascuns, și numai pe câțiva prieteni și casnici ai săi i-a câștigat următori lui. Iar în anul 44 al vârstei sale, a propovăduit arătat în patria lui Mecca, apoi de la bătrânii aceluia loc i s-a poruncit să fugă, pentru că au înțeles viclenia lui, a fugit cu casnicii lui către Medina cetate în Arabia. Și de la fuga lui au început mahomedanii epoca lor, care obștește se zice

hitzeret. Iar această fugă a lui Mohamet s-a făcut în al 13 an al lui Iraclie, anul 622 d.Hr. în 16 Iulie, într-o Vineri.

4.Deci zăbovind câtăva vreme la Medina, și vopsind pe mulți arabi cu învățătura lui, a murit soția lui, și s-a făcut el moștenitor al averii ei, a crescut mult cu puterea, și a stătut Filarh, mai mare peste seminție, și învățător, și puitor de lege al Ismailitenilor, pe unii amăgindu-i cu cuvinte, și pe alții, adică câți nu voiau a se convinge îi îngrozea cu sabia, și îi silea să se supună. Și fiindcă mulți și destui supuși ascultători adunase, pentru că în acel an mulți saracini de sub stăpânirea lui Iraclie mergeau la oaste asupra perșilor. Saracinilor nu li s-a dat de către Iraclie leafa care li se cuvenea lor, și ocărăți fiind, au apostasiat de la Iraclie, și au venit la Mahomet, pe care l-au ales obștesc voievod al lor, și prin puterea armelor disidemonia s-a întins în multe locuri, precum povestește Sigibertus Gemblakinsiul.

5.Mahomet venind din Etribo s-a înfățișat la împăratul Iraclie cerând loc pentru locuință, și au dobândit, (după cum mărturisește Nichifor, Petru și Zonara). Deci amăgind pe tot neamul, și supunându-l a străbătut Siria, și au prădat-o, și părțile Romanilor, pe multe le-a stăpânit.

Mohamet lasă diadoh pe Abubeker. A făcut întâi moștenitor al său pe Abubeker care se poreclea dreptul. Chedrino istorisește, că la începutul arătării lui, rătăciții evrei au socotit că acesta este Mesia cel așteptat de dânșii. Astfel 10 mai bătrâni dintre ei, au venit la el și au primit religia lui și s-au aflat împreună cu dânsul până la junghierea lui. Însă văzându-l că mânca carne de cămilă, au cunoscut că acesta nu este cel așteptat de dânșii.

Coranul.

6.Ci nu este de mirare, că Mohamet a amăgit mulțime de oameni proști cu învățătura lui, căci aceasta dă bucurie cu răzvrătitul cuvânt, și este bine plăcută celor dați la dezmierdări, care învățatură toată este cuprinsă în Coran, al cărui cuprins pe scurt este așa:

Capetele Coranului sau Alcoranului 1. O singură față să fie la Dumnezeire, care se crede făcător al cerului și al pământului, răsplătitor al celor buni, și răzbunător către cei răi. **2.** Pe Iisus Hristos că nu este Dumnezeu, nici Fiu al lui Dumnezeu, ci proroc mare, care s-a zămislit din dumnezeiasca insuflare fără de tată, și s-a născut din Fecioară, și că el nu ar fi fost răstignit, ci altul s-a răstignit, și că însuși s-a învățat din ceruri, de unde pe la sfârșitul veacurilor va veni

ca să adevereze pe Mahomet. **3. Pe Mahomet să creadă că este cel mai mare proroc trimis de la Dumnezeu în lume, ca să arate oamenilor calea mântuirii. 4. Coranul sau Alcoranul din cer de către îngerul Gavril s-a adus lui Mahomet în cetatea Mecca, ori Medina pentru că Iudeii și Hristianii au falsificat dumnezeieștile Scripturi, și legea lui Dumnezeu. 5. Va fi rai după viața aceasta, în care vor izvorî râuri foarte bune, plin de roade dulci, de femei frumoase, și de tot felul de dezmierdări pe care le vor dobândi aceia câți vor omorî pe vrăjmași, ori cei ce vor fi omorâți de către vrăjmași. 6. De vin și de desfrânări desăvârșit să se ferească. 7. Asemenea să se ferească de a mânca mortăciuni, sânge, carne de porc, slujite la idoli, sugrumate, ucise de lemne, de cele împunse cu coarne, dobitoc ce este zămislit din osebite feluri. 8. Obștesc post de Aramazan sau Ramadam, în care zice s-a pogorât Alcoranul, însă în chipul acesta, încât în aceste nopți câți vor voi să se poată culca cu femeia fără a le fi păcat. Și până dimineața să mănânce și să bea , iar de dimineața până seara să nu se împreuneze nici să mănânce ori să bea. 9. Multe nunți să li fie slobode, adică un bărbat să aibă împreună multe femei, asemenea și despărțirea să le fie slobodă. 10. Oprit a lua de femei pe mama lor, sau pe fiica, sau pe sora, sau pe mătușa, sau pe nepoata. 11. Curvarii și prea curvarii să se bată. 12. Bărbatul fur, sau femeia să li se taie mâna. 12. Camătă să nu întrebuințeze, și orice asemănător.**

Moartea lui Mahomet.

7.Ș-a pierdut viața acest fermecător și necuvios în anul 632. A fost îngropat stârvul lui în Medimne din Arabia, pe care o înconjoară mahomedanii cu mare evlavie, precum și Mecca, (sau Hagilâkul) Kiabea, întru care este al lor vestit loc de închinare, și adeseori merg acolo pentru evlavie fiindcă aici s-a născut Mahomet, iar dincolo s-a îngropat. La început pe moștenitorii lui îi numeau arăbește califi, ca pe niște epitropi, și ca pe unii ce țineau locul lui. Ighemonia aceasta a Califilor (al căruia scaun a rămas câtăva vreme în Damasc, apoi și la Bagdad, a ținut mai mult decât până la 1250 d.Hr. În acest an a fost ucis cel mai de pe urmă calif Musteați de Alahu tătarul, cel ce a prădat și Bagdadul, și l-a stăpânit, când s-a sfârșit și Ighemonia, și puțin mai pe urmă a început monarhia Otomană a Turcilor, care s-a arătat înfricoșată.

8.Cei ce urmează învățătura lui Mahomet se numesc musulmani, adică crezători în curăție. Împotriva lui Mahomet a scris

Ioan Cantacuzin cel ce a sta mai întâi împărat în Constantinopol, apoi monah, și din latini Richard monahul dominicanul, Nicolae de Cuza, Ioan Ludovic Vivec, Marsilius Fikinus pentru Hristiana religie Capitol 12. Grotius pentru adevărata religie a Hristianilor în cartea cea din sfârșit, Ahatanius în credința și în legea lui Mahomet, și mulți alții.

Abubeker diadohul lui Mahomet.

9. După moartea lui Mahomet, a moștenit stăpânirea Abubeker, și stăpânind 2 ani și jumătate, a murit.

Omar supune Ierusalimul.

10. Pe acesta îl moștenește Omar, care a supus Damascul la stăpânirea saracinilor prin Abu Abira, iar Egiptul prin Omereo fiul lui Elaț, și prin Aț Fahan, pe Persia prin Avdila fiul lui Ghedil. Acest Omar a mers cu oaste și asupra Palestinei, și înconjurând Sfânta Cetate Ierusalimul în 2 ani l-a luat. Patriarhul Ierusalimului Sofronie, a luat promisiune de la Omar că nu va face silă sau strâmbătate Bisericii nici creștinilor și altele. Intrând Omar în Sfânta cetate îmbrăcat în haine de păr de cămilă murdare, și arătând fățarnicie satanică, a cerut să vadă Templul Iudeilor pe care l-a zidit Solomon pe care o va face geamie spre închinarea hulei sale. Văzându-l pe acesta Sofronie a zis: „Acesta este cu adevărat urâciunea pustiirii, de care s zis proorocul Daniil.” (după mărturia lui Teofan). Iar mormântul Domnului l-a lăsat Hristianilor. Căci Iraclie lăsând Siria, aflându-se în deznădăjduire pentru ea, și luând cinstitele lemne de la Ierusalim, s-a dus la Constantinopol, precum mărturisește Chedrinu. Omar asemenea a luat și alte țări și cetăți, și a făcut înscriere pentru toată locuința supusă lui, pentru oameni, dobitoace și pomi, și a stăpânit el 12 ani.

Capitolul IV.

ERESUL MONOTELIȚILOR.

Atanasie aprobat Patriarh.

1. Eresul monoteliților adică a celor ce mărturisesc o singură voie întru Hristos a început în anul 629. În acest an a venit împăratul în Ierapoli, Atanasie care era de obște al Iacobiteni pe care ei îl numeau patriarh a mers către împăratul, care vorbind cu acest Atanasie, l-a învinuit împăratul că nu primește Soborul din Calcedon, și nu

mărturisește întru Hristos două firi unite, și i-a zis: că dacă primește acest Sobor, și va mărturisi două firi fără amestecare unite în Hristos Mântuitorul nostru, îl va număra în rândul pravoslavnicilor și îl va pune patriarh al Alexandriei. Iar Atanasie fiind cumplit, și plin de vicleșug, ca să nu se lipsească de împărăteasca făgăduință, cu vicleșug a primit Soborul din Calcedon, asemenea a primit să zică două firi unite în Hristos. Iar pentru voie, și lucrări întrebă de se cuvine a le zice îndoite, sau unatice, și singuratice? Iar împăratul tulburându-se de această nouă și ciudată întrebare, a scris pentru aceasta către Serghie Patriarhul Constantinopolului, care din veche cinstea eresul monoteliților. Patriarhul a scris către împăratul cum că se cade a dogmatisi, o firească voie, și o lucrare, și pe Kir al Fasidii, sau precum zic alții, Patriarhul Alexandriei l-au aflat de o socoteală cu Serghie. Împreună cu aceștia rătăcindu-se și însuși Iraclie, și convins fiind să unit în această socoteală, și a fost adăpat de acești eretici cu răzvrătită tulburare.

Apărătorii acestui eres.

2.Cei mai întâi ai monoteliților, și mari apărători afară de Iraclie și de nepotul său Constant, au fost Serghie, Pavel, Pir, și Petru episcopii Constantinopolului. După Gheorghe Patriarh al Alexandriei s-a hirotonit Pir, și Macarie al Antiohiei, precum se arată în practica **1** (lucrarea) și **8** a Soborului Lumnice VI. Dar Sofronie Patriarhul Ierusalimului se nevoia bărbătește împotriva eresului lor. În sfârșit în anul 639 împăratul Iraclie, ori Serghie în numele lui a pus înainte o scrisoare cuprinzătoare ca să se mărturisească că nu este în Hristos unatică lucrare, nici îndoită ci să se mărturisească o voie. Și se cetește această scrisoare la Baronie în Cronica anul 639 număr 9. asemenea se adună și din epistola lui Serghie către Onorie, care s-a cetit în Soborul VI la lucrarea 12.

Judecată pentru dogma monoteliților.

3.Pentru dogma monoteliților sun osebite judecăți ale dascălilor. Dacă dar din scrisoarea ce s-a pomenit și din mărturisirea lui Macarie al Antiohiei care se află în lucrarea 8 a Soborului VI se va face judecată, ar fi arătat, cum că ei primesc întru Hristos două deplinite și neamestecate firi, încă și după unire, împotriva lui Apolinarie și a lui Eutihie, și deosebite însușiri ale fiecăreia firi, adică și a uneia și a alteia, și că mărturisesc încă pe Hristos, că a luat trup adevărat, însuflețit cu suflet cuvântător și înțelegător, și pentru acestea cu nu pot

ei (de nu vor fi desăvârșit ieși din minte) să tâlcuiască puterea cuvântăreții poftă, adică voinței, și omeneștile lucrări întru Hristos. Deci când ei rânduiesc în Hristos o voie și o lucrare, prin voie și prin lucrare, se vede că înțeleg pe puterea lucrătoare a voii, de care ca de pricina cea întâia pornitoare pornirile mădulărilor, și lucrările atârână, adică se spânzură, precum cel mai întâi decât toți (precum însuși zice) drept a prepus, și a înțeles Gavril Vascuez care în partea a 3 a lui Toma pentru iconomia întrupării la vor. 5, Cap 5 num. 37 și 73. Cap. 1 numer. 2 zice, că rătăcirea monoteliților a stăut cum că întru Hristos ar fi numai puterea dumnezeieștii voi, și nu a celei omenești cu a cărei amelintare părțile cele mai josite către însăși a lor fapte, și lucrări se pornesc întru pornirea dumnezeieștii voi, care să pornească, precum întru noi pe mădulări către a lor lucrări, și că așa ei pe acea unatecă putere a voii întru Hristos, după care zice că s-ar fi pornind mădulările la lucrările lor, o voie și o singură lucrare, și pe aceasta Dumnezeire?-bărbătească ar fi numindu-o. De aicea Macarie episcopul Antiohiei, apărătorul cel atât de râvnitor al monoteliților, încât mulți socoteau că el ar fi fost pricinuitorul al acestei rătăcirii, când la al VI a arătat socotința sa, în praxis (lucrarea) a 8 a acestui Sobor a zis așa: „Și ca mai mult să zic, precum trupul nostru se îndreptează, și se împodobește, și se pune în rânduială de sufletul nostru cuvântător, așa întru Domnul nostru Hristos toată ocârmuirea omului său, de dumnezeirea a însuși cuvântului pururi, și întru toate era de Dumnezeu mișcat”.

4.Iar dimpotrivă de vom privi la Soborul VI apucăturile Părinților pravoslavnicilor, care dau război împotriva vătămării de minte ale monoteliților, judecăm în acest chip, că acești monoteliți tăgăduiesc voia omenească întru Hristos. Căci apucăturile Părinților numai spre aceasta privesc, a dovedi cum că întru Hristos este omenească voie. Iar nu este de crezut Vascuez, cel ce să fălește ca și cum ar fi vârf la toți Părinții, că nu au înțeles drept gândul potrivnicilor lor, și așa ca și cu un obrăzar se împreună nevoiește. Dar zicem că se vede, că Macarie, și câți au ales a se arăta pe sine mai adânci și mai ascuțiți la minte, așa ar fi înțeles, precum și Vascuez voiește, ci ceilalți monoteliți nesocotind drept acea străină socoteală, desăvârșit au tăgăduit pe omenească voie întru Hristos.

Onorie al Romii se vădește a fi monotelit.

5.Însă Onorie episcopul Romii s-a făcut de un glas și de o socoteală cu monoteliții, precum se vede din epistola sa cea către Serghie care s-a cetit în Soborul VI la lucrarea 12 și 13. Și s-a osândit împreună cu Onorie cel ce a scris-o, fiindcă el s-a vădit din cele scrise către Serghie, cum că întru toată socoteala sa a urmat, și a adevărit dogmele păgânești, precum arată graiurile Părinților. Aceasta se vede și din Epistola lui Constantin bărbosului către Apuseni, care se află în lucrările Soborului VI lucrarea 18 și din epistola lui Leon II episcopul Romii către Constantin, care se păzește în Tomul III al Soboarelor, unde zice de Apostoleasca Biserică cum că Onorie nu a cercat să o curățească cu învățăturile predaniilor Apostolești. Acest Onorie cu spurcată vânzare s-a nevoit să răzvrătească credința cea curată, pentru aceea este și el dat anatema. Și în Soborul VII Lumnic lucrarea 7 pentru a patra oară adunat în Constantinopol, întru care Papa Adrian II-lea zice: „Lui Onorie după moarte i s-a zis anatema de la Răsăriteni, pentru că este vinovat de eres” Aceasta o mărturisesc și cei din Latini, Melhior Kanus, și Sanderus. Și în zadar se împotrivesc alți Latini.

6.Monoteliții au pricinuit mare tulburare Bisericii, mai ales în zilele lui Constant nepotul lui Iraclie, căroră le-a stat împotrivă mai mult decât alții Sofronie Patriarhul Ierusalimului, Ava Maxim din Constantinopol. Monoteliții au fost osândiți la Soborul VI Lumnic, care s-a adunat pentru această pricină. La Soborul din Roma în vremea lui Teodor, a lui Martin I și a lui Agaton. Asemenea și de la Soborul VII Lumnic, și de cel adunat în Florentia.

CAPITOLUL V.

SHISMA CE S-A FĂCUT ÎN SPANIA, PENTRU UNA ȘI ÎNTREITA AFUNDARE ÎN BOTEZ.

1.În acești ani s-a ivit în Spania o schismă pentru cele trei afundări, și cea una întru Botez, fiindcă unii în dumnezeiasca scaldătoare botezau cu trei afundări, iar alții cu o afundare. Atât a sporit această schismă încât o parte defăima pe cealaltă, și îl numea fără putere. Pentru această pricină Leandro episcopul l-a întrebat pe Grigore cel Mare care răspunde așa: „Nimeni nu poate zice mai adevărat, decât ceea ce vi s-a părut vouă de cuviință, pentru întreita

afundare la Botez, prin aceasta însemnăm taina îngropării cele de trei zile, precum și când îl scoatem de trei ori pe prunc din apă, închipuim învierea cea de a treia zi. Iar dacă cineva poate ar socoti a afunda o dată pe cel ce se botează aceasta se face pentru nemărginita cinstire a Sfintei Treimi, nici către aceasta se împotrivesc ceva. Pentru că în trei ipostasuri este o ființă, nicidecum nu poate fi prihănit. A afunda pe prunc la Botez o dată sau de trei ori în apă nu poate a fi prihănit. Căci în cele trei afundări treimea fețelor, iar în una unimea dumnezeirii poate a se însemna. Ci fiindcă până acum ereticii botezau pruncul afundându-l de trei ori, socotesc eu să nu se facă aceasta, ca nu întrucât numără ei afundările, pe dumnezeire să o despartă, și încât fac ei ceea ce făceau, să se fâlească pe sine că ne-au obișnuit ei pe noi.” Asemenea cuvinte după cea mai mare parte de Grigore Registru scrise în Cartea 1, epistola 45 care mai cuprinde și porunca sau ucazul lui Grațian.

Soborul IV din Toledo hotărăște poruncă pentru această gălceavă.

2. Filonikia și gălceava aceasta s-a cercetat de Soborul IV din Toledo, și în sfârșit s-a hotărât ca să lipsească sminteala, ori din cauza întrebuițării dogmei eretice, să se facă Botezul într-o afundare, ca să nu se arate cei ce fac acest Botez că se învoiesc cu cele zise de eretici, întrucât vor urma obiceiul lor, și ca nu cumva afundarea cea una să fie vre-o îndoială, au adaos Părinții acestui Sobor, cum că într-o Botez se înseamnă moartea și învierea lui Hristos. Căci afundarea cea în ape, este oarecum pogorârea în iad, și iarăși scoaterea din ape, este Învierea, asemenea pentru una afundare se arată unimea dumnezeirii, și întreirea fețelor, unimea adică întrucât afundăm o dată, iar întreirea întrucât Botezăm în numele Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duh.”

Nouă .?... în Botez.

3. Dar acestea zicând Apusenii izvodesc noi lucrări. Însă se arată la multe vădit călcători ai poruncilor lui Hristos, și a predaniilor Apostolești și Părintești. Căci Hristos trimitând pe ucenicii Lui în toată lumea ca să propovăduiască Evanghelia, au poruncit lor să boteze pe cei ce vor crede, nu le-a zis să stropească, din această poruncă Biserica a luat obiceiul a afunda de trei ori, și ieșiri de trei ori din apă. Sfințitul Părinte Simeon Arhiepiscopul Tesalonicului scrie în acest chip pentru sfintele săvârșiri, (sau slujbe) la Capitolul 63 zicând: „Că apucând Ierarhul, sau Iereul de capul celui ce se botează, într-o care lucrează toate simțitoarele puteri, și cea stăpânitoare, și

afundându-l prima dată în apă, strigă, se botează robul lui Dumnezeu cutare (aici îi pune numele) în numele Tatălui, și îndată îl scoate pe el. Apoi îl afundă a doua oară zicând, și al Fiului, și iarăși îl scoate din apă. Și afundându-l a treia oară zice, și al Sfântului Duh. Și așa îl ridică din apă deplin cu Dumnezeiescul Botez. Împreună prefăcându-l pe el și deplinindu-l și prin Sfânta Treime, și propovăduind pe cele trei ipostasuri într-o dumnezeire, când zice în numele înseamnă singurimea dumnezeirii, apoi al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh care este mărturisirea dumnezeieștilor nedespărțitelor, și neamestecatelor fețelor celor trei, dar împreună și prin cele trei afundări și scoateri pe îngroparea cea de trei zile și pe Înviere, însemnându-o Aceluia ce pentru noi s-a răstignit și a înviat.”

Botezul ase face în trei afundări este obicei foarte vechi.

4.Cum că este cu adevărat foarte vechi acest obicei, se arată luminat din Canonul 3 al Sfinților Apostoli, care rânduieste a se face pomenirea Sfântului Botez în trei afundări, adică în numele Tatălui, și al Fiului și al Sfântului Duh, iar odată a boteza pentru singurimea dumnezeirii și pentru treimea ipostasurilor, ori pentru moartea cea pe Cruce a Mântuitorului Hristos, și pentru învierea Lui cea de a treia zi. Apoi zicea Canonul că cel ce botează cu o afundare să se caterisească, ca unul ce face afară de învățătura Domnului, și vederat păgânește. Și Sfântul Vasile cel Mare în Cartea pentru Sfântul Duh către Amfilohie zice: „Blagoslovim însă apa Botezului, și untul de lemn al ungerii, încă și însuși cel ce se botează, din oare care predanii scrise, și nu din tăcută și tainică predanie, etc” iar de trei ori se afundă omul, adică a se boteza prin trei afundări de unde avem! vezi și pe alții.

CAPITOLUL VI.

SOBOARELE CELE CE S-AU FĂCUT ÎN ACEȘTI ANI.

1.Din Soboarele ce s-au făcut în acești ani, cele mai însemnate sunt acestea: Soborul din Roma pe vremea lui Bonifatie III, Soborul Matisconi III, Soborul II din Ispalinsia, Soborul Rominsiescu, Soborul din Alexandria, Soboarele de Toledo, IV, V și VI, Soborul din Ierusalim pe vremea lui Sofronie, Soborul mincinos din Constantinopol, și alte soboare adunate pentru pricina monoteliților.

Soborul din Roma.

2.Soborul din Roma pe vremea lui Bonifatie III, s-a adunat în cea împărătească Vatican. În anul 606 s-au adunat 12 episcopi de care s-a legiuit și s-a publicat în scris, atunci când va trece la Domnul vreun episcop după ce va fi îngropat până la trei zile să nu se facă nimic pentru diadohul⁴⁸, aceasta împotriva gătirilor viclene ale unor clerici, care încă fiind viu arhiereul voiau să neguțitorească pentru cel ce urma să fie episcop după el. Soborul acesta încă a mai pus la cale ca alegerea episcopului să se facă de clerici și de norod, și aceasta să se socotească puternică, dacă se va adeveri de Ighemonul cetăți, și cel mai mare arhiereu va încredința și alătura aceste cuvinte zicând : „Voim și poruncim!” precum mărturisește Platinas la cele despre Bonifatie III.

Soborul din Matisconi.

3.Soborul III din Matisconi a fost convocat de împăratul Franței Clotar II în anul 617 spre cercetarea pricinii lui Macarie Eustatie diadohul lui Columban, care ocârmuirea Mănăstirii Luxeuil. Pentru că oarecare monah de Agrestinu din Luxeuil pornindu-se, clevetea și prihănea pe Columban și pe Eustatie, a cărora clevetire s-a descoperit.

Soborul din Ispalinsia.

4.Soborul II din Ispalinsia s-a făcut în vremea împăratului Spaniei Sisevut în anul 619, pentru oarecare pricini Bisericești, și împotriva ereticilor celor fără de cap, care tăgăduiesc pe cele două firi întru Hristos, s-au făcut 13 adunări, iar ce s-a lucrat în fiecare din ele vezi în Tomul III al Soboarelor, și la alții.

5.Întru a 12 adunare, un episcop sirian dintre ahefali (adică din cei fără cap) după câteva războaie ale Părinților lepădă eresul. Apoi cel ce mai înainte se împotriva a mărturisit două firi întru Hristos și catoliceasca credință. În acest Sobor a fost de față și episcopul Isidor Ispaleos, despre care se va zice mai jos.

Soborul din Remon.

6.Soborul din Remon din anul 624 s-a adunat în Galia, care a dogmatizat pentru pricini Bisericești, se află în can. a lui 25. sunt iscăliți mai mult de 40 de episcopi.

Soborul din Alexandria.

⁴⁸ moștenitorul scaunului de episcop n.tr.

7.Soborul cel din Alexandria s-a adunat în anul 633 de Kiru episcopul Alexandriei apărătorul monoteliților, întru care cu motiv că poate să-i unească cu pravoslavnicii pe toți ereticii cei din Egipt, de se va tăcea glasurile celor două lucrări, și să se pomenească numai despre dumnezeiasca-bărbătească voie, și lucrare, a scos o rânduială în nume de împlinire, după care pe ascuns a semănat dogma monoteliților. Împlinirea aceasta este în lucrarea 13 a Soborului VI cuprinzând 9 Capete, dintre care, capul 7 se vede că se adaoge monoteliților. În urma îndestulării acesteia i s-a împotrivit Sfântul Sofronie episcopul Ierusalimului, și de Serghie al Constantinopolului, către carele s-a trimis practicele Soborului acestuia, a cerut să se șteargă din ele cele ce erau în capitolul 7 pentru dumnezeiască-bărbătească lucrare.

Soborul IV Toledo.

8.Soborul IV din Toledo a fost convocat de împăratul Spaniei Sisenandru, în anul 633 în cea împărătească a Sfintei mucenițe Leocadie, adunându-se 62 de episcopi, 4 prezviteri și 3 Arhidiaconi în numele episcopilor săi, din Spania, și din Narvoninsia Galia, care atunci era supusă împăratului Spaniei. Între acei episcopi a fost și cel mai sus zis Isidor episcopul Spaniei, și însuși împăratul. Au așezat 74 de Canoane din care unele spre adevेरirea credinței pravoslavnice, iar altele spre îndreptarea învățaturii Bisericești. Canoanele acestea se află în Tomul III al Soboarelor.

Soborul din Ierusalim.

9.Soborul cel din Ierusalim s-a adunat la anul 635 de Sofronie ce era atunci arhiereu acolo, care împreună cu arhieriei supuși lui, a dovedit sobornicește pe cei ce ziceau o voie, și o lucrare la amândouă firele lui Hristos, că și arătat o fire propovăduiesc, împreună hotărâtor având la aceasta și pe Ioan episcopul Romii. A supus anatemei dogma monoteliților, și a trimis-o lui Serghie episcopul Constantinopolului. Pe care auzindu-o Iraclie s-a rușinat, dar a strica socotelile sale nu a voit, și iarăși nu a suferit ocară, cuprinzător a dat în public, ca nici o lucrare, nici două să mărturisească norodul în Hristos, nebunul precum și mai sus s-a zis.

Soborul V Toledo.

10.Soborul Toledo V s-a convocat în anul 636, de către împăratul Spaniei Hintilian. A dat 9 canoane, unele pentru mântuirea împăratului, și pentru întărirea împărăției, iar altele pentru starea

bisericească. Acestea se află în Tomul III al Soboarelor, La acest Sobor au iscălit 42 de episcopi, și doi epitropi ai altor episcopi.

Soborul VI Toledo.

11.Soborul VI Toledo, asemenea de același împărat Hintilian s-a convocat în anul 638. A dat 19 canoane în cel 1 dând cu deosebire mărturisirea credinței, iar întru celelalte se încheie către învățătura bisericească, și acestea se află în Tomul III al Soboarelor, și la alți istorici.

Soborul din Constantinopol.

12.Soborul cel mincinos din Constantinopol s-a adunat de Serghie episcopul ei, în anul 639 și a aprobat tâlcuirea publicată de Iraclie, despre care s-a zis mai sus.

Alte Soboare împotriva monoteiștilor.

13.Iar în anul următor 640 s-au făcut osebite Soboare, precum: Roma, Numidia, Bizaco, și în Calcedonul Africii, în care s-a netrebnicit publicația lui Iraclie și eresul monoteiștilor, și s-au defăimat. S-au mai adunat în același an la Roma Sobor de către Sevir episcopul, îi în următor de Ioan IV. În Numidia în anul 646 de Columban și iarăși de Columban în anul 647 în Mauritania. În acest an s-a adunat și în Bizac de Ștefan episcopul locului și de alți 42 de episcopi, În acest an în Calcedon s-au adunat 68 de episcopi

CAPITOLUL VII.

PENTRU BĂRBAȚII CE AU EXCELAT ÎN ANII ACEȘTIA.

1.În anii aceștia înfloreau oarecare bărbați prea încuviințați în fapta bună și sfințenie. Evloghie episcopul Alexandriei, Anastasie Persul, Sofronie episcopul Ierusalimului, Anioh monahul, Ioan cel milostiv, Gheorghe al Pisidiei, Isidor episcopul Ispalii, Iona scoțianul, Amandos etc.

Evloghie al Alexandriei.

2.Evloghie episcopul Alexandriei, bărbat vestit întru învățatură și sfințenie, a scris o carte în care se nevoiește apărând pe Leon cel Mare, și alta împotriva Severianilor a Teodosienilor și a Gaianiștilor. Asemenea a scris și împotriva Agnoniștilor (adică a ereticilor necunoscători, care dogmatisează că Domnul nostru Iisus Hristos nu

cunoștea cele fiitoare) precum arată în Cronică numărul 12 Baronie în a 7. a lui Fotie anul 608 și Posevinus? în înainte cuvântarea Tomului 1. S-a săvârșit în anul 608.

Anastasio Persul.

3.Anastasio Persul, mai înainte s-a numit Mangudat, fiind vrăjitor, și ostaș persan, s-a făcut Hristian, a învățat credința în Ierapoli, în Ierusalim primește Botezul și s-a numit Anastasio. Apoi a venit în Mănăstirea Sântului Sava și s-a îmbrăcat în sfântul chip al monahilor. Petrecând toată calea ce duce la fapta bună, învățând sfintele cărți, și Psaltirea pe de rost știind, având mult dor către Dumnezeu, se ruga Lui să primească sfârșitul cel mucenicesc, și mărturisind pe Hristos prin vărsarea sângelui său de către împăratul perșilor aceasta s-a săvârșit. Vezi la Minei Ianuarie 22, în care zi se săvârșește pomenirea lui.

Sofronie al Ierusalimului.

4.Sofronie patriarhul Ierusalimului, care mult s-a nevoit împotriva monoteliților, patrie având Damascul. A scris împotriva monoteliților o epistolă minunată și mult vestită, care se află în lucrarea 12 a Soborului VI. A scris și o voroavă la Nașterea Domnului, și alta pentru nevoițele Sfinților Apostoli Petru și Pavel, și a celorlalți, și cântarea de la Vecernie Lumină Lină a sfintei slave... S-a mutat la viața neîmbătrânită în anul 636. A mai scris și viața Cuvioasei Maria Egipteanca.

Antioh monahul.

5.Antioh Palestininul monahul din Lavra Sfântului Sava, bărbat vestit întru fapta bună și sfințenie, care a plâns ca lat Ieremia pentru Ierusalimul rob de Perși, și pentru arderea lui, și pentru mutarea Sfintei Cruci în Persia, precum el scrie în Cuvântul 107, în vremea împăratului Iraclie. A scris și o epistolă către Eustatie egumenul Mănăstirii Ațahinii din cetatea Ancira Galatia pentru sfinții Părinți de acolo Cap 130 și o rugăciune de mărturisire (adică de spovedanie) mai presus de toată lauda, care s-a tipărit în Biblioteca Părinților.

Ioan milostivul.

6.În această vreme a fost și Ioan cel poreclit milostiv, pentru că ajuta celor nevoiași, dându-le cu îmbelșugare cele de trebuință. Acesta a fost cu neamul din Cipru, și pentru viața lui strălucită s-a prohirisit Arhiepiscop al Alexandriei, norodul Alexandriei cerându-l de la Iraclie, și punându-se în sfeșnic îngerește ca o făclie a strălucit în

lume. El a fost cel dintâi care a oprit adăogirea cea de la Sfinte Dumnezeule (adică, Cel ce te-ai răstignit pentru noi). Atât era de iubitor de milostivire, încât nu s-a întors niciodată de la cel ce voia să vorbească cu dânsul. Măcar că venitul Bisericii lui era mult, însă viețuia sărăcește, și pentru odihnă nu avea decât un pat acoperit cu o veche prostire de lână. Unul din cei bogați ai Alexandriei i-a trimis o plapumă care costa mulți bani rugându-l să o întrebuințeze. A întrebuințat-o o singură noapte, și n-a putu să doarmă, socotind că atâți săraci mor de frig, și de foame, dimineața a trimis și a vândut-o și întâmplându-se bogatul ce i-a fost dat-o a cumpărat-o iarăși, și a trimis-o la Ioan, iar Ioan a doua oară o vinde, și a treia, zicând bogatului să vedem cine dintre noi va obosi mai curând. Întru o zi așteptând până la vremea prânzului, nu a venit nimeni săi ceară ajutor, și s-a dus plângând, și prietenul său Sofronie întrebându-l pricina a răspuns: „Pentru că astăzi pentru păcatele mele nu am putu aduce nimic lui Hristos”. Și împodobind mulți ani întru arhierie, în vremea în care era să intre perșii în Egipt, sa dus la patria sa, de unde s-a mutat către Domnul, la anul 613 iar după alții 616 fiind în vârstă de 57 de ani.

Petru al Alexandriei.

7.Petru Arhiepiscopul Alexandriei cel al 50 –lea de care mulți spun că a alcătuit Cronica Alexandriei, care ia sfârșit în anul 22 al împărăției lui Iraclie, și anul 613 d.Hr.

Gheorghe al Pisidiei.

8.Gheorghe al Pisidiei, diacon al Bisericii celei Mai, Refendarios, și hartofilam a scris la Hexaimeron stihuri 3000 Iambicești la Iraclie împăratul, și la războiul cel asupra Perșilor, încă Avarina după chipul lografiei, egkomion la Sfântul Mucenic Anastasie, etc.

Teofilact Simocatul.

9.Teofilact Simocatul s-a născut în Elada, și a proestoșit în Egipt. A scris o carte pentru cele lucrate de Mavrachie, asemenea și câteva epistole morale, prostești, eroticești, și firești opere. După Vosie Cartea 2 con-scripturi Greci, Cap 23.

Isidor al Ispaliei.

10.Isidor episcopul Ispaleos, bărbat ajuns la vârful faptelor bune, a alcătuit multe cărți, între care 20 sunt mai de laudă. Etimologia a Cronicilor, Istoria Goților, Istoria Vandalilor, Istoria Sciților, tâlcuiri

la multe cărți ale Vechiului Testament, și Carte pentru con-scripturile Bisericești, după mărturia lui Tritemie Cartea II-a pentru Scriitorii Bisericești, și s-a săvârșit în anul 636, arhierind 40 de ani, după alții 35, zicând că a adormit la 601. Urmaș al lui a fost Leonard fratele său, și la 636 s-a săvârșit.

Ioan Scoțianul.

11.Ioan Scoțianul, avva Mănăstirii Luxeuil, a scris câteva Vieți de Sfinți, vestit în fapta bună și Sfințenie, după Tritemie, și după alții.

Amandos.

12.Amandos, cel izgonit de Dagobert împăratul Galiei, pentru că muștra greșelile lui, iar apoi fiind chemat înapoi, a botezat pe Sigibert fiul lui, și pe urmă făcându-se episcop Ultraectului?, în sfințenie a strălucit.

CAPITOLUL VIII.

PENTRU ÎMPĂRAȚII CONSTANȚIN IV FIUL LUI IRACLIE, ȘI PENTRU IRACLEONA, ȘI PENTRU CONSTANTIN II NEPOTUL LUI IRACLIE, ȘI PENTRU CELE CE S-AU FĂCUT ÎN ACEȘTI ANI ÎN BISERICĂ.

Pentru Împăratul Constantin IV, anul 641.

1.Murind Iracție, moștenește împărăția Constantin IV fiul său, pe care alții îl numesc Constantin Iracție, iar alții Constantin tânărul, a împărățit puțin căci după patru luni a fost omorât prin otrăvă de către mașteha sa și de sora sa, și de Pir Patriarhul Constantinopolului. Era însă Constantin drept credincios, și avea soție pe Grigoria fiica lui Nichita patricianului, din care i s-a născut Consta.

Iracleona împărat, anul 641.

2.Constantin sfârșindu-și viața, Martina împreună cu fiul ei Iracleona au luat împărăția, dar și acesta împreună cu mama lui după 6 luni a căzut din împărăție. Căci fiind urâtă Martian de către Senat pentru uciderea lui Constantin, i-au tăiat limba, iar lui Iracleona nasul, fiind încă copil de 10 ani, și amândoi au fost izgoșiți, asemenea și Pir a fost scos din Biserică, și a fost trimis în surghiun.

Constant împărat anul 642.

3.Iar în scaunul împărătesc Senatul a ridicat pe tron pe Constant nepotul lui Iraclie în anul 642 și fiul lui Constantin. Acest împărat nu a fost destoinic, întru cinstirea lui Dumnezeu se potrivea cu moșul său, căci slăvea eresul monoteiților. Alcătuind o armată împotriva saracinilor la Neorion din Libia care se numea Fenicia, a fost biruit desăvârșit, încât s-a roșit Marea de sângele Grecilor, iar el îmbrăcând o haină veche și intrând într-un caic ce sa întâmplat acolo cu puțini oarecare a fugit și a scăpat în Constantinopol. Acest împărat a omorât pe Teodosie fratele său, pe care mai înainte îl hirotonise diacon. Pentru aceasta și pentru celelalte fapte le lui l-au urât cetățenii. Drept aceea s-a sculat din Bizanț, și s-a dus în Sicilia, și acolo șezând 6 ani, în sfârșit fiind vrăjmășit de cei din jurul său, în vremea în care se scălda în baia Siracuzei numită Dafni, a fost omorât ori i s-a sfărâmat capul de către Andrei al lui Trooil cu cădătuia din care turna apă, și a murit împărățind 27 de ani. Pentru acești împărați pomeniți mai sus istorisesc Nichifor Patriarhul Constantinopolului, Teofan, Zonara, Chedрино, Pavel diaconul etc.

Episcopii Constantinopolului.

4.În vremea acestor împărați patriarhi ai Constantinopolului s-a făcut Pavel II în anul 641, după aceea s- suit în scaun Pir, care murind la anul 656 s-a făcut Petru ereticul, care după mărturia lui Teofan a arhierit 2 ani și 4 luni, iar după Zonara 12 ani a ținut scaunul, după aceea Toma II, anul 667.

Patriarhii Antiohiei. Iar ai Antiohiei după Anastasie II cel ce a mărturisit în anul 610, a rămas Antiohia văduvă de episcopi pravoslavnici 22 sau 28 de ani, poate până la anul 638, când a sărit asupra scaunului Atanasie monofizitul ereticul, apoi Makedonie ereticul la anul 640 care a rămas în Constantinopol 6 ani, a murit până a merge în Antiohia, după aceasta Gheorghe rămânând în Constantinopol 5 ani, apoi Macarie monotelitul, care a rămas în Constantinopol până la anul 678, după care s-a făcut Teofan. În aceste vremi a murit Sofronie al Ierusalimului, care a împodobit acea Biserică cu cuvântul și cu lucru.

Starea Bisericească a Răsăritului.

5.În vremea acestui Constant, starea Bisericească a Răsăritului era în ticăloșie, căci împăratul fiind monotelit, și rău slăvitor se cumplit se silea să-și lățească eresul său. Drept aceea la Bisericile cele ce văduveau de adevărații arhieriei, așeza episcopi monoteiți,

asemenea și Ighemoni de acest eres trimitea pe la politici. Pe Martin Papa Romii, care nu voia a se uni cu eresul său l-au surghiunit, pe Maxim prea înțeleptul, și prea sfânt bărbat, și pe ucenicii lui prea cumplit i-a muncit, și pe mulți alții drept slăvitori i-a pedepsit, căci nu voiau a se pleca la voia lui. Întocmai ca și împăratul episcopii de același eres cu el, precum Pirros, Pavel, și Petru episcopii Constantinopolului, Kiros al Alexandriei, Macarie al Antiohiei, și alții precum zice Pogonat în Epistola cea a trimis către Apuseni în lucrarea 18 a Soborului 6.

6.Deci fiindcă vedeau monoteliții că pentru multa lor îndrăcire că multe suflete se despărțeau de dânșii. ***Porunca împăratului Constant.*** Pavel al Constantinopolului fiind fruntașul monoteliților a înduplecat pe împărat să publice o nouă poruncă de obște, arătând să se facă tăcere pentru unatica sau îndoita voie și lucrare, și să nu se contrazică, nici să mai facă gâlceavă pentru aceasta. Nădăjduind cu acest chip să aducă pe toți Hristianii la socotința să se împace. S-a publicat această poruncă sub numele ***închipuire*** precum mărturisește Adon Vieninsiul în a sa Cronică vârsta 6. anul 6441. Această ***închipuire*** este în Sicritul IV al Soborului din Latern, ce s-a făcut în vremea lui Papa Martin în Tomul III al Soboarelor, unde se cetește împreună cu judecata Soborului.

Califul Omar II se ostenește în zadar a zidi Templul lui Solomon.

7.Sa mai adăogat la aceste rele, și eresul lui Mohamet, care zi de zi sporea. Căci în al 2 an al împărăției lui Constant, ***Califul Omar II*** a început să rezidească Templul lui Solomon, dar fiindcă ceea ce zidea se risipea, a întrebat pricina, și i-au răspuns Iudeii, să pogoare Crucea ce era în preajmă deasupra Bisericii muntelui Măslinilor, și pogorându-o, așa a stat zidirea lor, pentru care pricină luând învoire de la dânsul urătorii de Hristos Iudei și saracini au coborât și celelalte Cruci de pretutindeni.

8.Răpuindu-și viața Omar II în anul 643 Noiembrie 9 lovindu-l cu sabia în pânțete Margarit persul se face ***al treilea Calif Osman*** fiul lui Fan, rudenia lui Omar, și stăpânind 10 ani a fost ucis în anul 655 d.Hr. lăsând moștean pe Ali fiul lui Evitalip. ***Ali al patrulea Calif*** lasă pe fiul său Hasan în anul 660. pe care l-a golit de stăpânire Mavias. ***Mavias al cincilea Calif*** acesta a condus 29 de ani.

Mavias risipește Constantia Ciprului și Colose din Rodos.

9. Acest Mavias a luat Ciprul în stăpânire, și Rodosul, și Aradul, pe care tare robindu-l i-a stricat zidurile, și l-a ars, și a făcut Ostrovul nelocuit, după Chedrinu. Asemenea a risipit cetatea Constantia din Cipru, și în Rodos vestitul Coloseum, pe care aramă cumpărându-o un neguțător Iudeu bogat din Emesa, se zice că l-a cărat cu 900 de cămile. Mavias a mers cu oștile sale în Capadocia, gătind multe corăbii a lăsat mai mare peste flotă pe Abulabar, cu care dă război Grecilor pe Mare, acesta biruie desăvârșit pe împăratul Constant, precum s-a zis ai sus.

Starea Italiei.

10. În Italia în acești ani administrau *exarhi*: Teodor Caliopa, Olimpie, și iarăși Caliopa. Iar *împărații* ai longobarzilor Rotaris, Rodoaldos, Aripertos și Grimoaldos. *Episcopi ai Romii* Teodor care arhiereste 7 ani și 6 luni, apoi Martin 5 ani și 4 luni, apoi Eugenie 8 luni, apoi Bitalianus 13 ani, și 7 luni. Împăratul Teodor Caliopa făcând război cu Rotarie s-a biruit de el. Iar Papa Martin în Sobor osândind eresul monoteliților, a fost legat din porunca împăratului Constant și trimis la Constantinopol de către Olimpie exarhul, și de acolo a fost surghiunit în Herson, unde s-a sfârșit. Iar în anul al 18 al împărăției sale a omorât pe fratele său Teodosie, care fiind diacon, l-a împărțit pe el din Sfântul Potir cu Sfintele Taine. Iar după moartea sa se arăta des împăratului purtând podoabă de diacon, și dându-i potirul plin de sânge, zicea: „bea frate”. Drept aceea foarte des tulburându-se de această vedenie, a socotit să meargă la Sicilia, și acolo să mute iarăși împărăția în vechea Romă, zicând că se cade a cinsti mai mult pe maică decât pe fiica sa.

Constant în Italia bate pe longobarzi.

11. Constanit venind în Italia, a luptat împotriva longobarzilor și a împăratului lor Rodoaldu. Începând războiul a luat Lukeria și multe alte cetăți ale Apuliei, care erau stăpânite de longobarzi, le-a luat înapoi. Ia la urmă a fost biruit de Rodoaldu și a mers în Roma fiind primit cu cinste de episcopul Bitalian, care împreună cu norodul a ieșit întru întâmpinarea lui, până la semnul 6. Iar el ca un prădător, și jefuitor, intrând în cetate a luat cele din aramă ce se numeau sisma, și rămășițele, încât nici tablele cele de pe acoperăminte nu i-a fost milă, cu atâta mai mult cele de argint, cu care era făcut acoperământul Panteul, care mai atunci se schimbase în numele de Biserica Pururi Fecioarei și a Mucenicilor, precum zic unii. Și rămânând puțină vreme în Roma, a trecut în Sicilia, așezând scaunul împărătesc la Siracusa ,

unde cu neobișnuite biruri și dăjdi și-a atras ura norodului și a bătrânimii, acestea le mărturisesc istoricii acelor vremuri.

Starea Spaniei.

12.În Spania, unde împărați ai vestgoților erau Hindebinus, și Rozescunbindus, religia Hristianilor a luat mare creștere, precum se arată în aceste vremi din osebitele Soboare ce s-au făcut la Toledo. Multe osteneli și nevoințe au tras în Anglia, unde băștinașii Agglilor cu împăratul lor Pandan au primit credința în Hristos, pentru acre lucru foarte s-a nevoit și blagocestivul împărat Osbie al Nortumbriei.

Starea Galiei.

13.Și în sfârșit în Galia săvârșindu-se Dogobert, a împărățit fiul său Clodobeu II, a căruia milostivire către săraci se laudă, iar după acesta Clotar III fiul lui Clodobeu și Hilderic fratele lui Clotarie. În anii acestor împărați care erau dați la mâncări și la băuturi și la desfătări, precum și la desfrânări, ocârmuire împărăției se făcea de către cei mai mari ai Palatului, care ocârmuiau toate, și împărății aveau numai numele, și se arătau la norod numai o dată într-un an în luna Mai, iar starea Bisericii se vede că era în liniște.

CAPITOLUL IX.

PENTRU PIR ȘI PENTRU VORBA LUI CEA MULT TULBURĂTOARE CU MAXIM, ȘI PENTRU PAVEL ȘI PENTRU FILONIKIA CEA DIN ANGLIA PENTRU PRAZNICUL PAȘTELUI.

1.Apărători ai monoteliților în vremea aceia au fost Pir și Pavel episcopi ai Constantinopolului.

2.Pir a sărit în scaunul Patriarhiei Constantinopolului după ce Serghie și-a pierdut viața, aceleași cugetând ca și dânsul, și cinstind și adevărind bârfele lui Sevir și ale lui Kir. Pir vădit fiind de uciderea împăratului Constantin, întovărășit cu Martina care l-a adăpat cu otravă, și înfricoșându-se a lăsat de voia sa scaunul, și a fugit în Africa. Apoi moștenește scaunul Pavel viteazul nevoitor și apărător al monoteliților.

Voroava lui Pir și a lui Maxim.

3.Pir în acea vreme a făcut a făcut multă voroavă gâlcevitoare cu Sfântul Maxim Mărturisitorul în Africa, fiind de față și episcopii Africii, și Grigore eparhul, după care Pir biruit fiind, s-a fățarnicit că a lăsat eresul monoteliților, dar venind în Roma și amăgit fiind de Teodor episcopul de atunci, a dat libellu adică mărturisire în scris pentru credință, și a primit. Cele cuprinse în această voroavă se află la Baronie așternute elinește și latinește în adăogirea Tomul 7 sau 8 unde cel ce voiește le poate vedea.

4.După aceasta Pir ducându-se în Roma, și venind în Ravena, s-a arătat după trei ani că nu și-a lăsat eresul, însă amăgit fiind de Olimpie Exarhul cu nădejdea că își ca lua iarăși scaunul, s-a întors ca și câinele la borătura sa, și venind în Constantinopol, murind necuviosul Pavel a intrat în scaun. Apoi înștiințându-se Teodor al Romii, cum că iarăși slăvește eresul ce-l avea, adunând episcopii cei supuși lui, a hotărât asupra lui deplinită caterisire, și l-a dat anatema. *Nelegiuită izvodire a Papei.* Papa a scris hotărârea anatemei cu pildă nouă precum turnând din prea curat sângele lui Hristos în cerneala cea pentru scris. Deci Pir luând a doua oară scaunul Constantinopolului a trăit numai 4 luni, și a murit, și s-a prohirisit Petru cel de o socoteală cu dânsul.

Pavel II al Constantinopolului prea rău.

5.Iar Pavel II sărind în scaun în anul 641 pe toți cei mai înainte de el i-a covârșit în răutate, căci cu a lui voie și îndemnare s-au făcut cele câte s-au făcut pentru monoteliți potrivnicii pravoslavnicilor, și mai ales de dânsul a fost înnegrite și cele lucrate împotriva lui Papa Martin de către împăratul Constant.

Filonikie în Anglia.

6.În Anglia a fost filonikie între Scoți și între Aggli pentru vremea prăznuirii Paștelui. Căci Scoțienii prăznuiau Paștele în Dumineca cea dintâi ce cădea de la 13 a lunii până Duminică, iar Aggli cu ceilalți catolicești, adică în Dumineca ce se întâmpla de la 14 a luminii până la 21. Deci pentru această pricină s-a făcut adunare în Mănăstirea Abbatisii Ildii, fiind de față doi împărați Osbis și Alfrundos, tatăl și fiul, Osbis tatăl urma scoțienilor, iar Alfrundos fiul urma Aggilor. Vorbitor din partea Scoțienilor era Colmanos episcopul, iar din partea Aggilor Vilbrektos prezviterul. Iar după ce s-a făcut voroava ici și acolo, în sfârșit Osbis împăratul a primit

socoteala Agglilor, și a zis că acestora se cuvine a urma, și toți l-au lăudat.

CAPITOLUL X.

SOBOARELE FĂCUTE ÎN VREMEA LUI CONSTANT MONARHUL.

1. Aceste Soboare s-au adunat în vremea lui Constant: Toledo al VII –lea, apoi două în Roma împotriva monoteiștilor, iar Toledo Soborul 8, 9, și 10, apoi cel Klipiakinesc, cel Kabiloninesc, și cel Emeritinesc, tăcând pe cele trei din Africa adunate împotriva monoteiștilor, pe cel Spaniol împotriva monoteiștilor, și pe aceste altele fără importanță.

Sobor VI în Toledo.

2. Soborul 7 din Toledo a fost convocat de împăratul Spaniei Hindebind în anul 646. A rânduit 6 Canoane, care se află în Tomul III al Soboarelor, pe a căror cuprins îl povestesc Magamburgiceștile Ecatontaetiride și Siandru, iar Caragea și Coriolan încheie numai trei dintre ele.

Sobor în Roma.

3. Unul din Soboarele făcute în Roma a fost adunat de Teodor episcopul Romii, în anul 684 acesta a osândit eresul monoteiștilor închipuirea împăratului Constant și Pavel episcopul Constantinopolului, pe care mai înainte de multe ori l-a sfătuit, și pe Pir care după ce se lepădase de eres, prin îndemnul exarhului Olimpie iarăși s-a întors la eres, neîmpărățîți i-a hotărât. Dar Teofan, Anastasie, și cărțile cele Sobornicești zic că acest Sobor a osândit numai pe Pir, iar nu pe Pavel nici închipuirea lui Constant.

Sobor în Roma.

4. Iar celălalt Sobor din Lateran s-a adunat de Martin I episcopul Romii, în anul 649 care a lepădat închipuirea lui Constant, pe eresul monoteiștilor, și pe apărătorii lui Kir episcopul Alexandriei, și pe Serghie, Pavel, Pir patriarhi ai Constantinopolului ia osândit. Practicalele acestui Sobor se află întregi în Tomul III al Soboarelor, și în adunarea Soboarelor cea elino-latinească făcută de Ioan Domenic Mansi Arhiepiscopul Lukiei.

Soborul 8 din Toledo.

5.Soborul VIII din Toledo s-a vestit de împăratul Spaniolilor Rozesuvind în anul 653 s-au adunat 55 de episcopi, 12 egumeni, și 10 epitropi, fiind lipsă de arhieriei, și alți 16 slăviți bărbați, la acesta s-a făcut 12 adunări, cele lucrate se află în Tomul III al Soboarelor.

Soborul IX din Toledo.

6.Soborul 9 din Toledo convocat tot de împăratul Rozesuvind s-a adunat în anul 655 fiind 17 episcopi, 8 egumeni, și alți 4 slăviți bărbați. La acest Sobor s-au dat 17 Canoane, care mai mult cuprind pricini ale episcopilor și clericilor și se află în Tomul III al Soboarelor, și la alții.

Soborul X din Toledo.

7.Soborul 10 din Toledo convocat de împăratul Rozesuvind, s-au adunat 20 de episcopi, în anul 656 iar după alții la 694 care zic că au fost și 5 epitropi și a legiuit acest Sobor VI sau VII Canoane, care se află în Tomul III al Soboarelor.

Soborul Klipiakinesc

8.Soborul Klipiakinesc s-a adunat de împăratul Galiei Clodobeu în anul 662 la care au venit mai toți episcopii Galiei. Singurul lucru important s-a afierosit de stăpânirea norodnicilor Mănăstirea lui Dionisie.

Soborul Kalbiloninsesc.

9.Acest Sobor Kabiloninsiesc a fost convocat tot de împăratul Rozesuvind la anul 663. La acest Sobor au venit 44 de episcopi, și au așezat 19 Canoane pentru buna rânduială Bisericească, și învățatură, și se află în Tomul III al Soboarelor.

Soborul din Emeritinsiesc.

10.Soborul din Emeritinsiesc a fost vestit de împăratul Rozesuvind în Lusitania la anul 666. La acest Sobor s-au adunat 12 episcopi și au dogmatisit 23 de Canoane, spre întărirea stării Bisericești.

CAPITOLUL XI.

PENTRU BĂRBAȚII CE AU EXCELAT ÎN ACEȘTI ANI.

Maxim mărturisorul.

1.Maxim mărturisitorul bogat în învățătură în sfințenie și filosof, teolog vestit, la început era curtean de al lui Iraclie, însă după ce această curte s-a stăpânit de eresul monoteliților, s-a dus la Mănăstirea Hrisopolis, și destulă vreme fiind aici egumen, și temându-se de vrăjmășia și viclenia monoteliților, pentru că era potrivnic eresului lor, s-a dus la Africa și la Roma, unde înflorea pravoslavia, și de acolo venind în Bizanț, pentru dreapta credință multe rele a pățimit de la spurcatul Constant, că după caznele și tortura ce i-a făcut, și după ce i-a tăiat limba din rădăcină, și mâna dreaptă l-a surghiunit, de unde sa mutat la viața neîmbătrânită. Citește cele pentru el la Viețile Sfinților la 21 Ianuarie. Acest bărbat ne-a lăsat multe tâlcuiri și descoperiri ale noimilor teologale, și 400 de capete pentru dragoste. Și atât era de iscusit în teologie, încât în vremea aceea toată Biserica fiind răzvrătită, cu ajutorul Sfântului Duh el singur, a rămas și se lupta pentru pravoslavie. Iar mai ales drept este a se numi Părinte, și povățuitor al Sfântului Sobor 6 și Soborului 7 încât nici potrivnici pot a sta împotriva. Și dovada este să că cei de pe lângă Pir, Serghie, și Onorie și oricare apărători ai eresului, numeau pe pravoslavnici Mximieni, pentru că toți priveau la dânsul, nici înțelegea ceea ce lui i se arăta a fi cu drept cuvânt, precum însemnează sfințitul Nil în cuvântul 5 către Latini.

Andrei Criteanul.

2.Andrei Arhiepiscopul Cretei, cel ce se mai numește și Ierusalimnean, care se trăgea din Damasc, până la vârsta de 14 ani a învățat toată țârcolaria Bisericească, și venind în Ierusalim a ales viețuirea monahicească. A fost trimis de patriarhul Teodor al Ierusalimului la Soborul VI Constantinopol, fiind unul dintre monahii ce s-au luptat cu vitejie împotriva monoteliților, apoi a fost numărat diacon în clerul Bisericii Constantinopolului, și a fost acolo orfanotor, apoi în puțină vreme s-a prohirisit Arhiepiscop al Cretei. Acesta a lăsat multe scrieri și cuvinte, canoane în Biserica lui Dumnezeu fiind meșter la cuvintele praznicelor împărătești, după mărturia lui Nichifor Callist în Sinaxar, avem și Canonul cel Mare, asemenea și pentru praznicul Paștelui.

Anastasiu al Niceii.

3.Anastasiu Arhiepiscopul Niceii, care a scris răspuns la răspunsurile pravoslavnicilor.

Teodor Prezbiterul.

4.Teodor prezbiterul Raitului, bărbat vestit întru fapta bună și sfințenie, către carele sfințitul Maxim a scris o epistolă, care avea acest început, lui Teodor prezbiterul Lavrei Raitului pentru estime și fire, precum se arată în catalogul scrierilor. A scris acest părinte oarecare înainte gătire, și o iscusire către cel ce vrea să afle care este chipul dumnezeieștii înomeniri și al iconomieii, după care s-a făcut, și care sunt cele ce se zic de către hrănitorii Bisericii la cei ce nu înțeleg drept, care sunt tipărite în Tomul I în biblioteca Părinților.

Eligius episcopul de Novromii

5.Iar la Apus a strălucit Eligius episcopul Novromii, cetatea din Galia, numindu-se el Apostol al Finlandezilor. A fost vestit în sfințenie, și foarte cunoscut împăratului Dagobert, a scris 25 de voroave, care se află în Tomul II din Biblioteca Părinților, viața lui a fost scrisă de Avdoinus cel ce i-a fost contemporan.

Avdoinus Rotomagu.

6.Acest Avdoinus se numea Dadon, a sta episcop în Rotomagu, manuscrisul lui cu viața Sfântului Remighie se află în Biblioteca Mănăstirii Sfântului Gall. Tritemie îl numește bărbat preainvățat atât în dumnezeieștile Scripturi, cât și în învățăturile omenești.

Ildefonsos.

7.Ildefonsos, care mai întâi a stăut Avva în chinovia Agalin, apoi episcop în Toledo, propășind în învățătură și în sfințenie, a scris pentru Sfânta Treime și pentru fecioria Născătoarei de Dumnezeu Maria, asemenea a scris și cântări, feluri de cuvinte, și o carte pentru bărbații slăviți, care este în Tomul I din Viața lui Ildefonsos, care a fost scrisă de Poseginus.

În acest veac au mai fost bărbați vestiți în cuvioșie, și învățătură, precum Alipie Kionitul, pentru care vezi la Metafrast. Apoi Magnus Altinas, episcopul Opitergiu, iar mai obștesc Oderțo, bărbat vestit în sfințenie, în vremea împăratului Iraclie. Care după ce a fost risipit din temelie Opitergiul de către Longobarzi, a fugit din locuri băltoase și a zidit cetate numindu-o Iraclie, în cinstea monarhului, că încă nu era stăpânit Iraclie de eresul monoteliților, apoi a fost făcut episcop al acelei cetăți, și i s-a descoperit în vis pentru mărirea și creșterea cetății Veneția care s-a zidit de Patavin. A ridicat Biserici către malul cel înalt, către Rialto, măcar deși aceasta nu se potrivește cu cele scrise de Dandul scriitorul vechimii Veneției, vezi pe Sabelic și pe Pelmeriu. Chesarie egumenul chinoviei Lerin, iscusit întru Sfintele Scripturi,

dulce la vorbă, îmbogățit cu multe cunoștințe, și cu viața sfânt, a fost făcut episcop la Arelati, și a scris o carte pentru darul dumnezeiesc, o carte cu voroave, trei Cărți despre hotărârile Soboarelor din Arelati. Iulian episcop de Toledo (după mărturia lui Tritemie) a scris 3 Cărți împotriva Iudeilor, s-a săvârșit în anul 690. Teodor monahul din Tarsul Ciliciei. Episcopul Duroernu, iar mai obștește Kantorberg, unde a sistisit multe școli, a scris o carte pentru pocăință, o carte pentru canoane ale Părinților celor din vechime, o carte de tâlcuiri, și s-a săvârșit în anul 690 la vârsta de 88 de ani. Adilmos fiul lui Hindridu, și nepotul lui Ioan împăratul Saxonilor dinspre crivăț, întâiul iscusitor al Malduninsiescu, iar mai de obște Malmesburi, și apoi a stat monah, preot, și egumen. Atât de pedepsit în dumnezeieștile Scripturi încât i-a covârșit pe toți cei din vremea lui, învățat în limba latină, și elină, poet ales, apoi s-a făcut episcop Shirebuninsiesc, a scris multe cărți, și s-a săvârșit în anul 709.

CAPITOLUL XII.

PENTRU CONSTANTIN POGONAT, ȘI PENTRU CELE FĂCUTE DE EL ÎN BISERICĂ.

Constantin Pogonat (bărbosul) împărat 668.

1. Ucis fiind Constant în baie în Siracuza, oștenii cei ce erau cu dânsul, împreună cu cetățenii din Siracuza, îndată au așezat cu sila împărat pe un armean, frumos și încuviințat cu numele Mizizion, de care lucru auzind Constantin Pogonat (bărbosul) fiul cel mai mare al lui Constant, pe care după ce l-a încoronat l-a lăsat în Bizanț, acesta a venit cu o mare flotă în Sicilia, și luând pe Mizizion, și pe cei împreună cu el i-a omorât, asemenea și pe cei ce au ucis pe tatăl său. Deci luând sceptrul părintesc, el singur s-a așezat monarh în anul 668, și punând la cale cele din Apus s-a întors în Constantinopol, aducând și trupul tatălui său. Iar bărbos s-a numit pentru că avea puțină barbă, iar după ce a fost dus și a răzbunat pe tatăl său la întors avea o barbă lungă. Pe lângă alții a omorât și pe Iustin patriciul tatăl Sfântului Ghermano patriarhul, iar pe Ghermano care era mai trecut cu vârsta l-a scopit. A tăiat încă și nasurile fraților săi, lui Tiberie și lui Iraclie, fiindcă au zis ostașii din Răsărit, că precum credem în Treime, așa toți

trei se cade a ne împărăți. A făcut război cu saracinii 7ani pe uscat, și pe Mare cu bună norocire. Iar la războiul cu bulgarii a fost biruit, și s-a învoit cu ei să le dea dajdie peste tot anul. Fiind pravoslavnic, s-a sârguit să unească Bisericile, care erau despărțite pentru eresul monoteiților, din vremea lui Iraclie strămoșului său, pentru care și a adunat Sobor Luminic (ecumenic) în a-13 an al domniei sale, și a poruncit să se adune în Constantinopol. Deci împărățind 17 ani a murit, lăsând pe fiul său Iustinian moștenitor. Vezi pentru el la Chedrino, Teofan, și alți istorici ai Bizanțului.

2. Împărățind bărbosul, arhiepiscopi ai Constantinopolului s-au făcut Ioan în anul 668, apoi Constantin în anul 674, și Teodor în anul 680, și Gheorghe, și a fost scos din scaun. Iar al Antiohiei Teofan.

3. Iar Bisericile Răsăritului încă erau supărate de eresul monoteiților, pe care monarhul cugeta să-l strice, care lucru în sfârșit a isprăvit, având ajutor de la Dumnezeu, adunând în Constantinopol Soborul VI în al 13 an al împărăției sale, despre care Sobor vom vorbi în Capitolul următor. În anii acestui împărat s-au ridicat bulgarii asupra grecilor. Vezi pentru acest început pe Nichifor, și pe Teofan.

4. Asemenea pe greci îi supăra și neamul saracinilor, al căror Calif în acei ani era Mabis, care a făcut multe ucideri între Hristiani, și le-a luat multe cetăți și locuri de ale lor. Califul a murit în anul 659 iar de la fuga lui Mohamet în anul 60.

Ghiezid Calif. După Mabis fiul lui Ghiezid s-a făcut Calif, care a lăsat stăpânirea în acel an.

Agdumelih Calif. Fiul lui Ghiezid numit Agumelih s-a făcut Calif în același an 681, acesta a fost al 9 lea Calif de la Mahomet.

Deci în anul 1 al împărăției lui Constantin Bărbosul, acest Calif s-a pornit cu oștile saracinilor asupra Africii, și a robit 80.000 de oameni după mărturia lui Chedrino. Atunci scaunele Alexandriei, și Ierusalimului s-au lipsit de arhierii, și alți mulți episcopi au fost robiți, atunci de saracini. Deci stăpânind Ghiezid 3 ani, a murit.

Califul Maruam. În anul 684 s-a făcut Calif Maruam, și după 9 luni a murit.

5. Iar la Apus, mai ales în Italia unde era exarh Teodor Caliopa, iar împărați ai longobarzilor erau Garibaldos, și Pertaritos, iar episcopi ai Romii erau, Adeodatos, Domnos, Agaton, Leon II, Benedict II, Ioan V. Biserica nu era în bună stare. Căci osebit de cumplita ciumă, erau ploii neconținute, trăsnete, fulgere, obștești primejdii ale Hristianilor,

adaoge pe lângă acestea asemenea și altele ca acestea. Apoi Saracinii au prădat Sicilia, Siracuza, și alți barbari alte locuri, cu care toate au căzut, și s-a împușinat și micșorat măsura și puterea lor. Pentru aceasta 125 de episcopi Apuseni în vremea lui Agaton trimițând epistole de la Soborul ce era adunat în Roma către împărații Constantin Iraclie și Tiberie se tânguiau în acest fel: „În locurile noastre fierbe îndrăzneala a felurite neamuri, uneori bântuindu-ne, altă dată gonindu-ne, și răpindu-ne. Drept aceea toată viața noastră este plină de îngrijări, pe care împrejurul nostru o pune mâna păgânilor, și hrana ne este din osteneala trupească, fiindcă vechea avere a Bisericii, cu felurite primejdii câte puțin lipsind au căzut, credința este singura noastră avuție, cu credința a vieții este cea mai mare slavă a noastră, pentru care a muri este slavă veșnică, cu care a vieții este cea mai mare slavă a noastră”. Aceasta este scris în Tomul III al Soboarelor.

6.Osebit de acestea, Constantin Bărbosul a schimbat din rânduiala ce era pentru alegerea episcopului Romii. Aceasta este arătat la Istorici cum la Sigibertos Gemblacinsiul în Cronica sa în anul 680, și în Cartea intitulată Pontificale în scrierea pentru Agaton. Mărturisesc cum că Agaton episcopul Romii a căpătat de la Constantin o poruncă ca aceasta, a poruncit ca la alegerea de episcop al Romii, pentru prohirisire episcopul să nu mai dea darea de bani cum se obișnuia mai înainte. Însă a așezat în această poruncă, să nu se hirotonească mai înainte ipolipsos episcop la Roma până nu va veni aprobarea cu împărătească poruncă. Iar această rânduială se află de asemenea la împăratul Grațian, în partea I a legilor osebirea 63 canon al lui Agaton. Iar Anastasie Bibliotecarul și Platinas când scriu despre Benedict II, spun că la rugămintea lui Benedict II a rânduit împăratul din Bizanț, ca cel ce va fi ales de tot clerul, ori de oastea Romană, pe acesta să-l recunoască de Arhiereu, și să-l aibă, fără a mai aștepta aprobarea împăratului din Bizanț. Ci la câtă rea lucrare, și nenorocire a ajuns această bunătate a împăratului, și cât de necesar era pentru Romani frâul din aprobarea monarhului pentru alegerea episcopului Romii, mărturisesc din destul cele două dezbinări, ce au fost aproape de a se rupe în două, care s-au ivit în 4 ani, după ce s-a dat libertate Romanilor Bisericii din Roma, pentru care dezbinări vom zice.

7.Să fie știut însă, că în vremea Soborului VI Agaton Episcopul Romii pentru Biserica Romii tânguindu-se, către împărații grecilor, scriind zice: „Trimite pe robii aceștia împreună cu noi, și pe cutare,

apoi adăogă îndată, că în mijlocul oamenilor păgâni se află, și din osteneală trupească cu mare necaz își câștigă hrana, cum se va putea mai mult să se afle știința Scripturilor”.

8.De acest Constantin s-a dat ucaz, ca episcopul de Ravena din acea vreme să fie supus episcopului Romii, și de el să se hirotonească. După Anastasie Bibliotecarul, și după Cartea Pontificale la Leon II, asemenea și după Sigibertos Gemblakinskiul Cronica la anul 684, și după Platinas la Leon II, Ravena nu era supusă scaunului Romii, Anastasie Bibliotecarul zice așa: „În ani acestui Leon II binevoind împărăteasca poruncă de la acest stăpânitor, s-a așezat Biserica de Ravena sub hirotonia Apostolescului scaun, ca săvârșindu-se Arhiepiscopul, cel ce se va alege, după obiceiul vechi, să vină la cetatea Roma pentru a fi hirotonit.”

9.În Spania în vremea adevăratului cuvios Vemba, și a împăratului cinstitor de Dumnezeu ai Vest-Goților, și a moștenitorului său Eriggiu, starea Bisericii era foarte bună, precum și în Galia în vremea lui Hildebert și a lui Teodoric, întâiului între frați. În Anglia asemenea s-a trimis înadins noi ocârmuitori și învățători de către Vitalian al Romii, cele ale Bisericii mult au sporit și au crescut.

10.În vremea lui Constantin împărat, dezbinarea cea dintre Biserica Romii și a Constantinopolului, s-a ridicat din mijloc, făcându-se unire la Soborul VI, iar mai vârtos în Sinodul următor din vremea lui Iustinian II cel cu nasul tăiat, acest Sobor a așternut Canoanele Soborului VI, în care canoane se văd prihâniri romaicești, care nu e ușor a le defăima, precum arată canoanele 13, 52, și 67. Deci a început a se prihăni cele romaicești la Soborul VI.

CAPITOLUL XIII.

SOBOARELE CE S-AU ADUNAT ÎN VREMEA LUI CONSTANTIN BĂRBOSUL, ȘI MAI ALES PENTRU SOBORUL VI LUMINIC (ecumenic) DIN CONSTANITNOPOL.

1.Soboarele care s-au adunat în vremea împărăției lui Constantin Bărbosul sunt: Toledo XI, Bracari III, Mediolan, Roma din vremea lui Agaton, Constantinopol III Lumnic adică ecumenic, Toledo XII, XIII și 14.

2.Soborul 11 Toledo a fost convocat de împăratul Bamba în anul 675. S-au adunat 19 episcopi care după ce au dat mărturisirea de credință, au dat 16 Canoane, care priveau mai mult la episcopi, între care mai vrednic de laudă este al IV –lea Canon care hotărăște pentru gâlcevile Iereilor, aceste canoane le vei afla în Tomul III al Soboarelor.

3.Întru același an, în vremea aceluiași împărat, s-a făcut Soborul III în Vracari, la care s-au înnoit cele ale Soborului din Niceia sau mai bine zis al celui din Constantinopol, s-au alcătuit 8 Canoane pentru învățătura Bisericească, care se află în Tomul III al Soboarelor.

4.Sau adunat Soborul cel din Mediolan, de Mansuetu episcopul Mitropoliei Mediolanului, de episcopii Insubiei în anul 679 care pe eresul monoteiștilor l-au osândit, și au mărturisit pravoslavnică credință. Mulți dintre ei pentru greutatea căii, și pentru bătrânețe, nu au putut veni la Constantinopol la Soborul ce s-a vestit, au trimis Sobornicească epistolă împreună cu tâlcuirea drept slăvitoarei credinței lor către Monarh, mărturisindu-se pe sine că și lipsind osândesc eresul. Se află această Sobornicească epistolă la Baronie în Cronică la anul 679 Număr 2. Tomul 2. în practicele Soborului VI în tâlcuirea credinței, mărturisesc că Duhul cel Sfânt din Părintele cele veșnic se purcede.

5.Soborul cel din Roma din vremea lui Agaton s-a adunat în anul 680. Adunându-se 125 de episcopi care au osândit eresul monoteiștilor, trei locțiitori adică vechili) pe Ioan episcopul Portu, pe Abudantie episcopul Paternu, și pe Ioan episcopul Rigiū împreună cu alți clerici și monahi au trimis la Soborul Lumnic, care aveau cu sine și practicele Soborului lor, și 125 de ori și mai multe, și 2 epistole, adică anaforale, una lui Agaton, și alta Soborului. Și se află acestea în Tomul III al Soboarelor, unde se află iscălite și numele episcopilor acestui Sobor în anaforaua cea mai de pe urmă.

6.Cel din Constantinopol III, adică Soborul VI Lumnic, a fost convocat de monarhul Constantin Bărbosul, în al 13 an al împărăției lui, și s-au adunat pentru eresul monoteiștilor în anul 680 d.Hr. Deci au venit la acest Sobor locțiitori ai lui Agaton episcopului Romii Gheorghe, Teodor prezviterii și diaconul Ioan, și alți locțiitori ai episcopilor de Apus, asemenea locțiitori ai episcopilor Alexndriei, adică Petru Ieromonahul, iar al celui din Ierusalim Gheorghe Ieromonahul, și Macarie al Antiohiei, pe lângă aceștia s-au adunat

170 de episcopi, din care apărători ai bunei cinstiri, și mai însemnat, a fost Gheorghe Patriarhul Constantinopolului, Ștefan episcopul Iracliei din Pont, bărbat foarte procopsit, și care toată Scriptura o avea pro cetită, știindu-o cu deamănuntul pe dinafară, Ioan episcopul Atenei foarte drept slăvitor, și împodobit cu filosofia. Iar lucrările (practicele) ale acestui Sobor, s-au făcut în secretul palatului împărătesc, în cea zisă Trulan. Cuprinsul acestor 18 practicele trebuie a le așterne în puține cuvinte, a șezut întâi stătător de față acest împărat iubitor de Hristos, și ascultând și preaslăviții boieri.

Lucrarea I.

7.La lucrarea 1. care a fost alcătuită în 7 Noiembrie, indictul 9 vechilii⁴⁹ lui Agaton Papa Romii, și cei după fața Soborului celui după el tânguindu-se pentru eresul, ce mai înainte de 46 de ani, sau și mai mult, s-au adus în Biserică de întâi șezători Constantinopolului, adică de Serghie de Pir, de Petru, de Kir, și de ceilalți monotești, au rugat pe monarh să spună cei din partea Bisericii Constantinopolului, de unde s-a aflat această nouă scornire. Iar Macarie patriarhul Antiohiei căpetenia monoteștilor împreună cu Ștefan ucenicul său, și cu alții au zis, de la Lumnicele Soboare ale Părinților celor mai aleși, și a Patriarhului Constantinopolului, a lui Kir al Alexandriei, Onorie al Romii. Monarhul a poruncit să dovedească aceasta. Aducându-se dar cărțile celor 5 Lumnice Soboare, s-au cetit numai cele ale Soborului de la Efes de Ștefan Ieromonahul ucenic al lui Macarie al Antiohiei, și de Solomon notarul lui Gheorghe al Constantinopolului, iar cealaltă cetire s-a încheiat la următoarea adunare.

Lucrarea II –a.

8.Iar la adunarea 2-a în Noiembrie 10, s-a cetit de Antioh cetetul și de Notarul lui Gheorghe Patriarhul Constantinopolului practicele Soborului din Calcedon, cu care și mai ales prin epistola 10 a lui Leon al Romii pe care epistolă o numesc stâlp al pravoslaviei, unde zice: „Lucrează și un chip și altul cu împărtășirea amândurora, pe însușirea ce o are, cuvântul adică lucrând aceasta, care este a trupului, și o parte a lor strălucește cu minunile, iar alta cu ocările se smerește.” Muștrat fiind Macarie al Antiohiei au zis, eu nu zic două lucrări, și alt: număr eu nu zic, ci Dumnezeu-bărbătească pe lucrarea lui, după sfântul Dionisie. Iar împăratul întrebându-l, cum înțelege pe

⁴⁹ loctiitorii

Dumnezeo-bărbătească lucrare, n-au voit să arate această înțelegere, zicând numai, eu nu judec. Pe lângă acestea s-au cetit și cealaltă carte a Soborului din Calcedon.

Lucrarea III.

9.În a 3 lucrare din 13 Noiembrie, s-au cetit practicele Soborului V al cărora începutul era așa: Cuvânt al celui întru sfinți Mina Arhiepiscopul Constantinopolului, către Vigilie prea fericitul Papa al Romii, pentru că una este voia lui Hristos. Deci îndată s-au sculat cei ce țineau locul lui Agaton Papa Romii și au strigat, s-a falsificat cartea aceasta, să nu se cetească cuvântul acesta, căci este plăsmuit, fiindcă Mina în anul 21 al împărăției lui Iustinian s-au săvârșit, iar sfântul Sobor V s-a adunat în anul 27 al împărăției lui, atunci era episcop la Constantinopol Eutihie, etc. Deci nu s-a mai cetit acest mincinos cuvânt, s-a cetit iarăși practicele Soborului V dar și în practica 7-a din acestea, de era oare care rea plăsmuită de Vigilie episcopul Romii și de monoteliți, arătat s-a făcut cunoscută, și în sfârșit nimic nu s-a aflat la aceste Soboare de aceiași socoteală cu monoteliții.

Lucrarea IV.

10.În a 4 lucrare ce s-a făcut în 15 Noiembrie s-a cetit cele două epistole din Roma, de la început până în sfârșit, una adică a lui Agaton, în care zice: „Una și mai aleasă că are, totdeauna rugându-ne, și sârguindu-ne ca nimic din cele hotărâte de canoane să nu se micșoreze, nici să se schimbe, sau să se adaoge, ci aceleași cu graiul și cu înțelegerea neschimbate să se păzească, etc.” Iar cealaltă a Soborului din Roma celui din vremea aceluiași Agaton.

Lucrarea V.

11.La lucrarea 5 ce s-a făcut în 17 Noiembrie sau precum zic alții în 7 Decembrie, Indictul 9. Macarie ala Antiohiei vrând a adeveri eresul său de la Părinți, a adus cu sine două condice de mărturii adunate din ale Părinților, care cuprindea, pentru voia cea una a lui Hristos, și pentru lucrarea lui cea una, care după ce s-au cetit i s-a poruncit, că de are alte mărturii să le înfățișeze în lucrarea cea ce se va face după puțin.

Lucrarea VI.

12.La lucrarea 6-a cea din 12 Februarie, Macarie al Antiohiei au adus înainte celelalte dovezi ce avea adunate întru o condicuță, care cetindu-se Împăratul a poruncit să se pecetluiască acele condicuțe,

căci cei ce țineau locul Papii au zis, cum că mărturiile Părinților cele aduse înainte de Macarie sunt scurtate de cei potrivnici, și au cerut să se aducă adevăratele cărți de la sfânta Patriarhie, și să se pună alături cu acestea, iar condicuța ținută de ei să se cetească, care cuprindea multe întrebuițări ale Părinților, către care împăratul a zis să se facă cetirea acestora în altă zi.

Lucrarea VII.

13.În 13 Februarie s-a făcut lucrarea 7 a întru care delegații Papii au adus condica, în care erau adunate mărturiile Părinților, în care mai luminat decât soarele se adeverea amândouă voile întru Hristos, și amândouă lucrările Lui, și întrebuițările spurcaților eretici, s-au lepădat care învățau numai o voie și o lucrare. Condica aceasta asemenea pecetluindu-se, a poruncit împăratul lui Gheorghe Patriarhul Constantinopolului, și celorlalți episcopi, ca mărturiile adunate și de o parte și de alta să le pună alături fără întârziere, cu adevăratele lucrări ale Părinților.

Lucrarea VIII..

14.La lucrarea 8 a în luna Martie 7 episcopii cărora li se poruncise judecata aceasta a mărturiilor, au spus cum că întrebuițările Părinților s-au aflat unite, și că au prescriș întocmai în anaforalele locțiitorului Prea Fericitului Papa, și că și ei cred așa, precum au predanisit Părinții din mărturiile puse înainte. Atunci Teodor episcopul Melitinei a adus în Sobor o hârtie, care cuprindea, că de vreme ce de Sfintele Soboare Lumnice pentru numărul voilor și a lucrărilor nimic nu au rânduit, trebuie pentru această pricină să fie tăcere. Și întreat fiind Teodor, care sunt cei ce au făcut împreună cu el această scrisoare? A răspuns Petru la Nicomidiei, Solomon etc. Iarăși a zis împăratul, cine ți-a dat această scrisoare să o aduci? A zis Teodor, avva Ștefan ucenicul lui Macarie al Antiohiei. Afară de Ștefan episcopii cei clevetiți de el sculându-se au zis, cum că Teodor minte, și că ei sunt gata să mărturisească credința sa. Între acestea cu rugăciunea lui Gheorghe ca numele lui Papa Vitalian să se scrie în sfințitele condice. Numele Papei Vitalian a fost ras de Teodor al Constantinopolului și Macarie al Antiohiei din porunca împăratului, când iarăși s-a scris numele papei multă bucurie a pricinuit tuturor. Aceasta făcându-se au întreat pe Macarie și pe episcopii Siriei, de se unesc la înțelegere și un glas cu anaforalele lui Agaton, toți au spus că se unesc în afară de Macarie, și de față au dat mărturisirea de credință

catolicească (obștească). Deci au poruncit lui Macarie ca și el să dea din parte mărturisirea credinței sale, și a dat-o, iar pe cele două voi firești, și cele două lucrări firești zicea, ca să mărturisească în Hristos desăvârșit nu voiește, nici de iar tăia mădularele, și l-ar arunca în Mare. Apoi mărturiile Părinților cele de el puse înainte alăturându-le Soborul, adică poslieduindu-le cu condicile cele necalpuzanisite, și nefalsificate, le-au aflat stricate, scurtate, și aduse la străină înțelegere.

Lucrarea IX.

15.La lucrarea 9 a, ce s-a făcut la 8 Martie, după ce s-au judecat și celelalte întrebări ale lui Macarie, și s-au arătat și acelea mincinoșite, a strigat Soborul Caterisirea lui Macarie, și pe anatema cea asupra lui, care se vede în Tomul 3 al Soboarelor, fiind așa, hotărâm dar, de vreme ce te-ai arătat, te-ai dovedit că te-ai sânguit spre stricarea dumnezeieștilor dogme. Etc.

Lucrarea X.

16.La lucrarea 10 care s-a făcut în 18 Martie, întrebările lui Agaton, și cele făcute la Soborul din Roma, cele aduse de Părinți în Condica cea pecetluită, cercetându-le cu cărțile sfintei Patriarhii, la toate le-au aflat unite, și întocmai pe acestea cu acelea. Apoi Petru al Nicomidiei episcop, Teodor, Solomon, și ceilalți câți se uneau cu un glas cu Macarie, lăsându-l pe el, Libele (mărturisiri în scris) cu jurământ au mărturisit credința catolicească, și au dat-o.

Lucrarea XI.

17.La lucrarea 11 a în 20 Martie, s-au citit epistola lui Sofronie cea către Serghie, care începe așa: "Vai! Vai! Prea fericiți, etc", cu obștească hotărâre a tuturor s-a lepădat, s-au citit încă și scrierile lui Macarie, și ale ucenicului său pline de rea slăvire, și unite întru toate cu ereticii. Dar încă nici jumătate din ele citindu-se s-a curmat citirea, temându-se Soborul ca nu cumva cu groaza păgâneștilor și relelor hule, să ia ascultătorii vre-o vătămare. Cu toate acestea însă spre scăparea de eresul monoteliților, și spre defăimarea lor, pe hulele acelea le-au adunat într-un loc. În sfârșit împăratul a arătat, și a spus, că pentru trebuințele cele de nevoie ale împărăției nu poate a fi de față la celelalte adunări, ci a trimis în locul său pe Constantin și pe Atanasie patricienii, precum și pe Polieuct, și pe Petru cei din Ipați.

Lucrarea XII.

18.La lucrarea 12 din 22 Martie, s-a citit în Sobor o oarecare scrisoare, și o condică a lui Kiestor și între ele epistola lui Serghie

către Kir, și alta a aceluiași către Onorie Papa Romii, asemenea și epistolele lui Onorie către Serghie, pe care caută-le în Tomul III al Soboarelor.

Lucrarea XIII.

19.La lucrarea 13 din 28 Martie, s-a hotărât osânda asupra monotelitilor, a lui Serghie, Kir, Pir, Petru, Pavel, și Onorie, și a lui Teodor episcopului din Faran și cărțile lor s-au dat focului.

Lucrarea XIV.

20.La lucrarea 14 din 5 Aprilie, s-au cetit cărțile lui Mina, și ale lui Vigilie, cele pentru o voie, care au fost lepădate de Părinți și s-au osândit ca niște neadevărate, și străine. Episcopii Ciprului au adus o carte semnată în numele lui Atanasie, care zicea: „Acum sufletul meu s-a tulburat,” din care au dovedit că două sunt voile întru Hristos, și două lucrările.

Lucrarea XV.

21.La lucrarea 15 din 26 Aprilie, Soborul a chemat pe monotelitul cel cu minte de prunc, pe Polihronie bătrân fiind, și monah, care în acest fel de rătăcire a eresului său s-a fălit, și s-a lăudat că și morți va învia, și luând voie de la Sobor, în curtea băii obștești, care se numea Zegxipos, a pus asupra unui mort Simbolul credinței sale, și multe ceasuri stând și în ascuns murmurând, și pe mort nu la înviat, mai mult și-a arătat hula eresului său, și sfătuindu-l Soborul să vină la pocăință, nu a vrut și l-au osândit, și l-au dat anatema.

Lucrarea XVI.

22.La lucrarea 16 din 9 August, Constantin prezbiterul Bisericii celei din Apamia, monotelit, intrând în Sobor a zis că a găsit acest mijloc ca să se unească la o cugetare monotelitii cu pravoslavnicii, că la Hristos să se zică două lucrări, iar voie numai una, și întrebat fiind de Sobor, de voiește mai pe larg a-și arăta socotința sa, a zis că Hristos în vremea patimii Sale, voia cea omenească împreună s-au dezbrăcat cu trupul și sângele, drept aceea a fost dat anatema, și a fost gonit. Apoi grăindu-se cuvânt de laudă către împăratul, și pentru tot Soborul, au fost dați anatema toți ereticii monoteliti, și în parte fiecare.

Lucrarea XVII.

23.La lucrarea 17 din 11 Septembrie, Indictul 10, s-a cetit înaintea obștii Dogma Credinței Pravoslavnice și s-a aprobat și s-a propovăduit, apoi după ce s-au aprobat cele V Soboare Lumnice, și Simbolul de la Niceia și cel din Constantinopol, s-a cetit fără adăogire.

Sfântul Sobor Lumnic au zis: „De ajuns au fost cu adevărat spre deplinita cunoștință, și adevăritatea credinței pravoslavnice bine cinstitorul și drept slăvitorul Simbol acesta al Dumnezeiescului daretc.” Iar monoteiștii cu eresul lor au fost osândiți.

Lucrarea XVIII.

24.La lucrarea 18 cea mai de pe urmă, în 16 Septembrie, la venirea Împăratului de iznoavă iarăși s-a cetit hotărârea credinței care s-a propovăduit la lucrarea ce s-a zis mai sus, și s-a cercat, Părinții urmând și laudând pe Catolicescul Împărat cu bune cuvântări și urații. Și în sfârșit cu aceasta s-a sfârșit Soborul.

Hotărârea Soborului.

25.Iar dumnezeiasca hotărâre cea așezată întru acest Sobor e Sfinții Părinți din cuvânt în cuvânt așa este: „Singur-Născut Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu și Tatălui cel ce întru toate s-a făcut asemenea nouă afară de păcat s-a făcut om, Hristos adevăratul Dumnezeu nostru în glasurile Evangheliei luminat s-a propovăduit, zicând: Eu sunt Lumina lumii, cel ce urmează Mie nu va umbla în întuneric, ci va avea Lumina vieții. Și iarăși: Pacea Mea las vouă, pacea Mea dau vouă. Decide această învățătură a păcii zisă de Dumnezeu, cu dumnezeiască înțelepciune prea blândul nostru împărat povățuindu-se, cu adevărat apărător al dreptei slăviri, și împotrivor al relei slăviri, adunând pe această a noastră Sfântă și Lumnică adunare, a unit toată adunarea Bisericii. Drept aceea Sfântul și Lumnicul nostru Sobor, rătăcirea relei cinstiri de câțiva ani gonindu-o, și cărarea cea dreaptă a Părinților celor mai aleși și Sfinți urmându-o fără rătăcire, întru toate a glăsuț asemenea cu cele V Sfinte și Lumnice Soboare, adică: **Soborul I** celor **318** mari Sfinți Părinți adunați în **Niceia**, împotriva îndrăcitului Arie. Apoi **Soborul II** a celor **150** de Dumnezeu purtători bărbați la Soborul cel după acesta în **Constantinopol** adunați, împotriva lui Makedonie luptătorului de Duhul Sfânt, și a păgânului Apolinarie. **Soborul III** din **Efes** mai întâi asupra lui Nestorie celui cu Iudaică socoteală s-au adunat **200**. dumnezeiești bărbați, apoi **Soborul IV** a celor **630** de Dumnezeu insuflați Părinți în **Calcedon** adunați împotriva urăților de Dumnezeu Eutihie, și Dioscor. Și lângă acestea **Soborul V** a celor **165** prea cuvioși bărbați de la Sfântul cel din urma acestora al **5** Sobor adunat aici împotriva lui Teodor al Mopsoestiei, a lui Origen, lui Didim, și al lui Evagrie, și împotriva scrisorilor lui Teodorit, cele împotriva celor 12 capete ale pururi pomenitului Sfântul

Chiril, și împotriva epistolei numită a lui Iva, care s-ar fi scris către Marin Persul, mai înnoind acest Sobor legile bunei cinstiri cu adevărat întru toate fără de noi scorniri, și dogmele cele spurcate ale relei cinstiri gonindu-le din mijloc. Și Simbolul cel așezat de cei 318 Părinți, și a de a doua de cei 150 de dumnezeiască înțelepciunea adevărit, pe care și celelalte Sfinte Soboare le-au primit, le-au întărit și le-au îmbrățișat spre surparea a tot eresul stricător de suflet, acest Sfânt Sobor Lumnice cu dumnezeiască însuflare l-au pecetluit.”

Așezarea credinței Soborului din Niceia a celor 318 purtători de Dumnezeu Părinți.

„Credem întru Unul Dumnezeu Tatăl Atotțiitorul, făcătorul cerului etc.

Așezarea credinței celor 150 Dumnezeiești Părinți din Constantinopol.

„Credem întru Unul Dumnezeu Tatăl Atotțiitorul, făcătorul etc.

„Sfântul Sobor Lumnice au zis, Simbolul destul era cu adevărat pentru deplina cunoștință și pentru adevăritarea drepte credințe, acest dumnezeiesc dar. Dar de vreme ce n-au încetat dintru început aflătorul răutății, gășind ajutor hotărârea, și prin ea otravă de moarte aducând, așa și acum aflând unelte îndemânatică la voia sa, pe Teodor, zicele cel făcut episcop în Faran, pe Serghie, pe Pir, pe Pavel, și pe Petru pe cei ce au fost mai sus săjători în această împărăteasă a cetăților, încă și pe Onorie ce au fost papă al Romii celei vechi, pe Chir cel ce a episcopit peste Alexandria, pe Macarie cel ce cu deadinsul s-a făcut episcop al Antiohiei, și pe Ștefan ucenicul acestuia, n-a pregetat prin ei a ridica asupra plinirii Bisericii smintelile, o voie, și o lucrare la cele două firi ale unuia din Sfânta Treime Hristos adevăratului Dumnezeului nostru, în pravoslavnicul norod semănând cu glas nou eresul, cel unit cu slăvirea cea vătămată de minte a rău cinstitorilor Apolinarie, Sevir, și Temistiu, și care s-au sânguit prin oarecare amăgitoare aflare să strice înomenirea Unuia aceluiasi Domnului Iisus Hristos Dumnezeu nostru, făcând cu chip ocărător de aici că trupul Lui cel cu înțelegere însuflețit nu ar fi a avut voie și lucrare. Deci a ridicat Hristos Dumnezeu pe credinciosul împărat, pe tânărul David, aflându-l bărbat după inima Sa, carele, după cum e scris, nu a dat somn ochilor săi, și genelor sale dormitare, până ce prin această și Sfințită a noastră adunare adunată de Dumnezeu a aflat această deplinită propovăduire a pravoslaviei. După glasul cel grăit de Dumnezeu, „Unde sunt doi, sau trei adunați în

numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor.” Care Sfântul și Lumnice (ecumenic) Soborul acesta cu credință primind, și cu mâini întinse îmbrățișând anafora cea adusă a Prea Sfântului și Prea Fericitului Agaton Papă a Romii celei vechi, către prea blagocestivul și prea credinciosul Constantin împăratul nostru, care leapădă anume pe cei ce au propovăduit, și au învățat o voie, o lucrare la iconomia întrupării lui Hristos adevăratului Dumnezeuului nostru, precum s-a arătat mai înainte. Asemenea a primit Soborul și cele ale Sfântului Sobor al celor 125 de Dumnezeu iubitori Episcopi, de sub acest Preasfințit Papă, altă anafora sobornicească către a sa de Dumnezeu înțelepțită alinare, și care unindu-se cu Sfântul Sobor cel din Calcedon, și cu Tomul Preasfințitului, și Prea Fericitului Leon al Romii celei vechi, și trimisă către cel întru Sfinți Flavian, pe acest Tom, acest Sobor l-a numit stâlp al pravoslaviei, încă și epistolele sobornicești cele scrise de fericitul Chiril împotriva rău cinstitorului Nestorie, către episcopii răsăritului, și următoarele 5 Sfinte Soboare Lumnice, și Sfinților și mai aleșilor Părinți, și care pentru împreună glăsuire hotărăște să mărturisim pe domnul nostru Iisus Hristos adevăratul Dumnezeuul nostru, pe unul din Sfânta, cea de o ființă, și de viață începătoare Treime desăvârșit cu Dumnezeuirea, și desăvârșit întru omenire, Dumnezeu adevărat, și om cu adevărat pe Acestaș, din suflet cuvântător, și din trup, de o ființă cu Tatăl după Dumnezeuire, și de o ființă cu noi după Acestaș după omenire, întru toate asemenea nouă fără de păcat, pe Cel mai înainte de veacuri cu adevărat din Tatăl Născut după Dumnezeuire, iar în zilele cele mai de pe urmă pe Acestaș pentru noi, și pentru mântuirea noastră din Duhul Sfânt, și din Maria Fecioara ce chiar, și cu adevărat de Dumnezeu Născătoare după omenire. Pe Unul și acestaș Hristos Domnul Fiul singur Născut în două firi fără amestecare, cu neschimbare, fără osebire, fără despărțire cunoscut, nimic aiurea stricându-se osebirea firelor pentru unire, ci mai ales păzindu-și însușirea a fiecărei firi, și întru o față, și într-un ipostas ajutând însușirea. Nu în două fețe împărțindu-se, ori despărțindu-se, și unul și pe acestaș Fiu Singur Născut al lui Dumnezeu Cuvânt Domnul nostru Iisus Hristos, precum Părinții din început pentru El, și acestaș Iisus Hristos pe noi ne-au învățat, și Simbolul Sfinților Părinți nouă ne-au predanisit, și două firești voințe, adică două voi întru el, și două firești lucrări cu nedespărțire, cu neschimbare cu neîmpărțire și cu neamestecare, după învățătura Sfinților Părinți asemenea

propovăduim. Și două voi firești, dar nu una împotriva altuia, să nu fie! Precum au zis necinstitorii eretici, ci următoare omeneasca Lui voie, și nu stând împotriva, ori luptându-se împotriva, mai ales cu adevărat, și supuinu-se Dumnezeieștii și întru tot puternicii voii Lui. Că trebuia voia trupului a se mișca, dar se supune voii cele Dumnezeiești, după întru tot înțeleptul Atanasie. Că precum trupul Lui, trupul a lui Dumnezeu Cuvântului se zice, și este așa și fireasca voia trupului Lui însușită a lui Dumnezeu Cuvântului se zice și este, precum însuși zice, că M-am pogorât din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Tatălui celui ce M-a trimis, a Sa voie însușită zicând pe cea a trupului, fiindcă și trupul însușit al său s-a făcut. Că nu chipul cu care preasfântul și neîntinatul însuflețitul Trupul Lui îndumnezeindu-se, nu s-a stricat, ci întru însușitul hotarul și cuvântul Său a rămas, așa și omeneasca Lui voie îndumnezeindu-se nu s-a stricat, ci mai vârtos s-a păzit după Sfântul Grigore Teologul ce zice: „Că voia trupului, celuia ce se înțelege al Mântuitorului, nici este împotrivnic lui Dumnezeu fiind tot îndumnezit. Și două firești lucrări fără despărțire, fără schimbare, fără împărțire și fără amestecare întru acestaș Domnul nostru Iisus Hristos adevăratul Dumnezeu nostru slăvim, adică dumnezeiasca lucrare, și omeneasca lucrare, după grăitorul de Dumnezeu Leon, care prea clar zice: că lucrează și un chip și altul cu împărtășirea și a unuia și altuia ceea ce este a sa, cuvântul lucrând aceasta, care este a cuvântului, iar trupul săvârșind ceea ce este a trupului. Căci cu adevărat nu vom da o firească lucrare lui Dumnezeu, și a fapturii, ca nici pe faptură să o suim în dumnezeiasca ființă, nici cu adevărat slava dumnezeieștii firi să o pogorâm în locul cel cuviincios fapturilor. Că ale Unuia și Același cunoaștem și minunile și patimile, după alta, și alta din firele din care ieste, și întru care își are estimea, precum a zis Dumnezeiescul Chiril. Însă totdeauna păzind neamestecarea, și nedespărțirea. Cu un glas scurt spunem totul: Pe Unul din Sfânta Treime după întrupare pe Domnul nostru Iisus Hristos pe adevăratul Dumnezeu nostru crezându-L că este, zicem două pe firele Lui care strălucesc în ipostasul Lui cel unul, întru care și minunile, și pătimirile prin toată iconomiceasca petrecerea Sa nu după nălucire, ci cu adevărat le-au arătat, fireasca osebirea în însuși unul ipostasul cunoscându-se cu a voi, și a lucra și o fire și alta, pe a sale cu împărtășirea amândurora. După care cuvânt și două firești voi, și două firești lucrări slăvim, care deopotrivă ajută spre mântuirea neamului

omenesc. Deci acestea de pretutindeni cu toată scumpătatea, și silința de noi închinându-se, hotărâm ca altă credință nimănui să-i fie cu puțință să aducă ori să scrie, ori să alcătuiască, ori să cugeteze, ori să învețe într-alt chip. Iar pe cei ce ar îndrăzni sau a alcătui altă credință, sau a aduce înainte sau a învăța sau ar preda alt Simbol la cei ce vor vrea a se întoarce către cunoștința adevărului din elinism, sau din Iudaism, sau orice fel de eres, sau cuvinte noi, adică aflare de zicere, a aduce la mijloc spre surparea celor ce acum s-au rânduie de noi, pe aceștia, de ar fi episcopi, sau clerici străini să fie episcopii de episcopie, și clericii de cler. Iar de ar fi monahi, ori norodnici aceștia să fie dați anatema”.

26. Sfântul Soborul acesta a poruncit ca și cele de Sofronie Patriarhul Ierusalimului scrise către întâi stătătorul Serghie al Constantinopolului, să se scrie în Practicalele acestui Sobor, ca unele ce s-au socotit foarte iubite pravoslavnicilor. Dar de Serghie nu s-au fost primit fiindcă era eretic.

Soborul XII din Toledo.

27. Soborul 12 din Toledo s-a adunat de Erbigie împăratul la anul 681 ca să adevereze pe împărat pentru Simbolul Soborului celui din Constantinopol, pe la începutul căruia s-a făcut repetare. Au fost 35 de episcopi, 4 egumeni, 3 epitropi ai altor episcopi, și 15 bărbați slăviți. Și au așezat 13 Canoane, care se află în Tomul III al Soboarelor.

Sobor XIII. Toledo

28. Soborul cel 13 din Toledo de 48 de episcopi, de 8 egumeni, de 27 de epitropi ai altor episcopi, și 26 de bărbați slăviți, fost adunat de același împărat Erbigie s-au adunat în anul 683 și a așezat 13 Canoane.

Soborul XIV în Toledo.

29. În sfârșit Soborul 14 în Toledo de 17 episcopi, 6 egumeni, și 10 epitropi ai altor episcopi, cu porunca aceluiași Erbigie împărat s-au adunat în anul 684 și au așezat 12 Canoane.

CAPITOLUL XIV.

**PENTRU ÎMPĂRATUL IUSTINIAN II, CEL CU NASUL
TĂIAT, LEONTIE ȘI TIBERIE APSIMARU, ȘI PENTRU
STAREA BISERICII DIN VREMEA LOR.**

Iustinian II împărat anul 685.

1.Pe Constantin Bărbosul l-a moștenit în Antiohia Iustinian II fiul său, adică cel cu nasul tăiat, cel de pe urmă din seminția lui Iraclie, în anul 685 iar al vârstei sale 16 ani. Care fiind neastâmpărat la purtare, și nesocotitor la tot lucrul, a pus împărăția Grecilor în multe rele. Căci ridicând pe Mardaiți din Liban, oameni viteji în oștiri, și ajutători Hristianilor împotriva Arabilor, a umplut statul său de multe primejdii, mai dezlegând și prietenia cu Bulgarii și cu Arapii. Și făcând războaie cu ei, au cunoscut cu lucrul pe cei mai tari decât sine. Pe lângă acestea multe rele se făceau în norod de către cei ce aveau îndrăzneală la el, adică de Ștefan Hadâmbul, și de Teodosie, și de Teodot monahul cel mai înainte închis la liniște, pe care l-a pus obștesc, din care pricină s-a făcut urât la unii Iustinian. Deci Leontie Patriciul, (pe carele din prepus că ar fi poftit împărăția, doi ani l-a avut închis, și sub pază, apoi slobozindu-l l-au așezat voievod peste oștile Eladei), nădăjduind în oare carele Pavel monahul astrologul, care i-a vrăjit lui mai înainte că se va face împărat, având împreună lucrător și pe Patriarhul Calinic, a năvălit cu ai săi asupra lui Iustinian II, care l-au pogorât din scaun, și la locul numit praștie i-au tăiat nasul după ce a împărățit 10 ani. ***Surghiunul lui.*** Și l-a surghiunit la Herson, de unde fiindcă i s-a tăiat nasul, s-a poreclit cel cu nasul tăiat, adică Rinotmitos.

Leontie împărat la 695.

2.Leontie pogorând din scaun în acest chip pe Iustinian, a stăpânit împărăția în anul 695 care a trimis împotriva Arabilor, care supuseseră și Africa, a trimis pe Ioan unul din Patricieni, bărbat cu toată Armada, ca să așeze iarăși Africa sub împărăția Romanilor (adică a Grecilor), care lucru s-a și făcut. Iar el venind de la război către împăratul, ca să ceară mai multă putere de oaste, și ajungând Armada la Creta, mai marii norodului, una adică rușinându-se a se duce din Africa, și a o lăsa vrăjmașilor lor, despre altă parte și temându-se de urgia împăratului, au înduplecat Armada ca să apostatisească și să ocărăscă pe Leontie, și să vestească împărat pe Apsimar, pe care ei îndată l-au numit Tiberie, care cu Armada ajungând în Bizanț, lui Leontie i-au tăiat nasul, și l-a închis în Mănăstirea Dalmat, după ce a împărățit numai trei ani, iar pe cei ce l-au ajutat i-a surghiunit.

Tiberie împărat 698

3.Iar Tiberie acesta a împărățit 7 ani, până la anul 5 al veacului al 8 lea întru care an Iustinian după surghiunul de 10 ani, intrând a doua oară în împărăție cu nasul tăiat, l-a omorât pe Tiberie și pe Leontie, ce împărățiseră cu răpire. Vezi pentru aceștia 3 împărați pe Chedрино, pe Zonara, pe Glika, și din Latini pe Pavel diaconul, și pe ceilalți Istorici.

Califii Arabilor.

4.Califi ai Arabilor în acești ani au fost Agdumelic cel zis mai sus, pe care elinește îl numesc Abimeleh, și a stăpânit 22 de ani. Care a prins pe tirani, și a omorât pe fiul, și pe moșteanul lui Zuber. După Abimeleh Calif a fost Uabelid fiul său, ori mai obștește Belid, luând stăpânirea după moartea tatălui său, în anul 689 iar după numărătoare lor anul 82 după Scaligir.

Starea Bisericii din Răsărit.

5.În vremea acestor împărați, starea Bisericii Răsăritului se vede că nu a avut pace, iar la celelalte se putea numi bine norocită pentru Soboarele V-VI, care s-au adunat de Iustinian Tracul, despre care vom zice mai jos.

Starea Apusului.

6.La Apus, și mai ales în Italia (unde în acești ani era exarh Ioan Patriciul din Italia, care se numea Platinas, și luând denumirea aceasta de la Patria sa, care se numea Platinas, precum socotește Bartolomeu Platinas în Canonul 1 Episcopului Romii. Iar împărat Longobarzilor Conibert și episcopi Romii Conon a episcopit 1 an și 2 luni, și Serghie a episcopit 10 ani. Întru acea vreme s-a aprins mare război între Conibert împăratul Longobarzilor și între Alaheu tiranul, Duca Terentinii. ***Război în Italia*** Căci Alaheu care mai înainte se ridicase împotriva tatălui său Conibert, după moartea lui s-a ridicat asupra fiului, de la care câștigase mari faceri de bine, a început a se purta împotriva acestuia împreună cu alții și Zinon diaconul Bisericii din Tikino cu o nouă pildă, ci nenorocită ispravă, s-a arătat înarmat, și biruit fiind în război a fost omorât.

7.Din pricina aceasta Tiranul care și mai înainte se purta cu vrăjmășie asupra clericilor, atâta ură a luat asupra lor, încât s-a jurat, că de va birui în război, va umple un puț de boașele clericilor, precum istorisește Pavel diaconul, ci aceste înfricoșări au fost zadarnice, că împăratul Conibert l-a chemat pe Alaheu la monahie (la a se lupta singuri), ca să nu piardă atâta mulțime de oști, și lepădându-se de

aceasta, la începutul bătăliei ce s-au făcut a murit. Citește pentru acest război la Pavel diaconul, pentru cele ce s-au făcut de Longobarzi Cartea 5 Capitol 6.

Starea Spaniei.

8.În Spania, împărat al vestogoților era Egicas, Iudeii au ridicat multe tulburări, unindu-se cu Iudeii din Africa, i-au luat în ajutor spre pieirea împăratului și a tuturor Hristianilor. Deci vădit fiind complotul lor, împăratul a adunat Sobor în Toledo, cu care legiuiri Iudeii au fost goliți de toate bunătățile, s-au supus jugului robiei, și fii cei mai mari de șapte ani au fost răpiți de la părinții lor.

Starea Galiei.

9.În Galia, pe care o ocârmuia Clodobeu III fiul lui Teodoric, și Hildebert fratele al II lui Clodobeu. Ebroinu cel mai mare Domos (adică Iconom, boierie de mare cinste la francezi), la care era vârfelnica putere, ca un vărsător de sânge s-a sălbătăcit asupra sfinților episcopi, și ai altor bărbați din tagma iereilor și monahilor, căci ieșind din mănăstirea, întru care a fost chemat de Teodoric, și luând asupra lui apărarea palatului împărătesc, din care slujbă ieșise mai înainte, la o adunare, pe episcopi și pe alți sfinți bărbați, bănuind căci cu a lor sfat a fost scos din slujba sa, pe unii i-au surghiunit iar pe alții i-a torturat. Pentru a lui tiranie scrie Sigibertu Gemblakinskiul „în anul 685 Teodoric împăratul pentru hatâr iarăși primește pe Ebroinu, și cu sfatul lui adună Sobor de episcopi, unde pe mulți dintre ei i-a lipsit de episcopie, iar pe alții i-a surghiunit peste hotar fără drept de a se mai întoarce. Sub acest vifor cu tulburare a patriei prigoană, încă și Sfântul Lambertul episcopul Traiectii a fost surghiunit în Chinovia Stabulinsiul a petrecut 7 ani în limanul liniștii monahicești. Sfântul Leodegariul fiind văzut multă vreme de Ebroin, a fost pedepsit cu temnița, și foame și după ce i-a scos ochii, i-a tăiat tălpile, și limba și buzele, a ajuns în sfârșit mucenic prin tăierea capului”. Acestea scrie Sigibertu Gem.... Acest tiran Ebroin, a fost însulițat de Ermenefrid în anul 688.

Starea în Anglia.

10.În Anglia religia Hristianilor zi de zi creștea mai mult. Scrie Pavel diaconul despre Longobarzi în Cartea 6 Capitol 15 următoarele: Împărățind Apsimaru Keadbaldus, (Aggli îl numesc Kedbaldrada) împăratul Anglo-saxonilor întorcându-se la Hrsitos și luând credința cea în Hristos, a mers în grabă la Roma și acolo a fost botezat de Papa

Serghie, și s-a numit Petru, și încă fiind îmbrăcat cu haine albe de la botez, a trecut din viața aceasta vremelnică la viața veșnică. Încă și scrisoare pe mormântul lui, care este în Biserica cea Împărătească a Sfântului Petru, s-a scris, pe care însuși Pavel a alcătuit-o.

Germania primește Hristianismul.

11.În Germania în acești ani a strălucit lumina Noului Testament, adică a Evangheliei, încât monahul Kilianu din Iberia propovăduia la francii răsăriteni, iar Billifronduș, Vigbertuș, Sibibertuș, Vilibalduș și alții pe Frisii, pe Rugi și pe Saxoni, i-au adăpat cu laptele Hristianiceștii religii, care după aceasta au fost făcuți episcopi, Kilianuș la Biițburginsi, iar Sbibertuș la Bestfalia, și Vilibroduș la Frisi. Vezi pentru acestea Istoricii Latini ai vremii aceleia.

CAPITOLUL XV.

PENTRU CELE DOUĂ SCHISME CE S-AU FĂCUT ÎN ROMA.

1.Împărățind Iustinian două dezbinări s-au făcut în Roma, pentru alegerea episcopilor Romii. Una s-a întâmplat la alegerea lui Conon, între Petru arhimandritul și între Teodor prezbiterul, dintre care pe Petru îl cerea clerul iar pe Teodor oastea. Neputând a se uni au ales și s-au hotărât pentru oarecare Conon. Iar altă dezbinare, și mai rea, s-a ridicat după moartea lui Conon, între Teodor arhimandritul, și între Pashalie Arhidiaconul. Pashalie a adus exarhului bani sfințiți, cerând episcopia. Luptându-se între ei la sfârșit au ales pe un al treilea.

Schisma între Petru și Teodor.

2.Pentru cea dintâi schismă așa scrie Anastasie Bibliotecarul, la Istoria lui Conon: „La alegerea acestuia s-au făcut mari lupte, fiindcă clerul fiindcă clerul voia să facă episcop pe Petru arhimandritul, iar oastea cerea să fie făcut Teodor prezbiterul. Și clerul unindu-se aștepta înaintea porților împărătești Constantinii..... Iar oastea s-a adunat asemenea în Biserica împărătească a Sfântului întâiului Mucenic Ștefan, și nu se unea armata cu clerul, nici clerul cu armata, pentru prezviterii ce s-au zis, și multă vreme a ținut pricina fără a cădea la învoială. Deci sfātuindu-se Iereii și clerul, și din tot sufletul intrând la episcopatul Lateran, au ales și au numit o a treia persoană, adică pe

Conon..... De năprasnă toți judecătorii cu nacialnicii oștirii venind spre a-l heretisi, toți au strigat, spre lauda lui. Deci văzând oastea unirea clerului și a gloatei întru alegerea lui Petru, s-au plecat și ei după puține zile, și s-au unit pentru persoana zisului sfânt bărbat, și au semnat cu evlavie pentru alegerea lui, și trimițându-se câțiva clerici și norodnici către prea alesul Teodor exarhul după obicei a rezolvat această pricină.” Acestea scrie Anastasie, asemenea și Platin pentru Conon.

Schisma între Teodor și Pashalie.

3.Iar pentru cealaltă schismă, tot acest Anastasie grăiește pentru Serghie, zicând: „După ce s-a odihnit întru Domnul Conon, și după obiceiul ce era să se facă apărătorul scaunului Apostolesc, împărțindu-se în două norodul cetății Romii, o parte au ales pe Teodor arhimandritul împreună cu mulțimea ce îl ajuta a intrat în partea cea dinăuntru a Patriarhiei, iar Pashalie a prins partea cea mai dinafară de la casa de rugăciune a Sfântului Silvestru, și cea împărătească a casei Iuliei, care caută spre câmp, și nu da loc unul altuia, ci împotrividu-se cumplit, ca să biruiască unul pe altul. Deci făcându-se sfat, cei mai întâi dintre judecători, și din oastea Romanilor, sau cea mai mare parte din cler, și mai ales a Iereilor, asemenea și mulțimea cetățenilor au venit la sfințitul Palat, și cu zăbavă făcând cunoscut ce trebuie a face, și în ce fel să înceteze gâlceava celor două părți de alegători, Dumnezeu năstăvind, toți s-au unit la un cuvânt au ales pe evlaviosul prezbiter Serghie, l-au ridicat din mijlocul mulțimii, și la Biserica Sfântului Kessler Mucenic al lui Hristos care este în palatul despre care s-a zis mai sus, l-au băgat, și de acolo în Lateranicesul episcopat, cu strigări de laude și răcnete l-au întovărășit. Și cu toate că porțile Patriarhiei erau închise pe dinăuntru, însă aceștia care au ales pe evlaviosul bărbat, mai puternici, și mai tari fiind decât cei dinăuntru, cu sila au deschis porțile și au intrat. Deci intrând și evlaviosul Serghie, unul din cei doi aleși, adică Teodor arhimandritul, îndată s-a astâmpărat și s-a smerit, și intrând primul a sărutat pe alesul Preasfințit. Dar pe Pashalie împietrirea inimii nu l-a lăsat să facă asemenea, însă silit fiind și tulburându-se, vrând și nevrând pe stăpânul său alesul, l-a heretisit. În ascuns însă nu a încetat a trimite rudele la Ravena cu făgăduință de bani, sau de alte daruri, ca să înduplece pe Ioan patricianul și exarhul, care era poreclit Platinu, ca împreună cu ai lui judecători, fără să știe nimeni, să vină la Roma,

care a venit atât de ascuns fără să știe cineva, încât nici o ceată de oaste Romană nu i-a ieșit înainte să-l întâmpine, la locul potrivit după cum era obiceiul. Iar venind în cetate, și aflând pe toți uniți cu Prea Sfințitul Serghie, nu a voit să hotărască împotriva lui Serghie, numai a cerut ca să plătească Biserica 100 de litre de aur pe care îi făgăduise Pashalie. Strigând Preasfințitul Serghie, că nu se făgăduiește să dea, nici poate să dea. Și ca să aducă la umilință sufletele privitorilor, cupele adică paharele cele pentru vin, precum cupa împăratului Iraclie, și coroanele, care erau înaintea jertfelnicului, și mărturia Sfântului Apostol Petru ce din vechime erau agățate, a poruncit să se pogoare și să se dea zălog. Însă nici așa nu s-a muiat împietritul exarh, până ce a luat suta de litre de aur, precum s-a zis..... Iar mai sus zisul Pashalie după puțină vreme s-a lipsit și de offikion a Arhidiaconiei, pentru oarecare vrăji și farmece, la care privea ori sorți, la care se îndeletnicea împreună cu alții, venind asupra lui dumnezeiasca judecată, și osânda vârfului Apostolilor Petru, și intrând în Mănăstire după cinci ani, pentru împietrirea inimii sale a murit fără pocăință.” Până aici scrie Anastasie.

CAPITOLUL XVI.

PENTRU SOBOARELE CE S-AU FĂCUT ÎN ZILELE ACESTOR ÎMPĂRAȚI.

1.Următoarele Soboare s-au făcut în anii acestor împărați pomeniți mai sus:

2:Soboul cel mincinos din Galia din vremea lui Teodoric împăratul Galilor s-a adunat în anul 685, prin îndemnul lui Ebroniu care era mai mare al casei împărătești s-a dat lege, să fie pedepsit Toledogariul episcopul Augustodunu, și alții precum s-a zis mai sus.

Sobor XV Toledo

3.Soborul al 15-lea cel în Toledo s-a adunat de Egika împăratul Italiei, în anul 688, cele ce s-au lucrat la acest Sobor după repetarea Simbolului Credinței celui din Niceia, sunt la Coriolan pe foaia 587.

Soborul în Cesarugusta.

4.Soborul cel din Cesarugusta de Egika împăratul s-a făcut în anul 691 care a scris 15 Canoane, din care cel de al V lea rânduiește

pe văduva împăratului să lase îmbrăcămintea cea lumească, și cu chip smerit să meargă în Mănăstire, nici de a doua oară să se mărite, pentru a nu da cuiva pricină să năvălească la Tiranie. Toată cuprinsul acestor Canoane se află l Coriolan în foaia 588.

Sobor la Constantinopol ce se zice al cinci-șase.

5.Soborul Lumnic sau ecumenic cinci-șase din Constantinopol, s-a adunat de Iustinian II cel cu nasul tăiat în anul 699 d.Hr. iar după Ghermano la 686 după Teofan la 707, și după Baronie la 692 iar după alții la 695. Au fost 227 episcopi în corpul Palatului Împărătesc. Acesta se zice cinci-șase, ca unul ce a plinit lipsa din al șaselea care este așezarea Canoanelor, sau chiar al cinci-șase ca unul ce a plinit lipsa Soboarelor V și VI- Căci al V ce s-a făcut în vremea marelui Iustinian, și al VI împărățind Constantin Bărbosul, n-a legiuit Canoane spre buna stare a Bisericii asemenea celorlalte IV Soboare Lumnice. Pentru aceasta s-a făcut acest Sobor, spre împlinirea amândurora și au așezat 102 ori după alții 103 Canoane care se află în Tomul III al Soboarelor, în Pidalion, și în alte cărți.

Soborul acesta se împotrivește Latinilor.

6.La Soborul acesta Papa Serghie n-a voit să iscălească, fiindcă se încâlcise trei capete în Sobor, afară de obiceiul bisericesc, precum zice Anastasie Bibliotecarul la Istoria lui Serghie, sau ca să zicem mai adevărat, erau câteva capete scrise împotriva Bisericii Romane, precum mai clar zice acest Anastasie în Istoria lui Ioan VII, pentru care pricină smintindu-se Iustinian, a trimis la Roma pe protospătarul Zaharia să-l aducă pe Papa Serghie legat, pe care l-au păzit ostașii din Ravenna, și puțin a lipsit să fie omorât Zaharia, care a năzuit la Serghie, și a cerut cu rugămintă iertare, precum mărturisește acest Anastasie la Istoria lui Serghie, și Pavel diaconul. Acest Sobor în ochii Latinilor este ștercu ca să nu zic paru, care fiind răniți la inimă de canoanele lui, adică de Canoanele 13, și 36 și 55 etc. nu pot să sufere. Și împotrivindu-se unii cum că nu este Sobor Lumnic, pentru că nu au fost de față vechilii trimișii lui Papa, dar arătat mint. Căci la Soborul acesta din Trulan a fost de față vechilii lui Papa: Vasile Mitropolitul Gortiniei din Ostrovul Creta, și episcopul Ravenei, asemenea și legații adică deputații papii, adică Mitropolitul Tesalonicului, al Sardiniei, ai Iracliei Tracii, și al Corintului, precum se dovedește la Balsamon din cuvântul cel grăit către împăratul Iustinian. Dar nici ar fi suferit Părinții cei atât de Sfinți să prihănească cu acest fel de minciună

învederată, zicând în Canoanele lor: „A hotărât Sfântul și Lumnicul Soborul acesta...” În Soborul acesta se cunoștea de exarhii Pavel al Constantinopolului, Petru al Alexandriei, Gheorghe al Antiohiei, Anastasie al Ierusalimului, Ioan al Iustinianupoli celei noi, și alții. Iar oarecare necuvioși îl numesc Sobor mincinos, și greșit, precum Baronie, Coriolan, și alții ce bârfesc. Căci pe acesta l-a adevărit Soborul VII și Papa Adrian. Acest sfânt Sobor leapădă postul de Sâmbăta pe care ei îl țin cu amândouă mâinile, a nu se căsători clerici, și multe altele legi, și întâietatea Constantinopolului întocmai cu a Romii, care au fost date mai înainte Bizanțului de către Sinoadele 2 și 4 Lumnice Patriarhului Constantinopolului le-au reînnoit, pentru aceasta nu a primit Papa.

Sobor XVI Toledo.

7.Soborul al 16 în Toledo a fost convocat de împăratul Egica la anul 693 adunându-se 57 de episcopi, 5 egumeni, 3 epitropi ai altor episcopi, și 16 bărbați slăviți, carii oborând din scaun pe Sisbertu Arhiepiscopul Toledului, care era vădit în dezbinare, au așezat pe Felix în locul lui, și au rânduit 10 (iar acum se văd 12) Canoane pentru urmarea Bisericească, și potrivite moravurilor, Cuprinsul lor și tâlcuirea se arată la Coriolan, unde sunt cuprinse numai 10.

Soborul XVII Toledo.

8.Soborul 17 în Toledo s-a adunat tot de către acest împărat, în anul 694 spre potolirea tulburărilor Iudeilor, care au căzut și robie și de averi s-au lipsit, precum s-a zis mai sus, Au așezat și 4 canoane, (acum se văd 8) Cuprinsul acestora se află la Coriolan.

9.Soborul mincinos din Akilia în anul 698 pentru care scrie Pavel diaconul, în Cartea 6, Capitolul 14 pentru cele făcute de Longobarzi: „Întru această vreme a lui Tiberie, s-a făcut un Sobor în Akilia, care neînvățați fiind în credință, nu voia să primească Soborul V Lumnic, până ce cu sfaturi mântuitoare Papa Serghie i-a încredințat și au binevoit s-au înduplecat și au glăsuț împreună cu celelalte Biserici ale lui Hristos.” Aceleași despre acest Sobor zice și Sigibertos Gemblakinskiul.

Sau mai adunat în acest veac și alte Soboare, precum Soborul Roma III-lea din vremea lui Grigore, și a legiuit pentru monahi. De acest Grigore alt Sobor anul 601 pentru monahul Andrei amăgitorul, și mincinosul scriitor. În anul 602 în Bizaco pentru Climentie proedrul pentru aceiași. Sobor în 603 s-a adunat Sobor la Cabilonic, în care S.

Lesiderie episcopul Vienii prin îndemnul împărătesei Brunhilda a fost scos. În același an s-a adunat în Numidia pentru Donadeu diaconul și pentru Paulin episcopul. În 614 s-a adunat în Egara Trakoniei în vremea împăratului Sisebut pentru starea Bisericească. În 615 s-a adunat Sobor V în Paris în vremea lui Clotarie împărat, au fost 79 e episcopi și au așezat 15 Canoane. În 633 în Câmpul Liniei în Anglia pentru praznicul Paștelui. În 640 ori în 646 în Aurilia s-au adunat Sobor în care Saluiu episcopul a biruit pe oarecare eretic monotelit. În 649 s-a adunat mincinosul Sobor la Tesalonic, de episcopul locului Pavel monotelitul. În 665 și 666 două Soboare în Constantinopol, pentru Sfântul Maxim egumenul. În 670 s-a adunat în Augustodunon de Leodegardie episcopul ei, și au așezat Canoane, din care se află Canoanele 1, 5, 6, 10, 14, și 15. În 673 în Erfordion și a așezat șase Canoane pentru starea Bisericească, S-au adunat încă și alte Soboare, pe care pentru a scurta voroava tăcem.

ADUNARE ÎN SCURT

Pentru învățatura, buna-rânduială și morala Bisericii din veacul VII.

1.Ca să păzim rânduiala care am întrebuințat până acum, să zicem puține pentru învățatura, moralul și buna rânduiala Bisericească din acest veac VII și mai întâi pentru învățatură.

2.Biserica în acest veac, având strâns în brațe învățatura Sfinților Apostoli și a Sfinților Părinți, au întărit-o și au apărat-o de cursele ereticilor, mai ales a monoteiților, care tulburau liniștea Bisericii, aducând o nouă învățatură pentru Hristos. Pentru aceasta Părinții s-au adunat de multe ori și în osebite locuri pentru întărirea adevăratei învățaturi mai ales în Constantinopol, adevărind și întărind împotriva monoteiților, cum că Iisus Hristos, ca Dumnezeu Om, are două firi fără amestecare, fără schimbare, fără osebite și fără despărțire, întru o față și într-un ipostas, și două voi și două lucrări. Din aceasta s-au născut că Părinții au început a scrie cărți cu tacticesc chip (adică regulat) teologale, care cuprindeau și învățatura Bisericii după adevăr, care este dator tot Hristianul a crede spre a se mântui. Însă n-a lipsit și oare care socotințe a unor potrivnici ai dreptei învățaturi ai Bisericii, de a spori greșite învățaturi precum cel pentru purcederea Sfântului Duh, în Soborul VIII din Toledo în anul 653 în care s-a cetit Simbolul

credinței cu adăogire, însă nu s-au aflat mulți să apere acest eres, până în vremea lui Carol, precum vom vedea în veacul al VIII-lea și acestea sunt îndeajuns pentru învățatură.

3.Buna rânduiala Bisericii în acest veac a luat o bună stare prin Canoanele multor Soboare, mai ales în veacul acesta și în cel următor Biserica a luat rânduiala care se păzește până acum în Biserica Răsăriteană și Apuseană. Însă la Apus conducătorii Bisericii se sârguiau a crește averile Bisericii mai ales întâi stătorii din Roma, au ostenit și s-au luptat ca să se îmbogățească și să-și mărească stăpânirea lor, și oarecum să supună lor toată Biserica. Monahii la Apus s-au înmulțit foarte, Mănăstirile s-au înmulțit, ci ceea ce la arătare se făcea întru slava lui Dumnezeu, pe ascuns se făcea spre slava diavolului, căci fiind la număr monahi, au început a cere titluri și stăpâniri, și în loc a se îndeletnici întru ascuns spre slava lui Dumnezeu, și la arătare spre folosul aproapelui, cu cuvântul și cu lucrul, pe ascuns se ocupau să-și adauge averile, și să stăpânească cu paguba aproapelui, și la arătare se fățarniceau cu mincinoasă evlavie, Hristiani în cuvânt, și cu lucrul păgâni.

4.În veacul acesta slujba Bisericii a luat mare adăogire, căci s-au sporit numărul praznicelor mai ales ale Născătoarei de Dumnezeu, urmarea slujbelor în Sfintele Bisericii se făcea cu cinste, și cu ceremonii, moaștele Sfinților, și Icoanele se închina. În scurt Biserica se bucura cu o nemărginită liniște întru dumnezeiasca slujire.

5.Moralul Bisericii în veacul acesta era acestaș, drept aceea despre aceasta nu avem nimic de zis, fără numai că zăbovindu-se Hristianii la cele dinafară, lăsa în nelucrare pe cele dinăuntru, pentru care pricină Părinții erau siliți să așeze Canoane spre întărirea moralei Hristianilor.

Sfârșitul părții I a Tomului II.

**ISTORIA BISERICESCĂ
a lui
MELETIE**

Mitropolitul Atenei

**Tălmăcită din elineasca limbă în cea simplă elinească, și
îmbogățită cu multe trebuințe și de nevoie sub însemnări,
și cu scumpătățite tabule, de**

Gheorghe Bendoti din Zachint.

Iar acum tălmăcită în limba românească de smeritul

VENIAMIN COSTACHI

MITROPOLITUL MOLDOVEI

Partea II. a Tomului II.

IAȘI .

În tipografia Sfintei Mitropolii

1842.

ISTORIA BISERICĂ

CARTEA VIII.

VEACUL 8

CAPITOLUL I.

PENTRU MONARHII IUSTINIAN, FIPIPIC BARDANI, ARTEMIE ȘI TEODOSIE III, ȘI PENTRU CELE CE S-AU FĂCUT ÎN BISERICĂ ÎN ZILELE LOR.

Iustinian a doua oară Împărat 705.

1. Iustinian II-lea cel cu nasul tăiat, după surghiunul de 10 ani, a năzuit către Terbelev exarhul Bulgarilor cu ajutorul căruia, în vreme de noapte prin canalul apelor a intrat în Constantinopol și l-a luat în stăpânire în anul 705. Iar pe Tiberie Apsimarhul, (pe al căruia frate Iraclie împreună cu alții i-a spânzurat lângă zidurile cetății), și pe Leontie și înconjurând prin toată cetatea, ducându-i în priveliștea alergării cailor, și ei au căzut la picioarele lui, și îi călca pe grumazi, și norodul striga citând din Palmii lui David: „Peste aspidă și vasilisc vei încăleca, și vei călca peste leu și peste balaur,”⁵⁰ și i-a trimis la locul ce se zice vânat, a poruncit să le taie capetele. Și a omorât pe mulți din norodul cel de obște, și din oaste, pe alții în ascuns și pe alții la arătare. Din care pricină mare și multă frică a cuprins pe toți. Iar pe Calinic Patriarhul, care a conlucrat cu Leontie, mai întâi l-a orbit, apoi l-a surghiunit la Roma, și pe oarecare monah Kir, ce era închis în Ostrovul Amastridei, l-a pus Patriarh Constantinopolului, fiindcă i-a spus mai dinainte că va împărăți a doua oară. Apoi dezlegând prietenia cu Bulgarii, s-a pornit cu război asupra lor cu oaste călăreți și pedestrii, și cu mare flotă, și a mers la Ashial, însă cu fuga rușinoasă și cu peirzarea oștilor sale a plătit lor cele ale nemulțumirii și alene cunoștinței sale.

Împietrirea lui Iustinian. În sfârșit dușmănind pe cei din Herson, pentru că atunci când a fost izgonit acolo au înțeles că el caută chipuri să ia iarăși împărăția, au cugetat ca să-l omoare. Acum toată mânia a deșertat-o asupra lor, a trimis o flotă cu multă oaste, și doi voievozi ai oștii, care au făcut precum li s-a poruncit, și fără a li se împotrivi cineva, i-au omorât mai pe toți, numai de copii mici li s-a

⁵⁰ Psalm 90, 13.

făcut milă, și nu i-a omorât. Dar nici așa îndrăcirea lui nu s-a săturat, ci iarăși a trimis poruncind să li se pustiască țara lor, și cetățile lor să le strice și să le pustiască. Drept aceea boierii n-au mai putut suferi cumplita lui cruzime, au vestit împărat pe Filipic Amiralul flotei, care ajungând în Constantinopol, prin Ilie a omorât pe Iustinian, iar pe Tiberie fiul lui prin Patriciul, și prin Ioan Spătariu i-a omorât, în anul 6 al în al doilea rând al împărăției lui.

Filipic Vardantul împărat la 711.

2.Deci a luat împărăția Filipic Vardantul în anul 711 care era retor în voroavă, și înțelept, iar în fapte era mai nebun decât toți, și cu totul neiscusit. Căci a înnoit eresul monoteliților, și visteriile adunate de vechii împărați cu desfrânările lui le-a pierdut. Deci fiindcă rămăseseră treburile împărăției fără chivernisitor, Bulgarii au prădat toată Tracia, iar Saracinii Răsăritul l-au prădat, pentru care pricină împăratul s-a făcut urât de bătrânime, care au trimis pe Ruful marele voievod al Iliricului cu câți avea la Traci, și Teodor și năvălind în Palat l-au prins în vremea de amiază după benchetuire, și aducându-l în locul ce se numea harbageria celor verzi, l-au orbit, după ce a împărțit 2 ani și câteva luni, și s-au făcut acestea în Sâmbăta Cincizecimii, adică în cea dinaintea Pogorârii Duhului Sfânt.

Artemie schimbându-i numele în Anastasie împărat anul 713.

3.În ziua următoare, adică în Dumineca Cincizecimii, s-au adunat sfetnicii Senatului și tot norodul, au ales împărat pe Artemie marele asicritu Filipicescu, în anul 713 și i-au schimbat numele în Anastasie. Acesta era procopsit în învățături, și apărător al dreptei credințe, care a gătit flotă și a trimis-o asupra saracinilor, punând în rânduiala de Amiral pe Ioan diaconul mării Biserici a lui Dumnezeu și mare Logodet. Ci ridicându-se zurba la flotă, și ucis fiind Ioan, și temându-se ostașii de pedeapsă, și ajungând la Atramitriu, pe oarecare Teodosie epistatul veniturilor obștești, om de rând luându-l fără voia lui l-au propovăduit împărat. Care în puțină vreme intrând în Constantinopol, Anastasie de bună voie s-a lepădat de împărăție și s-a îmbrăcat în schima monahicească, și a fost surghiunit în Tesalonic, după ce a împărțit 15 luni.

Teodosie III împărat anul 714.

4.Teodosie III cel poreclit Atramitinos, s-a făcut împărat la anul 714. om bun și cu viața cinstit, pe de altă parte foarte prost, și pentru ocârmuirea împărăției nu era practic, care abia 2 ani a împărțit, a

lăsat împărăția lui Leon voievodul oștilor Răsăritene, și împăratul Teodosie cu fiul lui s-au făcut clerici, într-o Mănăstire din Efes unde și-au petrecut toată viața. Mai cu de amănuntul pentru acești împărați povestesc Chedrino, Zonara, Gliko, și alții din Latini.

Starea Răsăritului.

5. Starea Bisericii din Răsărit unde era Calif Belid fiul lui Abdumelek, era felurită, după felurimea socotinței împăraților. În vremea lui Iustinian, nimic nu s-a schimbat în cele ale credinței, nici nu s-a făcut ceva vrednic de pomenire, decât că Iustinian a trimis o cinstită solie către Ioan episcopul Romii, cu Canoanele Soborului al cincisăzece, ca să adune și el Soborul, și pe cele plăcute dintre ele să le primească, iar pe cele potrivnice să le lepede. Ci Ioan desăvârșit neprimind Canoanele, le-a trimis înapoi către împăratul. Murind după puțin Ioan a lăsat următor lui pe Sisinie, care trăind un an, s-a făcut Constantin Papă, pe care poftindu-l Iustinian la Constantinopol, cu atâta dragoste l-a primit, încât venind unde se afla el în Niceia, la întâmpinat cu atâta evlavie, încât au vrut să-i sărute și picioarele, precum mărturisește Anastasie Bibliotecarul în Istoria cea pentru Constantin, iar aceasta a făcut împăratul căindu-se de cele ce greșise, precum zic Istoricii Latini ai vremurilor de atunci.

6. Filipicos Vardanul, la începutul împărăției sale, a trimis mărturisirea lui de credință care se potrivea monoteiștilor, către Papa Constantin, și toate icoanele celor șase Soboare Lumnice, a poruncit să fie pogorâte. Papa Constantin a lepădat mărturisirea de credință a lui Filipic. Apoi (mărturisește Pavel diaconul) pentru această pricină Papa a poruncit și s-a făcut în pridvorul Sfântului Petru icoanele celor șase Sfinte Soboare Lumnice, și a poruncit poporului Roman, ca nici numele lui Filipic împăratul Roman, să nu-l primească nici pe hârtii nici chipul lui de pe bani, și nici chipul lui nu l-a pus în Biserică, nici numele lui la Sfintele Slujbe la sărbători nu s-a pomenit. Asemenea mărturisește Adon Vieninsiul, Marian Scoțianul, etc. Asemenea acestor dinainte, să zicem și cele însemnate de Onufrie Panuiniul în Istoria cea pentru Constantin I a lui Platina „Cel mai întâi între Arhierii Romii Papa Constantin a îndrăznit fațăș a sta împotriva lui Filipic împăratul Elinilor. Căci acest împărat a căzut în eresul luptării icoanelor peste tot, și a poruncit Arhierelui Romii ca să fie lepădate sfintele icoane, papa cu bărbăție împotrivindu-se nu a vrut să împlinească această poruncă. Filipicos sporind înainte cu răutatea a

poruncit ca să fie izgonit din Biserică pravoslavnicul Kir patriarhul Constantinopolului, care a stat patriarh 6 ani, și l-a pus pe Ioan care era eretic ca și el. După aceasta adunând oarecare strânsură, a surpat pe Soborul VI Lumnic, precum a făgăduit monahului celui închis în Mănăstirea lui Calistrat, ce-i proorocise mai dinainte că va împărți care monah a cerut de la împărat drept răsplată să surpe Soborul VI.”

7.Iar în vremea lui Artemie, sau Anastasie împăratului, precum și în vremea lui Teodosie iarăși a înflorit catoliceasca credință, și icoanele celor șase Soboare Lumnice care au fost pogorâte de Filipic le-au așezat la loc, după mărturia lui Adon.

Starea Bisericii din Apus.

8.Iar la Apus mai ales în Italia unde erau exarhi: Teofilact patriarhul, Ioan Tizocopol, și Flavie scolasticul patricianul, iar împărați ai longobarzilor: Luitbertos, Aribertos, Ragumbertos, Ansprandos, și Luitprandos, iar Arhieri ai Romii: Ioan VI-lea, și Ioan VII-lea, și Constantin. În vremea lui Iustinian s-a ridicat război cumplit între ighemonii longobarzilor, pentru împărăția pe care voiau ei a o întări. În sfârșit Cunibertos pe fiul lui numit Luitberton care era mic copil, la adus zălog la ighemonul Ansprandu, iar Ragombertos făcând război cu Ansprandu și cu Luitbertu, și biruindu-i s-a făcut împărat, dar a împărățit numai un an, și a lăsat moștenitor pe fiul său Aripetru II. Apoi ieșind din joc Rotarit Duca Bergomikului, și Luitbert fiul lui Conibert, Aripetru II a împărățit singur cu pace. Acesta a răpit țările numite Cottii de la Longobarzii din Roma, Patrimonium, adică ca o avere părintească le-a dăruit Bisericii din Roma, iar darul acesta l-a scris cu slove de aur și l-a trimis la Roma, precum mărturisește Pavel diaconul.

9.În anii lui Iustinian, arhierind în Roma Constantin, Felix episcopul Ravenei nu a primit să fie supus episcopului Romii, atâtea tulburări a ridicat, încât a fost adus în Constantinopol de către împărat, și după ce l-a orbit, l-a trimis în surghiun. Iar pe cetățenii Ravenei câți au fost părtași la această dezbinare, rău i-a pedepsit, precum a însemnat Anastasie Bibliotecarul în Istoria lui Constantin. Deci din această tulburare și din cele ale Longobarzilor Biserica nu a avut pace.

Starea Spaniei.

10.În Spania unde împărătea Vitița al Vestogoților. și Roderic, s-a făcut mari schimbări. Căci Saracinii din Africa, fiind chemați din îndemnul lui Ioan comitul de Vitița fiul lui Formalu, și de Arpuliul,

care pentru cruzimea tatălui a fost gonit din împărăție, care venind a supus Spania și a pus sfârșit împărăției vestogoților, care o aveau de multă vreme, aceasta s-a făcut în anul 712-713 în vremea împăratului Anastasie al Grecilor. Iar goții care au mai rămas și-au pus scaunul lor în Asturii, și în Cantabre, Ighemon făcându-se Pelaghie, a stăpânit din cuprinsul vechi pe cât s-a putut. De la a doua stăpânire a goților, care este cea a Asturiei, între care cel dintâi a fost Pelaghie. Deci în Spania pe acea vreme starea Bisericii a fost ticăloasă.

Starea Galiei.

11.În Galia Hildebert II-lea și Dagobertos II-lea, împărațeau numai cu numele iar cu adevărul Pippinul eparhul palatului care se mai numea și marele Domos, bărbat mare căruia i s-a născut fiind întru acest fel de dregătorie un fiu Carol cu numele Martel, născut din țiuțoarea Elpaida, om lăudat și vestit după fapte. În Bisericile împărăției Galiei, precum și a Angliei din cetit nu este ceva vrednic de pomenit. Însă este adevărat că aici Bisericile au avut liniște în acești ani.

CAPITOLUL II.

PENTRU SOBOARELE CE S-AU FĂCUT ÎN VREMEA ACESTOR ÎMPĂRAȚI.

1.În anii acestor împărați nu s-au adunat multe Soboare, ci numai 4. Anume: Soborul XVIII Trulan, Sobor în Roma pe vremea lui Ioan VII, Soborul mincinos din Constantinopol, și Soborul din vremea lui Artemie la Constantinopol.

Soborul XVIII din Toledo.

2.Soborul 18 din Toledo s-a adunat în anul 701 de împăratul vestogoților Vitița, pentru rânduiala stării împărăției.

Soborul din Roma.

3.Soborul din Roma din vremea lui Ioan VII-lea s-a făcut în anul 705. Canoanele cele trimise de Iustinian al Soborului V-VI, n-au fost primite de papa Ioan, și au fost trimise înapoi lui Iustinian.

4.Mincinosul Sobor din Constantinopol, s-a făcut la porunca lui Filipic Vardanul, de Ioan monotelitul întâi stătătorul Bisericii Constantinopolului, în anul 712, la care mulțimea episcopilor

Răsăritului, au fost împinși cu sila, au osândit Soborul VI Lumnic, unul din ei fiind Ioan prezbiterul Colonie, și (amăgitorul de cuvinte) Nicolae sofistul, și alții care păgânește ajutau stăpânii, și dogma cea dreaptă și sănătoasă a Bisericii o strica. Mulți drept slăvitori s-au împotrivit vitejește acestui Sobor, iar mai mult decât toți Zinon episcopul de Sinope, pentru care a fost trimis în surghiun. În sfârșit această împărăție rea a încetat, manuscrisul necuvios și nelegiuit s-a sfârâmat, și Biserica iarăși podoaba și-a luat, de la Soborul Constantinopolitan din vremea lui Artemie.

5.Soborul cel din Constantinopol s-a adunat cu porunca lui Artemie sau Anastasie în anul 714. După pravilă și Canoane, Soborul a caterisit pe Ioan ereticul cel făcut episcop Constantinopolului de Filipic, și a pus în scaunul Constantinopolului pe mitropolitul Cizicului Ghermano, precum mărturisește în Cronica lui Teofan.

CAPITOLUL III.

PENTRU LEON III ISAURUL LUPTĂTORUL DE ICOANE, ȘI PENTRU CELE FĂCUTE DE EL ÎN BISERICĂ.

Leon III împărat 716.

1.Leon III-lea care mai înainte se numea Conon, a avut patrie Isauria, mutându-se de acolo, a fost cinstit cu titlul de spătar de către Iustinian când a venit a doua oară împărat, și împrietenindu-se cu împăratul, Leon a fost trimis către Alani sau Albanieni ca săi ridice împotriva Avasgilor care se dezbinase de împărăția Grecilor, după multă zăbavă abia întorcându-se, a aflat pe Iustinian mort, pe Filipic orb, și pe Artemie împărat. Artemie l-a pus pe Leon voievod oștilor Răsăritului, apoi ostașii lui l-au făcut împărat în anul 716. Iar în anul 720 pe Constantin VI Copronim (băligosul) l-a propovăduit Cezar, care a împărățit împreună cu el 21. După ce Saracinii au înconjurat Constantinopolul 3 ani, au fost biruiți cu ajutorul lui Dumnezeu, și s-au sfârâmat desăvârșit, a trimis pe Pavel voievodul său cu putere asupra voievodului oștilor din Sicilia Serghie, care a apostasiat, și a făcut împărat pe unul Grigore. Iar Pavel ajungând în Siracuza i-au omorât. Deci Leon a silit și pe Evrei și pe Montani să se boteze. După aceasta în al 10 –lea an al împărăției sale s-a ridicat cu turbare la luptă

împotriva sfintelor icoane, și închinare și slujirea lor o numea idolo-slujire, și scriind firman prin el a poruncit să se pogoare sfintele icoane, și pe multe din ele, nu fără multă tulburare în mijlocul Constantinopolului, le-a aruncat în foc, pentru aceea s-a numit luptătorul de icoane, și cu mâna sa i-a dat palme peste obraz Patriarhului Ghermano al Constantinopolului care a păstorit 15 ani, și apoi l-a izgonit din Patriarhie, fiindcă îi sta împotriva, și muștra credința lui cea rea. În cele din urmă bolnăvindu-se de vintre ticălosul și dat viața, împărțind 24 de ani, și vreo trei luni. Pentru dânsul povestește pe larg Zonara, Chedrino, Glica, Suida etc. în Cronicile lor, asemenea și din Latini destui.

2.Rău cinstitorul acesta cât a fost împărat, câte răutăți s-au făcut împotriva Bisericii creștinești ale Răsăritului nu le poate cineva număra. Căci Saracinii, în vremea lui Leon au făcut Calif pe Suleiman trei ani, apoi Omar și Gheizid și Hasgam. Avânt general pe Nasalman de la Avid au venit cu multe oști în Tracia, și cu ușurință au prădat Tracia. Apoi au lovit cetatea împărătească, și dinspre uscat a săpat șanțuri împrejurul ei, au ținut-o trei ani înconjurată pe pământ și pe Mare, care în sfârșit de ciură, de foamete, de frig, de război, de foc ostășesc și de Dumnezeu au fost pierduți. Însă s-a întâmplat și în cetate boala ciurii, și a stricat 300.000 de oameni, precum mărturisește Pavel diaconul, Rigin, etc. Asemenea s-au întâmplat și alte multe rele în vremea acestui împărat.

3.Chedrino mărturisește că în anul întâi a lui Leon Omar a silit pe Hristiani să primească religia lui Mahomet, și pe cei ce se supuneau îi scutea de bir, iar pe cei ce nu se supunea sfatului lui îi omora. Drept aceea a făcut mulți mucenici. Însă a legiuit ca Hristianul să nu depună mărturie împotriva saracinilor. Încă și cutremur și alte rele s-au făcut în vremea acestui împărat în Constantinopol.

4.Dar cea mai rea decât toate a fost luptarea împotriva icoanelor, care a ridicat multe tulburări în Răsărit și la Apus, și primejdie de istov pierzătoare a stăpânit în toată lumea. La Răsărit au fost osândiți mulți Ierei, și norod, și mai mult monahii cei cinstitori de Dumnezeu, erau pedepsiți și izgoniți fără judecată, și dezgolindu-le mădularele trupului le tăia, și risipindu-se și pustiindu-se. Că nu s-au mulțumit luptătorii de icoane cu defăimarea Soboarelor, ci și zugrăveala din Biserici au șters-o, și veșmintele brodate, și îmbrăcămintea sfintelor Mese de la Dumnezeiescul jertfelnic, care erau înfrumusețate cu aur și

cu porfiră, aruncându-le jos, ca barbarii le-au luat din sfintele Biserici și le-au dus la casele lor. Iar pe lângă acestea nu s-au sfiit a face și acest lucru necuvios: Moaștele pururi pomeniților Sfinți Mucenici, care au fost adunate de dascălii Bisericii în racle cinstite, ei dezbrăcându-le le-au ars, și s-au silit cât le-a fost cu putință, să-i calce în picioare pe cei ce s-au nevoit pentru credință, și să-i necinstească precum mărturisește în Istoria cea pentru Soboare către Antim, cel ce a văzut și a fost martor Patriarhul Ghermano.

Prigoana lui Leon asupra pravoslavnicilor.

5. Leon pe acest pururi pomenit Ghermano, l-a gonit din scaun pentru că nu s-a supus la socoteala lui cea păgânească, iar mai ales că se împotriva vitejește și muștra socoteala lui cea rea și-l muștra, gonindu-l din Biserică, au hirotonit pe un Anastasie de un cuget cu Leon, și a pornit prigoană prea rea, pe mulți care se împotriveau spurcatei lui socoteli, i-a pedepsit, și i-a mucenicit. Iar pe lângă acestea a mai făcut și aceasta, casa, cărțile, și pe dascălul a toată lumea, care locuia în ea, și 12 ucenici bărbați aleși înțelepți, împreună cu el i-a ars. După mărturia lui Zonara, Chedrinu, etc.

Starea Italiei.

6. Iar în Italia ude erau exarhi Sholasticul Patriciu, Pavel Patriciu, și Eutihie cel mai din urmă dintre ei, iar între longobarzi împărătea Luitprandos, Papa Grigore III și Papa Grigore IV s-au împotrivit împotriva împăratului Leon luptătorului de icoane și Sobornicește l-a dat anatema pe el și pe cei de o socoteală cu el, și gășind acum pricină binecuvântată birurile care până atunci le da împărăției le-a oprit, și nu le-a mai trimis. Căci întâi șezătorii Romii căscând gurile către împărățiile lumești, au făcut prieteșug și dragoste cu francii, și s-au făcut pricinuitori să stăpânească Roma, precum vom zice. Din care pricină s-au ridicat mari războaie în Italia.

7. În Italia împărățind Leon Petronax care era din Vrixia, a înnoit Mănăstirea Casin a Sfântului Benedict, care fusese pustiită cu mulți ani mai înainte de către longobarzi, și a adunat mulțime de monahi în dânsa, precum scriu Pavel diaconul, și Sigibert Gemblacnisiul.

8. În Spania Pelaghie cel încoronat de curând împărat al Asturiei, a pricinuit mare stricăciune Saracinilor. Pelaghie a lăsat moștenitor pe fiul lui Flavila, și după el pe Alfonson ori Adenfonson cumătrul care venea din seminția lui Richard, a luat titlul de Catolicos. Acest titlu fusese dat lui Richard de Soborul III din Toledo. Deci Alfonson și-a

însușit numele de Catolicos, și din ale lui vrednice fapte a lăsat acest nume.

Starea Galiei

9.În Galia Hilperic și Teodoric II- împărațeau numai cu numele, împărăția o ocârmuia Carol Martelul comitul palatului, după socoteala sa cum îi plăcea. Pe Saracinii care năvăliseră în Galia i-a gonit cu vitejie în bătălia întâia și a fost ucis comandantul lor Avdimira. Povestește această biruință Pavel diaconul, Marin Scoțianul, și Anastasie Bibliotecarul în Istoria lui Grigore II și a lui Grigore III.

Starea Angliei.

10.În Anglia nu s-a întâmplat ceva vrednic de pomenire, decât că Inas împăratul Vestogoților, a supus împărăția sa arhierelui Romii, cu chip ca toată casa pe fiecare an să plătească câte un dinar, pe care plată o numea dinarul Sfântului Petru.

Starea Germaniei.

11.În Germania Bonifatie (care mai înainte se numea Bunifridos) prezbiterul Anglo-saxonilor, apoi episcop a fost trimis la neamurile din Germania de Grigore II episcopul Romii în anul 719, Hristianiceasca religie mult o a crescut, și din vechea lor slujire la demoni i-au adus la credința Hristianilor, pentru aceasta Apostolul Germanilor s-au numit. Acest Anastasie zice la viața lui Grigore II: „În Germania prin Bonifatie episcopul au propovăduit cuvântul mântuirii, și pe neamul acela ce ședea întru întuneric, cu învățătura luminii lui s-au întors la Hristos.” Iar Marian Scoțianul scrie această pricină așa: „Sfântul Bonifatie de întâiul șezător al Apostolescului scaun, adică de Grigore, s-au hirotonit Arhiepiscop al Moguntiei Mitropoliei Germaniei, și Legatul Germanicul Bisericii Romane se trimite în Frangia, care cu propovăduirea sa mult norod al Turiggilor al Essilor, și Astrasienilor au întors la dreapta credință, care multă vreme fusese rătăciți la necredință, și Mănăstiri de bărbați și de femei întâi el a rânduit în Germania.

CAPITOLUL IV.

PENTRU PRICINA DIN CARE LEON A VENIT LA LUPTAREA ICOANELOR, ȘI CE A PĂTIMIT PRIN EA.

Pricina pentru care Leon a luptat împotriva icoanelor.

1.Istorisesc Teofan, Zonara, Chedrinu și alții, căci Califul Arabilor Gezud (sau Izid), ce a fost înscăunat puțin mai înainte decât Leon, s-au făcut la care au venit doi evrei având meșteșugul vrăjitoriei din Laodikia Fenicia, făgăduindu-i că va ține 40 de ani corona și va avea viață îndelungată dacă va pogori și va lepăda cinstirea Sfintelor Icoane care sunt în Bisericile Hristianilor. Iar barbarul înduplecându-se, nu s-a lenevit, ci prin toate Bisericile cetăților celor supuse lui au pierdut cinstitele Icoane. Deci mai înainte de a se împlini un an, au murit, iar fiul lui moștenind Ighemonia, îi căuta pe mincinoșii vrăjitori ca să-i omoare, dar ei apucând mai înainte au fugit de acolo, și au mers în Spania, unde ucis fiind Conon, care era tânăr moșic îi proorocesc prin vrăjitorie că va ajunge împărat al Grecilor. Iar după ce Conon a luat împărăția și a trecut nouă ani, au venit evreii la el și cereau să ia plata presupunerii lor, nimic altceva decât să ridice Sfintele Icoane, și nu era el tare în credință, ca pentru un lucru zadarnic și lesnicios, s-au primit aceasta. Tot aceiași scrie și Iona prezbiterul, și vechilul Arhiereilor Răsăriteni, a căruia povestire există în practicalele Soborului VII în Practica V către sfârșit.

Cine a fost începător al luptării de Icoane.

2.Iar Ghermano zice, că Exarhul, și întâiul luptător împotriva Icoanelor a fost Constantin episcopul Nacoliei, bărbat care nu era învățat, ci mai mult cu multe cuvinte nălucindu-se a-și arăta înțelepciunea, care cu o goală privire a slovei în cetirea Scripturilor celor de Dumnezeu insuflăte, a făcut nouă izvodire afară de cele grăite cu sfințenie, a început și a dogmatisi, și se gătea să se împotrivească predaniilor duhovnicești, și după urmare având ajutători, și împreună voitori și pe alții din Sfințitul Catalog, i proci. Deci aceștia au îndemnat pe rău cinstitorul Leon și, s-a ridicat și a publicat Firman împotriva Sfintelor Icoane, acesta începând în al zecelea an de când el domnea, în anul 725 d.Hr. Leon a îndemnat și pe Papa Grigore II să pogoare Icoanele la Apus, dar acela de multe ori s-a silit cu scrisori în care scria că nu se cade împăratului să hotărască dogmele credinței, și să prefacă vechile dogme ale Bisericii, cele dogmatiste de Sfinții Părinți, precum Istorisește Teofan. Papa s-a silit să tragă pe Leon a nu urî pe Dumnezeu, și să-l prefacă ca să cinstească Sfintele Icoane, și fiindcă nu a putut isprăvi nimic, a adunat în Roma Sobor, și a întărit

întrebuințarea și închinarea Icoanelor, iar pe împărat, și pe cei de un cuget cu el i-a dat anatema, precum s-a zis.

3.Deci împăratul având socoteală neschimbată, gândea să scoată din scaun pe Papa Grigore II, acesta plecat fiind spre apostasie a înduplecat pe Italiieni să se dezbine de Leon. Deci s-au sculat asupra Exarhului, și ai celorlalți duci ai împăratului, și au ucis și au răpit. Pentru această pricină vezi la Baronie, Onufrie, Belmarin și la cei vechi Pavel diaconul, Anastasie Bibliotecarul în viața lui Grigore II.

2.Deci pentru acestea foarte s-a veselit Grigore II, și se temea numai de împărații longobarzilor, căci Luitprandul venind până la Roma cu oști, la atâta strâmtorare l-a adus, încât multe rugăminți și cereri făcea pentru putere. Cu Luitprandul era prieten Carol Martelul Eparhul din Galia, acesta și-a trimis fiul numit Pipin, care tăindu-și pletele după obiceiul ce se păzea, a fost înfiat de Luitprandul precum mărturisește Pavel diaconul. Deci gândind Grigore II să vânză, adică să-și atragă dragostea lui Carol, și să-l supună, a trimis prin Legatul cheile Sfântului Mormânt, cu lanțurile Sfântului Petru, și alte daruri scumpe, acest peșcheș al Papei mult cinstindu-l Carol, a trimis solie la Roma, arătându-i Papei să nădăjduiască tot binele.

Papa Grigore III-lea împotriva luptătorilor de icoane.

5.Murind Grigore II l-a moștenit Grigore III în anul 731, care întocmai sau mai bine zis cu mai multă mânie se împotrivesc luptătorilor de Icoane, și a adunat în Roma Sobor de 43 de Episcopi iar după alți 23 de episcopi, de 14 prezviteri, 4 diaconi, a dogmatisit. „Că dacă cineva împotriva sfintelor Icoane, le-ar pogorî, sau distruge, sau ocărî, sau huli icoanele, adică ale Domnului nostru Iisus Hristos, și ale Pururi Fecioara Născătoarei Lui și a slăvitei Maria, a fericitorilor Apostoli și ale tuturor Sfinților, să fie lepădat și străin de trupul Domnului nostru Iisus Hristos, și de unirea și de împărtășirea cu toată Biserica:” Precum scrie Anastasie Bibliotecarul în Istoria lui Grigore III.

6.În același an, Trasmundus Duca Spolitului, ridicând armele împotriva șui Luitprandos pentru dezbinare, a năzuit în Roma la Grigore III cu care se împrietenise mai înainte, pe care Grigore nu a vrut să-l predea, Luitprandos a prădat cele din jurul Romii, și săpând hendekio lângă zidurile ei, a înconjurat-o. Papa a rugat pe Carol Martelos să mijlocească și Luitprandos le-a dat pace și s-a îndepărtat, astfel l-a silit a se depărta de Roma fără a o vătăma. Deci depărtându-

se Luitprandos, Transmundus cu ajutorul Romanilor și-a luat iarăși Satrapia , dar iarăși aștepta armele lui Luitprandu, din care pricină mult s-a clătit, și s-a tulburat Italia. S-a întâmplat dar în același an 741 de a murit Leon împăratul. Papa Grigore III și Carol Martelos. Pe Leon l-a moștenit Constantin Copronim fiul său, pe Grigore III l-a moștenit Zaharia, și pe Carol, Pipin fiul său care din eparh s-a încoronat Împărat al Francilor bine voind la aceasta Papa Zaharia. Hilderic fostul împărat a fost izgonit la Mănăstire, despre care vom vorbi de aici înainte.

CAPITOLUL V.

SOBOARELE FĂCUTE ÎN VREMEA LUI LEON ISAURUL.

1.Soboare în vremea lui Leon Isaurul s-au făcut, în Roma patru Soboare, două Soboare în vremea lui Grigore II-lea, și două Soboare în vremea lui Grigore III-lea și unul în Siria împotriva luptătorilor de Icoane prin osârdia Sfântului Ioan Damaschin.

2.Primul Sobor s-a făcut în Roma în vremea lui Grigore II anul 721 mai ales împotriva nunților care nu se cuvin, au așezat 17 Canoane, care se află în Tomul III al Soboarelor, la Osiandru și la Coriolan.

3.Soborul adunat în Siria în anul 726 prin silința Sfântului Ioan Damaschin, pentru Sfintele Icoane.

4.Al doilea Sobor în Roma de același Grigore II, s-a adunat în anul 726 care a întărit închinarea Sfintelor Icoane, și i-a dat anatema pe Leon și pe ceilalți luptători de icoane, precum s-a zis.

5.Al treilea Sobor în Roma a fost adunat de Grigore III-lea anul 731 pentru pricina lui Grigore prezbiterul, pe care papa l-a trimis la Constantinopol să dea în mâna împăratului scrisoarea cea aspră, iar el temându-se nu a dat-o, și s-a întors nelucrător la Roma. Deci în acest Sobor era gata Grigore să hotărască caterisirea împotriva prezbiterului, și negreșit l-ar fi caterisit de nu l-ar fi rugat episcopii cei de față ca să-l ierte, precum povestește Anastasie Bibliotecarul în Istoria lui Grigore III.

6.Soborul al patrulea în Roma tot de Grigore III s-a adunat în anul 732 împotriva luptătorilor de Icoane, precum s-a zis în Capitolul

4 și 5, din cele povestite de Anastasie, care se potrivesc cu cele de la Sigibertos zicând: „Grigore papa a adunat Sobor de 43 de episcopi în Roma, și închinarea Sfintelor Icoane a adeverit-o, iar pe ocărătorii acestora cu hotărâre de obște i-a dat anatema”. Însă la mărturiile pe care le aduce Istoricul nostru zice că s-au adunat în Sobor **93** nu 43.

Sobor la Constantinopol. În anul 2. al lui Artemie și al lui Kitatoriu Meatesimu, aceasta de mai jos s-a glăsuț⁵¹: „Cu hotărârea și alegerea prezbiterilor cinstitori de Dumnezeu, și a diaconilor și a tot sfințitului cler, și a sfințitului Senat și a iubitorului de Hristos norod al acestei împărăteștii cetăți păzite de Dumnezeu, Dumnezeiescul Dar cel ce totdeauna pe cele neputincioase vindecă, și cele lipsite plinește, mută pe Ghermano prea cuviosul Mitropolitul, și întâi șezătorul Mitropoliei Cizicului, în episcop al acestei de Dumnezeu păzitei și împărăteștii cetăți.” Precum mărturisește Teofan.

CAPITOLUL VI.

BĂRBAȚII CEI CE AU STRĂLUCIT CU SFINȚENIA ȘI CU FAPTA BUNĂ ÎN ACEȘTI ANI.

1.Bărbați sfinți, și întru învățătură vestiți în ani aceștia, era Ghermano Patriarhul Constantinopolului, Ioan Damaschin, Cosma episcop de Maiuma, Bedas Benerabiles, și Bonifatie.

Ghermano al Constantinopolului.

2.Ghermano Patriarhul Constantinopolului avea patrie Constantinopolul, iar părinți pe Iustinian Patriciul care a fost ucis de Constantin Bărbosul, a castrat pe Ghermano fiul lui, cu toate că îi era trecută vârsta, în care este obicei a se hadâmbi. S-a nevoit la tot felul de învățătură, și la fapta bună, s-a făcut episcop al Cizicului, apoi în anul 714, a fost aprobat la scaunul de Patriarh al Constantinopolului, nu de papa Grigore precum mint cei ce vor să lingușească pe papa, ci de Soborul adunat în Constantinopol în vremea lui Artemie, celui numit și Anastasie. A cinstit scaunul acesta cu toată fapta bună și sfințenia. Dar fiindcă ajută la dogmele cele bune pentru cinstirea lui Dumnezeu, în toate zilele se lupta cu fiarele, adică cu Leon cel cu

⁵¹ Lipsește ceva , și se vede cum zice că s-a făcut Soborul, și Kitatoriu Metatesimu, adică făcându-se Sobor, și legiuire pentru această mutare, adică hotărâre de transfer, aceasta mai jos însemnată. Etc.

nume de leu, de carele în sfârșit scos fiind din scaun, și ducându-se în casa împărătească a lui Platanie s-a liniștit, după ce a fost episcop 14 ani, 5 luni și șapte zile. A scris un cuvânt povestitor către Antim diaconul, pentru Soboarele ce s-au făcut până în anii săi, și alte oarecare.

Ioan Damaschin.

3.Ioan a lui Mansur, cel numit după patrie Damaschin, părinții lui erau din neam vestit și bogat, și a învățat toată înțelepciunea Dumnezeiască și omenească, și s-a arătat învățat bun cu viața și cu cuvântul. Monah și preot cu puterea cuvintelor sale a luminat Siria și tot Răsăritul, și cu dovezi din Scripturi a înfruntat păgânescul eres al luptării de Icoane. A scris trei cărți parallilon (a celor asemenea), patru cărți pentru pravoslavnică credință, a fost cel dintâi care a adunat cele teologice într-un singur trup, și cele ce mai înainte aveau oamenii a le vorbi prostește, și cu slobozenie, adunate în rânduială le-a scos la lumină, aceasta a făcut-o după multă vreme Petru Lombardul, precum mărturisește Laudatus Billius în Cuvântul înainte a acestor 4 Cărți, 3 cuvinte împotriva stricătorilor de Icoane, și Istoria lui Varlaam și Ioasaf, și alte scrieri au lăsat Bisericii lui Dumnezeu. Deci ajungând la adânci bătrânețe a adormit întru Domnul la 4 Decembrie, viețuind 104 ani. Și fiindcă în zilele lui a început a se șopti pe la Apus că și din Fiul purcede Duhul Sfânt, acest prea sfințit învățător a zis, că din Tatăl zicem că purcede Duhul Sfânt, nu zicem din Fiul, în Capitolul 8 cel pentru Treime scrie în cele teologale. Iar aceasta zice nu de la sine, ci de la Teologii cei vechi, precum mărturisește la începutul Teologiei: „Iar de la mine nu zic nimic, am adunat în una, pe cât voi putea mai pe scurt voi face cuvântul, din osteneala celor mai aleși dascăli”

Cosma

4.Asemenea cu Ioan, și după viață și după cuvânt a stat Cosma, cel ce a crescut împreună cu el, și împreună au învățat de la același dascăl. S-a făcut episcop la Maiuma, și multe cântări a lăsat Bisericii, și scrieri Bisericești, și în pace s-a odihnit, amândoi fiind cântăreți, au împodobit Biserica cu cântările lor, Vezi pentru el în Sinaxar în 15 Ianuarie.

Bedas Benerabilos 673-735 d.Hr.

5.Bedas cel ce s-a numit și Venerabilos, adică vrednic ce cinste anglo-saxon din cetatea Girbikul Ieromonah se afla în Mănăstirea Sfinților Apostoli Petru și Pavel în Anglia, care toată viața a petrecut-o

în rugăciune și în învățătură, și ajungând la vârful faptei bune, s-a făcut vestit, lăsând multe scrieri cuprinse în 8 Tomuri, cea mai importantă este Istoria Bisericească a poporului Englez, și multe tâlcuiri la Scriptura Vechiului și Noului Testament, s-a odihnit la adânci bătrânețe. Cele pentru el povestesc Baronie, Tritemie, Posebin și Belarmin.

Bonifatie 675-754

6.Bonifatie, ce se numea mai înainte Bunfridos, de neam englez. Avva Albertos Stadinsiul scrie în Cronică: „Bonifatie cel mai mare între sfinți englezi, părțile dinspre miazăzi ale Germaniei care slujeau idolilor le-a adus la credința în Hristos Dumnezeu. Bunfridos adevărat filosof al lui Hristos, la urmă după faptele lui bune a fost numit Bonifatie. Unii istorici mărturisesc că Gal în Alamania, Emeronius în Bavaria, Kilianus în Fragkonian, Bilebrordus în Frisia, și alții înaintea acestora ar fi propovăduit cuvântul lui Dumnezeu, însă Bonifatie mai mult decât toți ceilalți, ca Sfântul Apostol Pavel cu sânguința, și cu nevoița propovăduirii a sporit.” Apoi a primit mucenicesc sfârșit în vremea lui Constantin Copronim.

CAPITOLUL VII.

CONSTANTIN VI COPRONIM, LEON IV PORFIROGHENITUL, ȘI PENTRU CELE FĂCUTE ÎN BISERICĂ.

Constantin Copronim împărat 741.

1.Constantin fiul lui Leon Isaurul a moștenit împărăția Romanilor cu părinteasca erezie, în anul 741 d.Hr. Se poreclea Copronim pentru că atunci când a fost botezat în Biserica cea mare, afundându-se în scaldătoare s-a bălegat, și Cabalin, că se veselea de baligile cailor, însă a covârșit cu mult în răutate pe tatăl său. Căci nu numai împotriva Icoanelor a turbat, ci s-a amestecat cu toată răutatea și păgânătatea. Pentru aceasta s-a făcut urât tuturor, și în al doilea an al împărăției lui, lipsind din Constantinopol, cu silința Patriarhului Anastasie ginerele lui Copronim numit Artabasdos cu buna voința norodului a fost propovăduit împărat. De aici s-a ridicat război vreme de 2 ani, a fost biruit Artabasdos cu doi fii de ai lui au fost orbiți, și

iarăși Copronim s-a făcut tiran și stăpânitor împărăției, și pe fiul lui Leon IV l-a făcut Cesar în anul 751 și a împărățit cu el 24 de ani. Mai mult s-a nevoit cu războaie contra Saracinilor, a Slavonilor și a Bulgarilor. A luat trei muieri, și din prima Irina fiica împăratului Hagan al Arabilor a avut fiu pe Leon pe care l-a încoronat Împărat, iar din celelalte pe Hristofor, Nichifor, și pe Niceta. Iar lui Leon i-a dat femeie din Atena, încoronându-o Augustă, și numindu-o Irini, al cărei fiu i-a lăsat împărăția, pe care a ocârmuito 34 de ani și 3 luni, cu aceștia fiind numărați și 2 ani în care a stăpânit Artabsdos.

Leon porfiroghenitul împărat 775.

2.Deci a început Leon IV fiul lui Constantin a împărăți singur, cel din Hazara, în anul 775. Iar porfiroghenit, adică născut în porfiră, fiindcă încă copil fiind, a fost făcut împreună părtaș al împărăției și îmbrăcat cu porfiră, cu chipul de a se vedea născut în porfiră. Lui Leon din Irina cea din Atena i s-a născut Constantin VII. Acest Leon s-a nevoit împotriva Saracinilor cu bună norocire, însă avea păgânătatea tatălui său, deși la început se făcuse a fi drept slăvitor, și în Dumineca Paștelui l-a încoronat împărat pe fiul lui, după cererea Senatorilor, Nichita Patriarhul după obicei făcând rugăciunea cea către Dumnezeu. Iar trecând al cincilea an de când împărățea, și fiind iubitor, adică iubind piatra numită antraps (cărbune) ce era pe cunună pe care Mavrichie o afierosise la Biserica cea Mare, și el luându-o, și punându-o pe capul lui, îndată s-a îmbolnăvit de o cumplită lungoare și în al șaselea an al împărăției sale a murit. Vezi pentru acești împărați pe Nichifor Patriciul, pe Teofan, pe Zonara, pe Chedrino etc.

Starea Bisericii Răsăritului.

3.În anii acestor împărați, starea Bisericii a fost mult chinuită, atât pentru deasa luptare a Icoanelor, cât și pentru noua izvodire a lui Artabasdu, pentru cruzimea Saracinilor și pentru multe alte răutăți, pentru ciurma care n-a mai fost asemenea, foamete, iernile cele neobișnuite, seceta, negura și întunericul, mare cutremure, și alte multe semne Dumnezeiești, de la care nicicum nu se îndrepta sufletul lui Băligatului, ci a sporit luptând împotriva lui Dumnezeu, încât și moaștele Sfinților le-a dat focului, și a poruncit să nu se mai numească Sfânt, nici Născătoare de Dumnezeu, nici celor ce au plăcut lui Dumnezeu, ci să se zică Apostolul Petru și Pavel, și mucenicul Gheorghe, ori Teodor, etc. Și pe lângă aceasta băligatul porunca să jure Patriarhul Anastasie cum că Hristos nu este Fiul lui Dumnezeu, ci

om gol, născut din Maria, și prin urmare pentru Născătoarea de Dumnezeu Maria dogmatisea să se numească Hristo-Născătoare, de nu l-ar fi oprit Patriarhul său. Și goană grea a pornit asupra monahilor, pentru goană cetește la Teofan și la Nichifor Patriarhul, încât nu ar fi rămas monah în Constantinopol care să nu fie batjocorit în priveliște. De la acest Băligat Constantin multe a pățimit Ștefan marele nevoitor sihastru, fiindcă nu primea dogmele cele eretice, cu cruzime a fost ucis. Asemenea Andrei colibașul, și multe mii de pravoslavnici, și mai ales monahi s-au stricat de dânsul.

Episcopii Constantinopolului.

4.În Constantinopol împărățind aceștia, Patriarhul Anastasie care fiindcă s-a plecat la încoronarea lui Artabasdu, a poruncit Copronim să se bată, cu toate că era de o cugetare cu el, apoi l-a pus pe un măgar, după ce l-a purtat cu necinste prin toată cetatea, l-a slobozit să fie iarăși Arhieriu al Bisericii.

Jalnicul sfârșit al lui Anastasie Patriarhul Constantinopolului.

Ținând păgânește Arhieria 24 de ani, a sfârșit jalnic de boala ce se numește hordapsos adică un fel de colică, urmată din mațele cele groase), scotea baliga pe gură, cu care împreună și-a dat sufletul, precum zice Chedrino. După el a fost Patriarh Constantin II care a fost episcop Sileului, și acesta era de un cuget cu Copronim, care i-a tăiat capul, a urmat Nichita scopitul, care putea ceti, și acesta eretic a fost patriarh 14 ani și a murit. Apoi Pavel IV Cipriotul fiind citeț pravoslavnic, a fost hirotonit Patriarh Constantinopolului în anul 5 al împărăției lui Leon Porfiroghenitul. („Istoricul cu catalogul Patriarhului Constantinopolului din veacul VII ajunge până la Gheorghe, după care iarăși primește scaunul Teodor pentru 2 ani și mai bine, care s-a săvârșit în anul 686, ține scaunul Pavel III. 6 ani și 8 luni, apoi Patriarh Calinic Schevofilaxul, și în locul lui s-a făcut Kiros, care moare în al 6-lea an al arhieriei sale, s-a făcut Ioan VI 3 ani, apoi Ghermano 15 ani. Și după el Anastasie 14 de ani, apoi Constantin II ereticul 13 ani și 4 luni, și apoi Pavel 4-5 ani și 8 luni.”)

Califii Saracinilor.

5.Calif la Răsărit era Balit, ori Ualid, și Ghezid, care după 4 ani a murit, și l-a moștenit fratele lui Isa în anul 753. Urmează Ampax care era de alt neam. Însă să se știe că din început la Agareni Hristianii erau cei ce lucrau cu condicile impozitelor căci aceia nu știa să scrie sau să numere 5, 3, 4, 8, 12 etc. și din zavistie au fost oprți Hristianii

de la aceasta, dar nu au putut Agarenii să săvârșească aceasta, și au dat iarăși această scriere în mâna Hristianilor.

Episcopul Antiohiei.

6.În Antiohia, mai marele Arabilor care se numea Isa, iubea pe oarecare monah Ștefan, și a zis Antiohienilor, dacă îl vor pe acesta Patriarh fiindcă Biserica Antiohienilor era de 40 de ani fără păstor, că Arabii opreau a se face Patriarh. Deci socotind Antiohienii că aceasta ar fi de la Dumnezeu, l-au hirotonit pe el la scaunul Teopoli. Și murind Ștefan, a permis ighemonul Arabilor Mabram, după rugămintea Hristianilor celor din Răsărit, să fie hirotonit Patriarh Teofilact prezbiterul din Edesa, care a viețuit cu sfințenie s-a odihnit în Domnul în anul al 751. Belit ighemonul Arabilor i-a tăiat limba Sfântului Mitropolit Petru al Damascului, fiindcă muștra reaua înțelegere a Arabilor, și a maniheilor, și l-a surghiunit în Arabia cea bine norocită, unde s-a sfârșit mărturisind pentru Hristos, precum zice Chedrinu. ***Patriarhii Alexandriei.*** Iar Patriarhi ai Alexandriei s-au făcut în anul 742 Cosma. („Însă mulți Istorici dovedesc, că a văduvit Biserica de la 712 până la 755, în care vreme eretici Iacobiteni au fost Simeon, Alexandru, Cosma, și Teodor, în vremea căruia iarăși a primit Biserica Alexandriei păstor pravoslavnic pe Cosma în anul 755 și al Ierusalimului Teodor.”) Și la acest scaun istoricul nostru în veacul VII ajunge până la Modest, după care s-a făcut Sofronie, care săvârșindu-se în anul 638, a văduvit Biserica 29 de ani, iar la 667 s-a făcut Gheorghe, care murind în 777, s-a făcut Teodor care a fost Patriarh 14 ani, apoi Anastasie II care a murit în 716 s-a făcut Ioan V-lea care săvârșindu-se după 40 de ani s-a făcut Gheorghe II și după acesta s-a făcut Teodor.

Ucazul lui Mihail Lahanodracon împotriva monahilor.

7.În Efes Mihail Lahanodracon rânduit voievod în eparhia Tracia, adunând pe toți monahii ce se aflau în cuprinsu-l lui a zis: care voiește să se supună împăratului și mie, să se îmbrace în haină mirenească, și să-și ia femeie, iar cel ce nu vor face aceasta, va fi orbit și trimis în Cipru în surghiun. Și îndată cu cuvântul a săvârșit și lucrul, și mulți în acea zi au primit mucenicia. Acesta a vândut toate Mănăstirile, și Sfintele Vase, și Cărțile, și vitele, și toate moșiile lor, și prețul lor le-au adus împăratului. Pentru care tiranul i-a scris mulțumindu-i că a aflat om după inima sa, căci îi isprăvise voile sale. Citește pentru aceasta la Chedron.

8.La Apus, și mai ales în Italia, unde eparh era Eutihie, iar împărați Longobarzilor Ildebrandos, Rahis, Aistulfos, și Disiderios. *Episcopii Romii.* Zaharia 20 de ani și 8 zile, Ștefan 3-4 ani și 8 zile, Pavel 10 ani și 2 zile, Constantin Antipapa 1 an, apoi Ștefan 4 ani și 7 zile, și Adrian I. 23 de ani, marile prefaceri politice au tulburat starea Bisericii. Căci Aistulfos împăratul Longobarzilor moștenind începătoria de la fratele său Rahis, care a intrat în Mănăstire, și năvălind cu multă putere asupra Exarhului Eutihie, care a fugit la Constantinopol, și a dat sfârșit exarhatului, care a început în anii lui Iustin împăratul. Căci săvârșindu-se Iustin, Narsi a trimis pe Loghin Patriciul sub numele de Exarh, și a stat această exarhie 175 de ani. Aistulfu a cerut dajdie de la locuitorii Romii, și îi înfricoșa cu împresurare. Pentru care Ștefan II a călătorit la Pipin fiul lui Carol Martellu (pe care îl cunoștea că este iubit, ori mai adevărat a zice, îl știa că este cu datorie episcopului Romii, pentru împărăția Franței cea cu puțin mai înainte stăpânită de el prin ajutorul lui Papa Zaharia). Ajungând Papa în Galia, și fiind primit cu cinste, și vărsând lacrimi cerea ajutor împotriva lui Aistulfu, pe care i l-a făgăduit Pipin. Iar până ce oastea se pregătea, Papa Ștefan a uns împărați ai Franței pe Pipin și pe fii lui Carol și Caroloman, și au cerut de la Pipin jurământ pentru cele făgăduite, că de va birui, și exarhia, și pe Pentapoli, fericitului Petru și moștenitorilor lui să le dea veșnice averi, pentru lăsarea păcatelor sale.

Creșterea stăpânirii și despotismului Papei.

9.Deci în anul 754 Pipin cu oastea adunată, urmat de Papa Ștefan, trecând Alipii a venit în Italia și au silit pe Aistulfu, care se închisese în Tikion, să ceară pace, care i s-a și dat, însă cu tocmeală, ca și eparhia, și celelalte locuri ce cu puțin mai înainte au fost stăpânite de el, să fie date Arhiereului Romii. Deci făcându-se așa pacea, a trimis pe Mare epistole, atât în numele său, cât și în numele Apostolului Petru, îl jură cu ziua Dumnezeieștii judecăți (precum zice Anastasie) ca cele ce a făgăduit, și a jurat fericitului Petru, să le dea. Iar Pipin luând epistolele, iarăși în anul 755 venind cu putere tare în Italia, a silit pe Aistulfu, și nevrând să stea în tocmelile cele dintâi, În acest chip Papa cu exarhatul Ravenei, cu Pentapoli, și cu alte locuri, pentru care de multă vreme casca gura să le înghită, și le dorea, a luat mare creștere, iar numele tuturor cetăților le scrie Anastasie Bibliotecarul în istoria cea pentru Ștefan II și pentru alții.

10. Acestea așa făcându-se, Aistulfu murind curând la vânătoare, a moștenit Ighemonia Disiderie, mama lui îl îndeamnă și dă pe fiica lui Vertruda de soție lui Carol, ci fiind întărâtat de Papa după un an a gonit-o de la sine. Carol mai în urmă s-a numit Magnus adică Mare. După moartea lui Pipin fii lui Carol și Caroloman, au împărțit între ei împărăția Franței. Iar fiindcă Disedirios a călcat oarecare cetăți ce erau ale Exarhatului, și se pune și asupra Romii, Papa Adrian a trimite soli în Galia în două rânduri, și cere ajutorul lui Carol, care stăpâne singur după moartea lui Koriolan. Deci Carol a ridicat război împotriva Longobarzilor celor din Italia și i-a gonit, a înconjurat cu oști cetatea Papia unde era închis Disederios, și zăbovind cu asediul a venit în Roma de praznicul Paștelui, și a fost primit cu cinste de Papa Adrian, apoi se întoarce la Papia, luptând cu vitejie a biruit pe Disiderie împăratul Longobarzilor și pe toți care erau cu el, i-a luat în a lui stăpânire, împreună cu ei supunând și Italia în anul 773 d.Hr. Iar pe Disiderie și pe soția lui i-a trimis în Franța, și a dat sfârșit împărăției Longobarzilor, care a durat 206 ani, de când au intrat ei în Italia, precum mărturisește Pavel diaconul, făcând și el sfârșit Istoriei sale, unde povestește pentru cele ce s-au făcut longobarzilor.

Carol întărește cele date Papei de Pipin.

11. Deci petrecând Carol în Roma, după rugămintea lui Papa Adrian, a întărit dăruirea cea făcută de tatăl său, și a i-a adăogat și alte Eparhii și l-a prea îmbogățit, precum zice Anastasie în cele despre Adrian. ***Papa dă stăpânire lui Carol de a alege episcopul Romii.*** Iar Papa Adrian a adunat Sobor în Roma și a dat lui Carol, pe lângă părinteasca dregătorie, stăpânire neschimbată, de a alege episcop Romii și a rândui Scaunul Apostolic. Și a mai rânduit ca Arhiepiscopii și Episcopii fiecărei eparhii să primească de la dânsul caftan. Despre acestea mărturisesc: Sigibertus în Cronică la anul 752, și Grațianus în Cronica sa num. 10 care zice că a luat acestea dintr-o Istorie Bisericească. Onufrie Panuinniul nu este unit cu acestea în însemnarea cea către Platina pentru Pelaghie II. Anastasie Bibliotecarul la Platina pentru Pashal I măcar că Baronie numește fără îndoială credincioasa povestire a lui Sigibertu.

Starea Spaniei.

12. În Spania unde conducea peste Asurieni Alfonsos catolicească, Froila, Arilius, și Silon, cu silința mai mult a lui Alfonsos și a fiului Froial, cele ale Hristianilor a luat creștere, că ei au

gonit de prin multe cetăți pe Saracini și le-au umplut de Hristiani. Asemenea și Carol cel Mare pornindu-se cu oști asupra Spaniei, unde Saracini erau dezbinați, a luat în stăpânire o parte din dânsa, dar această biruință s-a amestecat cu paguba ce au pățimit megieșii lui de la Uasconi în munții Pirinei.

Starea Galiei.

13.În Galia numai cu numele era Ildebertos (pe care alți îl numesc Hilderic, sau Hilperic) iar cu lucrul împărăția Pipin fiul lui Carol Martelul exarhul palatului, care văzând că toată mărimea împărăției cade asupra lui, s-a silit să ia și numirea de împărat, pe care l-a luat cu sfatul Papei Zaharia, și cu învoirea Senatorilor, fiindcă a fost scos Ilderic pentru neîndemânarea lui, și a fost trimis în Mănăstire, și așa împărăția Francezilor, care până atunci a fost stăpânită de dinastia Merobiggi s-a mutat la seminția Caroligienilor. Iar chipul cu care a făcut aceasta mai bine decât toți povestește Otton Frisiggiinsul zicând așa: „Fiindcă împărații Francilor împărăteau numai cu numele, iar Ipații purtau de grijă la toată împărăția, Pipin care a luat prin moștenirea această dregătorie, pe episcopul de Erbipolii Buhartu și pe Filbadu capelanul său i-a trimis la Papa Zaharia pentru întrebare. Iar Arhiereul răspunzând a zis: mai bine este, să poarte titlul de rege cele ce poartă grijă de toate, decât numai cel ce are numai numele de rege. În acea vreme Ilderic, care se trăgea din vechii împărați ai Franței, (care se trăgea din Merobiu fiul lui Clodiu Merobigii) nume deșert de împărat ținea. Deci în anul 752 d.Hr. întorcându-se vestitorii din stăpânirea Papei Zaharia, Pipin a fost ales împărat de fericitul Bonifatie Arhiepiscopul Moguntiei, și de alți mai dregători ai împărăției în cetatea Suisioin. Iar în anul următor Papa Zaharia moare, Ștefan este prohirisit Papă, și îl dezleagă pe Pipin de jurământul de credință care-l făgăduise către fostul său împărat, împreună cu alți oarecare Ighemoni din împărăția Franclor, iar Ilderic tunzându-se, și fiind trimis în Mănăstire, în urmă Pipin a fost uns ca Împărat. Deci sfârșindu-se dinastia Merobiggilor, a început cea a Caroligienilor, de unde Arhiereii Romii au luat putere de a schimba împărații.” Acestea le zice Frigginsiul în Cronica sa Cartea 5 Capitol 27-28. Vezi încă pentru această schimbare și pe Adon, pe Rignon, etc.

14.După moartea lui Pipin, Carol și Caroloman fii lui au împărățit împărăția, murind însă Caroloman în anul 771 a împărățit singur Carol, ighemon puternic, iubitor de învățătură, prea

blagocestiv, deși era eretic Iconomah, care pentru aceste vrednicii s-a numit Mare. Deci putem adevăra din cele zise, că Bisericele din Galia în vremea acestor împărați a avut liniștită stare.

Războiul între Carol cel Mare și Saxoni.

15.În Germania s-a început lung război de 33 de ani, între Carol cel Mare și Saxoni în anul 772 și a ținut până în anul 804. de care povestește Egihnard în viața lui Carol cel Mare.

CAPITOLUL VIII.

PENTRU CELE DOUĂ SCHISME DIN ROMA

Schisma între Teofilact și Pavel.

1.Din două schisme ce s-au ridicat în anii aceștia în Roma, prima pricină a fost, că Teofilact Arhidiaconul a făcut cercare să se facă Papă atât înaintea morții lui Ștefan II, cât și după moartea lui în anul 757. Dar fiindcă cei ce-l ajutau pe fratele lui Ștefan II, adică pe Pavel diaconul erau mai puternici, a fost ales Papă Pavel iar cei ce complotau cu Teofilact s-au risipit.

Schisma între Constantin și Filip.

2.Iar după săvârșirea lui Pavel schisma din urmă, a fost mult mai cumplită. Căci Pavel încă nu era mort, și Toton Mespesineanul Ducă intrând în Roma cu puterea ce se întâmplase lângă el, pe fratele său Constantin l-a lipsit de stăpânire, care în aceiași zi, din norodnic, s-a făcut cleric, adică Ipodiacon, Diacon, Prezbiter, și Arhiereu al Romii, și a rămas în scaun un an, și o lună. În aceste gâlcevi erau destui, care au urât Papă pe oarecare Filip prezbiterul, dar atât acesta cât și Constantin prin Hristofor Primikiriul, și prin Serghie Ftorokiriul, adică prin tată și fiu care au fost judecați de ostași ai Longobarzilor au fost scoși și au legiuit și prohirisit Papă pe Ștefan III după alții Ștefan IV, adevărat însă lucrarea aceasta s-a săvârșit cu vătămare și asprime. Fiindcă următorii lui Constantin (poate potrivnicii), pe alții i-au stricat, iar pe alții i-a orbit, iar pe Constantin l-a pus pe un cal cu șă femeiască, și de picioare lanțuri spânzurând care aveau mare greutate, l-a adus în privirea tuturor la Mănăstirea Kellanobas, și acolo i-a scos ochii, precum zice Anastasie în Istoria despre Ștefan III. La Soborul pe care l-a adunat Papa Ștefan III în Lateran, fiindcă s-au adus el, și

când și-a dat răspunsul pentru sine, că adică cu silnicie s-a făcut Papă, și că nici este de mirare din norodnic de năprasnă a se face episcop, toți Iereii îndată s-au mâniat asupra lui din râvna Bisericeștilor predanii, au făcut și de a i se pedepsi grumazul lui, și s-a aruncat afară din Biserică, precum scrie iarăși Anastasie, scrie adăogând încă, că toate cele scrise ale lui, și scrisoarea cea Sobornicească, care pentru adevărarea lui s-a fost făcut dat, în mijlocul prezbiteriului Bisericii aceea s-a dat focului. (Capitolul acesta în limba elinească la fericitul întru pomenire Evagrie se află , în sub însemnarea 10 a Cărții celei pentru dihoniiile Poloniei, foaia 45, tipărită în 1768.

CAPITOLUL IX.

PENTRU SOBOARELE FĂCUTE ÎN ANII ACEȘTIA.

1.Soboarele mai însemnate din vremea acestor împărați au fost următoarele: cel Germanic, cel din vremea lui Bonifatie, cel din Roma în vremea lui Zaharia, Soborul mincinos din Constantinopol, cel din Roma în vremea lui Ștefan III, cel din Bormatia, Soborul Duria I, altul în Bormatia, Soborul din Paderbioni, și Soborul Duria II.

Soborul din Germania.

2.În Germania Soboare adunate în timpul lui Bonifatie I Arhiepiscop al Mogunsiei, (Mainz?) ori în Augusta Bendelinilor, ori în Ratiscova în anul 742 care a dat multe dogme pentru îndreptarea moravurilor, care se află la Baronie în Cronica anul 742 num. 22 și la alții.

3.Sobor în Roma din vremea lui Zaharia anul 743 a legiuit pentru îmbrăcăminte clericali, pentru plete, și altele asemenea, care sunt pomenit în Croniceile Magdeburgești Sutanimea 8 Capitol 9. și Coriolan.

Soborul mincinos din Constantinopol.

4.Mincinosul Sobor din Constantinopol în anul 754 d.Hr. adunat de Constantin Copronim, cu 338 de episcopi, nu a fost de față nici un Patriarhi, întâi șezător fiind Teodosie al Efesului, și Pastilas de Perga, prin care a legiuit: „Acela ci nu primește acest al nostru al 7-lea Sobor Lumnic, ci l-ar cleveti pe el în orice chip, și nu ar îmbrățișa cu toată încredințarea cele ce învăță de Dumnezeu insuflată Scriptura, să fie

anatema de la Tatăl, și Fiul, și Sfântul Duh, și de cele șapte Lumnice Soboare. Și cu un glas hotărâm lepădat să fie și străin, și urât de Biserica Hristianilor tot chipul cel făcut de răul meșteșug al zugravilor făcut din orice fel de materie, și de vopsire, și iarăși cel ce va îndrăzni de a face orice fel de icoană, sau a i se închina, sau a o pune în Biserică, sau în orice fel de casă, sau a ascunde, de ar fie episcop, sau prezbiter, sau diacon, să se caterisească, iar de ar fi monah sau norodnic, să fie anatema, și să fie învinovățit sub legile împărătești, ca un potrivnic al lui Dumnezeu, și vrăjmaș al părințeștilor dogme.” Și adunarea a acestor nesfinți care cugetau ca și Copronim l-au numit Sobor Lumnice, adică a toată Lumea, cu care venind la Biserica Vlaherna a Născătoarei de Dumnezeu, au urcat în Amvon pe un oarecare monah Constantin, ce se făcuse episcop de Sileu și au strigat așa: „Lui Constantin Patriarhul lumnic să-i fie la mulți ani.” Și după puține zile venind tiranul acesta cu al său Patriarh, și cu episcopii cei de un cuget cu el, înaintea a tot norodul a oprit închinarea la Icoane, numindu-i pe cei ce le cinstesc idolo-slujitori, și pe pururi pomenitul Patriarh Ghermano l-au dat anatema, și Gheorghe cel ce din Cipru s-a făcut Patriarh Constantinopolului, și pe cel mare întru fapta bună și înțelepciune Ioan Damaschin, după mărturia lui Zonara, etc. Practicalele acestui Sobor, împreună cu cele 19 hotărâri, se află în practica Soborului II de la Niceia.

Soborul din Galia.

5.Soborul în Galia în vremea lui Pipin s-a făcut în anul 756. Dogmele ce s-au lucrat vezi la Coriolan.

6.Mincinosul Sobor din Gentilian în anul 767 s-a vestit de Pipin. Cele lucrate în acest Sobor Adon cel din Vienin le grăiește așa: „S-a făcut în vremea aceia Sobor, în anul 767 d.Hr. și s-a făcut întrebare între greci și între romani pentru Sfânta Treime, și care din două: Duhul cel Sfânt precum purcede de la Tatăl, așa purcede și din Fiul? Și pentru Icoanele Sfinților, care din două se face? Se cade a se face acestea, sau a se scrie în Biserică? Cronica vârst:6. an 727 foia 218.” Iar Righion Pruminisul, zice pentru acest Sobor așa: „În anul 767 d.Hr. în cetatea Gentiliac care este lângă Paris, a fost mare Sobor între Romani și între Greci, pentru Sfânta Treime, și pentru Icoanele Sfinților, Cronica cartea 2 foaia 767.” De cest Sobor pomenesc și alții, însă nici unul nu scrie ce s-a rânduit, pentru aceasta rămâne acesta întru nedumerire.

7.Soborul din Roma din vremea lui Ștefan III s-a adunat în cea împărătească Lateran, anul 769, l-au bătut pe Constantin și l-au dat afară din Biserică, precum s-a zis mai sus, în acest Sobor au fost osândite hirotoniile săvârșite de Ștefan⁵², și celelalte lucruri ale lui s-au anersit. S-a așezat Canon ca din norodnic nimeni să nu se facă Papă. Iar altele ce s-a mai lucrat vezi la Anastasie le cele din vremea lui Ștefan IV foaia 51 și Coriolan, foaia 617.

8.Soborul cel din Bormatia s-a vestit de Karol cel Mare în anul 772, în care s-a hotărât război împotriva Saxonilor, vezi pentru aceasta pe Rigion foaia 772 și pe Lampert Shanabugisiul Cronica anul 772.

9.Soborul din Duria I și pe celălalt în Bormatia le-a adunat Karol, pe acela în anul 775 iar pe acesta în 776, vrând iarăși să pornească război împotriva Saxonilor, pentru a rându mai întâi pentru starea Bisericii și a obștimii.

10.Soborul din Paderboni I s-a adunat de acest Karol anul 777 ca să asigure pe Saxoni în credință, căci luând în stăpânire Saxonia, împăratul a poruncit la toți saxonii să se adune în locul numit Padreborna, unde adunându-se, afară de puțini oarecare, mulți s-au botezat și s-au jurat după obicei, ca să piardă slobozenia lor, și toată moștenirea, de nu vor păzi credința lui Hristos, pe care o primiseră, și credința, către împăratul și fii lui, asemenea și către franci, precum istorisesc Riginon Sigebertul, și alții.

11.Soborul din Duria II tot de acest Karol s-a adunat în anul 779 pentru nestatornicia Saxonilor în credință, precum același Riginon scrie: „Sa făcut Sobor în Duria, și după aceasta adunându-se în Saxonia au venit până la Lippa, iar Saxonii grăbindu-se a sta împotriva n-au putut, că deschizându-se calea, pe Bestfali i-a supus și pe toți Saxonii cei ce petreceau de cea parte de Bisara.” Acestea în Cronica cartea II foaia 779.

12.Pe lângă acestea trebuie a ști, că în acei ani înfloreau la Latini bărbați vestiți întru fapta bună Albinus Flacus, care se mai numește Alcuinus, de neam englez, ucenicul lui Beda, și dascăl al lui Karol cel Mare, pe care Baronie îl numește căraușul meșteșugurilor libere, însă mai adevărat ar zice cineva al eresurilor, citește pentru el la Tritemie, pe Belarmin, etc.

⁵² Poate de Constantin cel scos, Ștefan fiind hotărâtorul.

13.Încă și Pavel diaconul scriitorul istoriei Longobarzilor, fiind din neamul lor, care a scris 6 Cărți pentru cele ce s-au făcut de Longobarzi și cea mai mare parte din a lor Istorie simmiti (amestecată), și altele oarecare. Vezi pentru el la Tritemie, Belarmin și Possein.

CAPITOLUL X.

PENTRU ERESUL PAVLICIANILOR.

Începutul eresului Pavlicienilor.

1.Eresul Pavlicienilor, au luat început de la Pavel și Ioan fii femeii Calinica ce era din Samosata, care au băut tot eresul maniheilor, fiii urmând mamei lor, au băut otrava ei, și mai adăogând la creșterea ereziei maniheilor, au dat ucenicilor săi poreclire mai barbară adăugată. Căci în loc de Pauloioani, s-au numit Pavliciani. După care Constantin cel ce s-a numit pe sine (1) Siluan, s-a făcut apărător al eresului lor, iar după aceea alt apărător Simeon cel ce se mai numea și (2) Tit, apoi Armenius Genesisius, care s-a numit de aici (3) Timotei, și Iosias și-a schimbat numele în (4) Epafrodit, (5) Zaharia pe care ei îl aveau năimit, apoi spurcatul (6) Baani, și cel din urmă Serghie numit pe urmă (7) Tihicos. A căror stricare drăcească de minte a ținut mult, adică până la vremea lui Alexie Comnen și mai încoace.

2.Aceștia în afară de capetele eresului maniheilor pe care le țineau neschimbate, în păgânătatea lor au mai născocit cu mintea, și alte spurcate și necuvioase adaosuri. Căci ei mărturiseau 6. Biserici, din care 1.Macedonia, 2.Ahaia, 3.Filipi, 4.Laodicia, 5.Efes, 6.Colose. Vrând ei adică a nu lăsa ceva neviclenit, adică necârciumărit, și nemincinoșit.

Capetele eresului lor.

3.Capetele eresului și a păgânătății lor mai însemnate: **1.** Mărturiseau ca și maniheii doi începători, adică Tatăl ceresc Dumnezeu, iar celălalt ziditorul lumii a toate Dumnezeu, **2.** Pe Născătoarea de Dumnezeu o înțelegeau a fi Ierusalimul cel de sus, în care spuneau ei că Iisus a intrat înainte mergător pentru noi. **3.** Ziceau că Hristos a pogorât de sus împreună cu trupul, iar că ar fi trecut prin

Fecioara Maria ca printru un canal, și că ar fi avut ea după Naștere, și că a născut alți fii de la Iosif. **4.** Lepădau împărțirea cinstitului Trup și a Sângelui Stăpânului, și au schimonosit stăpâneștile graiuri zicând că Hristos nu a dat ucenicilor săi pâine și vin iproci. **5.** Crucea o ocărau ca pe o unealtă făcătoare de rău, ziceau că nu se cade a i te închina, și a întinde mâinile în chipul crucii. **6.** Proorocii și toate Scripturile vechi, și pe ceilalți sfinți îi leapădă, numindu-i furi și tâlhari, și mai ales pe sfințitul Petru, ca pe unul ce s-a făcut tăgăduitor credinței celei întru Hristos, asemenea leapădă și strâmbă cele mai multe ale Noului Testament. **7.** Botezul cel mântuitor scuipându-l, se schimonosesc că îl primesc, graiul Evangheliei îl înțeleg a fi Botez. Zicând ei că Domnul a zis: „Eu sunt apa cea vie, ...” **8.** Pe prezviteri și pe Iereii Bisericii catolicești îi defaimă, zicând, cum că adunarea cea împotriva lui Hristos a fost alcătuită din Iereii și bătrânii norodului. Cei ce țin la ei rânduiala de Ierei nu-i numesc Ierei ci împreună călători, și notari. **9.** Adunările lor numesc Biserica Catolicească. **10.** Biserica lor este plină de nespuse spurcăciuni, și de negândite întinăciuni, i iproci. Citește pentru ei al Panoplia lui Zigadino titlul 24.

CAPITOLUL XI.

CONSTANTIN VII PORFIROGHENITUL, ȘI MAMA LUI IRINA, ȘI CELE FĂCUTE DE EI ÎN BISERICA DE RĂSĂRIT

Constantin porfiro-născut împărat anul 780.

1.Constantin VII fiul lui Leon IV avea 10 ani când s-a făcut împărat, împreună cu mama lui Irina în anul 780 d.Hr. După ce a împlinit 20 de ani văzând că mama lui și cu Stavrachi Logodetul care aveau toată stăpânirea, iar el nu avea nici un cuvânt de spus se mârșea și se scârbea. Drept aceea cu ajutorul armenilor, a izgonit pe Stavrachie l-a pedepsindu-l, pe mama lui a pogorât-o din scaun cu necinste și a trimis-o în casa zidită de ea în locurile numite Elefterie, și a poruncit să șadă acolo. Constantin a împărățit singur 7 ani. Deci făcându-se stăpânitor pe Nichifor unchiul lui, și pe Alexandru Patriciul adică pe Mosile ia orbit, iar lui Hristofor și lui Nichita al lui Antim, și altor dregători, le-a tăiat limbile. Iar pe soția lui Maria Armanca, pe care din îndemnul maicii lui Irina a luat-o soție, după 5

ani urându-o, a silit-o să se facă călugăriță, și a luat soție pe Teodota Cuvicularia, și a încununat-o augustă, pentru care pricină Platon povățuitorul Mănăstirii lui Sacudion, n-a suferit a se cumineca cu Tarasie Patriarhul, fiindcă s-a cuminecat cu împăratul, care și-a lăsat femeia cea legiuită, și sa împreunat cu alta, în afara legilor Bisericii. În sfârșit în anul 797 cu uneltirile mamei lui Irina și ale lui Stavrachie, trimis în palat Constantin a fost orbit apoi cei ce-l prigoniră s-au nevoit făcându-l să moară, după ce a împărățit 18 ani, fiind el de 27 de ani, iar în anul următor a murit. Și de atunci a împărățit singură Irina, până la anul 802, când a fost lipsită de împărăție și de toate averile sale de către Nichifor Gencil, a fost surghiunită în Ostrovul Lesbos, unde a murit de mâhnire, până a nu se împlini anul. Citește pentru aceasta pe Zonara Cartea 15 foaia 90., pe Chedrino, etc.

Episcopii Constantinopolului.

2. Patriarhi ai Constantinopolului în vremea acestui împărat s-a făcut Pavel IV Cipriul, și pururi pomenitul Tarasie. Acest Pavel bolnăvindu-se, și si-a dat demisia din scaun, în al 4 an al împărăției lui Constantin VII, venind la dânsul împărăteasa Irina cu împăratul fiul ei, l-au prihănit pentru că a părăsit scaunul, iar el a zis ei: o de nu m-aș fi suit dintru început în el, de vreme ce se tiranisește Biserica, și s-a despărțit de celelalte Biserici. După aceasta a trimis împărăteasa pe oarecare aleși ai săi, și l-au întrebat, ce ar fi cuviincios a se face? Pavel a răspuns: că dacă Soborul catolicesc (obștesc) nu-și va îndrepta greșeala⁵³ și nu s-ar face unire Bisericilor, nu este mântuire, iar Senatorii i-au zis: pentru ce dar tu când te-ai hirotonit, te-ai unit cu un glas să nu se închine la Sfintele Icoane? el a răspuns, pentru nebunia împăraților și a voastră.

3. Deci ducându-se Pavel în Mănăstire și tunzându-și capul, în anul 785 asicritul Tarasie pururi pomenitul s-a hirotonit Patriarh Constantinopolului, care la început nu a vrut să primească hirotonia, până nu i-au făgăduit împărații că vor aduna Sobor Lumnice, și vor uni Bisericile, precum mărturisesc Zonara, Chedrino etc.

Starea Bisericii Răsăritului.

4. În vremea acestor împărați, a început iarăși a se lăți cuvântul lui Dumnezeu și blagocestia și tot binele și cele de mântuire a se arăta, precum zice Chedrino. Căci cele dogmatisite asupra Sfintelor Icoane

⁵³ Erezia împotriva Sfintelor Icoane. n.tr.

de Leon Isaurul, și de Constantin Copronim și de Leon porfiroghenitul și de mincinoasele Soboare s-au anerisit rupându-se de către drept slăvitorii împărați. Și în Soborul II Niceia iarăși s-au întărit, ca cinstitele Icoane să se închine și să fie cinstite ca mai înainte,, și sfintele închipuiri să se așeze iarăși prin dumnezeieștile Biserici.

5.La Biserica cea mare din Constantinopol a adus împărăteasa Irina coroana lui Mavrachie, pe care o luase de acolo bărbatul ei, și a înapoiat-o Bisericii mai frumos decât înainte împodobindu-o. Ea a mai adus și din Lemnos moaștele prea lăudatei mucenițe Eufimia, care izvorau neîncetat mir, și lea afierosit Bisericii cea de lângă locul alergării cailor, acolo așezându-le.

6.În acești ani săpând oarecine pe lângă zidul cel lung, ce era în Traci, a aflat într-un mormânt de piatră, un om mort, și pe piatră erau săpate slovele următoare: „Hristos are să se nască din Fecioară, și cred în el, iar în vremea împăraților Constantin și a Irinii iarăși mă vei vedea soare.” Aceasta scrie Zonara în Cronica Cartea 15 foaia 90, Chedrino și alții. Iar Saracinii au ajuns la mare putere, călcând țările Răsăritului până la Hrisopoli, și au silit pe greci a le da dajdie. Din partea Saracinilor Biserica Răsăritului pătimea în toate zilele răutăți.

Episcopii Romii.

7.Episcopii Romii în acești ani erau: Adrian I începând cu anul 773, și Leon III din anul 796 care stăpâneau în pace cetățile care le-au fost dăruite de Pipin și de Carol. După ce a dezrădăcinat împărăția Longobarzilor din Apus, Carol s-a numit de aici cel Mare, (Magnus) întrebuițând și titlul de rege al Francilor, și al Longobarzilor, de Patriciul al Romanilor, care în anul 781 a prăznuit la Roma praznicul Paștelui, înainte aducând pe fiul său Pipin la papa Adrian ca să-l boteze, și Bisericile care erau în Roma, mai ales pe cea în numele Apostolului Petru, a îmbogățit-o cu afierosiri de mult preț îmbogățindu-o, apoi s-a întors în Galia.

Zurba în Roma asupra lui Leon.

8.Iar adormind Adrian în anul 796 Leon II a fost prohirisit Papă, care a trimis solie către Carol pentru alegerea sa, care a întărit alegerea trimțându-i cheile mărturisirii lui Petru, și prapurul cetății împreună cu alte daruri, și l-a rugat fierbinte să trimită la Roma pe oarecare din aleșii săi, ca să întărească pe nordul Roman întru credință și întru supunere. Iar în anul 799 rudeniile Papei Adrian au îndemnat poporul să apostatsească împotriva lui Leon, și în vremea unei obștești Litanii,

cu meșteșugirile lui Pashali Primichiriul, și ale prezbiterului Kampil, luând pe Papa Leon i-au vătămat limba și ochii, fiindu-i milă de el și nu l-au orbit după cum li se poruncise, și nu l-au lipsit de lumina ochilor, cu alte dureroase pedepse ocărându-l l-au pus la închisoare. De unde cu silința lui Albinu Cuviculariul, a fost adus la Vatican, și năzuind la regele Karol al francilor, car petrecea atunci în Paderbona Vestfaliei, s-a tânguit către el pentru nedreapta ocară ce i s-a făcut.

Leon a luat iarăși scaunul prin Karol.

9. Auzind Karol despre relele pătimiri ale Papei Leon, l-a trimis la Roma cu aleasă sinodie făgăduindu-i, că în puțină vreme însuși el împăratul va veni la Roma, unde va cerceta cu scumpătate cele lucrate. Apoi venind și Karol în Roma, și cercetând învinuirile lui Leon, l-a aflat în toate nevinovat, drept aceea l-a așezat în scaun.

Spre răsplătire îl încoronează împărat al Romanilor. Iar Leon vând a-i da vrednică mulțumire lui Karol, l-a încoronat împărat al Romanilor, învoindu-se la aceasta și norodul Romanilor, pe la începutul anului 801. În Biserica Împărătească a Apostolului Petru tot norodul credincios din Roma strigând așa: „Lui Karol binecredinciosului August de la Dumnezeu încoronatului Marelui și pașnicului stăpânitorului, viață și biruință.” Și așa prin îndemnul lui Leon III, toți cei ce erau în Roma l-au încoronat însuși stăpânitor, și Cezar Karol Magnus, mai întâi jurase să fie supus Bisericii Romanilor, și apărător, și câte ca acestea, pentru care a luat de la toți cinstiri și pronomii, pe care nu le avea mai înainte. Și așa s-a dezbinat monarhia Romii, începând din anul 801, numindu-se unii stăpânitori la Răsărit și alții la Apus. Căci la Apus din anii lui August nici unul nu a împărățit cu numele de însuși stăpânitor. ***Caracterul lui Karol.*** Iar Magnus, adică Mare s-a numit de la faptele lui mari. Și era blagocestiv măcar deși a petrecut între eresuri, procopsit și darnic, și mai întâi de toate purta de grijă să înmulțească sămânța credinței, și învățătura meșteșugurilor libere, și a științelor. Drept aceea pentru aceasta a făcut și multe războaie împotriva a osebite neamuri, și a adunat multe Soboare. Și viețuind 73 de ani, în cetatea Germaniei Acuisgrano și-au sfârșit viața, în luna Februarie, pătimind de dese lungori, și a fost îngropat în Biserica cea Împărătească a Mântuitorului de el fiind ctitorită, împărățind 14 ani. Povestesc despre el Istoricii elini Zonara, Chedrino, Manasi, și alții, iar din Latini Anastasie Bibliotecarul, în viața lui Leon, Platinas Sigibertul, Grantiul, etc. Încoronându-se el ca

însuși stăpânitor al Romanilor, a dat legi neamurilor celor ce îi erau supuse, adică Francilor, Saliilor, Alamanilor, Saxonilor, Aggilor, Tirigilor, Burgunzilor, Ripuarilor, Boiariilor, și celorlalte, punând în rânduială cele ce le avea mai înainte fiecare neam, asemenea a pus la rânduială și obiceiurile Bisericești, și slujbele, precum se vede în cele pentru începutul Germanilor.

Începutul scornirii purcederii Duhului Sfânt și ale altora.

10.Lui Karol a urmat oarecare eretici din Franci, care mai întâi l-au învățat pe el hula cea împotriva Duhului Sfânt, ei fiind o ruptură a lui Arie, și a lui Apolinarie, azimile, luptarea Icoanelor, și altele asemenea. Deci intrând ei în Roma au început a răzvrăti pe norodul lui Dumnezeu, rezămându-se pe stăpânirea lui Karol, și zicând, că Duhul Sfânt Purcede din Tatăl și din Fiul, și să liturghisească cu azime, și multe altele nepotrivite și potrivnice cu vechea predanie a Bisericii. Pentru care Leon episcopul Romii s-a tulburat foarte, văzând pe aceia rătăcind pe drept slăvitorul norod al lui Dumnezeu. Roma era atunci lipsită de bărbați cu învățătură, iar cei din Constantinopol fiind luptători de Icoane, a trimis către Patriarhul Toma al Ierusalimului, rugându-l să-i trimită bărbați înțelepți, și cu râvnă pentru cele dumnezeiești, ca să ajute Biserica din Roma, arătând prin cei trimiși cele ale eresului acestuia nou, și cum și de la care a odrăslit aceste rele, și străine dogme. Iar Toma Patriarhul Ierusalimului, alegând pe cei împodobiți cu învățătura și cu tot felul de fapte bune, și îndemânatici a folosi cuvintele, și i-au trimis la Roma ca să ajute și să întărească Biserica credincioșilor. A trimis pe Mihail Singhelul împreună cu ucenicii lui, pe Teodor, și Teofan scrișii. Și Iov. Care venind și în Constantinopol, au dat împăratului Leon celui din Armenia, și lui Teodosie Patriarhul cel asemenea împăratului, epistolele Patriarhului și al lor păstor Toma, că li se poruncise și aceasta de către Patriarhul Toma, să facă așa în treacăt. Iar luptătorii de Icoane i-au osândit pe cei ce veniseră ca să întărească credința și pe pravoslavnicul norod cel plecat la luptarea Icoanelor, dintre care Singhelul Mihail s-a săvârșit în temnița Constantinopolului, iar Teodor și Teofan au fost bătuți, și scriindu-i pe fiecare (adică i-a însemnat cu fierul roșu), au fost izgoniți precum se va zice mai jos. Iar în Roma cei veniți dintre franci foarte stricau pe norodul lui Dumnezeu. ***Leon așează cele două lespezi de aramă.*** În sfârșit Papa Leon aflând ce au pățit solii cei din Ierusalim, a adunat Sobor, și

deschizând visteriile Sfinților Apostoli, a scos de acolo două lespezi de aramă, în care era săpat cu litere elinești Simbolul Credinței noastre, și le-a așezat înaintea ușilor Bisericii, a poruncit ca toți să le citească, sau în alt chip precum se va zice mai jos.

Starea Spaniei.

11.În Spania pe vremea împăratului Asturilor Adelfonsu al lui Castu ighemonul cel prea bun, Biserica lui Hristos a fost în bună stare. Căci acest împărat a ridicat multe războaie împotriva Saracinilor, totdeauna biruindu-i. Între acesta și între Karol cel Mare a fost prietenie curată, rămânând neclătită, adăogându-se cu darurile din ambele părți.

Starea Galiei.

12.În Galia împărățind Carol Bisericile aveau liniște adâncă, cu a cărei galantomie și mare cuviință, în Levcotia Parisului sa zidit școală obștească în anul 791 d.Hr. la care s-au poftit bărbați învățați de la Roma, și de la Mănăstirile din Anglia, ca să predea tinerilor învățătura. Acestea s-au făcut cu îndemnul lui Alcuin Flacu învățătorul lui Carol.

Starea Germaniei.

13.În Germania acest Carol i-a făcut pe nesupușii Saxoni supuși, între care se afla Biticindios împăratul Saxonilor care era potrivnicul lui, care în sfârșit fiind biruit în anul 785 s-a botezat în anul următor cu toată casa sa. Căci Carol precum povestesc, n-a făcut război ca să-i supună pe Saxoni, cât ca să-i întoarcă de la slujirea de idoli la credința în Hristos. Drept aceea a rânduit pentru ei mulți episcopi, și învățători.

Mutarea Transalbanilor. În sfârșit dese războaie cele cu Saxoni au încetat în anul 804 în care vreme Carol a mutat poporul Transalbanilor, cu bărbați, femei și copii în Galia. Pentru aceasta citește pe Adon Vieninsiul Cronica vârst: 6. anul 804 și pe alți istorici.

Aflarea sângelei lui Hristos.

14.În vremea lui Carol cel Mare s-a aflat sângele lui Hristos în cetatea Mantua, din Italia, precum propovăduia Leon celor din Europa, pe cei mai mulți i-a plecat să creadă.

CAPITOLUL XII.

GÂLCEAVA PORNITĂ DE FELIX EPISCOPUL URGELII. HRISTOS DUPĂ TRUP ESTE FIU FĂCUT AL LUI DUMNEZEU?

1.În vremea lui Carol, la anii 800 d.Hr. s-a făcut în Spania o întrebare de către Felix episcopul Urgeliti, cel din Munții Pirinei, începând el să învețe că Hristos nu ar fi fiu firesc al lui Dumnezeu după trup, ci înfiat, acest neobișnuit nou cuvânt scornit, a adus multă tulburarea în Biserica Apuseană. Cel dintâi care a stat împotriva a fost Paulin Mitropolitul Aqlinei în Soborul care s-a adunat în Forul (târgul) lui Iulie, în anul 791 d.Hr.

2.Această dogmă semănându-se la mulți, pentru aceasta Carol cel Mare a vestit să se adune Sobor în Ratisbion în anul 792 d.Hr. fiind biruit Felix, prin Angelbertu a fost trimis către Papa Adrian. Venind înaintea Papei socoteala care o avea a tăgăduit-o, însă numai cu cuvântul, precum zice Adon Vieninsiul. Căci întorcându-se la ale sale, și fiind zădărat de Elipandu episcopul Tolitului, iarăși a luat a lui socoteală slăvind-o, pe a cărui întoarcere la socoteala de mai înainte Paulin și Alkuin învățătorul lui Carol cel Mare au înfruntat-o în cărțile lor.

3.Contra lui Elipandu următorul lui Felix a scos două Cărți Beatos prezbiterul și Etsérios episcopul Uxamii. În sfârșit din porunca lui Carol s-a adunat Sobor în Fraggofort anul 794 la care a vestit și Carol și Legatul Papii. Iar papa Adrian în epistola către Gali și Spanioli, ce este în Tomul III al Soboarelor, socoteala lui Elipandru după care zice că Hristos după trup este robul lui Dumnezeu și fiu înfiat, a osândit-o cumplit cu mânie strașnică, și i-a dat anatema pe cei ce zic acestea. Asemenea și Soborul pe Felix și pe Elipandru și pe cei de o cugetare ca ei greu i-a osândit, de nu își vor schimba a lor socoteală vătămătoare de minte, precum se arată în datele sacroselabile ale lui Paulin păzite în Tomul III al Soboarelor. Pentru această pricină vezi practicile Soboarelor din Fraggofortio în Tomul III al Soboarelor și alți Istorici Latini. Însă pe această socoteală a lui Felix și a lui Elipandu unii din teologii cei mai noi se întăresc a o dovedi ca fiind adevărul, iar alții desăvârșit o leapădă.

CAPITOLUL XIII.

PENTRU SOBORUL VII LUMNIC CEL DIN NICEIA BITINIEI

1.Sfântul Sobor VII Lumnic s-a adunat de Constantin și mama lui Irina, în Eparhia Mitropoliei din Niceia Bitiniei, în anul 787 d.Hr. împotriva eresului celui păgânesc cel prihănit de Hristiani, celor ce pe slujitorii Unuia viului și adevăratului Dumnezeu în Treime de o ființă cu iconomia lui Dumnezeu Cuvântului, îi aseamănă cu bârfire deșartă, și pe credința cea rea elinească, și a celor ce pe cei ce se închină, și respectă, și evlaviesc cinstitele scrise Icoane ale Domnului nostru Iisus Hristos, și al Prea Curatei de Dumnezeu Născătoarea, a cinstiților Lui Îngeri, și ale tuturor Sfinților lui îi numesc Idoloslujitori. Pe cinstitele Icoane le rad sfărâmându-le, și arzându-le, încă și cinstitele moaște arzându-le. Deci împotriva acestora s-au adunat Părinții 367 dintre care mai aleși erau: Tarasie Patriarhul Constantinopolului, Adrian Papa Romii prin ai săi trimiși Petru, și Petru lucrători prezbiteri, și locțiitorii celorlalți trei Patriarhi Ioan și Toma Ieromonahi. Căci nu a putut veni pentru frica stăpânilor, precum se arată în epistola lor cea către Tarasie. Cele ce s-au făcut mai înainte de Sobor, citește-le în scurta scriere în care se arată cele lucrate, care sunt la începutul practicelelor ale acestui Sobor.

Lucrarea I.

2.S-au făcut 8 lucrări în acest Sobor, precum se vede în Tomul III al Soboarelor, și 22 de Canoane în lucrarea 1, ce s-a făcut pe la începutul lui Octombrie, în Biserica Sfânta Sofia⁵⁴, Indiction 11. După ce a început cuvântul Tarasie Patriarhul Constantinopolului, după cererea episcopilor Ostrovului Sicilia, spre începerea capetelor celor ce urmau a se căuta, s-a cetit Scara (ucazul) împăraților Constantin și Irina, intrând și episcopii luptători contra Icoanelor, dintre care după cetire cel dintâi a fost adus Vasile episcopul Anghirei, mărturisind drept slăvitoare credință, apoi Teodor episcopul Mironn, Teodosie episcopul Amoriu, mai adăogându-se și alți osebiți episcopi, și feluri de Canoane ale Soboarelor și a altor Părinți aleși cetindu-se, au dat libele (scrisorile) de mărturisire a credinței, socotindu-le a le primi la altă adunare.

Lucrarea II-a

⁵⁴ Înțelepciune

3.În a doua lucrare s-a cetit cele două epistole ale lui Papa Adrian, dintre care una către împărați, iar alta către Tarasie al Constantinopolului, pe care le-au primit cu un glas Soborul.

Lucrarea III

4.În lucrarea 3-a, episcopilor celor ce s-au adaos (adică celor ce s-au întors la dreapta credință), Soborul le-a dat scaunele ce le-au avut. Apoi Soborul a cetit și cele trimise către sine de la Răsărit, pe care Soborul primindu-le, le-au supus anatemei pe cei ce s-au învoit și s-au unit cu acele scrieri.

Lucrarea IV.

5.În a patra lucrare, după ce s-au cetit felurite ziceri ale Sfintei Scripturi și ale Sfinților Părinți, și epistolele episcopilor Romii,, și ale Patriarhilor de după vreme pentru Sfintele Icoane, la acelea au iscălit toți Părinții.

Lucrarea V.

6.În lucrarea 5-a, asemenea s-a cetit feluri de ziceri ale drept slăvitorilor, și de eretici. În sfârșit primind și Sfintele Icoane le-au sărutat, și pe icono-luptători i-a dat anatema, pe lângă altele zicând: Noi pe cei ce au adus ceva, ori au scăzut din Sfânta Biserică îi afurisim.

Lucrarea VI.

7.În lucrarea 6-a, s-a cetit hotărârea mincinosului Sobor 7 și surpările lui în 6 Tomuri.

Lucrarea VII.

8.În a 7-a lucrare, s-au cetit hotărârile Sfântului și Marelui Sobor Lumnice II de la Niceia, întru care însemnează, că s-a cetit Simbolul credinței fără adăogire, și s-a tipărit, încă și cele două epistolele ale lui Tarasie, și a Soboarelor, una adică către împărații Constantin și Irina, iar alte către clerici, și către Iereii tuturor Bisericilor Țarigradului.

Lucrarea VIII.

9.În lucrarea a 8-a, au fost chemați Părinții Soborului de către împărați, și venind în Constantinopol cu Patriarhul Tarasie, au fost primiți cu blândețe, și întru una din zile rânduită au stat în frunte împărații cu episcopii în Palatul ce se numea Magnaira, s-a cetit proșezata hotărâre înaintea tuturor, după a cărei cetire, au întrebat împărații, de s-a glăsuat hotărârea cu aprobarea tuturor. Și ei au strigat: așa credem toți, așa cugetăm, toți împreună învoindu-ne am iscălit, i iproci. Apoi au dat anatema pe icono-luptători. Și iubitorii de

Dumnezeu episcopi cu cele cuviincioase binecuvântând pe împărați, împreună cu mulțimea norodului. Și a așezat acest Sobor Simbolul cu aceste ziceri, pe care le propovăduim și în Biserici, cei ce ar adăoga sau ar scădea, de ar fi Ierosiți să se caterisească, iar de ar fi norodnici să fie dați anatema. Asemenea au supus cu desăvârșire anatemei pe icono-luptători, împreună și pe exarhii lor, pe Teodosie al Efesului, pe Sisinie Pastila de Perga, și pe Vasile Tricacabul al Antiohiei, și adunarea lor. Încă au lepădat din catalogul drept slăvitorilor, pe Anastasie, Constantin și Nichita Patriarhi ai Constantinopolului, pe Ioan al Nicomidiei, pe Constantin al Nacuoliei, ca pe niște eretici. Și în sfârșit după ce s-a cetit în auzul tuturor dumnezeiasca hotărâre, îndată s-a întărit de stăpânitori, iscăbind Tomul pentru cinstea și închinarea cinstitelor Sfintelor Icoane, și pentru celelalte după predania Bisericii catolicești, adică acest următor:

Oros (hotărârea sau legiuirea) Sfântului Sobor VII Lumnice: „Acela ce ne-a dăruit nouă pe lumina cunoștinței Sale, și din întunericul îndrăcirii idolești ne-a izbăvit pe noi, Hristos Dumnezeuul nostru a luat Lui mireasă pe Sfânta catoliceasca (obșteasca) Biserică, care nu avea întinăciune, nici meteahnă, aceasta a făgăduit să se păzească, și sfinților Săi ucenici le-a adevărit zicând: *Cu voi sunt în toate zilele veacului, până la sfârșitul veacului.* Și această făgăduință nu a dat-o numai lor, ci și nouă celor ce am crezut prin ei întru numele Lui. Deci de darul acesta oarecare nu au socotit, căci amăgitorul vrăjmaș întriripându-se s-au abătut din cuvântul cel drept, și împotrivindu-se predaniei catoliceștii Bisericii, către înțelegerea adevărului a greșit. Și precum zice cuvântul din Paremie, *s-a rătăcit de la osia plugului, și a adunat cu mâinile nerodire,* că a îndrăznit a cleveti buna podoabă cea cuviincioasă lui Dumnezeu a sfințelor afierosiri, numiți ierei dar nefiind, pentru care Dumnezeu strigă prin proorocul: *Păstori mulți au stricat via mea, au spurcat partea mea.* Că urmând după niște neierosiți bărbați, care se înduplecau la cugetele lor, au prihănit pe Sfânta Biserică, cea logodită lui Hristos Dumnezeu, și n-a osebit între cel Sfânt și între cel spurcat, pe chipul Domnului, și al Sfinților Lui numindu-i chipuri cioplite și idoli. Nesuferind a vedea stricându-se cu această vătămare norodul lui Dumnezeu, cu dumnezeiască râvnă, și învoire a lui Constantin și Irina credincioșii noștri împărați, pe noi începătorii preoției de pretutindeni ne-a chemat ca dumnezeiască predanie prin alegere de obște să-și ia tăria Biserica

catolicească. Deci cercetând cu toată scumpătatea cercetând noi și chibzuind, și urmând țelului adevărului, nimic scădem, nimic adăogăm, ci toate ale catoliceștii Biserici neîmpuținute le păzim. Și urmând Sfintelor șase Soboare Lumnice, adică cel dintâi adunat în cetatea Niceia, încă și celui după acesta în păzita de Dumnezeu cetate împărătească. ***Credem întru Unul Dumnezeu*** Etc. Dar urâm și dăm anatema pe Arie și pe cei de o cugetare cu el, și pe cei ce s-au făcut părtași nebuneștii lui relei slăviri, pe Macedonie și pe cei împreună cu dânsul bine numiți luptători de Duh. Însă mărturisim și pe Stăpâna noastră Sfânta Maria, Doamnă și cu adevărat Născătoare de Dumnezeu, ca ceea ce a născut cu trup pe Unul din Sfânta Treime Hristos Dumnezeuul nostru, precum a dogmatizat și mai înainte Soborul cel din Efes, și pe păgânul Nestorie, și pe cei împreună cu dânsul, ca pe unii ce dogmatizează personalicască doime, i-au scos din Biserică. Însă împreună cu acestea și pe amândouă firile Celui ce s-a întrupat pentru noi din nespurcata de Dumnezeu Născătoarea și Pururi Fecioara Maria, le mărturisim pe El, deplin Dumnezeu și deplin om cunoscându-l. Precum a glăsuț și Soborul cel din Calcedon, pe Eutihie, și pe Dioscor ocărându-i din dumnezeiasca curte izgonindu-i, cu dâșii împreună lepădând pe Sevir, pe Petru, și șiragul lor mult hulitor încâlcit unul cu altul cu care împreună și bârfele lui Origen, ale lui Evagrie, și ale lui Didim le dăm anatema, precum și Soborul V cel adunat în Constantinopol. Apoi cu două voi și două lucrări după însușirea firelor lui Hristos le propovăduim, după care chip a glăsuț și Soborul VI adunat în Constantinopol, lepădând pe Serghie, pe Onorie, pe Kir, pe Pir, pe Macarie, pe neprimitorii blagocestiei, și pe cei de o cugetare cu dâșii, și adunându-ne împreună zicem, păzim toate Bisericeștile și în scris, și în nescris legiuitele predanii fără prefaceri care ni s-au dat, dintre care una este și zugrăvirea chipului Icoanelor, ca una ce este unită cu Istoria propovăduită de Evanghelie, spre încredințarea adevăratei, și nu după nălucire a înomenirii lui Dumnezeu Cuvântului, și care întrebuițează nouă spre asemenea ajutor. Că cele arătătoare una alteia, fără îndoială că au și pe arătările una alteia. Acestea așa fiind noi umblăm ca pe drumul cel împărătesc, urmând învățaturii cei de Dumnezeu grăite a Sfinților noștri Părinți, și predaniilor catoliceștii Biserici. Că pe aceasta o cunoaștem a fi a Sfântului Duh cel ce a locuit întru dânsa. Hotărâm cu toată scumpătatea și silința, întocmai cu închipuirea cinstitei, și de viață

făcătoarei Cruci, să se înalțe, adică să se cinstească cinstitele și Sfintele Icoane atât cele vopsite, cât și cele psifide (de mozaic), și de altă oarecare materie, ce ar fi lesnicioasă spre aceasta, în Sfintele Bisericiile lui Dumnezeu, pe sfințitele vase și veșminte, pe pereți și pe scânduri, pe case și pe drumuri, atât al chipului Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, cât și neîntinatei noastre Stăpânei, a Sfintei de Dumnezeu Născătoarei, a cinstiților Îngeri, și ale tuturor Sfinților, și cuvioșilor bărbați. Căci cu cât se văd mai adesea prin închipuirea iconică, cu atâta cei ce le privesc se deșteaptă spre pomenirea și dorirea a căror chipuri se văd, și a le da acestora sărutare și închinare, nu însă pe cea adevărată slujire care se cuvine firii celei Dumnezeiești. Ci cu chipul închipuirii cinstitei și de viață făcătoarei Cruci, și a Sfintelor Evanghelii, și Sfințitelor daruri, și să se facă cinste acestora prin tămâieri, și lumânări, precum se obișnuiau cei din început cu blagocestia. Că cinstea Icoanei, trece către chipul cel dintâi, și cele ce se închină Icoanei, se închină prin ea ipostasului celui scris în ea. Că așa se întărește învățătura Sfinților noștri Părinți, adică predanisia catoliceștii Biserici, celei ce de la marginile lumii, până la margini au primit Evanghelia. Așa și lui Pavel ce a grăit în Hristos, la toată dumnezeiasca adunare Apostolică, și părințește-i sfințenii urmăm, ținând predaniile care le-am luat, așa cântările cele de biruință le cântăm proorocește Bisericii: **Bucură-te foarte fiică Sioane, propovăduiește fiică Ierusalime! Saltă și veselește-te din toată inima ta, au luat Domnul dintru tine nedreptățile împotrivorilor tăi, te-ai izbăvit de vrăjmașii tăi. Domnul împărat în mijlocul tău, nu vei mai vedea rele încă, și pace peste tine în vreme veșnică. Deci cei ce ar îndrăzni a cugeta altfel, ori a învăța, ori a scorni de la sine legiuire, ori a lepăda ceva din cele afierosite Bisericii, ori Evanghelie, ori închipuire de Cruce, ori zugrăvire Iconică, ori sfinte Moaște de Mucenici, ori a scorni strâmb, și cu vicleșug spre a surpa un ceva din legiuitele predanii ale Bisericii catolicești, dar încă ori a întrebuița Sfințitele odoară ca pe niște lucruri obștești, ori pe Sfintele Mănăstiri de ar fi episcopi, ori clerici poruncim să se caterisească, iar de ar fi monahi ori norodnici, de împărtășire să se afurisească, (adică să se despartă de comuniunea cu Biserica).”**

11.Iar cele hotărâte în acest Sobor de Dumnezeieștii Părinți, precum și epistola episcopilor Răsăriteni către Tarasie Patriarhul de Constantinopol citește-le în practicele acestui Sobor. Aceste

practicale trimițându-le Papa Adrian prin legații săi către Carol cel Mare, ca să se adevereze și el, iar el fiind icono-luptător, le-a lepădat, și a legiuit precum i s-a părut lui, adică că Sfântul acesta Sobor nici al șaptelea, nici Lumnic să se numească, ci că este Sobor mincinos.

12.Pe lângă acestea însemnează încă, acest Sfântul Sobor al VII-lea, nu s-a făcut nici un cuvânt pentru pricinile cele ce sunt în Canoanele Soborului VI cu toate că se cădea și a se căuta și a se cerceta, de nu se cuvine ca Romanii cei osândiți sobornicește, să se socotească ca neosândiți și părtași.

CAPITOLUL XIV.

PENTRU SOBOARELE ȘI MINCINO-SOBOARELE FĂCUTE DE APUSENI ÎN ACEȘTI ANI.

1.De Apuseni s-au adunat în acești ani următoarele Soboare: Paderborni în Saxonia, Sobor II în Forul (târgul) lui Iulie, în Ratisconi, în Fragkofurtiu, ori în Akuisgranu I, în Arelati IV, în Turuno III, în Kabiloninsia II, în Moguntia, și Remie I.

2.Soborul II din Paderborni adunat de Carol cel Mare în Vestfalia în anul 785 spre întocmirea stării Bisericii Saxonilor, care se convertiseră la credința în Hristos, a lui Bitikindiu, a lui Vasiliscu, și alui Albion.

3.Soborul din Forul lui Iulie acest Sobor mincinos s-a adunat de Paulin Mitropolitul Akiliei în anul 791 spre rânduirea celor două gâlcevi ce se ridicase la Latini, din care una era pentru purcederea Duhului Sfânt, iar cealaltă pentru Hristos, de se zice după trup Fiu înfiat al lui Dumnezeu. Deci s-a rânduit păgânește pentru Duhul Sfânt că purcede și de la Tatăl și de la Fiul. Cealaltă s-a lepădat zice Paulin ca să nu ne arătăm că în doi fii pe unul Fiul lui Dumnezeu îl despărțim. Încât se întăresc să adevereze pe acela firesc, și înfiat, care unul și acesta este Fiu al lui Dumnezeu, și al omului. Și iarăși în cercetarea Simbolului nu este (zice) altul fiul omului, și altul al lui Dumnezeu, ci unul și aceștia al lui Dumnezeu, și al omului fiu întru amândouă firile, în cea Dumnezeiască și în cea omenească, Dumnezeu adevărat nu socotit Fiu de Dumnezeu, ci adevărat, nu înfiat, ci însușit. Că nici odinioară pentru omul, pe care l-a luat luiș, s-au înstrăinat de

Tatăl. Pe lângă acestea au așezat 14 Canoane, potrivite învățaturii Bisericești, care se află în Tomul III al Soboarelor, și în adunarea cea pe scurt a lui Coriolan.

4.Soborul din Ratiscova s-a vestit de Carol cel Mare în anul 792 întru care Felix a fost trimis la Roma, unde a lepădat socoteala sa, precum s-a zis mai sus.

5.Soborul mincinos cel din Fragkofurtio tot de acest Carol adunat în anul 794 pentru două pricini, prima nouă dogmă a lui Felix, și la a lui Elipandu, care s-a osândit împreună cu începătorii ei, a doua închinarea Icoanelor, care de acest Sobor mincinos s-a lepădat, și s-a legiuit, ca Sfintele Icoane să fie numai spre aducerea aminte de cele ce s-au făcut, și spre împodobirea Bisericilor, însă nu spre cinste și închinare, precum mărturisesc Istoricii de mai sus.

6.Soborul din Aquisgrano I în anul 809 adunat de acestaș Carol, întru care după mărturia lui Adon din Cronică vârsta 6 anul 809 s-a propus cuvânt de oarecare Ioan monahul din Ierusalim pentru purcederea Sfântul Duh, în ce chip, precum se purcede din Tatăl, așa și din Fiul? Pe lângă acestea s-au adaos și pentru starea Bisericilor și a clericilor, adică cum sunt datori a viețui. Iar Pestabios zice, că nu s-a pus înainte pentru purcedere, ci pentru nouă adăogire în Simbol, cea și din Fiul. Deci de acest Sobor, trei deputați, Bernarios, și Iesei episcopi, și Avva Adelardos Corbias s-au trimis către papa Leon III, ca să-l întrebe, cum slăvește el purcederea Duhului Sfânt? Pe care socoteală a lepădat-o acel Sobor. Iar Leon cu a lui hotărâre, a adevărit dogma acelui Sobor, poate pentru frica de Carol, iar a se face adăogirea (și din Fiul) în Simbolul Soborului din Constantinopol, nu a primit precum îl sileau deputații să facă, ci mai vârtos a poruncit să se tipărească Simbolul Soborului II Constantinopol în două table de argint, fără adăogirea și din Fiul în limba elenă și latină și să fie puse după mormântul Sfinților Apostoli Petru și Pavel, precum mărturisește Anastasie Bibliotecarul, la Leon III și Lombardul în Cartea I-a a socotiștelor, osebirea 2 zicând: „Leon III fierbinte râvnitor al dreptei cinstiri ca să nu se smintească de limbă barbară neprihănită învățatură a bunei noastre cinstiri, cu glas elinesc a predanisit celor de la Apus prin ea să slavo-cuvinteze, și să Dumnezeu-cuvinteze pe Sfânta Treime, și nu numai cu singur cuvântul, și cu porunca, ci și pe lespezi

făcute, ca pe stâlpi scriind, ori punându-le în vederea tuturor ca să le fie lesne, și fără crâcmărie a se învăța blagocestia⁵⁵.

7.Soborul IV Arelati s-a adunat de Karol cel Mare în anul 813, iar ce a rânduit în cele 26 de capete, poate cineva să vadă în Tomul III al Soboarelor, la Osiandru, și la Coriolan.

8.Întru același an s-a adunat Soborul III Turronins a dat 51 Canoane, apoi Kabilon a dat 66 Canoane, apoi Moguntia a dat 55 Canoane, și Rime II a dat 44 Canoane, din porunca lui Karol Magnul, în care s-au dogmatisit multe pentru clerici, și pentru alte bune rânduieli Bisericești care erau de folos, acestea se află în Tomul III al Soboarelor⁵⁶.

⁵⁵ Cuvintele acestea se pare că Istoricul le-a prescris de la Lombard, ci nici la a II despărțire a cărții I ale acestor socoteli pomenește de aceasta, nici în altă parte vorbește în acest fel. Că în Cartea I a socot. despărțirea 12 litera B zice așa: „Adaog încă (înțelege tu pe Răsăriteni) spre adevărarea slăvirii lor și spre mărturia osândirii noastre, pentru Simbolul Credinței, pentru că după predania de mai înainte ziselor Soboare, Papa Leon III cu slove săpate a scris pe lespede de argint, a lăsat-o urmașilor în dosul mesei fericitului Pavel, pentru evlavie și pentru păzirea drept slăvitoarei credințe, iar în acest Simbol pentru purcederea Sfântului Duh, se pomenește de singur Tatăl, cu acest fel de graiuri: *„Și întru Duhul Sfânt, Domnul de viață făcătorul, cel ce din Tatăl purcede, cel ce împreună cu Tatăl și cu Fiul este închinat și slăvit, etc.”* Acestea sunt graiurile lui Lombard care cât de cât se unesc cu cele zise mai sus, în altă parte nu se află să fi vorbit Lombard despre aceasta. Iar Anastasie Bibliotecarul la Leon III zice așa: *„Iar acesta pentru evlavie și pentru pro-păzirea drept slăvitoarei credințe, a făcut două lepezi sau table de argint, săpându-se pe ele Simbolul, întru una cu slove elinești, iar întru alta cu slove latinești puse dea stânga și dea dreapta intrării i iproci. Iar mai jos zice, au făcut și deasupra intrării lespede de argint prea curat, în care a scris Simbolul drept slăvitoarei credinței”*. La alt loc al vieții lui Leon III nu vorbește despre aceasta.

⁵⁶ În veacul acest 8 s-au adunat și alte Soboare, din care primul este cele din Constantinopol la 714, de Ghermano Patriarhul împotriva monotelitilor, Unde tij la 730 și un mincinos Sobor de Leon Isaurul împotriva Sfintelor Icoane, în același an în Ierusa, împotriva celor ce nu vor Sfintele Icoane. Anul 745 Sobor III Germanic a dat anatema pe ereticii Aldobert și Clement, și a fost hotărât întru arhierie Bonifatie. Sobor la Moguntia după caterisirea episcopului Gerbilion. În 745 Sobor la Roma II, în vremea lui Zaharia, a osândit pe cei doi eretici care au mai fost osândiți la Soborul Germanic, la acest Sobor s-au făcut trei lucrări, au fost față 8 episcopi și 13 prezbiteri. Sobor la Kloueshobia în 747 în vremea episcopului Cutbert de Durobirn, și a împăratului Edilbald al Markionilor a dat 30 de Canoane, pentru credința și pentru pacea Hristianilor. Anul 752 în Galia de Pipin împăratul în Palatul Piermirion la care sunt puține canoane. La 753 în vremea lui Pipin în Metins are 10 Canoane, pentru starea Bisericească. Sobor în 763 s-a adunat în satul Ashaim al Bavariei în vremea lui Tasilon 2. după al Baioriei, și are 15 Canoane. Sobor la 767 în Bituricins pentru Icoane, și pentru Sfânta Treime. La 772 Sobor în Vagari, apoi în Dingluggamion pe vremea lui Tasilon Duca, în care au fost 6 episcopi 13 egumeni, și alte mărimi din Bavaria și au dat 14 Canoane. Sobor în Benetic la 775 pentru această pricină: Bisericile Ostroavelor Veneției erau supuse la Patriarhul Gradinsiul, drept aceea s-a adunat tot clerul și norodul, față fiind și Mavrchie Duca, și Patriarhul Gradinsiul, și au ales întâiul episcop pe Obelit, sau Obelat, sau Oliboninsiul, anume Marinu Eniargu, și s-au așezat scaunul Episcopal în Ostrovul Kastellu, și în loc de scaunul de Obelinsiu, apoi sa numit episcopul Kastellan, vezi și Geografia lui Meletie scriitorul acestei Istoriei. La 787 în Kalbus a Portumbriei, în vremea împăratului Elsud, și au dat 20 de Canoane din care primul pune înainte credința de la Soborul I din Niceia și a celor 6 Soboare Lumnice, ca pe o dreaptă, pentru toți Hristianii. De Sinodul șapte nu spune nimic pentru că nu era atunci cunoscut în părțile acestea. Sobor adunat la 787 în Bormatia V și în următorul an în satul Iuggilenhait în care Duca Tasilon s-a osândit, și întru-n locaș de al său Mănăstiresc s-au rânduit. La 790 Sobor în Bormatia VI de Karol s-au adunat pentru starea Bisericească. La 792 în Roma împotriva ereticului Felix. Sobor în Roma la 794 cel Fighalsinsiesc, întru care au fost vorbă pentru ereticii Pasha și Felix. La 798 Sobor Fighalsinsiesc, întru care au fost vorbă, pentru Pasha și pentru păzirea canoanelor. Sobor în Roma la anul 799 și în Ogrgelion împotriva ereticului Felix.

CAPITOLUL XV.

BĂRBAȚII MAI ÎNVĂȚAȚI.

1.Bărbați vestiți în acești ani: Ilie Mitropolitul Cretei, Gheorghe Singhelul, Gheorghe Teofanul, iar la Latini, Paulin episcopul Aquliei, Usiardus, Eghinardus etc.

Ilie al Cretei.

2.Ilie Mitropolitul Cretei, bărbat vestit pentru fapta bună a făcut scolii pline de învățătură din cuvintele Sfântului Grigore Nazianz.

Paulin al Aquliei.

3.Paulin Mitropolitul, din episcopii Italiei, a fost primul care a început a dogmatisi împotriva învățaturii lui Hristos, cum că Duhul Sfânt, se purcede și din Fiul. A scris o carte pentru Sfânta Treime, care se află în Tomul IV al Bibliotecii Părinților, și un Sacrosillabon, care se citește în Tomul III al Soboarelor.

4.Usiardus de neam Keltogalatul, monah din tagma lui Benedict, a scris un martirologhion după Ieronim, după Beda, și după Floru, care cuprind lucrările și chinurile celor ce au mărturisit pentru Hristos. Vezi pentru el pe Bellarmin în anul 812 la Cronica pentru scriitorii Bisericești, și pe Tritemie.

5.Eghinardus Grammaticul lui Karol Magnul, bărbat procopsit, după Baronie la Cronica anul 826 numărul 11 din Istoricii Germaniei prea vechi, după Bossie pentru Istor Latinii Cartea 2 Capitol 33 au scris viața lui Karom Magnus și alte oare care.

6.Gheorghe Singhelul monah vestit în fapta bună și învățătură, pentru care Teofan zice la începutul Hronografiei sale: „Prea fericitul Avva Gheorghe singhelul făcându-se Prea Sfântului Tarasie Patriarhul Constantinopolului, bărbat cuvântăreț, și mult învățat, citind pe mulți scriitori Istoriei, și Hronografuri, de la Adam până la Dioclițian împăratul și persecutorul Hristianilor, cu deamănuntul au scris iscodind anii cu multă cercetare, și neunirile lor întocmindu-le, și îndreptându-le și întărindu-le, ca nimeni altul înaintea lui.”

7.Gheorghe Teofanul, cel de o vreme cu Gheorghe Singhelul și prieten, prin îndemnul căruia au scris o Hronografie, începând de la Dioclițian, până la anul 2 al împărăției lui Mihail Curopalatlului, și a fiului său Teofilact, ce cuprindea 528 de ani, precum însuși zice. De

acest cuvios Părinte și mărturisitor Biserica face pomenire în 12 Martie⁵⁷.

ADUNARE ÎN SCURT A ÎNVĂȚĂTURII, A BUNEI RÂNDUIELI, ȘI MORALA BISERICII ÎN ACEST VEAC.

Învățătura.

1.La veacul acesta nu avem nimic să zicem pentru învățătură, decât că eresurile, monotehiilor, și al stricătorilor de Icoane, a luat sfârșit. La Apus învățătura au început a scoate nouă scornituri, mai ales pentru purcederea Duhului Sfânt, propovăduind în Sobor, atât în Galia, cât și în Spania, că Duhul cel Sfânt se purcede și din Fiul. Însă catoliceasca Biserică (adică obșteasca de acolo, ca și cea a Răsăritului), pentru această pricină au ținut învățătura Evangheliei, și a Părinților insuflați de Dumnezeu.

Buna rânduială și morala.

2.Încât către buna rânduială și moralul, în acest veac Biserica Apusului era în mare nerânduială. Episcopii erau neînvățați și fără frâu, împărații puțin au îndreptat din buna rânduiala Apusului cea cu totul căzută. Întâi șezătorii Romei privind la o deplină anarhie Bisericească și politică, s-au nevoit în toate chipurile să supună Biserica Răsăritului la voile lor. Au alcătuit feluri de Mănăstiri și Biserici, au rânduit o nouă rânduială la Sfintele Slujbe la cântările de Psalmi, și multe alte noi scornituri au băgat în buna rânduială a Bisericii. Norodul a început a se abate, și a cădea din învățătură, ori că nu se învăța, ori căci clericii păzea taina spre oare care lucrări, care de le-ar fi știut norodnicii, poate ar fi oprit pe clerici de a se sui câte puțin la șederea cea dintâi, în care apoi s-au suit, de unde și afurisiri da

⁵⁷ În veacul acesta au stat și alți bărbați vestiți, din care cel dintâi este Teodor episcopul Ticinului om înțelept și învățat, a scris multe, precum arată Bergominsius Cartea 10 și Shedelius vârsta 6 Priminius, ori Prima monahul din Chinovia Sfântului Mavru, bărbat vestit în învățătură și cuvioșie, a stăut episcop al Meldului, minunat pentru multele minuni care le făcea, a alcătuit multe Mănăstirii. Ioan Mailrosius, de neam Scoțian, ucenicul lui Beda, a alcătuit școală în Tikino unde a predat învățătura duhovnicească, și cea dinafară. A scris și câteva după Boston și Magdam ecatontaetiride. Kavdie Klimis de neam scoțian, ucenicul lui Beda, procopsit în limba Latină și Eldin, în Scripturi și întru a vorbi foarte dulce, și poet prea ales. A scris tâlcuiri la Scripturi, și o carte pentru conglăsuirea Evangheliștilor, și alte oare care. Nartilmos englez de neam, prezbiter, și apoi episcop Londinului, și după acestea au fost mutat la scaunul Arhiepiscopului Kantuariei, om înțelept și învățat, a scris faptele (sau lucrările) lui Augustin, și a celorlalți Apostoli ai Angliei, voroave, și alte oare care. Abas Anglo-saxon, cântăreț dulce cântător, și procopsit în Dumnezeieștile Scripturi, s-a făcut moștenitor lui Oylfridon la episcopia Agasstaldinsului, a scris și puține oare care. Tobias anglo-saxon, episcop Rofinsiu, a scris o carte de epistole, împodobite în vorbe, ca și Demostene.

împotriva mirenilor, de ar fi îndrăznit a se împotrivi voii clericilor. Și să zicem în scurt, clericii veacului acestuia nu priveau la altceva, decât spre a face voile lor cele rele, și a stinge pe cei ce nu voiau a se învoi la socoteala lor.

ISTORIA BISERICĂSCĂ

CARTEA IX.

VEACUL 9.

CAPITOLUL I.

ÎMPĂRAȚII ÎNSUȘI STĂPÂNITORII, NICHIFOR STAVRACHIE, MIHAIL CUROPALATUL, ȘI LEON ARMEANUL, PENTRU CELE CE S-AU FĂCUT DE DÂNȘII ÎN BISERICA RĂSĂRITEANĂ.

Nichifor Patricianul Autocrator anul 802.

1.După ce s-a scos Irina din împărăție, a luat împărăția Nichifor Patriciul, obștescul logotet în anul 802. Om prea rău, iubitor de arginți, nesățios, și prea necredincios, și să spunem pe scurt, era cuib și locuință a toată răutatea, și vicleșugul, și al netrebniciei, care în anul 2. al împărăției sale, l-a încoronat pe Staurachie fiul său, care era grozav, și nefolositor și neiscusit, și care nu avea cele vrednice și potrivite stăpânirii, nici chip nici bărbăție, nici proterimata împărătești, nici cunoștință, nici înțelepciune, precum zicea oarecare înțelept: chipul cel dintâi al tiraniei adică al stăpânirii i proci. Ci a fost întru toate nevrednic, și nefolositor, și nevrednic de cuvânt. Acestuia ia fost dată ca soție Teofano din Atena, fiind rudenie cu împărăteasa Irina. Ieșind Nichifor cu oștile împotriva arabilor, și fiind biruit, a cumpărat pacea cu bani, făcând așezământ să dea pe fiecare an 30.000 de galbeni, și câte trei galbeni să dea el, și fiul său în rânduială pe cap i proci. Începătorul Saracinilor fiind atunci Aaron. Mergând cu oștile asupra bulgarilor a căror începător se numea Krumul, acesta l-a ucis pe Nichifor după ce a împărățit 9 ani și împreună cu el au fost uciși mulțime de ostași.

Staurachie împărat 811.

2.Staurachie fiul fugind rănit a scăpat în Adrianopol, unde propovăduindu-se el însuși stăpânitor vreme de 2 luni s-a îndulcit de stăpânire, căci Mihail Curopalatul, care era poreclit Rangave, s-a făcut împărat, iar Staurachi tăindu-și perii capului său, s-a îmbrăcat în chipul monahicesc, a murit în Mănăstire.

Mihail Rangave împărat 811.

3.Deci în anul 811 a fost urcat pe tron Mihail Rangave uns de Patriarhul Nichifor, încununat cu coroană împărătească, a dat mai întâi făgăduință în scris, ca să nu strice nici una din legile Bisericești, nici să nu se spurce cu sângele vreunui Hristian. După puține zile pe soția lui Procopia a încoronat-o Augustă, precum și pe fiul lui Teofilact. Era acest Mihail blagocestiv, și bun cu socoteala, și slobod la mână, și poate ar fi împărățit mai mult de 2 ani, de ar fi fost și bun ostaș și iscusit în războaie. Căci având război cu bulgarii, a fost biruit, prin trădarea lui Leon armeanul, abia a scăpat cu fuga în Constantinopol. Iar numitul Leon voievod al oștilor din Răsărit găsind atunci prilej, ce a vrut a făcut, și a fost proclamat împărat de ostașii lui și de cei ce rămăseseră cu el. Acestea aflându-le Mihail, îndată a trimis semnele împărătești lui Leon, care venind în Constantinopol, pe Mihail l-a surghiunit la ostrovul ce se zice întâi, unde s-a făcut monah, și a viețuit acolo, iar pe Teofilact fiul l-a scopit, și a izgonit pe mama și pe frații lui.

Leon Armeanul împărat 813.

4.Leon V Armeanul a urcat pe tron în anul 813, care nu semăna întru nimic lui Mihail, că era iscusit în ocârmuirea treburilor obștești, și foarte priveghetor, oprind pe cei ce nedreptățeau, iar în dregătorii și ofițeri punea pe cei mai buni, și ighemoniile ce erau în stăpânirea Bizanțului nu le dădea celor nevrednici nici pe bani, nici pe pile, nici la cei ce erau biruiți de bani împotriva dreptății. Leon a trimis solie către Krumul mai marele bulgarilor, dar acesta nu a primit solia, mândrindu-să, pentru biruința de mai înainte, împăratul a pornit cu oștile împotriva lui și l-a biruit desăvârșit, și s-a întors biruitor. Însă singură turbarea cea împotriva Sfințelor Icoane, a stins toată slava lui. Iar de unde a căzut la aceasta se va spune mai jos. În sfârșit a fost ucis la praznicul Nașterii lui Hristos în Sfântul Altar de către părtașii lui Mihail Travlu, (pe care îl avea ca pe un vrăjmaș în închisoare), împărățind 7 ani și 5 luni. În vremea acestui Leon Bulgarii au gonit

tare Biserica lui Hristos, încât Krumul a omorât pe Manuil Arhiereul Adrianopolului, și pe mulți alții, asemenea și Țocul care a domnit după Krumul.

Episcopii Ierusalimului.

5.În vremea lui Nichifor celui ce din Logotet obștesc a împărățit, Patriarh al Ierusalimului la anul 803 s-a făcut Toma.

Episcopii Constantinopolului.

6.În Constantinopol în 817 murind Tarasie în prima săptămână din postul mare, cu obștească alegere a fost hirotonit Patriarh pururi pomenitul Nichifor în Dumineca Pashăi, s-a împotrivit la hirotonia lui Platon, și Teodor egumenul Mănăstirii Studion, căci îndată din norodnic a fost prohirisit în episcop în afara canoanelor Soboarelor. Dar nu aceasta era pricina adevărată, fiindcă aceasta s-a făcut de multe ori, ci iubirea de argint, vrând ei să ia scaunul, precum mărturisește Zonara. Iar în anul 815 pe acest prea sfințit Nichifor l-a izgonit Leon Armeanul luptătorul de Icoane, fiindcă bărbătește se împotriva lui, și îi muștra dogma prin cuvânt și scrisori, și a pus în locul lui în scaunul de Patriarh pe Teodot Mellisino, care se numea și Kassitera (scopitorul), ca unul ce era de o cugetare cu el, în anul 815, pe un bărbat fără cuvânt și fără glas mai ceva decât peștii. Iar cu ce chip a luat scaunul acest necuvios se va zice mai jos, care suindu-se cu nevrednicie în sfințitul jilț, fiindcă avea pe împăratul împreună hotărâtor, cu îndrăzneală cuteza asupra Sfințelor Icoane.

Starea Bisericii Răsăritului.

7.Biserica Răsăritului când împărătea Nichifor, cel din logotet obștesc, nu a mai fost niciodată atât de ticăloșită, precum mărturisește Chedrino, căci pe toți cumpliții împărați de mai înainte de el, i-a covârșit cu neomenia, că nu a fost răutate care să nu o cugete împotriva Hristianilor spre ocară lor, și spre răpirea averilor lor. Voievozilor oștilor le-a poruncit ca pe episcopi, și pe clerici să-i întrebuinteze ca pe robi, care se și trimiteau la episcopiile și Mănăstirile lor și rău îi întrebuinta. Iar celui ce îl sfătuia ca să mai ușureze asupra împotriva supușilor, vrăjmașul îi zicea, că Dumnezeu a împietrit inima lui după a lui Faraon, drept aceea să nu se aștepte de la el binele asupra supușilor săi.

Starea Bisericii din vremea lui Mihail Curopalatul.

8.În vremea lui Mihail Curopalatul Rangave, a dobândit Biserica puțin repaus despre relele ce le suferea, căci pe lângă alte

proterimata ce avea, mulți cerând să-și întrebuițeze îndrăcirea cea asupra Icoanelor, au luat pe unii dintru ei, și pedepsindu-i destul, prin aceasta au înspăimântat și pe ceilalți, și așa i-a făcut să înceteze. Aflând pe un monah, ca și cum pentru evlavie a ras o icoană a Născătoarei de Dumnezeu, i-a tăiat limba.

Starea Bisericii în vremea lui Leon.

9. Ci pe cât pomenitul Mihail a fost drept credincios, și vrăjmaș al luptătorilor de Icoane, pe atât cel după dânsul împărat Leon Armeanul sa făcut apărător al luptătorilor de Icoane, care în așa chip s-a amăgit. Oarecare monah ce pusnicea în Filomilion, se credea că presupune cele viitoare, acesta a spus mai dinainte că Leon va să împărățească. Deci fiindcă s-a împlinit proorocia lui, Leon vrând să-i mulțumească i-a trimis cu un casnic al său daruri, care nu a întâmpinat pe acest monah fiindcă adormise în Domnul, ci pe alt oarecare monah luptător de Icoane, care locuia în acea peșteră, și neștiind omul la care a fost trimis a venit către monahul care slăvea luptarea Icoanelor, și fiind înfocat și fierbinte osârduitor al eresului, nu a primit darurile, și a gonit pe cel ce le-a adus, înfricoșând cum că Leon de nu se va părăsi de închinarea idolilor, așa numind Sfintele Icoane, în puțină vreme se va lipsi și de împărăție și de viață.

10. Acestea auzind Leon de la cel trimis, și având prieten pe Melissino Teodot: l-a întrebat pentru aceasta, care fiind luptător de Icoane cu vicleșug a amăgit pe Leon, și știind pe un monah de o socoteală cu sine, a sfătuit pe Leon să spună acestui pustnic pricina, zicându-i că este plin de daruri duhovnicești, mai înainte cunoaște, și spune dinainte cele viitoare. Deci după ce a văzut că l-a convins pe împărat, a mers la monah, și i-a spus că va să vină către el împăratul în haine proaste, și pentru ce vine, și l-a sfătuit câte trebuie să zică împăratului. Apoi a mers noaptea la monah, împăratul cu haine schimbate să nu se știe că este împărat, dar era cu el și Teodot, iar acel monah ca și cum ar fi fost luminat de la Dumnezeu, pe Leon cel travestit, la heretisit ca pe un împărat și i-a zis: *nu ascunde dregătoria ta, nici voi a amăgi pe a mea prostime. Însă să știi că nu crezi drept, ci vederat ești închinător de idoli tu, și toți supușii tăi. Deci de vei lepăda idolii din Biserici, și viața și împărăția ta va fi mulți ani și norocită, iar de nu așteaptă-ți grabnică cădere dintru amândouă, și încă te va primi munca veșnică.* Acestea a zis monahul, iar Leon mirându-se de înainte vederea monahului (fiindcă nu a înțeles

amăgirea lui Teodot) a ascultat cele zise lui, și s-a pornit foarte împotriva sfintelor chipuri, hotărând cu dogmă să pogoare din Biserici Icoanele. Acestea sunt scrise la Zonara, și ca o fiară se purta asupra celor ce cinsteau Sfintele Icoane, căci îl sălbătăcea și Teodot, și un alt luptător de Icoane fiind atunci protopsalt al curții împărătești, care cetindu-se oarecând graiurile prorocului Isaia în Biserică, care zic: „Cu-i ați asemănat pe Domnul, au doară chip i-a făcut cioplitorul, sau argintarul asemănare au făcut Lui etc.” Apropiindu-se către împăratul i-a zis: „ia aminte stăpâne la proroc și te supune acestuia.” De aici cu neomenie ținându-și Leon eresul, a pornit goană neîmpăcată asupra Bisericii, și pe cei ce nu se supuneau eresului său, se îndemna să-i rupă, și să-i piardă, precum scrie Zonara și Chedrino.

Sobor în Constantinopol.

11.În anul 7 al împărăției lui Nichifor, adică 809 d. Hr. s/a adunat Sobor în Constantinopol de împăratul Nichifor, pentru această pricină: Teodor egumenul Studionului, și fratele lui Iosif, episcopul Tesalonicului, împreună cu Platon închisul, și cu ceilalți monahi s-au depărtat de împărtășirea cu Patriarhul Nichifor, nu pentru Iosif Iconomul, fiindcă a cununat în fărădelege pe Constantin cu Teodoti, precum mărturisește Chedrino, căci ei s-au cununat în vremea Patriarhului Tarasie, de a cărui împărtășire s-a depărtat Platon dascălul Mănăstirii lui Sacudion, precum s-a zis, fiindcă s-a fost împărtășit împreună cu împăratul, care și-a lăsat femeia și a luat pe alta călcând legile Bisericii, căci numea aceasta preacurvie, pe care l-a adus împăratul în Palat și l-a închis, precum scrie Zonara, pentru hirotonia fericitului aceuia. Iar împăratul prin acest Sobor ce s-a adunat, ia scos din Mănăstire și din cetate și i-a surghiunit. Aflându-i pe aceștia închiși Mihail Curopalatul i-a liberat, și sârguindu-se i-a unit pe ei cu Patriarhul, și cu Biserica, precum istorisesc Zonara și Chedrino.

CAPITOLUL II.

ÎMPĂRAȚII MIHAIL TRAVLUL ȘI TEOFIL FIUL LUI ȘI CELE CE S-AU FĂCUT DE EI ÎN BISERICĂ.

Mihail Travlos împărat 820.

1.Murind Leon Armeanul, Mihail Travlul izbăvindu-se în aceiași zi din legături, a început a împărăți în anul 820, acesta era din Amoreia cetate a Frigiei de sus, și s-a numit amoreu. Acesta a fost un om rău și cu chipul petrecerii și cu socoteala, și eretic, ori mai bine zis o amestecătură a tuturor eresurilor. Că în patria lui locuiau Iudei, Atiggani (adică țigani), și alte gloate de păgâni, întru care era un amestecat eres, și se zicea mestecat, căci primea Botezul, și învăța să fie ținută legea Mozaică, afară de tăierea împrejur, și altele, căruia era părtaș și Mihail, care a zis către prea sfințitul Patriarh Nichifor când era în surghiun, și i-a scris rugându-l pentru înălțarea cinstitelor Icoane, că nu va face noi izvodiri pentru credință, nici va schimba starea Bisericii, dar nici nu va sili pe cineva pentru a slăvi pe Dumnezeu, afară de ce va vrea fiecare. Acestea însă au rămas numai vorbe, căci în puțină vreme s-a pornit împotriva drept-slăvitorilor, și pe mulți alții obijduindu-i, încă și pe dumnezeiescul Metodie la închis în temniță, precum zice Acrita, iar pe pururi pomenitul Eftimie Arhiereul Sardelor mai întâi la surghiunit, apoi la omorât cu sfârșit mucenicesc, bătut fiind cu nemilostivire de Teofil fiul lui.

2.Acest urâtor de Dumnezeu se apropia de Iudei, că a poruncit a posti Sâmbetele și necrezând în înviere își bătea joc de bunătățile cele fiitoare, și defăima prorociei, și adeverea că nu există draci. Curvia nu o socotea păcat, și porunca a se jura pe Dumnezeu, și lui Iuda mântuire îi da, și în vremea lui porunca a nu se prăznui Paștele.

3.Acesta a biruit pe oarecare Toma care dorea să împărătească, și a biruit pe un oarecare Eufimie ce apostatisă. S-a îndulcit de împărăție 8 ani și 9 luni, și bolnăvindu-se de vintre și de nebunie, și-a răpus viața, lăsând împărăția lui Teofil fiul său.

Teofil împărat 829.

4.Deci după moartea lui Mihail Travlu, Teofil fiul lui având atunci vârsta de bărbat, a moștenit părinteasca și împărăteasca stăpânire la anul 829, și cel mai întâi lucru ce la făcut a muncit pe cei ce s-au unit cu tatăl său și au ucis pe împăratul Leon. Fiind dar om practic și cu idei, pedepsea cu munci prea aspru nedreptățile, era lăudat pentru dreptatea lui. Vrând dar a-și lua femeie, a adunat multe fecioare de pretutindeni, între care era și o fecioară Casia prea frumoasă, care covârșea pe toate, încă era și procopsită întru învățătură și de neam strălucit, care a răspuns împăratului cu bună chibzuire când ia zis: „Din femeie curg răutățile, adică din femeie au

ieșit relele.” Iar ia: „Dar și cele bune prin femeie au izvorât.” Iar împăratul supărându-se de acest cuvânt al fecioarei, a lăsat-o pe aceasta, și a ales pe Teodora din Paflagonia, pe care a luat-o cu cununie de nuntă, și a încoronat-o cu cunună împărătească. Acesta s-a luptat de multe ori împotriva agarenilor, uneori biruindu-i, și alte ori fiind biruit. În sfârșit luând în stăpânire Agarenii patria lui Amoreia, și ucigând mult norod, atât s-a mâhnit de aceasta, încât bolnăvindu-se de vintre, a murit în anul 841. Citește pentru acești împărați la Zonara cartea 15 foaia 106, la Chedrino foaia 391 până la 419, la Glikă în Cronică partea 4 foaia 223, la Suida, și din Latini la Pavel diaconul, la Istoria amestecată cartea ce din urmă, și la alții.

Teofil cumplitul luptător de icoane.

5.Iar acest Teofil mai mult decât împărații de dinaintea lui se îndrăcea și se împotriva Sfințelor Icoane, ca nici un altul, și era foarte greu spre cei blagocestivi, sârguindu-se a-i aduce la credința sa cea rea, având învățător și părtaș al păgânătății sale pe Ioan Singhelul. Pentru aceasta a și muncit pe mulți și i-a făcut mărturisitori, între care mai vestiți frații Teofan și Teodor, pe care fiindcă au muștră a lui păgânătate, mai întâi ia muncit apoi a scris cu fierul roșu pe fețele lor cuvinte procești din Scriptură, și asupra slovelor a turnat cerneală, iar slovele însemna stihuri Iambicești, care se vor scrie mai jos. Iar pe prea sfințitul Metodie, care în urmă a împodobit scaunul Patriarhal, fiindcă nu se pleca a se uni cu slăvirea lui cea rea, după multe tiranii și sfărâmarea fălcilor, și dezrădăcinarea dinților, la surghiunit în Ostrovul Panormon al Antigonului, și l-a închis într-un mormânt împreună cu doi tâlhari, din care unul murind, nu-i cu puțință să arătăm câtă putoare a suferit sfântul, căruia frații cei scriși i-au trimis printr-un pescar în scris acestea: „Viului celui mort, și mortului celui de viață purtător, celui ce locuiește în pământ și umblă în cer, cei scriși îi scriu, legații celui legat.” Către care prin același pescar a trimis și cuviosul această scrisoare: „Pe cei ce în cărțile cerurilor anume scriși și pe frunte înțelepțește însemnați, îi heretisește cel viu îngropat, ca pe cei împreună legați.”

Episcopii Constantinopolului.

6.În vremea împărăției lui Travlul, murind Casiter Teodot, care a ținut Biserica păgânește 6 ani, în locul lui s-a prohirisit Patriarh Constantinopolului Antonie Kassimatas, fiind și acesta răzvrătit întru credință, care murind, a fost prohirisit (atunci fiind împărat Teofil)

Ioan VII Singhelul dascăl și împreună eretic cu dânsul, pe care cei de atunci îl numeau și Ianin, și pentru eres și pentru farmece, fiindcă se îndeletnicea cu acestea. *Patriarh Ierusalimului*. Iar la Biserica din Ierusalim a fost Vasile.

Starea Bisericii Răsăritene.

7.Deci din cele zise, în vremea acestor împărați arătat se vede cum că starea Bisericii Răsăritului s-a ticăloșit, celor de sub Patriarhul Constantinopolului din pricina luptării Icoanelor, și pentru cruzimea stăpânilor, iar celelalte Biserici și pentru tirania Saracinilor și pentru prada pătimeau. Pentru că cei ce robiseră cetățile stăpânite de Mihail Travlu, când și Kiril episcopul Gortiniei a luat cununa muceniei nevoindu-se pentru Hristos, asemenea și cei din Africa, au stăpânit Sicilia, și alții cu alte chipuri.

Soborul din Ierusalim.

8.În anul 836 s-a adunat Sobor în Ierusalim împotriva luptătorilor de Icoane, în vremea împăratului Teofil, acolo fiind Patriarh Vasile, la care a venit 1509.

CAPITOLUL III.

LUDOVIC PIUL BLAGOCESTIVUL ȘI PENTRU CELE CE S-AU FĂCUT ÎN VREMEA LUI ÎN BISERICA APUSEANĂ.

Ludovic Piul împăratul Apusului 814.

1.După moartea lui Karol Magnu, s-a încoronat împărat al Romanilor autocrator în anul 814 d.Hr. fiul său Ludovic Piul, adică blagocestivul, născut din Ildegarda. Carele pe Benandru vărul său ce apostatisă în Italia, biruindu-l în războiul ce se ridicase între ei, și prinzându-l la orbit. Și-a luat femeie pe Irmeggardi, și a născut trei fii, pe Lotarie, Pipin, și Ludovic, iar după moarte acesteia, s-a însoțit cu Iulita fiica lui Belpu Bagaricescului Komitus, din care i s-a născut și al patrulea fiu Karol, care mai pe urmă a fost poreclit Kaluos adică pleșuvu. Din fiii aceștia cei trei având mai înainte ajutori pe cei ce apostatisă împreună cu unchiul lor, mai întâi în anul 830, iar în urmă în anul 833 l-au scos din împărăție, care fiind scos din scaun a murit, în sfârșit în anul 840 împărățind 26 de ani, și viețuind 64.

Episcopii Romii.

2.În vremea acestui monarh, episcopi ai Romii s-au făcut Ștefan V, Pashal IV, Eugenie II, Oalentinus I și Grigore IV, a căror alegere ca o nimic se socotea, dacă nu se adeverea mai înainte de monarh. Care lucru se arată vederat din acestea: Leon III s-a zis mai sus că a trimis solie către Karol Magnus pentru alegerea sa, Ștefan IV după ce s-a ales, și s-a hirotonit episcop Romii, în urma lui Leon în anul 816 peste lege (adică în afara pravilei) nu a așteptat voia monarhului, îndată după hirotonie a mers însuși în Franța la monarhul Ludovic (mai înainte trimițând doi ligați, ca să întâmpine pe monarhul pentru a primi hirotonia lui, precum zice Limonie) și acolo cunoscând le pe Ludovic s-a întors în Roma. Pashalie diaconul lui, precum povestește Platinas în viața lui, fără măcar a voi monarhul, s-a hirotonit arhieriu în anul 817, pentru care pricină după ce a primit scaunul arhieresc, îndată a trimis ligați către Ludovic, carii pe toată pricina lucrului ce se făcuse o a dat asupra clerului și a norodului, zicând că silit de dânșii a primit vrednicia arhierescă, de către care a fost îmblânzit Ludovic a scris clerului și norodului, că rânduiriile celor mai mari, și tocmelile trebuie să le ia aminte. Deci de aici înainte să ia aminte a nu cădea întru vinovăția Sfințeniei, adică a apostasiei. Tot în acest chip Grigore IV a fost hotărât de către clerul și norodul din Roma în anul 824 pe urmă a trimis soli către Ludovic pentru alegerea sa, și de a fi adevérit de el, Ludovic nu a aprobat. Aceasta nu a făcut-o Ludovic pornit din mândrie, ci pentru a nu pierde drepturile monarhiei la alegerea Papei, precum istorisește Platinas, și Bartolomeu Karagea, la povestirea lui Grigore IV.

3.După ce a murit Pashalie I, s-a ivit oarecare dezbinare între cei din Roma, pentru alegerea noului arhieriu. Că unii dintre ei au ales pe Eugenie, și alții pe Xinzinus, însă a biruit alegerea lui Eugenie, deși se ridicaseră multe gâlcevi pentru dânșii, încât Ludovic a fost silit să trimită la Roma pe fiul său Lotarie, ca să împace pe cei de acolo, care venind a dat ucaz pentru alegerea episcopului Romii, spre a nu îndrăzni ce aici înainte cineva să intre spre alegerea arhierelui, din ceea ce aduc o oarecare pricină opritoare, fiindcă se oselesc numai fețele acelea, cărora li s-a dat putere din început după rânduiala Părinților pentru alegerea arhieriei. Așa zice Baronie în Cronica an 824 număr 12 „Voim ca la alegerea arhierelui, să nu cuteze cineva a intra ori slobod ori rob, care să aducă vreo împedicare, osebindu-se

numai Romanii cei cărora li sa dat veche obișnuință, prin rânduiala Sfinților Părinți, a alege arhiereu.”

4.Toți acești episcopi obștească sârguință a avut să-și facă nestrămutată stăpânirea, și rangul lor, și pe cât puteau întâreau cinstea Sfințelor Icoane și a Sfințelor Moaște. Drept aceea Grigore IV au rânduit să se săvârșească praznicul tuturor Sfinților în 1 Noiembrie.

5.În vremea acestui Ludovic moaștele Apostolului Iacob s-au aflat în Komposteli din Spania, moaștele Sfinților Sebastian, a lui Marchelin și ale lui Petru din Roma, au fost mutate în Galia, a Apostolului Bartolomeu din ostrovul Lipar, în cetatea Italiei Beneventon, a Apostolului Marcu din Alexandria, în Veneția precum mărturisește Baronie în Cronica an 820 număr 32.

Starea Spaniei.

6.În Spania împărății Asturilor era Alfonsos Kastul, Remiru, și Ardonie, întru a căror vreme Hristianii atât se înghesuiau de jugul cel greu al Saracinilor, încât mulți dintre ei au fugit în Galia, unde petreceau în odihnă, cărora Ludovic Pius, (blagocestivul) le-a dăruit nu numai scuteală, ci și țarini spre îndestulare.

Starea Galiei.

7.Starea Bisericii din Galia, precum în vremea lui Karol cel Mare, așa și în vremea fiului lui Ludovic a fost prea bună.

Starea Angliei.

8.Anglia care avea pe atunci prin osebite părți mulți împărați, era plină de ucideri și de stricăciuni. În sfârșit fiindcă covârșise împărățiile Apusene, stăpân peste tot ținutul s-a făcut Egbertos, care a dat lege și a publicat-o, ca nimeni dintre ei să nu se mai numească Saxoni și Bretani, ci tot neamul să-și zică englezi.

9.În Olanda, și în Suedia monahul Ansgarios Korvin împreună cu Araldus împăratul Daniei care se botezase în Moguntia, propovăduind cuvântul Evangheliei a întors la credința Hristiană pe cei de acolo, pentru aceea regele Ludovic la ales Arhiepiscop al Amburgului pe Ansgarius, și i-a încredințat ca unui Mitropolit cercetarea Bisericii crivățului, precum mărturisesc Granțius, și Pavel Laggius, care zice că acest Ansharius, pe care îl numesc și Agsharius a propovăduit cuvântul Evangheliei încă și la Olsații Nortalviggi, și la celelalte neamuri ale țărilor de la crivăț, pe care ca un dascăl Apostolic, i-a născut în Hristos.

CAPITOLUL IV.

SOBOARELE DIN APUS ȘI CELE CE S-AU FĂCUT ÎN VREMEA ACESTUI LUDOVIC.

Soborul din Akuisgranu II

1.Soborul din Akuisgran II, s-a adunat de Ludovic în anul 816 a alcătuit două cărți din scrierile lui Ieronim, Augustin, Prosper, Grigore, Isidor, și din canoanele Sobornicești adunându-le, una pentru viața și morala monahilor, clericilor, și ale canonicilor, care cuprinde 145 de Canoane, iar cealaltă Carte pentru petrecerea femeilor călugărițe, care cuprinde 28 de Canoane, toate acestea se află în Tomul III al Soboarelor, iar titlurile lor la Coriolan, iar pentru acest Sobor scrie Sigibert la anul 820.

Sobor în Roma

2.Soborul din Roma s-a adunat în anul 826, au fost 63 episcopi, 17 prezbiteri, și 6 diaconi, au așezat 38 Canoane ale căror titluri cu numele episcopilor le arată Baronie în Cronica an 826 număr 1 și de la acesta Coriolan.

Sobor în Paris

3.Soborul din Paris, a fost adunat de Ludovic și de Lotar fiul lui în anul 829, pentru întărirea și buna podoabă celor ce se cuvin pentru credința creștinească. Cele legiuite de acest Sobor sunt cuprinse în trei cărți, din care una cuprinde 54 capitole, cartea II-a 13 capitole, cartea III-a 27 de capitole, care se află în Tomul III al Soboarelor, iar cuprinsul în scurt îl arată Coriolan.

Sobor în Billa

4.Soborul din Billa lui Teodon, s-a adunat fără de veste în anul 835 care a pogorât din scaun pe Ebbon Arhiepiscop de Rimon, fiindcă s-a făcut pricinuitor al detronării monarhului Ludovic, și l-a pus la închisoare. Iar celorlalți care au fost împreună cu el le-a dat iertare fiindcă au fost siliți la scoaterea monarhului.

Sobor în Akuigran III.

5.Soborul III din Akuisgran, a fost convocat de Ludovic Piosul în anul 836, au pomenit pentru trei capete: 1. s-a dat 23 Canoane, pentru viață, pentru morală, pentru învățătură și pentru cuviința episcopilor, 2. S-a dat 16 Canoane, pentru viața și cuviința egumenilor

și ale altor cete mai de jos ale Bisericii, 3. S-a dat 25 Canoane pentru monarhul și fii lui, și pentru slugi. Toate se află în Tomul III al Soboarelor. După altcineva se zice că, capul 1 cuprinde 12 canoane pentru petrecerea episcopilor, al 2-lea 23 pentru învățătura episcopilor, și al 3-lea 25 aceleași. A mai trimis către Pipin împăratul Aquitaniei 3 Cărți cuprinzând prima 38 de Canoane, a doua 38 Canoane și a treia 27 Canoane.

Sobor în Lugdun.

6.Tot în acest an sa adunat Sobor în Lugdun, pentru pricinile Bisericii de acolo, și a celor din Vienin, care în acea vreme văduveau de episcopi. Căci Agobert episcopul Lugdunului, și Bernardus al Vienii, cei ce a făcut apostasia împotriva monarhului Ludovic împreună cu Ebbon Arhiepiscop de Rimon, fiind chemați ca niște vinovați la Soborul din Billa lui Teodon, și fugind au fost ceterisiți.

CAPITOLUL V.

BĂRBAȚII CE AU STRĂLUCIT ÎN FAPTA BUNĂ ȘI ÎN ÎNVĂȚĂTURĂ.

1.Bărbații vestiți întru fapta bună și în învățătură, la eleni Nichifor Patriarh de Constantinopol, Teodor Studitul, Teofan egumenul Țarinii Mari, Teodor fratele lui, Teodor Abucaras, și Cassia. La Apuseni afară de cei ziși mai sus, și aceștia: Freculfos, Ansgarius, Amelarius Fortunatus, Nitardos nepotul lui Karol cel Mare, și Aimonius Keltogalateanul.

Nichifor Patriarh de Țarigrad.

2.Nichifor pururi pomenitul, fiind asicrit, s-a făcut Patriarh al Constantinopolului, după adormirea fericitului Tarasie, bărbat încuviințat și vestit întru învățătură și sfințenie, care sa nevoit mult pentru cinstitele Icoane, înfruntând pe Leon Armeanul luptătorul de Icoane, și prin cuvânt și prin scrisori precum zice Zonara în Cronică cartea 14 foia 102, răutatea lui Leon ar fi cunoscut-o Nichifor, cum că el va fi sminteală pravoslavnicilor și început al tulburării Bisericii. Căci când ia pus coroana, i s-a arătat că a pus mâna pe spini, drept aceea Leon a fost surghiunit de către Leon în Priconinon, unde s-a

odihnit întru Domnul, al cărui trup care a suferit nevoințele a fost adus în Constantinopol de Patriarhul Metodie în vremea blagocestivilor împărați Mihail și a Teodorei. Fericitul întru pomenire Nichifor a scris o Cronică, începând de la junghierea lui Mavrichie până la nunta lui Leon și a Irinii, adică până la anul 769 d.Hr. după mărturia lui Fotie.

Teodor Studitul

3.Teodor Studitul din Mănăstirea Studiului, la care proestoșea, a strălucit la Răsărit ca un luceafăr aducător de zori, din vremea lui Constantin Copronim, până la monarhia lui Mihail Travlu, nevoindu-se foarte pentru cinstitele Icoane, al căror apărător sa arătat. Și și-a săvârșit viața trupească în anul 826, lăsând Bisericii scripturi folositoare Katihisurile. Fratele lui a fost Iosif Arhiepiscopul Tesalonicului.

Teofan și Teodor scriși.

4.Teofan și Teodor frați, bărbați osebiți întru înțelepciune, fiindcă au înfruntat păgânătatea lui Teofil, acesta fețele lor le-a scris cu fier roșu cu aceste stihuri Iambice: „Toți năzuind către cetatea, unde preacuratele picioare ale Cuvântului lui Dumnezeu, a stat spre întărirea lumii, s-au arătat aceștia la locul cel cinstit, vase viclene de disidemonă rătăcire. Deci acolo din necredință făcând multe și grele răutăți cu desidemonă cugetare, de acolo au fost izgoniți ca niște apostatați, iar năzuind ei la cetatea stăpânească, nu și-au lăsat neiertatele nebunii, de unde fiind scriși pe fețe ca niște făcători de rele, se osândesc și iarăși se izgonesc.” Deci de la aceste slove fericirii au fost porecliți mărturisitori scriși.

Teodor Abucaras.

5.Teodor poreclit Abucaras, episcopul Karon, bărbat vestit întru fapta bună, a scris după întrebare și răspuns, cum că nu avem vrăjmași, de care Mântuitorul nea slobozit. A descoperit și a tâlcut glasurile pentru care se nevoiesc filosofii, și înfruntarea eresului Severianilor celor fără de cap, adică a Iacobitenilor, un dialog către Logotetul scaunului, cum că există Dumnezeu, și multe altele pentru felurite pricini, care sunt tipărite în Tomul I al Bibliotecii Părinților.

Teofan al Niceii.

6.Teofan Mitropolitul Niceii, cel ce a fost poreclit scrisul.

Kasia monahia.

7.Kasia, despre care sa zis mai sus că a răspuns cu înțelepciune împăratului Teofil, nefiind luată de acesta ca soție, a zidit Mănăstire

care a luat nume de la dânsa, întru care a luat shima monahicească a viețuit deosebi, întru Dumnezeu fiind învățată în cuvântarea logică. A scris bune învățături pline de har, și neavând norocire de împărat stricăcios, sa miresit pe sine Împăratului a toate. Și a dobândit în locul acestei împărății, împărăția cerească, precum mărturisește Zonara.

Frekulfus.

8.Frekulfus care mai înainte a fost monah din ordinul Benedictinilor, iar în urmă episcop de Lexobiu, a alcătuit o cronică îndoită. Partea I-a de la zidirea lumii, până la Dumnezeiasca Întrupare, iar partea II-a de la Nașterea lui Hristos până la împărățiile Fraggilor și a Longobarzilor, după mărturia lui Bosie, și altor istorici Latini.

Amalarius.

9.Amalarius Furtunatus, de neam german, episcop Treuirelor, a scris 4 cărți pentru Bisericeasca officie către Ludovic Piosul, și o carte pentru rânduiala antifonică, pentru tainele Dumnezeiești ierurgii etc. Pe acest Amalarie l-a trimis Karol cel Mare sol către Mihail kuropalatul, ca să încheie pacea unul cu altul, și prietenia lui⁵⁸.

Nitardos.

10.Nitardus nepotul lui Karol Magnus, a scris patru cărți, pentru dezbinarea între fii lui Ludovic Monarhul.

Aimonie.

11.Aimonie kelto-galatul monahul din chinovia Floriakin, acesta a scris o istorie despre Faggi, cuprinsă până la moartea lui Ludovic Piosul.

Leon filosoful

12.În vremea lui Teofil, Leon filosoful, mai întâi era ascuns și necunoscut, și sa arătat în acest chip: un tânăr oarecare iscusit în epistimea la geometrie, a fost luat rob, de la acesta a aflat Armemenunis despre Leon înțeleptul, și cum că a ajuns la vârful a toată înțelepciunea și știința, a scris către împăratul Teofil să-i trimită pe acest filosof, și că în locul acestuia îi va da haru 100 de kentinarii de galbeni, și prietenie veșnică. Iar Teofil socotind a fi un lucru necuviincios de a da cunoștința estimelor, pentru care lucru neamul Romanilor se slăvesc, nu s-a înduplecat la cerere. Deci de aici sa făcut

⁵⁸ Istorical confundă pe Amalarie diac. cu episcopul Amalarie Furtunatul căci un Amalarie a fost diacon și apoi Abbas al Bisericii din Meti, ori Meț, care a scris acele 4 cărți pentru Bisericeasca Oficie, etc. Acesta viețuia și în anul 80. Iar Amalarie Furtunatul Arhiepiscopul Treuiron s-a săvârșit în anul 814 după ce sa întors de la solia din Constantinopol cea către Mihail Kuropalatul, acesta a scris cartea cea pentru taina Botezului, care se dă că ar fi scrisă de Alkuinu.

cunoscut Leon cel întru toate prea înțelept, și a fost prohirisit învățator. În sfârșit a fost suit în scaunul Tesalonicului de către Patriarhul Ioan cel mare (poate vrăjitorul) apoi fiind caterisit, și fiind pierduți atunci luptătorii de Icoane împreună a fost și el caterisit, însă a luat mare cinste de la Tesaloniceni și pentru multe altele, dar mai ales pentru dezlegarea de foamete ce se făcuse, luând aminte răsărirea stelelor, și atunci îndemnându-i pe ei să-și semene semănăturile. Glucas la Cronica partea IV.

CAPITOLUL VI.

MIHAIL ȘI MAMA LUI TEODORA, AUTOCRATORII BZANȚULI, ȘI CELE FĂCUTE DE EI ÎN BISERICĂ.

Mihail Monarh anul 842.

1. Murind Teofil, au moștenit sceptrul împărăției, Mihail împreună cu mama lui Teodora în anul 842, fiind sub epitropi pe care i-a lăsat tatăl său, adică pe magistrul Emanoil, și pe Teoctist Patriciul, și a împărățit 25 de ani cu bună norocire. În cei 14 ani în care chivernisea împărăteasa Teodora mama sa, împreună cu epitropii, iar ceilalți 11 cu rea norocire. Căci trecând de vârsta tinerească Mihail văzând că alții chivernisesc împărăția se întărâta, a fost atârțat pentru dragostea de a împărăți și de Barda unchiul lui după mamă. Drept aceea întâi a ucis pe Teoctist epitropul său, fiind acesta om înțelept, apoi pe mama lui și pe surori le-a tuns, și lea surghiunit la casa lui Karian. După ce sa făcut singur stăpânitor al împărăției, zăbovea cu măscării și lingușitorii, în alergări de cară, și de cai, a cheltuit în grabă vistieriile pe care le lăsase mama lui. În sfârșit pe unchiul lui Barda cinstindu-l la făcut kuropalat, și cezar, la omorât. Aceasta vrea să facă și lui Vasile Makedon, pe care în Biserica cea mare îl vestise împărat, Fotie Patriarhul ia pus coroana pe cap. Vasile auzind că voia să fie ucis mai înainte a purtat grijă, căci arătându-și socoteala și la alții, și luând știre de aceasta Vasile sa slujit de ceea ce îi gătea lui că aflându-l pe Mihail întru totul beat de băuturile cele tari ce întrebuița, în somn adânc la omorât în anul 867.

Patriarhi ai Țarigradului.

2.Patriarhi ai Țarigradului în vremea acestui monarh, s-au făcut Metodie Mărturisitorul, Ignatie monahul, și Fotie Asincritul.

3.După moartea lui Teofil, Teodora împărăteasa a pogorât din scaun pe mincino-numitul Patriarh Ioan magul (vrăjitorul).

Metodie Mărturisitorul Patriarh. Apoi a suit pe scaun pe Metodie Mărturisitorul, pe sfințitul și Dumnezeiescul bărbat, care neînduplecându-se a se uni cu credința cea rea a lui Teofil, după multe cazne și după dezrădăcinarea dinților a fost surghiunit, și a fost închis într-un mormânt împreună cu doi tâlhari, din care unul a murit, din această putoare sfântul a suferit de greață cât nu poate cineva a spune. Căruia Teofan și Teodor cei scriși i-au scris precum sa zis mai sus, șapte ani a rămas în mormânt, apoi fiind scos de acolo a fost închis în curțile împărătești, nu-l vedea nimeni fără numai cei ce-i slujeau și împăratul Teofil, care fiind iubitor de osteneli și cetind la cele ce nu înțelege îl întreba pe Metodie, pentru acesta și în călătorii îl avea împreună cu el. Iar din mormânt la scos Teofil pentru această pricină: că fiind Teofil filolog (adică iubitorul de cuvânt) a cetit oarecare scrieri care nu le înțelegea deci auzind de la oare cine, că nimeni nu poate tâlcui Scripturile fără numai Metodie cel din mormânt, îndată la adus acolo, și mult la cinstit, fiindcă însă avea fălcile vătămate de Teofil, le avea legate cu pânză subțire, pentru aceasta și din obicei până acum, precum socotesc, a rămas Arhiereilor să aibă pânzele din față legate, precum istorisește Glikia în Hronica partea 4 foaia 224. În sfârșit chivernisind Biserica lui Hristos 4 ani, s-a mutat la locașurile veșnice, mult nevoindu-se pentru dreapta credință, și din lucruri aflând vicleșugurile împotriva sa.

Ignatie Patriarh.

4.Pe Metodie l-a moștenit Ignatie monahul, care era nepot al împăratului Nichifor Genicosului (despre care s-a scris în capitolul 1 al acestui veac), și fiu al lui Kuropalatului Mihail Rangave împăratul, și fiind scopit după căderea din împărăție a tatălui său, de numitul Leon Armeanul care luase cu tiranie împărăția, a fost tuns în Mănăstirea Satiru, și mulți ani și-a smerit trupul cu sudori și nevoițe pustnicești, iar în anul 6 al monarhiei lui Mihail, mama împăratului Teodora la suit pe Ignatie în scaunul Patriarhului Constantinopolului, măcar că nu toți episcopii și clericii s-au învoit la aceasta, și mai ales Grigore episcopul Siracusei, pe care atâta îl ura Ignatie, încât nu a voit să slujească împreună cu el la o hirotonie, și după ce s-a suit în scaun,

l-a caterisit, și ruga să se facă împreună hotărâtor cu el atât Leon cât și Papa Benedict împotriva lui Grigore, dar nu a fost ascultat, după mărturia lui Nicolae I episcopul Romii scriind către împăratul Mihail mărturisește, deși Stilian al Neocezareii, pe care o confirmă și Baronie, dimpotrivă povestește: însă proestoseind, și apărând Biserica 11 ani sa pogorât din scaun de Barda Cezarul, și a fost caterisit, fiindcă l-a fost muștrat căci își lăsase pe soția sa, și păcătuia cu cumnata sa, și nu-l lăsa să intre în Biserică. Apoi iarăși a fost pus în scaun de împăratul Vasile Makedon și bine chivernisind Biserica sa săvârșit. Citește pe Zonara în Hronica cartea 16 foaia 127 pe Chedrino foaia 432 și 426 și pe alții. Viața lui a scris-o episcopul Nichita David din Paflagonia, care păzind hatârul lui Nicolae papa Romii păgânește și-a ascuțit limba împotriva Sfântului Fotie.

Patriarhul Fotie.

5.Deci scos fiind Ignatie, sa prohirisit Patriarh al Constantinopolului prea sfințitul Fotie, deși fără de voie care fuseseră proto-spatar și proto-asikritu al împăratului Teofil, apoi fiind și în fruntea sfatului senatului, după cum scrie diaconul Ioan în viața lui Iosif scriitorul de cântări, și era slăvit întru toate, că era de neam nobil și vestit din părinți străluciți, ajungând la vârful învățaturii și cunoștința tuturor, la gramatică, la filosofia pinticească, retorică, medicină, și alte știință din afară, atâta putere avea, încât nimeni din acea vreme nu era asemenea lui, ci a fost la măsura celor vechi, precum mărturisește Nichita Paflagonul contemporan cu el în viața lui Ignatie, cu toate că-i era vrăjmaș. Deci a fost ales de tot clerul, în afară de cinci care nu s-au învoit, a fost hirotonit de Grigore Arhiepiscopul Siracusei, în ziua întâi a fost călugărit, în ziua 2-a citeț, în a 3-a ipodiacon, în a 4-a diacon, în a 5-a prezbiter, în a 6-a fiind 25 Decembrie, întru care prăznuim Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos, episcop în anul 858. Stelian al Neocezareii a scris minciuni către Ștefan că în aceiași zi a trecut prin toate treptele hirotoniei. Și acestuia nu i se dă crezare, pentru cele ce scrie împotriva lui Fotie, nici celor asemenea precum Mitrofan al Amirnei, Nichita al Paflagoniei, Stilian al Neocezareii, și Teognostos vederatul vrăjmaș al lui Fotie, și s-a amăgit Baronie socotind că ar fi fost Fotie scopit, dintr-o epistolă a lui Fotie către Patricie Ioan, pe care vezi-o la Baronie în Cronica anul 868 număr 46 căruia pe lângă altele zice: „De unde dar nu a trecut prin toate treptele hirotoniei după rânduiala Tainelor Bisericii lui

Dumnezeu, ci s-a băgat pe de alături, cu susul în jos făcându-le toate etc.”

Starea Bisericii Răsăritului.

6. Starea Bisericii Constantinopolului, și a celor dimprejur, în vremea împărăției lui Mihail și Teodora, era în liniște. Căci împărăteasa Teodora prima grijă a luat să înceteze prigoana împotriva cinstitelor Icoane, împreună bine-voind la aceasta și Patrichie Teoctist, care în sfârșit sa înduplecat după uciderea și a lui Manuil Magistru, au poruncit împărăteasa Teodora (mai întâi eliberând pe cei trimiși în surghiun de Teofil, și pe cei închiși, și pe cei munciți cu alte pedepse, și pătimiteră ticăloșii), să se facă cercetare pentru acel eres, care făcându-se, a biruit mulțimea drept slăvitorilor pe eretici, și iarăși sa făcut la arătare închinarea Sfintelor Icoane, Patriarh fiind Sfințitul și Dumnezeiescul mărturisitor Metodie, căci pe mincino-numitul patriarh Ioan vrăjitorul, mai înainte de această cercetare la pogorât din scaunul arhieresc, pe care cu fărădelege la ținut 6 ani, a căroră vicleană răutate ce a pătimit-o Sfințitul Metodie pentru cinstirea cinstitelor Icoane, vezi la Zonara în Cartea 16 foaia 120, la Chedrino, etc. Și cu acest chip eresul luptătorilor de Icoane sa stricat, și Biserica drept-slăvitorilor și-a câștigat podoaba sa, pentru care pricină Dumnezeieștii Părinți au legiuit, ca să se facă în fiecare an restaurarea pomenirii cinstirii Sfintelor Icoane în Dumineca 1-a a Postului Mare, vezi la Xantopoli în Sinaxarul acestei Duminici.

Eresul Ziliki

7. În acești ani răsărit în Biserică pe lângă altele eresul zilicilor, care aveau începător pe numitul Ziliki care era asicrit, sa stins și el și următorii lui întorcându-se la cinstirea lui Dumnezeu, și fiind unși cu Dumnezeiescul mir și deplinindu-se precum zice Chedrino foaia 424.

Bulgarii se fac Hristiani.

8. În acești ani au venit la credința în Hristos Bulgarii. Bogoris stăpânitorul lor avea o soră care fiind luată în robie la Bizanț, și aflându-se în curtea împărătească sa deplinit cu Dumnezeiescul Botez, și a învățat carte. Iar ducându-se înapoi la fratele său, îl îndemna să primească religia Hristianilor, totdeauna vorovind despre aceasta cu el, și laudând Tainele creștinești. Deci nu sa făcut rod deloc în țara Bulgarilor, în anul 864, din care strâmtorându-se locuitorii ei despre toate părțile, împăratul Mihail cu unchiul său Barda cezarul, aflând prilej cu bună vreme, cu multă oaste, și putere s-a pornit asupra

Bulgarilor, apoi fiind ei mult siliți de dânsul, și ajungând în primejdia cea mai de pe urmă, au hotărât să se dea de voie împreună cu împăratul lor Bogoris, care acum era catehizat de sora lui, să se supună Romanilor Răsăriteni, făcându-se Hristiani, și să fie și Biserica lor supusă Bisericii Romanilor ai Patriarhiei de Constantinopol. Deci săvârșindu-se învoielile, a venit Bogoris cu căpeteniile Bulgarilor în cetatea împărătească, și a fost el primit în Sfântul Botez de împăratul Mihail, numit fiind cu numele împăratului Mihail precum istorisește Simeon Magistrul în Cronica din vremea lui Mihail și a Teodorei, și Gheorghe monahul în viața lui Mihail.

9.Săvârșindu-se acest Mihail împărat al Bulgarilor cel care a urmat după el stăpânitor nu a primit credința întru Hristos, dar silit fiind de foametea din acea vreme, a voit să se facă Hristitan, și venind în Constantinopol cu boierii săi, toți Bulgarii s-au botezat întru Hristos, care mai înainte se numeau hazari, eluri, etc. Și monarhul Mihail la numit în Botez pe stăpânitorul lor Simeon.

Fotie trimite învățători la Bulgari.

10.Aceasta făcându-se cu acest stăpânitor care a cunoscut arătat puterea Celui propovăduit de sora sa, și îndrăznind în semnul Crucii care mergea înaintea lui, a biruit desăvârșit pe Bulgarii ce i se împotriveau din pricină că sa lepădat de slava și credința străbună, și prin urmare toți au urmat regelui lor și s-au botezat, precum mărturisește Zonara, în Hronica Cartea 16 foaia 122. Fotie Patriarhul Constantinopolului a trimis în Bulgaria episcopi și învățători pentru catehizarea nou adunatului norod, și pentru învățarea drept slăvitoarei credințe. Pentru aceasta trimitea des epistole către Mihail în care îi scria numindu-l așa: „O bună statuie a ostnelilor mele! Și a duhovniceștilor mele chinuri de evanghelicească naștere!”

Nicolae I Papa trimite învățători la Bulgari.

11.Nici nu sa plinit doi ani, și Nicolae I Papa Romii (despre care se va vorbi mai jos) vrând să supună scaunului Romei pe Bulgari, a trimis episcopi de ai lui la Bulgari, ca să învețe pe noul luminat norod dogmele Bisericii Apusene, care mergând, atât a sporit convingându-i cu cuvintele, pe lângă altele propovăduind că Fotie patriarhul Constantinopolului nu ar fi curat arhieru, ca unul ce s-a suit tâlhărește în scaun, pentru aceea și toate cele ce se fac de el, zicea că sunt fără tărie, și fără putere, din care pricină îi ungea de a doua oară cu Sfântul Mare Mir, fiind ei deja botezați și miruiți. ***Mihail ighemonul***

Bulgarilor se întoarce către Papa. Încât convins fiind de cuvintele lor Mihail stăpânitorul Bulgarilor, sa lepădat de Fotie Patriarhul și lăsându-l, a trimis soli cu daruri către Papa Nicolae I în anul 866, ca să-l întrebe ce trebuie ei să facă atât pentru ocârmuirea Bisericii cât și pentru Bulgarii care încă nu se botezaseră. Înștiințându-se de aceasta Fotie, mult sa tulburat și supărându-se, a adunat Sobor la Constantinopol, pentru care se va zice mai jos.

Bardas Cezarul și isprăvile lui.

12.Iar Bardas înălțându-se la cinstea cezarului, nici un bine nu a făcut, decât că avea purtare de grijă pentru a transmite învățătura, căci atunci era foarte părăsită filosofia și mai cu totul se stinse-se, încât nici semn nu a rămas din filosofie, pentru neînvățătura stăpânitorilor, drept aceea a înființat școli pentru tot felul de științe, personal a rânduit învățători rândindu-le leafă pe tot anul, și tain, iar mai mare peste toți l-a rânduit pe Leon Filosoful, care era vestit întru învățatură, și mai înainte fusese Arhiepiscop al Tesalonicului, apoi a fost caterisit pentru că nu cinstea Sfintele Icoane. Zise Leon: „ Să fie predată pentru învățatură în cetatea împărătească, Gramatica și pintica, iar retorica, filosofia, aritmetica și celelalte științe în Ostrovul Andro. Căci acolo a nimerit pe un bărbat procopsit numit Mihail Psallos, și luând de la dânsul începutul oarecărora cuvinte și prilej luând etc.” Chedrino foaia 432. Prin care a făcut să înflorească iarăși cuvintele și le-a adus la creștere, însă nu în multă vreme. Asemenea acest Cezar Bardas a făcut să fie înnoite iarăși legile politice, unde știința lor desăvârșit se pierduse. Și această sârguință a lui Barda este de laudă însă faptele lui sunt de prihană și necuviincioase. Barda a izgonit pe dumnezeiescul Ignatie care după adormirea lui Metodie patriarhul a fost urcat în scaun de Teodora. Barda la gonit de la Biserică și la pedepsit închizându-l în mormânt, surghiunindu-l în Mitilene, pentru că la afurisit pentru că fără pricină și-a lăsat legiuita soție, și se împreuna cu cumnata sa, ci și pe mulți alți arhieriei, care împreună cu Ignatie hotărâseră împotriva lui, ia izgonit. Și a prohirisit Patriarh pe Fotie.

Schismă între Fotie și Ignatie.

13.După două luni de arhierie ale lui Fotie, cei din cler care au fost înainte cu Ignatie gâlcevindu-se cu Fotie pentru urcarea lui în scaunul Patriarhal, și împrieteniindu-se și iarăși căindu-se, și îndepărtându-se de împărtășirea cu Fotie, s-au adunat în Biserica Sfintei Înțelepciuni, unde l-au caterisit pe Fotie și l-au dat anatema, iar

pe Ignatie l-au propovăduit adevărat arhieru și păstor canonic al Constantinopolului. Făcându-se acestea a urmat multă tulburare în Biserica Constantinopolului, și arătată rușine atât împăratului Mihail, cât și lui Barda cazarul, cum și partizanilor lui Fotie, iar pe Ignatie pricinuitor al tulburării îl prepuneau stăpânitorii, necazuri ticăloșii, ocări, defăimări, pâlmuiri, închisori, legături și în sfârșit surghiun în Mitilene de la Ostrovul Terebint după mărturia lui Nichita, asemenea și episcopilor și clericilor care i-au ajutat lui Ignatie, iar lui Vlasie hartofilaxului și limba ia tăiat. În cele din urmă, făcându-se Sobor în Biserica Sfinților Apostoli, de față fiind împăratul Mihail, cât și Barda cazarul, Ignatie a fost lepădat și afurisit și dat anatema, iar Fotie a fost adevărat în scaunul Patriarhal.

Solia împăratului Mihail către Papa Nicolae I.

14. Acestea făcându-se, se făcea din zi în zi mai mare tulburare Bisericii și dezbinare episcopilor. Pentru aceasta împăratul Mihail sfătuindu-se cu unchiul său Barda, au găsit de cuviință ca prin soli să înștiințeze pe Nicolae I papa Romii, spre a trimite deputați în Constantinopol, ca să se facă aici Sobor spre a se liniști Biserica despre sminteli. Deci amândoi au trimis soli pe episcopii Metode, Samuil, Zaharia și Teofil și împreună cu ei și pe proto-spătarul cel din palatul său cu daruri de mult preț, adică sfințite veșminte etc. (pe care le arată Anastasie Bibliotecarul la viața lui Nicolae I) nu pentru altceva, ci ca să-l aibă la o cugetare cu el la cele ce făcuse. Iar Fotie pentru această pricină nu a trimis nimic către Nicolae I, nici soli a trimis spre adevărea prohirisirii sale, precum vrăjmașii săi Nichita, Teofan și Stilian mințind scriu. Că dimpotrivă se vede în epistola lui Fotie către Papa Nicolae ce se află întru alăturata plinire a Bibliotecii Părinților tipărită în Paris la anul 1672 care scrie așa: „Celui după toate prea sfințitului și împreună slujitorului Papă din vechea Romă, Fotie episcopul Constantinopolului noua Romă etc.” Și în epistola trimisă de papa Nicolae către Fotie, întru care nu este nici un cuvânt pentru deputați spre întărirea lui Fotie, ci numai după obiceiul ce se păzea a epistolelor circulare, prin care episcopii cei de curând hirotoniți arăta hirotonia lor fraților și împreună slujitorilor, trimițându-le lor mărturisirea sa de credință, adică tâlcuire, spre păzirea întreagă a dragostei celei în Hristos și legătura împărtășirii Bisericilor. Deci Nicolae bucuros primind solia cea cu darurile și cu epistolele, și având în mintea sa să facă Biserica Constantinopolului

sub dajdie la scaunul său, a trimis la Constantinopol pe doi vechili de ai săi episcopii Zaharia și Rotoaldu, poruncindu-le să hotărască pentru Sfintele Icoane ceea ce se va arăta blagocestiv și drept, iar pentru pricina între Fotie și Ignatie să nu rânduiască nimic, ci să ia informații amănunțite, să i le arate lui, ca hotărârea să se facă de la prea înaltul scaun, etc. pentru care se va zice la Soborul I și II numit din Constantinopol.

Starea Bisericii.

15.În acești ani starea Bisericii de la Răsărit a fost foarte tulburată, căci împărăteasa Irina, a trimis acolo bărbați străluciți ca să se sârguiască să întoarcă pe Pavlienii de la eres la credința pravoslavnică, unde erau mulțime, iar trimiși fără socoteală și fără cuviință au întrebuițat lucrul, încât au silit pe tot neamul, care număra multe zeci de mii, să năvălească la apostasie, unindu-se cu Ismailitenii, s-au făcut pricinuitori de multe primejdii Romano-grecilor, precum istorisesc.

CAPITOLUL VII.

LOTARTIUS AUTOCRATORUL DIN APUS ȘI CELE FĂCUTE DE EL ÎN BISERICA APUSEANĂ.

Lotarius monarhul Apusului anul 841.

1.După moartea lui Ludovic Pius, între cei trei fii ai lui, Lotarie, Ludovic și Karol care se ridicaseră împotriva tatălui lor sa ridicat dezbinare, căci Lotarie în anul 841 sa numit pe sine Autocrator (însuși stăpânitor), și mândrind se întărea ca să supună și împărățiile pe care tatăl le lăsase fraților lui, pentru aceea pornea război când împotriva unuia când împotriva altuia. Însă Ludovic și Karol unindu-se și cu sufletele și cu armele, au stat tare împotriva. Deci făcându-se bătălie în țarina Antisiodoricească, atâta pierdere sa făcut de amândouă părțile, încât nici odinioară nu sa mai întâmplat asemenea, și așa a slăbit puterea lor, încât nici locurile lor nu mai puteau să le păzească în siguranță despre vrăjmași, precum scrie Riginon în Cronică Cartea II anul 841, și Sigibertos Gemblakinskiul în Cronica an 842. În sfârșit biruit fiind Lotarie, partea lui au împărțit-o frățeste în anul 843. Lui Lotarie osebit de titlul de Autocrator și de Italia, i sa dat și parte a

Galiei, care și-a luat numele de la el sau precum vor alții de la fiul lui numindu-se Lotarghia, asemenea și Provighia. Iar lui Ludovic toată Germania până la Rin, încă și alte cetăți de cea parte de Rin, pentru îmbelșugarea de vin. Lui Karol i s-a sortit Franța Apuseană. Pentru aceasta Lotar nici după un cuvânt nu sa făcut vrednic de laudă și după ce sa numit Autocrator și fără acest nume. Că scoțând pe tatăl său din stăpânire, multă vreme l-a avut sub pază iar suindu-se în scaunul monarhic sa pornit asupra fraților, vrând să împărătească singur, pe care se cădea ai ocroti și să-și păzească stăpânirea lui, și a nu ridica război dacă nu era nevoie a nu-și necăji supușii săi etc. În sfârșit intrând în Mănăstirea Pruminsion, pe care o zidise, și viețuind puțin aici a murit, împărățind 15 ani.

Episcopii Romii

2. Împărățind Lotar, episcop Romii sa făcut Grigore IV care a trăit în zilele lui Ludovic Piosul, apoi Serghie II, Leon IV și Benedict III.

Serghie II

3. Serghie II mai înainte se numea os porți, adică gură de porc, iar făcându-se papă și-a schimbat numele. ***Pentru ce pricină își schimbă Papii numele.*** De la acesta sa luat obiceiul ca cei ce se fac episcopii ai Romii să-și schimbe numele, precum zice Abbas Stadinsiul în Hronică, în care așterne catalogul episcopilor Romii, deși el spune asta la Grigore IV, alții de la Serghie II precum Sufridus prezbiterul, în cuprinsul cronologic anul 841, apoi Albertus Granțiul, și mulți alți istorici mai noi, asemenea și Platinas la Serghie II, iar alții precum Baronie și Onufrie în sub semnarea ce fac la Istoria lui Platinas din vremea lui Serghie II socotesc pe Ioan al XII care era arhieru pe la anul 950, că cel întâi între episcopii Romii care și-a schimbat numele, adică Octavios. Ci că Baronie sa amăgit este arătat, că el în anul 854 cartea II a Mitropoliei Capitol 1 scrie pe Serghie III ce a fost pe la începutul veacului 10 pe numele lui Petru, ce îl avea mai înainte, l-ar fi schimbat pentru evlavie, că socotea lucru necuviincios a se numi cu același nume, cu care Hristos pe primul episcop al acestui scaun pe vârful Apostolilor din Simon ia schimbat numele în Petru, precum însuși scrie.

Leon IV și Benedict III.

4. După Serghie moștenește Leon IV după care sa pus Benedict III care fiind înfocat pentru dumnezeieștile dogme pravoslavnice

creștinești, și văzând norodul lui Dumnezeu în fiecare zi stricându-se, de cei ce cu păgânătate ziceau că Duhul Sfânt purcede și din Fiul a legiuit ca Simbolul credinței prin litere latinești elinește să se mărturisească de toți italienii, ca să nu se facă prilej de sminteală cu neluminarea limbii. Leon a trimis epistologii la cei patru patriarhi să nu-i primească pe cei ce după dânsul nu vor mărturisi Sfântul Simbol, precum au predanisit cele șapte Soboare Lumnice, și că numai din Tatăl purcede aceasta să fie nestrămutat, iar nu și din Fiul, precum au semănat acești stricători. Căci până la Adrian III și Ștefan V episcopii Romii erau de aceiași socoteală cu ceilalți Patriarhi.

Istoria Ioanei Papeasa.

5.Între Leon IV și Benedict III mulți din istorici pun pe Ioana femeia Papă, care o numesc Ioan al VIII, aceasta dar, travestindu-se în chip bărbătesc sa suit în scaunul Romii și Papă fiind a fost vădită că sa preacurvit, precum povestesc mulți istorici de care nu putem zice că spun minciuni, că nu din poftă sau din ură ori nădejde de oarecare daruri nici din vreo altă oarecare patimă, pentru care oamenii obișnuiesc să scornească, nimic din acestea nu ia silit să scrie unele ca acestea. Despre asta Marian Scoțianul în Cartea II-a vârsta 6. anul 853, apoi Martinus Poloneanul în Hronică an 855, și Ioan englezul în Catalog, și Platinas care zice: „Cele ce pentru Ioana papeasa, se povestește de către istorici, mai toți le confirmă, și pentru aceasta și el asemenea voiește ca pe scurt să vestească, ca nu pentru pizmă, și neînduplecare să fie lăsate în uitare.” Au dar obiceiul papiștii a grăi împotriva la aceasta, aducând dovadă pe Anastasie Bibliotecarul, care nici pomenește despre aceasta, trebuie însă să se știe, cum că deși în cele ce se află acum tipărite în scrierile lui Anastasie nu pomenește de Ioana Papeasa, dar în manuscrisele Codice ale lui sunt scrise precum adeverește Boikliros când pomenește despre veacul 9 și 10 foaia 118, tipărirea Aghentoratul la 1656.

6.Laconic Halcokondilis în cartea 6 zice că o femeie a ajuns arhieru al Romii, și nu putea fi cunoscută din cauză că mai toți italienii și majoritatea celor din apus își rad bărbile, însă fiind însărcinată a intrat în slujbă, și fiindcă nu a născut în Biserică, și fiind cunoscută fapta în norod, sa făcut mare rușine Romii. Deci de atunci sa apucat obiceiul între cardinali, ca după alegerea lui Papa, îl pun într-un scaun cu gaură, și fiindu-i spânzurate boașele, le apucă unul și zice: parte bărbătească este stăpânul nostru.

Starea Italiei.

7.În Italia Benedictinii ce se răzvrăteau între ei au chemat în ajutor pe Saracini, care au stăpânit multe cetăți, și alergând până la Roma au prădat împărăteasca Biserică a Apostolului Petru, însă încărcând prăzile în corăbii și plecând întru ale lor întâmpinându-i o furtună toți au pierit. Pentru aceasta Leon IV a împodobit Biserica Sfântului Petru cu afiosiri de mult preț, zidind cetate nouă îngrădind-o cu zid de apărare pentru a o păzi de năvălirile barbare, pe care a numit-o cu numele său Leonina. După mărturia lui Platinas, scrie în viața acestui Leon că sârguindu-se, a găsit moaștele a patru sfinții purtători de cunună, a căroră Biserică mai strălucit înnoind-o, a așezat în altar pe acești sfinți: Sempronian, Claudie, Nicostrat, și Kastorie. Iar în zilele lui Serghie II aflându-se și trupul lui Avva Marcu ucenicul Sfântului Benedict, a fost mutat precum povestește Baronie.

Starea Spaniei.

8.În Spania împărat al Asturilor era Alfonsos III Magnus. Avdurahman stăpânitorul Saracinilor gonea de pretutindenii pe Hristianii băștinași, iar Negrii apucând cetatea Barchinona, și prădând-a ucis mai pe toți Hristianii care erau acolo.

Starea Galiei.

9.În Galia în care stăpânea Karol V, Kaluos fratele lui Lotarie, Germanii mari pagube și răpiri au făcut în cele sfințite, și în cele nesfințite, mai ales în Rotomagu, și în cetățile Namniților, și a Ronului, și întru altele precum citim la Riginon în Hronică Cartea II anul 853.

Starea Germaniei.

10.În Germania al căror stăpânitor era Ludovic fiul lui Ludovic Piosul, nu sa făcut nimic vrednic de pomenit, decât că în Hamburg unde era episcop Asgarius, Biserica a fost jefuită de Nordmani în anul 855, după Grantius, Cartea I. a Mitropoliei Capitol 35.

Starea Angliei.

11.În Anglia unde era împărat Egbertu mult l-au supărat Nordmanii. Egbertu izbăvindu-se de dânșii au venit la Leon IV episcopul Romii, și și-a făcut împărăția birnică Romii în anul 843.

CAPITOLUL VIII.

SCHISMA CE SA FĂCUT ÎN ROMA ÎNTRE BENEDICT III ȘI ANASTASIE, ȘI PENTRU ERESUL LUI GODESHALBU.

1.Benedict III făcându-se episcop Romii, a luat cu obștească alegere scaunul, însă din pricina zurbalei și împotrivirii unor oameni făcător de rele, care aveau apărători pe Ligații autocratorului Apusean, și pe un Anastasie care fusese mai înainte caterisit l-au pus în locul lui Benedict, încă a fost pedepsit și fiind dezbrăcat de veșmintele arhieresti l-au închis, iar clerul și tot poporul mult sau împotrivit la acestea, pe Anastasie l-au gonit, ar Benedict a fost pus iarăși în scaun în anul 855. Citește pe Anastasie Bibliotecarul, care a fost văzător și le povestește cu amănuntul la Istoria lui Benedict III.

Godeshalcos ereticul.

2.În timpul monarhului Lotarie oarecare Ieromonah numit Godeshalcos prezbiter Rominsiu în Galia, om tare mândru, tulburător, și care se bucura de iznoviri de cuvinte și de lucruri, și foarte iubitor de slavă, neastâmpărat, și gâlcevitor, precum îl descrie Ikmaros episcopul Rimilor, a reînnoit vechiul și rău slăvitorul eres al Proorismaticilor, și ca din prăpăstiile iadului la scos, și ieșind din Mănăstirea lui la semănat peste tot.

Eresul lui.

3.Și mărturisește Ikmar în epistola cea către Papa Nicolae, pe care Baronie în Cartea 3, Capitol 13 a lui Frodoardu o pune întru ale sale, Cronica an 848 5. **1.** cum că învăța că Dumnezeu ia predestinat pe unii pentru viața veșnică, iar pe alții spre veșnica moarte. **2.**Că Dumnezeu nu vrea să se mântuiască toți oamenii, ci numai cei rânduiți să se mântuiască. **3.** Că Domnul nostru Iisus Hristos, Mântuitorul și izbăvitorul nostru, nu sa răstignit și nu a murit pentru mântuirea tuturor oamenilor ci numai pentru cei ce se mântuiesc. **4.** Că diavolul nu poate să răpească pe vreunul din cei predestinați, pentru care Domnul nostru Iisus Hristos cinstitul Său sânge la adus înaintea lui Dumnezeu Tatăl. Lângă acestea adaogă Ikmaros că acest Godeshalcos, nu atâta cu pierzare, cât mai cu obrăznicie a apărat unele care nu au fost spuse de Proorismatici, adică cum că Dumnezeirea Sfintei Treimi este întreită.

Surparea eresului lui.

4.Deci biruit fiind Godeshalcos în Soborul din Moguntin în anul 848 și fiind înfruntat pentru eresul lui rău slăvitor, a fost trimis către Ikmaros episcopul Rimilor, și fiindcă la sfătuit de multe ori și nu a voit să-și schimbe vătămarea minții sale, cu hotărâre obștească a mai multor episcopi a fost pus la închisoare, precum mărturisește Ikmaros în lăudata epistolă. Pentru aceasta Lambertos Shafnabugisiul pomenește așa: „Făcându-se Sobor în Moguntia, Godeshalcos ereticul a fost înfruntat cu cuvântul de către Rabanu Arhiepiscopul, dar a rămas întru rătăcirea sa”. În Hronica an 848 numărul 5 citește pe Baronie, care glăsuiește ca și aceștia așa: „Împotriva lui Godeshalcos a scris Rabanos Mauros, Ikmaros, etc.”

CAPITOLUL IX.

SOBOARELE CE S-AU FĂCUT ÎN BISERICA APUSEANĂ ÎN ZILELE MONARHULUI LOTARIE.

Sobor în Bellobako.

1.Multe Soboare s-au făcut în vremea monarhului Lotarie, din care cele mai importante sunt acestea: **Bellobaco**, adunat în anul 845 de Karol Kalbul, printre altele pe episcopul Ebbon, de Rimon, la înlocuit cu Ikmaru.

În Meldo.

2.Sobor în Meldo din Galia în anul 845 , sa făcut pentru a nu spurca averile Bisericești, etc. În acest Sobor sa dat 30 de Canoane în Magdemburgikeștele Ekatontaetiride, veac 9, Capitol 9 foaia 229, cuprinsul lor o face Osiandrul.

Sobor în Moguntia I

3.Soborul din Moguntia sa adunat din porunca craiului Ludovic în anul 847 pentru drepturile Bisericești, și nedepliniri⁵⁹, Canoanele

⁵⁹ La Soborul acesta scriu hronicile francilor pentru mincinoasa proorociță numită Teoti, în anul 847, o muiere din părțile Alamaniei, scriu că a venit în Moguntia, care a tulburat Efimeria episcopului Solomon. Ca din Dumnezeiască descoperire zicea că știe despre veacul cea mai de pe urmă, și că în același an 847 zicea „că va fi ziua cea de pe urmă a lumii. Drept aceea mult norod prost, bărbați și muieri înfricoșându-se și cutremurându-se, veneau către dânsa. Iar lucrul cel mai rău era, că și din sfințita tagmă bărbații lăsând sfințita învățătură, urma ei ca uneia ce era trimisă din cer. Deci fiind adusă înaintea episcopilor, și fiind cercetată cu scumpătate pentru mincinoasa proorocie față a mărturisit că a învățat acestea de la oarecare prezbiter, și că propovăduiește acestea pentru câștig. Pentru care cu Sobornicească hotărâre, bătută fiind cu necinste în priveliștea poporului a pierdut diaconia, pe care o luase în afara bunei rânduiei ale Bisericii. Și așa rușinată a tăcut de aici înainte.

acestui Sobor se află în 31 în Tomul III al Soboarelor, și la Coriolan foaia 651.

Sobor în Moguntia II

4.Soborul din Moguntia II sa adunat în anul 848 care a caterisit pe Godeshalcos prezbiterul, de care sa zis mai sus, citește în Tomul III al Soboarelor.

Sobor în Susionu.

5.Sobrul din Susionu sa făcut în 853 pentru cei hirotoniți de Ebbon episcop de Rimon, care a fost pus de Lotarie, legiuind că aceștia sunt hirotoniți după canoane, și nicicum să se cunoască ei, iar mai în urmă la acest Soborul sa anulat. Se zic acestea al 2. În Sunssionu, unde au fost 34 de episcopi, un horepiscop, și șase egumeni, au fost 8 lucrări și sa dat 13 Canoane.

Sobor în Roma.

6.În același an sa adunat Sobor în Roma, în vremea lui Leon IV, fiind năravurile bărbaților rele, și necinstite lea îndreptat, și la caterisit pe Anastasie prezbiterul, pentru că slujise Bisericii sale 5 ani împotriva canoanelor. A dat 42 de Canoane, din care 38 lea luat din Soborul anului 826. Sau adunat de Eugenie II adăogând ș aceste 4 Canoane. În acest Sobor au fost 67 episcopi, 20 prezbiteri și 6 diaconi.

Sobor în Valensia.

7.Soborul din Valensia, a fost adunat de Lotarie în anul 855, care a osândit rău slăvitoarele socotințe ale unor scoțieni, care urmaseră lui Godeshalcu la cele pentru proorosu, și pentru pro-cunoștința lui Dumnezeu, și pentru Dumnezeiescul dar, și pentru stăpânirea de sine a oamenilor, lea osândit, și au așezat 23 de Canoane, din care al II-lea cuprinde hotărârea, care a fost dogmatisită pentru cele mai de sus, zicând cum ei cred că Dumnezeu nu a cunoscut dinainte pe unii din oamenii buni prost numai prin al său dar, că vor fi drepti, și prin al său dar să ia răsplătirile cereștii împărății, iar pe cei lepădați iar fi cunoscut mai dinainte că prin a lor răutate, că urma a fi lepădați, nici aceștia răi să piară pentru aceasta, căci nu au putut să se facă bun, ci căci nu au voit, și din răutatea lor au rămas în aluatul osândirii, ori cu strămoșescul păcat, ori cu fapticescul. Iar la 3 -lea canon zic, nu numai cu Dumnezeiasca putere dinainte sau hotărât răi, ci încă zicem, că cei ce zic așa, sunt dintru aceia ce vor să creadă numai că ei sunt răi, cărora cu toată întoarcerea despre ei, întocmai cu Soborul Aragsicanic le zicem anatema.

CAPITOLUL X.

BĂRBAȚII APUSENI CE AU STRĂLUCIT ÎN FAPTA BUNĂ.

1.Bărbații ce au strălucit în Apus în vremea lui Lotarie, au fost: Rabanos cel poreclit Magnentios Mauros, a fost de neam german ucenic al lui Alcuinu, care sa făcut Arhiepiscop al Moguntiei în vremea monarhului Lotarie. Acesta a dat tâlcuiri la toată Dumnezeiasca Scriptură, adunându-le de la mulți Părinți, asemenea trei cărți pentru rânduirea clericilor. Scrierile acestuia s-au tipărit în 6 bucăți în Kolonia la anul 1627. Cele mai de frunte sunt: **1.** Tâlcuire la Scripturi. **2.** Cartea pinticească întru cinstea Crucii **3.** Cărțile pentru rânduirea clericilor **4.** Cărticică pentru calendarul Bisericesc **5.** Carte pentru vederea lui Dumnezeu. **6.** Carte de etimologii **7.** Martirologhion, și voroave, încă se dă lui o carte pentru fapte bune și metehne, ci este facere a lui Altigarie episcop de Orleans. Citește pe Tritemie, pentru Scriitorii Bisericești, pe Bellarmin, pe Posegin etc.

Aimon

2.Asemenea cu Rabano a stat Aimon fiind de neam anglo-saxon, și acesta ucenic al lui Alcuinu și în urmă episcop al Alberstadiului, bărbat vestit și lăudat întru fapta bună, a scris tâlcuiri la toată Sfânta Scriptură Veche și Nouă, a scris despre îndulcirile lumești, pentru Sfânta Treime, etc. Citește pentru el pe Tritemie, Belarmin, Posegin etc.

Balafridos.

3.Balafridos Strabos, de neam german, a fost ucenic al lui Rabanu Mauru și scriitor, apoi monah, primitor în Biserica Sfântul Gall din Eluiti, în sfârșit și Avă în Anghia ce se zice Divite. Acesta mai întâi a alcătuit ordinaria limbă care se numește acum Sfânta Scriptură, din zicerile Sfinților Părinți, pe care după 280 de ani o au mai adaos Anselmos Lauduninsiul, adăogând în ea feluri de socoteli ale părinților, citește pe istoricii de mai sus pe Bosie etc.

Anghelomos.

4.Anghelomos de neam din Galat, monah din ordinul Sfântului Benedict, a scos tâlcuiri la cele 4 cărți, a Împăraților, Cântarea Cântărilor, etc. Vezi pe Tritemie.

Anastasio Bibliotecarul.

5.Anastasio Bibliotecarul numit așa pentru că a stăut în vremea lui Grigore III. Roman Abbas, din ceata Sfântului Benedict și prezbiter cardinal sub titlul Sfântului Marcel. Știa limba Latină și elină, a scris viețile episcopilor Romii de la Apostolul Petru până la Nicolae I, a tălmăcit viața Sfântului Dionisie Areopagitul, și cartea lui numită Ierarhia cerească, și a lui Iona cel milostiv, asemenea și Soborul VII Lunnic. Citește pe Tritemie, Onufrie Panuiniul, Belarmin, Bosie și Baronie.

Lupus Seruatus.

6.Pe lângă aceștia mai sunt și alții, adică: Lupus Seruatus, care în afară de epistole a scris și lucrările lui Karol Markellu, etc. Acesta întâi a fost prezbiter, și apoi episcop Teaninsius, bărbat procopsit, a mai scris și o carte pentru cele trei întrebări, anume: pentru stăpânirea de sine, pentru sângele lui Hristos. A fost de față la Soborul din Moguntia, și a astupat gura ereticului Godeshalku. Și a stat bărbătește împotriva deșertăciunii și a slavei deșarte a lui Papa Serghie III.

Ikmaros.

7.Ikmaros, numit și Iggumaros și Igkmaros, episcop de Rimon, a fost bărbat vestit în filozofie, pintiki și teologie, a scris o carte către Biserica din Ravena pentru numele lui Karol Kalbul, viața lui Remghiu II, cărți către Valon episcop de Metinsiul, o carte de epistole, a mai scris stihuri către Ikmaros al Lugdunului, și asupra aceluiași o carte. A adormit la bătrânețe, fiind arhieru 31 de ani. Mai sunt și alții pentru care vezi la Tritemie, și la istoricii mai sus ziși.

CAPITOLUL XI.

LUDOVIC II AUTOCRATORUL ȘI CELE CE S-AU FĂCUT DE EL ÎN BISERICA APUSEANĂ.

Ludovic II Autocrator 855.

1.Săvârșindu-se Lotarie, părintescul titlu de Autocrator al Apusului la moștenit Ludovic II fiul cel mai tânăr născut din Ermingarda soția sa, anul 855 d.Hr. Ighemon vrednic de laudă, cu blagocestie, cu milostivire, cu dreptate și împodobit cu alte bunătăți, a luptat împotriva Saracinilor cei din Africa, care prădau cu

nemilostivire Italia, și împotriva lui Adalgisu Ducele cetății Beneventu ce apostatise etc. Și stăpânind 20 de ani, a murit în anul 875, pe acesta Chedrinu Dolihu crai al francilor îl numește.

Episcopii Romii.

2.În vremea stăpânirii monarhului acestuia, episcopi ai Romii sa făcut Benedict III, Nicolae I, Adrian II și Ioan VIII ori IX, după cei ce numără în catalog pe episcopii Romii, și pe Ioana Papeasa. Acest Ioan l-a dezlegat pe Ludovic de jurământul care îl făcuse către Adalgisu ducele, și călcându-l se simțea vinovat și greșit. Zicând Papa Ioan monarhului Ludovic, că nu este vinovat în călcarea de jurământ, căci a fost silit pentru a scăpa de primejdia morții, sa jurat, și nici este jurământ cele ce se întinde asupra obșteștii mântuirii, deși cu multe blesteme se făcuse, precum povestește Righinon.

3.Nicolae I făcându-se episcop Romii, față fiind Cezarul, precum zice Anastasie Bibliotecarul, și suindu-se în scaunul episcopal, în tot chipul sa nevoit ca să mărească stăpânirea Papală, să o întindă până la marginile lumii, și prin urmare monarhia Bisericească să o arate peste toată lumea, la care privea mândria Apuseană. De aceia pe Lotarie fratele împăratului Ludovic, mult la bântuit pentru că sa despărțit de soția lui și a luat țiuțoare pe Baldrada, și la oprit de la împărtășire. Asemenea a chemat la Roma pe Patriarhii Fotie și Ignatie care se priceau între dânșii, spre a sta de față înaintea lui să-i judece ca de la judecătoria cea prea înaltă. Și căși din afară chemau judecata episcopului Romii, aceia imediat aflau pe Papa judecător, tare apărător și viteaz lor ocrotitor, precum avem dovadă de la episcopii Rotaltu al Suisinului și Ikmar al Laudunului, pe care ia izbăvit de Ikmar Arhiepiscopul de Rimon. Citește pe Anasta Bibliotecarul, pe Righion, pe Sigiberton și pe Otton Frisiginsiul.

4.Iar la ce măsură de mândrie era Nicolae I și cât covârșea pe cei fără Dumnezeu, orbit fiind de mândrie a întrecut pe toți, care pe lângă altele se arată și aceasta, că pe Ludovic monarhul, care a luat cu mâinile sale frâul calului papei, la lăsat să umble pe jos trăgând în urmă calul lui ca la o aruncătură de săgeată, precum povestește Anastasie Bibliotecarul, și Platinas în cea pentru Nicolae I zice: „Arhiereul Romii de Constantin cel Mare Dumnezeu mai numindu-se, iar Dumnezeu a fi judecat de oameni este cu neputință.” În epistola cea către Mihail monarhul, Tomul III al Soboarelor, din care epistolă, acestea cu acestaș legiuire le-au alăturat Grațian partea I despăr. 96.

„Scaunul cel dintâi al Romii, voiește a nu fi judecat de nimeni, și judecata făcută de el nu are voie nimeni dintre oameni să o cerceteze nici nu era slobod nimănui a judeca judecata scaunului Romii” Cu atâtea graiuri a rânduit mai jos în despărțirea 40 cu adevărat a scris Righion în Cartea II-a an 868 zicând: „Papa Nicolae a stăpânit și peste împărați și stăpânitori, și mai mult decât ei sa pro-cinstit în stăpânire, ca un domn al lumii să fie, și plin de stăpânire sa arătat celor puternici” asemenea adeverește și Platinas că acest Nicolae a înălțat mult dregătoria arhierescă.

Adrian II.

5.Urmelor lui Nicolae I, a urmat Adrian II, de unde a fost poreclit Nicolait, care mândrindu-se că are putere și stăpânire, se înălța asupra lui Karol Kalbu craiul Fragkiei, precum în destul se arată din cele ce scriind către dânsul însemnează pentru a păzi neatinsă Împărăția lui Lotarie, și pentru Ikmar episcopul Laudunului.

Starea Spaniei.

6.În Spania Alfons Magnus a cărui stăpânire este vrednică de laudă, a dat multă răsuflare Hristianilor băștinași.

Starea Galiei și a Angliei.

7.În Galia și Anglia, Nordmanii cumplit junghiau, ardeau, răpeau, și făceau toată vătămarea, precum cetim la Righinon Cartea 2. an 867 în Galia stăpânea Karol Klabu fratele lui Ludovic monarhul după tată, care nu putea potoli răutatea nordmanilor, și avea necazuri casnice, căci cei trei fii ai săi, Karoloman care sa făcut diacon, schimbându-se în apostasie, ca un alt Iulian tulbura stăpânirea, drept aceea luând pe tatăl său la orbit, iar celălalt fiu Karol vrând a cerca bărbăția a provocat la luptă pe un ostaș numit Albion, și a fost ucis Karol, neștiind cel ce se luptă cu el, precum povestește despre acestea Sigibertus Cartea II an 872 și mai pe larg Righinon Cartea II an 870. Iar împărăția Angliei o ocârmuiau fii lui Etelaulfu: Etelbados, Etelbertos, Etelridos.

Starea Germaniei.

8.În Germania ighemonia o chivernisea Lutobicus unchiul monarhului Ludovic. Karol fiul cel mai mic al lui Lutobicus pândeau cu vicleșug împotriva tatălui său, și a fost apucat de un duh rău, adică sa îndrăcit, atât de tare era muncit încât abia era ținut și domolit de bărbați tari. Iar după ce a încetat această furie a dracului, Karol a mărturisit înaintea ascultătorilor că a fost pedepsit de dracul, pentru că

cugeta a face un rău neiertat tatălui său, și apostasie, precum zic Sigibertus, și Cronicile Francilor la Baronie.

Starea Italiei.

9.În Italia Ludovic II stăpânind în anul 860, Ioan al Ravenei aducându-și aminte de slobozenia Bisericii sale, a lăsat scaunul Romii, aflând aceasta papa Nicolae foarte sa tulburat. Drept aceea adunând pe ai săi, și pe supuși, la arătat pe Ioan de eretic și vinovat, și la caterisit, și la lipsit de episcopie. Iar Ioan venind în Sikion, cerea ajutorul craiului Ludovic, și înduplecându-se Karol prin deputați la rugat pe papa să-l ierte, care adunând Sobor în Roma, pe Ioan care cerea iertare la silit să se supună jugului său, din care craiul se nevoia să-l scoată. Iar nesuferitele înconjurări, pentru care trufașul Nicolae a primit pe Ioan, citește-le la Anastasie Bibliotecarul, și la Platinas, în Istoria lui Nicolae I.

CAPITOLUL XII.

SOBOARELE CE S-AU FĂCUT ÎN ACEȘTI ANI.

1.Soboarele ce s-au făcut în acești ani: în Tikinu I și II, în Constantinopol, în Roma I, în Meginsi, în Akuisgran II și III, în Roma, în Siluanecto, Roma IV și în Bormatia.

Sobor în Tikin.

2.Soborul din Tikin a fost adunat de monarhul Ludovic II, în anul 855, ca să cerceteze cu scumpătate pentru petrecerea episcopilor, a prezbiterilor, și a celorlalți clerici, pentru dăscălie și pentru învățătura ce se face în norod, pentru scrierea cărților, pentru înnoirea Bisericilor, pentru împodobirea caselor obștești, pentru casele primitoare de străini, pentru mănăstirile de bărbați și de femei, și pentru a vesti monarhului lucrările care cereau îndreptare, care și să se fi făcut. Învăță scrisoarea cărții celei sfātuitoare a episcopilor către Autocratorul Ludovic, care se află în Tomul III al Soboarelor.

Sobor în Constantinopol.

3.Soborul cel din Constantinopol adunat de Barda cezarul în Biserica Sfinților Apostoli anul 861 d.Hr. adunat împotriva lui Ignatie, papa Nicolae I de la Roma a trimis pe ligații (deputați lui, Rodonaldus adică Petru episcopul, și Zaharia episcopul Anaginsiul, la Sobor au

venit 318 episcopi. Deci au adus din surghiun pe sfințitul Ignatie, pe care în afara legii l-au caterisit, nu pentru alta, ci căci sau arătat mărturii, cum că fiind dispută între Patriarhii Constantinopolului, a fost ales el, pentru aceea sau dat rămasu, cum că hirotonia lui Fotie sau făcut afară de lege, și sa adeverit a rămâne în scaun Fotie, fiind hirotonit după canoane. Fără a fi datoria papei la aceasta el și deputații lui au fost de acord cu Barda fiind înduplecați de acesta. Căci nu au fost chemați ca niște cercetători și judecătorii ai pricinii dintre Patriarhii Constantinopolului, ci ca pe niște împreună ajutători, și lucrători pentru pacea obștească, etc. Acest Sobor a așezat 17 Canoane pentru întocmirea Bisericeștii eutexie, pe care citește-le în nomocanonul lui Fotie, în Pidalion etc. Iar mai cu osebite se numește Soborul acesta 1 și 2, pentru că pe lângă altele sa mai făcut dogme pentru pricini și osebite întrebări Bisericești, și despărțire fiindcă cei de altă slăvire fiind biruiți nu au suferit a se uni cu pravoslavnicii, pentru aceasta a trebuit ca Dumnezeieștii Părinți să facă a doua adunare, și să scrie cele ce sau adeverit și zis mai înainte, precum zicea Balsamon în înainte cuvântarea acestui Sobor. Asemenea se zice și Luminc pentru mulțimea Sfinților Părinți ce s-au adunat. Acest Sobor papa Nicolae al Romii îl numește tâlhăresc și mincino-sobor, fiindcă nu sa făcut după socoteala sa.

4.Deci după ce sa terminat Soborul, monarhul Mihail a trimis practicele Soborului către papa Nicolae prin Leon Kakelariul, și îl ruga prin scrisori să se unească cu cele ce s-au lucrat. Asemenea și Fotie răspunzând la epistolele care i-au fost trimise mai înainte de Sobor, arată că cele de la papa Nicolae scrise cu asprime și amărăciune lea primit cu noblețe, ca pe niște semne de dragoste și de râvnă, îndemnându-l în sfârșit să nu treacă cu vederea hotarele Părinților, primind fără scrisori de recomandare pe cei ce duc acolo de la Constantinopol, etc. Deci din acestea care sau făcut în afara socotelii lui papa Nicolae a ajuns a se aprinde la o asemenea măsură de mânie, încât fiecare poate înțelege din epistolele, care după Sobor papa trimite către monarhul Mihail, și către Fotie, și către Patriarhii și Arhieriei Răsăritului.

Sobor I Roma.

5.În același an 861 sa adunat Sobor Roma I pe vremea lui Nicolae I, la care Ioan Arhiepiscopul Ravenei, a fost pus sub anatema de către Nicolae I, căci sa despărțit de scaunul Romii, după slobozenia

care a avut-o dintru început scaunul Arhiepiscopului de Ravena, precum sa zis mai sus în capitolul 9. Ioan iarăși se supune scaunului Romii, fiind primit de Nicolae.

Sobor în Metinsia.

6.Soborul din Metinsia, și cel din Akuisgrano în anul 863 adunat de Lotarie fratele lui Ludovic II, cu împreună lucrarea episcopilor Gunterie al Coloniei, Tetrandu al Trebirii, la cel dintâi Sobor pentru această pricină Teuberghi soția lui Lotarie era urâtă de soț, pentru că Lotarie sa îndrăgostit cu nelegiuire de Baldrada. Lotarie cu minciuni acuza pe Teuberghi, pentru amestecare de sânge, cum că sar fi împreunat cu fratele lui, sa despărțit de bărbatul său. Iar în Soborul cel din urmă a fost iertat Lotarie să se însoțească cu Baldrada. Ci pe amândouă Soboarele lea anulat papa Nicolae I în Soborul de la Roma adunat în același an. Iar alți istorici zic: „Pentru această pricină sau adunat 3 Soboare, în Akuisgrna și în Sobor 1 din 860, sa rânduit ca împăratul Lotarie nu poate ține posadnică, în Sobor 2 a fost osândită Teuberghi la o pocăință vederată, și în Sobor 3 sa dat voie lui Lotarie să se despartă de legiuita soție, și să ia pe Baldrada. La urmă Soborul din Metinsi tot pentru această pricină. Iar papa Nicolae a adunat 2 Soboare în anii 862 și 863 spre cercetare, și în 2 adică 3 în vremea sa, a anulat Soborul din Metinsi, și ia caterisit pe episcopii Gunterios, și Teutgrandos pătimitorii despărțirii lui Lotarie, și a așezat 5 Canoane.

Sobor III în Roma.

7.Soborul din Roma adunat de Nicolae I, (fiind al 4-lea Sobor în vremea lui), în anul 863, în care după ce sa cetit practicele făcute în Soborul de la Constantinopol, care se numesc 1 și 2. pe ligații săi care se învoiseră la caterisirea lui Ignatie ia lipsit de împărtășirea Bisericească, după a sa părere pe Fotie la găsit cu multe vinovății, la osândit și la dat anatema, precum și pe Gheorghe Arhiepiscopul Siracusei ce la hirotonit pe el, iar pe Ignatie ca și când apărându-l la propovăduit iarăși episcop Constantinopolului, și a întărit închinarea Sfințelor Icoane.

Sobor în Siluanectu.

8.Soborul din Siluanectu sau Suession, a fost adunat în anul 863 la care a fost exarh Ikmar Arhiepiscopul Rimon, au pogorât pe Rotoaldu episcopul Suessionului, și l-au băgat în Mănăstire. Iar Rotoaldu chemând ajutorul Romii, Ikmar și câți din episcopi socotea puterea Romii întru nimic, hirotonind ei în loc pe alt episcop, pentru

care lucrări cumplit mâniindu-se papa Nicolae I și mult tulburându-se a adunat Sobor IV în Roma (mai corect 5 în vremea lui), și a anulat cele ce sau lucrate la Soborul Suession și pe Rotoaldu la așezat iarăși în scaunul din care a fost scos, dar în zadar sa ostenit. Citește epistolele dogmatice pentru așezarea iarăși în scaun a lui Rotoaldu care sunt în Tomul III al Soboarelor.

Soborul din Bormatia.

9.Soborul din Bormatia sa făcut în anul 868 spre îndreptare învățăturilor Bisericești, are 80 de Canoane se află în Tomul III al Soboarelor, dintre care primele 44 se potrivesc acestui Sobor, iar cele 36 din urmă nu sunt ale acestui Sobor, după judecata lui Lavrentie Suriul, și a lui Koriolan, care au atribuit acestui Sobor Numai 44 de canoane, citește și la Istoria lui Osiandru la veacul 9, cartea 4 Cap: 3.

Sobor în Constantinopol.

10.Soborul din Constantinopol sa adunat împotriva lui Nicolae I episcopul Romii, de Fotie Patriarhul Constantinopolului, în anul 866 ori 867 în vremea Autocratorului Mihail, și a Cezarului Vasile Macedon pentru această pricină: Bulgarii venind acum la credința cea în Hristos prin mijlocirea monarhului Mihail, și a Cezarului Barda, și născându-se de iznoavă prin Dumnezeiescul Botez și fiind învățați de Patriarhul Fotie prin trimișii de el arhieriei și învățători. La Bulgari a trimis și Papa Romii episcopi și învățături, ca să-i învețe latineștile obiceiuri, și să spună de Fotie Patriarhul că nu sa făcut episcop după pravila Bisericească, și toate cele ce se fac de el sunt fără putere. De aceasta supărându-se Fotie a scris Patriarhilor și episcopilor tânguindu-se despre acestea, drept aceea adunându-se Sobor și venind la Sobor și vechilii Patriarhului Alexandriei, ai Antiohiei și al Ierusalimului, a fost pusă înainte obrăznicia lui papa Nicolae, cât și câte au semănat episcopii lui printre Bulgari împotriva sfintelor Apostolești și Soborniceștilor canoane, și mai ales pentru că au oprit cu grele certări căsătoria Iereilor, pentru care îi numește pe ei începători ai apostasiei și slujitori ai lui Antihrist, asemenea sau primit și copiile epistolelor trimise atât de Tegtgandu Arhiepiscopul Triberiei, de Gunteru și de Ioan al Ravenei prin care tânguindu-se ei, pentru tirania papei Nicolae, cerea ajutor de la Patriarhul din Constantinopol. Deci cercetându-se toate acestea în Sobor, fiind față împăratul Mihail și Vasile Cezarul, asemenea și senatori, și Patricieni, și alții mulți, sa judecat papa Nicolae a fi nevrednic de împărtășirea

Bisericească, a fost caterisit, și dat anatema atât papa cât și cei ce erau de o socoteală cu el. Iar practicele Soborului acestuia sau trimis de la Constantinopol la Roma prin Zaharia Mitropolitul Calcedonului, și prin Teodor al Kariei.

CAPITOLUL XIII.

BĂRBAȚII CE AU STRĂLUCIT CU FAPTELE BUNE.

1.Bărbați vestiți în fapta bună în acești ani au fost Simeon Metafrastul (tălmăcitorul), Iosif scriitorul de cântări, Fotie Patriarhul, Nichita al Paflagoniei, și altul oarecare, iar între latini Almanos Galul, Udalrihos episcopul Augustii.

Simeon Metafrastul.

2.Simeon Metafrastul, a dobândit acesta nume pentru a fi deosebit de alții, patrie avea Constantinopolul, vestit întru fapta bună. Carele cu insuflarea Sfântului Duh, cu multe sudori a scris istorisind viețile sfinților mucenici, și împodobindu-le cu puterea cuvintelor înțelepciunii, spre lauda Domnului nostru Iisus Hristos, și pentru slava veșnică a sfinților mucenici, celor ce s-au nevoit pentru El. A rânduit Mineile adică martirologiile care conține viața din fiecare zi a Sfinților pentru pomenirea lor întru care au fost încununați cu cunună nevestejită. Citește pentru aceasta pe Belarmin pentru Istoria Bisericii anul 850 și Baronie Hronica anul 859 num. 53. Iar stihurile Sinaxarelor au fost bine alcătuite de Hristofor Patriciul, și Ipatul Milteului, din care cele Iamvlicești în rânduială de egkumii, însemnează numele și sfârșitul celui ce este lăudat în ele, iar cel Eroic însemnează numele și sfârșitul aceluiași, și ziua întru care sa săvârșit, iar în ziua întâi însemnează și numele lunii.

Iosif scriitorul de cântări.

3.Iosif scriitorul de cântări, a fost din eparhia Siciliei, din tată Plotin și mama Agati, și fiind luat rob din patria sa de Agareni, împreună cu mama și frații săi au fost aduși în Pelopones, și de acolo în Tesalonic, unde a ales viața monahicească, apoi a fost hirotont prezbiter, și a venit în Constantinopol împreună cu Grigore Decapolitul, unde odrăslind eresul luptării de Icoane, el a plecat în Roma, rugat fiind la aceasta de oarecare, iar căzând între barbari a fost

adus legat și pus în temniță în Creta. Iar murind Teofil și el fiind eliberat din temniță a scăpat la Constantinopol, de unde fără de cuviință a fost surghiunit, ci îndată chemat înapoi, i s-au încredințat sfințitele vase ale Bisericii, fiind patriarh Ignatie, după care a fost primit și laudat și de Fotie, și a făcut multor sfinți cântări de laudă, a adormit lăsând multe canoane Bisericii. Citește Sinaxarul lui la 3 Aprilie.

Fotie.

4. Prea Sfințitul Fotie, a străbătut toată învățătura, covârșindu-i pe toți cei din vremea lui, aceasta o mărturisesc scrierile lui, a alcătuit și o Bibliotecă vrednică de laudă, pe care el a numit-o Miriobiblion (zeci de mii de cărți). Cărțile citite de el, le-a așezat după capitole și cuprins pe scurt, și cele lipsă din ele le-a completat. Iar scriitorii acestor cărți după Poseghie sunt 279 din care se arată felurimea înțelepciunii lui, și iscusința lui în deslușirea lor curată. Afară de aceasta așezând în 14 Titluri, într-o singură Carte Canoanele Soboarelor și legile împărătești, a numit-o Nomocanon (adică cuprinzătoare de legi și de canoane). Poruncind împăratul și Patriarhul Nomocanonul mai pe urmă a fost tâlcuit de Teodor Balsamon și Ioan Zonara. Asemenea au dat în lume și feluri de epistole, care s-au tipărit în Londra din Anglia, și voroave nu puține și cuvinte praznicale și amfilohiele, carte vrednică de laudă, care încă nu s-a tipărit și alte cărți. Vezi pe Chedrino și pe Poseghie. Baroniei adeverește în Hronică 867 num. 67. Că acest Fotie I a numit Biserica din Roma eretică fiindcă învăța că Duhul cel Sfânt purcede și din Fiul, asemenea și Onosie în dialogul 3 pentru cele trei simboluri num. 34 și aceasta este adevărată. Căci în vremea lui Fotie scornirile Latinilor erau cinci: **1.** Postul Sâmbetelor, **2.** Dezlegarea săptămânii întâia a Postului Mare, **3.** A nu se căsători preoții. **4.** Defăimarea mirului, căci zicea că aceasta se potrivește numai episcopilor, nu și prezbiterilor și **5.** Adăogirea cea în Simbol, coroana răutăților, după zisa lui Fotie.

Nichita din Paflagonia.

5. Nichita David, care se numește și Nichita al Paflagonii, bărbat cu multă învățătură și dulce cuvânt, vrăjmașul lui Fotie. A scris viața prea sfințitului Ignatie Patriarhul Constantinopolului, tâlcuiri la Canoanele cele prăznuitoare, și cuvintele de laudă la prea lăudații Apostoli, și alte oarecare cuprinzătoare.

Almanos.

6. Almanos Gallu monah din chinovia Altbillarins a scris Viața lui Osiandru Arhiepiscop de Rimon, Viața lui Sindulfu, Viața Augustei Elena, și mutarea ei. Fiindcă în vremea lui se pustia pământul din Fragkia și Mănăstirea lui de către Nordmani, a plâns cu cuvinte după pilda prorocului Ieremia, citește pentru aceasta foaia 58.

Ulderihos.

7. Ulderihos, ori Ulderihos episcopul Augustii Bindelicilor, bărbat vestit întru sfințenie, de care zic să fi scris epistola aceea vrednică de pomenire către papa Nicolae pentru că a oprit căsătoria clericilor, pe care oprire Nicolae sa sârguit să o adevereze, adică clericii să fie necăsătoriți deși lingușitorii Papei Nicolae, adică Belarmin și Baronie se întăresc să dovedească cum că epistola lui Uderrihu ar fi falsă, la fel și epistola acestuia care sunt citate de cei ce au scris Ekatontaetiridele.

CAPITOLUL XIV.

VASILE MAKEDON AUTOCRATORUL ȘI CELE FĂCUTE DE EL ÎN BISERICĂ.

Vasile Makedon monarh 867.

1. Omorând Vasile pe Mihail, precum sa zis la capitolul 6 în palatul Sfântului Mamant, și luând împărăția din Cezar a fost propovăduit de către toți Autocrator în anul 867. Acesta a fost stăpânitor bun și blând, desăvârșit cu măsură în dietă, purtând grijă de dreptate, și mult se silea pentru aceasta. Căci se sârguia a tocmi legile pentru a nu fi nedreptățiți supușii mai mult săracii de către bogați. Visteriile secătuite de împăratul dinaintea lui, prin bună iconomie lea pus la loc, dregătoriile le da la oameni mărturisiți că nu iau mită și au mâinile curate despre toată nedreptatea, și trimitea pretutindenii ucazuri să piară nedreptatea, și să nu se audă întru hotarele împărăției sale, și a rânduit judecători dându-le tain și tot felul de dărui, poruncindu-le ca să petreacă toată ziua îndreptând pricinile celor ce se priceșc, osebind lor locuri îndemânate și

potrivite, a rânduie încă și hrană pentru cei ce erau săraci și aveau judecări, ca nu din pricina sărăciei prin lipsa celor de nevoie să nu-și poată dobândi dreptatea, dar judeca și însuși când era slobod de pricinile obștești, și pe cei ce aruncau birurile îi cerceta nu cumva nedreptățește pe cineva. A bătut război bine norocit cu saracinii, de mai multe ori. A arătat multă purtare de grijă pentru Dumnezeieștile Biserici, pe unele zidindu-le din temelii, iar pe altele crăpate de cutremur ori stricate lea înnoit, iar pe altele lea înfrumusețat și lea împodobit. Pe mulți evrei cu făgăduințe și cu daruri și cu schimbări de daruri ia învrednicit dumnezeiescului Botez. Iar la neamul Bulgarilor, care nu erau întăriți în cinstirea de Dumnezeu, lea trimis monahi evlavioși și Ierei împodobiți cu fapte bune. Iar nu papa Nicolae cu Ludovic Karol, precum mint Righinon în Cartea II an 870 și Sigibert la anul 866. Asemenea și pe ruși care se mai numeau cumani, făcând învoială cu dânșii, sa făcut lor pricinuitor mântuitorului Botez, trimițând lor Arhieru. **Moartea lui Vasile Makedon** În sfârșit mergând la vânat, a aflat un cerb mare, care avea coarnele înalte, și a fost rănit la măruntaie de cornul cerbului și a murit în anul 886. A împărățit împreună cu Mihail un an, iar singur 19, și a lăsat împărăția lui Leon fiul său. Citește pentru el Zonara cartea 16 foaia 131, pe Chedrino, pe Glika, etc.

Fotie este izgonit din scaun.

2. Împăratul Vasile Makedon după încoronarea sa mergând într-un praznic după ce a fost încoronat la Biserica cea Mare, și vrând a se împărtăși cu Dumnezeiasca cuminecătură, Fotie Patriarhul la oprit numindu-l ucigaș de oameni. De care mâniindu-se Vasile, la trimis pe Fotie în Mănăstirea sa a Acoperământului, pogorându-l din scaun că adică cu nelegiuire a fost scos Ignatie de Barda cezarul, și că el arhierateisea viu fiind Ignatie. Vasile a trimis pe Ilie Druggariul flotei și la adus pe dmnezeiescul Ignatie din

surghiun și l-au pus arhieru poruncind lui Fotie să se liniștească, până ce pe cel cu dreptate rânduit și făgăduit patriarh Ignatie, îl va muta Dumnezeu la Sine.

Întoarcerea lui Ignatie în scaun.

3.Deci suindu-se Ignatie în scaun, îndată a afurisit pe Fotie, și pe cei ce l-au hirotonit pe el, încă și pe cei ce au fost împreună uniți cu dânsul. Iar împăratul ca să nu se arate cu necuviință a făcut aceasta, a trimis soli la Nicolae papa Romii, ca acela să cerceteze pricina cea pentru acești Patriarhi ai Constantinopolului (știind că Nicolae va osândi pe Fotie), din partea lui Ignatie pe Ioan Mitropolitul de Sinai, iar din partea sa pe Vasile Protospătarul ca să fie martor la cele ce se vor face, iar de a Fotie pe Petru Mitropolitul Sardelor, rugându-l pe papa Nicolae ca după ce în Roma va cerceta din nou pricina lor, să trimită Ligați la Constantinopol cu pomeniții soli, ca și acolo să se facă aceiași cu Soborul din Roma care la dat anatema pe Fotie, precum sa zis. Ajungând dar solii în Roma, afară de Mitropolitul Sardelor, care se înecase în mare, l-au aflat pe Nicolae murind, și diadohului Adrian II au încredințat solii scrisorile împăratului, zicându-i și câte le poruncise lor împăratul să spună.

4.Deci Adrian știind lucrările lui Nicolae I îndată a adunat în Roma Sobor localnic, care a adevărit toate cele făcute de împărat împotriva lui Fotie, a aruncat în foc toate cele lucrate și grăite împotriva lui Nicolae, de Fotie și de Soborul cel din Constantinopol, și la dat anatema și pe Fotie, și pe cei hirotoniți de el, despre care a zis să fie socotiți ca niște narodnici, și nesfințiți, a dat anatema și pe toți cei ce au fost de o socoteală cu Fotie, și a iertat pe toți cei ce au stricat lucrările acelu Sobor, mai cu osebire pe împăratul Vasile, pe care îl numește și fiu prea iubit pravoslavnic, sfătuindu-l să adune Sobor în Constantinopol, la care va trimite și el Ligați pe episcopii Donat și Ștefan, și pe Marin diaconul, ca să

adevereză cele ce sau lucrat în Roma împotriva lui Fotie, iar pe cele lucrate și grăite împotriva lui Nicolae I să le arunce în foc, ca să nu rămână din ele nici o iotă, și cel ce se va împotrivi să fie supus anatemei. Citește viața lui Ignatie.

Pravila îndemânatecă a lui Vasile.

5. Vasile văzând legile politicești că sunt greu de mestecat și de înțeles, sa sârguit cu dinadinsul să le îndrepte, și să anuleze pe cele neîntrebuințate, iar pe cele lucrătoare să le curățească, pentru aceasta a așezat o îndemânatecă pravilă alcătuită în 60 de titluri, însă nu a avut vreme să o săvârșească, fiindcă sa întâmplat moartea, ci a săvârșit lucrul fiul său Leon înțeleptul, pentru aceasta această pravilă în unele locuri este în numele lui Leon monarhul iar în alte locuri ale lui Vasile, a lui Leon și ale lui Constantin, și cu feluri de înainte cuvântări. Se află încă și nearale ale acestui împărat Vasile, din care cea dintâi este interzisă a patra căsătorie, și sfaturi multe către fiul său în 66 de Capitole, având acrostihildă: „Vasile întru Hristos Împărat Romanilor, lui Leon prea doritului fiu,” și sfătuindu-l pentru fapta bună, și pentru învățătură, acestea sau tipărit în Garie elinește și latinește.

Cneazul bulgarilor orbește pe fiul său, căci vrea a se închina idolilor.

6. În anii împăratului Vasile, cneazul bulgarilor care acum se făcuse Hristian, a mers întru o Mănăstire, lăsând purtarea de grijă a ighemoniei și a credinței Hristianicești asupra fiului său celui mai mare, despre care auzind că iarăși sa poticnit căzând iarăși la slujirea idolilor, la orbit, și a pus pe fiul său cel mai tânăr cneaz, iarăși pentru obșteasca mântuire sa întors la Mănăstire, precum povestește Righion în cartea 2-a an 868 și Eighibert Hronica an 865.

Cum au crezut rușii în Hristos.

7. Monarhul Vasile împrieteniindu-se cu neamul rușilor, a trimis la ei un arhieru, fiindcă primiseră să se boteze, însă

când a venit arhiereul la ei se leneveau și se stânjeneau, și au zis către arhiereu de nu vom vedea vreo minune din acestea din care tu înveți că s-au făcut de Hristos, niciodată nu ne vom îndupleca să primim dogma ta, iar el au zis să ceară ce voiesc? Iar ei au răspuns, cartea ceea ce învață cele pentru Hristos să se arunce în foc, și de va rămâne nearsă, vom primi credința cea din ea, cum că adevărat este Dumnezeu pe care îl propovăduiești. A primit aceasta episcopul și fiind aprins un foc mare, arhiereul înălțându-și mâinile și ochii către cer a zis: „Hristoase Dumnezeule proslăvește-ți numele” și a aruncat Sfânta Evanghelie în foc, și întârziind în văpaie a rămas nevătămată. Deci mirându-se norodul de aceasta, au crezut și se pregăteau să primească Dumnezeiescul Botez, precum mărturisește Zonare Hronica 16 foaia 136 etc. Iar cei din Ighemoni (sau cneji) sau botezat, precum mărturisește Zonara Hronica cartea 16 foaia 136 și alții au fost: Rostislavu, Svedoslavu, și Coțal, cărora împăratul lea trimis din Tesalonic pe fii stratilatului Leon pe Constantin și pe Metodie fiind procopsiți în limba elinească și știutori ai celei slavonești, care mergând acolo a tălmăcit în limba lor Noul Testament, Psaltirea, Octoihul, etc, căci a Bisericescului ostavu, apoi Metodie a fost hirotonit episcop al lor, adică al Moraviei, iar Constantin tălmăcind și late cărți Bisericești, sa făcut diacon ai Bisericii lui Hristos la ruși, și apoi a îmbrăcat schima monahicească numit fiind Chiril și, în sfârșit sa mutat către Domnul.

CAPITOLUL XV.

AUTOCRATORII DE LA APUS KAROL KALBU, LUDOVIC VALVU, ȘI KAROL KRASSU ȘI CELE FĂCUTE DE EI ÎN BISERICĂ.

1.După ce a murit Ludovic II neavând fiu de parte bărbătească, frații lui cei după tată, adică Ludovic al Germaniei, și Karol Kalbul craiul Fragkiei, se sfădeau între ei pentru monarhie, dintre care Karol ajungând mai înainte a trecut la Roma, și cu daruri și cuvinte măgulitoare și-a atras dragostea Romanilor, și a arhiereului, a fost încoronat monarh de Ioan 8 sau 9 în anul 875, care se numea Kalbus pentru că era pleșuv, fiu al lui Ludovic Piosul, din Iudita, și nepot de fiu al lui Karol Magnu. Acesta era un ighemon viclean, înfelurit la sfaturi, și iubitor de lucruri străine. Mândrindu-se dar și înălțându-și cugetul pentru autocratorie, și îmbrăcându-se cu podoabă elinească, arăta o sufletească mândrie, încât de aici sa abătut la năravuri străine, iar în războaie era mai fricos decât iepurii, și totdeauna îndemânatec să fugă decât să gonească pe vrăjmași, precum scrie Sigebertus în Hronica an 876. Deci fiind chemat de papă în Italia, ca să gonească pe saracinii, care o prădau, de unde întorcându-se în Fragkia, pe cale a căzut în boală, și bând otrava ce ia fost dată de Sedechie iudeul, de care se folosea ca de la un doctor, a murit, împărățind 2 ani, iar oasele lui după 7 ani au fost mutate la Paris fiind îngropate în țintirimul Mănăstirii Sfântului Dionisie.

Ludovic III monarh anul 877.

2.Moștenitor al acestuia sa făcut la împărăția Franței și autocrator, după alegerea obștească, Ludovic III fiul său, poreclit Valvos, adică cepeleagul, în anul 877, fiind încoronat crai al Franței de Igkmarus Arhiepiscopul Romii, și ca stăpânitor al Apusului de Ioan al VIII-lea episcopul Romii, iar în anul următor a murit, drept aceea pentru scurta lui domnie nici de bine nici de rău nu e vrednic de pomenire, și prin urmare nu este numărat nici între cei răi nici între cei buni dintre cezari, precum zice Kuspian în viața lui mai înainte de a fi împărat că era fără răutate, blând, iubitor de dreptate, de pace și de religie, împreună cu Kuspian mărturisește și Righion în Hronică.

Karol III Krassul monarh anul 879.

3.Karol III care fiind gras era poreclit Krassos și Grosul, a fost fiul împăratului Ludovic al Germaniei din soția sa Emmi, nepot de fiu a lui Pius și strănepot al lui Karol Magnus, în anul 789 sa vestit Autocrator fiind încoronat după numire de Papa Ioan 8, a fost ighemon blagocestiv, blând, milostiv și împodobit cu multe fapte bune, încă și bine norocit, căci el singur a stăpânit Italia, Germania, și Franța care mai înainte erau spuse la osebiți ighemoni. A chivernisit

împărăția 8 ani și mai bine. Însă a fost neputincios și cu trupul și cu sufletul, și cu sfatul casnicilor săi sa lepădat de stăpânirea monarhicească, și după demisie viețuia întru atâta sărăcie încât cele de nevoie ale vieții nerușinându-se le cerșea de la diadohul său Alfonsu. Apoi a adormit în Mănăstirea Aughinsia și îngropat lângă Constantia.

Episcopii Romii.

4.Episcopii Romii în vremea acestor monarhi sau făcut Ioan VIII ori după alții IX, și Marinus ori Martinus I și Adrian III, și Ștefan V ori VI.

Papa Ioan VIII.

5.Ioan VIII (ori după cei ce numără în catalogul episcopilor Romii și pe papeasa Ioana) acesta a încoronat trei monarhi, pe Karol Kalbul, pe Ludovic II și pe Karol Krassul. Drept aceea în treacăt greu a fost supărat de comiții Tuscanilor. Acest Ioan pe Formosul episcopul Portului, care a îndemnat pe comiții Tuscoolani, lipsindu-l de toată vrednicia Bisericească, încă la silit a se lega cu jurământ, ca mai mult să nu ceară episcopia sa, ci de aici să petreacă cu mulțumire în norodnică cumișenie, precum arată Sigebertos Hronica an 900. Acest Ioan a scris acea epistolă vestită către Fotie Patriarhul Constantinopolului. Pe acest Iona papiștii cei mai noi îl numesc, tâmp, adică greu la minte, și fricos și ca femeie, de unde Ioana papeasa, fiindcă sa învoit împreună cu Fotie la cele Bisericești, precum mărturisește Bataglidis în Istoria Soboarelor.

Papa Marin.

6.După Ioan VIII papă se face Marinus, care a dobândit scaunul Arhiepiscopii Romii cu farmece și cu multe alte necuvioase, precum adeverează Platinas. Precum dar pe cele mai multe din cele în zadar, și rău făcute de papa cel mai dinainte Ioan VIII, zice Baronie în Cronica an 864 num. 14 le-au stricat, așa și pe numitul Formosul dezlegându-l de jurământ, la pus iarăși în episcopia sa.

Papa Adrian III

7.Adrian III păzind hatârul Părinților Italiei, care de multă vreme sfătuiau pe craiul lor Karol Krassul, două lucruri (poate cărți) au dat de obște, din care în prima pomenea, ca la alegerea episcopului Romii adevierea Autocratorului să nu aibă tărie, care mai ales aceasta sa cercat și sa început și a vrut să o isprăvească papa Nicolae, zice Platinas la viața lui Adrian III, iar cealaltă, că murind craiul Krassul,

fără fiu de parte bărbătească, împărăția cu titlul de Autocrator să fie încredințată ighemonilor Italiei.

Starea Spaniei și a Angliei.

8.În Spania în vremea lui Alfons Magnu, a lui Ordoniu II, a lui Froila II asemenea și în Anglia în vremea lui Aelfredu în Bisericile lor nici o tulburare nu sa aflat după cum cetim.

Starea Galiei.

9.În Galia, unde a fost împărat Karol Kalvus, Ludovic Valvus, Karolomanos, și Ludovic fratele lui și Karol Krassus, Odon, și Karol prostul, Nordmanii care mai înainte făceau multe năvăliri, mult o au prădat. Acestora nici un crai nu lea stat împotriva mai c bună norocire precum Odon, pe care alții îl numesc Otton, comis la Parisului, și diadoh a lui Karol Krassului după demisia lui Karol, că ceilalți crai opreau pe aceștia ai mult cu bani decât cu fier, precum istorisesc Righion în Cronica cartea 2. An 887 și Grațianus Cronica an 900 și alții.

Germania.

10.În Germania aceiași Nordmani, pornindu-se cu nemilostivire, pretutindeni desăvârșit au ars cetăți și alte locuri Leodiul, Kolonia Agrippia, Vona, Akuisgranicescul Palat, Trebiron, monarhul de atunci Karol Krassul neputând să-i înfrunte, s-au văzut că au obosit. În sfârșit împăratul Nordmanilor Godfridos a făgăduit să se facă Hristian cu condiția, dacă Duca îi va da în dar Eparhia Frisiei, Gisla, și soție pe fiica lui Lotarie. ***Godfridos împăratul Nordmanilor se face Hristian.*** Și luând toate acestea sa botezat, a fost primit în Sfânta Scăldătoare de Karol monarhul, iar lui Sigifrid și celorlalți Nordmani li sa rânduit o sumă de aur, și de argint nenumărată, și așa sau dus din hotarele monarhilor Apuseni, precum istorisește Righion cel mai bun istoric al vremilor acelora la 882. Pentru vătămarea și stricăciunea ce sa făcut de Nordmanii Bisericii Germane se tânguiesc Părinții Soborului din Moguntia în anul 888 a cărora cuvinte citește-le în prologul Tomul IV al Soboarelor, și în Canonul întâi al Soborului din Metinsi.

11.Istoricul Grantios spune că în eparhiile de care sa zis și în Saxonia sau tulburat mult de năvălirile danilor și a Nordmanilor. Cu care luptându-se Brunon ducele de Saxonia și alți mulți Hristiani au fost uciși. Acesta este Brunon, care a zidit slăvita cetate ce și-a luat numele de la el Brunsvic, adică satul lui Brunon, sau mai bine zis sân

(ori colpu), căci bruc în limba saxonilor înseamnă sân, precum istorisește Granțios.

CAPITOLUL XVI.

SOBOARELE CE SAU FĂCUT ÎN VREMEA ACESTOR MONARHI.

1.În vremea acestor monarhi ai Răsăritului și ai Apusului, sau adunat Soboarele: în Constantinopol împotriva lui Fotie, Bermerin, Attikin, Tikino, Pontigon, Constantinopol VIII Lumnic, și în Colonia.

Mincino-Soborul Constantinopol.

2.Soborul din Constantinopol împotriva lui Fotie, venind Ligații lui Adrian II în Constantinopol sau adunat în anul 869 d.Hr. în al treilea an al monarhiei lui Vasile în Biserica Înțelepciunii lui Dumnezeu, la care au venit 102 episcopi, față fiind împăratul Vasile cu amândoi fii săi Constantin și Leon, și cu cei trei Ligați ai lui Adrian, episcopii Donatul cu Ștefan, și Marin diaconul Bisericii Romanilor, și cu vechilii celorlalți Patriarhi de la Răsărit, pe care zic să fi fost mai mult soli ai Ismailitenilor decât vechili ai Patriarhilor fiind trimiși de Amira al Răsăritului, care după plecarea împăratului Vasile, și a lui papa Adrian, pe Fotie la pogorât și l-au dat anatema, iar pe Ignatie l-au adevărit patriarh al Constantinopolului l-au pus iarăși în scaun, judecător al acestui Sobor a fost Brann. A mai fost dat anatema Teodor Kritinul (orzescul), și iconomahii cei de un cuget cu el. Însă au așezat și 14 Canoane. Iar lucrări, adică adunări ale acestui Sobor au fost 10, care se află în Tomul 4 al Soboarelor. Papistașii numesc pe acest Sobor mincinos îl numesc 4 Constantinopol, adică Sobor Lumnic VIII, dar din pizmă și rău zic.

3.Soborul acesta a făcut trei lucruri vrednice de însemnare: *1.* Ca să se poată face caterisirea lui Fotie și osândirea, fără a zice ceva împotriva după plecarea împăratului Vasile și a papei Adrian, nimeni nu putea șede cu cei din Sobor, de nu ar fi voit mai întâi să iscălească în Libelul cel adus de Ligații papei din Roma, care după celelalte cuprinde: „Urmăm dar Sfântului Sobor pe care la săvârșit cel adormit vrednic întru pomenire Nicolae, întru care însuși stăpâne Ierarhe cel asemenea cu îngerii Adriane ai scris primind și noi pe cel îi primește

acela, și osândind pe cei ce au fost osândiți de el, pe Fotie și pe Grigore al Siracusei și pe următorii și părtașii lor care rămân întru dezbinare. Iar sinagogile celor ce viclenesc, și aflarea răzvrătitelor dogme de împăratul Mihail de două ori împotriva Prea Fericitului Patriarh Ignatie, și odată împotriva primului scaun Apostolesc, și pe cei ce ascund păgâneștile lor lucrări. Iar pentru prea cinstitul Patriarh Ignatie, și de cei ce pentru dânsul cugetează, ceea ce a rânduit stăpânia scaunului Apostolic, cu tot gândul urmăm. Această mărturisire eu cutare episcop cu mâna am iscălit, și ție prea Sfântului Stăpân și marelui Arhieru, și Lumnicul papă Adrian, am adus-o prin ai tăi Ligați episcopii Donat și Ștefan, și prin Marin diaconul Sfintei catoliceștii Bisericii Romii, și marturi pe cei ce i-am rugat.” Așa se citește în lucrarea 1 -a acestui Sobor în condicile Latinești. Altul însă zice căci cu altă cuprindere, asemenea zice că și în cele elinești, și că pentru mai multă adevărire le pune de față pe amândouă Libelile, din care cea elinească cuprinde așa, precum se citește în Tomul 16 al adunării Soboarelor de Ioan Mansi, în lucrarea I-a „Și urmăm Sfântului Sobor, pe care papa Nicolae al fericitei pomeniri l-au săvârșit, în care și însuși stăpâne cel asemenea cu îngerii Adriane ai scris, primind noi pe cei ce-i primește acela, și osândind pe cei întru el osândiți, mai ales pe Fotie și pe Grigore al Siracuselor pe ucigașii de părinte, pe cei ce și-au pornit limbile sale împotriva duhovnicescului lor părinte, și pe următorii lor care rămân în schismă, și care rămân în împărțășire cu ei. Iar pe sinagogile (adunările) celor vicleni, și aflarea dogmelor răzvrătite de împăratul Mihail II ori împotriva prea fericitului Ignatie Patriarhului, și o dată împotriva primului scaun Apostolesc, îi strângem cu nedezlegate legături de anateme, și pe cei ce le apără, ori scund păgâneștile lor lucrări, etc.” Iar cei ce nu vor să se iscălească acest Libelul nu i-a fost îngăduit să rămână în Sobor, după mărturia lui Teodulos al Anghirei, Nichifor al Niceii, etc. Iar Teodor Mitropolitul Kariiei iscăbind în Libel, fiindcă sa cunoscut că a fost unul din cei ce au adunat Soborul lui Fotie, la care Sobor Nicolae al Romii a fost spus anatemei, a fost gonit din adunare. Atâta dar era mânia cea asupra următorilor lui Fotie, pe care și dacă se căiau nu erau primiți.

4.Lucrarea 2-a pe cei trimiși de Amira soli ai Siriei, adică de stăpânitorul Ismailitenilor, sobornicii i-au arătat locțiitori ai Patriarhilor Răsăriteni, precum se arată în epistola lui Fotie către

Teodosie monahul, și către Ilie Patriarhul Ierusalimului, s-au trimis prin Mitropolitul Martiropolii, către Soborul ce sa făcut în urmă, pe care scurt cuprins îl însemnează Kesar Baronius, deși zice că aceasta sa scris cu vicleșug, și nu adevărat, Hronica an 869 num. 14.

5.Lucrarea 3 -a care este și cea mai înfricoșată la tot auzul, că Părinții au iscălit în manuscris împotriva lui Fotie nu cu simplă cerneală, ci lucru înfricoșat! Mitropolitul Nichita al Paflagoniei zice că a auzit de la văzătorii care adevereau, că au muiat condeiu în Sângele Mântuitorului așa au iscălit, care oarecând l-au făcut Dumnezeieștii Părinți cei vechi când au dat anatema pe Nestorie, Makedonie, etc, pe luptătorii de Dumnezeu, și Teodor episcopul Romii, iscăbind împotriva lui Pir monotelitul Patriarhul Constantinopolului.

6.După puțină vreme Părinții Soborului schimbându-și socoteala au venit înaintea împăratului obidindu-se, cum că Răsăriteana Biserică ticăloșește au iscălit-o (poate fi greșeală de tipar, că ar fi trebuit să zică că au supus-o) Bisericii Apusene, și jalnic se rugau să se ia Libelii de la Ligații Papii, pe care mâinile lor le iscăliseră, pe care împăratul nu ia trecut cu vederea, a poruncit slujitorilor să le fure din camera Ligaților etc. Citește pe Anastasie Bibliotecarul la viața lui papa Nicolae II foaia 110 care a fost împreună cu Ligații în Constantinopol. În sfârșit împăratul Vasile ospătând pe acești Ligați, și dăruindu-le daruri nu atâta de cu cinste, au poruncit protospătarului Teodosie să gătească cele de trebuință pentru a lor călătorie, care plutind pe mare a căzut între Stalbi, de care au fost dezbrăcați și au dat lor condica iscăliturilor, cât și practicele acestui Sobor.

Soborul Bermerin și Atiik.

7.Soborul Bermerin, și cel Attiniak au fost adunate de craiul Franței Karol Kalbul în anul 869 iar al II-lea în 870. împotriva episcopului de Laudun, care era nepot lui Igkmaru Arhiepiscopul Rimon, carele a oprit de la împărțășire pe ducele Nordmanilor, fiindcă a dat averile Bisericești pe care le luase de la Karol Kalbu. Această oprire de la împărțășire nu a fost primită de Soborul din Bermerin, iar episcopul de Laudun mâniindu-se de aceasta împotriva canoanelor sa făcut. Iar Igkmarul dimpotrivă a rămas în hotărârea sa, Soborul din Attinis sa făcut mai puternic decât celălalt, pe numitul episcop ca pe un semeț l-au osândit. Însă craiul Karol, și Igkmarul Arhiepiscopul de Rimon unchiul lui în sfârșit fiind silit, a făgăduit împăratului că iscălește, iar Mitropolitului că se supune, și așa a câștigat iertare.

Soborul din Tikin.

8.Soborul din Tikin, ca și cel din Pontigon sa făcut în anul 876 în care nu sa făcut nimic vrednic de pomenire, decât că sa adevărit Autocrația lui Karol Kalbu.

Soborul din Kolonia.

9.Soborul din Kolonia sa adunat în vremea lui Karol Krassul în anul 887 a dat 6 Canoane împotriva celor ce răpesc averile Bisericii, împotriva celor ce silnicesc pe săraci, și împotriva necuviincioaselor nunți. Citește în Tomul IV al Soboarelor.

CAPITOLUL XVII.

CELE DOUĂ AȘEZĂRI ALE LUI FOTIE, ȘI SOBORUL LUMNIC 8.

1.Împăratul Vasile a scos din scaunul Patriarhal pe Fotie, și fiind dat anatema de mincinosul Sobor lumnic din Constantinopol, precum sa zis, în sfârșit a fost închis într-o temniță, fiind lipsit de slujitori, de cele de nevoie ale vieții, și din poruncă împărătească lipsit de cărți care era cea mai mare pedeapsă pentru el, precum însuși scrie către episcopi în epistola 174. Că citirea cărților îi era mai dulce decât toată dorirea, căci nu dormea nopți întregi cu sânguință zăbovind întru cetire, după Nichita al Paflagoniei. Drept aceea descriind pătimirile sale vrednice fiind de milostivire, se ruga către împăratul să aibă har de moarte, citește în epistola 97.

2.Milostivindu-se împăratul Vasile din acestea, și punând în minte vechiul prieteșug către Fotie, și buna vorbire cea dinainte, asemenea și multa învățătură a bărbatului, și înțelepciunea lui, întărâtarea cea asupra lui o au schimbat, drept aceea la adus din surghiun în curtea împărătească, ia dat pe amândoi fii lui ca să-i învețe, precum zice Constantin Porfiroghenitul în viața lui Vasile Capitol 44. Iar Nichita din Paflagonia altminterea oarecum scrie că sa făcut schimbarea cu Fotie spre mai bine, în viața lui Ignatie, cu plăsmuita genealogia lui Vasile din Tiridat împăratul Armenilor, și Beklas numele ce însemnează pe Vasile II pe împărăteasa Evdochia V și pe cei patru fii ai lui, pe Constantin XX pe Leon 30. Pe Alexandru I, și pe Ștefan 200 și toate altele câte zice Nichita, de Fotie sau alcătuit,

și s-au scris, și prin Teofan Palestineanul sau arătat împăratului. Însă acestea sunt bârfele lui Nichita, și plâsmuiri mincinoase, fiindcă mai mult decât ceilalți ia fost vrăjmaș. Că nu prin unele ca acestea s-a îmblânzit împăratul, ci prin cele ce a scris Fotie din surghiun către împărat zicându-i: O prea iubitoru-le de oameni împărat, nu pun acum înaintea vechiului prieteșug, înfricoșatele jurăminte și tocmeli, nu ungerea și hirotesia împărăției, nu că din mâinile mele apropiind-te te împărtășeai cu înfricoșatele Dumnezeieștile Taine, nici legătura cu care ne-a legat Botezul bunului tău fiu etc. Din care îmblânzindu-se împăratul au chemat înapoi pe Fotie aducându-l din surghiun.

3.Iar după ce Adrian II a murit, se face episcop Ioan 8 ori 9, care urmând foștilor episcopi Adrian II și Nicolae I se nevoia cu toate chipurile ca Biserica Bulgară care era supusă Constantinopolului, să o supună Romii. Drept aceea odată, și de două ori a scris către Ignatie pentru aceasta, ci în zadar, pentru care a treia oară mâniindu-se, pe episcopii Pavel și Evghenie, Ligații (vechilii) ia trimis la Constantinopol, dându-le scrisori pline de blesteme, și de înfricoșări, și care cuprindea că de nu va retrage în 30 de zile pe toți episcopii și clericii Răsăriteni, care învățau nou luminatul norod, și să lase desăvârșit țara Bulgarilor sub stăpânirea Romii, să fie nevrednic de împărtășirea Dumnezeieștilor Taine. Dar până a ajunge Ligații la Constantinopol, Ignatie sa dus către Domnul.

Fotie a doua oară Patriarh.

4.Iar împăratul fără zăbavă a pus pe Fotie iarăși în scaun, și iubind să fie deplina unime a Bisericilor Apusene și Răsăritene, și să ia toată sminteala din ele, a trimis soli către Ioan episcopul Romii, rugându-l ca să se împărtășească cu Fotie. Asemenea a scris și Fotie, și clerul din Constantinopol, precum se vede din epistolele scrise în Latină a lui Iona către Grigore Primikiriul Indictionul. 12. aprilie 3. Epistola 169, către împăratul și fii lui Indictionul. 12 Iulie 16. Epistola 199 și 200. Către clerul Constantinopolului Indictionul 14 August 8. Etc. Însă trebuie știut că aceste 8 epistole ale li Ioan au osebite cele Romane de cele elinești, precum și cele elinești de cele romane. Și pe cele elinești papistașii zic că le-ar fi mincinoșit grecii, precum și grecii zic, de cele Latinești că Latinii. Iar Ligații ajungând în Constantinopol nu au voit a se împărtăși împreună cu Fotie.

5.Deci primind Ioan 8 ori 9 solia împăratului, și văzând cele ce se cerea de la el, a socotit să umble pe altă cale decât cea urmată de cei

mai înainte de el, și să întrebuițeze chip prietenesc ca să câștige ceea ce poftea. Drept aceea pentru Soborul ce urma a se aduna în Constantinopol a hotărât Ligați pe episcopii Pavel și Evghenie care se aflau deja acolo, trimițând și pe un al treilea adică pe Petru prezbiterul cardinalul, căruia ia încredințat Kommonitoriul, prin care a legiuit ceea ce trebuiau să facă ei în Sobor. Însă și scrisori pline de pace, de urații, de cuprinderi, deși toate erau amestecate cu păpească stăpânire și poruncire, întru care se unea cu alegerea Patriarhului, curat și adevărat Patriarh recunoscându-l pe Fotie și împreună liturghisitor, dezlegându-l pe el și pe toți cei împreună cu el, de toată anatema grăită asupra lui, și a dat anatema pe toți cei ce nu-l recunosc pe Fotie ca Patriarh, îndemnând pe împărat să-i arate lui Fotie în Hristos dragoste curată, și toată evlavie. Toate practicele cele împotriva lui Fotie să rămână fără tărie, precum și Soborul cel din vremea lui Adrian II. Însă cu această tocmeală că trebuie Fotie să ceară iertare înaintea a tot Soborul, și milă, pentru că s-au hotărât, și sa suit în scaunul Patriarhal, mai înainte de a da știre episcopului Romii, precum se vede în elinească epistolă către împăratul Vasile. Iar în epistola cea către clerul Constantinopolului întru alt chip se citește, că adică este dator Patriarhul Fotie înaintea Soborului, cu mare glas să propovăduiască Dumnezeiasca milă a Bisericii din Roma, și apărarea și osârdua ce a arătat către el. Pe lângă acestea cerea cu fierbințeală ca țara Bulgarilor să rămână supusă Romii, și desăvârșit să nu fie supusă scaunului din Constantinopol, iar celor care sar fi împotriviți îi îngrozea cu afurisiri nedelegate etc.

6.Iar cuprinsul în scurt al Kommonitorului încredințat lui Petru cardinalul, era așa: Papa Ioan porunca Ligaților săi să se împărtășească împreună cu Fotie, și când vor intra în Sobor să-i întrebe pe toți cei de acolo, de primesc cele scrise de episcopul Romii către împăratul Vasile, și de vor zice toți că le primesc, și rămân întru acelea, să zică, că prea sfântul papa ia trimis pe ei ca împreună să adune cele risipite, și să unească pe cele dezbinat, să ridice pe cele căzute, să pricinuiască Bisericii pace, și să înceteze smintelile, apoi lângă acestea să adaoge, că prea sfântul papă dorește ca după ieșirea din viață a lui Fotie, după canoanele Sfinților Părinți, să nu fie ales vreun norodnic la scaunul de Patriarh al Constantinopolului, nici Patriarhul Const. Să nu facă vreun episcop, ori prezbiter pentru Bulgaria, și încă să se propovăduiască în Sobor, ca cele făcute

împotriva lui Fotie în Soboarele din vremea lui Adrian II din Roma și Constantinopol să fie fără tărie, și să nu fie numărate cu celelalte Sfinte Soboare.

Soborul Luminc VIII din vremea lui Fotie.

7.Pe lângă acestea viind în Constantinopol Petru cardinalul, a fost adunat Soborul 8 Lumnice de către împărații Vasile, Leon, și Alexandru, în Biserica cea vestită în toată lumea Sofia în anul 879, au fost 389 episcopi, fiind de față Ligații episcopului Romii, episcopii Paele al Agkonintenilor, Evghenie al Ostisienilor, și Petru prezbiterul cardinalul, care odată cu scrisorile a adus lui Fotie și arhierescă podoabă din partea episcopului Romii, omofor, stihar, felon, și sandale, asemenea și țiitorilor locului Patriarhilor Răsăriteni lui Cosma prezbiterului Alexandriei, lui Vasile al Antiohiei episcop de Martiropol, și lui Ilie al Ierusalimului. Întâi șezător a fost patriarhul Fotie, și s-au făcut 7 lucrări în acest Sobor.

Lucrarea I.

8.În lucrarea I -a, întâi șezător era Fotie, Ligații lui Ioan i-au adus veșminte, pe care cu multă cinste și evlavie le-a primit Fotie. Iar Ioan al Iracliei vorovind asupra acestora a zis, al tuturor relelor și smintelilor ce au urmat în Biserica lui Hristos, în acele vremi pricinuitoare a fost Nicolae I episcopul Romii, și moșteanul său Adrian II apoi laudând în destul pe Ioan moșteanul lui Adrian, a povestit pe larg câte rele a pățimit Fotie.

Lucrarea II -a.

9.Iar întru a doua lucrare, care sa făcut în 17 Noiembrie Marți Indictul 13 sa cetit epistolele cele pline de urații lui Ioan către împăratul, către Fotie, și către cler, asemenea și epistolele lui Mihail al Alexandriei, a lui Teodosie al Antiohiei, și a lui Teodosie al Ierusalimului, cu care au judecat și osândit Soborul ce sa făcut de Adrian II, și îl supun anatemei. Pe lângă acestea Toma Mitropolitul fiind unul din locțiitori, fiindcă se aflase în Soborul cel împotriva lui Fotie a cerut iertare.

Lucrarea III

10.A a 3-a lucrare, sa făcut Joi 19 Noiembrie, sa cetit epistola lui Ioan către episcopii Răsăritului, pe care Părinții au socotit-o a nu fi cuviincioasă, căci se vedea că Ioan se fățarnicea scriind unele ca acestea, pentru a supune Biserica Bulgarilor scaunului Romii, și curat ca pe Biserica Răsăriteană să o supună lui, și mai ales pe cea a

Constantinopolului. Drept aceea Părinții au arătat că epistolele lui Ioan sunt de prisos, ca și Ligații cei trimiși de el pentru pacea Bisericilor. Căci toți primesc pe Fotie de Patriarh adevărat și vor ca și episcopul Romii să fie împreună împărtășit cu Fotie și cu Biserica, iar nu ca judecător al lor. Iar pentru pricina Bulgarilor, după care Ioan scria episcopilor așa: „Poftim însă blagoslovenia voastră și aceasta, ca nici fratele și împreună slujitorul cu noi Fotie prea sfințitul, nici oarecine din moștenitorii săi de acum înainte să nu hirotonească în Bulgaria, nici să trimită mâna, nici omoforul, nici să judece zisa eparhia Bulgarilor ca pe a sa. Că pe temelie străină nu se cade să zidească alții. Că cel întru fericita pomenire Nicolae care a fost mai înainte de noi cu rugăciunea și prin Apostolești învățături a întors pe stăpânitorul Bulgarilor Mihail pe neamul de acest fel ia întors, și ia botezat prin evlavioșii săi episcopi. Și toate Bisericeștile închipuiri și canoane, și câte atârnă de creștineasca religie predanisindu-le sau săvârșit. Deși oarecare cu îndrăzneală au răpit de la noi eparhia care nu se cuvenea lor, și au făcut hirotonii, și sfințiri de Biserici și în scurt toate câte nu se cădea le-au făcut.” Citește pe Anastasie, sau mai bine pe Bibliotecarul Giulliemu în viața lui Adrian II și pe Platina tij. La acestea a răspuns numai Fotie, că aceasta se cuvenea să o arate monarhului fiindcă acestea se cuvin marginilor monarhiei, care sunt sub a sa ocârmuire. Pe lângă acestea Zaharia al Calcedonului zăbovind a răspuns din partea lui Fotie, căci din norodnic sa făcut Patriarh, însă a dat pildă pe mulți alții, căci obiceiul și nevoia surpă canonul, aducând mărturie la aceasta pe Sfântul Vasile cel Mare care scrie unele ca acestea către Amfilohie. Asemenea sau cetit epistolele cele către împăratul trimisă de al Antiohiei și de al Ierusalimului, care împreună au binevoit la a doua așezare a lui Fotie. În sfârșit sa cetit communitariul lui Ioan, care avea iscălitura a 16 episcopi, și 6 prezbiteri, și 2 diaconi, prin care Ioan cu dovezi a arătat că Soborul din timpul lui Adrian este fără tărie, precum a arătat și în epistola sa cea către Fotie scriind: Iar Soborul cel făcut împotriva evlaviei tale, întru cele de acolo l-am anulat, l-am stricat desăvârșit, și îl lepădăm și pentru altele, și pentru că cel mai înainte de noi papa Adrian nu a iscălit întru el.”

Lucrarea IV.

11.În a 4-a lucrare s-au adunat Joi 24 Decembrie, viind Vasile episcopul de Martiropol și locțiitor de Patriarh al Antiohiei, a adus lui

Fotie scrisoare trimisă de Ilie cel de curând Patriarh, în care scria că în Soborul ce sa făcut împotriva lui Fotie în Constantinopol cei trimiși ca locțiitori de Patriarhi au fost cu adevărat soli ai Saracinilor. Drept aceea Soborul a hotărât așa: „Soborul ce sa făcut împotriva lui Fotie prea sfântului papă, și Soborul ce sa făcut în Constantinopol împotriva prea sfântului Fotie poruncim să fie desăvârșit stricat, și lepădat, și să nu se numere nici a fi socotit împreună cu Sfintele Soboare, nici a se chema nici a se numi Sobor să nu fie! (Acesta este Capitolul IV al Kommonitariului) „Pe cei ce până acum s-au depărtat pe sine de Sfânta Biserică a lui Hristos Dumnezeu, și de Fotie prea sfântul Patriarh și sau dat pe sine rătăcirii schismatice, hotărâm neîmpărtașiți să fie de Trupul și Sângele lui Hristos adevăratului Dumnezeului nostru, și de petrecerea și adunarea împreună cu credincioșii, până când vor rămâne în despărțire.” (Acesta este Capitolul V al Kommonitariului).

Lucrarea V-a.

12.Lucrarea 5-a a Soborului sa făcut Marți 26 Ianuarie anul 880, la care a fost chemat Mitropolitul Smirnei, ca să răspundă pentru schisma, fiindcă s-a dezbinat de Sobor, nevrând a se face împreună hotărâtor la alegerea lui Fotie, și punând pricină că este bolnav, aceasta zicând către cei trei episcopi care au fost trimiși de Sobor către dânsul ca să vină, ca un schismatic a fost afurisit. Apoi în aceeași zi au legiuit trei Canoane: Canon **1.** „Cel caterisit, ori dat anatema de Ioan episcopul Romii, acest fel și de Fotie patriarhul Constantinopolului să se judece, și asemenea cel caterisit, ori dat anatema de Fotie, acest fel și de episcopul Romii să se judece. Către sfârșit Canonul zice: Nici una din protiile⁶⁰ cuviincioase preasfântului scaun al Bisericii Romanilor, nici cele ce de întâi șezătorii ei schimbându-se, nici acum, nici mai în urmă.” Canon **2.** „Episcopul ce și-a dat demisia din episcopia cea sortită lui și sa făcut monah, să nu mai poată de aici a se face episcop.” Canonul **3.** „Care din norodnici sunt în dregătorii să nu poată pune mâna asupra celor sfințiți.” Pe lângă acestea și luptătorii de Icoane au fost dați anatema, și cele făcute în Soborul VII s-au adevărit, și pe acest Sobor hotărâsc Părinții, să se numere împreună cu cele VI Soboare se numesc Lumnice. Iar aceasta s-au făcut, căci unii zic că nu primesc hotărârile Soborului VII pentru închinarea

⁶⁰ Întâietăți-le

cinstitelor Icoane. Deci făcându-se acestea, Ligații papei și locțiitorii Patriarhilor, iscăbind cea de a doua așezare a lui Fotie o au adevărit, și toate cele ce s-au făcut împotriva lui Fotie au fost date anatema.

Lucrarea VI.

13.Lucrarea VI -a sa făcut Marți în 1 Martie, venind Părinții în sala aurită a Palatului împărătesc, a venit acolo și împăratul Vasile cu fii săi Leon și Alexandru, au dat voie să se citească Simbolul Credinței conglăsuind cu Soboarele care s-au făcut mai înainte, și cetindu-l precum a fost alcătuit la Soborul II Lumnice, s-au întărit, și au strigat Părinții: „Fiecărui Hristian aceasta să-i fie credința, iar cine va îndrăzni să adauge, sau să scadă, sau să falsifice, să fie afurisit și caterisit.” Dar pe lângă acestea a socotit Soborul să strice adăogirea făcut în Simbol „și din Fiul”, fiindcă aduce mare sminteală Răsăritenilor. Apoi a iscălit împăratul și fii săi Leon și Alexandru, și în adevărea Soborului VII și în surparea celor grăite, și scris împotriva lui Fotie.

Lucrarea VII -a.

14.Duminică 13 Martie s-a făcut a șaptea și cea din urmă lucrare, întru care sa cetit iarăși Simbolul Credinței, fiind adevărit de adunare, zicând toți împreună, așa ținem, și așa credem. Apoi după ce au vorovit pentru Fotie, și l-au lăudat în destul pe Procopie episcopul Cezareii, au zis Ligații episcopului Romii: „Acela ce nu recunoaște adevărat pe prea sfântul Fotie, și nu se împărtășește împreună cu el, fie partea sa cu Iuda.” Asemenea încă și de obște au zis: „Acela ce nu-l socotește pe el arhieru a lui Dumnezeu, să nu vadă slava lui Dumnezeu.” Deci în sfârșit făcându-se obișnuita laudă, s-au dezlegat Soborul.

15.Practicalele Soborului acestuia se află cu adevărat în cartea lui Nil Arhiepiscopul Tesalonicului cea împotriva Latinilor, fiind adunate din osebite cărți de Bec și de câțiva vreme au fost tipărite în cartea numită Tomos Haras (tomul bucuriei) însă oarecum schimbate. Ci trebuie a ști că papiștii multe și zic și scriu împotriva acestui Sobor, întrebuintând minciuni, și mai ales lingușitorii papei, adică Cezar Baronius, Severin Vinius, Leon Allatie etc, zicând unii din ei ca un Sobor ca acesta nu s-ar fi făcut, iar unii zic că practicalele Soborului s-ar fi prefăcut, și alții altfel. Dar martor arătat al acestui Sobor este Ioan VIII ori IX precum se vede în Epistolele lui 250 și 251 etc. ***Când sa***

numit episcopul Romii papă. Să fie știută și aceasta că întru acest Sobor episcopul Romii în acest Sobor s-au chemat Papă.

CAPITOLUL XVIII.

SCHISMA CE SA FĂCUT ÎNTRE BISEIRICILE RĂSĂRITULUI ȘI ALE APUSULUI DUPĂ ACEST SOBOR.

1.Înștiințându-se Ioan al Romii de cele lucrate în acest Sobor și nedobândind cele ce dorea, mai ales țara Bulgarilor, pentru care a scris de două ori stăpânitorului ei, sa tulburat foarte pentru cele ce s-au făcut. Mai întâi a osândit acest Sobor, asemenea și pe Patriarhul Fotie, iar apoi a trimis Ligat al său la Constantinopol pe Marin care fusese trimis și de Adrian II, care a fost de față la Soborul împotriva lui Fotie, ca să prefacă socoteala Răsăritenilor precum însuși voia, care ajungând în Constantinopol, și cu toate chipurile silindu-se să isprăvească voile lui Ioan, nici una nu a nimerit, decât defăimare, că a fost pus la închisoare pentru 30 zile. Drept aceea după moartea lui Ioan, Marin moștenește scaunul Romii, și aducându-și aminte de defăimarea din Constantinopol, fără sfială a supus anatemei pe Fotie, și pe Soborul lui. Aceasta făcând-o și Adrian III moștenitorul lui Marin, și Ștefan VI cel după dânsul, din care mâniindu-se împăratul Vasile fără măsură, cu posomorâre a scris la Roma, spre surparea stăpânirii celei cu minciună a episcopului Romii, și pentru a arăta înfocata și aprinsa râvnă pentru apărarea lui Fotie, și a scaunului din Constantinopol. *Fotie iarăși este trimis în surghiun și moare.* Iar după moartea împăratului Vasile, iarăși Fotie cade în bântuielile cele viclene ale vrăjmașilor, a fost dat afară din scaun de Leon împăratul, și a fost surghiunit în Mănăstirea Armenicenilor, precum vom spune în următorul capitol, unde în cele din urmă a murit, fiind întâia dată patriarh 9 ani, iar a doua oară 8 ani. Aceasta sa făcut în anul al 3 al lui Leon.

Ștefan diadoh lui Fotie.

2.Scos fiind Fotie, a luat scaunul Ștefan fratele lui Leon împăratul, iar episcopii cei ce se aflau supuși lui sau dezbinat unii de alții, că unii erau cu Fotie, iar alții cu Ștefan, drept aceea prin îndemnul lui Stelian la Neocezareii au fost alcătuite scrisori și s-au

trimis episcopului Romii, în care se ruga ca să se facă împreună hotărâtor la caterisirea lui Fotie, și la alegerea lui Ștefan, dar episcopul Romii urmând urmelor papilor celor mai înainte de el, (care voiau să fie judecători pricinilor din Constantinopol) au hotărât să se trimită către sine soli despre amândouă părțile, ca în Roma să facă el cercetarea și hotărârea cea pentru dânșii. Însă hotărârea aceasta a episcopului Romii făcându-se cunoscută în Constantinopol, cei ce erau cu Fotie, împreună cu ceilalți s-au hotărât, păzind nemișorată și nestrictată cinstea și libertatea scaunului episcopal al Constantinopolului.

3. Acestea așa făcându-se, și împerechiere⁶¹ mai mult întărindu-se, însă și Ștefan patriarhul Constantinopolului săvârșindu-se, a lăsat moștean pe Antonie ce se poreclea Kailea Formosul, moșteanul lui Ștefan episcopului Romii a trimis în Constantinopol ca să ceară țara Bulgarilor. Iar Răsăritenii nu sau înduplecat de cererea Ligaților, de a supune Biserica Bulgarilor Romii, nici au lăsat ca să aibă oarecare stăpânire asupra Bisericii din Constantinopol, sa dezlegat în sfârșit legătura dragostei celei întru Hristos, și a împărtășirii Bisericilor, care atâția ani a stat neruptă.

Kenotomiile Latinilor după Fotie.

4. Însă dezbinarea Bisericilor a făcut-o mai mare chenotomiile (scrisorile de a doua oară) episcopilor Romii pe care Fotie în cea de a doua epistolă circulară le numără a fi cinci: **1.** Postul Sâmbetelor. **2.** Dezlegare săptămânii întâia a Postului Mare, când Latinii mănâncă: brânză, lapte etc. **3.** Necăsătoria preoților. **4.** Defăimare ungerii cu Sfântul Mir ce se săvârșește de prezbiteri, căci ziceau Latinii, că acesta ar fi numai lucru al episcopilor, nu al Iereilor, pentru care pricină episcopii cei ce veneau de la Apus în Bulgaria, pe cei ce erau miruiți de Ierei Răsăriteni, iarăși îi miruia. **5.** Adăogirea cea din Sfântul Simbol, ce „și din Fiul” pe care Fotie o numește coroană a răutăților. Iar Nicolae I episcopul Romii în epistola cea către Igkmaru ce se află în Hronicile lui Baronie an 867 num. 43 obidindu-se, zice că 10 capete sau pus înaintea în vremea sa de către Greci, ca oarecare semne ale gâlcevii și ale despărțirii celei a unora de alții: **1.** Postul Sâmbetelor. **2.** Purcederea Sfântului Duh din Fiul. **3.** Necăsătoria Iereilor, și a clericilor. **4.** Ungerea cu Sfântul Marele Mir de către prezbiteri, care

⁶¹ Neînțelegeră.

nu se face de Arhieriei ci de Ierei. **5.** Apa ce se ia în loc de ungere. **6.** Dezlegarea la brânză și ouă în Postul Mare. **7.** Căci în vremea Pashei (ziua Învierii Domnului), împreună cu trupul lui Hristos se pro aduce mielul. **8.** Căci clericii își rad barba. **9.** Căci diaconii mai înainte de a veni la treapta Prezbiterilor, se mută în scaunul episcopiei. **10.** Ligații scaunului episcopal din Roma nu vor să-și dea Libelul credinței, pe care toate, precum și pe cei ce țin acestea Anatemii îi supun ei. Din care unele cu adevărat, iar altele cu minciună se zic asupra Latinilor, și altele străine și zadarnice, aceștia Nicolae la același loc arată că sunt.

5.Pe lângă acestea trebuie a ști, în vremile acestea înflorea și prea vestitul Arhiepiscopul Akgliii, pe care îl numesc Ioan, bărbat hrănit în dreptele dogme ale credinței. Care vătămarea minții Latinilor pentru purcederea Sfântului Duh și din Fiul o au înfruntat, despărțindu-se de cei ce cugetau păgânește, și în anul 883 scriind lui Fotie Patriarhul Constantinopolului, se mărturisește pe sine că și pentru aceasta precum și pentru celelalte înțelege împreună ca și grecii, precum se arată în Hronicile ce sunt la Latini, și din epistola lui Fotie, care începe așa: „Care cea de la fericirea voastră, trimisă nouă, etc.” și din altele.

CAPITOLUL XIX.

LEON FILOSOFUL ȘI MONARHUL, ȘI CELE CE S-AU FĂCUT ÎN VREMEA LUI ÎN BISERICĂ.

Leon înțeleptul monarh 886.

1.După moartea lui Vasile Makedon sceptrul împărăției la moștenit Leon fiul lui cel mai în vârstă decât ceilalți ce i-au rămas, căci Constantin, pe care Vasile îl iubea mai mult decât pe ceilalți, bolnăvindu-se a murit mai înaintea tatălui său, în anul 886. Iar înțelept și filosof a fost poreclit căci mult a iubit înțelepciunea cea de tot felul, și pe cea negrăită, care cu vrăji sau cu descântece, vrăjește celor ce vor să se facă, Astronomia, și toate deplinătoare știință. Acest Leon înțeleptul a scos 113 nearale, care în titlul 95, după Atalait nu a ținut decât numai în ce chip este cea pentru logodna cu Ierologiile (adică cu cetirea preotului), citește-l pe el la scurta cuprindere de legiuire, a dat Leon și rânduirea adică punerea la rânduială a pravilelor împărătești,

adică Exicontabiblon (cele 60 de cărți unite într-o singură) cărțile cele după rândulială (ton taktikon), adică pentru progătirea, și obșteasca învățatură, o carte pentru cele vânătoarești, etc. pentru care citește pe Baronie Hronica an 851 num. 1 și cele următoare.

2.Încă trăind Teofana femeia sa, înțeleptul acesta prea curvea cu Zoe fiica lui Zauți Stilianu, pe care pentru dragostea fiicei lui l-a cinstit cu cinul Magistru și Logotetu al drumului, mai la urmă și Basileopator. Leon a fost primul care a izvodit acest fel de numire. Iar murind Teofana, a încoronat-o pe această Zoe augustă, și a propovăduit-o femeia lui după lege, mai înainte fiindu-i țiitoare. Iar după 1 an și 8 Luni Zoe a murit, și a luat a treia femeie pe Evdochia, asemenea a făcut și a patra nuntă cea fără de lege, Patriarhul la afurisit pe Leon, care apoi a silit pe Patriarh să-l dezlege de afurisanie, precum se va spune mai jos. Leon a făcut și feluri de războaie cu agarenii și cu bulgarii, dar însă nu bine norocit, și a zidit multe Biserici, și a cinstit-o pe Teofana femeia sa cea dintâi, și a zidit Biserica în numele ei. În cele din urmă bolnăvindu-se de patima pântecelui a murit în luna Mai, împărățind 25 ani, și 3 luni. A lăsat împărăția fratelui său Alexandru, căruia ia încredințat și pe fiul său, rugându-l săi poarte de grijă, și s-l crească împărătește, și pe dânsul să-l lase moștenitor.

3.Deci după ce sa făcut împărat Leon, prima dată sa pornit să se răzbune asupra lui Santavarin episcopul Evhatei, pe care îl numea vrăjitor și fermecător, prin uneltirile acestuia a fost închis în cămările împărătești de tatăl său împăratul Vasile, a dezbrăcat pe fiul său de semnele împărătești, puțin lipsind să-l orbească, precum zic istoricii, care și sar fi făcut îndemnat fiind împăratul de Santavarin, de nu l-ar fi înduplecat pe el Patriarhul și boierii senatului mult rugând pe împăratul. Presupunând împăratul Leon acum, că se va uni patriarhul Fotie cu Santavarin, ca cei ce erau prieteni, și aspumând de mânie împotriva lui Santavarin, precum zice Chedrino și Zonara în cartea 16 foaia 138 pricini părute binecuvântate au plăsmuit împotriva Patriarhului, pe care cetindu-le în auzul tuturor în amvonul Bisericii celei mari, ca să arate că cele ce se fac sunt cu pricină binecuvântată, pogoară pe Fotie din scaun, și îl trimite surghiun în Mănăstirea Armeniakonnilor, precum sa zis mai sus. Și a poruncit ca pe Sntavarin Teodor să-l aducă de la Evhaita unde era episcop. Deci după ce a venit a fost închis în curțile împărătești ale izvorului, și a trimis împăratul de l-a bătut fără de milostivire, apoi la surghiunit în

Atena, și nu după multă vreme a trimis de l-a orbit. În sfârșit după mulți ani milostivindu-se l-au adus din surghiun, și i-a purtat grijă odihnindu-l.

Patriarhii Constantinopolului.

4.Patriarhi ai Constantinopolului în vremea acestui împărat sa făcut fratele lui Ștefan, Antonie Kaglea, Nicolai Tainicul, și Eftimie Singhelul.

Patriarhul Ștefan.

5.Scoțând împăratul Leon pe Patriarhul Fotie, împăratul Leon a pus patriarh pe fratele lui Ștefan Singhelul, care era la vârstă întreagă, și fiindcă Mitropolitul Iracliei atunci nu era în viață, a fost hirotonit la scaunul Constantinopolului de Teofan al Cezareii, care arhierind 6 ani, și 5 luni sa săvârșit.

Patriarhul Antonie.

6.Pe Ștefan acesta la moștenit Antonie cel ce era poreclit Kaglea, făcându-se Patriarh în anul 893 și viețuind 8 ani (iar după alții 3) a murit.

Nicolai Tainicul.

7.După Antonie sa făcut Nicolai Tainicul, om cu minte, înțelept și vestit, carele a botezat pe fiul împăratului ce sa născut din Zoe, care era necununată până să nască, a fost primit în sfântul Botez de Alexandru fratele împăratului, Samona Patriciul, și cei mai aleși ai Senatului, și împăratul Leon a numit pe fiul lui Constantin. Iar după nașterea fiului său, Toma prezbiterul a blagoslovit pe împăratul Leon cu Zoe în a patra nuntă, deși împăratul Vasile a legiuit a fi neiertat cel ce va veni la a patra nuntă. Deci Patriarhul Nicolai pe prezbiterul Toma, pentru că a cununat a patra oară la supus caterisirii, iar pe împăratul la afurisit, oprindu-l de a intra în Biserică, aceiași socotind și alți Mitropoliți. Acestea făcându-se, a urmat schismă între Arhierei, căci unii dintre ei socoteau a se dezlega afurisania, și alții nu se înduplecau, și mai ales Nicolai Patriarhul. Iar împăratul fiind îndemnat de Samona ca să silească și să silnicească pe Patriarhul, și fără voia lui să-l primească în Biserică, trimițând la înștiințat pe la începutul lunii Februarie, și se ruga fierbinte să-l primească, iar Patriarhul rămânând neînduplecat, îndată l-au trecut în Iria, și de acolo l-a dus pedestru la Mănăstirea cea zidită de el în Galakrine, întru care l-au îngrădit, arhierateisind numai 2 ani, iar după alții 12 ani nu întregi, fiind

surghiunit în al 12-lea an al Arhieriei sale, dând această paretisire în scris:

Paretisis în scris a Patriarhului Nicolai ce se ziceau Hrisoberghi, după care iarăși sa așezat Patriarh al Constantinopolului.

8.,,Nicolai Arhiepiscopul Constantinopolului după harul lui Dumnezeu, luând această mare dăruire mare și cerească, și nu am adus nimic vrednic de la mine, fiindcă împotrivire a lucrurilor și greutate (sau nelesnire) a cuprins Biserica lui Dumnezeu, neputând a iconomisi pe lângă iubitorul de Hristos împărat Leon, mă paretisesc de scaun preferând viața de sine și osebită, mai mult decât petrecerea cea nestatornică ce e în lucruri, nici de dumnezeiasca Arhierie lepădându-mă, nici de a săvârși câte știe a lucra Arhieria, ori în care loc ne-ar atrage pe noi smerita noastră viață, știind că nu este fără primejdie a lepăda de la sineș cineva pe Dumnezeiescul dar ca și cum nu iar plăcea, iar mai ales că și sfințitul canon pe cei ce se leapădă de Ierosine (adică de sfințirea) întru care sa rânduit (măcar frica cea de oameni de ar fi, care fără apărare l-ar împinge spre aceasta) fără de nici o iertare îi caterisește, și la locul norodnicilor îi aruncă”. Deci pricina petrecerii a fost nunta a 4-a.

Eftimie Singhelul.

9.Iar în puțină vreme după scoaterea lui Nicolai, a fost hirotonit Patriarh Eftimie Singhelul, bărbat sfințit și ajuns la vârful faptelor bune, și care a petrecut mulți ani întru nevoiță, fiind învrednicit de darul prorocesc, care pentru smerenia lui nevrând a fi hirotonit, după Dumnezeiască descoperire la urmă sa plecat și a luat Ierosinea. Acesta a slobozit pe împăratul din blestem și din învechita legătură a afurisaniei l-a dezlegat și la primit la împărțășire. Însă Leon împăratul gândea împotriva legii rânduită de tatăl său, și adunând pe mai mulți lucrători la aceasta au legiuit alte pravile ca oricine va voi să ia prima femeie, și a 2-a și a 3-a și a 4-a și mai multe, asemenea cu cei din Biserica Romană, și a scris pentru această pricină către Ioan 9 episcopul Romii, dar aceasta a fost oprită de Patriarhul Eftimie care a stat cu toată sârguința și silința. Vezi pentru acestea la Zonara Cartea 16 foaia 138, pe Chedrino și pe Schiliță.

10.Acest Leon cinstind pe fericita Teofana întâia sa femeie, despre care se zic multe fapte de sfințenie și cuvioșie, a ridicat în numele ei o Biserică aproape de Biserica Sfinților Apostoli, întru care

au pus și moaștele ei și a arătând scopul lui Bisericii, nu a fost ascultat, drept aceea Biserica a binevoit împreună cu împăratul care a zidit acea Biserică a o numi, Biserica Tuturor Sfinților, zicând că de este Sfântă Teofana, va fi cinstită și ea cu toți Sfinții. ***Când a început a se prăznui praznicul Tuturor Sfinților.*** Și de atunci a luat început a se prăznui praznicul Tuturor Sfinților, care este în Dumineca întâia după Penticosta, precum se vede în Penticostar. Acesta a zidit și alte Biserici pe alocurea, și pe a Sfântului Lazăr, în care a mutat și a așezat moaștele lui, și pe ale Sfintei Maria Magdalena de la Efes, precum istorisește Chedrinos foaia 474.

11.Pe lângă acestea trebuie a ști, că din pricina îndrăznelii împăratului pentru a patra nuntă sa făcut schismă în Biserica Constantinopolului. Căci Patriarhul Nicolai și Arhiereii cei supuși lui afurisind pe împăratul, unii din Arhierei zicea că se cade să scurteze afurisania dată asupra împăratului și să nu rămână multă vreme întru certare, iar alții nu se înduplecau, măcar deși mult cere și îl ruga împăratul, alții îl primea, iar alții erau neînduplecați și nesupuși, drept aceea era între dânșii schismă și multă gâlceavă și tulburare, vezi Nomimu adică Pravila Cartea 2 -a greco-latinească.

12.Iar pe lângă aceste nelegiuiri se prihănește acest Leon, căci pe oarecare de alt neam fiind trimiși din Tars și din Melitini pentru negoț, precum scrie Chedrino, împăratul ia primit cu mare cuviință, și pe lângă generozitatea cu care ia primit lea arătat nu numai averile împărăției, ci încă și cele de mult preț ale Bisericii, care erau rânduite pentru slujba Liturghiei, și alt oarecare lucru necuviincios pentru starea creștinească, să arate unor oameni de altă credință și de altă seminție, ceea ce nu le este îngăduit a fi privite nici de cei blagocestivi care viețuiesc fără buna cuviință.

CAPITOLUL XX.

CELE FĂCUTE ÎN BISERICĂ DE MONARHUL DIN APUS ARPULFU ORI ARPOLFO

Arpulfu monarh în Apus 888.

1.Arpulfu, cel ce se numea și Arnolfu fiu dintr-o țitoare a lui Karoloman, a fratelui lui Karolu craiul din Bavaria, a moștenit titlul de

Autocrator după paretisirea lui Karol Krassul, în anul 888 d.Hr. Acestui împărat ia urmat blagocestia, marea cuviință, galantomia și războaie cu bună norocire contra Nordmanilor, și către Italienii revoltați, și către alți potrivnici, mult propovăduit de către istorici. Pe lângă acestea el a înviat și monarhia Apuseană care era decăzută. În sfârșit de otravă și de stricăciune a murit, precum mărturisesc istoricii Otton Frissigiul Cartea 6 Capitol 9. Righion, și alții în al 12 an al monarhiei sale.

Episcopii Romii.

2.În vremea acestui monarh au stat episcopi din Roma, Ștefan V, Formosus, Bonifatie VI, Ștefan VI, Romanos I, Teodor II și Ioan IX sau X.

3.Murind papa Adrian III moștean al lui sa făcut Ștefan V ori precum zic alții VI în anul 885, în vremea căruia multe feluri de porniri a cutremurat Italia, căci autocrația Apusului se rupea în multe chipuri, fiecare eparhie se întărea să-și facă eiși crai. Însă lui Arnolfu ia revenit partea cea mai mare, precum povestește Otton Frigginsiul. Iar mai ales între ceilalți, se băteau între ei doi ighemoni pentru împărăția Italiei, anume Viregkarius Ducele de forul lui Iulie, și Vidon, ori după alții Guidon al Spulitului, a cărui putere era mai mare, și mai tare decât a lui Viringarie, pe ascuns fiind sprijinit de papa Ștefan V, drept aceea după câteva războaie Vidon a fost încoronat Autocrator de către episcopul Romii Formosul în anul 892.

Formosus.

4.Iar Ștefan V murind în anul 891 episcop al Romii a urmat Formosul fiul piericiunii, și tatăl apostasiei, și apărătorul ei, cu mare tulburare și gâlceavă precum se va zice la următorul capitol. Căci el cu vicleșug, și furțișag nu ca un adevărat păstor cum au fost cei mai înainte de el, ci sa băgat în Biserica Romii ca un fur și tâlhar, solea străine și ciudate dogme, însă nu la arătare, nici în față cu limba slobodă, ci pe ascuns și nearătat. Întru această vreme Viregkarius fiind biruit de Vidon, au chemat ajutorul lui Arnolfu, care venind în Italia, și biruind pe Vidon, au așezat pe Viregarius. Deci murind Vidon în anul 899, Lambert fiul său ajutat de Serghie sa ridicat asupra lui Viregkariu. Formosul dar văzând potrivnică lui tovărășia lui Serghie, că din zi în zi se făcea mai tare, și temându-se, a chemat din Germania în ajutor pe Arnolfu, care intrând iarăși cu putere în Italia a luat

Roma, și la biruit pe Lambert, și a fost încoronat Autocrator de către Formosul, și cu jurământ a primit aceasta și norodul din Roma.

Bonifatie VI, Ștefan VI.

5. Murind Formosul, sa făcut episcop Romii Bonifatie VI. După ce Anulfus îl adeverește pe Bonifatie sa dus din Italia, și în locul lui Bonifatie prin tovărășia lui Serghie după 15 zile a fost pus episcop Romii Ștefan VI sau după alții VII. Câtă nemilostivire a arătat acest Ștefan către trupul mort al lui Formosu se va spune mai jos, care nu a ținut seama de încoronarea lui Arnulfu ce sa făcut de către Formosul, și la încoronat pe Lambert. Baronie în Cronica an 899 num. 4. pe acest Ștefan îl numește pentru nelegiuitele lui fapte blestemat și lepădat, zicând că nici ar fi cutezat al număra printre ceilalți episcopi ai Romii, de nu ar fi scris despre el ceilalți istorici, care cu acest fel de necuvioasă, și nerușinată ierosilie a rușinat scaunul lui Petru, precum acestaș scrie la anul 897 num. 6. Apoi în acești ani fiind ucis Lambert, Italienii a chemat în ajutor pe Ludovic craiul de Probiggia, fiul lui Boson, împotriva lui Viregarie. Deci între Ludovic și Viregarie multe încâlcituri de războaie s-au făcut în Italia, precum istorisește Righion în cartea 2 an 898 multe schimbări sau întâmplat între aceia și de o parte și de alta. În sfârșit Ludovic a biruit desăvârșit pe Viregarie, a intrat în Roma, ca să fie încoronat Autocrator de către episcopul Romii.

Romanos I.

6. După acest Ștefan VI, care a murit spânzurat în temniță, a fost pus episcop Romii Romano I care a episcopit un an. ***Teodor II*** puține zile după alegere, și ***Ioan IX*** ori X a stat 2 ani. Care câte trei făcute de Ștefan împotriva lui Formosu le-a lepădat. Citește pentru aceste tulburări pe Righion Hronica cartea 2 an 888 și 892 pe Sighibert Gheblakinsiul Hronica 900 pe Otton Frisiginsiul Hronica cartea 6 cap. 9 și 10 pe Platinas la viețile acestor episcopi ai Romii, pe Baronie Hronica Tom X etc.

Starea Bisericii Apusene.

7. Însă cât era de ticăloasă starea Bisericilor celor din Italia, înviforându-se în furtuni, și mai ales cei din Roma, însă cele ce s-au făcut mărturisesc jalnicele povestiri ale istoricilor mai vechi și mai noi. Căci este cunoscută plângerea lui Ghenebreit, prin care se arată că de la Ioan VIII până la Leon IX vreme de 150 de ani au murit până la 50 de episcopi ai Romii, care au fost cei mai de pe urmă lipsiți de

fapta bună și de cuvioșie, și mai vârtos erau nesupuși și apostatați, decât apostolici. Platinas jeluindu-se pentru Ștefan VI zice: „La atâta măsură de răutate au sporit cei Bisericești, încât nu prin alegere asemenea celor dinaintea lor ci cu mituiri se făceau Arhieriei, și iarăși după puține, acest fel de obicei era atunci la episcopii Romii, încât cele ce s-au făcut și sau lucrat de Arhieriei cei mai dinainte, ori se rupeau, ori desăvârșit erau anulate.” Iar în Viața lui Romano I istorisește așa: „Arhieriei Romii nimic alta decât și numele și vrednicia celor ce au fost mai înainte de ei să le șteargă, decât care nimic ar fi putut fi mai rău, și la sufletele cele strâmtorate.” Albertul Grațiull în Cartea 2 Cap: 2 a Mitrop. zice: „În anii aceștia în scaunul episcopal din Roma a fost oarecare deșănțată tulburare, până ce moșteanul pe cele lucrute a le procatohului său batjocorindu-le, le lepăda, și pe trupul lui cel mort din mormânt la dezgropat, se osândeau între dânșii, adică diadohul osânda pe cel dinaintea lui, aceasta o făceau mai mulți dintre ei, apoi venea câte unul și anula toate cele judecate de înaintașul lui, și îi restabilea, și așa această amețală a întunericului a cuprins pe urmașii Sfântului Petru, pe care ei zic că ar fi episcopi ai lui Hristos pe pământ, îi întărește.” Și mai jos Cartea II Cap. 24 slov. 48 „Întru acea vreme blestemata iubire de întâietate pe cinstea scaunului Romii, au făcut-o defăimată și necinstită.” Iar însuși vestitul dascălul episcopilor Romii Kesar Baronie în Hronica an 887 num. 4 „Prea nenorociți numește acești ani ai Bisericii din Roma, în care în scaunul lui Petru au intrat oameni groaznici în răutate, cu viață rea și rușinată, cu năravurile blestemați și întru toate prea spurcați, etc.” Și după urmare jeluindu-se adaoge: „De hainele slavei și ale bucuriei dezbrăcată, bocindu-se, jeluindu-se, de suspine înecându-se, și plângându-se întru mâhnicieune șade stăpâna neamurilor Roma. Și mai jos anul 899 num. 2 arătat mărturisește pe toți cei din Roma, adică pe episcopii Romii, că sunt ca niște bobi făcăluiți, care se cădea a priveghea pentru ocârmuirea Bisericii, mai ales însuși ei au sârguit și au acoperit de valuri Apostoleasca Corabie, cu acest chip, încât minune este a socoti, întru atâtea înviforări clătindu-se Biserica Romii, frângându-se de valuri multe, afundată de valuri și de tot felul de stânci care se iveau înainte fiind lovită, și mai de multe ori fără de voia sa în ușori scoțându-se mirare este zic, ca întru atâtea greutăți a fost păzită.” Citește la aceasta pe acest Baronie și alte tânguiri la anul 900 num. 1 și 3 și la lații.

8. Aceste rele greutăți nu puțin sau fost întins, adică Italia a fost bântuită de Saracini, pe care Ioan al VIII nu a putut în alt fel ai opri decât dându-le bir pe tot anul, precum din epistola lui cea către Karoloman arată dovedind Baronie în Hronica an 877 num. 26.

CAPITOLUL XXI.

SHISMA ÎNTR FORMOSUL ȘI SERGHIE ȘI PENTRU BLESTEMATA CRUZIME A LUI ȘTEFAN VI.

1. Murind Ștefan V episcopul Romii, multă gâlceavă și tulburare sa făcut în Roma, pentru alegerea diadohului lui, fiindcă unii din cei din Roma, au ales episcop pe Serghie care a stat diacon al Bisericii lor, iar alții pe Formosul episcopul Portului. Și în ceasul din urmă Serghie să ia hirotonia episcopilor, cu strașnică năvălire a fost izgonit de la jertfelnic, de tovarășii lui Formosu, și sa făcut Formosu papă.

2. Formosu I, sa mutat din scaunul episcopal din Porto la Roma, și făcându-se papă, în câtă vreme a stat în acest scaun, a avut potrivit pe Serghie, pe acesta craiul Vidon, de care am zis mai sus, îl avea întru a sa ocrotire, și îl diafendisea. Iar după ce a murit Formosul nu la moștenit Serghie ci Bonifatie VI și după acesta Ștefan VI sau VII. Formosul fiind din cei ce ziceau că Duhul Sfânt purcede și din Fiul, a trimis și el mărturisirea Sfântului Simbol către ceilalți Patriarhi, precum se păzea obiceiul din vechime, iar întru ascuns învăța că Duhul Sfânt și din Fiul purcede, la care cugetare s-au făcut și ceilalți de după dânsul până la Hristofor, dar toți mărturisirea Simbolului o trimeau fără adăogirea și din Fiul, iar că Duhul Sfânt se purcede și din Fiul, ca o dogmă a credinței pe cei din împrejurul lor îi învăța.

3. Acest Ștefan de după Bonifatie VI a arhierit, a rupt și a lepădat toate cele ce s-au făcut de Formosul, și atâta cruzime și asprime a arătat asupra trupului mort al lui Formosu încât nici odinioară sa auzit asemenea. Pentru chipul cu care au lucrat neomeneasca nemilostivire aceasta nu se conglăsuiesc toți istoricii. La Soborul Romii cel din timpul lui Ioan IX a căror practice povestește Baronie în Cronica an 904 num. 4. „Nimic alt se zicea decât că trupul lui Formosul cu silnicie din pământ l-au scos și ca la o judecătorie aducându-se, spre a fi judecat și osândit. Și mai jos num. 12 silnicii, adică ocărătorii

sfințitului mortului acestui Formosul dezgropându-l, și din loc mutându-l în râul Tibru al arunca nu sau temut.”

4.La aceasta alții oare carii au adaos, că din porunca lui Ștefan trupul mort al lui Formosul dezgropându-l i-au tăiat cele trei degete de la mâna dreaptă, cu care obișnuiesc a săvârși Sfințita Jertfă, în râul Tibru l-au aruncat precum se citește la Platinas în viața lui Ștefan VI iar Martinus istoricul nu zice că trupul lui să se fi aruncat în râul Tibru ci că numai i s-ar fi tăiat cele trei degete ale mâinii, se unește la aceasta și Ludovic Agrilius cel ce a făcut scurtarea Hronicilor acestora la anul 904 însăși aceasta mărturisește și Sigibert că ar fi citit în viața lui Ștefan VI Hronica an 902.

5.Iar alții iarăși cele ce se povestesc despre răutățile acestui Ștefan, o dau lui Serghie, precum Luitprandul Cartea 1 Capitol VIII pentru isprăvile monarhilor și a împăraților, și pentru viața episcopilor Romii, pe vremea lui Formosul, Ava Ureperginsiul, și Stadinsiul, Cronologica adunare an 900. Caragas, și alții din care cei mai mulți adaogă că ar fi poruncit Serghie să i se taie lui Formosul capul mort fiind.

6.În sfârșit alții asupra amânduror, atât a lui Ștefan cât și lui Serghie le scriu pe necuvioșiile acestea, precum Sighibert, Grantiul, Platinas în viața și a unora și a altuia, Magdemburghiceștile ekatontaetiride, și alții oare care din cei mai noi, însă cu acest chip, că tăierea capului lui Serghie i se atribuie, precum voiește Marcus Antonius, iar Domnini urmând lui Martinus celui ce de Platinas se pune înainte că ar zice, că Ștefan adică a dezgropat din mormânt trupul lui Formosul cel mort, și că de la lipsit de degete, iar că Serghie la spus la pedeapsă de tăierea capului, ca și cum ar fi fost viu, și trupul lui la aruncat în râul Tibru.

7.Nici se cade a ne mira de acestea, că precum alegerile celor ce au arhierit în vremurile acelea în Roma, și faptele le erau fluturate și mestecate, așa și istoria lor mestecat o povestesc istoricii. Deci de este adevărat ceea ce adeverează Luitprandus, Avvas Ureperghinisiul, și Stadinsiul, și alții, că cel ce sa făcut papă după Formosul, adică Bonifatie 6 a fost scos din scaun și la moștenit Serghie cu ajutorul lui Albert Marchionul Toscan, aceste se puteau face de Serghie care i se atribuie lui, dar fiindcă Soborul cel adunat în Roma, precum sa zis mai sus la S.3 pe această necuvioasă lucrare o atribuie lui Ștefan, și încă obștească socoteală este a istoricilor, și celor ce povestesc cele lucrate

de Serghie, cum că între episcopii Romii Formosul, și Serghie sa făcut Bonifatie 6, Ștefan 6, Roman I, Teodor II, Ioan 9, Benedict 4, Leon 5 și Hristofor, a căror arhieria se întinde până la 8 ani, ori poate și mai mulți, se putea dezgropa trupul mort al lui Formosul după atâta vreme de Serghie, și să se dezbrace de sfințitele odăjdii, și la cea de pe urmă să i se taie capul. Deci pentru aceasta asupra lui Ștefan, decât ceea ce o dau asupra lui Serghie.

8. Ci ori de Ștefan ori de Serghie de s-au făcut aceasta, cu adevărat a fost o îndrăzneală prea necuvioasă, care nici odinioară s-au făcut, și care nu numai auzurile Hristianilor le înfricoșează, ci o spurcată auzire ca aceasta și pe ale barbarilor celor mai fără de omenie. Iar pentru cele ce a făcut aceasta, ce se cade a zice? Fiecine o judecă. Vezi pe Baronie Hronica an 897 num. 6.

CAPITOLUL XXII.

CONTRAZICEREA CE SA RIDICAT PENTRU DUMNEZEIASCA EUHARITIE ÎNTRE BERTRAMU, ȘI IOAN ERIGHENA SCOȚIANUL, ȘI PASHASIUL RABERTU ȘI SOBOARELE CE SAU FĂCUT ÎN APUS.

1. În acești ani sa făcut o dispută pentru Taina Dumnezeieștii Euharistii, și sa biruit cu un așa chip. Unii din teologii Apuseni au început a vorovi cu mândrie între ei pentru arătarea de față cea cu lucrul a Stăpânescului Trup, și a Sângelui la Cina tainică, așa încât sau adus înăuntru oarecare semințe a prefaceri stihielor, precum avea atunci obiceiul a zice, adică a schimbării ființei, ce primii ei au cutezat a o semăna în Biserică. Acestora pe la mijlocul veacului al 9 lea din porunca craiului Karol Krassul de Franța, lea stat împotriva Bertramos prezbiterul, și monahul Korbinsios, alcătuind o carte pentru Trupul și Sângele Domnului, cu care vrând să scape de Haribdi, au căzut în Skilla (adică vrând a scăpa de o primejdie au căzut într-alta asemenea) zicând, că pâinea și vinul Euharistiei este numai o închipuire a Trupului, și că se osebește de trupul cel născut din Fecioara Maria, și sau răstignit și a murit, și sa îngropat, cel ce și acum șade dea dreapta Tatălui în ceruri.

2. Aceasta socoteală a lui Bertramu a răsturnat-o Pashasiul Rabertul, Avva Korbinsiul, scriind o carte pentru Taina Euharistiei, în care învață zicând, cum că voia lui Dumnezeu atât de lucrătoare este și Atotputernică, încât numai a voi El, cu lucrul se și face și pentru aceasta fiindcă El a voit să și făcut. **2.** Că trupul cel ce se mănâncă la Tainica Cină, nu este același născut din Fecioara Maria, și care a pățimit pe Cruce, și din mormânt mai presus de fire a înviat. **3.** Că în adevăr, la săvârșirea Tainei pâinea se face Trup și vinul Sânge, și că pentru aceasta nimeni să se îndoiască pentru dumnezeieștile cuvinte. Că taina aceasta cu dreptul este a se zice împreună adevăr și închipuire. **5.** Că ființa pâinii și a vinului după jertfire să se creadă trup adevărat și sânge cu lucrul și cu adevărul. **6.** Că trupește să socotim că știe cele ce pentru aceasta nu crede că este Trupul lui Hristos, și Sângele lui, căci felul și chipul cel pe dinafară nu l-au schimbat, cap 10 și altele ca acestea.

3. Apoi cu Bertramon împotriva lui Pashasie sa sculat și Ioan Erighenas scoțianul, asemenea alcătuind o carte pentru Taina Euharistiei, și era scoțianul acesta vestit cu numele, și poftit împăraților Galiei și Angliei, care a murit spart fiind de ucenicii lui cu condeiele în anul 883, precum povestesc unii, drept aceea de uncii este socotit ca mucenic, ci pricina pentru care a pățit aceasta sau socotit mucenic nici unul nu povestește, zice Baronie în Hronica an 883 num. din urmă.

4. Socoteala lui Bertramu și a Scoțianului pentru Dumnezeiasca Euharistie, în veacul al XI Viregarie diaconul cetății Andegaiului din Galia o au înnoit, căruia ia stat împotriva Ademanos cel din Vrixia, Lanfragos cel din Kantuaria, Guitmundos Agersanul și Algeros monahul, de carii aici nu este vreme a spune, aceasta numai să adăogăm, că poruncindu-se lupta aceasta împotriva lui Viregarie în vremea lui Leon IX al Romii, în anul 1050 sa adunat Soborul cel din Urmeli, întru care cetindu-se cartea lui Ioan Scoțianul cea pentru Dumnezeiasca Euharistie, desăvârșit sa osândit.

5. În anii lui Arnulfu însuși stăpânitorului sau adunat Soborul cel din Moguntia în anul 888 spre îndreptarea ticăloșiei stării Bisericilor din Germania, de care mult se tânguiesc Părinții în înainte cuvântarea. A Soborului acestuia se află 26 de canoane în Tomul 4 al Soboarelor.

6.Soborul cel din Emetinsi sa adunat în anul 889 după obșteasca socoteală, care a dat 13 canoane, care se află în Tomul 4 al Soboarelor.

7.Soborul din Triburins vestit fiind în anul 895 pe care Righion Hronica Cartea 905 îl numește Sobor mare și adunat de 22 de episcopi, au dat 58 Canoane, spre îndreptarea învățături și a bunei rânduieli Bisericești care atunci era căzută, care se află în Tomul 4 al Soboarelor, asemenea și întru alte cărți, vezi pe Baronie Hronica an 895 num. 5.

8.Soborul Ananetins sa adunat după socoteala celor mai mulți în anul 897 ale căruia de află 20 Canoane în Tomul 4 al Soboarelor. În veacul acesta sa adunat și alte Soboare, din care cel **1** este cel din Ratisbon în anul 801 pentru Horepiscopi, și au legiuit că Horepiscopii de atunci să nu se împărtășească de Epanghelma episcopală, al **2** că de aici încolo să nu se mai facă horepiscopi, și 3. că cele lucrute de Horepiscopi să fie fără tărie. În 803 sau adunat Soborul din Kloueshia de Atilard Arhiepiscopul Doroberniei, de față fiind alți 12 episcopi, mulți prezbiteri, diaconi, și Abadi întru care scoțându-se arhiepiscop. Lihefildinsiul, scaunul Kantuariei sau rânduit în treapta cinstei sale cea mai dintâi. La 806 sau făcut Sobor în Constantinopol pentru alegerea lui Nichifor în locul lui Tarasie ce murise, și întru acest an sau făcut adunare pentru Iosif Iereul, pe carele l-au caterisit Patriarhul Tarasie. La 809 Sobor în Akuisgrana pentru purcederea Duhului Sfânt, pentru starea Bisericească. Sobor al 814 în Constantinopol adunat de Patriarhul Nichifor, față fiind 270 episcopi împotriva lui Antonie Mitropolit de Sileu. Trei Soboare adunate în Constantinopol de stricătorii de Icoane, în **1** l-au coborât pe Nichifor, **2** au osândit nelegiuții Soborul din Niceia **3** au chemat înapoi eresul lor cel oprit și l-au întărit. Sobor la 816 în Kelhitul Angliei în vremea lui Henulf împăratul Merchionilor, față fiind Ulferdu al Dorobernii, prezbiteri, diaconi și Avvadi mulți și au dat 11 canoane pentru buna rânduială Bisericească. ***Dintru un canon al acestui Sobor se vede că au legiuit să se facă Botezul afundând pe prunc, și nu stropindu-l.*** Au mai legiuit ca ori ce fel de judecată, ori hotărâre ori făgăduință să fie prin semnul Crucii, să aibă tărie cu nestrămutare. Sobor la 821 sa adunat 32 Episcopi în Villa lui Teon, și s-au pus 4 Canoane spre siguranța clericilor. Mincino-sobor la 824 în Paris care a întărit cele lucrute de papa Adrian împotriva Iconomahilor, au oprit slujirea Icoanelor, însă

au osândit pe Soborul II Niceia. Sobor sa adunat în Constantinopol în cele ale lui Kaniklie, pe vremea împăratului Mihail și a maicii lui Teodora în Dumineca I a Marelui Post, de unde și se zice Dumineca Pravoslaviei. Soborul acesta a obot pe urâtul Ioan, și au prohirisit pe Metodie cel întru sfinți Patriarhi ai Constantinopolului, și cele 7 Sfinte Luminice Soboare primindu-le, Sfintele Icoane le-au înălțat iarăși spre cinstire. Sobor la 842 sa adunat în Bituric, care a întărit caterisirea lui Ebbon Arhiepiscopului Remonilor. Sobor Germanicesu anul 843 de 32 episcopi, 12 egumeni spre îndreptarea eutaxia (buna rânduială) Bisericești. Tot în 843 Sobor în Lavra Andrgiiei, și au pus 4 Canoane pentru buna rânduială Bisericească, din care cele două dintâi dau anatema pe cei ce nu se supun împăraților. La 846 în Constantinopol ca să aleagă pe Ignatie diadoh lui Metodie. La 849 sa adunat cel Kariasikinescu care a osândit pe Godeskalkul să fie bătut cu bice și închis, au dat încă patru canoane împotriva celor ce slăvea pro hotărârea. La 850 micino-soborul în Cordoba, care a oprit mucenicia și slujirea către mucenici. La 853 cel 2 Karisiakinescu, care a dat 4 capete împotriva eresului lui Godeskalbu. În 856 în Roma asupra lui Anastasie prezbiterul. În 860 Sobor în Tusiakin, care a da cinci canoane pentru Bisericeasca eutaxie (buna rânduială), și apoi au vorovit Părinții pentru pro hotărâre și au adeverit pentru stăpânirea de sine a omului. Au fost față 40 episcopi, dar au iscălit 55 căci alții au trimis iscăliturile, iar mai bine să zic, trimițându-se practicele pe la ceilalți le-au iscălit. În 871 Sobor în Duziakin sau adunat pentru caterisirea lui Igkmaru Laudunului, la care au iscălit 21 episcopi de față și alții 8 prin epitropi, și alți 8 bărbați Bisericești. Tot în 871 s-au adunat Sobor II Duziakin împotriva nunților nelegiuite. Încă sa caterisit și Umbertos prezbiterul oarecare, care stricase pe monahia Duda, care sau osândit împreună cu alte 2 care au ajutat la păcatul furării de cele Sfînțite (adică la fapta lor) pe Berta, și pe Erpreda. Și pentru pricină Soborul au alcătuit 8 capete. Sobor în 876 ori 877 Ioan 8 ori 9 a adunat Sobor în Roma, și în Ravena, pe unul împotriva lui Formosu, a lui Grigore Nomenclatorului, și a altora. Iar pe altul față fiind și 130 episcopi pentru Bisericeasca Eutaxie, așezând acest Sobor și 19 Canoane. Sobor în 88 adunat în Kolonia, pentru Bisericeasca Eutaxie, a celui I se află 6 Capete împotriva celor ce răpesc averile Bisericești, a celor ce obijduiesc pe săraci, și a nunților nelegiuite.

CAPITOLUL XXIII.

BĂRBAȚII CE AU STRĂLUCIT CU FAPTA BUNĂ.

1.Dintre bărbații ce au încuviințat în acești ani întru învățătură, mai strălucit a stat Autocratorul Leon filosoful, de care sa zis mai sus, care la toate științele, și mai ales cele isprăvitoare (adică la cele vrăjitorești) care cu fierbințeală mare le iubea, cheltuind multă silință, a ajuns la un nume de mare slavă, drept aceea și către Constantin fiul lui Andronic a zis oarecând: „Nu te amăgească pe tine Constantine numele, nici că vrei să dobândești împărăția, fiindcă Constantin urmează a stăpâni pe Romani. Că să știi cu scumpătate, că acesta este fiul meu, iar tu vei împodobi pe soarta care o ai, fie ție bine, iar de vei spori apostasie și te vei apuca de tiranie, să știi bine, că prin ușa aceasta (ce era către Apus a șalii cei aurite arătându-i lui) capul tău fără trup se va băga, care la urmă și s-a făcut.” Zonara în Hronica Cartea 16 foaia 142 și Chedrino foaia 471.

2.Markul monahul, care a plinit Tetraodiul Sâmbetei celei mari a lui Kir Cosma (adică a adaos până la a șasea cântare făcând canonul întreg, afară de Irmoase, precum se vede în Triod) în anii aceea a strălucit prea înțeleptul, și întru sfințenie prea vestit. Acesta către împăratul Leon care a fost lovit de un om prost la cap, în Biserica Sfântului Mochie în ziua Cincizecimii (la această Biserică acest Marku era econom) au zis: „Aceasta mai înainte a zis-o David: câte a viclenit vrăjmașul asupra Sfântului Tău, și sau fălit cei ce te urăsc pe Tine în mijlocul praznicului Tău.” Deci să știi o împărate, că de acum vei împărăți 10 ani, și cuvântul sa făcut lucru. Că după zece ani, Leon a murit întru aceeași zi în care se lovise la cap. Zonara Hronica Cartea 16 foaia 140 și Chedrino foaia 473.

3.Pashasie Rabertul curbincescul Avva, din ordinul Benedictinilor, a dat o carte pentru adevăratul Trup și Sânge al Domnului, întru Euharistie împotriva lui Bertramu, care îndoindu-se pentru cea cu lucru stare de față. Au scris încă și viața lui Adelardu și la Plângerea lui Ieremia. Vezi la Belarmin pentru scrierile Bisericești la an 850.

4.Ualdos monahul din tagma lui Benedict, bărbat prea vestit între Latini pentru știința atât în poetică cât și muzică, au lăsat printre

altele și o epopee de 400 de stihuri spre lauda kalbilor, adică a pleșuvilor, adusă lui Karol Kalbului, al căruia fiecare grai se începe de la litera K pe care Tritemie o numește minunată facere. Stihul cel dintâi este așa:

„Karmina Klarisone Kalbis, Kantate Kamene”

Adică purtătoare de strălucire Muse cântați stihuri pleșuvului, adică spre lauda lui Karol Kalbu, căci kalbos la Latini înseamnă pleșuv. Vezi pentru el și pe Sigebert Hronica an 879.

5.Ioan diaconul Bisericii celei din Roma a scris 6 Cărți pentru viața lui Grigore Magnus, adică Marele, către Ioan 8 episcopul Romii deși Sighibertos și Tritemie vor să fi scris către Ioan 7.

6.Adon episcopul Vienii celei din Galia, bărbat vestit la Latini pentru fapta bună, a făcut o epitomi (scurtare) Hronologică, împărțită în șase perioade, de la zidirea lumii până la 879, de la Întruparea Domnului asemenea a alcătuit un Martirologhion, pe care alții îl dau să fie scris de Adon, sau Odon cel din cetatea Trebiriei, ce a fost în veacul XI.

7.Rimighios cel din Antisiodorul Galieie. Monah Benedictin, ce a ajuns la vârful faptei bune, și fiind obștesc învățator în cetatea Rimon, a scris sholii la Cântarea Cântărilor, la Psalmi, la cei 12 Proroci mai mici, etc. citește pe Tritemie.

8.Ambrozie Ansbertul prezbiter monah din tagma Benedictinilor, a scris la Cântarea Cântărilor, la Apocalipsă, și la late Dumnezeiești Scripturi. Vezi la Tritemie.

9.Righion Avva (adică egumenul) la chinovia Pruminsiesc, de neam German, a lăsat Hronice, adică Istorie în două cărți, scrise lui Alberon Episcopul Metinsiescu, care se începe de la Nașterea lui Hristos și până la anul 900 se sfârșește. Iar cea de la anul acest până la anii lui Oton II, este adaosă de Romerie, după Bossinu, citește pe Sigebert. În veacul acesta au stătu și alți bărbați străluciți, din care cel 1 este Ansigisus Avva Lovinsiul din tagma lui Benedict. În urmă fiind Senbinsiu Arhiepiscopul, bărbat procopsit în Dumnezeieștile Scripturi, și înfocat râvnitor al Bisericeștii Eutaxii, a scris o carte cuprinzând Bisericeștile legiuirile lui Karol, încă 2 cărți care cuprind ale aceluiași Karol Bisericești și politicești legiuiri, și Bisericeștile și politicești legiuiri ale lui Ludovic în două Cărți, și alte oare care. Notgirus monahul în chinovia Sfântului Gal, al căruia și Avvă a stătat, poet, astronom, muzician și teolog prea vestit, în sfârșit sa făcut și

episcop Leodinsiescu în vremea lui Lotarie. Katalogul cărților de el făcute în Magdeburgiceștile Ekatontaetiride. Asserius II Bretanic ucenic a lui Ioan Scoțianul și de o vârstă cu el, Logotet stând a lui Asseriu I Arhiepiscopul, și la urmă Arhiepiscopul Shirburninsiu, au scris o cărticică de socotințe aurite. Faptele lui Alfredu împăratului, povățuitor al fiilor lui fiind. Hronice a Bretoniei, voroave, cuvinte și altele. Hristianos, carele și Drutmaru se zice, monah și prezbiter Korbinsiu, bărbat procopsit la Latineasca și Elinească învățătură, a scris puține oare ce la Evangheliști. Einrikos ori Errikoe monahul Antisiodorinsiu, a scris viața Sfântului Ghermano în stihuri eroicești către monahul Karol, voroave, cuvinte și feluri de epistole. Otridos german de neam, bărbat procopsit la poetică, filosofiei, nomica și la Dumnezeieștile Scripturi, a scris 5 Cărți, la Evangheli, la Psalmi, 3 cărți. Pentru judecat fiitoare o carte. Pentru bucuria cereștii împărății, o carte. Și altele oarecare. Artimanos monahul Otenburghisiul ucenic a lui Rabanu, iscusit în limbile elinească, Latinească, Ebraică și Arabă, a scris la Scriptură puține oare care, cuvinte încă, cântări, laude și epistole către osebite fețe. Berenbertos monahul, bărbat procopsit la limbile elinească și Latinească, a scris 4 cărți la Evangheliști. Cuvinte, epistole și supra scrieri la trei cărți, și altele oarecare.

ADUNARE ÎN SCURT DE ÎNVĂȚĂTURA, EUTAXIA, ȘI MORALUL BISERICII ÎN VEACUL IX.

Învățătura.

1. Pentru învățătura Bisericii din veacul acesta nimic zicem, fiind aceleași a veacului I, și în Istoria veacului acestuia se cuprinde ceea ce au isprăvit luptătorii de Icoane, și alții, ca să mincinoșeze curatul izvor al învățăturii Apostolilor, și al Părinților, ci în zadar, căci porțile iadului nu o vor birui.

Eutaxia.

2. Eutaxia (buna rânduială) Biserica Răsăritului, urma după canoanele Soborului din Trulan, iar a Apusului era osebită, după osebitele neamuri, și împărății. Episcopii Romii au micșorat pronomiile celorlalți Arhieriei, vrând a se face judecători tuturor Bisericeștilor pricini. Episcopii au adunat visterii cu pricină de nevoie

Bisericească, ci și norodnicii văzând că iubirea de argint avea parte, răpea pe cele Bisericești, drept aceea s-au făcut multe canoane pentru o pricină ca aceasta. Intradele Bisericilor în patru părți se făcea, una pentru Episcopul, a doua pentru clerici, a treia pentru săraci, (și poate atunci nu vor fi fost săraci, fiindcă o lua episcopii la sineși), și a patra pentru împodobirea Bisericii. Sa rânduit treapta nunții. Asemenea sau rânduit Botezul să se facă la Paști, și în Cincizecime. Însă episcopii Apuseni au lipsit pe Ierei de a unge pe cei ce se botezau (adică cu sfântul Mir) vrând singur ei să-i ungă. Dumnezeiasca Euharistie se săvârșea după același chip. Maslul, adică ungera cele ce se afla în primejdie de moarte, se păzea cu scumpătate. Monahii din zi în zi se adăogau, și cu toate că se făcea multe canoane pentru monahiceasca Eutaxie, însă nu lipsea ca aceste canoane să rămână nelucrătoare. Hristianii își aduceau pe fii lor la monastiri să se hrănească și să crească cu morală hristianicești, ci de multe ori se întâmpla în loc să se întoarcă la părinteasca casă, se făceau monahi, și la aceasta să nu se minuneze cineva, căci tineri fiind, neispitiți, în toate zilele fiind învățați de monahi, și viețuind o viață liniștită, odihnită și nesupărată, socoteau că nu ar fi în alt chip, ca să-și păzească sufletul neântinat de amăgitoarele curse ce le întrebuințează lumea pentru ai amăgi pe Hristiani, și căci de la Mănăstiri lipsesc cursele cele de acest fel. Drept aceea cu un chip ca acesta creștea numărul monahilor și a monahiilor, mai ales la Apus.

3.Încât despre slujirile Bisericești la răsărit deopotrivă se făcea pretutindeni, ia la Apus cu deosebire săvârșindu-se, în sfârșit Biserica Romii pe toți ia tras la scorniturile ei, adică ia făcut să primească urma prefacerilor ei. Numărul praznicelor și a sărbătorilor se adăoga, praznicul Intrării în Biserică a Născătoarei de Dumnezeu pe atunci Biserica Răsăriteană îl prăznuia, a trecut și la Apus.

4.În veacul acesta IX a luat tărie un obicei în Apus, care pe cât este de nelegiuit întru sineș, alt atâta este barbar și fără omenie, adică a se dezvinovăți cel ce se învinovătea, în oarecare greșeală, prin oarecare chip aspru, precum a se lupta învinovățitorul cu învinovățitul, ori ținându-și mâna în apă clocotită, ori având în mâini o sferă (bombă) de fier ars. Și acestea le întrebuințau nu numai oamenii cei proști ai norodului, ci și cei ce erau în dregătorii. Și avem pilda fiicei împăratului Scoției Riharda, și a femeii lui Karol Krassul, care a fost gonită de bărbatul ei pentru prea curvie. Și acest fele de disidimonie și

neomenie pricinuia, ca nevinovatul de frică a nu se arăta vinovat cu vina învinovătorului, și vinovatul meșteșugind să se arate nevinovat.

5.Moralul Bisericii în veacul acesta IX, era ca și cel din cele trecute, însă Hristianii nu urma după scumpătate, ci cu multe disidimonii cădea, lăsând dreapta noimă a Bisericescului moral.

ISTORIA BISERICESCĂ

CARTEA X.

VEACUL 10

CAPITOLUL I.

LUDOVIC IV AUTOCRATORUL APUSULUI ȘI CELE FĂCUTE DE EL ÎN BISERICA APUSEANĂ.

Ludovic IV monarh Apusului la 900.

1. Leon filosoful împărățind în Constantinopol, monarh la Apus sau ales de Ighemonii Germaniei după trecerea în viață a lui Arnulfu, Ludovic IV fiul lui, în anul 900 d. Hr. Căruia fiind încă copil de 12 ani i sa dat luători aminte și purtători de grijă, Oton Duce de Saxonia, și Otton Arhiepiscopul Moguntiei, și abia la anul 24 al vârstei sale ajungând, sau săvârșit, împărățind 12 ani, îngropat fiind în Mănăstirea Ratisbonii, cea în numele Sfântului Emmeranu.

2. Acest Ludovic din seminția lui Karol să fi stătu cel mai urmă autocrator în Franța, este mai adevărat, de mulți zic, cum că nu la aceasta sa sfârșit seminția li Karol, ci la Kurradu I cel ce a împărățit după acesta, precum zice Avva Ursperghinsiul Hronica foaia 199 despre Ludovic, unde zice, că cel de pe urmă după unii este Ludovic, iar după alții Hunradus adică Kurradus cel ce a împărățit după dânsul, Otton Frighinsiul Hronica cartea 6 cap 15. Și Stadinsiul Hronica an 912 asemenea și Ermanus Kontraktul, Sufridus și Kopilația Hronica.

Episcopii Romii Serghie III.

3. În vremea acestui monarh Ludovic IV s-au făcut Arhiepiscopi Benedict IV, Leon V, Hristofor, Serghie III și Anastasie III deci în acești ani ai episcopilor Romii, Italia se învăluia rău de nenorocirile lui Ludovic, a lui Bosson, și a lui Birigarie asemenea și de bântuielile Ungurilor, și după urmare și ale însăși Bisericii.

4. Pe Leon V după 40 zile pogorându-l din scaun Hristofor, la pus în legături nedezlegate, ci și el însuși a pătimit aceasta după 7 luni de la partea lui Serghie III care a surpat și toate lucrările lui Formosu vechiul său vrăjmaș. Zice Platinas în Istoria lui Serghie III: „Vezi cât sau abătut aceștia de la cei ce au fost mai înainte dâșii. Că aceia ca

niște bărbați cu adevărat prea Sfinți, pe vrednicia (adică cinstea) ceea ce de bună voie se aducea lor o trecea cu vederea, în rugăciune și în Hristianiceasca învățătură zăbovindu-se. Iar aceștia pentru adăogirea banilor, și pentru iubirea de slavă cerând arhieria, și luându-o, iar Dumnezeieștii slujiri zicându-i cale bună, și nu mai puțin decât prea sălbaticii Tirani în vrajbele lor cele unul cu altul dușmănește îndeletnicindu-se, nu pentru alt ceva, ci cum ar putea fi mai fără grijă în zilele cele din urmă spre ași plini îndulcirile lor, despre nici o parte fiind cel ce le-ar zăticni răutățile lor.” Acest Platinas în Istoria lui Benedict IV și a lui Hristofor I pe acești episcopi ai Romii străine grozăvii și nedepliniți îi numește, pe carii Dumnezeu în puțină vreme i-au ridicat din mijloc.

5.Asemenea și Baronie în anul 907 numer II. 928 **1. 2. 3.** tânguindu-se pentru dânșii zice: „Aceștia sunt niște ani, pentru lipsa conscripturilor, întunecați, iar pentru tirania celor ce au sărit în scaunul Apostolesc prea întunecați, și mai jos, prea rău norociți sunt aceștia, întru carii unul făcându-se episcop al Romii, pe lucrările celuilalt (adică a prokatohului) le stingea.” Însă Baronie pe Serghie III îl numește a fi om rob al tuturor răutăților, mai necuvios decât toți cei ce n-au lăsat vre-o rea și necuvioasă lucrare. Serghie acesta pe carele *Anastasiu III* l-a moștenit, și de la care după Platinas nimic vrednic de pomenire s-au lucrat, însă zic unii cum că acesta fără de minte pornindu-se au îndrăznit a adaoge în sfîntitul Simbol pe zicere, și din Fiul.

Starea Spaniei și a Angliei.

6.În Spania în vremea lui Alfonsu IV și a lui Ramiru II precum și în Anglia în vremea lui Eduard, nici o prefacere, sau tulburare s-au făcut în Bisericile lor.

Starea Galiei.

7.În Galia împărățind Karol Simplicul, adică prostul, iarăși Nordmanii având Ighemon pe Rollon, neoprit a prădat, până ce în sfârșit Rollon cu sârguința lui Fragkon episcopul Rotomagicesc la credința lui Hristos întorcându-se, au luat femeie, pe fiica lui Karol Simplicului care se numea Gisla, și împreună cu ea a luat și eparhia Neustria, care în urmă de nordmani, s-a numit Nordmania.

Starea Germaniei.

8.Asupra Germaniei foarte vrăjmășește Ungurii ajutătorii poftiți de Arnulfu împotriva Morinilor sau turbat și s-au pornit, precum se

citește la plinirea Istoriei lui Righion an 908 de carii zice Sighibert Hronica an 903. „Neamul cel barbar al Ungurilor ... după ce sa săvârșit Arnolfu, prin toată Galia, Germania, și Italia, ca o furtună oarecare sălbatecă sau împrăștiat, și mai ales în Saxonia, multe Biserici și neamuri aceștia au pustiit.” Precum a Dainilor, a Slavilor, și a Bonmilor, precum mărturisește Avva Stadinsiul Hronica an 913 și Albert Granțiul Cartea 3 cap IV.

CAPITOLUL II.

SOBOARELE CE S-AU FĂCUT ÎN ANII LUI LUDOVIC II.

1.Întru acești ani la Apus sau adunat aceste Soboare, în Obetul în Roma, în Ravena, în Sunssionu, Konfluent și în Abbaimu.

2.Soborul cel în *Obetu* în anul 901 în Galia, care pe Biserica acelei cetăți Obetu, în care craiul Aldefons și-a pus scaunul său împărătesc, o a ridicat la vrednicia de Mitropolie, Arhiepiscop propovăduind pe Episcopul ei Ermenghildu, încă a legiuit ca de 2 ori în an să se adune Episcopii Sobor, ca să îl păzească, și să se îndrepteze buna podoaba Bisericească, și învățătura, și episcopii Bisericilor pustiite de saracini să vină în cetatea Obeton, și acolo pentru nevoița lor să-și ia cuviincioasele tainuri. Baronie Hronica an 901 num. 10 și Koriolan foaia 697.

3.Soborul din *Roma* asemenea și cel din *Ravena* sa adunat în anul 904 de Ioan IX episcopul Romii pentru pricina lui Formosu și Ștefan ce au episcopit în Roma. De cel din Roma așa scrie Sighibert în an 903: „Ioan încă spre a adeveri hirotonia lui Fromosu, pe care la oborât papa Ștefan, Sobor de 74 de episcopi a adunat în Ravena venind și episcopii Fragkiei și craiul lor. Deci înaintea tuturor acestora, hotărârile acelui Sobor s-au dat focului și au ars, pe care Ștefan la fost adunat ca să osândească pe Formosu, și la caterisit de Arhierie. Și pe ale unui a Sobor, și pe ale altuia, adică pe ale acestuia în Ravena, și a celui din Roma, lucrări Baronie în Hronica an 904 num. 3 le întinde, luându-le din condica lui Antonie Augustin.

4.Soborul din *Sunsionu* sa făcut la anul 909 luând a cerceta mai întâi pentru cinstea Bisericilor apoi și canon au iscălit, după carele se cade a se polietisi craiul au rânduit, și în sfârșit pe de tot căzuta

urmare (adică ostavul) și învățătura le-au îndreptat. La acest Sobor au fost 12 episcopi și se află 15 Canoane.

5.Sobor în Konfluentia sa adunat în anul 912 iar după alții în 922 unde sa aflat de față și Errikus împăratul Germaniei, au dogmatisit ca Hristianii fiind rudenie până la a șaptea treaptă să nu se însoțească între ei, și se află aceste canoane ale acestuia **1, 4, 5, 6, 7, și 8.**

6.Sobor în Altimu sa adunat în anul 916 în vremea lui Koradu **I** despre care se va zice de aici înainte, ale cărui legiurile Magdeburgiceștile Ekatontaeride se cetesc, Ekatoit a 10 cap. 9 foaia 231.

CAPITOLUL III.

KORADU I AUTOCRATOR ÎN APUS, ȘI CELE FĂCUTE ÎN VREMEA SA ÎN BISERICA DIN APUS.

1.Ludovic IV murind, nu a lăsat fiu, toată mulțimea francilor și a saxonilor după sfârșitul aceluia cu dinadinsul cerea să fie încoronat autocrator Otton ducele de Saxonia, dar el viclean fiind, de sarcina autocrației se lepăda, și sfătuia pe Korradu cel orecând duce al Fragkilor fiul lui Korradu cel omorât de Albert să se încoroneze, care făcându-se în anul 912 monarhia cu totul era totdeauna, și pretutindeni la Otton, iar numai numele la Korradu precum istorisesc Avva Usperghinsiul, Otton Frisiginsiul, și alții.

Bunățile lui Korradu.

2.Blagocestia lui Korradu mult este lăudată, și mai mult blândețea, înțelepciunea cea în războaie, care atunci când a murit sa făcut pricină senatorilor lui să nu aleagă pe altul moștean lui, decât pe Erik fiul ducelui de Saxonia, care în sfârșit prin îndemnul și invitația lui Korradu, sa ridicat la scaunul de monarh, precum se citește în Istoria lui Righion. A împărățit acest Korradu 8 ani, și murind a fost îngropat în Mănăstirea Fuldica.

Episcopii Romii.

3.În vremea împărăției lui Korradu episcopi Romii s-au făcut: Ladon moștean lui Anastasie III, care murind, prin mijlocirea curtezanei Teodora a luat scaunul de papă Ioan X, care se îndeletnicea mai mult cu războiul, la cele omenești decât la cele Bisericești, de a

cărei dragoste foarte răbindu-se aceea, prea urât se îndrăcea, din prezbiter al Ravenei la făcut episcop al Bononei, și în sfârșit papă a Romii l-au arătat. Că mare putere avea în acei ani desfrânata aceea, și două fiice ale ei Marozia și Teodora iarăși curve fiind. De vreme ce mama cu fiicele foarte biruiau în Roma, să zicem oarecare pentru arătarea Istoriei papilor acestui veac. Teodora cucoană de bun neam maica Maroziei și a Teodorei, luând mare tărie între Romani, a suit în scaunul Romii pe Serghie III Tusculul, în anul 908 fiind ibovnic al fiicei sale Marozia, și tată lui Ioan XI ce a fost papă la anul 931 din Marozia. După ce a murit Serghie, sa făcut Anastasie III care sfârșindu-se, Marozia și Teodora surorile unindu-se într-o învoire, au suit în scaunul de papă pe Landus, ori Landon, pe care îl iubea cu covârșire, și după 6 luni murind Landon Teodora sora lui Marozia a dobândit ceea ce cu mult mai înainte dorea, adică a suit în scaunul papal pe Ioan X Arhiepiscopul Ravenei. Deci nesuferind aceasta Marozia a vrăjmășit pe ibovnicul surorii sale, și a făcut să se omoare în anul 928 și a suit în scaun pe Leon VI, pe care apoi după puțină vreme căindu-se, l-a închis și l-a omorât, și în locul lui a pus papă pe Ștefan 7 ori 8 în sfârșit negăsind jupâneasa damă ibovnici cavaleri vrednici pentru scaunul Romii, a pus în scaunul de papă pe fiul său Ioan XI pe care la născut curvind cu Serghie III, și atunci cu adevărat cârmuia Marozia după pofta sa și pricinile politicești și Bisericești în Roma. În sfârșit vrând Marozia să se facă autocrator în Roma, a luat de al doilea bărbat pe Ugon împăratul Lombardiei, fiindcă mai înainte cu otravă a omorât pe Guidon Markesiul Toscalnelli întâiul ei bărbat. Deci Alberiku alt fiu al ei, pe care la născut din Adalbert tatăl bărbatului ei celui dintâi, ridicând zurba a gonit pe vitregul și unchiul său, (fiindcă Ugon era frate dintru o maică lui Guidon fiului lui Adalbertu tatălui său) și luând pe fratele său, adică pe papa Ioan XI și pe maica sa ia închis în temniță, Deci cel ce voiește să afle mai pe larg faptele cele de rușine, desfrânările, și neomeniile muierilor acestor 3 și papilor celor urcați de ele în scaun, citească pe Baronie pe Platin, pe Luitprandu, și alți Istorigi.

4. Din această pricină tânguindu-se Baronie cu mare glas se plânge, zicând: anul 912 num. 8. „Ce fel de față era atunci a Bisericii celei din Roma, o cât de prea urâtă, niște curve prea tari, și prea spurcate stăpânind peste Roma, cu stăpânirea căroră scaunele se schimbă, episcopiile se dau, și ceea ce este de groază auzului, și

însăimântare, și străin de tot cuvântul, se împing în scaunul lui Petru amorezii mincinoșii pontifi, care nicidecum nu se cade ai scrie printre adevărații păstori, decât numai spre a însemna anii din catalogul episcopilor Romii. Că cine poate, pe cei ce de niște curve ca acestea au fost băgați în afara legii, și numai că s-au făcut legiuți Arhieriei ai Romii așa înverșunarea le-a făcut pe toate însușite ei dobândind puterea lumească, strechiind, și spre a stăpâni împrelestindu-se ... și ce fel se cade a socoti că erau cei aleși de niște grozăvii ca acestea, prezbiteri, și diaconi și cardinali, fiindcă nimic nu este așa sădit în fire poate cineva a se îndoi, că aceștia nu se învoiau întru toate cu cei de care sau ales?” Și alte multe asemenea.

CAPITOLUL IV.

AUTOCRATORII RĂSĂRITULUI, ALEXANDRU FRATELE LUI LEON FILOSOFUL, CONSTANTIN VIII PORFIRO- NĂSCUTUL, ROMAN LECAPINUL, ȘI ROMAN CEL TÂNĂR, CELE FĂCUTE DE EI ÎN BISERICĂ, ȘI PENTRU ÎNTOARCEREA RUȘILOR.

Alexandru monarh anul 911

1. Săvârșindu-se Leon Filosoful la 11 Mai a moștenit împărăția fratele lui în anul 911, fiind ca de 20 de ani, care împărățind nu a făcut nimic potrivit unui împărat, ci în desfătări, vânaturi, mâncări și băuturi, și înverșunări sa dat, iar trebuințele împărăției și ale obștimii lea lăsat la niște oameni neprocopsiți și proști, pe care mai înainte de a împărăți îi avea părtași la lucrurile lui cele ascunse, din care pe unul cu numele Vasiliță, cugeta al pune diadoh al împărăției, iar pe nepotul său Constantin vrea să-l lase să rămână prost. Și să-l scopească, și de nu ar fi murit, poate ar fi săvârșit sfaturile sale. Căci fiind dat la bencheturi și beții, după ce oarecând a mâncat, sculându-se de la masă și vrând a se juca cu bombe, și mult ostenind de aruncare, și din alunecările bombelor, i sa deschis nasul și curgea sânge, asemenea și din boășele sale, și așa după o zi a murit, lăsând epitropi nepotului său, și chivernisitori împărăției pe Nicolae Patriarhul, și pe patriciul Ștefan Magistrul, pe Ioan Magistrul Elada, și pe alții, după ce rău a împărățit un an și o lună.

Constantin Porfiroghenitul Autocrator anul 912.

2. Murind Alexandru, au luat stăpânirea Constantin VIII fiul lui Leon născut din Zoe a patra sa femeie, care se numea și Porfiroghenit (născut în porfiră) încă fiind mic sub mai sus zișii epitropi, și sub Zoe maica sa. Carele în al 8 lea an al monarhiei sale a făcut mare eteriarhu (adică mai mare peste societățile polițiilor) pe Roman Lecapino, pe a cărei fiică numită Elena, o a luat de soție lui, Ierologhisind Patriarhul Nicolae Marți în Săptămâna Pashăi, și îndată a fost cinstit cu titlul Romano Basileopator (adică părinte al împăratului), apoi și Cesar în 24 Septembrie a fost încoronat, și în sfârșit în luna Decembrie împărat, și tovarăș împărăției sau încoronat. Poate cu voia lui Constantin, fiindcă la amăgit ca pe un tânăr.

Romano Lecapinsiul împărat 919.

3. Deci încoronându-se Romano Lecapinsiul în anul 919 d.Hr. și al nouălea an al monarhiei lui Constantin 9 după puțină vreme a încoronat-o împărăteasă și pe femeia sa, și în anul următor și pe fiul său Hristofor, în arătare cu voia lui Constantin, iar în adevăr cu sila și multă desperație a lui, neîndrăznind a i se împotrivi. Nesățios dar arătându-se Romano la împărăție, și uitând jurămintele cu care a jurat înaintea sfințitelor Icoane, ca să nu poftescă scaunul, și neîndestulându-se că pe sine și pe fiul său cel mai mare a învrednicit coroanei, încă și pe ceilalți doi fii ai săi pe Ștefan și Constantin în anul 925 ia încoronat împărați, apoi și pe nepotul său cel născut din Hristofor. Încă și împărăția Romanilor celor de la Răsărit în loc de monarhie o a adus la poliarhie. Și socotind că nu ajunge că făcuse pe Constantin Porfiroghenitul mai josit decât pe sineș, a făcut în vremea nunții pe Bulgari, să fie mai întâi heretisit Hristofor înaintea lui Constantin, apoi nici de Dumnezeu temându-se, nici de supuși rușinându-se, a poruncit ca și ceilalți doi fii ai săi mai înainte decât Constantin să se heretisească, și așa cel dintâi sa făcut al cincilea, și de nu ar fi murit Romano fiul cel mic al lui Hristofor, și acela sar fi cinstit mai mult decât Constantin. Deci adevăratul și curatul împărat căruia i se cuvenea împărăția, era ca un lepădat, dar pe lângă acestea dreptatea nu a dormitat, deși însuși împăratul Romano sa văzut că și-a venit oarecum în simțire pentru călcarea jurământului, și pentru stricarea tocmelii ce o făcuse către împăratul Constantin, cu faceri de bine sa sârguit să împace pe Dumnezeu.

4. Cu un chip ca acesta Romano adică a împărățit 26 de ani, iar Porfiroghenitul Constantin lipsit fiind în acest chip de împărăție, totdeauna gândea cum să o ia. *Romano este surghiunit.* Drept aceea aflând o unealtă potrivită pe un frate al femeii sale, care era urât de Romano tatăl lui pentru necuvioasele lui urmări, pe care Constantin atât la înduplecat, încât să se scoale asupra tatălui său, și cu chipul acesta luându-l la surghiunit la ostrovul Proton și tunzându-l la închis în Mănăstire. Iar Ștefan însuși împreună cu cumnatul său Porfiroghenitul, și cu fratele său Constantin au luat împărăția, la care era cu neputință a se conglăsuie câte trei, fiindcă nu se învoiau între dânșii la ocârmuire, și au început a se prepune unul pe altul. Drept aceea Ștefan împreună cu fratele său se îngrijeau să înstrăineze pe Porfiroghenitul de împărăție. Iar el făcându-se mai iute spre lucru, a prins pe amândoi frații care mâncau împreună cu el, și îndată ia surghiunit, pe unul în Ostrovul Antigonului, iar pe altul la Terebint, și ia tuns clerici. Și așa a rămas el singur Domn al împărăției, după defăimarea cea de atâția ani ai împărăției sale. După aceasta a pus cunună pe capul lui Romano fiul său, care venind în vârstă de bărbat, și poftind să ia stăpânirea, a vrăjmășit viața tatălui său, având ajutoare și pe femeia sa, și cu un pahar de otravă la omorât, cu toate că din neluare aminte mai mult de jumătate la vărsat, mai viețuind după ce a luat otrava un an.

Bunătățile lui Constantin.

5. Însă era acest Constantin blagocestiv întru cele către Dumnezeu și filotimos, niciodată nu a rămas deșert după slujbe cele după tipic a Dumnezeieștilor Biserici cele către Dumnezeu, și fără roadă către Dumnezeu, ci a dăruit afierosiri mari încuviințate, și potrivite unui împărat, se îndeletnicea însă și mult la cuvinte, cum este cu putință a ne încredința din cele scrise care au lăsat urmașilor săi, precum curățirea tuturor pravilelor împărătești, feluri de nearale, cărți pentru părțile Răsăritului, și ale Apusului, și pentru chipul cu care să ocârmuiască autocratorul fiul său Romano, pentru ekstratle (pentru ieșirile cu oști) și călătoriile împărătești, și altele oarecare. Asemenea cu silința lui iarăși au dobândit supușii săi, aducând la lumină științele (epistimile) aritmetica, astronomia, geometria și filosofia ceea ce este peste toate, care pentru lenevirea și neînvățătura stăpânilor se pierduse. Și căutând pe cei mai aleși și ispitiți întru științele acestea, și aflându-i, ia rânduit învățători, și pe cei procopsiți primindu-i îi

ocrotea, pentru aceasta gonind pe necuvântare, în puțină vreme spre a fi cuvântăreț a îndreptat pe supușii săi. Însă au pus silință și pentru meșteșugurile cel osebite, și cele prin foc lucrate, aducându-le și pe acestea la mare sporire, acestea au fost proterimata lui.

Metehnele lui Constantin.

6.Iar la ocârmuirea împărăției se afla cu moleciune, căci era mânios, pomenitor de rău către greșiți, și pedepsitor netăgăduit, vin bea mai mult decât trebuia, dând stăpânirile, nu pune în voievozile oștilor pe cei vrednici, și în ighemoniile politicești pe cei iscusiti, ci pe cei răi și neiscusiți, și pe cei ce îi rânduia împărăteasa și curtezanii, care da stăpâniile și ighemoniile pe bani. Toată vremea vieții lui a fost 54 de ani, și 2 luni, împreună împărățind cu tatăl său Leon, și cu Alexandru unchiul său și cu maica sa 13 ani, cu Romano Lecapino socrul său, care îi răpise împărăția, 6 ani, și în urmă el singur 15 ani.

Romano tânărul împărat anul 959.

7.Deci murind Constantin Porfiroghenitul, Romano fiul lui care se numea și copilul pentru deosebirea de moșul său Romano, care era bătrân și trecut cu vârsta. Și mai mult pentru că era viața lui copilărească, și numirea potrivită cu felul lui de a fi, fiind dat la desfătări și dezmierdări, și petrecea cu oameni prihăniți, și vătămători cu viață răsfățată, iar ocârmuirea împărăției o a încredințat lui Iosif Brigka prepositul și curtezanul. Deci luând împărăția, îndată pe fiul său Vasile la- încoronat prin mâna Patriarhului Polieuct, și la învrednicit cu numele împărătesc. Apoi i sa născut și al doilea fiu numindu-l Constantin, cu numele moșului său. Și împărățind 3 ani și 4 luni, a murit fiind de 24 de ani, ori de otravă, precum zic unii, ori din mult desfătare și iubire de îndulcire și înverșunare, cu care sa omorât pe sine, și cu care sa slăbit pe sine, lăsând împărăția la doi fii ai săi și la Teofano maica sa. Citește pentru acești împărați pe Zonara cartea 16 foaia 143 până la 154 pe Chedrino și alții.

Patriarhii Constantinopolului.

8.În vremile acestor împărați, Patriarhi ai Constantinopolului au fost: Nicolae Tainicul a doua oară, Ștefan al Amasiei Trifon monahul, Teofilact fiul lui Romano, și Polieuct monahul.

Nicolae I.

9.Pe Nicolae de care am zis mai sus, Alexandru monarhul, îndată ce sa făcut monarh în grabă la adus din Galakrile unde era surghiunit la Constantinopol punându-l a doua oară Patriarh

Constantinopolului, pogorând pe Eftimie, a cărui caterisire sa făcut în divan. Și multe neorânduielei a făcut lui Eftimie cei de o cugetare cu Neculae. Căci alții dintre dânșii ca niște fiare sălbatice sărind îl loveau, iar alții cu pumnii îl îboldea, și îl pălmuia pe acest cu sfințenie încuviințat, barba îi smulgea, l-au târât afară luându-l de grumaz, și alte neuzite cazne i-au făcut, numindu-l călcător de dreptate și prea curvu, ca și cum ar fi luat femeie străină, adică scaunul Patriarhal, și altele. Iar sfințitul acela bărbat cu răbdare pe toate, și cu liniște le-a suferit, în sfârșit a fost surghiunit în partea lui Agatu, și după puțină vreme a murit, și adus fiind în Constantinopol a fost îngropat în Mănăstirea sa, după mai sus zișii Istorici.

Ștefan al Amasiei.

10.După ieșirea din viață a lui Neculae, care a fost 13 ani patriarh de a doua, a fost pus Ștefan al Amasiei Patriarh, și după 3 ani a murit, după care sa făcut oarecare monah Trifon cu tocmeala ca după o vreme rânduită, de voie să lase scaunul, ca să se facă Patriarh Teofilact fiul împăratului Romano, pe care tatăl său mai înainte îl făcuse cleric prin Patriarhul Nicolae, și Singhel, cu toate că încă era copil. Deci după ce a trecut vremea rânduită, Patriarhul Trifon na voit să lase scaunul după cum făgăduise, ci se împotriva, și cerea judecată, și să se pună înainte pricini împotriva sa, ca să iasă din Biserică după Canoane. Împăratul dar nedumerindu-se pentru amăgire, se întrista, iar Teofan al Cezareii, pe care hoiricon (adică porcos) îl numea, vrând să mulțumească pe împăratul, a întrebuințat amăgire pe prostimea lui Trifon întrebuințându-o, și prefăcându-se ai fi prieten, a zis Patriarhului, sila împăratului asupra ta mare este, însă nu are alte pricini ca să te dovedească vrednic de caterisire, decât numai că ești necărturar. Ci grăbește și ceea ce vor ei asupra ta să o lepezi. Și vei nimic silința lor, de vei face ceea ce îți voi zice ție, adică înaintea tuturor luând hârtie să-ți scrii numele, și vrednicia Arhieriei tale, și ducând hârtia aceasta împăratului, nu va mai rămâne prihană asupra ta. Er dar plecându-se, și mulți fiind de față, a scris aceasta pe hârtie: „Trifon cu mila lui Dumnezeu Arhiepiscop al Constantinopolului Romii nouă, și al Lumii Patriarh.” Iar Teofan al Cezareii luând hârtia a mers să o arate împăratului, și așa deasupra a scris paretisis demisia a Patriarhului, ca de bună voia sa dă demisia, și lasă scaunul, și iscălitura care era deasupra a rămas dedesubt. Iar

Patriarhul aflând aceasta a înțeles amăgirea lui Teofan, însă ceea ce sa făcut, de aici sa făcut, și așa a fost scos din scaun.

Teofilact.

11.Deci după 2 ani câteva luni, sa hirotonit Patriarh al Constantinopolului Teofilact fiul împăratului Romano, de 16 ani fiind când afară de lege a luat hirotonia, drept aceea cât a împărățit tatăl său sa aflat Patriarh sub povățuitori, și o de ar fi fost aceasta totdeauna, adică alții să fi stat deasupra chivernisirii treburilor Bisericești, căci atunci era cucernic și măsuratec, când alții purta de grijă pentru dânsul, iar când a ajuns în vârstă, a lepădat pe epitropi, și multe necuviințe și nelegiuiri a făcut, cai și câini hrănind, și îndeletnicindu-se la vânătoare, și cele asemenea acestora făcând, avea însă multă dragoste către cai, și multe iepe hrănea, din care una cea mai însemnată fiind a fâta, sa întâmplat să fete în Joia Mare, și liturgos (adică în Liturghie fiind Patriarhul), a venit oarecine zicându-i, că ia născut iapa, iar el auzind sa tulburat foarte, și săvârșind în scurt Sfânta Liturghie, a alergat cu sânguință la Kosmidion (că acolo se aflau caii lui) și văzând mânzul sa întors la Biserică, și a săvârșit slujba Sfințelor Patimi a Mântuitorului Hristos. În sfârșit și răpus viața din călărie, că alergând cu hâzu, sa lovit de un zid de lângă malul Mării, și ia curs sânge din gură, și așa sa bolnăvit, și zăcând 2 ani, apoi având hidoprică, a murit în anul 12 al împărăției lui Constantin, arhierind (de se cuvine să zicem așa) 23 de ani, și 25 de zile, și în locul lui a fost hirotonit Polieuct monahul.

Polieuctos Patriarh.

12.Iar Polieuct acesta era famen, născut și crescut în Constantinopol, unde și încuviința cu cuvântul, și cu fapta bună, fiind hirotonit de Vasile al Cezareii, pentru că Nichifor al Iracliei greșind împotriva împăratului, sa oprit de la acest pronomion de a hirotoni Patriarh. Din care pricină și prihană nu puțină sa lipit, nu numai celui ce a poruncit aceasta, ci și celui ce a hirotonit, și celui ce sa hirotonit, fiindcă a primit punerea mâinilor afară de canoane. Fiind însă hirotonit și apropiindu-se la împăratul, când a venit în Sâmbăta cea Mare în Biserică, și bântuise pe rudeniile bătrânului Romano, la sfătuit cu căldură să se lase de lăcomia de averi. Dar nu la ascultat împăratul, ci sa mâniat de aceasta asupra lui, asemenea și împărăteasa fiind silită de Vasile Autonomil (adică cel ce viază după stăpânirea de sine ori slobodul), care era născut lui Romano dintru o roabă, și în urmă sa

făcut curtezan, au îndemnat pe împăratul împotriva Patriarhului, și căuta pricină spre al goni de la Patriarhie, și cât a trăit întru această purtare de grijă a fost, să-l pogoare din scaun. Vezi pe Zonara, pe Chedrinu și alți.

Unirea din vremea lui Constantin.

13.Pe lângă acestea Constantin Porfiroghenitul văzând că shisma Bisericii care se făcuse pentru îndrăzneța nuntă a 4 de Leon Filosoful, precum sa zis mai sus, că și după scoaterea lui Eftimie, și la a doua sure a lui Nicolae, iarăși nu a încetat, ci dezbinându-se Arhieriei, alții era de partea lui Eftimie, și alții de partea lui Nicolae și multă și mare tulburare făcându-se în Biserică, a chemat la sine pe Patriarhul Nicolae de atunci, și pe toți Arhieriei cei de lângă el (fiindcă Eftimie se mutase către Domnul) și ia înduplecat să se unească, și să ierte după moarte pe Leon tatăl său pentru a patra nuntă, și să facă hotărâre canonică, ca să nu se mai urmeze asemenea greșală.

Tomul unirii din vremea lui Constantin.

14.Deci adunându-se în Constantinopol Sobor în anul 921 în luna Iulie, au dat Tomul ce se zice al unirii, întru care a legiuit să nu cuteze cineva la a 4 a nuntă, ci totdeauna să fie, să se numească lepădată, a doua și a 3 a nuntă să se numească spurcăciune, și nunta a treia să fie neiertată celor ce au fii, iar cei ce nu au fii mai înainte de a fi cu vârsta de 40 de ani, să aibă voie a veni la nunta a 3 a însă în cursul a cinci ani să nu se împărtășească de prea curatele Taine, etc. La care a ieșit înainte Tomul acesta cuprinzând aceste de la Arhieriei și Ierei ci obștește se adunase: „Hotărâm cu obștească socotință, și judecată, ca din anul acesta care este 6428 din împărțirea a 8 a nuntă a 4 de către nimeni să nu se îndrăznească, ci să fie lepădată desăvârșit, și acela ce ori care sar sângui a veni către acest fel de însoțire, să fie lipsit de toată adunarea Bisericească, și de intrarea în Sfânta Biserică, străin până când ar rămânea întru însoțirea aceasta etc.” Citește acestea în Cartea 2 a ce de Ioan Leuglarie greco-romanul Parbelist, foaia 106 litera 18 tipărirea Fragort la 1596 și la Baronei, etc.

Sfânta Mahramă se aduce în Constantinopol.

15.Romano împărățind, chipul nefăcut de mână a Mântuitorului Hristos, adică Sfânta Mahramă a fost adus în împărăteasa cetăților, căci atunci era în Edesa, care fiind în primejdie pentru că era împresurată, fiind atunci stăpânită de Agareni, ca să scape Edesenii de

robie, dar pentru izbăvire au dăruit Dumnezeiasca închipuire, pe care a primit-o împăratul cu strălucită și cuviincioasă pombă.

Mâna Înaintemergătorului se aduce la Constantinopol

16.Iar în zilele lui Constantin Porfiroghenitul, din Antiohia sa adus la Constantinopol mâna Înainte mergătorului, de un diacon ce se numea Iov, care ajungând la Calcedon, împăratul a trimis corabia împărătească, și pe oarecare din boieri cei mai slăviți, ieșind și Patriarhul Polieuct cu clerul cu lumânări, cu făclii, și cu tămâieri o au adus în curtea împărătească.

Ungurii se întorc la Hristos.

17.În vremea acestui Constantin, neamul ungarilor pe care cei mai vechi îi numea turci după Zonara Cartea 16 foaia 152 și Chedrino, cu mare pornire prăda părțile Romanilor (adică a celor noi a grecilor), însă sa întâmplat câtăva vreme să se liniștească. Căci după Zonara, începătorul și mai marele lor Bulogudis, și altul iarăși Gulas care stăpânea și acesta o parte, venind cu oarecare la împăratul s-au botezat, și au învățat tainele noastre, și unul sa cinstit cu titlul de patriciu, și fiind dăruți cu daruri îndestulate, s-au întors la locurile lor, având și Arhiereu pe oarecare Ierotei episcop Turciei, hirotonit de Teofilact, care ajungând acolo pe mulți din rătăcirea barbară ia adus la cunoștința de Dumnezeu. Și din stăpânitori aceștia Gulas a rămas în credință, și a păzit pacea cea către Romani. Iar Bulogudis călcând învoielile cele către Dumnezeu, iarăși împotriva Romanilor se întrarma, acest încă și împotriva Francilor sa ispitit a face, însă a fost biruit a fost prins și înțepat, precum scriu istoricii mai sus în același loc.

Temel prezbiterul multe rele a pricinuit la Răsărit.

18.În anii aceștia Hristianii cei ce erau la Răsărit multe rele pătimeau de la Agareni, care supuseseră multe cetăți, precum și Tarsul, al cărui Ighemon saracin pornindu-se cu oști asupra Romanilor, și în orașul lui Irakleu trimițând norod de al său spre orbirea celor de acolo, oarecare prezbiter ce se numea Temel, săvârșind sfințita Liturghie, cum a înțeles venirea saracinilor, lăsând sfințita lucrare, și cu veșmintele ce era îmbrăcat ieșind din Biserică, a luat toaca Bisericii, împotrivindu-se cu ea la venirea vrăjmașilor, și pe mulți rănind, pe îndestui ucigând, iar pe ceilalți cu fuga ia gonit. Deci oprindu-l Arhiereul de a Ierosini pentru această pricină, și neîndestulându-se a-l ierta, sa mâniat numitul prezbiter, și sa unit cu

Agarenii, și a fugit la dâșii, lepădându-se de Hristos, și tăgăduind Hristianismul. Apoi ieșind la război împreună cu ei, nu numai Capadocia și țările cele apropiate le-a prădat, ci încă până la Asia cea Mică a ajuns. Iar răutățile câte a făcut, nici este cuviință a le scrie, precum istorisește Chedrino.

Începutul Roșilor.

19. Sar cădea să scriem puține pentru începutul rușilor de unde se trag și pentru începutul lor, fiindcă au venit la lumina Evangheliei în zilele acestui Constantin. Deci începutul lor, precum se vede în Hronicile rușilor, se pogoară dintr-un neam ce se zice Vagriani, pe care mulți îi socotesc a fi fost vandali, din care neam au luat rușii pe ighemonii lor cei dintâi, care locuiau pe lângă țărmurile Mării Baltice, și primul lor ighemon a stat Mpuriki în anul 861 d.Hr. care ighemonind 19 ani a murit și a lăsat pe fiul său Igor moștean Ighemoniei în anul 880 carele a câștigat multe părți către Voristen, și a luat femeie pe Olga, ori Elga de neam nobil din Paescov. Pentru aceasta zic, să fi dus armele sale până în Bulgaria și în Traci, făcând mari răpiri, însă la întoarcerea sa a fost ucis de tătarii lui Dan cu mulți din oastea sa. Acesta a lăsat fiu pe Ivatoslav, ci fiind tânăr, pentru aceea neîndemânatec pentru scaun, au împărățit maica lui în locul fiului ei în anul 943 care sa purtat cu mare înțelepciune. Și pentru ca să izbândească pentru uciderea bărbatului ei. Multe rele a făcut tatarilor lui Dan (adică celor de pe lângă Don) ucigând dintre ei 50.000 din cei mai aleși, și pe ceilalți ia făcut birnici. Iar după aceste biruințe călătorind pe Marea Neagră a venit la Constantinopol la Autocratorul Constantin și a luat Dumnezeiescul Botez în anul 955 numindu-se Eleni, și după cuviință cinstindu-se, sa întors la împărăția sa, fiind pricinuitoare a strălucit lumina Evangheliei peste supușii ei, însă pe fiul său Ivatoslav na putut să-l ridice din rătăcirea lui, în sfârșit ea a adormit, și sa numărat împreună cu sfinții, la ruși fiind prăznuită la 11 Aprilie. Iar Ivatoslav după o îndelungată domnie, și mult slăvită, unde a ajuns de sa războit și cu împărății Constantinopolului, a murit în anul 980 lăsând moștean pe Vladimir fiul său, de care se va zice în Capitolul 8 & 4. al veacului acestuia.

CAPITOLUL V.

ÎMPĂRAȚII APUSULUI ERIK IXEUTIS ȘI OTON CEL MARE ȘI CELE FĂCUTE DE EI ÎN BISERICA APUSEANĂ.

Erik Ixeutis monarh al Apusului 919.

1.După moartea lui Korrodu, după porunca lui conglăsuindu-se și boierii senatului, a fost propovăduit stăpânitor al Apusului Errik, poreclit Ixeutis (adică păzitor de păsări, ce le vânează cu clei unse de vâsc), fiul lui Stton duce de Saxonia, fiind un ighemon pentru buna cinstire cea către Dumnezeu, pentru înțelepciunea, bărbăția, și pentru celelalte fapte bune împărătești ale sale, vrednic de toată lauda, atât după Avva Ursperginsiul, cât și Baronie și alții. Erik acesta a biruit pe unguri care prădau Germania, precum mărturisește Otton Friginsiul, și avea soție pe Mehtilda (pe care alții o numesc Matilda), din care i sa născut, Otton, afară de ceilalți fii și fiice, care sa numit la urmă Magnus, adică Otton cel Mare. În sfârșit căzând în boală de slăbănogire a murit, fiind de 60 de ani, din care a împărățit 18 și a lăsat diadoh e Otton fiul său.

Otton Magnus monarh al Apusului anul 936.

2.Deci Otton fiul lui Erik, care se poreclea Mare, a început a împărăți în anul 936 fiind încoronat de Ildebert Arhiepiscopul Moguntiei în cetatea Akuisgrane, fiind om blagocestiv către Dumnezeu, și pentru faptele lui asemenea lui Karol cel Mare, precum zic mai mulți. Acesta pe Erik fratele său, și pe Luitulfu fiul lui, ce s-au ridicat asupra lui cu arme, ia închis în temniță. Sa luptat cu bună norocire împotriva ungarilor, și ai altor potrivnici ai săi, asemenea și împotriva lui Biregkarie, și fiului aceluia Adalbert, ce apostasiase în Italia. El a avut două femei, din care cea dintâi Edigta fiica lui Edmund împăratul Angliei, care ia născut pe Luitulfu, și o fiică Luitgarda, iar cea de a doua soție Adeleis fiica lui Rudolf al Burgundiei, și văduva lui Lotarie împăratului Italiei ia născut 3 fii, pe Otton diadohul lui, pe Erikus ducele Saxoniei, și pe Brunon, și pe o fiică care sa numit Adeleis. În sfârșit a murit în anul 972 luna Mai Miercuri înaintea Cincizecimii, și a fost îngropat în Magdeburg, după Avva Ursperiginsiul împărățind 37 de ani.

Starea Italiei.

3.În anii aceștia în Italia a început de obște să împărătească Viregkarie, Rudolf, și Ugon, care și multe gâlcevi au ridicat. Căci craiul lor Ugon din Roma fiind gonit, Alberih ighemonul fiul Maruziei

a stăpânit peste dânsa. Iar Ugon vrând să-i pedepsească pentru defăimarea și necinstea ce i sa făcut, a înconjurat Roma cu oști, și lipsindu-se el de cele de nevoie, și silit de multe greutate și împrejurări, sa împăcat cu Alberih ighemonul Romii, și pe Elada fiica sa ia dat-o de soție. După puțină vreme, puțin a lipsit ca Oton să cadă în mari primejdii din urâciunea Italienilor și mai ales de a lui Viregkarie II (care era nepot lui Viregkarie I) și să fie gonit desăvârșit din împărăția Italiei, dar fiindcă trimisese pe Lotarie fiul său la Viregkarie și la cei din Mediolan (unde era Viregarie) și cerând cel mai puțin să rămână împărăția la nevinovatul fiul său, dacă o vor lua de la el, atunci titlul de crai la ținut pentru sine și pentru fiul său, iar împărăteasca stăpânire care se mutase la Viregkarie, a pierdut-o. Iar aceasta sa făcut în anul 945. Pe lângă acestea Otton lăsând pe Lotarie fiul său în Italia, și întorcându-se cu toți cei dimprejurul său în Probegkia, pe care o bântuia Viregkarie socotind să o supună, după puțină vreme mergând acolo a murit.

Viregkarie craiul Italiei.

4. Apoi murind și Lotarie atunci Viregkarie a luat și titlul de crai în anul 950 împreună cu Adalbert fiul său, căreia cerea să i se dea de soție Adeleis văduva lui Lotarie, dar în deșert se lupta spre aceasta, fiindcă aceea se măritase în anul 951 după Otton pomenitul Autocrator, care fiind chemat sa făcut domn al Italiei, fiind izgoniți Viregkarie și Adalbert fiul lui. Iar în urmă Viregkarie luând împărăția Italiei în sfârșit fugind de tirania lui, cerea folositoarea cercetare a lui Otton.

5. Deci mai viind Otton în Italia, și gonind pe Viregkarie, a fost încoronat autocrator de Ioan XII episcopul Romii. Iar întorcându-se Otton, Italienii unindu-se cu partida fiului lui Viregkarie au apostasiat. Deci Otton ieșind cu oști de a 3 oară asupra Italiei în anul 966 sau liniștit tulburările, iar Viregkarie care până în acel an se încuiba în cetatea din Umbria a sfântului Leon, împreună cu femeia sa Uilla au mers în Germania, unde după 2 ani a murit în cetatea Banber, încă și Adalbert dându-se la fugă, nu a fost prins de monarh.

Episcopii Romii.

6. În vremile acestor împărați, adică tatăl și fiul, episcopi ai Romii s-au făcut Ioan X, Ștefan VIII, ori IX, Martin II sau 3 după alții însă Agapitos II, Ioan XII, Leon VIII, Benedict V, Ioan XIII, Donos II și Benedict VI.

7.Ioan X, a fost pus în scaunul papal de Teodora apoi de Marozia fiica Teodorei, care era mai rea decât maica sa cea rea, a fost închis sugrumat și spânzurat, de care zice Baronie: „Deci întru acest chip vrednic de el sfârșit pentru nelegiuitele lucrări și-a câștigat săritorul Ioan cel ce cu nedreptate a răpit cu sila scaunul Apostolesc, prin uneltirea unei înverșunatei muieri Teodora, apoi prin uneltirea altei muieri Marozia fiica a fost detronat aruncat în temniță apoi ucis.”

8.Leon VI, în locul lui Ioan X, după 6 luni și 15 zile a fost și el închis, și a murit în închisoare, care după Platin nu a arătat tiranie în lume, ci își petrecea viața cu curăție cu întreaga înțelepciune, și purta grijă de Dumnezeuiasca lucrare, pe cât se putea în anii aceia cu stricate năravuri ca acestea se cunoștea și pătimea.

9.Ștefan VII sau după alții VIII acesta după 2 ani a murit, apoi papă Ioan XI sau XII fiul lui papa Serghie, și al curvei Marozia, cu ajutorul puterii maicii și a soțului ei Bidon, și a lui Alberih, al căruia era frate de o maică: „Unele ca acestea a fost silită să pătimească Biserica lui Dumnezeu cea din Roma, zice Baronie în Hronica an 931 num. 1 încât așa de necinstit, și urât de o grozăvie ca aceasta călcându-se se batjocorea, și se defăima Și iarăși după puține așa se arată puterea ighemonilor Tiriniei care astăzi se numește Toscana, era în cetatea Romei încât precum li se părea, pogora din scaunul papal și pune pe cei ce li se părea lor.” Deci în câtă vreme tirania aceasta era în putere, prea ticăloasă stare era pentru toți cei din Biserica Romii, încât în urmă să nu aibă după lege Arhieriei, hirotoniți după canoane, ci pe care puterea lumească îi pune.”

10.Leon VII, acest fost papă Ioan care mai vârtos a spurcat scaunul decât la chivernisit după Baronie, murind în anul 5 sau 6 al arhieriei sale, a fost prohirisit Leon VII papă, care în 3 ani și 6 luni cât a trăit în scaun, nu a făcut nimic vrednic de pomenire, precum mărturisește Platinas.

11.Ștefan VIII a urmat după Leon VII, care mult a fost bântuit de cei ce se gâlceveau încât în vremea lui nu sa făcut nimic vrednic de cuvânt și de pomenire după Baronie Hronica 940 num. 1 și Platin. Și mai ales cinstindu-se de dânșii, și fiind vătămat cu slutenie la trup, viețuind cu rănille ce i le însemnaseră pe trup, se rușina a se arăta fățiș la cei mai mulți.

12.Marin II și Agapitos II pentru blândețile ce aveau, și pentru sânguința păcii, și a cinstei celei către Dumnezeu se laudă în destul. Marin însă a arhierit 3 ani și 4 luni, iar Agapitos 10 ani și câteva luni.

13.Ioan XII fiul lui Alberic ighemonul. Încă copil mic fiind a fost urcat în scaunul arhieresc, și sa arătat mai pierzător decât toți cei dinaintea lui, și o spurcată lepădătură, pe care prihânindu-l Platinas zice: „Om din tinerețea sa plămădit întru toată rușinea și necuviința, mai mult la vânătoare decât la întrebuintărea vremii folositor, fiindcă se îndeletnicea la înverșunări. Asemenea cu acesta zice și Karaga la cuprinderea în scurt a arhierelor Romii. Ioan XII deși se făgăduise cu jurământ lui Otton, pe care la încoronat Autocrator, ca totdeauna să păzească credința către el, și să nu-l ajute pe Viregkarie, ori pe Adalbert fiul lui, însă după purcederea lui Otton, uitând promisiunile, a chemat în Roma pe Adalbert împotriva lui Otton. Deci Otton venind iarăși cu putere la Roma, papa Ioan și Adalbert au fugit din Roma, iar cetățenii Romii cei mai aleși au făgăduit lui Otton cu jurământ, de aici să nu aleagă papă, fără de învoirea lui și a fiului lui.” Pe lângă acestea se vestește Otton să se adune la Roma Sobor mare, la care este chemat și papa Ioan, spre a se dezvinovăți de relele lucrări cel ce se puneau împotriva sa. Iar papa pe Părinții ce erau adunați la Sobor ia supus anatemii, și ei de asemenea -au supus anatemii pe papa Ioan, și cu obștească hotărâre a fost lipsit de toată vrednicia arhierescă, fiind hirotonit în locul lui Leon VIII în anul 963. Vezi pe Luitprandul în Cartea 6 plinirea lui Righion la an 962 și 963 și la alții.

14.Leon VIII pe acesta Baronie nu voiește al ști de legiuit și adevărat papă, că pe acest sobor ce a pogorât pe Ioan, și a așezat în loc pe Leon VIII, îl numește mincino-sobor în anul 963 num. 36. Iar Onorie și Platin îl numără în catalogul Arhierelor din Roma.

15.Acest Leon fiind arhieriu cei din Roma cu farmece și cu bani stricându-se, îl cheamă înapoi pe Ioan XII, care adunând Sobor, îl caterisește pe Leon, lucrările lui le propovăduiește fără putere, a osândit și Soborul care alesese pe Leon, îl numește pe Sobor curvăsărie cel ce se îndeletnicea cu curvia, și pe cei hirotoniți de Leon îi caterisește, precum se arată din practicele Soborului acestuia, la Baronie în anul 964 num. 7. Și de Sighebert an 963.

16.Ci grozăvia aceasta, prea necuratul papa Ioan, în puțină vreme și-a pierdut viața cu moarte cuviincioasă faptelor lui nelegiuite, căci așa cumplit a fost rănit de diavol, în noaptea în care săvârșea

preacurvia în afara Romii, încât în 8 zile și-a vărsat necuratul suflet, precum mărturisește Luitprandul în Cartea 6 Cap. XI istoricul acestor ani și Sighebertul. Iar Platin zice, cum că mulți au scris, că acesta a fost prins vederat preacurvind, și sa rupt, și a murit, acesta ar fi cel dintâi Ioan din Arhieriei Romii ce și-a schimbat numele, că mai înainte se numea Octavianos, precum zice Onufrie și Baronie în an 955 num. 4. Precum sa zis mai sus.

17.Benedict V, după răsturnarea lui Ioan, cei ce au călcat jurămintele în Roma, fără învoirea monarhului Otton și a fiului lui au prohirisit papă pe Benedict V. Care lucru auzindu-l Otton a înconjurat Roma cu oști, și cu foamea slăbind-o a stăpânit-o, iar pe Benedict sobornicește la lipsit de Arhierie, ci și de Ierie dezbrăcându-l, la trimis în Germania, și în locul lui a pus iarăși pe Leon VIII. Întru acest Sobor zic, Leon să fi slobozit lui Otton și diadohului lui voie și stăpânire, spre a alege papă și a îmbrăca pe Arhiepiscopi și episcopi cu veșminte Arhieresti. Iar voia aceasta dată de Leon se află în legiurile lui Grațian partea I despăr. 63 vezi și pe Platin.

18.Ioan XIII, murind Leon 8 anul 966, cu învoirea lui Otton a fost ales Ioan XIII, sau după alții 14, care a fost închis de cei din Roma și trimis în surghiun, însă iarăși a fost așezat în scaun de Otton, care pentru această tulburare sa întors în Italia. În sfârșit pe acest îl moștenește *Donos II*, și apoi *Benedict VI* sau VII. Donos arhierind câteva luni, iar Benedict 1 an și 4 luni. Însă unii pun pe Benedict înaintea lui Donos.

Botezul clopotelor la Latini.

19.Acest Ioan XIII, primul a adus katierosirea adică botezul clopotelor, precum avea obiceiul a numi, clopotul cel mai mare din Biserica Lateran care era turnat de curând din aramă l-a numit cu numele său Ioan. Iar de atunci sa început acest obicei în Biserica Apuseană și se făcea adesea. Iar numele li se punea, ori ca să se osebească unul pe altul, ori ce e mai de crezut, pentru evlavie. Căci numindu-se în numele vreunui sfânt, cheamă pe norod la Biserică, precum zice Baronie, deopotrivă cu Berlarmin, care zice: „Acest sfințit obicei, de norod botez se chema pentru potrivire, căci văd ei, că clopotele se stropesc cu aghiazmă (adică cu apă sfințită), și că li se pune nume, iar cu adevărul nu est botezare, ci numai blagoslovenie și afierosire.” Însă negreșit Baronie nu poate tăgădui, că după ce Biserica Romei a început să facă împotriva învățaturii Evangheliei, și să

stroească pe cei ce cred în numele Treimii, și a nu-i boteza după rânduială, după porunca Domnului au odrăslit între Hristiani aceste rele întrebuițări ale glasurilor, încât să nu se deosebească stropirea de botezare. Drept aceea păzindu-se Dumnezeiasca cercare, zicem că precum este la Latini botezarea clopotelor lor, acest fel este și botezul lor, căci atât acelea se stropesc, cât și ei, afară decât în numele Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duh.

Sângele Domnului se aduce în Augia.

20.În anul 923 în Augia, s-au adus prea cinstita vistierie a sângelui Domnului în luna Noiembrie, după urmarea istorisirii lui Righion și după Marian Scoțianul, care zice așa: „Sângele acesta este cel ce au curs din Icoana lui Hristos, în vremea în care aceasta pătimea de la Iudei în cetatea Bergo, însuși acelea ce și când sau închipuit au pățimit de la dânșii.” Se unește cu aceasta și Sighebert Ghemvakinsiul, deși acesta are multă osebite pentru locul unde se zice că sa adunat sângele acesta, numindu-l Agglia, pe care alții o numesc Aggia, de nu ar zice cineva că sa făcut greșeală pentru apropierea literelor. Baronie cu dulceață bănuiește încă și pentru barba Apostolului Petru, cu a cărei putere sau făcut mule minuni în satul Parisian.

Pentru mâna Sfântului Dionisie.

21.Karol Simplix împăratul Galiei a trimis lui Erik Ixegtul prin deputat mâna Sfântului Dionisie, împodobită cu aur și cu pietre de mult preț, ca un zălog de veșnică unire și de datornica dragoste cea după Dumnezeu, și parte de o singură mângâiere a fragkilor celor ce locuiesc în Galia precum cu însuși cuvintele solului la Ursperghinsiul în anii lui Errik. Însuși solul acela se tânguiește că după ce trupul lui Dionisie sa mutat din Galia, rău a pățimit țara cu războaiele între seminții, cât și cu cele străine, sa zdruncinat cu totul și sa ticăloșit. Iar Errikus cu toată bucuria și cu mulțumire primind sfântul dar, și închinându-se până la pământ, și sărutând sfintele moaște acestea, cu nespuse evlavie le-a cinstit, precum scrie același Ursperghinsiul, cu care se numește Avva Stadinsiul. La care se vede încă cu care chip Errik Ixegtis (vânătorul cu xoberges) sulită împodobită cu cuiele cu care Hristos a fost pironit pe Cruce, lui Rudolf împăratul Burgundiei trimițându-i, ia scris despre o parte cu îngroziri, iar despre alta cu daruri, și spre semn de siguranță o au lăsat urmașilor. Pentru aceasta tu cititoru-le laudă, zice Baronie blagocestia Hristianului Ighemon, care da cinste moaștelor.

Împărații Spaniei

22.În Spania după obșteasca hronologie, împărați au fost Ramirus II, Ordonius III, Saktius Krassus, Ramirus, ori Ragmirus III care a făcut mare biruință asupra saracinilor, care îngrozeau pierderea Hristianilor, la care biruință a ucis 80.000 și Barmundus II.

Împărații Angliei.

23.În Anglia, după Aetelstanus a împărățit Edmundus, Ebradus, Eduinus, și Edgarus.

Împărații Galiei.

24.În Galia a stăpânit după Ugon Magnu, Ludovic Transmarinul fiul lui Karol Simplicul, și Lotarie fiul lui Ludovic, iar în vremea acestora starea Bisericii, precum și a politiei nu era în gâlcevi și tulburări.

Starea Germaniei.

25.În Germania și pe aiurea Otton Magnus blagocestiv fiind, precum sa zis, multe episcopii au așezat, pe care povestește Grațianus în Cartea 3 cap 26 și Pael Langhius în hronica Kizicească. Acest Otton atât a sfârâmat pe Ugri, prin toată Germania înconjurând cu oștile sale în anul 951 unde erau nenumărați, încât acest fel de biruință nu sa mai auzit mai înainte, nici s-au făcut, precum scriu în deplinirea istoriei lui Righion an 955 și Lambertus Shafnaburghinsiul an 955.

Hristianismul în Polonia și Sicilia.

26.În sfârșit în Polonia, și în Sicilia pe la an 955 sau pus temelie Hristianiceștii credințe, precum povestesc scriitori Istoriilor Polonilor.

CAPITOLUL VI.

NICHIFOR FOCA ȘI IOAN ȚIMISCHI ȘI CELE FĂCUTE DE EI ÎN BISERICĂ.

Nichifor Foca Autocrator an 963

1.După moartea Împăratului Romano, din porunca împărătesei au venit în Bizantia Nichifor Foca în Triambu, aducând în mijloc jafuri vrednice de mult preț bătând războaie, și biruind a luat din Veria, asemenea și o parte din haina Sfântului Ioan Botezătorul, ce a aflat-o în Beria, și după urmare moștenește sceptrul împărăției. În anul 963 a fost propovăduit Autocrator de toate cetele ostășești de Răsărit

din Capadocia. *Proterimata și Elatomata lui Foca*. De unde venind în Constantinopol a fost încoronat de Patriarhul Polieuct, fiind om vrednic în războaiele împotriva saracinilor, în Cilicia și în Siria, prea strălucit, ci pe această slavă a înnegrit-o și la făcut pe el neslăvit neiscușința oștenească, ticăloșia supușilor, și altele ca acestea, pentru care mai întâi sa făcut urât tuturor, și prin urmare degrabă a pierit. Căci jalnic sa stricat de Ioan Țimischi, împreună lucrând și femeia sa curva Teofana, cu care prea curvea Țimischi, și alții oarecare împreună lucrători, care aflându-l noaptea unde dormea la pământ, și lovindu-l cu piciorul l-au deșteptat, și l-au omorât. Și era împăratul de 57 de ani din care 6 ani și 6 luni a împărățit.

2. Acest Nichifor au luat femeie pe Teofana văduva împăratului Romano, și după ce sa săvârșit blagoslovenia nunții de Patriarhul Polieuct în Biserica curții Împărătești, împăratul vrând să intre după obicei în Sfântul Altar, când sa apropiat de ușile altarului, a fost oprit de Patriarh zicându-i. că de nu va plini mai întâi canonul ca unul de al doilea însurat, să nu îndrăznească a intra în Sfântul Altar. Însă și cuvânt în urmă sa făcut, că adică Nichifor sa făcut primitor de Sfântul Botez al copiilor Teofanei, și căuta Patriarhul ca ori să se despartă Nichifor de împărăteasă, ori să fie afară de Biserică. Iar el nicidecât nu voia să lase pe Teofana, căci îl ardea dragostea ei. Deci sa făcut Sobor pentru această pricină în Constantinopol la anul 96 și sa arătat cererea la Arhieriei cei ce erau de față, și la cei mai cuvântăreți ai bătrânimii. Iar ei canonul pentru această pricină scriindu-l în numele lui Copronim, zicea cum că nu se cade a avea tărie legiuirea unui om ca acesta, și toți i-au dat iertarea în scris lui Nichifor pentru aceasta. Iar Patriarhul tot se împotriva până ce a mărturisit că nu sa făcut primitor în sfântul Botez al copiilor Teofanei, de la Barda împăratul, care cu jurământ încredința, asemenea și propto-prezbiterul Stilian, al curții împărătești, care se zice că sa făcut propovăduitor al vestii al acestui Sobor, iar acum zicea că nici a zis nici a văzut, nici către cineva a glăsuț un cuvânt ca acesta. Și sa jurat pentru aceasta, și așa a fost primit Nichifor în Biserică de Patriarhul Polieuct.

Aflarea Sfintei Mahrame și a altor moaște.

3. Acest Nichifor în anul 2 al împărăției sale ieșind cu oști asupra Ciliciei, multe orașe și cetăți a luat, biruind pe agarenii care le țineau, și întorcându-se la împărăteasa cetățitorilor a adus și închipuirea

Mântuitorului Hristos, pe care o a aflat într-un vas de lut în Ierapoli a Siriei, și păr sângerat de al Botezătorului.

4.Pe lângă acestea punând pricină că pentru desele oștiri are trebuință de bani, nu numai dările împărătești care se împărțea bătrânimii, din parte lea împușinat, și dările cele de la toți anii din început ce se dădeau la sfintele locașuri și la Sfintele Biserici, desăvârșit le-a oprit, și cu hotărâre împărătească a pus să nu se lătească Bisericele la lucruri nemișcătoare, care se află în cartea 2 a greco-romaiceștii legiuri. Și pune pricină că Arhieriei nu le cheltuiesc la cele cuviincioase . El a dat și o carte pentru povățuirea oștilor care se păzește în vechea Bibliotecă.

5.Arhieriei de atunci, și Arhipăstorul Polieuct nu sau învoit pentru alegerea de episcopi, și alții alegând pe cine voiau ei, iar Patriarhul a prihănit alegerile ca se fac cu patimă și fără dreaptă socoteală, și silind arhieriei să-i impună pe cei ce urma săi aleagă, împăratul luând din aceasta pricină, a mutat alegerea episcopilor la sine, poruncind să nu aibă nimeni voie a trimite episcop la eparhie fără voia lui. Și câți arhieriei n-au voit să iscălească în acest Tom, ia surghiunit. Ci și de mutarea unui Arhieriu, slujitorul împărătesc trimitea la eparhia văduvită, și cu multă cheltuială făcându-se întâmpinarea celor de nevoie, el lua pentru sineși cele ce prisosea.

6.În vremea acestui Nichifor au început oarecare monahi a locui în Muntele Atonului în anul 961. Drept aceea din acea vreme nu se mai cheamă Aton, ci Sfântul Munte, pentru părinții cei ce cu cuvioșie se nevoiesc întru el, întru care cea mai aleasă Mănăstire a fost Lavra, zidită de acest împărat prin Atanasie cel întru Sfinți Părinți din Aton.

7.Acest Nichifor și dogmă au legiuit, ca ostașii cei ce se ucid în război, asemenea cu mucenicii să se cinstească, și de aceleași cântări să se învrednicească și să se mărească. Însă Patriarhul și oarecare din Arhieriei și dintru bătrâtime s-au împotrivit bărbătește, zicând și arătând, că cei ce ucid în războaie, și sunt uciși, canoanele Dumnezeiescului Vasile îi aduc la certare ca 3 ani să nu se împărtășească, și cum vrei ca aceștia să se cinstească ca niște mucenici? De nu sar fi împotrivit la aceasta, oare s-ar fi întărit și aprobat această lege împărătească?

Cruzimea Saracinilor în Siria.

8.Saracinii după luarea cetăților celor din Siria, și din Cilicia, au ars de viu pe Arhieriu Ioan al Ierusalimului, ca și cum prin sfătuirea

lui ar fi venit Nichifor contra lor. Au ars încă și înfrumusețata Biserica a Sfântului Mormânt în anul 967. Acesta a făcut și Antiohiei arzând pe Arhiepiscopul lor Hristofor, precum scrie Chedrinus la anii lui Foca.

Ioan Țimiski Autocrator 969.

9.După ce a fost omorât Nichifor Foca, au luat împărăția Ioan Țimiski anul 969 luând părtaș împărăției pe Vasile și pe Constantin fii lui Romano fiind încă copii mici, iar pe Vasile străjuitorul împăratului în vremea somnului, pe care Foca îl cinstise proedru (adică întâi șezător), nefiind mai înainte această dregătorie, luându-l a spre iscusire pentru ocârmuirea treburilor obștești. Ioan a rânduit la dânsul toată ocârmuirea și iconomia treburilor obștești, apoi a mers la Biserica cea Mare să se încoroneze împărat, însă Polieuct Patriarhul l-a oprit a intra în Biserica, ca pe un spurcat din vărsarea de sânge, care răbdând cu blândețe certarea, se dezvinovăța că nu ucisese cu însăși mâna sa pe Nichifor, ci alții. Apoi iarăși a cerut Patriarhul ca Teofana să fie izgonită din curtea împărătească și să fie trimisă în surghiun, asemenea și fie izgoniți și ucigașii lui Nichifor. Iar Tomul ce sa făcut de Nichifor care legiuia ca Arhiepiscopii să se facă cu aprobarea împăratului, să se rupă, care după ce sa făcut, în ziua praznicului Nașterii Mântuitorului nostru Dumnezeu, i sa permis împăratului a intra în Biserica, și Patriarhul la încoronat. Acesta a luptat bărbătește împotriva Agarenilor, a Bulgarilor a Rușilor biruindu-i desăvârșit. În sfârșit Vasile Famenul cu un pahar de otravă care nu omora degrab, ci cu moarte ușoară și zăbavnică strică pe om, însă după aceasta a murit, lăsând împărăția după 6 ani și jumătate, la moștenitorii ei, adică lui Vasile și lui Constantin fii lui Romano. Acest împărat a poruncit, ca și pe monedă mai mare, până și pe ban să se închipuiască Icoana Împăratului Împăraților a Mântuitorului Hristos, și aceasta au păzit-o și împărății cei mai de pe urmă.

Patriarhi ai Constantinopolului.

10.Patriarhi ai Constantinopolului în vremea lui Ioan Țimiski a fost Polieuct, care a viețuit 35 de zile după ce a împărățit Țimiski, apoi Vasile Skamandraneanul, care era mărturisit că a ajuns la deplinătatea faptelor bune, însă după patru ani fiind pârât pentru oarecare vinovății a fost caterisit, și a fost hirotonit în locul lui Antonie Studitul.

Patriarhii Antiohiei.

11.Antiohia cea mare văduvind de Arhiepiscop, după ce a fost încoronat imediat Ioan a făcut Patriarh pe oarecare monah Teodor,

care mai înainte ia prorocit că va fi împărat, și să nu se grăbească să răpească împărăția, ci să aștepte prohirisirea cea de la Dumnezeu. Să se știe însă că din veacul 8 de la Patriarhul Teofilact al Antiohiei și până la acest Patriarh, nu e cu putință ai numi după înlănțuire, după ordinea anilor. Deci acesta luând Arhieria, au rugat pe împăratul să mute pe Maniheii de la Răsărit în părțile Apusului, căci pe mulți îi strică și îi rățăcesc cu spurcatul lor eres. Pe a cărui rugăminte netrecându-o cu vederea împăratul, a mutat pe neamul Maniheilor la Filipopoli, după cum adeverează Zonara și Chedrino, Skiliță, Glika, și alții.

CAPITOTLUL VII.

SOBOARELE LOCALNICE CE S-AU FĂCUT DE POMENIȚII ÎMPĂRAȚI ȘI BĂRBAȚII CE AU STRĂLUCIT CU FAPTA BUNĂ.

Soboarele Constantinopolului.

1.Soboarele localnice în Biserica Răsăritului sa făcut unul singur în Constantinopol în anul 963 pentru pricina însoțirii lui Nichifor Foca cu Teofana văduva lui Romano, care Sobor a întărit-o ca fiind neoprită.

2.Soboare la Apus sau făcut multe, și măcar că nici unul din el nu a fost vrednic de cuvânt, precum cel din Suissiona anul 941 pentru pricina lui Ugon, și a lui Artaltu care se sfădeau pentru episcopia Rimon, și a rânduit pe Artaltu să se depărteze, fiindcă sa fost jurat ca nici odată să nu ia Arhiepiscope, iar pe Ugon l-au rânduit să o ia. *Alte Soboare ale Apusului.* Pentru sfada aceasta sau mai adunat cel din Virdunu în an 947 cel din Mesomu în 948 cel din Inghelimu an 948 a căruia se află 10 canoane. Cel din Triberi în același an, a cărui se află 3 practice, cel în Roma și în Meldu anul 949.

3.Sobor în Boia adunat în anul 942. Iar ce sa făcut de el este neștiut.

4.Sobor în Augusta de 15 episcopi anul 952 din porunca lui Otton Magnul, și a dat 11 canoane după Coriolan.

5.Sobor în Ingheleim altul sa adunat în anul 958 13 episcopi, și a prohirisit Arhipiscop al Salburgului pe Fridericu, după plinirea (istoriei) lui Righion la anul 958 unde zice că au fost față 16 episcopi.

6.Soborul din Roma altul a fost adunat de Otton Magnul, în anul 963 care a oborât pe Ioan 12 și în locul lui au așezat pe Leon 8 după Baronie an 963 num. 15.

7.Mincino-Soborul din Roma sa adunat de mincino-papa Ioan 12, anul 964 care a pogorât din scaunul Romii pe Leon 8 și lucrările lui le-a stricat, precum sa zis mai sus.

8.Sobor în Roma în acest an s-au adunat și al 3 Sobor în Roma de Otton Magnul, care lipsind pe Benedict nu numai de vrednicia papei, ci și de Ierosini, precum sa zis mai sus, a așezat iarăși pe Leon 8 după Lambert Shafnaburghinsiul an 963 și Baronie an 964 num. 19.

9.Sobor în Ravena a fost vestit de Otton Magnul anul 967 pentru care cel ce au scris plinirea Istoriei lui Righion zice așa: „Monarhul în Roma Nașterea Domnului prăznuind ... și ieșind de acolo prin Spolito au mers în Ravena, și acolo au prăznuit Pasha împreună cu Domnul Ioan papa (iar acesta este Ioan 13) pe mulți acolo din Italia și din Romania episcopi ia adunat și făcând Sobor, multe au socotit spre folosul Bisericii, și cetatea și pământul cel din Ravena, și altele de mulți ani ce se luaseră de la Arhieriei Romii, i le-au dat înapoi Apostolescului Ioan, și de acolo pe el la Roma foarte cu bucurie la trimis, iar însuși împăratul sa dus în părțile Tirriniei.”

10.Soborul cel din Ingheleim III sa adunat în anul 972 de Otton Magnul, însă cele lucrate în acest Sobor sunt de îndoială. Iar oarecare Istoric zic, că la acest Sobor s-au cercetat și pricina lui Adalbertu, care fiind viu Udalrih Episcop de Augustii, au luat aceiași episcopie. Deci Soborul prin îndemnul lui Otton, au rânduit ca Udalrih să rămână în episcopia sa, iar Adalberon să aștepte îngroparea lui Udalrih, ca să moștenească episcopia.

11.Bărbați vestiți întru fapta bună la Apuseni au fost în ani aceștia, **Brunon** Arhiepiscopul Koloniei, fiul lui Errik Ixegtu, și fratele lui Otton Magnul, a scris tâlcuirea la cele cinci cărți ale lui Moise, și la cele 4 Evanghelii, și a vieții Sfinților precum mărturisește Sixtus Senikus și Stolbertus.

12.Luitprandus, bărbat vestit întru multă știință, a scris către Rigmundus episcop Elibertaneanul din Spania o Istorie de cele ce în vremea sa sau făcut în Europa în 6 Cărți, în care titlul l-au scris

răsplătire, că țârco scrie în ea pe tirania lui Viregarie, ca și cu niște vii vopsele, de care mult sa bântuit.

13.Odon Sebirul de neam englez, a scris pentru Dumnezeiasca Euharistie, sobornice rânduri, după Possegin.

14.Flondord prezbiterul din Galia și Kanonicus în Rime, au scris Istoria Bisericii Rimilor, și hronică de la 919 până la 966, Sighibert, și Tritemie îl numesc Flaand, iar alții Filoald.

15.Ștefan episcopul Edulii au scris pentru taina Euharistiei, și Moisi episcopul Barkeflas Sirian au alcătuit o carte pentru Rai, care se află în Biblioteca Părinților. Întru acest veac sa aflat și alți vestiți bărbați, din care 1 este **Ratbodus** al 14 episcop Ultraiektului, de neam german, bărbat cu bună limbă și ageră minte, ucenicind lângă Nanon Filosoful, a scris întru lauda Sfântului Martin și a lui Bonifatie, voroave și cuvinte, și alte oare care, au chivernisit Biserica sa 18 ani în vremea goanei Danilor. **Ștefan Metinsiul**, și la urmă episcop de Laodinsiu, a scris cuvinte, epistole, cântări, și alte oare care. **Ratirius**, sau **Katirius** monah Lovinsiu, bărbat îmbunătățit și procopsit, în urmă episcop al Unronii, de unde în două rânduri sau scos, și apoi sa făcut episcop Lobinsiu, dar după un an a fost gonit, și se liniștea în Mănăstirea sa, pentru care pricină se poartă și un stih pentru el adică: „Proedrul Unronii, ce de trei ori a fost izgonit **Ratiriul**.” A scris și pentru Trupul și Sângele Domnului, și împotriva Antropomorfiților (adică a celor ce slăvea pe Dumnezeu că ar fi cu chip omenesc) și alte oare care. **Oddon** Avva Kluniaskinsiul, carele pentru meșteșugul său muzical a stat proto-psalt al Bisericii Turroninsiești, a scris o hronică în scurt, laude, cântări, și alte oare care. **Abus** ori după Tritemie **Albbus**, monah Floriakinsiul, bărbat cu bună limbuție, și procopsit la filozofie, acesta a scris multe, catalogul con scripturilor lui se află în Magdemburgiceștile Ekatontaeride. Avva **Irrighius** Lovinsiul, bărbat procopsit în Dumnezeieștile și omeneștile Scripturi, a scris o carte pentru Trupul și Sângele lui Hristos, faptele episcopilor Lovinsienilor, și altele. **Teodorikus** monahul Sfântului Alban al Moguntiei, vestit pentru iscusința sa în Scripturi, a scris tâlcuiri la Evanghelia lui Ioan, la Cântarea Cântărilor, la Faptele Apostolilor, și șirul Proedrilor Moguntiei. **Utihindus**, sau **Uindhildus** monah Korbinsiul, a scris Istoria Saxonilor și a Marelui Otton, și a diadohilor lui în trei Cărți, Viața pustnicului Pavel, două cărți, epistole, și altele. **Erhardus**

monahul Lunburghinskiul a scris tâlcuiri la Ieșire, la Levitic, la Numerii, și la Cartea a II a Legii, încă și oarecare voroave.

CAPITOLUL VIII.

AUTOCRATORII FRAȚI VASILE ȘI CONSTANTIN PORFIROGHENIȚII, ȘI CELE CE S-AU FĂCUT DE EI ÎN BISERICĂ, ȘI PENTRU RUȘI.

Vasile și Constantin porfirogheniții autocratori anul 975.

1. După moartea lui Ioan Țimiski a fost dat sceptrul din Răsărit la rudele sale Vasile și Constantin, la fii lui Romano cel tânăr în anul 975, dintru care unul era cu vârsta de 20 de ani, iar celălalt Constantin de 17 ani, la care împotrindu-se Barda Sklirosul (adică împietritul) și Barda Foca, asemenea și bulgarii, lea pricinuit multe lucrări și greutate. *Isprăvile lui Vasile.* Pe a acestora putere oborându-o Vasile, fiindcă era viteaz în războaie și lucrător, și mai sălbatec decât se cuvenea, și fioros a stătut, și la față posomorât și sălbatec, și pentru toți prepunea, și grabnic la mânie. Căci atunci sa făcut stăpânitor cu adevărat, și cunoscând de câtă purtare de grijă are ocârmuirea împărăției, a defăimat desfătarea împărătească, și hainele cele strălucite, și tot cei veselitor a lepădat, la care mai înainte se zăbovea, și luând el mai mult stăpânirea, iar numele împărăției, și chipul cel însemnător pe dinafară, le-a dat fratelui său, rânduindu-i oarecare gradă, însă micșoară, și nu mare încuviințată. Pentru aceasta și multe vitejii a făcut împotriva vrăjmașilor, arătându-se lor înfricoșat, și stăpânirea Romanilor iarăși o au înviat, și multe biruințe asupra bulgarilor, cât și asupra altor neamuri a câștigat, și multe provincii și cetăți de ale lor le-a luat. Iar Constantin dimpotrivă fiind trândav moral, și dezmiardat, și aruncând-se pe sine la benchetui, că se biruia de pânțelele său, și de patimile Afroditei, se nebunea pentru târguri, pentru teatre, pentru vânătoare, și toată viața sa nu a isprăvit nici un lucru vrednic. *Moartea lui Vasile.* Dintru aceștia Vasile a viețuit 70 de ani, împărățind 52 și mai mult, căci în ceilalți ani a împărățit împreună cu tatăl său, apoi cu Foca, și după aceea cu Țimiski, care murind bătrân în anul 1025 a luat Constantin stăpânirea. *Moartea lui Constantin.* care făcându-se de 70 de ani și cu nevrednicie împărățind 3 ani fără o lună, a murit în anul 1028.

2. Patriarh al Constantinopolului *Antonie Studitul*, a stat în vremea acestor împărați, care lăsând Ierosini în vremea apostasiei lui Sklirosu, chivernisind Biserica 6 ani, peste puțin a murit, și a văduvit Biserica de Patriarh 4 ani și jumătate. Apoi a fost prohirisit *Nicolae Hrisoberghi*, încuviințând în arhierie 12 ani și 8 luni, care adormind sa făcut Patriarh *Sisinie Magistrul*, bărbat cuvântăreț, și prea iscusit la meșteșugul doftoresc, care și pe cei ce s-au osebit de Biserică pentru a 4 a nuntă ia unit cu Biserica, și Tom (adică hotărâre scrisă) a dat pentru a nu lua 2 frați pe două verișoare pre mari, cum și din dărâpt, asemenea și unchiul și nepotul a lua două surori care se află în greco-romana pravilă foaia 197. Acesta 3 ani chivernisind Biserica, și adormind a fost prohirisit *Serghie* Patriarhul care era egumen al Mănăstirii lui Manuil, și rudenie lui Fotie Patriarh. Acesta se zice de unii *Evloghie*, a dat o legiuire pentru dăruirile și adăogirile Mănăstirilor, ori a caselor celor purtătoare de grijă pentru săraci. Însă a rugat mult pe împăratul Vasile împreună cu alți sfinți bărbați, ca să oprească, și să lase nelucrătoare dajdia, după care au legiuit ca averile pierdute lipsiților să se plătească bogații și puternicii, care sa numit allilenghion (adică chezășie a unora pentru alții), dar nu a fost ascultat. Acest Dumnezeiesc Serghie făcând Sobor în Constantinopol au adeverit pe cele lucrate de Fotie împotriva Latinilor, și numele papii l-au șters din Sfințitele Diptice (adică din pomelnicile Bisericii) din pricina nebunei adăogiri la Simbol. Și păstorind Biserica 20 de ani a adormit, și a fost prohirisit *Eustatie*, care era protoprezbiter al Bisericii Palatului, și apărând Biserica drept slăvitorilor 8 ani, sa mutat către Domnul. Iar împăratul fiind bolnav Alexie care avea purtarea de grijă a Mănăstirii Studiților au venit la împăratul aducând Sfântul capul cinstitului Înaintemergător la dânsul, și împăratul îndată la făcut Patriarh în seara aceea, și a murit, de acesta au fost date legiuri pentru nunți.

Simeon Noul Teolog.

3. În anii aceștia au înflorit Simeon Noul Teolog, întru fapta bună și sfințenie prea vestit și de Dumnezeu învățat egumenul Mănăstirii poreclite Xiloberku a Sfântului Mamant, au dat multe voroave duhovnicești, a căruia viața au scris-o Nichita Stitatu, care zice pentru dânsul: „Nu se avea el pe sine, ci darul lui Dumnezeu către sine pe el tot l-au tras, limba lui trestie în grabă scriitoare, iar mintea lui sa făcut izvor al înțelepciunii lui Dumnezeu l-au făcut pentru aceea și fiind

neînvățat în învățăturile cele dinafară, ca ucenicul Domnului cel iubit teologhisea și în a teologhisi toată noaptea se îndeletnicea.” Pe acesta amar îl ataca Ștefan Singhelul către Patriarhul Serghie și proedrul Nicomidiei. Pe acest Simeon Latinii mult îl clevetesc nerușinându-se că sar fi făcut începător al eresului Palamiților, citește pentru cele ce ei bârfesc cuvântul lui cel pentru adevărata cunoștință, pentru nepătimire și pentru îmbunătățita viață.

Vladimir Ighemonul Rusiei se face Hristian.

4.În vremea acestor Autocrați, Vladimir nepotul pomenitei Olga, sau Elena Ivatoslavița luând sceptorurile împărăției în anul 980 precum sa zis în capitolul 4 & 19 sau dat la o viață foarte răsfățată și desfrânată, avea muieri din feluri de neamuri, și mai vârtos țiitori până la 600. El întorcându-se de la o izbândă ce săvârșise în părțile țărilor celor aproape de hotarele împărăției sale cu multă îmbelșugare au jertfit idolilor, luminându-se însă de Părintele Luminilor, și căindu-se de cele făcute, căuta să ia altă credință. Deci viind la dânsul Evrei, Saracini, Latini și alții, au venit și oare care grec, adică de neam elen, filosof, carele l-a învățat pe el credința în Hristos, a cărui învățătură mult la folosit, și i sa arătat plăcută, drept aceea pentru a se încredința a trimis bărbați înțelepți spre a ispiți moralul și rânduielile religie a fiecăruia din cei pomeniți, carii venind în Constantinopol, a văzut mare slujbă încuviințată ce sa făcut în Sfânta Sofia, cu voia împăratului și a Patriarhului, care aflase pricina pentru care veniseră rușii la dânsii. Deci întorcându-se aceștia către ighemonul său Vladimir, și mult laudând slujba din Sfânta Sofia și învățătura drept slăvitoare a Bisericii, au hotărât ca această credință să o primească. Drept aceea a trimis soli către împărații grecilor Vasile și Constantin, ca să îi ea soție pe sora lor Ana, și să se boteze. Deci înduplecându-se împărații la cererea lui și fiind Vladimir catehisit (adică fiind învățat) cuvântul adevărului, a fost botezat cu numele Vasile de către Mihail episcopul Kievului, unde acesta a fost trimis cu Sobornicească alegere, de Patriarhul Serghie al Constantinopolului în anul 988 cu alți cinci episcopi, ca să propovăduiască cuvântul adevărului în părțile Rusiei. Deci botezându-se Vladimir și cununându-se cu Ana împărăteasa, sa dus la Herson cetate Romaicească (adică supusă grecilor) în care petrecea cu Mihail și cu ceilalți, și a mers la cetatea sa Kiev, unde a sădit credința cea în Hristos, precum și în toată ighemonia sa din Rusia. ***Moartea lui Vladimir*** Și stăpânind 35 de ani,

adică 8 ani în necredință iar după ce sa botezat 27 de ani în sfârșit a murit în anul 1017 îi a fost îngropat împărătește în Biserica cea zidită de el a Născătoarei de Dumnezeu, care se numea Dekategusa (adică zăcuitoarea) cea din Kiev, în 16 Iulie, în care zi se prăznuiește pomenirea lui fiind numărat în rândul sfinților. Acesta murind au lăsat 10 fii, care au despărțit locul cel supus în osebite eparhii, precum vom spune în Cartea 11 Capitol 8 & 20.

5.Iar Mihail Mitropolitul Kievului, ducându-se la Novgorod, și propovăduind cuvântul lui Dumnezeu, și pe mulți botezând, a sfârâmat idolii lor, și a zidit Biserici, acolo semănând credința cea în Hristos, însă era împreună cu el și Doporin unchiul lui Vladimir, și Anastasie Hersonitul, aceasta a făcut și în Rostovia cetate. Iar după moartea lui Valdimir, adică a lui Vasile, monarhind în Rusia Ieroslav fiul lui, slujbele și rânduielile Bisericii le păzea cu scumpătate, și a zidit școli, în care mulți se iscuseau în învățătura cărții, și la cântările Bisericești, de unde a isprăvit cu aceasta și procopseală nu puțină de buna cinstire, în sfârșit a murit în anul 1056.

6.În vremea Monarhului Vasile la greci, Domnul Samuil al Bulgarilor, zăbovind oștile cu războaiele cele interne găsind bună vreme, părțile Apusene a împărăției grecilor toate le-au înconjurat, nu numai prădând, ci și cetățile și țările lea supus, dintru care cea mai mare Larisa, pe a cărei locuitori, pe toți cu toate ale lor ia mutat în cele mai dinăuntru ale Bulgariei, a mutat încă și moaștele Sfântului Ahila Episcopul Larisei, și le-a pus în Prespa, unde era împărăția sa.

7.Stăpânitorul Egiptului care se numea Aziz, pentru pricini mici și greșeli care nu erau vrednice de cuvânt, dezlegând pacea cea către greci, pe Biserica cea frumoasă din Ierusalim unde a fost îngropat trupul Domnului, a risipit-o, și Sfintele Mănăstiri de acolo lea dărâmat până la pământ, și pe cei ce se nevoiau întru ele ia făcut de au fugit în toate părțile pământului în anul 1009 fiind Patriarh al Ierusalimului Orest.

8.Deci Vasile Autocratorul supunând toată Bulgaria, pe unele cetăți risipindu-le până la pământ, iar pe altele mai întărind-le, și lăsând păzitori destui, a mers la Atena ca să dea mulțumire Născătoarei de Dumnezeu, și a afierosind afierosiri Bisericii multe și de mare preț, sa întors în Constantinopol.

CAPITOLUL IX.

OTTON II ȘI OTTON III AUTOCRATORI LA APUS ȘI CELE FĂCUTE DE EI ÎN BISERICA APUSULUI.

Otton II împărat al Apusului anul 973.

1. Murind Otton Magnul, Otton II fiul lui cel din Adeleida (pe care tatăl său încă viu fiind, la făcut părtaș la stăpânire), a moștenit monarhia Apusului în anul 973 care Errik vărul său ducele de Bavaria, fiindcă se scula asupra-i, la domolit cu armele, tulburările ce s-au ridicat în Lotarggia lea liniștit. Și în sfârșit, cu rea norocire împotriva grecilor, care cu ajutorul saracinilor luaseră înapoi Kalabria și Apulia, luptându-se și de istov puterile sale pierzând până la pieire, însuși a scăpat. Și vrând a izbândi pentru necinstita fugă, și adunând pe ostașii cei împărătești rămași, gonea pe greci și pe Saracini, însă fiind lovit cu o săgeată otrăvită a fost adus la Roma, unde după puține zile, ori de otravă, ori de întristare a murit, și a fost îngropat în pridvorul Sfântului Petru, monarhind numai 10 ani.

Otton III monarh al Apusului.

2. Otton III cel din Teofana I femeia lui Romano, și 2 al lui Nichifor Foca (adică din maica lui Vasile și a lui Constantin porfiroghenișilor) fiul lui Otton II a început a monarhi încă copil fiind în anul 984 care zic să fi fost vesel la față, și adeseori zăbovea în posturi și în rugăciuni, a murit nelăsând fiu monarhind 13 ani, precum zic unii, de un pahar de otravă, ce i sa trimis de muierea lui Kriskentie Romanului, sau după alții din altă pricină, fiindcă nu se unesc istoricii pentru aceasta. Unii din Istorici la aceasta dau rânduirea Romaiceștii Autocrației al Electorilor. Se numește însă Otton III de obște minunat lumii, iar cel 2 vânătă moarte a Saracinilor, după Otton Frighinsiul, Sighebert, Shafnaburghisiul, și alții.

Episcopii Romii.

3. În anii acestor monarhi, Arhierii ai Romii au fost Bonifatie VII ori după alții VI, apoi Ioan XIV, și iarăși Bonifatie VII, apoi Ioan XV și XVI, apoi Grigore V, și Ioan Grecul, și Silvestru II.

Bonifatie VII.

4. Bonifatie VII era mai înainte diacon având dregătorie de cardinal, care a închis pe Benedict VII care a fost mai înainte de el, a intrat cu sila în scaun în anul 974 după Baronie, pe carele îl numește

bărbat pângărit, om prea necuvios, tâlhar prea cumplit, și fur de cele sfinte. Asemenea și Platina la viața acestuia, care cu pricina acestui om prea rău, drept îndeamnă și sfătuiește pe cei ce vor să se facă clerici, cum că se cade a fi oameni, a căror viața și învățătura să fie ispitită. Și nu cei ce nu au nici o faptă bună, nici evlavie, ci sunt iubitori de slavă și mitarnici, și cu acestea sunt tari, și au stăpânire.

Benedict VII.

5.Pe Bonifatie la gonit din scaun Benedict VII câștigând hatârul comitului (adică a domnului) skalanenilor, pe care la moștenit după 9 ani murind pe la începutul monarhiei lui Otton III, **Petru** episcopul Papiei, fiind numit și **Ioan XIV.**

Bonifatie VII a doua oară papă.

6.Pe acest Ioan cel ce se ascundea în Constantinopol Bonifatie 7 întorcându-se în Roma, și cu banii din furțușagul celor sfinte stricând pe cei din Roma, la pus în temniță pe Ioan, care după puține zile a murit de foame, și scaunul văduvind, a intrat el, care în puțină vreme cu moarte năprasnică și pierdut viața. „De acest Bonifatie, zice Baronie că na avut nici scufie sau fes de arhieru Râmlinesc, ori de îl vei privi pe el când intra în scaun ori când ieșea, ori de vei cerceta cele făcute de el, mai vârtos c tâlharii cei însemnați și cu dezbrăcătorii cei mai tari și mai silnici, cu pierzătorii și stricătorii patriei cu Silla și cu Katilina și cu cei asemenea acestora, pe care toți ia întrecut furul acesta de cele sfinte cu prea cumplita moarte a celor doi arhierii, mai vârtos cu cei arătați îi vei număra împreună, decât cu ei ce au fost arhierii în Roma.

Ioan XV.

7.Bonifatie pierzându-și viața, a pășit pe scaunul din Roma Ioan XV ori după alții 16 pe carele Platinas îl mărturisește, căci cu multă ură sa pornit asupra clericilor, și cu rea pildă pe toate cele Dumnezeiești și omenești, le-a dăruit la ai săi și la rudele sale, adică să fi făcut har, socotind mai josită cinstea lui Dumnezeu, și vrednicia scaunul Râmlenesc.

Ioan XVI.

8.Pe acesta la moștenit Ioan XVI sau XVII în vremea căruia Kriskentie Numentanul Ipatul celor din Roma, răpise autocrația din Roma, și văzând pe papa Ioan că-i este vrăjmaș, la trimis în surghiun, iar Ioan după ce a fost surghiunit a chemat pe Otton III să vină în Italia, ca să strice puterea lui Kriskentie, care auzind Kriskentie de

frica lui Otton ce se apropia, au adus pe Ioan și cu cinste la primit. Întru aceasta venind Otton în Italia, și de moartea ce de curând a lui Ioan XVI aflând, pe Brunon Saxonul ruda sa la făcut papă al Romii, și în Roma l-a trimis să fie hirotonit, care fiind hirotonit a fost numit Grigore V.

Grigore V.

9.Iar întorcând-se Otton în Germania, Kriscentie iarăși întrebuintând stăpânirea cea dintâi, a scos din scaun pe Grigore V în anul 996, și pe oarecare Ioan de neam elen, episcopul Plakentiei, la așezat papă, nu că era bogat, ci căci întru învățatură era iscusit, pe care Otton gonindu-l iarăși a pus pe Grigore. Iar după ce a murit acesta, a fost prohirisit papă Ghibertus, bărbat procopsit la învățăturile epistimilor lumii, a filosofiei adică a astronomiei, și celelalte, care apoi a fost numit Silvestru II, mulți scriu iar mai ales Platinas, că acesta era vrăjitor, și căci cu ajutorul dracului a intrat în scaun, care era bam o socotesc Onufrie Panuiniul în sub însemnările lui Platinas la viața lui Silvestru II, și Baronie la anul 999 num. 6.

Împărații Spaniei.

10.În Spania împărătea Bermundus II și Alfons V din care Bermundus puțin mai înainte de moartea sa a dobândit vestita biruință asupra lui Almagzor împăratul Arabilor.

Împărații Angliei.

11.În Anglia după Edgar tatăl a împărățit Edunard II fiul aceluia care a fost ucis din vrăjmășia mamei sale Elfredei, și la moștenit pe el Etelfredos fratele cel de altă maică, fiul lui Edgar și al Elfredei. În vremea lui Edunerdu în Anglia între clerici și între monahi sa făcut filonikie pentru nunta clericilor, și cu adevărat ar fi biruit clericii viețuind împreună cu cinstita nuntă, dacă Dunstanus episcopul Kanturiei cu amăgirea icoanei lui Hristos ce au grăit în Sobor nu ar fi dezlegat pricirea, precum se părea monahilor.

Împărații Galilor

12.În Galia a împărățit Lotarie fiul lui Ludovic Transmarinului, care a declanșat război cu Otton II Autocratorul ca să ia iarăși Lotariggia, pe care Otton o dăduse lui Karol fratelui lui Lotarie, și Ludovic fiul lui Lotarie cel mai de pe urmă împărat al francilor din neamul lui Pipin, la care sa sfârșit împărăția Karoligienilor, ori Karolovighinilor, ce au început a împărăți în veacul 8 în Galia, și împărăția Galilor în anul 987 sa mutat la Ugon Kapitul fiul lui Ugon

Magnul, din Agbida sora lui Otton cel Mare, de la care începe Istoria francilor Rudolf Glabrul. Pe acest Ugon la moștenit pe la sfârșitul veacului acestuia fiul Robertos, care a împărățit împreună cu tatăl său încă viu fiind, el a fost un bărbat foarte evlavios, înțelept, și procopsit.

13.Cu acest Ugon a avut război în Galia Karol fratele de tată a lui Ludovic, și luând în stăpânire Lauduna, și Durukotora cetăți ale Rimilor, pe Adalbaron Arhiepiscopul Rimilor la gonit, și pe fiul fratelui său Lotarie numit Arnulfu, la așezat Arhiepiscop, murind însă Karol, Ugon adunând Sobor în Rime, la oborât pe acest Arnulfu, și a pus moștean pe Ghebert, pentru care pricină întărâtându-se și mâniindu-se Papa Ioan 15, pe toți episcopii care au iscălit în Soborul din Rime ia dat anatema, și a pricinuit ca fiind gonit Erbertu să pună iarăși pe Arnulfu.

Starea Bisericii din Germania.

14.În Germania episcopatele de curând rânduite de Erik Ixegtu, și de Otton Magnul, dobândeau multă creștere, și la Bisericile cele mai însemnate se hrănea bărbați înțelepți, care se îndeletniceau întru a învăța și a povățui pe tinerii care se aflau în acele locuri, precum adeverește Granție și Hitruful Saxonul pentru aceasta.

CAPITOLUL X.

SOBOARELE FĂCUTE ÎN ACEȘTI ANI.

1.În acești ani nu s-au făcut Soboare în Mutin, în Constantinopol, în Bitonia, în Roma, în Siluanekton, în Rime, în Musgnia și altul în Rime.

2.Sobor în *Mutin* sa adunat de Ariepiscopul Onestul al Ravenei anul 973, care a învoit oarecare gâlceavă ce era între Meghistani Petru și Lambertu ai Germaniei, fiind stricați.

2.Sobor în *Constantinopol* în anul 983 iar după alții și Zonara anul 975, care pe Patriarhul Vasile, ce era prihănit pentru niște vinovății l-au oborât, și au hirotonit patriarh în locul lui pe Antonie Studitul.

4.Soborul din *Bitonia* Anglia sa adunat în anul 975 pentru pricina clericilor și a monahilor, care se priceau pentru nunta Iereilor.

5.Sobor în *Roma* anul 989 pentru pricina episcopului ce era în Etroghes, care pentru lipsa evlaviei celei către Dumnezeu a turmei, a lăsat episcopia și i sa poruncit de Sobor să se întoarcă iarăși la dânsa, că ascultător sa făgăduit să se îndrepte.

6.Sobor în *Siluanekt* anul 988 ori 990, întru care episcopul Arnulfos fiind sub prepus, că a lucrat împreună la predarea către Karol ducele de Lotarghia, spre a sa dezvinovățire a dat hotărâre a fi neîmpărtașiți tâlharii din Rime, și asupra tuturor împreună lucrătorii acestei predări, însă aceasta au făcut-o și ceilalți episcopi ce sau adunat acolo. Se află hotărârea aceasta a neîmpărtașirii care a fost cetită în Soborul Rimilor în cap. 14 la Magdeburgiceștile Ekatontaetiride, în cea a 10 a cap 9 foaia 246.

7.Sobor în *Rime* adunat în anul 991 ori 992 în care sa rânduit de Ugon Kapitul să fie scos Arnulf Arhiepiscopul Rimilor și să fie pus în locul lui Ghibertos precum sa zis mai sus. Practicalele acestui Sobor se află la Magedburghiceștile Ekatontaeteride, în cea a 10 cap 9 foaia 246 până la 282.

8.Sobor în *Musuniu* și altul în *Rime*, iarăși pentru Ghibert și pentru Arnulfu a cercetat, și în sfârșit fiind caterisit Ghibertu iarăși a fost pus în scaun Arnulfu.

S-au mai adunat în acest veac și alte Soboare cum: Rimin în anul 900, care a dat anatema pe ucigașii lui Fulkon Arhiepiscopul în 904. Sobor în Roma Lateran adunat de Benedict IV de față fiind și monarhul Ludovic I spre îndreptarea eutaxiei Bisericești. Sobor în Dusberghin anul 928 sa adunat pentru această pricină: Benon liniștind-se în pustietățile munților Alpi a fost ales episcop în Metisniu, și după doi ani i sa scos ochii de Metinseni, și nemaiputând săvârși cele obișnuite episcopului, sa adunat acest Sobor și afurisind pe cutezătorii acelei fapte, au ales pe altul moștean lui. Sobor în Erpfordins anul 932 pentru eutaxia Bisericească a rânduit 5 capete. Sobor în Rime anul 975 care a afurisit pe episcopul Teobaldu de Ambianin, care răpise episcopia. Sobor în 989 în Karroful Piktagilor, care a dat 3 anateme asupra celor ce răpesc Bisericile, și averile săracilor, și asupra celor ce bat pe clerici. Sobor în Roma anul 996 care a legiuit, ca de aici înainte monarhii să fie aleși de 7 ighemoni ai Germaniei. Sobor în Tkinu anul 997 și cel din Ravena, acela a dat anatema pe Kriskentie, iar acesta pentru buna rânduială Bisericească, a așezat 3 canoane. Sobor în Roma anul 998 pentru împăratul Robert ce

a luat de femeie o rudenie, sa adunat în vremea papei Grigore V fiind față monarhul 3 și au pus 8 canoane 2 pentru a se feri de acest fel de nuntă, și 6 pentru alte pricini Bisericești. Sobor în 999 în Piktage, a pus 3 canoane pentru buna rânduială Bisericească.

ADUNARE ÎN SCURT

DE ÎNVĂȚĂTURA, EUTAXIA ȘI MOARLUL BISERICII ÎN VEACUL X.

Învățătura.

1.În veacul acesta nu a fost nici o gâlceavă pentru dogmele Bisericii, nici nu s-au aflat duhuri viclene de eretici, ca să războiască noima Scripturilor și a Părinților. Numai una a tulburat puțină vreme Biserica Apusului, adică socoteala unor clerici ai Angliei, care vrea că pâinea și vinul Euharistiei, rămâne același după prefacere, și că nu este decât închipuire a Trupului și a sângelui lui Hristos. Socoteala aceasta greșită a fost muștrată de mulți. Se citește încă întru o hronică a Mănăstirii Kastrișiu că Avva Durandus a aceleiași Mănăstiri pe la anul 953 a muștrat pe un Balfredu, ce învăța cum că murind omul, murea împreună cu trupul și sufletul. În veacul acesta nu sa făcut nici un Sobor pentru învățatură, de unde se vede că pentru învățatură nici un nou eres au tulburat Biserica.

Eutaxia

2.Eutaxia (adică buna rânduială) a Bisericii acestui veac a început a se abate, mai ales la Apus, unde episcopii Romii măcar că erau dați la multe ataxii, aveau însă mare stăpânire, și măcar că mulți s-au împotrivit deșartei și nălucitei lor monarhii Bisericești, precum episcopii Alamaniei, care au stat tare împotriva pentru întărirea scaunelor episcopale, unde papii cercau în Moravia, și cei ai Galiei, ce s-au împotrivit unui nou obicei ce a început atunci, adică a chema episcopii la pricinile lor hotărârea și judecata papii. Atunci nu ei rânduiau episcopi și Mitropoliți, ci numai după alegerea lor trebuia a se înfățișa la sfințitul scaun, ca să ia capela și Pallium, care și acesta se da spre semn de cinste, apoi sau întors spre semn de covârșire precum vom vedea în următoarele veacuri. Sporise cu adevărat proedrii Romii, însă alegerea lor se făcea de cler, și se adeverea de monarh.

Pronomiion cel pentru îmbrăcare sa dat lui Otton I de Leon VII. Însă alegerea episcopilor se făcea de cler, iar de la monarhul luau episcopii aleși inelul și toiagul.

3.În veacul acesta au început a se muta des episcopii de la o eparhie la alta, mai ales la Apus. Încă a se da episcopilor și ajutători, cu nădejde de a le fi diadohi. În veacul acesta înalta cugetare a episcopilor a ajuns a avea și pe alți episcopi supuși, și a se hirotoni episcopi tineri, mai jos de 20 de ani. Intradele episcopiiilor și ale Mănăstirilor episcopale se risipea cu desfrânare.

4.Slujbele la Răsărit se făceau ca și mai înainte, iar la Apus câte puțin toți urmau rânduiala Bisericii Romii. Nunta era oprită până la a 7 a spiță și duhovniceasca rudenie, atât la Răsărit cât și la Apus au luat loc. În acest veac avem două pilde al papilor, a diadohului lui Leon 8 adică a lui Ioan 13 ori 14 și a lui Ioan 15 a unuia pe botezarea clopotelor, iar al altuia canonsimosul sfântului Ulrihu în anul 995.

ISTORIA BISERICESCĂ

CARTEA XI.

VEACUL XI.

CAPITOLUL I.

ERRIK II AUTOCRATORUL DE LA APUS ȘI CELE FĂCUTE DE EL ÎN BISERICA APUSEANĂ.

Errik II monarhul anul 1002.

1.Împărățind la Răsărit Vasile Porfiro născutul, și murind pe la începutul veacului 11, Otton III Autocratorul Apusului, sa mutat autocrația la Erik II ce se numea șchiopul, în anul 1002 fiind duce de Boiaria, și nepot lui Otton I, și pentru cârtitorii autocrației, Egardu ducele de Turigg, Ermanu cel al Alamaniei, și principele Alatiei, și Erik nepotul lui Otton din Ludolfu fiul lui, câtăva vremea au avut stăpânirea tulburată din pricina împerecherilor, însă cu norocire le-a liniștit, și a făcut supuși monarhiei pe Agromați (numiți și Poloni) pe Boemi, și pe Moravi, au mers cu toii de trei ori în Italia, și multe

bolicești au venit de pretutindeni. Sfințenia acestuia se laudă, pentru care la urmă a fost numit Sfânt, și Părinte al monahilor, și împărățind 22 de ani a murit, fiind de 52 de ani, și a fost îngropat în Biserica Împărătească a Sfântului Petru cea din Baverghi, pe care el a ctitorit-o. De aceasta mărturisesc Erasmus Kontraktul, Sighibert, Digmarul, și alții.

2.Episcopii Romii, în vremea acestui monarh sau făcut Ioan 17 ori 18, și Serghie 4 și Benedict 8.

3.Ioan 17 ori 18 ori 19 a fost arhiereu 5 luni a murit, drept aceea pentru viața scurtă, precum mărturisește Platias, nu a lăsat nimic vrednic de pomenire. Praznicul tuturor sufletelor cel rânduit de Odilion la mai adevărit, și la cei mai de pe urmă a rânduit pe al Tuturor Sfinților.

4.Ioan 18 ori 19 ori 20 care viețuind cu lenevire, după Platinas nu a făcut nimic vrednic de pomenire. Iar pe papa **Serghie 4**, îl măresc cu multe laude Istoricii, Baronie povestește pentru acest Serghie cele ce a povestit mai sus la anul 844 pentru Serghie 3 că adică i sa părut să-și schimbe numele, fiind numit mai înainte Petru, pentru evlavia scaunului Apostolesc, iar nu pentru urâciunea numelui, precum alții vor să dovedească. Acest Serghie fiind mai îndrăzneț și mai obraznic decât ceilalți, fiindcă și- văzut eresul său căci creștea și se lățea, și mai pe toți îi vătăma, și sporea, și socotind că este vremea să isprăvească cele ce gândea, a adunat pe toți cei de o cugetare cu el, și vorovind cu dânșii, în arătare a propovăduit stricat Simbolul credinței, și a predanisit ca jertfa să se facă cu azimă. Acestea a fi adevărate aflându-le Serghie Patriarhul Constantinopolului, și Serghie cel din Roma neînduplecând-se a se lăsa de eresul acesta de curând arătat, l-a tăiat din obșteasca plinire a Bisericii credincioșilor, și numele lui la șters din Sfințitele Diptice (adică din catalogul sau condica ori pomelnicul pravoslavnicilor.)

5.Benedict 8 a luat scaunul după Serghie, Benedict la încoronat Autocrator pe Erik II. Murind Erik, care îl apăra în toate pe Benedict, sa ridicat în Roma gâlcevi și tulburări, și a fost Benedict scos din scaun, însă nu a trecut multă vreme, și iarăși s-au așezat în scaunul său, și shisma celor din Roma au încetat, întorcându-se el cu potrivnicii săi. Platinas și alții scriu, că Arhiereul acesta după moartea sa, s-a arătat unui episcop călare pe un cal negru, și ca banii ce au fost

ascunși de el să-i împartă la săraci, ca să se slobozească de muncile cu care se muncea în iad.

Starea Italiei.

6.În Italia în acești ani felurite apostasii și insurgenții cumplit se tulburau.

7.În Spania după Alfons, au împărățit Biremundu III în vremea căruia s-au întâmplat ca și eparhiile cele mai alese a Hristianilor, de la un cel mai mare Sagktiu să vie întru a sa stăpânire, și se vedea așa, că fiind unite Hristianiceștile puteri, pe Saracinii ce pretutindeni erau risipiți, lesne vor putea a-i goni din Spania, ci răspândirea Hristianiceștii credințe o au împiedicat mai marele Sagktiu, împărțind împărăția la cei 4 fii ai săi, carii se bătea între ei cu arme, pe care se cădea a le uni împotriva Saracinilor.

8.În Anglia a împărățit Etalredos, la care a urmat anii cei prorociți de mai înainte de episcopul Dunstanu al Kantuariei, întru care adică **Sunion** împăratul Danilor, pe Etalred împăratul Angliei la gonit, și danii atâta nemilostivire a arătat, încât nici pe Ierei, nici de sfințitele averi le-a fost milă. Și fiindcă se bătuse adică a fost luată cu război Kantuaria, mulți au fost spânzurați de boașe, și au luat o prea necinstită moarte, așa încât dintre bărbați, femei și prunci abia sa păzit a zecea parte, iar ceilalți toți au fost uciși. Pe **Sunion** la moștenit **Kanut**, fiul său, pe care Etalred l-au silit să se întoarcă la Danii lui. Iar Kanut cu mari puteri viind iarăși în Anglia, cu tărie a stat împotriva Edmund, care pe tatăl lui care a murit la moștenit, iar Edmund cu chipuri vrăjmășești omorându-se, Kanut singur a luat împărăția Angliei în anul 1017 carele avea multă purtare de grijă pentru dreptate, și pentru buna cinstire cea către Dumnezeu.

9.În Dania după Sunion a împărățit Kanut fiul său, carele din Anglia a adus episcopi în Dania, care mult au adeverit credința Hristianicească întru acel neam, precum mărturisește Avva Stadinsiul, și Granțiul.

10.În Germania starea Bisericii a luat mare creștere cu neîncetatele și bogatele daruri ce se făceau de Erik Împăratul autocratorul, după Ditmaru, și Granție.

11.În Saxonia, mare vătămare au pricinuit Bisericii Bernard ducele de Saxonia, precum povestește Granție, fiul lui și alții.

12.În Ungaria întorcându-se Ștefan împăratul ei la credința lui Hristos, împreună cu supușii lui, sa lățit pretutindeni credința

Hristiană, precum și la neamurile cele megieșe prin Ghesila care sa însoțit cu împăratul Ungurilor, prin îndemnul lui Erik cel șchiop, precum povestește Erman Kontraktul, Otton Friginsiul, și Avva Stadinsiul.

Eresul unei muieri din Galia.

13.În anii acestui Erik II sa ivit un eres în Galia, și mai vârtos în cetatea Aurilia a fost semănat de o muiere a Galiei, de care pomeneste Glabros în Cartea 3 cap. 8 a cele mai alese capete ale acestui eres au fost: **1.** Că cele ce sau scris cu semne și minuni în Vechiul și Noul Testament sunt bârfiri pentru unateca Dumnezeire. **2.** Că cerul și pământul sunt din veac fără Făcător.

Următorii eresului.

14.Nebunia acestei muieri a îmbrățișat-o cu brațele deschise Eribertos, și Lisoios, niște bărbați prieteni ai celor mari ai curții și ai împăratului, care au semănat în locurile megieșe, și au propovăduit slobod, încât puțin a lipsit a se întări la toată mulțimea aceste dogme. Și fiindcă nici cu îngroziri, nici cu rugăminte nu a putut împăratul Robertos al Farggilor să-i depărteze de la această vătămare de minte, prin porunca lui aceștia au fost aruncați în foc, și au ars împreună cu alții care slăveau acest eres, și toți cu asemenea moarte s-au topit în cenușă.

Sobor împotriva acestui eres.

15.Sa adunat Sobor de către Robert craiul Fraggilor în Aurilia Galia la anul 1017 împotriva ereticilor noilor manihei, care slăveau pomenitul eres.

Sobor în Fragkfort și în Saligustadiu

16.Asemenea sa declarat de Erik II Autocratorul Soboare, unul în cetatea Fragkfort a Galiei anul 1006 față fiind însuși împăratul, care a fost pentru a ridica episcopie în Bamberghi cetate a Germaniei, după Baronie Hronica an 1006 num. 1. Alt Sobor în Saligustadio, care a legiuit ca nimeni să nu intre înarmat în Biserică, afară de împăratul. Legile acestui Sobor sunt în Magdeburghiseștile Ekatontaeride, în cea de a 11 a cap 9 foaia 238 și la Baronie an 1022 num. 18. Iar în scurt la Osiandru Ekatont 11 cartea 1 cap 7.

CAPITOLUL II.

AUTOCRATORII DE LA RĂSĂRIT: ROMANO ARGHIROPOL ȘI MIHAIL PAFLAGONUL ȘI AI APUSULUI KURADU II ȘI CELE FĂCUTE DE EI ÎN BISERICĂ.

Romano III autocrator anul 1028.

1.După Vasile și Constantin frații porfirogheniți, la anul 1028 a luat împărăția Romano III Arghiropulos, bărbat nobil, care era crescut și hrănit cu cuvinte de învățături, împărtășit de elineasca învățatură, iscusit la legile omenești. Care mai înainte de declarație sa despărțit în silă de legiuita lui femeie, și se împreună cu Zoe fiica împăratului Constantin, și a oprit îndată chezașuirea unora către alții, și cântăreților lui Dumnezeu, care erau sortiți Bisericii celei mari, darea banilor către visteria împărătească a adus-o. Și a poruncit să se dea pe an câte 80 litre de aur, știind că nu le ajungea cât lua mai înainte, căci fusese oarecând econom al Sfintei Sofii a lui Dumnezeu Cuvântului, și alte bunătăți a făcut supușilor. Au cinstit încă și pe trei singheli pe Kiriako al Efesului, ca frate al Patriarhului, și pe Dimitrie al Cizicului, ca pe iubitul său și până a nu lua împărăția, și pe Mihail al Evhaitelor fiindu-i rudenie de sânge. Pe lângă acestea pornindu-se asupra Arabilor celor din Siria, și biruindu-i pe ei, na arătat către supușii săi chipul cel mai dinainte, când sa întors în Constantinopol, ci sa schimbat spre mai rău. În sfârșit iubind Zoe eroticește pe Mihail Paflagonul (căruia firea îi dăruise mare frumusețe), pentru erota al ei, ea la vrăjmășit pe împăratul Romano, și fără temere de Dumnezeu la înecat în scaldătoare Băii, în Joia cea Mare, împărățind 5 ani și jumătate.

Mihail Paflagonul Autocrator anul 1034.

2.Săvârșindu-se în acest chip Romano Arghiropol, împărăteasa Zoe îndată luând pe Mihail și îmbrăcându-l cu podoabă împărătească punându-i pe cap coroana împărătească, la pus de a stat în scaunul împărătesc, șezând și ea lângă el, și zicând celor ce erau de față să-l bine cuvânteze și să i se închine lui, cu care mai înainte a pre curvit, făcându-l părtaș și al așternutului și al împărăției. Mai ales zic unii că în noaptea când se cânta Sfintele Patimi, să fi făcut și nunta, chemând pe Patriarhul Alexie fără vreme, și silindu-l ca să blagoslovească nunta, și ca să-l plece ia dat 50 litre de aur, și tot atâta clerului. Deci isprăvind acestea împărăteasa în anul 1034, cuteza a socoti că va lua toată stăpânirea împărăției, și că va avea pe Mihail ca pe sluga sa, ci a

urmat dimpotrivă, căci Mihail până la o vreme îi mulțumea pentru aceasta, dar apoi prepuindu-o și temându-se să nu pătimească și el asemenea, și-a schimbat socoteala, și a închis-o în harem, rânduind pentru siguranță și păzitori, și așa a luat toată ocârmuirea împărăției. Dar fiindcă se adăogea boala lui pe care alții o numesc drăcească vestire, care i sa tâmplat pentru mincinosul jurământ ce a făcut către Romano. Când la întreat de îl iubește împărăteasa pentru aceasta îl înădușă precum în vechime pe Saul, iar alții ziceau nebunie și împrilestire și epilepsie, a luat zic toată ocârmuirea împărăției fratele lui Ioan famenul, fiind iscusit și lucrător (adică harnic), și neobosit la greutatea purtării de grijă. Iar împăratul fiind muncit cumplit de boală și neaflând izbăvire de patima sa, împărțea bani mulți la Biserici și zidea, și a mers la Tesalonic rugându-se bun biruitorului Mucenicului Dimitrie, ca să afle oarecare vindecare a patimii sale, și prunci de curând născuți boteza, nu de la disedemonie, precum bârfesc Luteranii, ci din evlavie și de la a face bine pornindu-se. În sfârșit în idoprică căzând, a prohirisit cezar pe nepotul său Mihail Kalafatu, pe care împărăteasa la înfiat propovăduindu-l fiu al său, și ducându-se din curțile împărătești și-a tăiat perii capului său, făcându-se monah în Mănăstirea făcătorilor de minuni fără de arginți, care el a ctitorit-o, și viețuind puțină vreme, sa mutat la veșnicele locașuri, până la suflarea cea mai de pe urmă plângând și tânguindu-se pentru îndrăznirea ce a făcut împotriva împăratului Romano. Însă a fost un împărat bun și blând, încât era cu puțință, de a împărățit 7 ani, iar după Chedрино 7 ani și 8 luni.

Epistolă scrisă a lui Hristos.

3.Proto spătarul Gheorghe Maniaki voievod fiind peste oști, în țările cele dimprejurul Eufratului, a luat Edesa, unde era și epistola scrisă de Dumnezeu și Mântuitorul nostru Iisus Hristos aflându-o, o a trimis-o împăratului Romano.

Alexie Studitul Patriarh al Constantinopolului

4.În vremea acestor monarhi, Patriarh Constantinopolului a fost Alexie Studitul, pe care cerca unii din Arhieriei să-l caterisească adică prietenii lui Ioan fratele împăratului Mihail, care iubea mult să păstorească Biserica, fiindcă Alexie nu se făcuse cu alegere obștească, ci cu stăpânire împărătească, căroră le-a răspuns Alexie și le-a pus înainte, că de nu m-am făcut precum ziceți, după canoane Patriarh, și Mitropoliții câți au fost hirotoniți de mine, trebuie să fie caterisiți cu

mine care 11 ani și 6 luni am chivernisit Biserica. Aceasta a făcut pe ceilalți arhierei să se scoale împotriva clevetitorilor Patriarhului, și a rămas dorul lui Ioan hrănitorul de săraci neîmplinit, pentru Dimitrie al Cizicului, Antonie al Nicomidiei, Sidis și frații Anghirei, și pentru alți oare care.

Nestatornicii și rele în Constantinopol.

5.În vremea Patriarhului Alexie, pe la începutul împărăției lui Romano, în ziua Penticostei (cincizecimii) sa făcut tulburare între Arhierei pentru șederea în vremea Liturghiei, neprimind Mitropoliții să șadă Singhelii mai sus decât ei în Sintronon. În acești ani sa făcut și foamete, și cutremur, și lăcuste, secetă sa tâmplat încât 6 luni pământul nu a fost udat, și Litanii făcând în Constantinopol, nu numai că nu a plouat, ci și grindină multă a căzut, și copaci și acoperișuri din cetate a sfărâmat.

6.În acești ani în muntele Atonului Barasvațitis a zidit Mănăstirea Ivirul.

Starea Egiptului

7.În Egipt murind ighemonul Amer, ori Azie după Zonara Hronica cartea 17 foaia 189, după Chedrino care turbase asupra Hristianilor, și multe rele lea pricinuit, femeia lui fiind Hristiană, a înduplecat pe fiul său să se împrietenească cu grecii, care a dat voie celor ce ar voi să zidească Biserica din Ierusalim a Domnului și Mântuitorului Iisus Hristos, pe care a risipit-o tatăl său. Deci a trimis Mihail și a zidit Biserica. Citește pentru acestea pe Zonara Hronica cartea 17 foaia 180 pe Chedrino, pe Skiliți și pe alții. Și acestea pentru autocratorii Răsăritului.

8.Iar la Apus, Erik II fiind la suflarea cea mai de pe urmă a adunat pe boierii cei mai aleși, și le-a poruncit ca să diadohisească Autocrator pe Kurradus ducele Fraggilor, cu a căruia alegere unindu-se și aceea, semnele autocrației au fost trimise de Augusta Kunigunda în anul 1024. Și acela era precum mărturisește Otton Frigginsiul în Cartea 6 Cap 28 un ighemon la arme viteaz, era înainte văzător la sfaturi, și împodobit atât cu înțelepciunea cea dinafară, cât și cu cea politicească, evlavios la credința creștină, și cuviincioasă smerenie aducând către împărați. Iar lui Errik fiului acestuia, Rudolf împăratul Burgundiei, ca nepotului său prin testamentul său i-au lăsat împărăția sa, pe care Aton ighemonul Kelticescu vrând a o lua cu arme, strașnic războindu-se, de Kurradu a fost biruit, și împărăția Burgundiei sa

prefăcut în eparhie. Asemenea acest Kurradu pe Boemi, pe poloni, și pe oggri ia smerit, și multe alte cetăți ale Italiei ce vrea și se îndemna să apostatisească le-a supus, pentru care pricină mulți episcopi a Italiei s-au surghiunit. În sfârșit venind înapoi, și întorcându-se din Italia, în Ultraiekto a Frisiei au murit în anul 14 al autocrației sale, precum scrie Otton Frigginsiul și Ermanos Kontraktos, deși alții zic că în anul 15 trupul lui sa pus în Biserica Sfintei Maria cea din cetatea Spira.

Ioan 19 episcop Romii.

9.În anii acestui autocrator, Arhieriei ai Romii au fost Ioan XIX ori XX ori XXI diadohul lui Benedict, care a încoronat pe Kurradu Autocratorul. Viața acestuia, scrie Platinas că se laudă mult, iar Baronie în anul 1024 povestește că acesta cu vrăji și cu farmece a pășit pe scaun. Iar ceea ce dovedește mai jos la anul 5 de Gabru rău grăitorul, că adică grecii aducându-i daruri, au cerut să primească a se învoi Ioan, ca să fie și să se numească Biserica din Constantinopol Lumnică adică generalnică, precum și cea din Roma întru tot catolicească, și că acela întru ascuns au judecat a se zice așa, și au găsit de cuviință primind, și că ar fi iertat cu adevărat dacă Avva Villedimus scriind o epistolă către el nu l-ar fi oprit. Arătat este minciună, căci grecii mai înainte de atâția ani adevărit având acest pronomion de la împărați și de la Soboare, precum se arată din epistolele lui Iustinian către Patriarhii Constantinopolului Epifanie, Antim, și Mina, în care pe ei îi numește prea fierbinți și Lumnici Patriarhi, și din multe altele, cum dar ar fi cerut aceasta să se aprobe în vremea lui Ioan Magnus, ci acestea sunt bârfe din care nu se vede alta, decât numai că nu pot apărătorii Bisericii celei din Roma să nu păcătuiască cu mare urâciune, decât prin a lor greșeli să fi voit a ridica ceva din stăpânia scaunului Apostolic. Și Benedict 9 de carele în următorul cap se va vorovi.

10.În vremea acestui Kurradu, s-au făcut mincino-soborul cel din *Vituriko* în anul 1031 care a legiuit tunderea bisericească, clerici să-și radă bărbile, și părul să-l tundă, au oprit încă desăvârșit căsătoria clericilor împotriva Soborului I Lumnic, și a poruncit celor ce viețuiau cu cinstită nuntă, că de nu vor voi să-și lase femeile lor, să se depărteze de Bisericeasca slujire. Au mai oprit încă, să nu se întâmplesă cineva să împreuneze pe fiica sa de femeie cu vreun prezbiter, nici cu diacon sau cu ipodiamon, nici cu fii acestora, nici să ia oare cine de femeie pe fiica vreunui cleric.

CAPITOLUL III.

AUTOCRATORII DE LA RĂSĂRIT MIHAIL KALAFATU, ZOI, FEODORA, ȘI CONSTANTIN MONOMAHUL, ȘI AUTCRATORII APUSULUI ERRIK III ȘI CELE FĂCUTE DE EI ÎN BISERICĂ.

Mihail Kalafat autocrator 1041.

1.După moartea lui Mihail Paflagonul au venit împărăția grecilor la Mihail Kalafat anul 1041, de care era nevrednic, nu atât pentru neblagorodie, și pentru nearătarea sa (fiind fiu al uni marangoziu, adică al uni kalafatisitoriu de corăbii) cât pentru reaua așezare așezarea a sufletului lui, că era viclean, cu suflet necunoscător și nemulțămitor, nici de legăturile rudeniei nici de prietenie rușinându-se. Care pe multe rude de ale sale care erau trecute cu vârsta, și părinți și copii, ia lipsit de părțile cele născătoare, iar pe alții dintre ei ia surghiunit, pe alții ia gonit din curțile împărătești, asemenea și pe făcătoarea de bine împărăteasa Zoi a surghiunit-o la Ostrovul Priggion și a tuns-o călugăriță. Deci pentru aceste fapte ale lui nemilostive, toți ai cetății s-au pornit și au apostasiat, și luându-o pe Teodora sora împărătese Zoi, au declarat-o împărăteasă, și aducând pe împărăteasa Zoi din surghiun fără voia lui Mihail, au înduplecat-o să fie cu sora ei împărăteasă, boierii senatului cinstind pe Zoe ca pe vechea lor împărăteasă, iar pe Teodora ca pe o nouă împărăteasă, și pricină a stricării tiraniei. *Mihail este orbit și trimis în surghiun.* Iar pe stăpânitorul Kalafat, aflându-l în Mănăstirea Studitului, unde năzuise cu unchiul său Constantin îmbrăcat în haine monahicești, iau tras afară din altar, și din porunca împărătesei Teodora au fost orbiți la locul ce se numea Sigma și apoi trimiși în surghiun, împărățind 4 luni și 5 zile, și așa s-au făcut stăpâne ale împărăției Zoi și Teodora porfiro-născute surori.

2.Deci Zoi ori temându-se ca nu cumva să rămână toată stăpânirea la sora sa Teodora, fiindcă se șoptea de unii cum că împărăția s-ar potrivi mai bine Teodorei, ca ceea ce a pricinuit stricarea stăpânirii tiraniei, ori că și poftind să aibă bărbat, a socotit să aducă în curtea împărătească pe cel ce voia să împărțească, și cu sine

să viețuiască. **Constantin Monomahul Autocrator 1045.** Drept aceea se împreunează cu Constantin Monomahul, care a fost trimis în surghiun la Lesbi de Mihail Paflagonul, care a fost împărat după Romano Autocratorul, pentru prepus că ar fi având cu împărăteasa Zoi. Nunta lor a fost blagoslovită de oarecare Iereu pentru că Patriarhul Alexie nu a voit să blagoslovească nunta lor fiind a treia, dar fiind silit a săvârșit a doua zi încoronarea împărăției, și așa a luat sfârșit stăpânirea surorilor, ținând numai trei ani.

3.Constantin Monomahul (cel ce se luptă cu altul, adică duel) era nobil, și din nobilii însemnați, și cuscru cu împăratul Romano, de pe nepoata sa, și frumos la față, și neiscusit la ocârmuirea treburilor obștești și politicești, și de împărăție neiscusit, și neîndemânatec. Drept aceea de la dânsul a început lucrul romano-grecilor a se micșora, și de atunci până acum a ajunge câte puțin spre mai rău, ajungând la desăvârșită neputință, și de la acesta au început și relele cele de la Turci, precum scrie Chedrino. El a înduplecat pe împărăteasa Zoi să aducă de la Mitilini pe Sklirena, cu care mai înainte curvea, și după ce a adus-o, nu ca pe o țiitoare, ci se împreuna cu ea ca și cu femeia sa, și în sfârșit a cinstit-o cu titlul de augustă, și numind-o Despină (stăpână), a înduplecat iarăși pe Zoi să o aducă în curtea împărătească, și să locuiască împreună cu ea. Care sa și făcut, și între amândouă se culca împăratul, când cu una când cu alta. De acest Monomah zice Vilelmos Tiriul pentru sfințitul război în Cartea I cap 6, că au dat bani Hristianilor din Ierusalim spre înnoirea Bisericii. Iar împărăteasa Zoi ajungând la adânci bătrânețe a murit. Și împăratul mai înainte a adus în curtea împărătească pe o tânără de la Alaneni ce era zălog la romano-greci, și numindo Sevasti, o avea de țiitoare a sa, în sfârșit ticăloșindu-se de patima afrodisiacească a murit împărățind 12 ani și 8 luni, și a fost îngropat în Mănăstirea Magkarilor ce a fost ctitorită de el.

Teodora singură stăpânitoare.

4.După Monomahul, a luat împărăția Teodora, și sa norocit a fi monarh singură 1 an și 9 luni, însă fiind bătrână, și căzută într-o boală numită εἰλεός adică un fel de colică, încâlcirea mațelor, unde nu poate omul a-și deșerta firește). ***Se încoronează monarh Mihail Stratiotis.*** A încununat cu coroană împărătească pe Mihail Stratiotikos (adică oștenescul) cel ales de bătrânime, și așa ea a murit.

Patriarhi ai Constantinopolului Mihail Mihail Kirulariul.

5.În anii lui Monomahul a murit patriarhul Alexie după 18 ani de păstorire, și adunând în Mănăstirea sa 25.000 de galbeni, pe care ia luat Monomahul. Și în scaunul lui sa suit Mihail Kirulariul, în ziua Bunei Vestiri, fiind mai înainte monah, după care din scaun la gonit Ioan hrănitorul de săraci, iar acest Ioan hrănitorul de săraci era frate cu împăratul Mihail precum sa zis mai sus. Kirulariul a înfruntat pe Latini pentru multe, mai ales pentru că nu cinsteau după cuviință moaștele și Icoanele Sfinților, nu număra împreună cu sfinții pe Marele Vasile, și nici pe Dumnezeiescul Hrisostom, și pentru că își rădeau barba, purtau inel logodindu-se cu Bisericele ca și cu muierile. Citește Epistola lui cea către Petru al Antiohiei, și pe Nichita Stitatu în cartea cea împotriva Latinilor. Și a dat arătat anatema pe Latinii cei ce au izvodit adăogirea Simbolului la purcederea Sfântului Duh, precum se istorisește la Epifanie monahul, ci despre aceasta în următorul capitol. **Arhiepiscopul Antiohiei era Petru**, care ca un râvnitor al credinței a trimis o epistolă către Arhiepiscopul Romii, și către Akglieni pentru azime, și pentru alte oare care, asemenea și către Constantin. Și acestea la Răsărit.

Erikk III Autocrator al Apusului anul 1040.

6.Iar la Apus Erikk III care de la părul lui negru sa poreclit Nigrus, adică negru, fiu a lui Kuradu II din Gisila, a început a stăpâni în anul 1040 și așa Autocrația a venit iarăși la seminția lui Karol, căci Gisila se pogora din neamul împărătesc al lui Karol cel Mare, precum însemnează Otton Frisigginsiul, care mai zice, că Eirik acesta (adică Errik) sa făcut întru toate asemenea lui Karol întru fapte bune, și încă la covârșit. A săvârșit feluri de războaie împotriva ungurilor, a stlavilor, și împotriva Duceului Buimilor, asemenea mergând cu oști asupra Italiei, a potolit tulburările dintre Arhiereii Romii, asemenea și pe ale Nordmanilor. În sfârșit la 1056 a murit împărățind 17 ani, și a fost îngropat lângă tatăl său Koradu. Vezi pentru el și pe Ermano Kontraktul, care pe lângă altele zice, că acesta a fost cel mai de pe urmă, care a oprit tirania arhiereilor Romii, și apus mărirea Autocrației asupra apărătorilor Romi.

Arhiereii Romii.

7.Acesta împărățind în Italia (care de asemenea se învăluia cumplit de dese tulburări și îndrăzniri ale arhiereilor Romii) arhiereii ai Romii au fost: Benedict 9, Silvestru 3, Grigore 6, Kliment 2, Damaschin 2, Leon 9 și Victor.

8. Benedict 9, precum mărturisește Platinas, era om nebun, benchetuitor, și de nici un cuvânt vrednic, din tată Alberiku Tusculanu Komitul (ighemonul) încă copil fiind a fost ridicat la scaunul Apostolesc, și precum zice Baronie, o grozăvie se înalță și un ciudat idol se ridică, care atât se fălea, ca pe Errik III să-l lipsească de împărăție, drept aceea a trimis la Petru împăratul Oggrilor o coroană, pe care era scris: ”Piatra a dat Roma lui Petru, ție papa coroana.” Și arhierind 12 ani cu nevrednicie a fost lepădat de Romani. **Silvestru III papă**. Și a luat scaunul Ioan episcop de Savinon, care s-a numit Silvestru III, pe acesta după ce a arhierit 3 luni, la gonit Benedict, având în ajutor rudele lui de sânge care erau boieri, adică pe Tusculani, și iarăși a luat scaunul Romii, în puțină vreme însă văzând că toți l-au urât, a făgăduit să suie în scaun pe Ioan prezbiterul, precum istorisește Leon Ostiakul.

Grigore VI

9. Grigore VI, de toți se numea Grațian, după ce sa făcut Arhiereu și-a schimbat numele numindu-se Grigore 6 și a plătit lui Benedict ca să părăsească scaunul 1500 litre de aur (1.500.000 de galbeni), precum scrie Baronie, iar Platinas în povestirea pentru Silvestru III zice că: „Fiindcă atunci într-o dată căzuse arhieria Romii, încât cel ce putea mai mult, și avea putere a da mită, și a se întrece cu aceasta, nu zic cu sfințenia vieții și cu învățătura, acela avea treapta vredniciei, iar cei buni se ticăloșeau și se goneau.” O năravuri! O stare! Vai! Vai! Care o de nu sar întâmpla în vremile noastre! Dar acestea sunt puține, cele mai rele de nu va păzi Dumnezeu le vom vedea oarecând. Otton Frisiggingiul scrie, că ar fi auzit cu urechile sale, că oarecare Romani spuneau că acești trei papi au viețuit o viață înverșunată și rușinată, și cu rea petrecere. Și Baronie îi numește pe aceștia fiară cu trei capete, care a izbucnit din porțile iadului.

10. De schisma acestor trei papi Otton Friggingsiul scrie așa: „În anii aceștia, la începutul Autocrației lui Errik III sa făcut în Biserica lui Dumnezeu o tulburare de rușine, în cetatea Romii, acolo trei năvălitori (adică cu sila s-au făcut papi) din care unul Benedict, ținând scaunul viețuind ei împreună, și spre adăogire de mai mare ticăloșie, împărțindu-se împreună cu veniturile Patriarhiilor, unul la Sfântul Petru, iar altul la Sfânta Maria ce Mare, și cel 3 adică Benedict locuind în palatul Lateran, avea viață înverșunată și rușinată, precum însumi am auzit pe Romani povestind în cetate. Pe această stare

ticăloasă a Bisericii văzândo, un evlavios prezbiter Grațian cu numele, și de râvna cinstirii de Dumnezeu pătimind împreună cu maica sa Biserica, au cugetat să amăgească pe cei trei, și cu bani să-i înduplece a se depărta de scaun rămânând veniturile Arhieriei lui Benedict, căci el se vedea a fi cu mai mare stăpânire, pentru aceasta cetățenii pe prezbiterul Grațian, ca pe liberatorul Bisericii lui Dumnezeu, l-au ales Arhieriu, și l-au numit Grigore 6.”

11.Deci din acestea se face arătat cum că împreună trei Arhieriei ai Romii s-au făcut, căroră în sfârșit după ce au luat banii au lăsat scaunul, și le-a urmat un al patrulea Grațian numit papa Grigore 6. Drept aceea Baronie pe Grațian zice cu hotărâre să nu-l numere cu Arhieriei schismatici. Onufrie Panuiniul zice în însemnările cele către Platin, pe Grigore 6 după Benedict 9, și după Silvestru III și după Ioan Arhiprezbiterul al patrulea îl numără, adică pe Grațian, pe care dovedește că numește Grigore 6. Â

12.Iar scriitorii Magdemburghiceștile Ekatontaetiride, împreună cu Platin și alții, îl numără pe Grigore 6 împreună cu papii cei schismatici. Dar cu adevărat acel Ermanos Kontraktul fiind mai vechi decât Otton Frisighinsiul cu 100 de ani numai de cei trei arhieriei pomenește, zicând așa: „Romanii pe papa Benedict, care a fost prihănit întru multe, l-au gonit din scaunul lui, și pe unul Silvestru III l-au pus în locul lui, însă în urmă pe acesta, Benedict având ajutători pe oarecare, caterisindu-l la pogorât, și a luat iarăși scaunul. După aceasta căindu-se, pentru iubirea de argint a prohirisit pe altul împotriva canoanelor, iar acesta este Grațian, care făcându-se arhieriu, sa numit Grigore VI.”

13.Deci șezători nelegiuți ai scaunul din Roma s-au făcut în acești ani Benedict 9, Silvestru 3, și Grigore 6 din care pe cel mai de pe urmă î zadar se întărește Baronie al dezvinovăți de vina Simoniei, căci Ermanos Kontraktul cu prea arătate cuvinte zice pentru Grigore 6 sau Grațian, că în Soborul cel aproape de Sutria adunat pentru Simonie a fost osândit.

14.În sfârșit această shismă a șters-o Errik III venind cu multă putere în Italia, pe care preîntâmpinându-l Grațian lângă Sutria, ca să-i milostivească sufletul ia adus o coroană de mult preț, iar el adunând Sobor în Roma pe Grigore împreună cu alți 2 papi Benedict 9, Silvestru III ia pogorât din scaun, și l-au prohirisit papă pe Sbidigert episcop de Bamberghi precum arată Grantius în Cartea 6 cap 20. Iar

Lambertus Shafiaburghinsiul la anul 1047 scrie așa: „Împăratul a prăznuit Nașterea Domnului în Roma, unde caterisindu-se cei trei care au luat scaunul afară de canoanele Bisericii pe episcopul Sbidighertus Vambergicescul, vicar al Apostolilor, adică plinitor în locul Apostolilor la așezat.” Iar Marian scoțianul zice în Hronica cartea 2 vârsta 6 an 1046 „Errik împăratul intrând în Roma, a fost primit cu pace de cei din Roma, și pe trei papi ce au fost puși cu nevrednicie, sobornicește ia oborât. Sighibertus Ghemvlakinsiul în anul 1046 istorisește zicând: „În Roma unul împotriva a doi, și cei doi împotriva a unul gâlcevindu-se pentru scaunul papal, împăratul Errik a mers asupra lor la Roma, și fiind cercetați canonic și de monarh au fost caterisiți. **Klement II papă**. Episcopul Sbidigertus Bambergicescul care sa chemat și Klement, a luat scaunul Bisericii Romane.” Deci de atâtea mărturii nu se rușinează Baronie a zice, cum că amăgesc și greșesc cei ce zic că Errik împăratul să fi venit la Roma ca să gonească pe cei trei arhierei, ce au șezut în scaunul lui Petru din Biserica Romii cu chip străin.

15.Deci după ce a așezat papă pe Klement II, împăratul Errik III a primit de la dânsul coroana Autcratoriei, a silit pe Romani să jure, ca să nu aleagă cândva Arhierei, de nu vor lua mai înainte voie pentru aceasta de la Autocratorul, precum povestesc Platin în Istoria lui Clement II și Otton Frisigginsiul. De aici Biserica Romană la alegerea canonică a Arhiereilor, atât se afla de nelucrătoare și neputincioasă, încât Otton pe cei patru ce care au urmat ia aflat puși de Autocratorul în catalog, și nu numai aceasta, ci că și din anul acela Autocratorul sa făcut patriciu al Romanilor, de la care Arhiereul mai înainte în alegere lua, însă pe acest pronomion în vremile de mai în urmă, Nicolai II Sobornicește în Roma lui Erikk IV i-au mai adevărit, precum se arată în așezământul împărătescului avocat, pe care Baronie îl aduce (că ar fi) de la Petru Damian anul 1059 num. 23. Acest Clement II abia arhierind un an a murit. Deci aceasta și următorii Arhierei până la Grigore VII pentru a cărui hatâr mai ales Diagherardus Brațutul mărturisesc istoricii, și mai ales cardinalul Vinon că ar fi murit fiind adăpat cu otravă.

16.După moartea lui Clement, Benedict IX iarăși a ridicat tulburări în Roma, și a arhierit iarăși 7 luni, apoi a fost mutat în Germania de Autocratorul, și a intrat în scaunul Romii Poppon episcop de Brixinon, precum mărturisește Leon Ostiaceskul. Iar Ermanos Kontraktul scrie

asa pentru aceasta pricina: „Poppon episcopul de Brixiei prohirisit de Autocratorul a fost trimis la Roma, si fiind primit cu cinste, in scaunul Apostolesc, si schimbându-si numele, sa chemat Damasos II.” Iar mai ales Platinas se întărește să dovedească că Damasos a șezut cu silă în scaun, unde nimeni nici din clerici, nici din norod s-au învoit, și că nici nu se cade să se numere în rânduiala Arhiereilor, dar Ermanos Kontraktul din vremea în care se făcea acestea fiind, cu arătate cuvinte povestește, că Damasos sa-u prohirisit de Autocratorul și de Romani că s-au primit cu cinste, și a fost rânduit papă al scaunul Apostolic, și cu alegere obștească sa judecat cu dreaptă cuviință, și sa cercat, și a fost afierosit Arhiereu. Iar Baronie scrie că Damasos puține zile trecând a trecut din viață, și iarăși Benedict a ținut 3 luni scaunul, până ce a venit episcop în Roma care la urmă s-au numit Leon IX.

Leon IX

17.Că murind Damasos, solii Romanilor au cerut de la Autocratorul nou ocârmuitor al Bisericii, precum mărturisește Ermanos Kontraktul, și Lambertu Shafnaburghisul. Deci Autocratorul socotind, și nefiind între episcopii Germaniei cel ce ar fi putut sta împotriva fermecătoarelor, pe Brunon (omul cel cu socoteală de oaie) episcop de Tullon, ori a celor albi (după Ermano) îl trimite, și îl afierosește arhiereu, precum scrie Grantius în Cartea 5 Cap. 1 iar Platin pe acesta îl numește prost și nebun, care vrând să intre în Roma cu haine de papă, din nebunia cea sădită a fost înduplecat de monahul Indelbrandu ca să lase haina cea strălucită, și să intre în cetate cu îmbrăcăminte sărăcească, și să fie psifisit de cler și de norodul din cetate care sa și făcut, numindu-se după aceasta Leon IX după Frigginsiul, Platin și Baronie. Și cu chipul acesta socotește Frisiginsiul că Biserica despre o parte o au luat slobozenia sa. La acest Leon în Roma au trimis soli împăratul Constantin Monomahul, și Patriarhul Mihail Kirulariul, prin care voia să știe de proedru (adică de bine voiesc) de binevoiesc să părasească acest eres. Însă solii au fost ocărăți de arhiereul Italian, rămânând fără lucrare, precum în cele de aici înainte se va zice. Acest Leon IX a făcut război cu Nordmanii și fiind biruit de dânșii arhiereul a fost prins, și a fost ținut destulă vreme în cetatea Benebenton, în sfârșit sa întors bolnav în Roma, și acolo în puțină vreme a murit. Și nebun fiind fără socoteală sa luptat împotriva Patriarhul Mihail Kirulariu pururi pomenitul al Constantinopolului de el fiind dat anatema, și fiind șters din sfințitele

pomelnice (adică fiind lepădat din numărul drept slăvitorilor Arhieriei).

Victor II

18.Pe Leon la moștenit Victor II fiind prohirisit papă de Autocratorul. În vremile căruia în sfârșit și-au lepădat sufletul și Benedict IX care până a nu veni Victor din Germania în Roma, de a 5 oară a intrat în scaun, și a tiranisit 11 luni.

19.În vremea acestui Victor în Biserica Apuseană a luat început un obicei ca oameni de sineși nebuni și îndrăciți singuri a se bate ca și când pentru pocăință, cu niște frânghii înadins împletite cu multă iscusință. Care obicei ar fi sporit de la însuși Autocratorul, și că sa bătut singur, dovedește Baronie.

Starea Spaniei.

20.În Spania între frații Garsiu Ferdinand, Kusalbu, și Ramiru totdeauna erau împerecheri, din care mai ales se osebea și covârșea împăratul Ferdinand al Castiliei, care pe Bisericeasca stare pentru tulburările oștilor era cu totul căzută și pierdută, cu toată osârdia sârguindu-se a îndreptat-o, și multă parte de saracini a adus la Hristos. Iar papa Victor II îngrozea pe Ferdinand, care voia a lua titlul de Autocrator, de nu s-ar depărta de acest titlu, însă Ferdinand a lăsat pricina aceasta să o cerceteze Ighemonii și Arhieriei săi, care au hotărât cum că se cade să asculte de Arhieriu adică de papa.

Starea Galiei.

21.În Galia stăpânea Robert, care nu a făcut nimic vrednic de pomenire, numai că a stat împotriva scaunului Romii la hirotonia oarecărui Episcop, pentru care pricină trebuia în grabă să moară și să stea înaintea nemitarnicului Judecător, socotește Baronie, însă în acești ani starea împărăției lui a fost netulburată.

Starea Angliei.

22.În Anglia după Karol Magnul moștenește fiul lui Kanutu II, deși zic că nu acesta ci Harald fiul lui cel mai mare a luat părintească împărăție. Iar Grantius scrie că toți fii lui Kanutu Magnul au murit mai înainte de tatăl lor, afară de acest Kanutu. Acesta pe Eduard fiul lui Eduard din Immi, pe care apoi Kanutu Magnul tatăl a luat-o femeie, pe acesta zic la tras părtaș împărăției și la făcut, și după 2 ani a murit nelăsând klironomi. Iar după moartea lui Kanutu, Sunion nepotul acestuia nemaigândind pentru împărăția Angliei, mai ales din pricina nebuniei lui Eduard, pe Dania s-au ispitit să o dobândească și să o ia

în stăpânirea sa. Întru aceasta Harald fiul lui Gaodbinu ighemonul Kaktiului a venit în Anglia, și străjile Danilor pe care le lăsase la Sunion, ospătându-i cu benchenturi, și foarte îmbătându-i, a trimis oameni întrarmați și ia tăiat în noaptea aceea, precum zice Grantie. Și așa în puțină trecere de vreme ighemonia danilor și câștigata împărăție cu bunătatea celor mai mari o au săvârșit. Ci Harald titlul împărătesc la lăsat lui Eduard, iar el însuși a luat ocârmuirea împărăției, ca acela adică să aibă numele, iar el în adevăr să fie socotit împărat. În vremea acestui Eduard prea multă purtare de grijă a fost pentru Biserici.

Starea Germaniei.

23.În Germania Errik Autocratorul a împăcat toate svezile și învrăjbirile, alinare și liniște nemaiauzită până atunci în toată Sunbia, și în celelalte eparhii ale împărăției sale a adevărit prin obștească poruncă scrisă, precum mărturisește Ermanos Kontraktos, și Avva Stadinsiul. Ungurii cei ce jefuiau și prădau părțile Germaniei vitejește au fost goniți de Albert Markion, după Ermano Kontraktul. Iar Sclavii făceau multe năvăliri asupra Saxonilor, Bisericile pustiind și pe mulți boieri saxoni au omorât, precum se arată în plinirea istoriei lui Eramno.

Starea Ungariei.

24.În Ungaria Errik III a adus mână oștenească. Căci Obon împăratul Ungurilor, fiindcă primise Errik pe Petru împăratul, pe care el îl gonise, a prădat marginile Buisariei, și cu feluri de nevoințe Errik iarăși a așezat pe acest Petru împărat în scaunul lui, dar în puțină vreme de iznoavă așezarea sa orbit, și alegând Ungurii împărat pe Andrei, pe Petru care era orb, împreună cu femeia sa i-au surghiunit, pentru care vrând Errik a le răsplăti, iarăși s-au pornit cu oști împotriva Ungurilor, și a silit pe Andrei să ceară pace. Andrei acesta mai înainte de a se vesti împărat, cu jurământ se făgăduise ungușilor să-i lase să prade cele sfințite ale neamurilor, (adică a celor Hristiane), și mai ales ale Hristianilor celor ce erau din ai săi să le facă tot răul, precum li se părea a fi de cuviință, pentru aceea mulțimea aceea nu multă năvălire a făcut asupra Hristianilor și a sfințelor Biserici fără cruțare, fără blândețe și fără milostivire toate lucrându-le, Iar după ce s-au făcut Domn și stăpânitor al coroanei Andrei, a scos ucaz, prin care a poruncit ca toți să se întoarcă la credința pierdută, această poruncă se află în Ekatont Magdeburgice.

CAPITOLUL IV.

SHISMA LATINIOLE DIN CATOLICEASCA ȘI DREPT SLĂVITOAREA BISERICĂ.

1.În vremea lui Karol Magnul, precum sa zis, a început de la teologiei lui (precum el îi numea) blestematul eres ce zicea că Duhul Sfânt purcede și din Fiul, care câte puțin semănându-se, și la însuși Arhiepiscopul Romii (vai!) prin urmare a ajuns, de vreme ce na voit a sta împotriva acestei rătăcirii, pentru iubirea de slavă, și iubirea lor de argint, pe care ceilalți Patriarhi și episcopi ai Bisericilor de multe ori sfătuindu-i, și muștrându-i pentru această nouă și rea scornire și adăogire în Simbol (las de a zice pe celelalte a lor vătămări de minte, pe care le-au izvodit afară de canonul Bisericesc și de vechea predanie a Părinților. Căci răul și decât relele prea răul, adăogirea ce sa făcut în Simbol după cum zice Petru al Antiohiei în epistola cea către Kirulariul, în sfârșit i-au ras din sfințitele condice, și ia dat anatema.

2.Fiindcă pe la începutul veacului acestuia împărățind la Răsărit Vasile și Constantin porfiro-născuții, Patriarhul Constantinopolului era Serghie din neamul lui Fotie, care cel dintâi luând aminte la adăogirea cea de obște în mărturisirea, ce sa făcut cu îndrăzneală de papa Hristofor, și adunând Sobor în Constantinopol, au mai adevărit pe cele lucrate de Fotie asupra Latinilor, și din sfințitele condice a șters numele papei, după istoricul monah Epifanie, și alții. Lui Serghie au urmat și diadohii săi Eustatie (de care băbești cuvinte plăsmuiește monahul Glabru, și de la acesta Baronie, precum sa zis mai sus, că împăratul Vasile, și Eustatie acesta ar fi trimis soli, mijlocind către papa Ioan 19 ori 20 ca să dea voie Arhiepiscopului Constantinopolului a se scrie Patriarh Lumnic (obștesc) și Alexie, și Mihail Kirulariul, prea viteazul apărător al pravoslaviei, care văzând că lua creștere din zi în zi răzvrătirea dreptelor dogme, și a canoanelor de la întâi șezătorii Romei, și prețuind mai mult decât pe sine oprirea răutății lor, a adunat obștesc Sobor (Lumnic), și cu hotărâre de obște ia tăiat pe ei din Biserica catolicească. La acest Sobor a fost față împăratul Constantin Monomahul, Patriarhul Antiohiei, încă și Arhiepiscopul Bulgariei, și al Ciprului, și cei mai aleși ai Bisericii, și mai însemnați. Însă Patriarhul Alexandriei, și al Ierusalimului, deși nu s-au aflat de față în cetatea împărătească însă au lăudat cele lucrate, și le-au

aprobat, și aceștia l-au depărtat pe papa de a lor împărtășire, precum mărturisesc lucrurile, fiindcă nici una din aceste patru Biserici până astăzi nu primesc pe papa la împărtășire. Așa scrie Matei Vlastaris în cea asupra Latinilor, și alți oare care.

3. Baronie în Hronica an 1053 num 22 și alți oare care așa oarecum cuprind pricina aceasta. După ce s-au vorovit între greci și latini din destul pentru purcederea Duhului Sfânt în anul 1053 Kirulariul (adică Mihail Patriarhul Constantinopolului) sub numele său și al lui Leon Arhiepiscopul Ahridon a trimis o epistolă către Ioan Episcopul Traagiului în Apulia, și prin el către papa și către toată Biserica Apuseană, în care epistolă osândește mai ales pe Latini: **1.** Căci la Cina Tainică întrebuințează azimele, **2.** că Sâmbetele în Postul Mare le pândesc după obiceiul Iudaic, **3.** că mănâncă cele sugrumate, și altele asemenea. Către care a răspuns papa Leon 9 cu mândrie înălțându-și stăpânirea până la cer, și până la atâta că adaogă prihânind că Patriarhul Mihail au rânduit și a poruncit să se închidă Bisericile Latinilor care se află în Constantinopol, și Mănăstirile, care păzesc încă obiceiurile grecilor (zice Baronie) cu toate că Biserica Romană iartă înăuntru și în afară de Roma să se facă Sfințitele Slujbe după obiceiul grecilor. Epistola lui Kirularie o povestește Baronie la acest an num. 23 iar pricina scrisorilor lui Leon a arătat-o cu de amănuntul Magdembugiceștile Ekatotaeritiride, adică cea a 10 cap 10 foaia 281 la epistola lui Kirularie răspunde Cardinalul Umbetos în stilul dialogului (adică în chip de vorbire) pe care îl pune în parentejul Tom 11 cel ce a făcut parentejul hronicilor.

4. Luând Mihail epistolele lui Leon, împotriva ia trimis o epistolă, prin care îndemna pe Latini spre pace și unire, încă și Autocratorul Constantin Monomahul a trimis la Roma soli cu epistole, care pentru unirea Bisericii, și pentru punerea la cale despre gâlcevile ce se ridicase și se pornise între greci și latini după chipul cum a putut. Atunci Leon a trimis răspuns prin epistole în Constantinopol către împăratul Constantin, și către Mihail Patriarhul prin cardinalul Humbert episcopul Silbekandidei, prin Petru Arhiepiscopul Amalfiei, și prin Frideric cangelariul. Epistola către împăratul o însemnează Baronie în Hronica an 1054 num. 2 și 3 în care Leon prihănește pe Patriarhul Mihail: **1.** căci se poartă cu prigoană asupra latinilor, și că dă anatema pe toți cei ce întrebuințează azime la Euharistie, **2.** Că pe Patriarhul Alexandriei și ai Antiohiei fără dreptate voiește ai supune,

care până ce vor fi așa este cu neputință a avea pace cu dânsul. Iar în cea către Patriarhul Mihail, afară de cele zise jeluri propune încă: **1.** Că ar fi de curând sădit, și că nu a urcat după rânduială treptele hirotonei în episcop, **2.** că își însușește denumirea de Patriarh Lumnic (adică a toată lumea), pe care numire o numește blestemată, vrednică de plâns și furare de cele sfinte.

5.Întru acestea Nichita Stiatul din vestita Mănăstire a Studitului spre harul lui Mihail Kirular Patriarhul a scris o carte împotriva Latinilor pentru azime, pentru postirea Sâmbetei, pentru nunta Iereilor, căruia se împotrivesc Humbert cu ocări, a cărui cărți tălmăcite din latină în elină din porunca Autocratorului Constantin, zice Sighibertos mințind că ar fi fost primit de greci unde de asemenea mințind zice, că și Nichita cartea pe care însuși a scris-o a dat-o anatema, și a ars-o, și acestea zicând Crișul și arătat mințind nu se rușinează. Că de ar fi ars, cum acum se află, nimic afară de cuvânt din cele ce cugetă grecii cuprinzând?

6.În sfârșit Patriarhul Mihail Kirulariul văzând neschimbarea socotelii Ligaților (deputaților) papei Leon, și starea lor în scornituri, și eresurile lor, nu a mai primit vorovirea și înfățișarea lor, și cu hotărâre Sobornicească a tăiat din Biserica Sobornicească și ia dat anatema, ca pe unii ce au făcut adăogire la Dumnezeiescul Simbol, și la Soboarele Lumnice.

7.Iar latinii altfel plăsmuiesc lucrarea, și scriu, că de vreme ce Patriarhul se întorcea cu fața de la vorbirea și înfățișarea Ligaților Romii, ai pe dânsul, cât și pe Leon Ahridon, și pe toi următorii lor înainte clerului și a norodului, și a monarhului, ia dat anatema împreună cu toți ereticii, mai ales cu diavolul, și cu dracii lui. Însă acestea sunt bârfirile lor. Libelul necumincării făcute de cei din Roma îl arată Magdemburghiseștii Istorici la suta a 11 a cap 8 foaia 216 și Baronie.

CAPITOTLUL V.

VIREGKARIANEASCA ÎMPOTRIVĂ GRĂIRE A SCHIMBĂRII FIINȚEI.

1.În anii aceștia sa ivit în Biserica Apuseană împotriva grăirea lui Viregkarie diaconul Bisericii celei din Agdegan cetate a Galiei, carele au stătut ucenic a lui Fulbert cel ce a dăscălit în școala Karontinsiască , bărbat la filosofiei, și mai ales foarte iscusit în meșteșugului cel vorbitor, și prea dulce grăitor, de carele mai sus la veacul IX Cap 22. & 4 am zis că a înnoit socotința lui Ioan Eirghena scoțianul, și a lui Bertramu pentru Dumnezeiasca Euharistie în acest veac 11.

2.Că vedea aceasta pe învățătorul său Fulbertu și pe alții, că puțin vorovea drept pentru Euharisitie, precum i se părea, încât că ființa pâinii și a vinului în Euharistia, după sfințire iese din firea lor, și în ființa Trupului și a Sângelui lui Hristos se prefac. Deci mai înainte către că cei ce erau înaintea sa mărturisirea că la această dogmă se împotrivește, dar rătăcindu-se de către cartea scoțianului ce citea, și neputând umbla pe calea de mijloc, în cealaltă parte desăvârșit a alunecat, și sa abătut, hotărând că pâinea și vinul nu sunt altă fără numai semne și închipuiri a Trupului și a Sângelui lui Hristos.

3.Apoi au început mai cu îndrăzneală a semăna învățătura sa în Galia an 1053 care se osânda de craiul Gallisi, care cu toată sârguința îl necăjea pe acela. Întru același an însemnează epistola lui Durandu episcopul Leodiului, la Baronie hronica an 1035 num. 2 că Brunon episcopul Audeganului, la care era diacon Viregkarie, pe această dogmă pentru Euharistie a înnoit-o, în care epistolă se prihănește încă Viregkarie de Latini pentru nuntă și pentru botez. În sfârșit sa împărțit pretutindenii vestea pentru dogma lui Viregkarie. Căci scriind el epistoliei către Lanfracul Avva Kadomnisiul în Galia atunci pentru Trupul și Sângele Domnului, și trimițându-le lui a căzut în mâinile altor clerici, care întărindu-se pentru cele ce cuprindeau le-au trimis la Roma.

4.Deci din epistolele acestea arătându-se Viregkarie, cartea scoțianului au început oarecare a o lăuda, iar pe Pashasie potrivnicul scoțianului al osândi. Însă Leon IX în cele două Soboare din Roma și Urkeli a osândit dogma lui Viregkarie, precum mărturisește Ermanul Kontraktul an 1050 iar în Soborul din Roma i sa poruncit lui Lanfracul să-și dea mărturisirea de credință, care pentru comunicația epistolelor lui Viregkarie era sub prepus, el însă a dovedit că îmbrățișează cu tot sufletul credința Bisericii Romane. În Soborul cel din Urkeli Viregkarie nu a voit, dar doi Ligați ai lui au fost de față, care îndată în

ascultarea dintâi s-au aprins, arată Lanfracul în Cartea cea pentru adevărul Trupului și a Sângelui lui Hristos în Euharistie în Capitol 4, papa cel după Leon 9, Victor II prin ipodiatonul Ildebrandul au chemat pe Viregkarie la Soborul Turon, la care viind Viregkarie, a jurat cum că el crede în ceea ce slăvește Biserica. Întru acest an pedeapsa de moarte a făgăduit Errik I celor ce neînvățați fiind se uneau cu Viregkarie. Papa Nicolae II diadonul lui Victor II a adunat Sobor în Roma de 113 episcopi, în care Viregkarie după ce a vorbit cu bărbăție pentru socotința sa, lui Alberik diaconul din Cassino, în sfârșit cu jurământ și-a lepădat socoteala sa, și cartea pe care o scrisese pentru această pricină o a ars, precum mărturisește Bertoldul cel din Constantia în adăogirea cea către Ermanos Kontraktul an 1060. Izvodul jurământului scris de Humbert se află la Grațian. Viregkariul acesta slobozindu-se la acest Sobor, și neputând a se liniști în socotința papistașilor pentru Euharistie, a trecut la patria sa. Și prihănea pe cei ce l-au silit să jure că el crede că pâinea și vinul se preface cu ființa, și după săvârșire să fie adevărat Trupul și Sângele lui Hristos, și aceasta a fost cea mai de pe urmă mărturisire a credinței sale, pe care a dat-o în arătare.

5.Afară de pomenitele Soboare adunate împotriva lui Viregkarie, au scris împotriva conscriiturilor lui cei pomeniți la veacul 9 în cap 22 pe lângă care mai adoage tu și pe Ugon Liggonicul, care a scris încă împotriva lui Viregkarie pentru Trupul și Sângele Domnului, pe diaconul Alberik de Casino, care în Soborul din Roma din vremea lui Nicolae II luând păsuire de o săptămână, a scos o carte împotriva lui Viregkarie pentru Trupul Domnului. Însă însemnează-ți, că deși mult sau nevoit Apusenii să șteargă socotința lui Viregkarie, însă mulți zic că în Galia, în Anglia, și în Italia sunt care au primit și cutează această socotință.

6.Acest fel de socotință a luat-o Viergkarie de la Părinții cei vechi, mai ales de la Teodorit este arătat, fiindcă acesta zice în cuvântul 1 al împărățitorului: „Semnele cele ce se văd s-au cinstit cu numirea Trupului și a Sângelui, ci firea prefăcând-o, ci pe darul mai adăogându-l către fire, și alt. Și în cuvântul 2 că nici după Sfințire tainicile semne iasă din firea lor, că rămân în ființa cea mai dinainte și în forma și felul lor, și sunt văzute și pipăite, în ce chip au fost și mai înainte, se gândește însă cei ce au făcut, și se crede și se închină, ca și cum sunt acele care se cred. Asemenea și în cuvântul 3 și dacă Trupul

sa prefăcut în firea Dumnezeirii, pentru aceasta dar ne împărtășim cu închipuirile Trupului și a Sângelui, și altele.” Și în multe alte locuri.

CAPITOLUL VI.

SOBOARELE CE S-AU FĂCUT ÎN ACEȘTI ANI.

1.Soboarele în acești ani în Constantinopol s-au făcut cel din vremea Patriarhului Mihail Kirularie, de care am grăit mai sus, iar la Apus, Sobor în Roma I, Sobor în Rime, Sobor Roma II, Urkeli, în Kuiaku, Roma III și IV și Soborul din Ruron.

1.Sobor **Roma** I sa făcut în anul 1049 care a rânduit desăvârșită dezrădăcinare a Simoniei, și legiuirea lui Clement II împotriva Simoniei a întărit-o.

3.Sobor în **Rime** adunat în anul 1049 ori 1053 de papa Leon IX în care sau pus înaintea tuturor trupul Sfântului lor Rimighiu, ca și cu a lui putere să ajungă la doritul sfârșit al celor ce se vor lucra în Sobor. Întru acesta au fost mulți episcopi caterisiți, că fiind chemați nu au venit la Sobor. A fost dat anatema Arhiepiscopul Galikie, căci și-a luat singur titlul de Apostolic. Apoi multe legiuri ale Părinților s-au înnoit cu stăpânirea papei, și multe ca să nu se facă cu certare de anatema s-au oprit. Acest Sobor a așezat 12 Canoane, care se află la Baronie în Hronica an 1049 num 17.

4.Sobor în **Roma** și **Urkeli** sa adunat în anul 1050 întru care socotița lui Viregkarie a fost osândită precum sa zis la cap. 5 num. 4.

5.Sobor în **Kuiaku** a fost adunat de împăratul Ferdinand Magnul craiul Casteliei, care pe lângă altele a opri pe Ierei a intra la nunți ca să mănânce și să bea, ci numai pentru a blagoslovi. Au legiuit 13 canoane, pe care le arată Baronie în Hronica an 1050 num. 6.

6.Soborul **Roma** III în anul 1051, car pe episcopul Grigore al Urkelii pentru vină de prea curvie l-au pogorât, iar apoi iarăși și-a luat scaunul.

7.Soborul **Roma** IV în anul 1053 care a canonizat pe Gerardus episcopul Levkon (adică al albilor) și vechea gâlceavă a proedrilor, a forului lui Iulie, și a Akuliniei a împăcat-o, ca Akulia să nu mai fie Mitropolie a toată Enetia și a Istriei.

8.Soborul din *Turunic* a fost vestit prin Ildebrandu ipodiaconul și Ligatul scaunului Roman în vremea lui Victor II în anul 1055 întru care Viregkarie a lepădat rătăcirea sa și a mărturisit credința Bisericii Romane, precum sa zis mai sus în capitol 5 num. 4.

CAPITOLUL VII

BĂRBAȚII VREDNICI DE LAUDĂ ÎNTRU FAPTA BUNĂ AI ACESTOR ANI.

1.În anii pomeniților Autocratori bărbați vrednici întru fapta bună au stat: Nichita Stitatu, Mihail Pselos, și Gheorghe Chedrino la elini, iar la latini: Ermanos Kontraktul, Radulfus și Petru a lui Damian.

2.Nichita Stitatu monah vestit la Constantinopol din Mănăstirea Studiților, a scris o carte împotriva Latinilor, pentru azime, postul sâmbetelor, nunta Iereilor și altele. Cartea lui se află la Baronie în Tom 11 al Hronicilor alăturată.

3.Mihail Pselos, care înflorea în anul 1050 bărbat prea strălucit, prea înțelept, și mult scriitor, pe care Zonara și Chedrino îl numește ipat al filosofilor, a fost trimis și sol împreună cu alții către Isachie Komnino. În învățăturile teologice, filozofie, matematică, și Istorie sa arătat în acest fel încât era lăudat de toți. A scris tâlcuire la Cântarea Cântărilor către Autocratorul Nichifor Votoniaturul, care a fost dat în tipar în Lugdun Vatgon anul 1617 încă și în Tomul 13 al Bibliotecii Părinților cu sholii, pe care însuși Pselos le-au adunat de la acești trei Părinți, adică de la Sf. Grigore de Nisa, Sf. Nil, și de la Sfântul Maxim, asemenea o carte pentru cele 7 Soboare Lumnice tipărită la Paris, și multe altele care sunt tipărite, iar altele nu.

4.Gheorghe Chedrino a scris o adunare de Istorie, începând de la zidirea lumii, până la 1057 d.Hr. Însă cea mai mare parte din carte a prescris-o de la Ioan Curopalati, care a fost contemporan cu dânsul precum au luat aminte bărbații procopsiți cei cu puțină vreme mai înainte.

5.Ermanos Kontraktul monah augninsiu, istoric, care a scris o istorie de la începutul lumii, până la anul 1052 al Domnului, de rând ia urmat Bertoldos până la 1100. A mai scris și alte multe, cântări

matematică, și altele, al căror catalog îl povestește Posegin, și Bossius.

6. Glabros Radulf monah a scris Istoria anilor în care trăia, în 5 cărți, pe acesta îl laudă Baronie, numindu-l cu de amănuntul și adevărat Istoric, însă îl prihănește căci va pe Arhiereul Romii, că îi strică ocârmuirea nu are stăpânire mai multă decât ceilalți Arhieri, a căror ocârmuire este rânduită cu oare care hotară, și afară de aceasta nu poate face nimic.

7. Petru Damianu, nu fiu ci frate cu cardinalul Epic. Ostiu, a scris multe, între care și oarecare basme, în Tomul 4 cel pentru îndreptarea papii și a episcopului. S-au tipărit în Arghentorat anul 1612.

CAPITOLUL VIII.

AUTOCRATORII RĂSĂRITULUI MIHAIL STRATIOTICU, ISACHIE COMNEN, CONSTANTIN DUCA, ROMANO DIOGEN, MIHAIL DUCA, NICHIFOR BOTAPIATU, ȘI ALEXIE COMNEN, ȘI STAREA BISERICII ÎN VREMEA LOR

Mihail Stratigotul autocrator anul 1056.

1. Fiind ales de senat Mihail Stratigoticul (oștenescul) a fost încoronat de împărăteasa Teodora, precum sa zis în cap. 3 § 4 a luat sceptrurile împărăției în anul 1056 el era cu adevărat din Bizantia, însă spre ocârmuirea treburilor și mai ales atâta ighemonie era neiscusit din fireasca neîndemânare și prostime, și pentru îndelungata viață ce a petrecut, care după ce sa făcut împărat, către bătrânime cu adevărat, și către mulțimea norodului s-au arătat prea galanton, dar către cei oștenești posomorât, și greu, și mai ales către cei mai aleși ai lor. Pentru aceasta de dânșii se alege Autocrator Isachie Comnen, împreună voind și unindu-se și Patriarhul Mihail, iar Mihail oștenescul a căzut din împărăție, împărățind numai un an, care au întrebat pe cei ce i-au adus înștiințare de la Patriarh pentru ridicarea noului împărat, și ce îmi veți mai da în locul împărăției, și iau răspuns cereasca împărăție, pentru aceasta îndată aruncând semnele împărăției, a trecut din curtea împărătească, și netrăind multă vreme, a murit în viața singuratică. Citește pentru el la Zonara, pe Gagka, pe Chedrino, și pe

Sciliță, din care istoricii cei doi de mai în urmă la dânsul sfârșesc Istoria.

Isachie Comnen Autocrator anul 1057.

2.Deci sa suit în scaunul monarhic Isachie Comnen în anul 1057 bărbat fără preget, și cu firea posomorât, la lucrări prea iute, prea oștenesc la cei oștenești, nu avea învățătură de carte, însă luând aminte la ele și la cei procopsiți, îi primea, și îi cinstea, încă era și foarte înfrânat și întreg înțelept în amestecări. Și intrând în împărăție a poruncit și l-au tipărit cu sabia în mână pe monede. Pe cei ce l-au ajutat ca să ia împărăția ia ajutat ca pe niște prieteni, pe Patriarh îl evlavisea, și îl cinstea și iconomia treburilor Bisericești, o lăsa la Biserică. Până atunci marele econom, și schevofilaxul (păzitorul vaselor) se prohirisea (se rânduia) de Împăratul, el însă pe amândoi ia lăsat în stăpânirea Patriarhului, înstrăinând de la amândoi fiscul (adică visteria obștii). Însă această iubire către Patriarhul sa prefăcut mai pe urmă în vrajbă, că vrea Patriarhul să-i poruncească, și dacă oarecând nu i se trecea și nu i se împlinea cererea se mânia, și îl înfricoșa pe împărat că-i va lua împărăția, ca și cum i-ar fi dat-o cu învoirea lui. Pentru aceasta împăratul a purtat grijă să o ia înaintea Patriarhului pentru a nu pătimi el ceva dimpotrivă, drept aceea trimițând ostași la Mănăstirea cereștilor puteri, întru care prăznuia Patriarhul cu ai săi praznicul Sfinților Arhangheli. ***Surghiunirea Patriarhului Mihail Kiurulariul.*** Împăratul la surghiunit împreună cu nepoții lui, căci nu voia să-l pogoare de la Sfânta Sofia, ca să nu se facă tulburare între clerici, ori de la norod. Apoi cugeta să-l caterisească, ci moartea Patriarhului a dezlegat cugetarea aceasta, a fost Patriarh 15 ani, a cărui moaște le aduce din surghiun, și îl așază în aceiași Mănăstire a Puterilor cerești, și pe nepoții lui iarăși ia pus în cinstirea lor de mai înainte. Iar Patriarh a pus pe proedrul și protoprezbiterul Constantin Lihudul anul 1059.

3.Și fiindcă împărații mai înainte de Comnen, adică cei ce au împărățit după Vasile Porfiroghenitul, rău au întrebuințat împărăția și treburile obștești, au fost cheltuite visteriile împărătești, pe care Comnen sârguindu-se a le îndrepta, a întrebuințat tirania, dezgolind pe toți de averile lor, și cele aferosite Dumnezeieștilor Biserici, iar celor ce se nevoiau prin Mănăstiri le da cele trebuincioase, iar rămășițele veniturilor lor le lua însuși. Și asupra noului Patriarh Constantin alcătuieste meșteșuguri pline de vicleșug, ca să ia dreptatea

vrăjitorilor, pentru care fapte sa făcut urât tuturor. În sfârșit bolnăvindu-se și deznădăjduindu-se și-a tuns părul capului, și în locul porfirii, aba, adică a îmbrăcat rasă aspră, și a pomăzuit împărat pe Constantin Duca, după ce a împărățit 2 ani, și 3 luni. Deci ducându-se din curțile împărătești, și venind în Mănăstirea Studitului, după ce sa făcut sănătos a petrecut acolo restul vieții. Acest Comnen a dat și o neara pentru cele ce se da pentru hirotonii și pentru cel canonic. Citește greco-roamaiceasca lege, în cartea 2.

Constantin Duca Autocrator anul 1060.

4.Constantin Duca fără osteneală norocindu-se la împărăție, a câștigat-o în anul 1060. El era bărbat bine cinstitor în cele către Dumnezeu, de moral blând, iubitor de dreptate, cuvintele iubind, cu toate că nu se îndeletnici la ele, pe cei învățați cinstind, el și zicea că mai bine voiește a se cunoaște cu cuvintele decât cu împărăția, și se bucura de cei ce erau mărturisiți cu viață cucernică. Însă de socoteală fiind trândav, și tâmp, și prea iubitor de argint, și aflând câștiguri cu gândul, ca să dobândească multe visterii, fiind încă scump, și cruțător, a hotărât să nu se nevoiască cu războaiele împotriva neamurilor străine, ci să se împrietenească cu daruri, și cu purtări prietenești, și să aibă dragoste cu împărăția Romanilor. Drept acea năvălind asupra Uzilor (acesta era un neam de sciți al paținachilor), nu avea mai mult de 150 de ostași, nepurtând mai înainte grijă să se vestească și să se gătească de mai înainte oștile cele pentru război, deci deznădăjduindu-se despre toate părțile, a alergat către Dumnezeiescul ajutor, cu lacrimi și cu zdrobire de inimă rugându-se, și chemând ajutor și sprijin de la Dumnezeu, grabnică răsturnare sa pricinuit vrăjmașilor, fiindcă s-au omorât între dânșii, și în bulgari, și așa desăvârșit peste 60.000 fiind ei i-au pierdut. Și viețuind 60 de ani, ori mai mulți, și împărățind 7 ani și jumătate a murit, lăsând împărăția la 3 fii ai săi, și la maica lor Eudochia.

Patriarhi ai Constantinopolului, Constantin Lihudis, și Ioan Xifilinul.

5.În anii acestui Autocrator, Patriarhul Constantinopolului Constantin Lihudis arhierind 4 ani și 6 luni, și odihnindu-se în Domnul, s-au suit în scaun Ioan Xifilinul, carele era din Trapezunda procopsit cu multă știință, și se număra împreună cu cei mai întâi ai sfatului senatului, însă lăsându-le pe toate, a venit la Mănăstirea Olimpului, sa tuns și sa făcut monah, unde petrecând vreme în destulă,

sa judecat vrednic de scaunul Patriarhal. Acesta a scris cuvinte la Evangheliile tuturor duminicile anului, pentru închinare Crucii și altele. Vezi pe Zonara în Hronica cartea 18 foaia 215 și Glica și alții, a dat și feluri de legiuiri pentru logodnă, pentru clericii ce se fac avocați, pentru nuntele oprite, și altele.

Starea Bisericii Răsăritene.

6.Starea Bisericilor sub domnia lui Constantin Duca nu era bine, căci împăratul neîngrijindu-se de oștenescul catalog, noroadele barbare se obrazniceau și se sălbătăceau, iar oștile greco-romanilor se sfiau și se dosădeau, și stăpânirea romano-greacă se micșora, din care pricină, multe țări Răsăritene erau prădate, iar altele se robeau de vrăjmași, asemenea și cele spre Apus rău pătimeau, din care se arată și starea de atunci a Bisericilor, că se putea să nu fie bună. Ci și cutremur strașnic sa făcut în 23 Septembrie, de care multe Biserici și case au căzut, și capiștea elinească cea din Cizic sa risipit, lucru prea frumos, și vrednic de mirare, și Biserica cea mare și vestită a Sfinților Părinți din Niceia cu totul sa zdruncinat și a crăpat.

7.După săvârșirea lui Constantin, după rânduirea lui Împărăteasa Eudochia și fii lui s-au făcut moșteni ai împărăției, dintre care împărăteasa întrebuința purtarea de grijă pentru cele obștești, și stăpânea pe fii ei, și îi pune în scaun dea dreapta și ea stânga sa, însăși mai întâi șezând în mijloc. Iar barbarii prădând Răsăritul, și adese ori călcând și bântuind romano-grecilor, împărăteasa Eudochia socotea să pună un împărat spre chivernisirea împărăției. Căci auzind pe mulți că zicea, că lucrurile cer împărat, și temându-se nu cumva norodul va alege împărat, și ea împreună cu fii ei va cădea din împărăție, a luat de bărbat pe Romano Diogen, care era prea viteaz, și sa cununat cu el, luând mai întâi prin amăgire de la Patriarh scrisoarea jurământului său, după ce a împărățit împreună cu fii ei 7 luni. Aceștia se dau stihurile lui Homer cele pentru Hristos, adică zic că le-au alcătuit, precum se va zice mai jos.

Romano Diogen Autocrator 1068.

8.Însoțindu-se cu Eudochia împărăteasa Romano Diogen, sa făcut împărat greco-romanilor în anul 1068. El era bărbat din neam prea strălucit, și vestit în vitejii, căci și întru căi era neurmărit, și la privire încuviințat. Iar cu moralul mândru și nebiruit, însă făcând câteva războaie cu norocire sa luptat împotriva barbarilor, apoi fiind biruit a fost prins, și a fost luat de dânșii în robie, ci norocindu-se a

câștiga dragostea de la aceia, și de la mai marele lor cu numele Uzan, au făcut tocmeli de pace veșnică, și sa întors cu atâta pombă și cinste, care nimeni o nădăjduia. Iar luarea lui în robie, precum și izbăvirea aflându-se la curtea împărătească, prin îndemnul lui Psellu, se declară Autocrator Mihail fiul lui Constantin Duca, cu a căruia poruncă, mai întâi se tunde părul capului lui Romano Diogen, apoi cu nedreptate se orbește, și la ostrovul proti (întâi) se trimite, întru care zidise el o mănăstire, unde viețuind puțină vreme a murit în nenorocire, împărățind 3 ani, și 8 luni. În vremea acestui împărat a ars Biserica Vlahernilor, anul de la zidirea lumii fiind 6578.

Mihail Duca Autocrator anul 1072.

9. Iar acest Mihail VII era fiul lui Duca, care sa făcut împărat la anul 1072 un om cu moral foarte deznodat, și moale și la întrebuintarea treburilor mici neîndemânatec, cu mult mai ales la ocârmuirea împărăției, zăbovea în lucruri copilărești, măcar că Mihail Psellos ipatul filosofilor se nevoia să-l îndrepteze, învățându-l cu cuvinte, când cu meșteșugul gramaticesc, cu măsuri, cu limbi, și când cu retorică, și alte ori cu Istorie și cu mateme filosofești, dar nici unul era lesnicios și primitor. Și sa numit împăratul acesta Parapinakios (adică căușarnic) de la obșteasca nenorocire ce s-au întâmplat în zilele lui, căci atâta lipsă de pâine sa făcut, încât se vindea pentru un galben nu o merta⁶², ci un căuș, și multe năvăliri și năvăliri s-au făcut asupra lui. În ziua Bunei Vestiri toată mulțimea din Constantinopol a declarat Autocrator pe Nichifor Votaniatul, proexarhind, la această adunare Emilian Patriarhul Antiohiei, și Mitropolitul Iconiei. ***Este pogorât din scaun.*** A fost pogorât din scaun Mihail și împreună cu împărăteasa Maria, și cu fiul său, s-au îmbrăcat în rasă monahicească, îndulcinduse de împărăție 6 ani și 6 luni. Acestea s-au făcut în Sâmbăta lui Lazăr. Către acest Mihail a scris Psellos în stihuri politicești, și întrebări teologice adunarea legilor (adică a pravelelor), și o învățatura de toate felurile de știință, care este cuprinsă în 114 capete, după porunca acestui Mihail Duca, însă facerea pravelelor a fost alcătuită de Mihail Ataliatul, adică cea lucrătoare în 25 de titluri, lucrare cu adevărat vrednică de laudă.

Patriarhii Constantinopolului.

⁶² 25 kg.

10.În anii acestui împărat, Patriarhul Xifilin a patriarhit 11 ani și 7 luni, mutându-se către Domnul, a fost prohirisit Patriarh Cosma monahul, care la cuvintele învățaturii era neiscusit, iar cu felurite fapte bune era împodobit, pentru care și mult îl cinstea împăratul. ***Patriarhi ai Antiohiei.*** Iar Patriarhul Antiohiei după Emilian sa făcut Nichifor.

Nichifor Votaniatul Autocrator anul 1078.

11.Suindu-se la înălțimea împărăției Nichifor Votaniatul, a fost încoronat de Patriarhul Cosma în Marțea cea Mare, anul 1078, și îndată cu mare cuviință împărătească a iertat datoriile de obște ale tuturor celor că datorau la împărăteasca haznă, și cu mare încuviințat ucazul său le-a șters. Însă mulți răzvrătindu-se împotriva lui, în sfârșit Comnini, Isachie și Alexie, care erau mult cinstiți și iubiți de împăratul, venind din Constantinopol la Adrianopol au tras mai toată oastea către dânșii, și sa declarat împărat Alexie, pro-cinstindu-se decât fratele său mai mare, căroră prodându-le pe împărăteasa cetăților cei ce se numeau Nemeți (un neam celtic) adică Fiamegki, împăratul Nichifor Votaniatul îndată sa dus din curțile împărătești aruncând încălțăminte cea roșie, și tunzându-și părul capului au pus îmbrăcăminte monahicească în Mănăstirea Prea-slăvitei, împărățind trei ani, și fiind întrebat de un prieten al său de suferă cu mărime de suflet schimbarea aceasta, a zis că singur nemâncarea cărnii mă amărăște, iar pentru celelalte puțin bag seamă, și că am pierdut împărăția, nimic mă mâhnesc, precum se arată în Alexiada în Cartea 3 foaia 60 iar Comnin a venit în curțile împărătești, deși în ziua în care a intrat în cetate, având mestecătură multă de traci, de makedoni, și de alții, care erau mai răi decât vrăjmașii, s-a făcut multă răpire nu numai de la oamenii cei de obște, ci și de la Biserici răpind sfințite vase, ucideri, prea-curvii, necintiri, și cele asemenea urmând. Cu acest Votaniatu, sfârșește Manasi Istoria sa.

12.Împărățind Nichifor Votaniatul, Mihail cel ce a fost mai înainte împărat, și după ce i sa luat împărăția sa făcut monah, cu alegere sobornicească sa făcut mitropolit al Efesului, mantia, și omoforul, adică îmbrăcând veșmintele arhieresti în locul coroanei și a hlamindei care le purta mai înainte, și venind în Efes la începutul hirotoniei sale, iarăși sa întors și în Mănăstirea lui Mihail petrecea. Și tot în vremea acestui împărat murind Emilian Patriarhul Antiohiei, s-au făcut Nichifor, cel ce se zicea Negru. (În vremea în care împărăția acest zis Mihail.

Alexie Comnino Autocrator anul 1081.

13.Deci Comnini s-au făcut stăpânitori ai împărăției în anul 1081 dintru care Alexie sa încununat cu coroană împărătească, iar lui Isachie i sa dat starea a doua a cinstirii, numindu-se cu nume nou Sevastocrator, mai sus de al cesarului, și al întru tot prea vrednicului de cinstire, al cinului dat lui Taroniti care avea pe întâia sora împăratului. Iar maica lor măcar că purta monahiceasca shimă, însă avea toată ocârmuirea trebilor. Și era Alexie cu moralul nu fudul și trufaș, nici iute la mânie, nici se biruia de bani, nici iubitor de argint, ci măsurat la socotință, gata spre milă, nu grabnic și pornit spre pedeapsă, adică fără iubire de a pedepsi și a munci⁶³ pe oameni, lesne întâlnit, la dietă cumpătat, de vin nu se biruia ca să se îmbete, lua aminte și cinstea pe cei ce cu fapte bune și cu cinste viețuiau, dar învățăturile și cuvintele cinstea, însă nu cât se cădea. Era blând, și nu posomorât către apropiații săi, vorovea împreună cu ei, și glumea, mai ales când lipsea împărăteasa sa, căci ea fiind față se sfia, căci avea împărăteasa moral ighemonicesc, și posomorât. Acest fel perigrapsește Zonara că a fost Alexie. Feluri de războaie au făcut cu vrăjmașii, uneori norocindu-se și biruind iar alte ori nu nimerea și era biruit, în sfârșit ticăloșindu-se de boală, și dosădindu-se a murit pe la sfârșitul lui August în anul 1118 viețuind 70 e ani, și împărățind 37 și 4 luni, și câteva zile. De aceasta istorisește Zonara în Hronica cartea 18 foaia 294. Glika în Hronica partea 4 foaia 249 și Manasi, care sfârșește Istoria sa până la Nichifor Votaniatul.

14.Acest împărat Alexie a ridicat la scaunul de Mitropolie ținutul Lakedemonia dând Mitropolitului Palon Patron în locul aceleia pe episcopia Amiklion, asemenea și Atalia a cinstit-o numind-o Mitropolie, fiind până atunci episcopie supusă Mitropolitului Perghi. Au încoronat și pe soția sa Irina, și a numit-o Augustă, care era nepoată lui Ioan Duka cesarul, și după încoronare au născut fiică pe Ana pe care a logodit-o împăratul cu Brienie mai marele fiu al lui Nichifor, de care se va zice mai jos. A născut apoi și fiu, care s-a numit Ioan, pe care împăratul tatăl lui îndată l-au încununat cu coroană, au mai născut și alți fii: pe Andronic, Isachie, și încă trei fiice: Maria, Evdochia, și Teodora. Acest împărat a gonit neamul și tagma maniheilor din oaste, care până atunci cu nelegiuire ostășea,

⁶³ chinui

căci pe Manihei, o veche lege adică pravilă îi oprea de a fi primiți în oaste. Iar orfanotrofion (adică casa cea hrănitore pentru copii fără părinți), altele odihnitoare de bătrâni fiind închise, acest împărat le-a deschis, rânduind la orfanotrofion și alte venituri, și mulțime de vase odihnitoare de bătrâni așezând acolo, asemenea acolo și și locașuri de monahi și de monahii, și școală de învățături, ca să se învețe întru ea copii fără părinți și săraci, rânduind în ea învățatori și povățuitori și tain învățătorilor și ucenicilor. Și multe vrăjmășuiri și ridicări asupra lui făcându-se, pe toate le-a risipit.

Patriarhi ai Constantinopolului.

15.În anii lui Alexie Comnino Patriarhul împărătesei cetăților, de Dumnezeu pomăzuitul Cosma neplăcându-i întrebuițarea lucrurilor, și deznădăjuindu-se de îndreptarea lor, au zis către slujitorul său, ia Psaltirea, și urmează-mi și așa sa dus. Deci mult rugându-l împărății să se întoarcă la scaunul său, nu au voit a se întoarce, păstorind pe credinciosul norod 5 ani, și 9 luni. ***Eustatie Patriarh.*** Pentru aceea au așezat Bisericii pe alt oarecare arhieru, pe oarecare famen monah Eustatie, care nici carte știa, nici știință de ocârmuire Bisericească nu avea, fiind om prost și vrednic de a sta întru un colț, și a se liniști, cu toate acestea trei ani stând Patriarh, a fost scos de împărați. ***Nicolai gramaticul Patriarh.*** Sa făcut Patriarh un oarecare monah Nicolai gramaticul om nevoitor și împărtășit de învățătura cea în cuvinte, deși nu știa cu deplinătate, care păstorind Biserica 27 de ani, și ajungând la adânci bătrânețe, și bolnăvindu-se au murit, și moaștele lui Autocratorul cu mare cuviință le-a cinstit. ***Ioan al Calcedonului Patriarh.*** Apoi au pus Patriarh pe Ioan ce era poreclit al Calcedonului, care era diacon și cleric al Bisericii, adică ierominmon (adică păzitor de cele sfințite), și nepot celui ce arhieria atunci în Calcedon, procopsit în cuvinte de învățătura cea din afară și ea dinăuntru, viind însuși împăratul în Biserică, și prohirisindu-l (adică alegându-l) pe el, precum zice Zonara în Hronica cartea 18 foaia 238.

Starea Bisericii Răsăritului.

16.În anii pomeniților monarhi Biserica lui Hristos greu se tulbura atât de dese schimbări ale împăraților, cât și de vrăjmășiile și dese ridicări cele împotriva lor, și de năvălirile și prăzile saracinilor din Răsărit, a turcilor și a altora. Iar la Apus de sciți, paținachi, uzi, fragki, și de alții, precum istorisește Zonara în Hronica cartea 18 până la sfârșit, carele sfârșește Istoria sa către sfârșitul împărăției lui Alexie

Comnen, Glika în Hronica Partea 4 foaia 249 până la sfârșit. Manasii, Alexiada (adică Ana fiica lui Alexie Comnen) și alții.

Patriarhii Antiohiei, și Ierusalimului.

17.Patriarh Antiohiei sa pus Ioan elinul în anul 1095, iar al Ierusalimului Simeon elinul.

Starea Rusiei.

18.În acești ani ai lui Alexie Comnenu, în Rusia murind Vladimir, precum sa zis în Cartea 10 capitolul 8 & 4 a lăsat 10 fii, adică pe Viselau, Isoslau, Svatopolcu, Vorsson, Ilevul, Stoslau, Bzevolodu, Stanislau, Sudislau și Podiul, care până a nu ajunge la vârsta de 18 ani, a murit. Aceștia au despărțit Ighemonia tatălui lor în osebite eparhii, făcând războaie prea cumplite între dânșii atâta încât altă n-au câștigat, decât ucideri, vărsări de sânge, și vrăjmășie pe viață. ***Ieroslau ighemonul Rusiei.*** Până când Ieroslau unul din frați a rămas singur ighemon, și stăpânitor. Acesta au stătut din biruințele sale să ia întâiul titlul de împărat al Rusiei, carele murind a lăsat 4 fii, adică pe Ieroslau, Bejeslau, Vladmir și Vuszevolodu. ***Vladimir II monomah.*** Din carii al 3 lea frate Vladimir II monomahul după multe războaie ce au făcut cu frații săi, au luat împărăția, și au unit Rusia, care era despărțită la frați lui. Deci după aceasta și-a făcut numele minunat pentru războaiele ce a ridicat împotriva ungarilor și a bulgarilor, care locuiau pe lângă Dunăre, apoi de acolo au adus puterile sale până la eparhiile Constantinopolului, înfricoșând că va lua și pe însuși cetatea împărătească, la a cărui putere neputând Alexie Comnenu a se împotrivi, a trimis către Vladimir soli cu daruri pentru pace, pe Neofit Mitropolitul Efesului, pe episcopul Militinei, și pe alții din oficiali cu aceste daruri, o coroană împărătească în blid de aur, engolpion de aur de arabia, și alte daruri de mult preț, și o epistolă în acest fel: „Alexie Comnenu cu mila lui Dumnezeu împărat pravoslavnic al romanilor, prea marelui întru stăpânire cneazului rușilor Vladimir bucurie, fiindcă ești cu noi de o credință, iar mai

vârtos și dintru un sânge, etc.” Și cu acest chip făcându-se pace și dragoste între ruși și între romano-greci, au început de atunci atât Vladimir monomahul cât și cnejii cei după dânsul a-și încununa capul cu coroană, și a se numi împărați. Citește hronicile romanilor.

Voelavu.

19.Săvârșindu-se Vladimir, a rămas diadoh fiul său Voelavu, iar în hronicile rușilor acesta se zice Vezevolodu II anul 1116, care a stat monarh a toată Rusia ca și tatăl său, dar opt fii ce ia lăsat, iarăși au împărțit-o ca și cei mai dinainte. Unul dintre dâșii Grigore (iar în Hronica rușilor se numește Gheorghe) era mai tare decât ceilalți, acesta a lăsat patru fii, și Dimitrie, care ia rămas diadoh a lăsat pe fiul său Gheorghe. Deci împărțirea împărăției în atâtea ighemonii, ia făcut și foarte slabi, atâta încât tătarii cu ușurință ia supus pentru mulți ani, și împărat la dâșii nu se auzea, ci după mulți ani s-a împuternicit Ieroslav unul din neamul împărătesc, și a slobozit pe Ruși din jugul tătarilor, precum se va zice.

CAPITOLUL IX.

ERESUL BOGOMILILOR.

1.În anii aceștia sa arătat un eres pângărit ce se zicea al bogomililor, al căror propovăduitor și povățuitor, și numit de dâșii Apostoli apărător unul ce se numea Vasile, doftor, având chip de monah, dar era îmbrăcat cu însuși satana. Care în 15 ani, învățându-se dogmele rătăcirii cele vătămătoare și pierzătoare, iar în 52 de ani propovăduindu-le în învățându-le, mai pe toată lumea a umplut de eresul său, apoi a venit și în împărăteasa cetăților, și au petrecut, ci s-au prins arătat vrăjmașul adevărului, căci cunoscând Alexie păgânătatea lui, sa prefăcut că are credință întru acel îndrăcit, și îl numea învățător și mântuitor al celor rătăciți cu sufletul. La fel zicea ca și împăratul către acel blestemat și Sevastocrator Isachie fratele împăratului. Deci cu acestea și cu altele mai multe abia cu multă

zăbavă, au putut să-l înduplece pe pierzătorul acela să borască otrava răutăți sale. Și fiindcă era în cursă vânatul, au descoperit învățătura lui, și dogmele lui le-au batjocorit, și cu obștească hotărâre l-au aruncat în foc, și l-au ars în priveriște la hipodrom, precum mărturisește Zonara în Hronica cartea 18 foaia 336.

De unde sunt bogomilii.

2.Iar Bogomilii s-au numit din zicerile bulgărești, că Vog, sau Bog, numește pe Dumnezeu în limba bulgărească, iar milui miluiește. După limba lor bogomil ar fi cel ce ar trage la sine mila lui Dumnezeu, precum zice Eftimie în Panoplie. Iar eresul acesta este parte și se aseamănă cu eresul Masalienilor și cu dogmele lor, însă sunt unele pe care le-au scornit ei în urmă, și au crescut această vătămare. Capetele acestui eres: **1** Să nu numească treime în Dumnezeiasca fire. **2** Că Dumnezeu întrebuințează chip omenesc, deși nu toți istoricii se unesc întru aceste capete. **3** Că lumea sa zidit de îngeri răi. **4.** Cărțile Vechiului Testament și Nou, le leapădă, și pe Dumnezeu cel scris întrânsele ca pe unele ce ar fi scrise de satana primesc numai 7, între care este și Evanghelia, însă rău le tâlcuiesc și pe acestea, și cu urâte noime, le prefac cum vor, și rău le tălmăcesc. **5** Necinstesc Dumnezeiasca Cruce, căci a omorât pe Domnul, pe cei ce se închină sfintelor icoane îi numesc idolo-slujitori, încă și înfricoșata Ierurgie a Trupului și Sângelui Stăpânesc defaimă, și o numesc jertfă elinească, căci zic ei că în Dumnezeieștile Biserici locuiesc dracii. **6** Botezul nostru zic că este cel al lui Ioan, iar cel al lor zic că este cel al Mântuitorului. Rugăciunea numesc numai Tatăl Nostru, iar pe celelalte le leapădă, numindule vorbă zadarnică. **8.** De Dumnezeu născători numesc pe cei ce au sălășluit în sine pe Duhul Sfânt, căci dăscăbind nasc pe cuvântul. **9.** Zic că nu numai în somnul lor, ci și treji văd pe Tatăl ca pe un bătrân cu barbă lungă, iar pe Fiul cu puțină barbă și tânăr, iar pe Duhul Sfânt ca pe un tânăr cu totul fără barbă, așa rătăcindu-i dracul și învățându-i cum că nu este de o potrivă, adică este nepotrivită Sfânta Treime după osebirea acestor chipuri. **10.** Că nu este înviere, fără numai scularea cea prin pocăință și prin evanghelicul post, și alte multe basne, precum mărturisesc Eftimie Zigabenul, Anna Komnini, și alții.

CAPITOLUL X.

ERIK IV AUTOCRATORUL DE LA APUS ȘI CELE FĂCUTE ÎN BISERICA APUSEANĂ ÎN VREMEA LUI.

Erik IV Autocratorul Apusului la 1057.

1.Săvârșindu-se Kurradu III sa făcut diadoh Errik fiul său, pe care Ana Alexiada Komnini îl numea Enerihos IV în anul mântuirii 1057 stăpânitor având vârsta de 7 ani, care era sub eforia maicii sale, adică sub purtarea de grijă a mamei sale, care cu înțelepciune și cu bună chibzuire conducea împărăția. Iar după ce a rămas fără purtarea de grijă a maicii sale, cu vicleana înțelepciune a episcopului Coloniei, a început a se da la bencheturi, apoi după ce Albert Arhiepiscopul Vremis au câștigat dragostea lui Errik, na pricinuit altă, decât că zăbala dezmiardărilor lui mult o a stricat. Iar aceasta a făcut să fie urât la mulți ighemoni, pe care după aceasta Arhieriei Romii atâta i-au întrebuintat, încât și din împărăție era să cadă Erikk. Dar fiind din fire eroic, adică viteaz, pe toți cei ce la începutul împărăției sale i se împotriveau, fără osteneală și războaie biruindu-i, precum zic Bertoldos în adăogirea cea către Ermano și Lambert Shafnaburghinsiul. Împotriva acestui Erikk au început să apostasiască Saxonii, întărindu-se fiindcă au făcut cetăți și întăriri în Saxonia, cu aceștia sa unit și Turiggi, fiind siliți de dânsul să plătească Arhiepiscopului Muguntie zeciuieli, și căci în țara lor au zidit cetăți. Pentru aceștia istorisesc Ahafnaburghinsiul, și alții.

2.Între acești Saxoni multe prihăniri și jăluiri au scris către Arhiepiscopul Romii Grigore 7 și mai ales îl silea pe el cu aceste prihăniri, că din Biserici ia ridicat dreptul canonic al alegerii și de a hotărî și adeveri episcopii lor, și după Nicolaiți, a făcut pe femeia sa obștească curvăsărie. Drept aceea au venit Ligații de la scaunul Romii, ca să cheme pe Autocrator într-o zi hotărâtă la un Sobor din Roma, spre a da răspuns la acestea, iar de se va împotrivi și nu va veni, avea Ligații să-l înfricoșeze cu anatema, căci Grigore alta nu socotea, decât desăvârșit să lipsească pe Autocrator de pronomion al veșmintelor, prin care pronomion obișnuiesc Autocratorii și episcopiile, și Avvatiele (adică igumeniile) să le afierosească episcopilor cu inelul și toiagul. Însă atunci atâta a făcut solia aceasta pe autocratorul, ca pe toți episcopii din împărăția sa ia adunat în Bormatia de acești episcopi

sobornicește papa sa dovedit nevrednic de a Arhiepiscopi. Și au fost trimiși soli din acest Sobor să poruncească lui papa, ca unui vrăjitor și care ia simonie, crezător de visuri și nălucitor, să iasă din scaun. Tulburându-se papa, a supus anatemei pe Errik Autocratorul, și a trimis poruncă supușilor lui, sobornicește poruncindu-le, că de vreme ce nu și-au păzit credința sa cea prin jurământ, cu dreptate este ca și din autocrație să cadă. Deci Saxonii și Suivii cu mulți alții îndepărtându-se de la dânsul în Triburia sau sfătuit pentru alegerea unui nou ighemon, și au venit soli de la papa Romii, ca să adevereze ca să fie neîmpărtașit Errik pentru pricini binecuvântate și îndemna pe ighemonii ce supuși lui să aleagă pe altul împărat, precum mărturisește Lambertul Shafnaburghisiul la anul 1076. Deci ighemonii prin solie au vestit lui Errik, că dacă după un an nu se dezleagă de anatema și nu va da credință adevărată Arhiereului Romii, cum că de aicea înainte îi va fi supus întru toate, negreșit va pierde împărăția, căci ei nu vor avea împărtașire cu el pentru anatema ce papa o au adus asupra lui.

3.Deci silit fiind autocratorul au venit la papa cu femeia sa, și cu fiul său cel mai mic, și la găsit în Kanusinească străjuire (adică cetățuie), iar papa fiind înduplecat de rugămințile multora abia la primit înaintea sa, după ce a rămas trei zile cu femeia și copilul său flămând de dimineața până seara, și la dezlegat de anatema, însă cu acest fel de tocmeli, ca în ziua și locul care ar rându-i papa, fiind chemați principii Teutoni la sobor obștesc, că stea față îndată și să răspundă pentru sine la pârile cele puse înainte împotriva sa. Iar însuși papa de se va părea a fi de folos așa, să se afle față cunoscător și cercetător judecător principilor, după a sa hotărâre, ori să aibă împărăția, dacă va dezlega pârile ce i se vor pune înainte, ori fără împotrivire să cadă din împărăție, dacă se va dovedi vinovat nevrednic de a împărăți. De aceste tocmeli acestea pomenește la an 1077. Lambertu Shafnaburghisiul cel contemporan cu dânsii. Deci Ildebrandos ce apoi s-au numit Grigore papa au dezlegat de anatema pe Errik, însă nu a adevărat lui împărăția, ci principilor, căroră Errik nu voia să se supună, ca împărăția (adică norodul cel supus ei) care de multă vreme se ticăloșește sub necunoștința unui om copilandru, încât ar putea ei să o chivernisească, până ce Errik sa va sfătui, și va dogmatisi ceea ce ar folosi obștii, și împodobirii tuturor. **Rudolf Duca Autocrator**. Iar Ighemonii și mai întâi Forhimii Saxoni au pomăzuit

autocrator pe Rudolf Duca în anul 1077 căruia papa, după mărturia lui Sighibert Ghemvlakineanul, ia trimis coroana, care avea această subscriere: „Piatra (Hristos) au dat lui Petru, Petru lui Rudolf coroana.” Iar pe Errik la dat anatema, și pe toți megistanii (mai marii), și episcopii cei ce se unesc cu dânsul. Iar Errik prin fiul său Kurradu adunând în Brixia Sobor, au legiuit ca Ildebrnad să fie lepădat din Bisericeasca ocârmuire, iar pe Gunbertus episcopul Ravenei la pomăzuit papă, ce apoi sa numit Clement III a căru pomăzuire au isprăvit să se adevereze de Soborul Moguntiei.

Moartea lui.

4.În anul 1080 d. Hr. Rudolf cu mulți Megistani (adică din cei mai mari) ai Saxonilor, a fost omorât de Errik aproape de râul Elistru, fiindu-i tăiată mâna în război, din care rană a murit. Deci după moartea lui Rudolf, cu multă putere de ostași întrarmați intrând Errik în Italia, după un război de trei ani a luat Roma, și pe Idebrandu izgonindu-l din cetate, pe Clement III l-au așezat papă. ***Ermano crai autocrator și moartea lui.*** între acestea Saxonii de Apostolescul Domnu, precum zice Marianus Scotul Cartea 3 vârsta 6 anul 1082 întărindu-se, pe Ermano l-a pomăzuit crai, care lăsându-se de Saxonii săi, la numele de împărăție, și fugând la o cetățuie a fost omorât cu o lovitură de piatră. Iar după ce a fost ucis el, atunci Errik s-au primit de Saxoni, pe care apoi uniți, și ajutători având pe Egbertos Marchion, au ridicat război împotriva Autocratorului, care în puțină vreme a fost ucis.

5.Între acestea Ildebrand, adică Grigore 7 fiind surghiunit în Salerno, a murit. Încă să fie știut că în vremea luptei și a împotrivirii între papa Grigore și Errik IV, câți erau din partea împăratului, și îi ziceau să aibă stăpânire nu numai asupra împărăției ci și asupra Bisericii, aceea se numeau eretici Errikiani, iar câți ziceau contra, că nu numai Biserica să fie supusă Arhiereului Romii, ci și Autocratoria, aceea se numeau eretici Ildebrandi.

6.În acești ani Italia o stăpânea nordmanii, întru care așezând scaunul lor, îl țineau cu întărire. Iar Arhierei ai Romii a stat Ștefan 9, Benedict 14, Nicolae II, Alexandru II, Grigore VII, Victor III și Urban II.

7.Ștefan 9 ce se numea mai înainte Frideric, fratele lui Godefridu Ducele de Lotarggia, este acela ce împreună cu cardinalul Humbert a fost trimis la Constantinopol, ca să plinească cele poruncite de Leon 9.

Acesta a supus Biserica Mediolanului care cu 200 de ani mai înainte nu voia să se supună scaunului Romanilor, precum Platinas mărturisește în viețile episcopilor Romii. Acesta este Ștefan, precum zic oarecare, cel dintâi care și-a tuns părul bărbii, și a dogmatisit ca cei de sub el să facă asemenea. În vremea acestui papă, Robert al Guiscardului biruind desăvârșit pe greci cu război tare, ia gonit cu totul din Clabria, și a lăsat numai ierei. Deci murind Ștefan în luna a VII a arhieriei sale, oarecare Benedict Lateran a luat scaunul Romii, fără socotința Autocratorului, a principilor, și numai cu ajutorului prostului norod.

8.Iar ighemonii care se aflau în Roma au mijlocit către Errik Autocratorul ca Benedict să fie scos din scaun, și să fie prohirisit papă Gerardus episcopul Florenței, care apoi sa numit Nicolai II și toate acestea s-au făcut cu sfatul lui Ildebrandu, în Roma toate după socoteala sa le făcea și cu feluri de meșteșuguri isprăvea, încât toată stăpânirea întru alegerea Arhierelor Romii era la dânsul. Acest Nicolae cel mai întâi a legiuit în Soborul Lateran, ca alegerea arhierelor Romii trebuie să se facă de cardinalii episcopi, și a dogmatisit să nu socotească Apostolicești și apostaticești (adică zurbalnici, răzvrățiți) cei ce fără canonica și unita alegere a cardinalilor ar ședeau în scaunul lui Petru. Drept aceea în puțină vreme dregătoria cardinalilor a luat multă creștere în acel an. Legiuirea lui Nicolai o povestește Grațian în partea 1 împărțirea canonului 23 întru numele Domnului, și Baronie în Hronica an 1059 num. 25, și adaoge în legiuirea aceasta acestea: „Păzindu-se îndatorata cinste, și evlavia iubitului nostru fiu Errik celui ce acum împărățește, și a celui ce are a monarhisi Dumnezeu bine voind, și așa precum lui acum am dat, și diadohilor lui, carii această dreptate personalicește de la scaunul Apostolesc o ar lua.” Dar pentru această adăogire a lui papa și pentru nesocotința sa, îl prihănește monahul Disiderie cel ce la urmă s-au numit Victor III care a luat cardinalatul de la acest Nicolai, precum în Hronica Casian înțelege Markus Antonius de Dominis.

9.După ce a murit Nicolai, Errik IV Arhiepiscop Romii în vremea Soborului celui în împărăție, l-au prohirisit pe Kadulu, ori Kadoluu episcopul Parmii, împreună luptând la aceasta și Sighibert Parmisescul, fiind prea puternic bărbat și mulți romani care au trimis Autocratorului daruri și coroană. Iar Kadulu acesta se numea Onorie, carele s-au trimis în Roma de craiul, însă de Romani și de oarecare

nordmani, a fost prohirisit alt papă Anselmos episcopul Lukii, numindu-se apoi Alexandru II îndemnând pe cei din Roma mai mult Ildebrandus cel ce era atunci Arhidiacon al Bisericii lor. Din această pricină urmând multe mestecări și tulburări a se scula în Roma, s-au trimis Anon Arhiepiscopul Coloniei, care greu a mustrat pe Alexandru, precum mărturisește Platinas cum că împotriva jurămintelor date către Autocratorul de la Roma a intrat în scaun, deși Ildebrandu cu obrăznicie și cu asprime i se împotriva, și pe stăpânirea Bisericii împotriva Autocratorului o diafenteisa, zicând că nu îi este supusă. Însă că Alexandru sa adevărit papă de Soborul din Mantua, mijlocind Arhiepiscopul Coloniei, mărturisește Sighibert.” Iar Otton Frighinsiul zice așa: „În zilele acestea Alexandru cel mai înainte episcop Lukii, apoi cu obștească rugă și alegere la vârfulnica vrednicie a Arhieriei ridicându-se, pe Biserica robită fiind acum de multă vreme, la slobozenia cea dinainte o a întors.” Că este arătat că și cu silința și îndemnarea lui Ildebrandu, precum judecă Frighinsiul, că acest Alexandru fără de împreună învoire, și socotița Autocratorului, și mai ales împotriva papei celui prohirisit de împărat, numai de la cler a luat scaunul. Cu acest chip socotea ei că au luat Biserica slobozenia sa cea de mai înainte cu multe nume și pricini, care avea pronomion binecuvântat a alegerii și a adevăririi Arhierieilor Romii de către Autocratorul, precum arată în destul și descoperă Marko Antonin de Dominos. Iar Alexnadru atât de supus era, și poslușnic autoarhiei (adică însăși stăpânirii) lui Ildebrand, încât cu lucrarea papă era Ildebradnu, iar Alexandru cu numele. Și se dovedește aceasta din stihurile, pe care Baronie în Hronica an 1061 num 34 pentru Alexandru și Ildebrand le adaoge de la Petru Damian, și din gura lui Petru însuși, că au zis stih Ildebrand că este Domn al stăpânului papa Alexandru. Și mai ales că Vinon zice că Ildebrandu oarecând au dat palme peste obrazul lui papa Alexandru, fiindcă a arătat la o Liturghie de obștească prăznuire, că nu voiește să țină scaunul fără epitropia Autocratorului. În sfârșit Alexandru în anul 11 al arhieriei sale în luna a 6 a murit otrăvit, precum prepun cei mai mulți, atâta vreme purtând prea tristul jug al lui Ildebrandu.

10.Întru aceiași zi, în care Alexandru II a murit, Ildebrandu adică Grigore VII fiind fiu de căldărar, sa făcut papă, care de tânăr fiind tulburător, își punea toate puterile, socotind că nu este Dumnezeu judecător, nici se sfia sau rușina a intra în scaun. Deci fiindcă îi

socotea pe cei mai înainte de el batjocură, luând el scaunul, voia să fie înfricoșat în tot pământul, drept aceea cu toate chipurile cu autarhia sa a unuia, se sârguia, cândva să supună pe toți arhierii, când se întărea certându-se ca pe toți ighemonii și megistanii a tot pământul încă și pe Autocratorii, săi supună autarhiei papei, precum se arată din epistolele sale și din cele ce Baronie la Soborul VII făcut în Roma arată în Hronica an 1076 num 31 unde înșiră pronomiile⁶⁴ papei, din care legiuiri a lui Grigore VII fiindcă se vede nu numai deșarta socoteala lui, ci și a tuturor lingușitorilor scaunului Romii, s-au socotit a se arăta toate de la însuși Baronie, care zice așa: „Că singură Biserica Romană sa întemeiat de la Dumnezeu, singur episcopul romii este cu dreptul a se numi icumenicos (adică Lumnic, ori a toată lumea). Ligatul (delegatul) lui în Sobor să șadă mai sus decât toți episcopii, carele să poată da asupra lor hotărâre de caterisire. Pe cei ce nu ar fi de față papa să-i poată a-i caterisi. Cu cei afurisiți de papa pe lângă altele nici în case să nu locuiască cineva împreună cu ei. Singur papa este liber să dea legi după stările dimprejur, din canonică Avvatie să alcătuiască (cum sar zice, din Biserică clericală, monastire să facă Arhimandricască), și dimpotrivă, o bogată episcopie să o împartă, și pe cele sărace să le unească. Singur papa poate întrebuița semnele autocrației. Ighemonii să sărute numai picioarele papii. Numai numele papei să se glăsuiască în Biserici. Un singur nume este pe pământ, adică al papei. Singur lui papa îi este cu puțință a caterisi monarhi. Singur lui papa îi este iertată mutarea episcopilor de la un scaun la altul după stările dimprejur. Cel ce se hirotonește de la el poate mai sus în biserică străină, și de la alt episcop nu se cade a lua o treaptă mai înaltă. Nici un Sobor să nu se intituleze Luminc, fără de a lui poruncă. Nici o carte să nu fie socotită canonică fără a lui stăpânire și porunca lui. Singur el poate să lepede socotințele celorlalți, iar nimeni pe a lui. Nimeni să nu îndrăznească a judeca pe papa. Nimeni să nu cuteze a judeca împotrivă pe sfințitul scaun când trage pe cineva⁶⁵. Singur papei i se cuvine a hotărî pricinile cele mari ale Bisericii. Biserica Romii nici odinioară a greșit, nici va greși cândva după mărturia Scripturii. Episcopul Romii dacă este hirotonit după canoane, pentru vredniciile Sfântului Petru se face Sfânt, după mărturia lui Ennodius episcopul Tikinului și după mulți Sfinți Părinți care zic

⁶⁴ drepturile

⁶⁵ Când trage la judecată. N.tr.

asemenea ca episcopul, precum este cuprins în legiuirile fericitului papă Simah. Prin porunca papii este slobod supușilor a pâri. Papa fără a aduna Sobor poate caterisi episcopi și a ierta. Să nu fie socotit catolicesc cel ce nu se unește cu Biserica Romii. Pe supușii ighemnonilor călcători de legi papa poate s-i slobози din jurământul încredințării.”

11.În vremea ce era arhieru Grigore 7, Biserica din Roma și toate celelalte Biserici s-au supărat cu noi și neauzite shisme, scrie Avva Ursperghinius, fiindcă mai înainte decât alți papi mai iute a hotărât a nu se căsători clericii, atâta tulburare a pricinuit pretutindeni clericilor încât nu a fost așa tulburată de un alt eres, cât sa tulburat acum de Ildebrandu adică papa Grigore 7, precum zice Sighibert, și ca să săvârșească această oprire, și împiedicarea nunții Ildebrand, cu un ceas mai înainte, a legiuit sobornicește ca nimeni din Hristiani să nu asculte slujbă de Ierei însurați, pe care hotărâre a trimis-o cu soli la Hristianii de pretutindeni, după mărturia lui Marian Scoțianul. Deși Velarminos vrând să dosească legiuirea aceasta, zice că oprirea aceasta este pentru cei ce aveau țiiitori și nu pentru cei ce aveau legiuite femei. Și că al rânduirii acesteia ce oprea nunta clericilor și o ridica din obștea Hristianicească, pricinuitoar a fost Ildebrandu (adică acest Grigore) în vremea papei Alexandru II precum pomenește Bertoldos din Constanța, pe care însuși Velarmin îl laudă ca pe un istoric credincios și blagocestiv. Iar relele ce au urmat în Biserică din această legiuire, povestește Sighibertos Ghemmlanisiul zicând: „Întru unul pe celelalte le veți înțelege, norodnicii Trupul Domnului cel sfințit de preoții însoțiți cu femei de multe ori cu picioarele îl călca, și Sângele Domnului de bună voie îl vărsa, și multe altele afară de cuviință și de dreptate făcea în Biserică.”

12.Iar acest Grigore neîndestulându-se să tulbure atâta clirosul lui Hristos, pe a sa tiranică nemilostivire a arătat-o și asupra autocratorilor și a ighemonilor, pe care voia să-i supună lui. De aici pe Nichifor Votaniatul autocratorul Răsăritului la dat anatema, iar pe craiul Apusului nu la înfricoșat numai cu anatema, ci la făcut și atât de neîmpărțășit, încât a fost lipsit de toată mărimea autocrației, și ia dezlegat pe supușii lui de jurământul cel de credință care jurământ era dat pentru credință față de autocratorul, și a ales papa alt cezar, a poruncit tuturor, să se supună acelui cezar, iar cei ce sar fi unit cu Errik (pe care îl dăduse anatema) să fie neîmpărțășii. Deci pentru

aceasta Onufrie la viața acestui Grigore scrie, că nu sa mai auzit altădată cele ce a îndrăznit să le facă, întrecând pe toți cei dinainte arhieriei, care în anii cei mai de demult arhieriei Romii erau sub ascultarea autocratorilor. Între osebitele vinovății ce porunceau asupra autocratorului Errik, era simonia, iar vina simoniei se numea, nu numai a se vinde cele sfinte cu bani, ci încă și a putea autocratorii și împărații să aleagă arhieriei, și altele ca acestea să facă, măcar deși nu se spurca cu adăogire de bani. De unde încă și episcopii cei aleși de norodnici s-au numit simoniacești, care lucru cu anevoie suferindu-l Grigore, cu mult decât cei mai înainte de el, toată piatra o mișca (adică făcea totul), ca de la toți ridicând toate acestea el singur să împărătească în Biserică. Drept aceea o prăpastie ca aceste de răutăți sa ridicat între acest Grigore, și între Errik IV care aducea stricâciune și vătămare, încât de ar fi rămas diadohii acestui Grigore în urmele lui, nu ar fi putut a o opri și a o astupa.

13.Din acestea, și din multe alte neiertate lucrări a lui Grigore 7 arătat este că după cuviință cei mai mulți dintre cardinali își întorceau fețele de la el, din care se zice că nici unul nu a iscălit ca Errik IV să fie neîmpărtașit. Mulți episcopi din Galia, Italia, și Germania, adevereau că Grigore 7 este vederat eretic, și vinovat în feluri de prihane vinovat. Căci afară de celelalte, mai arătat la toți era că se afla ziua și noaptea în brațele și în săruturile lui Matildei Comitisei, care sa îngreșat de trupul bărbatului său Godefridos, care sa numit Ghiberdos, aceasta nu avea gust să-l urmeze afară de patria sa în Lotarighia, unde era duce, iar după moartea lui, pentru mângâierea văduviei sale, era atât de apropiată de mângâietorul ei, adică de papa Grigore, încât dragostele cele mai înainte ascunse, nu le putea ascunde, și ca dar pentru înverșunarea ei papa a luat Tuskia și Liguria, pe care eparhii Matildei lea dăruit scaunului Apostolic, de unde acest dar sa numit clironomia lui Petru. Pentru fermecătoria acestui papă multe povestește cardinalul Vinnon la viața lui, precum poate vedea fiecine. În sfârșit fiind scos din Roma de Errik IV și surghiunit în Salerno, și-a lepădat acolo sufletul în anul 1085 arhierind mai mult cu tiranie decât cu smerenie 12 ani. Istoricii cei contemporani cu dânsul mărturisesc că mai înainte de moartea sa, însuși a mărturisit că a greșit mult în ocârmuirea Bisericii.

Clement III

14.Clement cel ce sa făcut papă de Errik, și care a pus împotriva lui Grigore VII și Victor III și Urban II și prin oarecare vreme încă și lui Pashali II a cununat pe Errik autocratorul cu Beti femeia lui dar cu sânguința Matildei și a lui Robert Guiscardu ducele Germaniei, în locul lui a fost pus arhiereu Victor III acesta abia un an stând arhiereu, l-au făcut pe Urban II care trimitând scrisori pretutindeni arăta că întru toate va păzi urmele celui ce a fost înaintea lui, fericitului întru pomenire precum însemnează Berotldos. De acest Urban întăresc Istoricii Spanioli că Rogerios Ighemonul din Sicilia sa rânduit cap Bisericii, deși împotriva acestora multe vorovește Baronie. De acesta au fost îndemnate mulțimile să meargă în Palestina cu oști împotriva saracinilor. Din care pricină mărturisește Onufrie Panuniul, că s-au adaos întru pomenirea lui această scriere: „Urban II papa pricinuit al mergerii cu oști împotriva necredincioșilor.”

15.În vremea acestor episcopi ai Romii, iubirea de slavă a clerului și etelotrihia (adică religia ce o face cineva după a sa voie) era atât de mare, încât abia putea cineva a se apropia de dânsul, și mult sa întins și a crescut. Fiindcă însuși arhieriei Romii cu pildele lor cele, rele, ca pe un prapur s-au sânguit a toată răutatea înălțându-le, a intrat cler foarte prostătec și neînvățat, propovăduind ei cu fală stăpânirea papei, și a indulgențelor, adică puterea iertărilor, liturghiile pentru cei morți, și muncile în purgatoriu.

16.Deci spre dovada iubirii de slavă a clericilor sa pricinuit gâlceava, care între dânsii cu săbii și cu alte arme înăuntru în altar, fiind de față și autocratorul o făceau, luptându-se cu nevoie pentru întâietate, și șederea cea mai de sus, și cinstea și slava, lipsiții de minte. Pe această gâlceavă așa o scrie Lambert Shafnaburghinsul: „O gâlceavă sălbatecă sa aprins, și prin toată Biserica în loc de cântări duhovnicești și de laude, strigările invitărilor, și vaietele celor ce mureau se auzea, pe jertfelnicile lui Dumnezeu jertfe de plângere se junghia, și pretutindeni prin Biserică râuri de sânge curgea, nu pentru blagocestia legii ca oarecând de demult, ci pentru vrăjmășeasca cruzime vărsate.”

17.Semn mare a Etelotriskei lor au fost și aceasta, că în anul 1064 d.Hr. Sigifridos arhiepiscopul Moguntiei pentru cinstea cea întru Dumnezeu, împreună cu doi episcopi al Traiektului și al Baberghii și cu 7000 de oameni înarmați au mers către Palestina, carii vrând cu prisosință a face arătare puterii lor, atât au cheltuit ei la arapi, încât

abia 2 din 7000 s-au întors la patria lor, precum povestesc despre această ostășire Shafnaburghinsiul, Marin scoțianul, Sighibert, și Ursperghinsiul.

18.Încă însemnează, căci canonicul (adică igumenul) cel din Rimon, Brunon, și Magistrul sholilor în anul 1086 sa dus în pustia Cartusiei, și acolo a așezat tagma monahilor cartusiani. Mulți zic din predanie, că Brunon sa îndemnat la aceasta din vorova oarecărui învătător parizian, care fiind dus spre îngropare, și înviind a spus de dreapta judecată a lui Dumnezeu, că însuși ar fi fost pârât, sar fi judecat, și sar fi osândit. Dar acestea sunt basme, precum arată Ioan Launoiu întru o carte pentru adevărata pricină a fugirii lui Brunon în pustie, care sa tipărit în Lutetia anul 1662.

19.În Spania în vremea lui Sagktiu 3 și a lui Alfons 6 după ce s-a stăpânit Toledo, lucrurile hristianilor au luat mult spor. Că multă vreme în Spania în acei ani, și în multe părți au putut iudeii a se sui mai sus decât Hristianii, scrie Grigore 7 în epistola 2 cartea 9 și în Soborul din Barkinon oarecare spanioli, au suferit să se strice legile gotice, însă nu au putut să șteargă obiceiurile goților, care obișnuiesc ei a le pune în cele sfințite de la Alexandru 2. Însă Grigore 7 în Soborul Roma 1 a legiuit, ca Bisericiile spaniolilor, sfințitele săvârșiri să le facă după obiceiul romanilor, care episcopi ai Spaniei cei ce s-au aflat acolo au făgăduit să o isprăvească. Acesta prin Ligați au legiuit lui Alfons 6 ca eparhiile Spaniei cele luate înapoi să fie supuse Bisericii Romane.

20.Împărăția galilor o ținea și o stăpânea Filip 1 către care papa Grigore 7 a trimis pe Rotericus episcopul Cabilonului, ca să oprească pe împăratul de a împărți episcopiile după socoteala sa, el a scris încă în Galia către acest Ligat foarte cu mustrare aflându-se acolo încă, pentru Filipic 1 precum vei putea vedea în epistola 35 cartea 1 zicând: „Acest împărat lepădând neșădătoarea eresului simonicesc, fețele cele îndestulate să le lase sfințitei ocârmuirii spre a se ridica la mai multă treaptă, așa negreșit fragkii, de nu cumva vor vrea a se lepăda de credința hristiană aruncându-se în ascuțișul anatemei catolic dacă nu se vor supune papei, dacă vor voi mai mult a se supune lui Filipic.” Filipic încă cu urâciune și cu vrăjmășie se purta către papa pentru o pricină ca aceasta, căci gonind pe țitoarea sa Berfrada, iarăși a ținut-o pentru câțeva vreme, însă afurisindu-se de papa a lepădat-o. Pe lângă acestea mulți din fraggki în acești ani au hotărât în meargă în Palestina

cu arme, lesne înduplecându-se să-și lase țarinile fiindcă în câțiva ani mulți pieriseră în Galia, când cu războaiele interne, și când de foamete și altădată de omor (ciumă), precum mărturisește Ursperghinsiul.

21.În Anglia săvârșindu-se Eduard, a luat împărăția Harald care a ucis pe cei mai mulți din arhieriei în Borako, precum povestește Marian scoțianul. Iar Sighebert scrie, că mai mult de 1000 de norodnici și 100 de prezbiteri au fost uciși prin Arbilu împăratul nordmanilor în cetatea Borako. Între acestea ighemonul Guliemos concuestorul nordmanilor, după ce a fost omorât de împăratul Harald, a supus împărăția angliei, unde au amăgit pe voievodul oștilor ca să o stăpânească papa Alexandru. Murind Guiliemos în anul 1087 toate visteriile sale a lăsat să fie împărțite la săraci, și diadoh i sau făcut Gullielmos Rufos, și a legiuit ca în Biserica Angliei nimeni să nu se socotească în locul arhierelui Romii, fără numai cel primit de împăratul. De unde s-au ațâțat gâlceavă între dânsul și între Anselmu arhiepiscopul Kantuariei, căci Anselmu zicea să fie papă Urban II iar Gullielmu voia pe Guibertu, adică pe Clement 3 și al pune se întărea și îl primea. Precum arată Baronie în Hronica 1085 num. 4.

22.În Germania Biserica se învăluia cumplit, ca întru o furtună și întru un vifor rău, pentru gâlcevirea lui Errik 4 și a lui papa Grigore 7 despre care sa zis mai sus. Căci din episcopii Germaniei, unii erau în partida cezarului, iar alții în a papii, și toți de obște cu epistasia lor, și cu purtarea de grijă Bisericească pentru aceasta lepădându-se, cu toată sânguinta se sânguia pentru treburile curții și ale războiului. Dintre marii vrăjmași ai autocratorului era Buccon episcopul Alberstadiului, carele pe mulți ighemoni și episcopi ai lui Errik i ia înstrăinat. Și fiindcă mai vârtos cu voia episcopilor ducele Rudolf a apostatisit împotriva autocratorului, pe acest Rudolf nu sa lenevit episcopul Moguntiei Sigifridos al unge împărat al Germaniei. Deci Errik întrebuintând de multe ori pedepse asupra clerului, care i se împotrivea arătat pentru a plăcea papii, a judecat să tulbure Biserica, deși după dreptate pe vrăjmașii autocratoriei și urâți dușmani, îi pedepsea. Afară de acestea și de atâtea ieșiri cu oști și de înfricoșate războaie a lui Errik care sa făcut, și despre vrăjmașii autocratoriei, multe și nenumărate răutăți au prisosit în Biserică, al cărora cel mai întâi pricinuitor a stat papa, mărturisesc istoricii și adevăresc măcar deși păzind hatârul papii pe cât au putut papiștii, adevărul îl tac.

23.În părțile Vandaliei fiind ucis ighemonul Godeskalbu împreună cu Ioan Iereul înaintea jertfelnicului, credința creștinească a luat-o cu multă micșorare. Încă barbarii ucigând pe femeia lui Godescalku, fiind fiică a craiului Daniei, împreună cu alte femei hristiane o au lăsat multă vreme goală, precum arată Grantie în cartea 4 a Mitr. Cap 44.

CAPITOLUL XI.

PORNIREA RĂZBOIULUI SFÂNT AL APUSENILOR ÎN PALESTINA.

1.Biserica cea de la Răsărit cumplit înviforându-se de către barbari, Hristianii împreună cu autocratorul Romii nouă Alexie, a trimis cărți către papa Urban al Romii vechi, cerând ajutor împotriva sarcinilor precum zic latinii, asemenea și din Palestina a fost trimis Petru pustnicul, care pentru această pricină nevoindu-se, ia înduplecat pe mulți să se îmbrace cu războiul cel sfințit. Mai întâi pentru această oștire a Palestinei sa sfătuit Silvestru, și a mutat-o pentru o vreme mai potrivită, mărturisește Baronie în Hronica anul 1003 num 41. Căci Silvestru a scris din partea Bisericii Ierusalimului către Biserica Romană, ca să dea ajutor acestei neputincioase Biserici. Aflând dar vreme îndemânatecă ca să isprăvească acestea Urban 2, ca unul ce ar fi făcut oarece slăvit și vestit lucru, întâi trâmbițate a Sfințitului război au propovăduit în vreme de Sobor în Klaromontu, și a adunat din multe neamuri 100.000 bărbați încinși cu săbii, dând dezlegare de păcate tuturor celor ce participau la acest sfințit război. Această ostășire a început în anul 1096. Înaintea cărora erau întâi stătători și mergeau începători, și povățuitori, Ugon Magnul, fratele lui Filip 1 al Galiei, Robert al Filandriei, Raimundus al Sfântului Eghidiu, Boemundus al Tolosii, toți acești principii, Godefridu Bulioneul, care era întâi feldmareșal a toată oastea lui Errik, împreună cu frații săi Balduin și Eustaliu, cu care sa adăogat ducele Nortmanilor. De această ostășire face pomenire Zonara în hronica cartea 18 foia 236 pe care (precum zice) un semn de la Dumnezeu mai înainte au vestit-o. Că mulțime nenumărată de lăcuste venind de la Apus, încât întunecau văzduhul când zburau, și acopereau soarele, pe deasupra

Constantinopolului și zburând a trecut pe deasupra hotarelor lui a trecut la răsărit, și acolo a încetat, asemenea zicea și Glika în hronica partea 4 foaia 258.

2. Deci la întâia pornire ostășească s-au înarmat 300.000 de bărbați pentru sfințitul război, către care arhieriei Romii la semnul Crucii, pe care ei îl puneau pe umărul lor deasupra hainei. Iar mai înainte de a trece ducii cu puterile lor la răsărit, pretutindenii fără milostivire au făcut ei pierzare iudeilor, și mai ales Emihon comitul, precum zice Berotldos, Otton frighinsiul și Avva Ursperghinsiul. De aici multe rele au pățimit de la uggri, de viclenele primiri ale autocratorului Alexie, precum socoteau ei. În sfârșind bine călătorindu-se, și lovind la Niceea cea din Bitinia, fiindcă fugise Suleiman ighemonul ei, după câțeva vreme, și după multă pierzare despre amândouă părțile, au luat-o și au prădat-o, și pentru mulți bani o au vândut împăratului Alexie, și mai înainte sporind, asemenea cu bună norocire întâmpinându-i biruiau pe căpeteniile saracinilor. Au luat încă în stăpânire și Antiohia cea de la Oronti cu multă trudă și ucidere, după o împresurare de 9 luni. Deci această ostășire a purtătorilor de cruce număra 600.000 de ostași și 100.000 de călăreți. Însă după ce a fost dată Antiohia în mâna lui Boemundu, iarăși a fost înconjurată de o mare putere a saracinilor. Iar oastea Hristianilor, în acea vreme pierdea rău de foame, încât abia se fereau de a mânca carne omenească. Însă fiind înconjurați au năvălit cu sila ucigând mulți turci, mai mult de 100.000 și au liberat Antiohia de împresurare. Apoi fragkii venind în Siria, multe locuri au supus, și în 6 Iunie au înconjurat Ierusalimul, și în 15 Iulie anul 1099 l-au stăpânit. Ce dintâi a intrat prin zid în cetate Godefridos al Bolioneului, voievodul oștilor și al războiului. Vrajmașii cei ce se aflau în cetate cu atâta stricăciune au fost pierduți, încât sângele celor uciși ajungea până la genunchiul cailor. Dar apoi fiindcă Emirali stăpânitorul saracinilor venea cu nenumărată mulțime pentru înconjurarea cetății, tăbărând cu oștile aproape de Ascalon, Apusenii alergând împotriva lor cu 5000 de călăreți și 15.000 de ostași pedestri, pe cei 100.000 de călăreți și 300.000 de pedestri iau silit să fugă și iau biruit, fiind uciși în război mai mult de 100.000 de saracini. Deci Godfridos Bollioneul a fost pomăzuit crai al Ierusalimului, și fiind adus pe mâini în curțile împărătești, nu a suferit a pune coroana pe capul său, fiindcă Hristos în Ierusalim a luat cunună de spini pe capul său, și întâi patriarh al

Ierusalimului sa făcut Dabertos Arhiepiscopul Pison, și după el Bremertos. Iar ighemon al Edesei a fost ales Balduinus, iar duce la Antiohiei Boemundus, precum și al Seleuciei Robertos ighemonul Filandriei. Multe zic de acestea cei ce au istorisit sfîntitul război, și mai ales Billemos Arhiepiscopul Tirului, care a scris istoria acestui război ce sa făcut în toată Siria și Palestina prin ighemonii Apuseni, în 23 de cărți.

CAPITOLUL XII.

CELE TREI SHISME ÎN ROMA ÎN ACEȘTI ANI

1.Errik 4 monarh la Apus (adică autocrator) trei dezbinări s-au ațâțat pentru alegerea episcopului de Roma.

2.Prima shismă a răsărit după moartea lui Ștefan 9. Căci prin împreună-lucrarea mai întâi a lui Grigore Lateran, a grafului Tusculanu și a lui Gerard Galericescul Grafu s-au prohirisit papă Ioan Idebrandu, deci în grabă întorcându-se la ale sale, pe Gerard Arhiepiscopul Florenței au vrut să-l așeze papă, amar punându-se asupra tuturor, și mai ales asupra celor ce cu jurământ au făgăduit mai înainte de venirea sa să nu aleagă Arhiereu. Pentru această pricină mare gâlceavă sa ridicat, căci alții au primit pe Benedict fiind om ales, și prea înțelept, iar cei mai mulți dimpotrivă această alegere, alții cu glasuri mari o lepăda ca puțin legiuită, și în sfârșit cu învoirea celor mai mulți a fost prohirisit Gerard, numindu-se Nicolae II.

3.Mult mai rea a fost a stat cealaltă shismă, ce sa ridicat între episcopul Anselmu al Lukii, adică Alexandru II. Căci Kadol a adus arme împotriva lui Alexandru, și sa apucat să înconjoare Roma cu oști, și de 2 ori înconjurându-o, ci în zadar, căci a fost gonit de acolo de apărătorii lui Alexandru, între carii era Godefridos ducele de Lotarghia, întru ale căruia puteri se întărea Alexandru. Întru aceste războaie mult sânge sa vărsat, și în sfârșit Kadol fiind prins în cetatea din Adrian, a fost pus la închisoare pentru multă vreme, care văzând că nu este nădejde de a ieși de acolo, a dat păzitorilor cetății 300.000 lire argint, și-a cumpărat libertatea, precum mărturisește Platinas în Istoria lui Alexandru II. Zice Lambert Shafnaburghinsiul: „Așa stricându-se Bisericeștile asprimi, la anul 1064 oameni nu precum

precum din vechi era tras ca să apere Biserica lui Dumnezeu cu mână apărătoare, ci pentru a nu apăra, cu mână înarmată la război se nevoiesc.” Deci până era viu Kadol nu lipsea cândva al numi pe Alexandru prea curv al Bisericii lui Dumnezeu, și mincinos apostol, a face îndeosebi sfințitele Taine și hirotoniile, și a trimite la Bisericii legiuirile sale, și epistole după obiceiul scaunului Apostolic. Acest Kadol precum și Benedict 10 căzând din arhierie, nu se număra împreună cu ceilalți episcopi ai Romii care a murit de otravă, precum sa zis mai sus.

4.A treia shismă între Clement 3 și între Grigore 7 a răsărit întru acest chip: Clement 3 care a fost adeverit a fi papă de Soborul din Brixia a fost scos din scaun de Errik și a pus în locul lui pe Grigore 7 deci de atunci nu lipsea schisma a spori până și la începutul veacului 12, trăind Clement 3 după Grigore 7 sa făcut papă Victor 3 după el Urban 2, și apoi Pashali 2. Întru a cărui vreme și schisma a luat sfârșit odată cu Clement. Deci mare luptă sa făcut între Clement și zișii arhieriei. Căci se războiau nu numai cu săgeata anatemei, ci și cu alte arme. În sfârșit Urban, și după ce a fost scos Clement din Roma nu îndrăznea a locui fără frică în palatul Lateran, temându-se de vrăjmășuirile lui Clement. Încă și murind Urban, prietenii lui s-au silit a-l îngropa în ascuns, ca să nu cadă trupul mort în mâinile prietenilor lui Clement.

CAPITOLUL XIII.

SOBOARELE ȘI MINCINOASELE SOBOARE CARE S-AU FĂCUT ÎN ACEȘTI ANI.

Sobor în Constantinopol.

1.Soboare și mincino-soboare în Răsărit s-au făcut în acești ani în vremea prea sfințitului Patriarh Nicolae, împărățind pururi pomenitul împărat Alexie Comnino, unde a răspuns a întrebările oarecărora monahi, care se nevoiau în afară Constantinopolului, care sunt tâlcuite e Balsamon după Nomocanonul lui Fotie foaia 227. Acest Nicolae a alcătuit și o scrisoare către împăratul Alexie, cu care arată și din canoane și din legi, că nu se cade a lua episcopiile de la Mitropolii.

2.Iar la Apus s-au făcut aceste Soboare: Roma în vremea lui Nicolae 2, în Medilolan, apoi în Oscorio, și în Moguntia, cel din Erfurt, iar în Roma în vremea lui Grigore 2, altul în Erfurt, apoi iar Roma, în Brixia, în Roma în vremea lui Urban, cel din Plațenia, cel din Klaromonto, și în Rotiggeamo.

3.Soborul din Roma, la anul 1059 după Nașterea Mântuitorului Hristos, papa Nicolae 2 a vestit să se adune Sobor în Roma pentru cercetarea eresului lui Viregkarie, la care au venit 113 episcopi, înaintea cărora Viregkarie și-a tăgăduit eresul, precum sa spus mai sus. În acest Sobor s-au dat așezământ pentru alegerea papei, pe care l-au legiuit papa Nicolae, potrivit cardinalilor.

4.Sobor în Mediolan, în același an, mincino-soborul, care bine a oprit simonia, rău însă pentru nunta clericilor asupra numelui eresului Nicolaiților au hotărât, socotind întru nimic legiuirile Sfinților Apostoli și ale Părinților, și mai ales ale Soborului Lumnice 1. Exarhul acestui mincino-Sobor a fost Petru a lui Damian, pe a cărui epistolă (care cuprinde toate cele ce s-au făcut în Mediolan) Magedburghiceștile Ekantotaeride, le arată Baronie.

5.Soborul din Osborio sa adunat prin Annon Arhiepiscopul Moguntiei, sau după alții la Koloniei în anul 1026 care a osândit pe papa Kadolu, iar pe Alexandru II l-au adeverit a fi papă. Vezi pe Baronie anul 1062 număr 21.

6.Sobor în Moguntia vestit de Arhiepiscopul Sigfrid pentru despărțirea lui Errik cu femeia lui Berfi, pe care o luase mai înainte cu doi ani, însă nepunând nici o pricină binecuvântată pentru această despărțire, fără numai ura ce avea asupra ei, pentru care zicea că până la vremea aceia nu sa atins de ea, deci toți câți erau la acest Sobor nu au primit această despărțire, ci a fost prihănit, și străină de mărirea împărătească sa socotit.

7.Sobor la Erfurt mincino-sobor adunat în anul 1073 de același Sigifridu, voind cu tot chipul să silească pe Turiiggi, pentru a plăti zeciuirile Arhiepiscopului Moguntiei, vezi la acest an la Lambert Shafnaburghinsiul.

8.Mincino-Soborul din Roma adunat în vremea lui Grigore 7 la anul 1074 întru care Grigore 7 împotriva Bisericii a oprit pe clerici de la nuntă, și la despărțit de cuminecare pe Guiscardu ducele Nortmanilor.

9.Sobor în Erfurt din porunca lui Ildebrandu (papa Grigore 7) a fost adunat de Sigifridu Arhiepiscopul Moguntiei celălalt mincinosobor în Erfurt la 1074 și a legiuit ca prezviterii Germaniei, ori să se despartă de femeile lor legiuite, ori să cadă din treapta Ierosinii lor, precum mărturisește Shafnaburghisiul.

10.Soborul din Roma în anul 1080 întru care papa Grigore pe Errik 4 (anul 1076) cu toți episcopii care îi părtineau ia afurisit, și a legiuit să-l dezbrace de împărăție, iar pe ducele Rudolf de Sunbia să-l facă autocrator. **Sobor în Brixia** cu 30 episcopi în anul 1080, care iarăși la caterisit pe papa Grigore care a mai fost caterisit la Soborul din Bormatia, și l-au întărit să fie papă pe episcopul Ravenei Guibert, care apoi sa numit Clement 3.

11.Soborul din Roma din vremea lui Urban sa adunat în anul 1089, la care au venit 115 episcopi, care au întărit pe cele lucrute de papa Grigore 7, și cele de la papa Victor 3, împotriva lui Errik 4 și a lui Clement 3.

12.Soborul din Palentia sa adunat în anul 1095 la care zic Istoricii că atâta mulțime de oameni sa adunat , încât nici o Biserică a acelei cetăți nu putea să-i încapă. Drept aceea papa Urban a fost silit să alcătuiască Soborul afară de cetate. Legiuirile acestui Sobor se află în Magdeburghiceștile Ekatontaetiride întru a unsprezecea cap 9 pe care după alt chip le cercetează Baronie în Hronica an 1095 num 4 și 5 și în Ekatontaetiridele s-au luat aminte, căci canoanele Soborului din Palentia au fost puse înainte de însuși papa Urban. Căci Părinții Soborului nu numai că nu lea adevărit, ci încă cu atâta fierbințeală au hotărât că sunt vrednice de defăimare, încât papa a fost silit, ca să le osândească ca pe niște greșeli. Apoi aceste canoane eretice și mincinoase au fost lepădate atâta de episcopi cât și de cardinali sobornicește în Roma și cei care le-au iscălit în acel sobor au fost osândiți. Din acestea dar dovedită și arătată nerușinarea episcopilor Romii, care niște nelegiuri ca acestea sub numele Soborului din Palentia, le-au semănat în Palentia.

13.Sobor în Claromont sa adunat în anul 1095 întru care Urban a rânduit sfințitul război împotriva necredincioșilor, spre eliberarea Sfintelor locuri. Însă a așezat atunci 32 de canoane, pe care le arată Baronie în Hronica an 1095 num 25. Ale acestui Sobor se află și oarecare rânduieli în Magdeburghiceștile Ekatontaetiride în cea 11 cap 9 și Osiandru.

14.Soborul din Rotiggealmu Anglia în anul 1097 sa adunat spre cercetarea lui Anselmu al Kantuariei, care cumplit i se împotriva, și sta împotriva lui, și și nu recunoștea stăpânirea papei întru împărăția sa. În sfârșit de toți episcopii al acestui Sobor Anselmos a fost osândit, că adică mai mult trebuie să se supună papii decât împăratului.

Întru acest an s-au adunat și alte Soboare, din care l sa adunat în 1006 ori 1009 în *Ehaimul Angliei* spre îndreptarea căzutei buneii rânduiei a Bisericii, rânduind 28 de capete. În 1011 în *Bamberghi* pentru pricinile oarecăror episcopi. În anul 1014 în *Ravena sa adunat Sobor* pentru Adalberon, și a hotărât să fie nelucrători (argos) toți cei hirotoniți în cei 11 ani în care eparhia Ravenei văduvea. În 1086 *Sobor în Constantinopol* sa adunat în vremea lui Constantin porfirogheitul și a Patriahului Alexie, care a dat anatema pe cei ce se apucă să apostatisească împotriva împăraților, și pe cei ce vor să facă tiranie, și de aici ridică pe supuși împotriva stăpânilor lor. Alt *Sobor la Constantinopol* în vremea aceluiși Alexie, pentru cei ce iau prin daruri Mănăstiri, și pentru alte oarecare trebuitoare pricini Bisericești, care se cuvin Mitropoliilor, Arhiepiscopiilor, și Episcopiilor. Două tâlcuiri pentru această pricină se află elinește și latinește la foaia 462 tom 19 al adunării Soboarelor lui Iona Dominicu Mansi în tipografia din Florența. Alt *Sobor la Constantinopol* care a judecat și a izgonit pe Ioan Akdon, care fiind pârât către autocratorul Roman Argiron (cel de argint), sa adus în Constantinopol împreună cu 4 episcopi și 3 monahi. La 1040 sa adunat în *Veneția* în a Sfântului Marku, fiind față ducele Flagnicu, și Ursul patriarhul Orsiolului, Gradeniku episcopul Olobbolnisiul, Vasile Ursiolul episcopu Torkellanu, și Leon episcopul Ekuilinu, și tot cantorsul, și a prefăcut buna rânduială Bisericească. Au legiuit acest Sobor ca să nu fie hirotoniți prezbiteri mai înainte de 30 de ani, și diaconi mai înainte de 26 de ani fără silnică trebuință, și cu învoirea Mitropolitului, și au legiuit alte oarecare bune rânduiei Bisericești. La **1047 Sobor la Roma** în vremea lui Clement 2 împotriva simonie, care a mai rânduie încă, ca episcopul Ravenei în Sobor să aibă loc după papa Romii, însă nefiind față împăratul. La **1049 Sobor Germania** de Errik autocratorul, față fiind și Clement 2 împotriva celor ce iau simonie, împotriva căroră în anul următor sa adunat *Sobor în Moguntia* de 42 de episcopi. În an 1050 sa adunat în *Paris*, împotriva lui Viregkarie și în Rotomagu spre îndreptarea buneii rânduiei a Bisericii, care a dat 19 canoane. La 1052 și 1054 sa adunat

două Soboare în Constantinopol în vremea Patriarhului Kirularie, copia unuia de sobornicească hotărâre se află pentru a nu se face nuntă de spița a 2 a iar celălalt a dat anatema pe ligații Apostolici (adică delegații papii). La 1056 *Sobor în Tolosca*, de 18 episcopi și a dat 13 canoane, și altul în *Compostela*, a dat 6 canoane pentru buna rânduială Bisericească. La 1058 *Sobor în Constantinopol* adunat de Patriarhul Constantin Lihudi, a căruia se află o sobornicească însemnare pentru robul vinovat. La 1060 sa adunat *în Vienii*, și în *Torono*, unul împotriva simoniei a dat 4 canoane și altul de 10 episcopi față fiind Ligatul Romii cardinalul Ștefan, a dat 10 canoane pentru starea Bisericească. La 106 în *Constantinopol* în vremea patriarhului Ioan Xifilin pentru logodnă, în 26 Aprilie, pe care hotărâre împăratul Nichifor Botaniatul lea întărit cu hrisov. La 1075 *Sobor în Londonin* de Arhiepiscopul Lamfracu. Sobor la *Doroberin*, spre îndreptarea buneii rânduiei Bisericești, pentru care sa dat feluri de legiuri. La 1076 sa adunat în *Bormatia* și în *Tikino*, unul din porunca lui Errik 4 și a propovăduit pe Grigore 7 nevrednic de scaunul Apostolic, iar altul pe același la supus anatemei. La 1078 mincino-sobor *Gheruntis*, de episcopul Amatu Ligatul lui Grigore 7 împotriva nunții clericilor, și a dat 13 alte legiuri. La 1058 sa adunat în *Moguntia*, care a caterisit pe Grigore 7 întărind alegerea lui Guibertos. La 1087 și 1088 sau adunat *2 Soboare în Benebent*, care a afurisit pe Guibert, și pe Episcopul cel cu el. La *1099 Sobor în Roma*, în care papa Urban a întărit legiurile Procatohilor săi, pe Guibert cu ai lui ia afurisit, și a ajutat războiului împotriva turcilor în Palestina, și a dat 18 canoane.

CAPITOTLUL XIV.

BĂRBAȚII ȘI FEMEILE CE AU ÎNCUVIINȚAT PENTRU FAPTA BUNĂ ÎN ACEȘTI ANI.

1.În acești ani au înflorit bărbați vestiți întru fapta bună, Ioan Xifilin, Ioan Scilițis, Manassi, Teofilact Arhiepiscopul Bulgariei, Nichita la Serrelor, Samona al Gazei, Meletie cel în Miupoli al Eladei, cu aceștia împreună și împărăteasa Evdokia. Iar din Apuseni Lanfragkos Arhiepiscopul Kantuariei, Adon episcopul Triberiei,

Vinon cardinalul, Anselmos al Kantariei, Lambertos Shafnaburghhinsiul, Marian scoțianul, și Ioan Perigrinul episcopul.

Ioan Xifilin.

2.Ioan Xifilin nepot celui zis acum Ioan Xifilin patriarhul Constantinopolului, bărbat procopsit, care a prefăcut mai în scurt Istoria pentru Romani autor Dion Cassius Nicaeului, de la Pompei până la Alexandru Sever fiul Mammei.

Ioan Skilițis.

3.Ioan Skilițis, care a fost mai întâi protovistir, apoi curopalat, a scris o istorie de cele ce s-au făcut în Răsărit de la anul 1011 d.Hr. până la anul 1081 pe care a tălmăcit-o Chedrino, asemenea și pentru începutul turcilor. Acesta pe la sfârșitul Istoriei lui Isaakie Comnen, este numit de Zonara Istorice Tracic.

Manassi

4.Manassi se afla în vremea împărăției lui Manuil Comnen, Istoria în stihuri a acestuia se află în Bizanț, de la începutul lumii până la împărăția lui Nichifor Botaniatul, și sa glăsuie către Irina cumnata împăratului Manuil și către Andronic fratele lui.

Teofilact al Bulgariei.

5.Teofilact cel întru sfinți Arhiepiscopul Ahridon, adică al Bulgariei, bărbat procopsit în cele Dumnezeiești și ajuns în vârful tuturor faptelor bune, a dat tâlcuiri la proorocii cei mici, la Evangheliile, la faptele Apostolilor și la epistolele Sfântului Pavel, întru toate urmând urmelor Sfântului Ioan Hrisostom. Acesta greu muștră la cap 3 a Sfântului Ioan Evanghelistul pe Latini, căci păgânește zic că Duhul cel Sfânt purcede și din Fiul. Iar ei fiind orbiți la minte nu se rușinează să zică că, acestea sunt adăogiri ale altui oare care din schismatici, asemenea zic și pentru altele. Au mai scris încă și feluri de epistole, și o împărătească rânduie și altele.

Nichita Serron.

6.Nichita Serron Arhiepiscopul Iracliei, au scris sholii (tâlcuiri) la cuvintele Sfântului Grigore Teologul, asemenea și la tetrastiha ale lui Monostiha, care sa tipărit la Veneția în anul 1536 elinește pe numele lui David al Paflagoniei.

Samona al Gazei.

7.Samona Arhiepiscopul Gazei, a scris dialog către un saracin numit Ahmes.

Meletie al Miopolii.

8.Meletie cel din Milopoli al Eladei, sa nevoit în viața pusnicească în vremea lui Alexie Comnen, era de neam din Capadocia, din satul Mutalascul, care venind în Elada și luminând pe mulți cu cuvintele și cu cuviincioasele fapte îmbunătățite, și-a petrecut viața sa în Sfânta Mănăstire a lui Teodosie, care din început se cinstea cu numele Taxiarhilor (adică a Arhanghelilor Mihail și Gavriil), al căruia numire era Simbol, adică zice Mănăstirea Simbolului. Viața lui a scris-o Nicolae episcopul Motoniei. Această vrednică de cinstire Mănăstire însă la urmă sa cinstit cu numele celui întru sfinți Părintelui nostru Meletie. Iar în vremea lui Teodor Comnen sa prădat această Mănăstire vrednică de cinste, precum arată stihurile prea înțeleptului domn Ioan, celui ce sa nevoit mai înainte întru această Mănăstire, și apoi sa făcut Mitropolit al Bulgariei.

Evdochia.

9.Împărăteasa Evdochia Makrembolitisa, femeia lui Romano Diogen, femeie vestită întru fapta bună, a scris Omirokentra, Ionida, adică o adunare care cuprinde genealogiile zeilor, a eroilor și a bărbaților celor eroi, răsformarisirile, basmele și alegoriile. Afară de acestea a scris o alegere a străluciților bărbați și a conscripturilor (sigrafeon) către monarhul Romano Diogen, împletitura Ariadnei, și întrebuintările femeilor, și ce se cade a face împărătesele, în alcătuire proastă, și pentru dieta (adică viețuirea) monahilor, și altele oarecare.

Lamfrakos

10.Lamfrakos Arhiepiscopul Kanturiei, sa luptat strașnic împotriva lui Viregkarie și a scris împotriva lui o carte pentru adevărul Trupului Stăpânesc întru Euharistie, și tâlcuiri la epistolele Apostolului Pavel.

Adon episcopul Triberiei.

11.Adon episcopul Triberiei a scris Martirologhiul, vezi pe Belarmin și pe Baronie.

Binon Cardinalul.

12.Binon cardinalul a scris viața papei Ildebrandu, adică a lui Grigore 7, arătând toate faptele neobișnuite adică nelegiuirile, deși Baronei dascălul papei se mânie strașnic pentru acestea, și în zadar se întărește să dovedească cum că neadevărat scrie.

Anselmos al Kantuariei.

13.Anselmos Arhiepiscopul Kantuariei, a scris multe la Dumnezeiasca Scriptură, cu toate că de ape sărate pe toate le-a

dezvelit, precum pentru adevăr, pentru purcederea Duhului Sfânt, pentru întruparea Cuvântului, și altele oarecare. Citește pentru el pe Sixt Senikul, cartea 4 a Bibliotecii foaia 243 pe Posegin și pe Belarmin.

Lambertos Shafnaberghinsiul

14.Lambertos Shafnaburghinsiul a scris o Istorie a Germaniei până la anul 1077 pe care mai departe o a lungit monahul Erfurtus mai mult de 300 de ani, asemenea și o alegere și alte scrieri.

Marian Scoțianul

15.Marian a scris trei cărți o hronică de la zidirea lumii până la vremea sa, pe care Avva diaconul a mai prelungit-o până la anul 1200.

Ioan episcopul și mucenicul.

16.În aceștia ani și oarecare episcop Ioan, care pentru folos a purces din Scoția în Saxonia, apoi venind în Bandalia, el a propovăduit cel dintâi cuvântul evangheliei Magdemburghiților, și multe mii de oameni a botezat. În sfârșit a primit de la barbari moarte mucenicească. Citește pe Grantie cartea 4 a Mitropoliei cap 43.

În acest veac au mai fost și alți bărbați vestiți întru fapta bună și învățatură, precum Alfanos, Marbodos, Agmon, Albericos, Algiros, și Erhardos.

Alfanos Salernitanescul monahul, și apoi egumenul Mănăstirii Casinului în urmă Arhiepiscop de Salerno, foarte vestit pentru învățatura filosofiei și a Teologiei, a scris o carte pentru unirea lui Dumnezeu Cuvântul și a omului, și o carte pentru unirea sufletului și a trupului, și pentru cele patru umezeli ale trupului.

Marbodos Euagx care se trăgea din Britania, fugind de gonirile aspre ale danilor, a năzuit către Armorecanii Britoni, care pentru vestea învățaturii lui, îndată a fost ales episcop în Redinsi, a scris la Cântarea Cântărilor, Epi adică stihuri gnomicești (deslușitoare), etc.

Agmon de neam englez, care fugind de prigonirile danilor a venit în Galia, unde sa făcut monah în chinovia Sfântului Dionisie apoi a stat dascăl la școli din Lutetia la Teologie. Iar întorcându-se în patria sa a stat Arhidiacon al Bisericii din Kantuaria, aflându-se întru această treaptă a predat cuvântul lui Dumnezeu cu folos, a scris la Sfințitele Scripturi voroave etc.

Albericos, diacon din Chinovia Casinu, vestit pentru frumoasa grăire și învățatura sa, a scris o carte pentru fecioria Născătoarei de Dumnezeu, și alta împotriva apucăturilor lui Viregkarie.

Algiros, din monah scolastic al Mănăstirii Casinu, sa făcut prea iscusit întru cetirea Dumnezeieștilor Scripturi și a Părinților, bine grăitor, ager la minte, și ispitit la poetică, și la cuvinte. A scris și pentru adevărul Trupului și a Sângelui lui Hristos, pentru Euharisitie în două cărți, și o carte pentru Euharistie împotriva lui Viregkarie. O carte pentru darul de sine stăpânirea omului, epistole etc.

Erhardos monah din chinovia Korbincescm a scris tâlcuiri la cele cinci cărți (adică a Facerea, Ieșirea, Levitic, Numerii 1 și 2 Legea lui Moise) 5 cărți, și o carte de voroave, etc.

ADUNARE ÎN SCURT ÎNVĂȚĂTURA, EUTAXIA, ȘI MORALUL BISERICII ÎN VEACUL 11.

Învățătura.

1.În învățătura Bisericii a acestui veac nu sa făcut nici o prefacere în Răsărit, iar la Apus s-au arătat oarecare eretici, care tăgăduiau ființa de față cea cu lucrul a Trupului și a Sângelui lui Hristos întru Euharistie, tăgăduia Botezul, și tăria, și lucrarea Tainelor, tăgăduia închinăciunea ce se aduce la Sfinți și la Cruce, și osânda legiuita nuntă, și închinăciunea vrednică de cinste a Icoanelor.

2.În veacurile de mai înainte învățătorii Bisericii vorbind despre dogmele pravoslavnice, tâlcuiau numai cuvinte Scripturii și a Părinților privitor la pricina vorbirii, în acest veac a început a se preda Teologia în școli cu deosebit chip, propunând învingeri (filonikii), oarecare întrebări, pe care apoi le dezlega după canoanele meșteșugului vorbirii (adică a logicii). Și aceasta au stătut începutul scolasticii teologale, care la urmă sa făcut singura cugetare a celora ce se îndeletnicea cu cele ale religiei.

3.Un chip ca acesta de a tâlcui dogmele se arăta potrivit și drept. Dar fiindcă la Taine, mintea omului este atât de scurtă că nu ajunge să le înțeleagă, cu cât mai vârtos să le tâlcuiască cu chip vorbitor, se întâmpla că cine nu putea să dezlega o nedumerire cu un chip ca acesta, afla altă nedumerire pentru a dezlega nedumerirea cea dintâi, și puțin câte puțin zicea protasuri (prepusuri) greșite, neadevărate (străine) și eretice. Precum Rosselinus, ca să tac pe ceilalți, dascălul Kompendiului tâlcuind Taina Sfintei Treimi, a pro-adus o propunere

care a tulburat pe toți ascultătorii, cum că cele trei Fețe Dumnezeiești, sunt trei lucruri, și cu acest chip a căzut în eresul celor ce slăvesc trei Dumnezei.

Eutaxia (buna rânduială a Bisericii)

4. Iubirea de slavă a proedrilor (papilor) Romii, și pricinile lor cu monarhii, a tulburat Biserica Apusului. Întru aceste tulburări papii și-au întărit mireneasca stăpânire în Roma, și au voit a nu mai fi supuși monarhilor. Grigore 7 a voit și mai mult, adică să silit cu toate chipurile, să se facă singur stăpânitor pământului, atât politic, cât și Bisericesc. Acesta primul a fost care ia lipsit pe împărați de împărăția lor pentru oarecare vinovății. În scurtă vorbă curtea Romii a voit să se urce la Judecătoria a toate pricinile, și gâlcevile episcopilor a toată lumea locuită.

5. În veacul acesta, Biserica Apusului a dat o lege nelegiuită (adică fărădelege) lipsind pe clerici de legiuire și cinstita nuntă, poate că Părinții de evlavie odată pornindu-se Sobornicește nu o dată, ci de multe ori a întărit această legiuire, mai ales au legiuit ca fii clericilor să nu fie primiți în tagmele Bisericești. Mulți s-au împotrivit la o nelegiuire ca aceasta, zicând cum că chiar deși cu dreptate se lipsesc Iereii de legiuire nuntă, însă fii lor cu nedreptate sunt opriți de a lua hirotonii Bisericești, dar nu au fost ascultați.

6. Monahii din zi în zi se adăogea, și cu toate că de multe ori se adunau Părinții, și făceau Soboare așezând canoane cuvinte pentru buna rânduială Bisericească, însă ori canoanele au rămas nelucrate, ori monahii aflau chipuri să amăgească canoanele. Drept aceea au lipsit pe norodnicii de conducerea și supravegherea veniturilor Mănăstirii, ca să aibă mijloace potrivite spre a-și isprăvi sfaturile lor, zideau multe Mănăstiri, așezau noi tagme, și făceau alte multe.

Sfârșitul cărții a doua a Tomului II.

SCARĂ A capitolelor TOMULUI II. Partea I.

Istoria Bisericească Cartea V.

- I. Împărații Arcadie și Onorie, și cele făcute de ei în Biserică.
- II. Feluri de pricini ale dascălilor Bisericești.
- III. Pelaghie ereticul, și pentru cei de la ei numiți pelaghieni, și mumăt-pelaghieni.
- IV. Soboarele cele ,ai însemnate care s-au adunat în vremea acestor Împărați.
- V. Bărbații ce au strălucit în sfințenie și învățătură în vremea acestor Împărați.
- VI. Împărații Teodosie cel mic, și Valentinian III și cele făcute de ei în Biserică.
- VII. Schisma din Roma dintre Bonifatie și Eulalie.
- VIII. Ereticii Nestorie și Eutihie
Soboarele făcute în vremea acestor împărați.
- X. Bărbații și femeile înțelepți ce au încuviințat în acești ani.
- XI. Marchian, Leon și Zenon Împărații și cele făcute de ei în Biserică.
- XII. Ereticii ce s-au ivit în acești ani.
- XIII. Soboarele făcute în vremea acestor împărați.
- XIV. Bărbații ce în acești ani au încuviințat într-o cuvioșie și învățătură.

ADUNARE ÎN SCURT
de învățătura, buna rânduială și morala Bisericii în veacul V.

ISTORIA BISERICĂSCĂ
CARTEA VI.
CAPITOLUL I.

- I. Anastasie Dicorul stăpânitorul Răsăritului, și barbarii împărați ai apusului, și cele ce s-au făcut în acești ani în Biserică
- II. Schisma urmată în Roma între Lavrentie, și Simah cei aleși episcopi.
- III. Împăratul Iustin tracul, și cele făcute el în Biserică.
- IV. Schisma ce sa făcut între Biserica Apuseană și Răsăriteană, și pentru unirea lor.
- V. Cercetarea și filonikia ce sa sculat din două se cade a crede din Sfânta Treime au pățimit unul, ori nu?

- VI. Ereticii ce s-au ivit în acești ani.
- VII. Soboarele ce s-au adunat în acești ani.
- VIII. Soboarele cele ce s-au adunat în acești ani.
- IX. Împăratul Iustinian cel Mare și cele făcute de el în Biserică.
- X. Îndoita schismă cea urmată în Roma, între Bonifatie II și între Dioscor, iar alta între Silverius și Bigiliuc.
- XI. Gâlceava ce sa ridicat pentru abaterile de minte cele stricate de minte ale lui Origen, și pentru cele trei capete.
- XII. Ereticii cei din acești ani: Antim, Teodosie, Gaian, Iacob și Ioan Filipopol.
- XIII. Soboarele cele din vremea lui Iustinian și mai ales pentru Soborul Lumnic V din Constantinopol
- XIV. Bărbați ce au strălucit în acești ani cu învățătura și cu cuvioșia.
- XV. Împărații Iustin cel tânăr, și Tiberie II, și cele ce au făcut ei în Biserică.
- XVI. Schisma episcopilor Iverniei, pentru prigonirea Bisericilor din Galia și din Spania, și pentru praznicul Paștelui.
- XVII. Soboarele din vremea împăraților Iustin și Tiberie.
- XVIII. Bărbații ce au strălucit în acești ani cu cuvioșia și învățătura.
- XIX. Împăratul Mavrachie, și cele făcute de el în Biserică.
- XX. Filonikia lui Pelaghie II și Grigore I mai marele episcopilor Romii, pentru titlul de ecumenic pe care la luat Patriarhul Constantinopolului.
- XXI. Soboarele ce s-au adunat în vremea lui Mavrachie.
- XXII. Bărbații care au încuviințat în acești ani cu sfințenia și cu învățătura.

**ADUNARE PE SCURT
a bunei rânduiei și a moralului Bisericii din veacul 6.**

**ISTAORIA BISERICESCĂ
CARTEA VII.
CPAITOLUL I.**

I. Împărații Foca și Iraclie, și cele ce s-au făcut de dânșii în Biserică.

II. Protia ce sa dat de Foca împăratul Bisericii Romane.

- III. Mincinosul proroc Mohamet și eresul lui.
- IV. Eresul monoteliților.
- V. Schisma din Spania, pentru întreita afundare în Botez.
- VI. Soboarele ce s-au făcut în acești ani.
- VII. Bărbații ce au încuviințat în acești ani.
- VIII. Împărații Constantin 4 fiul lui Iraclie, și Iracleona, și Constant 2 nepotul lui Iraclie, și cele făcute de ei în Biserică în acești ani.
- IX. Pir și voroava lui cea mult tulburătoare cu Maxim, pentru Pavel dicaonul, și filonikia cea din Anglia pentru praznicul Paștelui.
- X. Soboarele din vremea monarhului Constantin.
- XI. Bărbații ce au încuviințat în anii aceștia.
- XII. Constantin Bărbosul și cele ce a făcut el în Biserică.
- XIII. Soboarele cele din vremea lui Constantin Bărbosul, și mai ales despre Soborul 6 Lumnice din Constantinopol.
- XIV. Împărații Iustinian 2 cel cu nasul tăiat, Leontie și Tiberie Apsimaru, și starea Bisericii din vremea lor.
- XV. Cele două schisme din Roma.
- XVI. Soboarele ce s-au făcut în vremea acestor împărați.

ADUNARE PE SCURT
de învățătura, buna rânduială și moralul Bisericii din veacul 7.
Partea II.

ISTORIA BISERICĂȘCĂ
CARTEA VIII.

- I. Monarhii Iustinian, Filipic Bardani, Artemie și Teodosie III, și cele ce s-au făcut în vremea lor în Biserică.
- II. Soboarele din vremea acestor împărați.
- III. Leon III Isaurul luptătorul de icoane, și cele făcute de el în Biserică.
- IV. Pricina pentru care Leon a venit la luptarea icoanelor, și ce au pățimit prin ea.
- V. Soboarele făcute în vremea lui Leon Isaurul.
- VI. Bărbații cei ce au încuviințat cu fapta bună și cu sfințenia în anii aceștia.

VII. Constantin 6 poreclit Copronim, și Leon 4 fiul numit porfiroghenitul, și cele ce s-au făcut în Biserică.

VIII. Cele două schisme ce s-au făcut în Roma în anii aceștia.

IX. Soboarele ce s-au făcut în anii aceștia.

X. Eresul Pavlicianilor.

XI. Constantin 7 porfiroghenitul, și maica sa Irina, și cele ce s-au făcut în Biserica Răsăriteană.

XII. Gâlceava pornită între Filipic episcopul Urghelii, cum este Hristos după trup fiu al lui Dumnezeu.

XIII. Sfântul și Luminicul Sobor 7 cel din Niceia Bitiniei împreună adunat.

XIV. Soboarele și mincino-Soboarele făcute de Apuseni în anii aceștia.

XV. Bărbații ce au încuviințat cu învățătura în anii aceștia.

ADUNARE ÎN SCURT

Pentru învățătura, buna rânduială, și de moralul Bisericii în acest veac.

ISTORIA BISERICĂSCĂ CARTEA IX.

I. Autocratorii Nichifor Staurarie, Mihail Curopalatul, și Leon Armeanul, și cele făcute de dânșii în Biserica Răsăriteană.

II. Împărații Mihail Travlul și Teofil fiul lui, și cele ce s-au făcut în Biserică în vremea lor.

III. Ludovic Piul adică evlaviosul, și cele ce s-au făcut în vremea lui în Biserica Apuseană.

IV. Soboarele ce s-au făcut în vremea lui Ludovic în Biserica Apuseană.

V. Bărbații care au strălucit în cuvioșie și în învățatură în anii aceștia.

VI. Mihail și maica lui Teodora, însuși stăpânitorii Constantinopolului, și cele făcute de ei în Biserică.

VII. Lotar autocratorul de la Apus, și cele făcute de el în Biserica Apuseană.

VIII. Schisma ce sa făcut în Roma între Benedict III și Atanasie, asemenea și pentru Godeshalu și eresul lui.

IX. Soboarele ce s-au făcut în Roma în Biserica Apuseană în vremea lui Lotarie monarhul.

X. Bărbații din Apus care au strălucit în fapta bună în acești ani.

XI: Ludovic 2 autocratorul și cele ce s-au făcut de el în Biserica Apusului.

XII. Soboarele ce s-au făcut în anii aceștia.

XIII. Bărbații ce au încuviințat în fapta bună în anii aceștia.

XIV. Vasile Makedon autocratorul, și cele ce s-au făcut de el în Biserică.

XV. Autocratorii de la Apus Karol Kalbu, Luovic Balbu și Karol Krassu, și cele făcute de ei în Biserica Apuseană.

XVI. Soboarele ce s-au făcut în vremea pomeniților monarhi.

XII. A doua așezare a lui Fotie, și pentru Soborul 8 Lumnic care sa făcut după aceasta.

XVIII. Schisma de după Soborul 8 între Biserica Răsăriteană și Apuseană.

XIX. Leon Filosoful și monarhul și cele ce s-au făcut în vremea lor în Biserică.

XX. Monarhul Arpulfu, ori Arpolfo de la Apus, și cele ce s-au făcut în Biserica din Alus.

XXI. Schisma între Formosul și Serghie, și blestemata cruzime a lui papa Ștefan 6 al Romii.

XXII. Contrazicerea ce sa ridicat pentru Dumnezeiasca Euharisitie în anii aceștia, între Bertramu, și între Ioan Erighena scoțianul, și Pahasiul Rabertu și Soboarele ce s-au făcut în Apus.

XXIII. Bărbații ce au strălucit în anii aceștia în fapta bună.

ADUNARE PE SCURT despre învățătura și moralul Bisericii în veacul 9.

ISTORIA BISERICĂSCĂ CARTEA X.

I. Ludovic IV autocratorul Apusului, și cele făcute de el în Biserica Apuseană.

II. Soboarele ce s-au făcut în vremea lui Ludovic al II-lea.

III. Corradu I autocrator în Apus, și cele ce s-au făcut în Biserică în vremea sa.

IV. Autocratorii Răsăritului: Alexandru fratele lui Leon Filosoful, Constantin 8 porfiroghenitul, Roman Lecapinul, și Roman cel tânăr, și cele ce s-au făcut de ei în Biserică, și pentru convertirea rușilor.

V. Împărații din Apus: Errik Ioseutis și Otton cel Mare, și cele făcute de ei în Biserica Apuseană.

VI. Nichifor Foca și Ioan Țimischi și cele ce s-au făcut de ei în Biserică.

VII. Soboarele localnice în anii acestor împărați, și bărbații care au strălucit în fapta bună.

VIII. Autocratorii Vasile și Constantin porfirogheniții, și cele făcute de ei în Biserica Răsăritului și pentru ruși.

IX. Autocratorii din Alus, Otton II și Otton III și cele făcute de ei în Biserica Apusului.

X. Soboarele ce s-au făcut în acești ani.

ADUNARE PE SCURT

Despre învățătura, buna rânduială și moralul Bisericii în veacul

X.

ISTORIA BISERICESCĂ

CARTEA XI.

I. Autocratorul de la Apus Errik II și cele făcute de el în Biserica Apuseană.

II. Autocratorii de la Răsărit: Roman Arghiropol și Mihail Paflagonul, iar de la Apus Kuradu II și cele făcute de ei în Biserică.

III. Autocratorii Răsăritului: Mihail Kalafatu, Zoe, Teodora, și Constantin Monomahul, iar la Apus Errik 3 și cele ce s-au făcut în vremea lor în Biserică.

IV. Schisma (dezbinarea) latinilor din catoliceasca (obșteasca) și drept slăvitoarea Biserică.

V. Contrazicerea schimbării ființei vestită de Viregkarie.

VI. Soboarele ce s-au făcut în anii aceștia.

VII. Bărbații ce au stat în fapta bună vrednică de laudă din acești ani.

VIII. Autocratorii Răsăritului Mihail Stratigotul, Isachie Comnino, Constantin Duca, Romano Diogen, Mihail Duca, Nichifor Botaniatul, Alexie Comneno, și pentru starea Bisericii din vremea lor.

IX. Eresul Bogomililor.

X. Autocratorul din Apus Errik 4, și cele ce s-au făcut în vremea lor în Biserica Apuseană.

XI. Pornirea cu oști a Apusenilor la sfînțitul război din Palestina.

XII. Cele trei schisme care în Roma s-au făcut în anii aceștia.

XIII. Soboarele și mincino-soboarele care s-au făcut în acești ani.

XIV. Bărbații și femeile ce au strălucit în fapta bună în acești ani.

ADUNARE ÎN SCURT

Pentru învățatura, buna rânduială Bisericească în veacul 11.

SFÂRȘITUL TOMULUI II.